SALLVSTII TIBERII A CORNETO,

DE MODIS PROCEDENDI IN CAVSIS, QVAE CORAM AVDITORE CAMERAE AGVNTVR.

PRACTICA IVDICIARIA:

NVNC DEMVM MVLTO AVCTIOR, & certior, quàm antea ab Auctore reddita.

Quibus acceſſerunt plures Sacri Vrbis Rotæ Auditorij Deciſiones, quibus ſingulæ Iuris quæſtiones in hoc nouiſſimo præſentis Praxis Libello ſparſæ terminantur. Cum ſingularum materiarum locupletiſſimo Indice.

CVM PRIVILEGIO SVMMI PONTIFICIS.

ROMAE,

Ex Typographia Stephani Paulini MDCVII.

Sumptibus Angeli Mannij de Aretio.

De Superiorum licentia.

SALVSTII TIBERII
A CORNETO.
DE MODIS PROCEDENDI
IN CAVSIS, QVAE CORAM AVDITORE CAMERAE AGVNTVR.
PRACTICA IVDICIARIA:
NVNC DEMVM MVLTO AVCTIOR,
& correctior, quam antea ab Auctore reddita.

[illegible]

CVM PRIVILEGIO SVMMI PONTIFICIS.

ROMAE,

[illegible] MDCVII.

[illegible]

ILLVSTRISS. ET REVERENDISS.

PETRO PAVLO CRESCENTIO

AVDITORI CAMERAE.

Sallustius Tiberius S. P.

ANCEPS *diutius fueram Illustriss. Crescenti, sub cuius patrocinio deberem postremam hanc meam editionem Iudiciariæ* Praxis *causarum omnium, quæ in hoc tuo Tribunali quotidie disceptantur, in lucem emittere, quam satis auctam, vt arbitror, & refertam omnium institutorum, ac obseruationum, quas pro ingenij mei tenuitate per multos annos, quibus in hoc Tribunali versatus fui, discerpere, & colligere potui. Occurrit mihi demum dignitas tua, cui tanquam singulari Patrono, ac Mecenati iure debeam hanc meam* Praxim *dirigere, exiguum (fateor) munus nomini tuo, sed benignitati, & clementiæ par, nec me fefellit animus, nam patronum benigniorem te, qui hoc meum*

opusculum ab obtrectatorum calumnijs tueretur, ac defenderet, & aptiorem, nec habere, nec excogitare pōteram, & quod plus est, Crescenti nomini tuo illud commendo, quod te propter animi tui candorem, ac spectatas virtutes quotidie magis ad omnium dignitatum, & honorum fastigia euehit; & tuo Crescenti nomine, crescet etiam illius patrocinium, & tanquam vites ad palmites propter tui nominis gloriam in altius se extollet. Excipe igitur alacri animo Illustrissime præsul hanc meam Iudiciariam Praxim, quam tibi tanquam vnico patrono alacri etiam animo dirigo; spero enim huic tuo Tribunali eam non inutilem fore, & non modicam omnibus vtilitatem allaturam, cum quatuor hisce libellis ita omnes dubitationes, quæ in disceptationibus causarum quotidie occurrunt, sim cōplexus, easq́; pro viribus enodauerim, vt nemo sit de cætero, qui in causarum decisionibus in hoc tuo Tribunali contingentibus hæsitare valeat. Me autem, qui tibi plurimum debeo, tanti beneficij memorem perpetuò vinculo humanitatis tuæ deuincies. Vale.

PAV-

PAVLVS PAPA V.

MOTVPROPRIO, &c. Cum ficut accepimus dilectus filius Sallustius Tiberius Clericus Cornetanus, alias praxim Auditoris Cameræ elucubrauerit, illamq. ad communem omnium præsertim Causidicorum, & Notariorum Ro. Cu. vtilitatem, & commodum imprimi fecerit; nouissime vero dictam praxim satis laboriosè auxerit, & sic auctam ad prædictorum, & aliorum Iuris studiosorũ vtilitatem suis propriis impensis imprimi facere intendat: dubitetque huiusmodi Praxis postmodum ab alijs imprimatur sine eius licentia, quod in maximum suum præiudicium tenderet. Nos propterea eius indemnitati consulere volentes Motu simili, & ex certa scientia eidem Sallustio, ne dicta Praxis hactenus non impressa, & nuperrime de eius ordine imprimenda, per decem annos post impressionem dictæ Praxis à quocunq. sine ipsius licentia imprimi, aut vendi, seu venalis teneri possit, concedimus, & indulgemus. Inhibentes vtriusque sexus omnibus Christifidelibus vbique tam in Italia, quam extra eam existen. præsertim Bybliopolis, & librorum Impressoribus sub excommunicationis latæ sententiæ: in Terris vero S. R. E. mediate, vel immediate subiectis etiam 500. ducatorum auri Fisco applican. ac amissionis librorum pœna, toties, quoties contrauentum fuerit ipso facto incurren. ne intra decennium ab impressione dictæ Praxis de ipsius ordine imprimendæ eam sine ipsius licentia dicto decennio durante imprimere, vendere, seu venalem habere, vel proponere audeant. Mandantes vniuersis Ven. Fratribus nostris Archiepiscopis, Episcopis, eorumq. Vicarijs in spiritualibus Generalibus, & in statu temporali S.R.E, etiam Legatis, & Vicelegatis Sedis Apostolicæ, ac ipsius Status Gubernatoribus, necnon dilecto Cu. causarum Cam. Apost. Auditori, vt quoties pro ipsius Sallustij parte fuerint requisiti, vel eorum aliquis fuerit requisitus, eidem Sallustio efficacis defensionis præsidio assistentes, præmissa ad omnem ipsius Sallustij requisitionem contra inobedientes, vel rebelles per censuras Ecclesiasticas, & alia iuris remedia opportuna auctoritate Apostolica exequantur, inuocato ad hoc etiam si opus fuerit, auxilio brachij sęcularis. Non obstan. constitut. & ord. Apostolicis, cæterisq. quibuscunq. Et insuper, quia difficile admodum esset, præsentem Motumproprium ad quælibet loca deferri volumus, & auctoritate Apostolica decernimus ipsius transumptis, & exemplis in eadem Praxi impressis plenam, & eandem prorsus fidem vbiq. tam in iudicio, quam extra haberi, quę pręsenti originali haberetur. Et quod pręsentis Motus proprij sola Signatura sufficiat absq. alia registratura, & vbiq. fidem faciat in iudicio, & extra regula nostra in contrarium edita non obstan.

Placet Motupropr. C.

Registrato lib. Mand. fol. 100.

FRANCISCI BELGII

VIRDVNENSIS.

Libri Nomine. *ἀναθετικὸν*:

E*XEO, vtte tuo alarum sub tegmine tutus;*
Burghesi, Insigne est cui Draco flammiuomus.
Exeo, nec timeo insidias, nec tela, nec ignes,
Vel mergi Tybri; dux mihi Tiberius.
Exeo, nec quicquam paueo Canis ora trisaucis:
Vndique sum tutus, quisquis es hostis, abi.

Eiusdem ad Auctorem. *πανηγυρικὸν*:

Q*VAM nullo nixam Sallusti iure Tiberi*
Ante dabas praxim, iuribus aucta redit.
Dyscimus hinc vsus, hos & quo iure tuamur:
Illinc at nudos, & sine lege modos.
Arte vales, puros nectens emblemate ritus
Et legum vario, iuris & elogio.
Qua, sic geminanti vincis qui signat in auro.
Vt qui Deliaco cælat in ære modos.
Hinc, quantum iuri tribuisque, & moribus vnus.
Accedet soli gloria tanta tibi.

Ad Lectorem. *προτρεπτικὸν*:

A*MPLA tibi, Lector, Praxis datur ecce Sallustij,*
Gaudet Corneti quo Cereale solum.
Hic tibi vincla, quibus teneatur strictior vllus:
Quamque reo moueas, Actio litis adest.
Excipis? Hic in te validaque repellis Agentem
Legibus, armata moribus atque manu.
Quot, docet, admittant Aulæ subsellia nostræ
Et ritus, solitis aptaque iura modis.
Hos modo si faciles cupias tibi reddere ritus
Hactenus ignotus; Hanc lege, doctus eris.
Hinc, digno grates Auctori redde perennes:
Inq. tuo resoue gratus, Amice, sinu.

Ad Cau-

Ad Causidicum. τετράστιχον.

AVT agis, aut causam Domini tutaris eandem;
Iudicis vt rectum terminet arbitrium.
An iure, aut ritu? contendis vtroq.? paratum
Hac calca, doctus quà premit Auctor, iter.

Ad eundem: δίστιχον.

TVTVS agas certo causas quo more clientum,
Et quo defendas iure, docebit opus.

Ad Iuuenes Pronotarios huius Tribunalis. ἑξάστιχον.

HOC opus assidue vestrum legat vtile quisq.
Commoda nam multo multa labore fluunt.
Aulæ quot ritus, his & ciuilia iura
Concordant, facilem vos docet arte viam.
Expedit vt Romæ pro victu Tybridis vnda:
Tiberij Iuuenes tam iuuat iste liber.

Ode eiusdem Belgij ad Collegas, De Auctore.

OLIM Pasiphae, quæ sata lucido
Est sole duplex ediderat genus
Partu illudque biforme;
Nobis fabula sic refert.
Taurus candidior presserat hanc niue.
Idæ sub vdis vallibus arduæ,
Tunc armenta petentem,
Deceptus boue quernea.
Coniux, Alcathoes mœnias dū premens
Obsessa Minos, & quatiens vita
Fortis bella gerebat,
Vitans nulla pericula.
Minotaurus erat, quod genus edidit,
(Taurum figurās, & Iuuenē) duplex
Hoc monstrum Labyrintho
Clausit Dædalus inuio,
Reginæ cupiens, proh nimium nefas
Hoc, sacra fœdans sceptraq. fortia
Bello & gesta mariti,
Cautè dissimulariter.
Impleuit variatum Faber & domum
Ambage, textis parietibus, viæ
Flexu multiplicisq.
Nec non ancipiti dolo.
Captus quo insidijs, arte quis & loci,
Seruata extro criminis abditi
Non vestigia tanti
Posset cæca volens sequi.
Theseus at iuuenis, quo speciosior
Forma, vel alter non erat vspiam,
Longo stamine rexit
Anceps ambiguumque iter.

Et

Et Tauri geminam tum, iuuenis quoq;
Partu vel vno (diximus) editam,
Sic clausamq. figuram,
Claua fudit humi ærea.
Almæ celsa colens tecta TIBERIVS
Hæc Vrbis, auctor qui redit, haud secus,
Rectum tramite fecit
Ignoto ante alijs iter.
Qui libro dubios excutit hoc modos
Aulæ forenses, & faciles vias
Monstrat litis agendæ,
Notas haud satis antea.
Et iuris varios multiplici locos
Ambage, necnon difficiles, velut
Intorto & Labyrintho
Clausos soluit, & abditos
Iam non ancipites hoc duce nos modo
Pergamus omnes, quo sit iter docet:
Qua tuti gradiamur,
Hic monstrat facilis, via.

Sed nos æqua modo præmia quæ duci,
Dicetis ipsi reddere quæ decet
Tanti digna laboris,
Tanto digna TIBERIO? *(licet*
Tantum, dicam equidem, quando minus
Aequare munus munere nunc pari:
Vos cantate, sonoram
Pulso pollice dum Lyram.
Viuat TIBERIVS, *pulchra Tithonis*
Cum luce coniux dum referet diem,
Dum nox aurea nigris
Aeternum vehet astra equis.
Viuat TIBERIVS *duxq.* SALLVSTIVS
Hæc scripta durent, nec pereant sua,
Donec Belides vrnam
Implebunt liquidis aquis.
Viuat TIBERIVS *liberior modo,*
Qui vicit artem, quiq; dolum dolo:
Cedas Dædale; nostro
Theseusque TIBERIO.

Errata sic corrige.

In fol. 235. sub num. 7. vbi proponitur præsentiam principalis, debet dicere Principis.

In fol. 268. in principio, vbi dicitur per appellatione interpositæ, debet dicere per appellantem.

Itẽ fol. 139. in Summar. sub n. 2. vbi dicitur, nec obligatio minoris asserẽtis à maiori, dicatur, nec oblig. minoris asserẽtis se maiorẽ valet.

In repertor. deficiũt alia monitoria in curia, de quib. in fol. 489. & seq.

Adsunt alij errores in falsa grammatica, & in orthographia qui non videntur considerabiles, ideo in illorum correctione vlterius non elaboran. esse censui.

SAL-

SALLVSTII TIBERII

A CORNETO

DE

MODIS PROCEDENDI IN CAVSIS, QVAE CORAM AVDITORE CAMERAE AGVNTVR.

LIBER PRIMVS.

CAP. I.

1 *Experientia est rerum magistra.*
2 *Artes efficit.*
3 *Scientiam magistrorum interdum superat.*
4 *Stylus est quid facti.*
5 *Ignorantia facti fallit etiam prudentes.*
6 *Stylus vim legis obtinet, & iuri comparatur.*
7 *Sententia lata contra stylum nulla est.*
8 *Stylus habetur pro forma, quae à iudice remitti non potest.*
9 *Stylus, qui tendit ad causae decisionem, est plenè probandus.*
10 *Secus, si ad ordinationem iudicij, & quae probationes sufficiant.*
11 *Stylus, qui iuri communi aduersatur, non valet, & quare.*
12 *Stylus etiam contra ius praescribi potest*
13 *Stylus, quando vim habeat consuetudinis.*

PROOEMIVM.

NVLLVM experientię aptius, magisque proprium nomen inueniri poterat, quàm, quod ei
1 Summus Pontifex Gregorius X. Cæsarem libro secundo de bello ciuili imitatus imposuit; dum eam in c. quam sit, de elect. in 6. rerum omnium
2 efficacem magistram appellat. Experientia enim artes efficit, si Philos. 1. Metaphy. sub initium, assentimur. Sed neminem profecto arbitror fore, qui ab eo dissentiat, si de artibus, quæ non in sola speculatione, meditationeque consistunt, sed actu perficiuntur, eum verba facere intellexerit. Actiones namq; nostræ, vt plurimum, ab experientia pendent; in quibus magis præstat expertus, quam qui nudam rationem nouit. vt D. Thomas in proœm. lib. 1. Metaph. cap. 1. me-
3 moriæ prodidit Et Cicerone authore, de Orat. Vsus frequens omnium magistrorum scientiam, & præcepta superat interdum, vt nos quotidie in iudicialibus actionibus experimur. Videmus enim homines alioquin iurisconsultissimos, quiq; legibus in gymnasio explicandis ætatis omne tempus consumpserunt, si in iudicium vocentur, hæsitare, titubare, aliquem deniq; ex tabellionibus monitorem sui officij, & præceptorem quærere, ex eoq; magis, quā ex Bartholo sapere. Quanquam minime mirum hoc ijs videatur, qui modos omnes (quos stylos uocant) in multis uarijsq; Vrbis tribunalibus causas agitandi diuturno vsu, & litium longa tractatione didicerint. Et enim quot magistratus in hac curia sunt, tot sunt iudiciorum rationes. Libello in Capitolio, monitorio coram Auditore Cameræ, commissione in sacro Rotæ auditorio
4 lites inchoantur. Qui styli sint quid facti, Paris. consil. 168. num.
5 15. vol. 4. non est, cur succenseamus iurisperitis, si eos non nouerint: ignorantiam enim facti plerumq. etiam prudentissimos fallit l. 2. ff. de iur. & fac. ignor. Hæc cum sæpenumero animaduertissem, dum acta causarum, quæ coram Auditore Cameræ agebantur, scriberē, (In eo enim Tribunali quadraginta annos, & eo amplius sum versatus) operæ pretium me facturum existimaui, si quæ longinqui temporis vsu, & obseruatione perceperam; literarum monumentis commendassem. Confeci, Deo iuuante, quod decreueram; & iam sunt plures anni elapsi, quod ea de re libellum in vulgus edidi. In qua editione practicæ fines nequaquam sum prætergressus: nullam scilicet legis authoritatem, nullum iuris interpretem in meæ sententiæ confirmationem adduxi, nuda comm[illegible] experiētia didiceram, narratione contentus. Ea enim senten-

ſententia fuit, dum opuſculum illud conſcriberem, vt neceſſarium minime exiſtimarim, ſtylo fidem, & firmamentum legibus adiun-
6 gere: cũ ſtylus ipſe per ſe legem efficiat, legiſq; vim obtineat Rot. dec. 2. de appelat. in nou. deciſ. 16. de conſuetu. in antiq. Dec. conſ. 699. n. 5. Guid. Pap. deciſ. 198. n. 2. & pro iure ſeruandus ſit, Rot.
7 dec. 1. de fil. presb. in nou. Corn. conſ. 290. nu. 2. vol. 1. & conſ. 285. nu. 2. vol. 3. Quod vſque adeo verum eſt, vt ſi contra ſtylum iu-
8 dicaretur, ſententia eſſet nulla, ac ſi cõtra legem lata foret: Guid. pap. deciſ. præcitata. Habetur enim pro forma, & ideo à iudice remmitti non poteſt. Pedem. deciſ. 22. nu. 6. quæ Bal. Dec. Felin. & alios innumeros congerit. Quę omnia locum obtinent in quocunque foro, ſiue ad ordinandam, ſiue ad decidendam litem ten-
9 dant, Afflict. deciſ. 79. nu. 4. Pedem. d. deciſ. 22. num. 7. eo ſolum adiecto diſcrimine, vt ſi ſtylus ſit, qui cauſæ deciſionem reſpiciat, plene probandus ſit. Bar. in rep. l. de quibus. num. 22. ff. de leg. Pe-
10 dem. deciſ. ibid. num. 3. ſi vero ad ordinem tantum iudicij pertineat, poſſit ſe de eo iudex informare ex officio inter priuatos parietes à procuratoribus, & aduocatis, & actuarijs, partibus non citatis, neque vocatis. Dec. conſ. 402. num. 10. conſ. 447. num. 10. deciſ. Pedem. eodem loco num. 16. & ſeq. Vant. de null. ex defec. proceſſ. num. 86. His, inquam de cauſis libellus ille meus ſola ſuimet authoritate ſubnixus in hominum aſpectum prodijt. Verum
11 poſt primam illam editionem, maturius, & diligentius rem expendens, conſiderauſq; ſtylum, qui iuri communi aduerſatur, non valere, vti ab inferiorioribus magiſtratibus inductum, qui iuri derogare non poſſunt, Alex. conſ. 36. nu. 9. & ſeq. cum add. vol. 2. Dec. conſ. 11. uum. 11. & conſ. 676. num. fin. Pedem. vbi ſupra nu. 4. Aym. de Antiq. temp. 4. part. in princ. num. 36. licet non me lateat fallere concluſionem eiuſmodi, vbi ſtylus eſſet præſcritus;
12 nam etiam contra ius poteſt præſcribi, vt poſt Roch. de Curte tradit Aym. conſ. 201. num. 9. & d. tract. de antiq. temp. loco proxime citato verſ. quod intellige, Natt. ad Alex. d. conſ. 36. in vlt. add. vel vbi veniſſet in notitiam populi, aut maioris partis illius:
13 valeret enim eo caſu in vim cõſuetudinis, Aym. vbi ſupra verſ. 2. intellige (*ac proinde ſtylum hic intelligi volumus, qui ſit antiquus, atque longo vſu receptus, non autem varius, id eſt modo albus, & modo niger, de quo per Lapum alleg. 51. & per ea quæ ſcribunt Felin. in cap. Rodulphus. §. cæterum col. 2. de reſcript. Cur. in l. more ff. de iuriſd. omn. iud. & Io. Ste uiz. in eius ſyl. nup. l. 3. in titulo eſt nuben.*) Tamen, vt tutius hoſce ſcopulos euitarem, iiſque ſatisfacerem, qui tritum illud in ſcholis paſſim dictitant erubeſcimus cũ ſine lege loquimur, §. conſideremus, in auth. de trien. & ſemi. inſtitui eundem libellum, ac alios

duos ſecundos libellos intra dictum tempus in lucem editos innumeris pene in locis auctos, & locupletos (à primę enim editionis tempore ad hanc vſque diem, in eiuſdem fori actionibus exercitatus ad pleniorem rerum ſcientiam vſu duce perueni) iterum edere: & in poſtrema hac editione ſtylum ipſum iuris authoritate, doctorumque teſtimonijs confirmare: vt hinc perſpicuum fieret, cum iuri conſentaneum, & nihil de eo à me conſcriptum eſſe quin à ſacris canonibus, & legibus veluti fontibus manarit, & fluxerit. Si quid ea in re effecero, ſi laborem aliquem cauſidicis leuauero, ſi aliquo modo litigatores iuuauero, id totũ, quantumcunque ſit, diuinæ bonitati tribuo. Mihi ſatis fuerit, ſi quem iuris peritum ad hæc melius, & cumulatius agendum incitauero. Ad propoſitum ergo deſcendens à proceſſu cameralis obligationis eiuſdem tribunalis præcipuo, & frequentiſſimi exordair.

DE VARIIS ANTIQVARVM Cameralium obligationum formis. Cap. II.

1 *Duæ erant antiquitus obligationum formulæ magis vſu receptæ.*
2 *Earum tenores.*
3 *Tertia forma rarò vſitata.*

1 AD proceſſus, circa exequutionem inſtrumentorum Cameralem obligationem continentium; de qua perſæpe in Auditoris Cameræ Tribunali agi conſueuit, ſeruandos deuenientes, vt facilius innouatio moderni ſtyli, illiuſq. ab antiquo diſcrepantia dignoſcatur, de qualitate prædictarum obligationum, & priori earum exequutione non nihil breuiter referendum exiſtimauimus. Inſtrumenta iampridem, & contractus ſub diuerſis formis, & qualitatibus, vt late in inſtrumentorum formulario habetur, recipiebantur; in quibus, & pro quorum obſeruatione debitores, & alij contrahentes obligationis vinculo, ſub altera ex infra ſcribendis formulis generatim obligabantur. Quarum vna hæc eſt. (Pro quibus obſeruandis ſupradicti contrahentes ſeſe, hæredes, & bona in ampliori forma Cameræ Apoſtolicæ obligarũt, iurarũt, tactis, &c.) cuius formulam late extenſam habetur inferius 4. libro. Altera vero, in qua arctius deuinciebantur debitores, hæc præter Cameralem

lem obligationem habebat addita uerba.(Et censuras omnes Ec-
2 clesiasticas,vna cum mādato exequutiuo susceperunt.)Et hę duæ formulę tam in Vrbe, quam extra passim erant vsu receptæ in omnibus contractibus. Non deficiebant etiam aliqui, qui nimis
3 prudentes, & accurati apparere desiderantes, in forma iuris, aut quarentigiæ sese, vel bona tantum, non autem personas obligabant. Sed hoc rarò eueniebat. Nam creditores proprijs damnis cautiores effecti, arctiores obligationes ab eorum debitoribus poscere curabant; quæ sub altera ex suprascriptis duabus formulis, vt diximus, recipiebantur. Quarum obligationum primò descriptarum exequutio, modo infra annotando procedebat.

DE PROCESSV SIMPLICIS CAMERALIS Obligationis instrumentis in Vrbe celebratis appositæ antiquitus seruari solitę. Cap. III.

1 *Prior citatio in processu exequutionis simplicis, & antiquæ cameralis obligationis.*
2 *Altera citatio.*
3 *Ceduloni, seu excommunicationis formula.*
4 *Citatio aggrauatoria, & brachium seculare præcedens.*
5 *Formula ceduloni aggrauatoriæ.*
6 *Formula brachij secularis, quod hodie mandatum exequutiuum dicitur.*

1 VIGORE simplicis obligationis in forma Cameræ, iuxta primo scilicet enumeratam formulam receptæ, si Instrumentum erat rogatum in Tribunali Auditoris Cameræ, citabatur olim debitor ad soluendum iuxta formam suæ obligationis, alias confitendum, vel confiteri videndū debitum, & se excommunicari. Et in termino relationis factæ per Cursorem comparente creditore, aut illius legitimo Procuratore, Iudex, habita prius iudiciali debiti confessione vnius ex procuratoribus per debitorem in eius obligatione constitutis (in qua obligatione, prout in formę Camerę extensione patet, constituuntur omnes causarum actores, notarij, & Romanæ Curię Procuratores ad confitendum debitum) excommunicabat debitorem, nisi infra tres dies currentes soluisset, siue aliquid releuans allegasset: quia terminus trium dierum censetur sufficiens ad probandum ea, quæ in continenti probanda

sunt, vt per Gallesf.ad form.cam.in 4.part.quęst.prima, num.2. Et licet ille Procurator non esset ibi pręsens,nec debitum fateretur;tamen de stylo antiquo communiter recepto,& comprobato, qui,vt inferius dicetur,vim habet legis, ob cumulum,& multitudinem negociorum, extendebatur (prout in similibus etiam hodie extenditur) per notarium; quod ille Procurator ibi interfit, & debitum fateatur. Quibus tribus diebus elapsis (quos nihil intererat iuridicos,aut feriatos esse,) citabatur secundo debitor (ad videndum se declarari, & litteras declaratorias cōtra se decerni, & relaxari.) Ac in termino relationis comparente creditore, aut procuratore legitimo, Iudex declarabat debitorē incurrisse excommunicationis sententiam, & litteras declaratorias relaxabat, nisi per totam illam diem satisfecisset. Qua die elapsa, & debitore adhuc in solutione moram faciēte,& nihil releuans deducente,relaxabantur a Iudice litteræ declaratoriæ sub
4 hac forma (D.A. hic auctoritate Apostolica denunciatur excommunicatus, & declaratus ob nō solutionem scutorū ducentorum auri in auro, infrascripto D. instanti debitorum vigore obligationis in forma Cameræ, de qua in actis. Instante D.N.principali.)Et litteris huiusmodi nomen est cedulonus.Quo cedulono expedito,publicato,& affixo per Cursores aciei campi Floræ: si infra decendium post illius publicationem debitor non soluebat;eo
5 iterum citato, ad videndum se aggrauari,& reaggrauari,vna cū inuocatione auxilij brachij sæcularis, & comparente creditore, aut eius procuratore,& reproducente dictas declaratorias litteras publicatas tenoris prout in eis, debitore vero nihil releuans opponente, iudex aggrauabat censuras inuocando auxilium brachij sæcularis, & litteras aggrauatorias, ac brachium sæculare
6 relaxabat sub his formis. Cedulonus aggrauatoriæ. D. A. exaduerso principalis hic auctoritate Apostolica denunciatur excommunicatus,& declaratus,aggrauatus,& reaggrauatus, vnà cum inuocatione auxilij brachij sæcularis ob non solutionem scutorū ducentorum auri in auro,infrascripto Domino instanti debitorū vigore obligationis in forma Cameræ,de qua in actis; instante D.N. forma brahij sæcularis in curia. De mandato Illustrissimi, & R. D. Auditoris Cameræ,siue eius R.P.D.Locumtenentis, & ad instantiam D. N. principalis creditoris, Tenore præsentium auferatur de bonis D.A.exaduerso principalis debitoris,bona valoris scutorum ducentorum auri in auro debitorum vigore obligationis in forma cameræ,de qua in actis, vnà cum expensis præsentis mandati; Quæ ablata deponantur ad effectum subhastandi, necnon capiatur idem, & carceretur non relaxandus, donec eidē instanti

instanti de dicto eius credito integrè satisfecerit,& sine expressa Domini licentia,& mandato : Quoniam ipso debitore citato,excommunicato,declarato,aggrauato & reaggrauato,vnà cum inuocatione auxilij brachij sæcularis, Dominus ita mandauit, die, &c. Formulas extra curiam omitto ; de illis enim inferius tractabimus suo loco. In vim supradictæ declaratoriæ , & aggrauatoriæ , affigebantur publicè per Vrbem cedulones litteris maiusculis scripti, in quorum summitate , in debitorum vilipendium deformes , atq. indecoræ imagines varijs coloribus pingebãtur.

DE PROCESSV EXEQVVTIONIS obligationis antiquæ censuris munitæ. Cap. IIII.

1 *Modus procedendi ad exequutionem obligationis, in qua est consensum in mandatum vnica præuia citatione.*

2 *Processus exequutionis similis obligationis,in qua consensum est in mandatum absque citatione.*

EX forma secundæ obligationis, in qua debitor præter Cameralem obligationem suscipiebat omnes censuras Ecclesiasticas,vnà cum mandato exequutiuo:consentiens illarum relaxationi vnica,vel nulla citatione precedente: si cum citatione,ita pro-
1 cedebatur. Citato debitore, ad soluendum iuxta formam suæ obligationis,alias videndum contra se relaxari censuras in obligatione susceptas; comparenteq. in termino citationis creditore, iudex relaxabat cẽsuras,nisi per totam illam diem soluisset.
2 Si vero absque aliqua citatione erat obligatus:elapso termino in obligatione conuento,ad instantiã creditoris expediebatur mandatum in suprascripta forma vsq. ad clausulam,Quoniam vbi dicebatur, Quoniam constito de credito per obligationem, ipsoq. debitore excommunicato declarato,omnibusque censuris Ecclesiasticis innodato, dominus ita mandauit, Die, &c. In vim istarum censurarum affigebantur pariter ceduloni, & carcerabantur etiam debitores.

DE APPOSITIONE MANVS IVDICIS in libro actorum Notarij. Cap. V.

1 *Censuræ non relaxantur, nisi præcedente Indicis decreto.*

2 *Vetus formula subscriptionis iudicis.*
3 *Diffinitiua iudicis decreta in scriptis fiunt.*
4 *Libellus non requiritur in causis summarijs.*
5 *Cur adinuenta sit noua formula.*
6 *Formula nunc vsitata subscriptionis Iudicis.*

1 VErum, quia durum, & rationi prorsus dissonum videtur, censuras eiusmodi, nullo præcedente decreto formiter facto, relaxari (siquidem hæc censurarum fulminatio, decretum est diffinitiuum; animas, & corpora ligans) in antiquis obligationibus tempore bo: mem: Cardinalis Ghinucij, dum in minoribus constitutus Audi torem Cameræ agebat; quia modica recipiebantur instrumenta, propter bonam hominum tempestatis illius fidem; in similium obligationum pede verba huiusmodi scribi consueuerant: Nisi
2 infra tempus conuentum; dentur litteræ de consensu. Iuris enim esse videatur; Quia sententia debet ferri in scriptis, vt habetur
3 in l.p. & ibi Bart. & doct. C. de senten. ex breui. reci. quod etiã procedere videtur in causis summarijs, in quibus libellus non re-
4 quiritur: pro quo est tex. in clemen. sæpe. §. sententia. de Verb.
5 signif. Abb. in c.p. de oper. nou.nunc. Cum autem ob hominum instantis temporis calliditatem mirum penè in modum auctam, nec verba, nec apocæ, imo nec valida instrumenta creditoribus quodammodo sufficerent; proindeq. infinitus propemodum instrumentorum, etiam validis, & efficacissimis clausulis munitorum numerus excreuerit, ac alia diffinitiua decreta in dies occurrant in tribunali facienda, vtpote, Confessio debiti, Reintegratio monitorij per debitorem negati, & à creditore verificati, Decretum mandati exequutiui, censurarumque antescripta fulminatio; pro faciliori decretorum huiusmodi expeditione, & ad tollendas nullitates, in libro actorum notariorum Brolliardo nuncupato, quàlibet iuridica die à Iudice manum sub infrascriptis verbis, à quolibet notario in suo Brolliardo in scriptis poni excogitatum, & vsu receptum fuit.

6 Confessio debiti.
nisi infra tres.
Reintegratio monitorij, & relaxatio mandati.
nisi ad primam diem.
Relaxatio censurarum.
nisi infra tempus conuentum, dentur litteræ de consensu.

DE

DE PROCESSV EXEQVVTIONIS Cameralis obligationis, instrumentis extra curiam celebratis adiectæ. Cap. VI.

1 *Differentia inter exequutionem obligationis celebratæ in curia, & extra eam.*
2 *Extensio formæ Cameræ.*
3 *Hæc extensio necessaria est pro validitate processus.*

QVI modum procedendi ad exequutionem Cameralis obligationis instrumentis in Curia receptis adiectæ superius relatum nouerit, processum, qui in executione similis obligationis contractibus extra curiam celebratis annexæ serua ri antiquitus consueuerat, nullo ferè negotio co-
1 gnoscet. Hæc enim tantum inter hos processus erat differentia. Citabatur in hoc processu debitor in primis (ad dicendum contra iura producta, & repetita, videndum iurare testes super illorum recognitione, quatenus opus sit, ac mandari extendi formam Ca-
2 meræ, in dictis iuribus appositam iuxta stylum curiæ.) Et in termino citationis, comparente creditore, iudex praeuia illorum recognitione, obligationem extendi mandabat. Qua extensa, seu quo decreto extensionis facto, hoc enim satis erat absque aliqua formali extensione; quæ postmodum poterat à notario quandocunque fieri, ad obligationis prædictæ exequutionem, vt supra de instrumētis simplici Camerali obligatione munitis, in curia celebratis latè diximus, procedebatur. Licet Rota alias non remanserit contenta hoc solo iudicis decreto extensionis prædictæ; sed dixerit illud non sufficere, & formalem extensionem à notario faciendam requiri, vt in vna Aquilana coram bo: me: R. P. D. Robusterio die 7. Nouembris. 1576. dictum fuit.
3 Notandum est amplius, quod prædicta extensio formæ Cameræ est adeo necessaria, quod si Auditor Cameræ procedit non extensa Camerali obligatione processus nullitatis vitio subiacebit ex defectu iurisdictionis, vt per Marchesf. in secunda part. cap. 1. num. 57. de commiss. sanat. nullit. cum alijs ibi citatis.

DE

DE PROCESSV EXEQVVTIONIS obligationis Cameralis censuratæ, annexæ contractibus extra curiam celebratis. Cap. VII.

IN instrumentis, in quibus debitor cum censuris,& mandato executiuo erat obligatus,præmittebatur aduersus eum citatio, ad dicendũ contra iura producta,& repetita, videndum iurare testes super illorum recognitione, quatenus opus sit, & soluendum iuxta formam suæ obligationis, alias videndum relaxari censuras in obligatione susceptas. Cuius citationis relatione à Cursore facta procedebatur eodem penitus modo, quo de instrumentis censurata obligatione vallatis in Curia celebratis supra retulimus. Non requirebatur in huiusmodi censuratarum obligationũ processu aliqua obligationis extensio. Idem quoque hodie iuxta factorum contingentias seruatur, vt infra suo loco trademus.

DE MODO PROCEDENDI ad fulminationem censurarum, qui olim seruabatur hodie sublato. Cap. VIII.

1 *Decretum, quod abstineatur à fulminatione Censurarum.*
2 *Et quando ad eas sit procedendum.*

1 QVIA eiusmodi censurarum fulminatio adeo frequens erat,& in tantam venerat familiaritatem, vt contemptui potius, quam coertioni hominibus esse videretur; sacrosancta Tridentina Synodus sess. xv. & deinde Pius iv. & successiue Pius Quintus piæ me: expressius in Reformatione Tribunalis Auditoris Cameræ prudenter etiam considerantes anathematis gladium non, nisi pro re graui,& ardua, vel, vbi alia iuris, vel facti non pro sint remedia, & non sine magna circunspectione exercendũ esse; nimis amplã huiusmodi censurarũ fulminationis licentiã restrixerunt; decernẽtes ad censurarũ relaxationẽ
2 de ueniri nõ debere, nisi vbi,& quando contra debitorẽ facile fieri nõ posset exequutio, nec realis, nec personalis, de quo impedimẽto iudici constare debeat, vt latè habetur in §. 5. dictę Constitutionis reformationis Tribunalis, quæ sub die 4. mensis Decembr. anni 1570. Auditori Cameræ,& illius notarijs notificata fuit.

DE

DE DVABVS OBLIGATIONIS Cameralis formulis ex reformatione Pij Quinti adinuentis. Cap. IX.

1 *Prima formula obligationis, in qua certus constituebatur procurator.*
2 *Alia formula, in qua requirebatur iudicis præsentia.*
3 *Primæ formulæ aliquandiu paritum est.*
4 *Posterior formu la nunquam fuit vsu recepta, & quare.*

1 EX præscriptæ reformationis tenore statutũ est, §. in primo: ne quisquã debitor posset ampliùs condemnari ex confessione debiti à procuratore facta: vt ante dictam reformationem con sueuerat; nisi talis procurator in obligatione cõstitutus, expresse à debitore cõstituente no minaretur, procuratorq; ipse eidẽ obligationi & tempore illius stipulationis interesset, & onus mãdati accepta ret, non solum ad debitũ ipsum cõfitendum, verum etiã ad debito
2 rem defendendũ. Ex eadẽ Const. §. 5. incip. Quod si quãdo statutũ etiã est; quod si aliquis se arctiùs obligare voluisset (putà cum susceptione censurarũ. & mandati exequutiui, vt antea fiebat; quæ censuræ statim adueniente solutionis tẽpore, vt supra dixi, fulmi nabãtur) tunc in stipulatione obligationis eiusmodi requirebatur iudicis ordinarij præsentia, qui debitori pœnã mandati relaxatio nis, censurarumue fulminationis, nisi debito, & cõuento termino soluisset, comminabantur, nulla facta personali citatione, sed vni ca tantum praeuia dilatione, quæ in locis Vrbis publicis affixa in timaretur: Quodq; facta hac intimatione, ad mandati relaxatio nem, ac successiuè ad censuras (quando tamen realis, aut persona lis exequutio facilè fieri non potuisset) procederetur. Ex quibus quidem duabus formulis, ac obligationum modis, talis, tantaque orta fuit difficultas; vt diu, quomodo in actu prædicto possent exequutioni mandari, ob magnum obligationum numerum, quæ in quolibet ex Tribunalis officiis quotidie recipiuntur, fue
3 rit dubitatum: Attamen primæ parti, & reformationi aliquandiu paritum est. Nam in obligationibus, quæ passim in notariorum officijs recipiebantur, vt plurimum constituebantur procuratores Notarij, Scribæ, & Iuuenes in eisdem officijs scribentes, & familiares creditorum; & erat ea constitutio, ac si factã non fuisset. Si autem alibi, quam in officio recipiebantur obligationes, constituebantur procuratores quicunque, etiam idiotæ, famuli, & artifices; qui tempore exequutionis obligationum nunquam compa-

comparebant, nec aliter principales suos defendebant. Alia secunda formula nunquam fuit vsu recepta propter difficultatem habendi iudicem, alijs magis arduis negocijs impeditum.

DE NOVIS CAMERALIS OBLIGATIONIS formulis, quæ hoc tempore sunt in vsu. Cap.X.

1 *Retentus est vsus prioris formulæ cum cōstitutione procuratoris præsentis.*
2 *Secunda formula simplicis obligationis, in qua renunciatur appellationi.*
3 *Tertia formula, in qua præter renunciationem appellationi, consentitur in mandati, & censurarum, relaxationem.*

1 EX prænarratis causis non semel fuit inter Auditorem, Iudicem, Locatenentes, & Notarios cōsultū super forma dictarū obligationum; & tandē in cōgregatione DD. Reformatorum ad id tunc per eundem Piū V. deputatorum decretū fuit; Quod obligationes reciperētur sub prima forma cū constitutione procuratoris pręsentis,
2 & acceptantis. Rursus sua alia formula, in qua cōtrahentes obligarent se in forma cameræ sine procuratoris constitutione, & renunciarent cuicunq; appellationi, reclamationi, & recursui, alijsque exceptionibus, quæ contra exequutionē instrumenti interponi, & opponi possent, per quas obligationis exequutio minimè retardari, aut impediri, illisq; non obstantib. ad exequutionem fi-
3 nalem, & plenariā procedi possit. Decreuerunt præterea Reformatores prænominati, quod arctiùs se obligare volentes, sub eadem Cam. Apostolicę forma, præter procuratoris constitutionē, susciperent in se ipsos mandatū exequutiuū, illiusq; relaxationi consentirent vnica, vel bina citatione, aut intimatione præcedētibus, vt supra diximus. Quodq. susceptio mandati, cū consensu prædicto haberet vim, & præceptū iudicis, de quo fit mētio in dicta reformatione eodē §.5. incip. Quod si qñ. ꝓut antiquitus obseruabatur in cēsurarū fulminatione, vt supius latè distinctū est.

DE MODO PROCEDENDI AD EXCOMmunicationē contra obligatos in forma Camerę. Cap.XI.

1 *Forenses, vt plurimum, pro negotiorum expeditione pecunias ad cambium, vel societatem officij recipiunt.*
2 *Primus modus procedendi ad relaxationem excommunicationis vnico contextu cum mandato exequutiuo.*

3 Si

3 *Si debitor soluit in vim mandati, non tenetur ad excommunicationis impensas.*

4 *Secundus modus pro cedendi ad excommunicationem post relaxationem mandati.*

1 ALIA maior supererat difficultas, quomodo, & in quibus casibus, ad reddendum facilem negociandi modum in Curia, contra debitores excommunicatio concedenda esset. Nam vt plurimum forenses, & præsertim Hispani negocia tractantes, duobus facilioribus modis inueniunt pecunias in Curia pro eorum expeditionibus necessarias. Recipiunt illas ad cambium à mercatoribus, aut in societatem officiorum, & expeditis eorum negotijs ab Vrbe discedunt petentes eorum patrias, alienæ iurisdictioni subie-
2 ctas. Et demum obtentum fuit cum DD. Reformatorum consilio & voto; Quod vbi certum est, exequutionem realem, aut personalem facilè fieri non posse, vnico contextu mandata executiua cum excommunicatione in subsidium relaxarentur, hac videlicet apposita clausula (Quatenus vigore huiusmodi nostri mandati exequutio realis, aut personalis facile fieri nō possit, de quo prius per pubica documenta legitime constiterit prædictum debitorē
3 publice excommunicatum declaretis, &c.) Addita etiam clausula, (quod si debitor vigore mādati soluisset, ad excommunicationis impensas nullo pacto teneretur,) vt pariter apparet in eadem
4 reformatione, §. Quod si forte quisquam. Verum, quia ex his reformationibus mercatores pecunias curialibus credere recusabant; (maxima enim erat in illarum exactione difficultas, ob mutatam obligationum formam, ac concessionis excommunicationis modum per bon. mem. Alexandrum Cardinalem Riarium, tunc causarum Curię Camerę Apostolicæ Auditorem, sollicitantibus curialibus, & notorijs, ex nouo voto DD. Reformatorum, ac etiam bon. mem. Illustriss. & Reuerendiss. DD. S.R.E. Cardinalium Congregationis sacri Concilij Tridentini, annuente, & consulente bon. mem. Cardinale Alciato, mandatum, & ordinatum extitit. Quod ratione contractuum, & instrumentorum celebratorum in Curia, & quorum solutiones libere, aut in certum euentum in Curia essent destinatæ, cùm ad illorum exequutionem deueniendum esset, relaxato prius mandato exequutiuo, & illius vigore facta per exequùtores Curiæ diligentia inueniendi debitores, aut illorum bona in Vrbe, & non inuentis; contra debitores eiusmodi absentes ab Vrbe, & alienæ subiectos iurisdictioni

cen-

censurę, & excommunicationes libere, & absque vlla dubitabili conditione concederentur. Qua quidem via electa, & declarata, facillima reddita fuit negociatio, & pecuniæ curialibus indigentibus libentius a mercatoribus traditæ fuerunt, idque hactenus obseruatum fuit, & quotidie obseruatur.

DE CAMBIORVM OBLIGATIONIBVS, ac interesse liquidatione. Cap. XII.

1 *Obligatio cambij hactenus obseruata.*
2 *Ad quam rationem cambiorum interesse antiquitus soluebatur.*
3 *Hodie sumenti pecunias ad cambium, quod tempus concedatur.*
4 *Non possunt præsenti tempore peti cambiorum interesse, nisi secundum liquidationem A.C. & quomodo liquidentur.*
5 *Requisita ad hoc, vt veri contractus cambij dicantur.*

1 TRaditus etiam fuit modus, & reformatio dictis cambijs. Nam obligationes cambiorum antea sub hac forma fiebant. (D. Gundisaluus Ximenez fatetur habuisse ad cambium a dd. Iulio Bosco, & Paulo Gauotto mercatoribus Romæ negocìantibus ducatos centum Camerę veteris ualoris, quos soluere, seu solui facere promittit in Oppido Madriti D.A. mercatorum prædictorum correspónsali, ad rationem quadringentorum septuaginta marapetinorum monetę illarum partium, vel minus, vt conueniebatur, pro singulis ducatis infra tres menses proximos, & infra alium immediate sequẽtem mẽsem certificare mercatores ipsos in Curia de solutione huiusmodi in partibus facta, alias soluere hic Romæ vnà cum cambijs, & interesse)
2 Quibus quatuor mensibus elapsis, & non certificatis mercatoribus de solutione augebant mercatores cambia ad rationem primò conuentam, & deinde etiam cambiorum huiusmodi cambia,
3 ita vt infra modicum tempus duplicaretur solutio. His data est forma, vt prorogetur tempus certificationis ad alium mensẽ, & sic in totum ad quinque menses, amplius etiam quòd mercatores non possent partitas cambiare, & augere, sed petere solum eorum interesse liquidandum per A.C. quæ liquidatio fuit declarata ad rationem decem & octo pro centenario pro primo anno, & tresdecim pro subsequentibus annis: ita ordinantibus Illustriss.
4 dd. Cardinalibus tunc deputatis a fel. record. Pio 4. Sed postmo-

dum & vltimo loco, habita magis matura consideratione, & graui curialium damno ponderato, tempore fel. rec. Pij v. ad rationem tresdecim pro primo anno, & septem pro reliquis sequentibus annis in singula centenaria remansit, & hodie remanet. Prędicta autem intelligenda sunt de veris, non autem siccis cambiorum contractibus: cum talia cambia ex tenore bullarum supradictorum Pontificum Pij 4. & Pij v. prohibita sint, vt bene declarat
5 Bursatt.cons.399. nu. 27.& seq. Contractus autem veri cambij quatuor de iure exigit personas, vnam scilicet dantem, & alteram recipientem, & de vno loco scribentem, & in alio loco alteram recipientem litteras, & soluere deben. & alteram exigentem pecunias cambiatas, & tractas, vt per Bald.cons.248. vol.1. Sed quid si interesse creditoris verè non ascenderit ad taxatam summam, an tuta conscientia possint taxatam summam recipere? & forte negatiua est probabilior; remitto tamen ad Theologos.

DE SOCIETATIBVS OFFICIORVM, & illarum forma. Cap. XIII.

QVAE super officialium Romanæ Curię officijs contrahuntur societates, sub hac forma fiunt, (D. A. scriptor Apostolicus super eius officio fatetur habuisse scuta trecenta auri in auro in societatem duraturam ad sex menses proximos, & deinde ad ambarum partium beneplacitum, pręcedente disdicta quindecim dierum; quam etiam domi dimissa copia, & in euentum ab Vrbe absentiæ per contradictas, aut edictum publicum fieri posse, & sic non secus, ac si personaliter fieret arctare voluit, à mag. eximio LI. Doctore Natale Rondanino Rom.Cur.causarum patrono ab sente me notario, &c. stipulante: de quibus se contentum vocauit exceptioni non nume. pecuniæ, &c. renunciauit, & quietauit. &c. Qua societate durante, promisit facere participem præfatum D. Natalem omnium dicti officij fructuum, & emolumentorum ordinariorum, & extraordinariorum, pro rata dictæ summę scutorum trecentorum. Quam ratam ad euitandum differentias, quę in rationibus ineundis, oriri facile possent causa incertitudinis fructuum huiusmodi, qui interdum augentur, nonnunquam autem discrescunt; cv D. Natali conuenisse affirmauit ad rationem scutorum duodecim similium pro quolibet centenario, & anno soluen-

uendorum, prout idem officialis integre, & cum effectu soluere promisit de semestri in semestre,& in principio cuiuslibet semestris hic Romæ libere,& sine aliqua exceptione,& retardatione, & finita,aut dissoluta societate, soluere ,& restituere dicta scuta Trecenta, vna cum fructibus decursis, & non solutis prędicto D. Natali absenti, me notario,&c.alias voluit fructus.huiusmodi ad rationem, vt supra conuentam currere. & deberi usque ad integram prędictorum scutorum Trecentorum restitutionem, loco damnorum, & interesse;quia sic cum creditore prædicto conuenisse asseruit. Insuper cōuenisse affirmauit pacto expresso cū D. Natali, quod si durāte hac societate morietur ipse D. Natalis morte tamen naturali, & non uiolenta,telo,ferro,ueneno,aut alias quomodocunq; ab homine uiolenter illata, & inflicta, idem D.A.officialis supradicta scuta Trecenta superlucretur, & solum ad fructus usque tunc decursos teneatur; Præterea ipse A.officialis, ut magis D. Natali cautum sit, promisit societati huiusmodi, ac omnibus, quæ continētur in ea principaliter, & insolidum accessuros N.& N.eosq; licet absentes,me notario,&c.stipulante ab hac societate, & accessionibus, & promissionibus per eos faciendis, ac omnibus, & singulis, quę continebuntur in eisdem indemnes penitus, & sine damno releuare,& conseruare,ita quod nullum propterea damnū,& molestiam patientur; alias ad omnia damna, teneri voluit,de quibus,&c.absque,&c.& in euentum mortis,&c.Pro qnibus obseruandis,&c.se, & hęredes ac bona,&c.in forma Camerę Apostolicæ obligauit, &c.vt in forma supra descripta). Aduertat tamen notarius,quod si societas, vt plerumque consueuit,contrahatur super vita personæ à dante pecunias nominandæ,addat hanc clausulam(ita tamen, quod ipse Natalis, in euentum nominationis, superuiuat per quindecim dies post nominationem dictæ personæ, & cum intimatione eidē officiali facienda)Et hoc ad consulendum indemnitati accipientis pecunias in societatem.Quia per omissionem eiusmodi clausulę,dans pecunias in societatem quandocunq; ,etiam in mortis articulo posset personam nominare,& sic raro veniret casus quo pecunias accipiens eas superlucraretur.

DE FIDE, SEV MEMORIA CONTRACTVVM societum fieri consueta. Cap. XIV.

1 *Exbursatis cum effectu pecunijs, & ratificato instrumento per creditorem, societas censetur completa.*

Quare

2 *Quare fides ſeu memoria in ſocietatibus fieri conſueuerit.*
3 *Exceptio non numeratæ pecuniæ probãda non admittitur ad impediendam exeq.ob.cam.ſecus ſi eſt probata abſolutio a iuramento non eſt neceſſaria in contractu ſimulato.*
4 *Ratificatio ſatis dicitur inducta per ſolutionem pecuniarum.*

SCIENDVM eſt ſocietates huiuſmodi ſtipulari, ac earum inſtrumenta recipi fere ſemper abſente creditore,& propterea non exburſari in actu ſtipulationis pecunias: ex quo prius accedere debent fideiuſſores omnes; Qui, cum plerumque duo ad minus ſint,nequeunt ita facile omnes eodem tempore ſimul conuenire; & poſt ſtipulationem inſtrumenti ſocietatis ſpatio trium,quatuor, aut plurium dierum acceduut inſtrumento antea ſtipulato. Poſt quas omnes acceſſiones factas,creditor exburſat pecunias, retinendo fructus primi ſemeſtris,de quibus pecunias accipiẽti quietantiã facit,& vnico contextu ſocietatẽ ad eius fauorẽ factam expreſſis verbis penes notarium ratificat,& acceptat.Hac ſequuta ratificatione,& pecuniarum effectuali numeratione, ſocietas eſt perfecta,& inſtrumentum completum. Verum quia nonnulli ni-
2 mis cauilloſi ad ſolutionem differendam, exemptionem pecuniæ non numeratę opponere interdum ſolebant,cum re uera pecunię in actu ſtipulationis inſtrumenti,vt ſupra diximus, vt plurimum
3 non exburſentur,(Quæ exceptio in Cameralibus obligationibus nõ admittitur ad impediendam illius exequutionem,vt per Galleſ.ad form.cam.in 4.par.quæſt.4.nu.2.Mohed.dec.80. & coram Illuſtriſs.Blãchetto, in Roman. ſocietatis de Lucchinis de ann. 1578.quod intelligendum eſt de exceptione probanda,in tantum quod articuli non admittuntur ad illam probandum:quia impedior illam proponere: (*Cum ogligatio Cameralis non admittat exceptiones extrinſecus à contractu,& requirẽtes altiorem indaginem, vt dixit Rota in vna Tiburtina Sambuci coram Cotta,die 17.Marij 1564.*) nec facit clauſula illa ſaluo iure impertinentium,& non admittendorum;quia ea potius ponitur de ſtylo curiæ, vt per Verall. deciſ. 243.lib.1. in manuſcript.& admittuntur articuli cum dicta clauſula,potius ad obturandum ora loquentium, quàm propter aliquod dubiũ an articuli ſint pertinẽtes,nec ne,vt explicat Aſſlict. in deciſ.33.num.8.Imo in exequutiuis quantumcunque admittatur cum dicta ſolita clauſula, ſi pars paſſa fuit ſuper illis probationes recipi illę vlteriorem exequutionem impediunt, vt per Galleſ. vbi ſupra,num.2. eo enim caſu articuli habentur pro ſim-

pliciter admissis, & exceptio probata retardat, vt fuit dictum in vna Roman. officij extraordinatus Die xi. Aprilis 1567. coram Sarmiento. Soccin. cons. 27. num. 26. vers. sed posito, quod ita esset, & sub, num. 30. vers. cum ita dico, vol. 4. Nam secundum eũ stãnt ista insimul, quod ego impediar aliquid opponere, & tamen si illud est iam probatum, excluditur aduersarius, vt per Alex. in l. nemo potest. num. 17. ff. de legat. primo. Paris. consil. 54. num. 91. & seq. vol. primo, vbi, quod quando talis exceptio est probata corruunt instrumentũ, iuramentũ, & omnia in eo contenta: secus tamen de exceptione probanda, vt supra dixi. Vsq. adeo ꝙ absolutio a iuraméto necessaria, vt supra dixi non sit, vt tenuit Rota in vna Nepesina rescissionis contractus corã Fantutio die 5. Iunij 1555. in quo fuit datum dubium an contractus de quo agitur esset illicitus, tum ex eo quod esset celebratus per modum necessariæ restitutionis, & estinctionis census quam ex eo, quod absorberet omnes fructus castri, ita quod absolutio a iuramento Comite Io: Francisco non esset necessaria. Et dd. tenuerunt quod dato, quod contractus esset illicitus, & perniciosus, tamen necessaria erat absolutio a iuramento iuxta distinctionem Imol. in c. Venerabilem col. fin. in vers. venire. de electio. Sed quando contractus est simulatus, quia tunc non adest consensus verus iuxta terminos l. fin. C. de non num. pecu. & tunc corruit contractus, & iuramentum, a quo absolutio non requiritur, & ita procedit dictum Bald. in l. nec patronus versic. in litteris C. de oper. liber. Et redeundo ad ea, quæ dicta sunt de impertinentia articulorum dicendum erit, quod licet Iudex, si articuli sunt impertinẽtes, possit illos etiam factis probationibus, eius arbitratu reiicere: quia talis admissio est interlocutoria, vt per Ias. in l. quod iussit ff. de re iud. Dec. cons. 517. nu. 1. & cons. 84. in fin. Ad obuiandum igitur cauilosorum debitorum diffugijs, & pro maiori creditorum cautela, ex inueterata consuetudine receptum est, fieri à notario quandam societatis memoriam, quam fidem vocant in qua officialis fatetur propria manu se in pede memoriæ eiusmodi subscribendo, pecunias in promptu, & (vt aiunt) in contanti accepisse. Nec propterea tollitur, quin creditor amissa hac memoria, vel forsan ab officiali non accepta, possit ad exequutionem instrumenti agere. Hæc enim creditori memoriæ causa inseruit, cum instrumentum absque ope memoriæ prædictæ, simul, ac sequuta est creditoris expressa, vel etiam tacita ratificatio, completum,
4 & societas perfecta dicatur. Tacita autem ratificatio satis dicitur inducta per solutionem pecuniarum, aut fructuum retentionem, seu receptionem: Exemplo venditionis, qui recipiendo

pretium

pretium rei venditæ videtur venditionem ratificasse, l. indebitã C. de cond. indeb. & l. mater. C. de rei vend. Anchar. quæst. 38. num. 4. in p. par. cum ratificatio tacitè, & expresse fiat l. Paulus, ff. rem ratam haberi; & magis ex facto, quam ex verbis inducatur, vt in vna Cremonen. coram R. P. D. Plato nunc Cardinale amplissimo, die 26. Ianuarij 1587. cum iste actus solutionis fieri non possit citra ratificationem societatis, vt per Crauet. consil. 297. num. 12.

DE LVCRO PECVNIARVM SOcietatum, tempore illas disdicendi, & requisitis super earum contractu. Cap. XV.

1 *Si creditor moriatur intra tempus disdictæ, pecuniæ sunt lucrifactæ:*
2 *Nimius rigor videtur repetere fructus solutos, lucrata summa principali.*
3 *Durante tempore pro quo fructus sunt percepti, societas non disdicitur.*
4 *In contractu societatis mutuus requiritur consensus.*

1 SOCIETAS regulariter contrahitur ad sex menses, vel aliud tempus, & deinde ad beneplacitum ambarum partium cum disdicta quindecim dierum præcedente; & durante dicto primo termino sex mensium, vel alio conuento, societas non potest disdici, aut beneplacitum reuocari. Et si infra tempus huiusmodi in instrumento specificatum ille, super cuius vitæ periculo pecuniæ positæ sunt, moriatur, nihil prodest disdicta per creditorem facta: quamuis per quindecim dies post illam superuiuat. Nec illa obstat accipienti pecunias, quin illas lucri faciat; immo tenentur hæredes dantis pecunias fructus ei anticipatè solutos, & adhuc integrè non decursos restituere pro rata temporis, per quod societas durauit, vt per Gabriel. cons. 78. num. 3.
2 vol. 1. Attamen nunquam audiui, quod aliquis iudex condemnauerit ad illos restituendum; quia nimis rigorosum videtur, fructus solutos repetere superlucrata sorte principali. Et hanc repetitionis intentionem in animum auaritiæ maculis nonnihil inquinatum cadere, vt plurimum existimauerim. Si post primum semestre, vel aliud continuatæ per tacitum partium consensum societatis tempus, quis societatem suam disdicere voluerit, id sibi quandocunque licebit, dummodo fructus non receperit, quia

durante tempore, pro quo fructus sunt soluti, disdici nequit societas: sed post factam disdictam creditor pecunias recuperare non poterit, nisi ille, super cuius vitæ periculo erit contracta
3 societas, per quindecim dies completos superuixerit. Solent huiusmodi societates sæpe contrahi inter officialem præsentem, & creditorem absentem per interpositam personam, quæ sibi facultatem disdicendi fructus, & sortem exigendi absque aliquo dicti creditoris ordine, seu mandato in contractu reseruat. Et quoniam eueniente casu mortis illius, super cuius vitæ periculo societas contracta fuerit, siue sit alia persona, siue etiam fuerit idē principalis creditor, oriri posset dubitatio, an hæredes creditoris possent pecunias (nisi de mandato illius principalis ad coeundam societatem sufficienti appareat) repetere: tutius erit, quod in talibus instrumentis in actu illorum stipulationis mandatum, siue epistola exhibeatur recognita, in qua detur facultas, pecunias in societatem dandi, vt supra dixi; quoniam in contractibus societatum simultaneus requiritur consensus, vt per Dec. consil. 213. num. 9. Corn. consil. 254. num. 1. vol. 3.

DE SOCIETATVM DISDICTIS. Cap. XVI.

1 *Disdicta quomodo debeat intimari.*
2 *Forma disdictæ.*
3 *Quindecim dies disdictæ a die illius reproductionis incipiunt currere, & quare.*
4 *Disdicta quando sit reproducenda.*
5 *Disdicta potest etiam fieri coram notario, & testibus.*
6 *Quare Pius Papa V. modum hunc sustulerit.*
7 *In reproductione disdictæ, testes per Notarium adhibentur.*

1 DISDICTA, ad hoc, vt afficiat, debet officiali personaliter intimari; cum antequam procedi possit ad executionem obligationis Cameralis, ea legitimè præmittenda sit, vt per Gallesi. vbi supra de processu ipso, num. 10. & seq. Put. decis. 32. in vna Aquen. L. 2. tamen hæc difficultas hodie remanet sublata, cum passim in instrumento societatis per speciale pactum conueniatur, vt superius in instrumenti societatis extensione apparet. Et disdictæ for
2 ma hęc est. Intimetur D. A. scriptori Apostolico exaduerso principali, qualiter infrascriptus instans non intendit amplius continuare

nuare ſocietatem ſcutorum trecentorum auri in auro per acta infraſcripti notarij ſuper eius officio ſcriptoriæ Apoſtolicæ die ſecunda Iunij 1590. initam, imò illam diſdicit, beneplacitumq; ſuum in ea appoſitum reuocat, ac ſortem, & fructus rehabere vult, & ad hoc ipſum interpellat omni meliori modo, &c. Inſtante Magn. D. Natali Rondanino principali, Petrus Antonius Catalonus eſt notarius. Qua diſdicta per Curſorem intimata, creditor principalis; aut Procurator habens in Promptu ad hoc ſpeciale mandatum illam producit in actis notarij, in cuius diſdictæ extremitate notarius ponit hæc verba (idem principalis, aut N.procurator,prout in actis reproduxit,& diſdixit vt ſupra)
3 & annotata hoc modo diſdicta, quindecim dies a die illius reproductionis in actis notarij factæ,currere incipiunt:quia per talem reproductionem tunc verè probatur voluntas creditoris diſdicentis de nolendo vlteriùs ſocietatem continuare. *vide deciſ. Illuſtriſs.Card.Blanchetti tunc Rotæ Aud.ſub die 16. Martij 1579.* Eſt
4 autem reproducenda diſdicta ante mortem, aliàs propter fraudem,quæ fieri poteſt ob illius non reproductionem non tenet:voluntas enim in mente retenta nihil operatur l. repetendi. C. de condit.ob cauſam. Rolan.à vall. conſ.59. nu.45.vol.3. Pedemõt. deciſ.118. nu.8.& poſſet dari pęnitentia per illius lacerationem, ita fuit deciſum in Rota die 9.Maij 1554. corã Achille de Graſſis,quæ eſt impreſſa in tractatu Boccacij de Societatib.ſub n.190 incipien.ſeptem ex nouis,fol.67.& in alia Rom.ſocietatis coram
5 Chiſanen. Poteſt etiam fieri talis diſdicta extraiudicialiter præſenti officiali,dummodo fiat coram notario,& teſtibus, vel corã teſtibus fidedignis:de qua debet in actis conſtare, antequam ad exequutionem contra debitorem deueniatur.Sed quando eſt iudicialiter facta,cenſetur facta animo eam reproducendi,& penes notarium dimittendi,vt ſupra dictum eſt. Sed cum id non fiat,videtur in hoc intimans declarare animum ſuum,vt ibi. Sed quoniam ex productione,& admiſſione huiuſmodi diſdictæ à die illius intimationis fraudibus creditorum,vt ſupra dictum eſt, vtile, & fructus abſq; aliquo pecunias amittendi periculo, quærentium ampla patebat via. retinebant enim illas penes ſeipſos per menſes,& annos,eaſq; quandocunq; producebant, bene,ac ſanctè Pius eius nominis quintus ſe: re: more pij Paſtoris eorum animabus conſulendo,diſdictas huiuſmodi non afficere,niſi a die illarũ productionis voluit,& mãdauit;Idq; colligitur ex reſcripto alias ab eodem Pio V.obtento,per q.Vincentium Lucchinum contra hæredes q. Leonis Leonij apud acta q.Pompei Antonini pręſentato;
7 & ita ab inde citra obſeruatum fuit,& hodie obſeruatur. *Aduerte tamen, quod in reproductione diſdictæ, Notarius teſtes adhibeat, cum*

B 3 in

in actibus extraiudicialibus notario sine testibus non creditur, vt alias in Rota dictum, & resolutum fuit. & ideo dici potest, non constare de prætensa disdicta, quia paria sunt, aliquid non esse factum, vel non apparere legitime factum, vt per Afflictum decis. 182. sub nu. 4. Tiraq. de retractu. ligna. §. 1. glos. 11. nu. 90. in fin. & in denunciatione reproducenda, vide eundem Tiraq. eo. tit. glos. 2. nu. 24. vbi dicit, non credi in hoc actuario, qui videtur loqui in terminis nostris, & quo ad prædictam disdictam, illiusque reproductionem, vide Caputaquen. decis. 107. li. 2. & coram Seraph. decis. 172. & alias 184. incipien. fuit resolutum libro prima diuer.

DE DISSOLVTIONE SOCIETATIS. Cap. XVII.

1 *Referuntur plures modi dissoluendi societatem.*
2 *Si totum officium non vacat, societas non dissoluitur.*
3 *Per solutionem sortis principalis, societas dissoluitur in totum.*
4 *Quamplura alia de societate, & censu, quæ quotidie occurrunt, sub silentio transiuerunt.*

1 NOtandum est societatem, præter proximè relatum, pluribus alijs modis dissolui. Dissoluitur aliquoties de mutuo contrahentium consensu; Nonnunquam per mortem vnius ex socijs, dantis scilicet, vel accipientis pecunias, vt in §. soluitur. Instit. de societ. l. actione §. morte ff. pro soc. nec transit ad hæredes, etiam si esset conuentum l. verum. §. in heredem. ff. pro Soc. Dec. cons. 171. nu. 6. Pedemont. decis. 76. nu. 4. & 7. Paris. cons. 82. per totum vol. primo. Interdum vero per venditionem officij, super quo contracta fuit. Et in quocunque ex dictis casibus, quindecim diebus disdictæ non expletis, nec expectatis, potest ad repetitionem sortis principalis procedi, dummodo accepti ferantur, fructus anticipatè soluti. & nondum decursi: excepto tamen si Per mortem
2 dantis pecuniæ superlucratæ non fuissent. Aduerte tamen ea, què supra de dissolutione societatis per officij venditionem diximus, procedere in officijs in totum vacantibus: secus autem in officijs in totum non vacantibus, cuiusmodi sunt Notariorum Auditoris Cameræ, Rotæ, & alia similia officia, per quorũ venditionem, modo tamen scripturarum dominium penes venditorem remaneat, societas non dissoluitur, cum totum officium non sit alienatum, & dummodo etiam scripturæ remanentes sint reddi-tus sufficientis, & capacis societatis, quæ super toto officio con-

traćta fuerat, vt fuit resolutum in Rota in vna Rom. societatis co-
3 ram R. P. D. Serafino die 6. Nouem. 1581. Fuit etiam aliquando per acutos, & doćtos viros dedućtus alius dissolutionis societatis modus; per solutionem scilicet partis sortis principalis, totam societatem tacitè dissolutam censeri: quia per partis solutionem, socius videtur soluisse animo societatem dissoluendi, & per talem solutionem vniuersum debitum agnouisse videtur. L. cum notissimi. §. pen. C. de præscript. Bar. in l. cum fidem, nu. 1. C. de non numer. pecu. Repugnat enim naturæ societatis solutio partis capitalis, & agnitio debiti residui, ad quod conueniri non potest durante societate: Vnde per illam solutionem censetur communi dissensu dissoluta, sicut quando vnus socius sciente alio, nomine proprio contrahit, Aym. conf. 113. num. 7. Caputaquen. decis. 196. lib. 1. cum natura societatis sit, vt totum capitale remaneat, vt per Bar. in l. fin. in fi. C. de frum. Vrb. Constan. l. x1. societas enim tamdiu durat, quamdiu integer consensus perseuerat, text. in l. tamdiu C. pro. soc. quem sequitur Ant. Gomes. var. resol. Tom. 2. cap. 5. de societ. nu. 6. sed per receptionem partis consensus non est amplius integer, & consequenter societas non durat. Nec inducitur renouatio pro residuo: quia requiritur quod inter eos aliquid faćtum fuerit, quod fieri non potuerit citra ius, & nomen societatis, vt per Castren. conf. 43.
4 vers. restat videre vsque ad fin. num. 20. De his dissolutionibus societatis, ac alijs casibus mortis in societate exceptis, ac illius non superlucratione ex contraćtu non adimpleto, & si ea super futuro officio legitimè contrahi queat, & quando tunc illius incipiat currere tempus, & similiter, an intempestiue disdici, & periculum vitæ transferri valeat, & an liberato officiali, societas valida quo ad omnia remaneat, ac etiam de cēnsibus tam ante, quam post Constitutionem Pij Papæ Quinti creatis complura alia, quam supra, & infra dicendam hic singulatim conscribere, casusque quotidianos in curia occurrentes enumerare, legumque aućtoritatibus, exemplis, sacrisque Rotalibus decisionibus confirmare statueram: Sed cum de eis per viros doćtissimos ac eruditissimos particulares traćtatus nuper in lucem editi fuerint, in quibus non ab recensui omnia copiose traćtari, ideo in his vlterius elaborare nolui; Et licet nulla præcedente prohibitione, licite potuerim per agrum alienum transire, vt in l. per fundum ff. de ser. rust. præd. tamen, ne agrum nostrum aliena segete fertiliorem reddidisse, ac vanam potius ostentationem, quam vtilitatem quæsiuisse videar, vt dićtum est in eis, vlterius nolui elaborasse, nisi tātum quoad ea aliàs per me relata in meo

praxis libello quæ præsenti opusculo pro minori lectorũ dispendio repetere,ac prædictis legibus,& Rotalibus decisionibus confirmare arbitratus sum.

DE CASIBVS MORTIS IN SOCIETAtibus exceptis. Cap. XVIII.

1 *Excipitur aliquoties casus pestis, quando de illa dubitatur.*
2 *Si creditor pestem fugiens itineris incommodo obierit an pecunias amittat.*
3 *Excipitur etiam casus partus, & illius prægnantiæ.*
4 *Excipitur etiam casus mortis superuenientis ex morbo à prægnantia causato.*
5 *Casus morientis in bello excipitur.*
6 *Non excipitur casus obitus illius, qui natando submergitur.*
7 *Pari ratione non excipitur mors hominis tegula vento deiecta occisi.*
8 *Si homo intus domum igne casu accensam, & ardentem comburatur hic modus eadem ratione non excipitur.*

1 IN societatibus plures casus mortis excipiũtur, vt superius in instrumenti societatis formula declarauimus;plures quoq; inconsiderati casus eueniunt,super quibus non paucę oriuntur difficultates.Excipitur casus pestis,quãdo aliqua est de illa dubitatio, & poni solent per notarium in contractu hæc verba, excepta etiam
2 peste,aut pestis causa. Sed si,ad pestem in loco habitationis creditoris valde vrgentem euitandum,creditor alienam petens patriã magnis itineribus, & imbribus, aut actu faticatus intereat, an causa pestis dicatur,ita vt pecuniæ non amittantur,dictorum iuris consultorum, qui de hoc ex professo(vt supra dictum est) particulariter tractauerunt, iudicio remitto: quia ex allegatis in proxime præcedenti cap. non hanc assumpsi prouinciam. Ex-
3 cipitur etiam per verba expressa à notario posita,quando pecuniæ super periculo vitæ mulieris ponuntur, casus partus, & ex causa partus, siue prægnantiæ, in quo casu plures nascuntur dif-
4 ficultates. Et pluries fuit resolutum, quod licet in ipso partus actu mulier non moriatur, & licet etiam ex prægnantia conualescat, tamen superueniente aliqua febri ex dicta prægnantia causatæ; si de hoc per valde peritorum physicorum fidem constet, pecuniæ non amittuntur: idque non semel fuit in Tribunali Auditoris Cameræ, & in sacro Rotæ auditorio coram bo: me. Oradino in vna Romana societatis 27. Iunij 1569.& in alia ma-

gnifici

5 gnifici D. Iohannis Aloysij Ruberti decisum. Posset etiam dubi-
tari, vtrum amisse censeantur pecuniæ, super periculo alicuius,
qui in publico, & generali bello decedat, positæ. Et vidi casum
istum acutissimè disputatum; Quidam Capitaneus Lucius Ro-
manus ad bellum in Galliam profectus certas habebat super suæ
vitæ periculo pecunias; & dum ciuitatem Poictiers nuncupatam
ab hostibus obsessam custodiret, per rimulamq; arcis, seu ferito-
riam inimicos, quid sibi pararent, cerneret, archibusij ictu in
fronte percussus occubuit. Super hoc ortum fuit dubium, quod
acriter disputatum fuit coram bo: me: R. P. D. Vincentio Fus-
cherio inter dicti Capitanei hæredes, & debitores Illustres, &
valde potentes; pro quorum parte deducebatur causa cessatio-
nis suspicionis operæ, seu doli alicuius interesse habentis; ad hoc
enim potissimum clausula hæc apposita esse videtur; ad hoc in-
quam, ne quis pecunias recipiens auiditate illas superlucrandi
ductus, creditoris mortem procuraret. Demum pecunias amis-
sas non fuisse decisum fuit. ratione (vt opinor) verborum in so-
cietate appositorum, vel alias vtcunque ab homine violenter
6 inflicta. Dubitaret forsan aliquis, an amitterentur pecuniæ,
quæ suberant periculo vitæ alicuius, qui animi gratia natando
in flumine ab aquis rapidis, & violentis obruatur? Et dicerem
in hunc euentum amitti, vt fuit alias decisum eadem ratione: ces-
7 sat namq; hominis ministerium. Si mora à vento tegula præter-
euntem hominem cadens occiderit, simili ratione pecunias amit
ti dicendum videtur: id etenim absque hominis industria euenit.
8 Si igne intus domum accensam quis moriatur, pari ratione pe-
cunias amitti, videtur declarandum, nisi ab homine voluntariè,
vel etiam accidentaliter flamma accensa fuerit. Casus prænomi-
nati pluries in tribunali Auditoris Cameræ acciderunt, &, vt
supra diximus, decisi fuerunt.

DE CASV OBITVS HOMINIS, QVI POST lethale acceptum vulnus mortem sibi consciuit. Cap. XIX.

OMittendum non censui casum memoria, & no-
tatu dignum. Anno a Christo nato 1575. dum
essem arrendatarius officij q. d. Fabritij Gal-
letti Auditoris Cameræ Notarij, accessi ad
casale Palidori, alias per dd. Iulium Boscum,
& Paulum Gauottum ab Illustris. D. Carolo
Muto conductum; in qua conductione D.
Fa-

Fabritius pro quarta parte erat particeps, cuius occasione inter partes ipsas orta fuit lis, & differentia. Et cum ibidem inter Baptistam dictorum Boschi, & Gauotti ministrum, & dicti Fabritij famulos ad rixam deuentum esset, prænominatus d. Fabritius archibusio ictus vna cum vno ex suis famulis ibi occubuit, & in eadem rixa lethaliter, vt à chirurgo referebatur, ictu quoque archibusij Baptista suprascriptus vulneratus remansit; super cuius vitæ periculo quidam Rocchus Godinus scuta Trecenta in societatem habebat. Cumque sic vulneratus in cubiculo domus dicti casalis sub executorum custodia detineretur, se à fenestra dicti cubiculi sponte, & animo deliberato, ac nullo penitus hominis ministerio interueniente proiecit, & statim occubuit. Fuit subinde mota lis ex Baptistæ filiorum, & hæredum parte, aduersus Rocchum super pecuniarum prædictarum restitutione, coram bo: me: Vincentio Fuscherio, & successiue Cęsare Loccatello Rocchus pecunias per mortem Baptistæ, super cuius vitæ periculo erant positæ, superlucratas fuisse allegabat, & propterea instrumentum societatis cassari instabat, Replicabant hæredes, pecunias superlucratas non fuisse per mortem eorum patris, ac illarum restitutioni locum esse: quia, quamuis ex dicta proiectione pater decessisset, tamen fuerat à principio non vnico archibusij ictu lethaliter vulneratus, & magna vna, ac quamplures paruæ pilę plumbeę in eius corpore remanserant, & de hoc chirurgus testimonium dicebat; quodq; causa eius mortis principalis fuerat dictum vulnus ab homine illatum; & quod hæc causa tanquam principalis attendi debeat, non autem proiectio illa, quæ accessoria erat censenda. His allegatis non obstantibus, si constitisset ex processu Baptistam ex proiectione à fenestra absque hominis ope obijsse, pecunias per Rocchum superlucratas esse dicendum arbitrarer; quia proiectio fuit causa proximior mortis, quæ magis est attendenda, Afflict. dec. 127. num. 2.

AN AGENS AD PECVNIARVM SOCIEtatis consequutionem, personam, in cuius vitæ periculo sunt, superstitem esse docere teneatur. Cap. XX.

Contrahitur non raro societas super vita personæ extra Vrbem degentis, vt puta Florentiæ, Venetijs, vel alijs etiam longinquioribus partibus; Qua finita, si debitor ante pecuniarum restitutionem se de existentia, & superuiuentia personæ huiusmodi

huiusmodi absentis certiorem fieri petit,&,nisi id fiat, pecunias restituere recusat, dicitq; ad illarum solutionem non teneri, nisi saltem data idonea cautione de faciendo venire fidem superuiuẽtiæ, & de restituendo pecunias in euentem illius mortis; eius dictum non attenditur, sed ad vlteriorem exequutionem his minime obsistentibus proceditur. Quia vltra, quod quis regulariter satisdare non teneatur, præsertim quando principalis est idoneus, secundum Bald. in l. cum clericis. C.de epis.& cleri.subest etiam alia ratio in hoc; Quia recipiens pecunias debebat à principio se certiorem reddi facere de persona illa, super cuius periculo inita est societas, & ideo illi imputandum est; præsumptio enim est contra ipsum: quia ex generali iuris regula illius existentia,& superuiuentia præsumitur vsque ad centum annos, vt not. in l.fin. C. de sacrosanct.Eccles.& propterea sufficit allegare vitam absque alia probatione,Bald.in c.ex tenore. col.1. ibi, tunc viuen. de Testi. & in l. si adulterium ff. de testam. aperien. Sed si excipiens fundat se in morte, illam probet. Verum nihilominus est, quod Iudex ex vrbanitate quadam potius,quam iuris dispositione non petitam satisdationem, sed tantum iuratoriam cautionem pro partis indemnitate dari per creditorem egentem mandatur.

DE PERDITO, AVT IN ACTIS NON redacto originali societatis instrumento, quomodo procedatur. Cap. XXI.

1 *Vigore fidei, seu memoriæ societatis non proceditur, nisi contra officialem, qui eam subscripsit.*

2 *Si fides est subscripta a principali notario, potest contra omnes principales obligatos procedi.*

1 SI aliquando euenerit, vt sępe euenit, substitutorum negligentia, aut incuria, societatum instrumenta deperdi, aut in actis non redigi,vigore fidei, seu memoriæ ab officiali subscriptæ, de qua supra memimus, non potest contra alium, quam contra officialem, qui illam subscripsit, facta prius manus, & subscriptionis illius recognitione,ac præcedente iudicis decreto super formæ Cameræ extensione, procedi. 2 Si vero fides à notario principali officij domino subscripta fuerit, contra omnes in societate obligatos procedi poterit.

DE

DE SOCIETATIBVS SVPER OFFICIO vltra medietatem pretij ære alieno grauato contrahendis. Cap. XXII.

1 *Ex constitutione Pauli Quarti non subsistebant societates initæ super officijs, quando æs alienum super illis contractum, medietatem illorum pretij excedebat.*

2 *Hodie contrariò vtimur; secus tamen vna cum dante pecunias.*

1 EX constitutionis fel: rec: Pauli IIII. forma statutum fuit, societates non recipi super officijs officialium, qui illa vltra eorum medietatem ęre alieno grauata, hyppothecata, vel plures societates super his proprio, vel aliorum commodo contractus habe-
2 rent. Sed nihilominus contrario vsu receptum est, recipi infinitas societates super officijs ære alieno quater, & quinquies vltra totum pretium oneratis, & hyppothecatis; non tamen cum vno dante pecunias: quia tunc vltra valorem officij societates non subsistunt, vt fuit resolutum in Rota coram Illustriss. Cardinale Blanchetto, de anno 1591. 28. *Ianuarij in causa Rom. societatis Cæsaris Bossil.* Præterea, multi sunt officiales, quos conductitios appellare quodammodo possumus, qui pacta certa mercede societates, etiam mille in dies singulos, si tot occurrerint coeundæ, pro seruitio, & intuitu aliorum, & præsertim forensium, & in Curia amicis officialibus carentium coeunt, licet non desint aliqui timoratæ conscientiæ, qui audientes, nedum a confessarijs, sed etiam a concionatoribus has societates, quæ sic contrahuntur, esse illicitas, eorum pecunias super eisdem officijs dari negant.

DE SOLVTIONE FRVCTVVM societatis. Cap. XXIII.

1 *Fructus societatis debentur ad rationem duodecim pro centenario, & anno, & non nunquam ad minorem, non autem ad maiorem.*

2 *Olim etiam post societatis finem ad eandem rationem debebantur.*

3 *Hodie, societate finita, cessat solutio fructuum.*

4 *Si ex parte creditoris expeditur mandatum pro credito consequẽdo, debentur fructus ad rationem septem pro quolibet centenario, & anno.*

5 *Debitor in mora constitutus cogitur ad solutionem fructuum ratione damni emergentis.*

6 Mo-

6 *Moriente officiali, vel officium vendente, fructus vltra ſeptem pro centenario non ſoluuntur.*

7 *Hodie fructus exacti, & poſt diſſolutam ſocietatem decurſi cum ſorte compenſantur.*

8 *Si creditor venditionem officij ſciuerit, nulli fructus ei debentur, & quando fructus ſoluti non repetuntur.*

9 *Non factis diligentijs, nulli ſoluuntur fructus.*

10 *Pactum, quod fructus debeantur ad eandem rationem, videlicet, duodecim pro centenario diſſoluta ſocietate, eſt illicitum.*

1 EX forma contractus ſocietatis, fructus illius ad rationem duodecim pro quolibet centena-
2 rio, & anno, & aliquando ad minorem, nunquam tamen ad maiorem ſummam conue-
3 niuntur, vel debentur. Modo autem obſeruatur, prout iuri conſonum eſt, quod periculo vitæ ceſſante, etiam fructuum ſolutio ceſſet: cum tunc ad ſimplex mutuum reducatur, prout fuit deciſum in Rota coram bo: mem. Scip. Card. Lancellotto tunc Rotæ Audi-
4 tore in vna Rom. ſocietatis 28. April. 1570. Sed ſi ex creditoris parte pro ſuis pecunijs rehabendis diligentiæ fiant, non ſolum citationibus, ſed etiam mandato expedito, & factis diligentijs de illud exequendo, fructus ad rationem ſeptem pro centenario, & anno ſoluuntur de conſuetudine, & ſtylo curiæ, vt infra expreſ-
5 ſus ſuo loco dicetur. Sed ſi creditor pecunijs indiget, nec eas à debitore, in ſolutione diuturnam nimis moram faciente recuperare poteſt, præuiaque notificatione indigentiæ eiuſmodi debitori facta, eoq; in mora conſtituto, ac præmiſſa proteſtatione citato debitore facta, & per iudicem admiſſa, de illas ad ſocietatem, ac aliud quodcumque licitum intereſſe recipiendo, illas poſt moram debitoris ſi actu recipiat, Iudex omnes fructus, ſeu aliud intereſſe, quod creditorem ex nouo contractu pati continget, ratione damni emergentis, præuia illius verificatione, etiã exequutiuè procedendo (modo tamen ab exceſſiua liquidatione appellatum non fuerit) ſolui mandabit etiam ratione lucri ceſſantis, interuenientibus requiſitis, de quibus per Paulum de Caſtr. in l. 3. §. fin. ff. de eo, quod certo loco. Vbi habetur, quod ſi probatur intereſſe certitudinaliter, & verè, non autem præſumptiuè, tunc tale intereſſe debetur etiam ratione lucri ceſſantis, vt ibi verſ. intellige hoc, quem Rota fuit ſequuta, vt per Mohedan. deciſ. 208. & Conſilium Neapolitanum, vt atteſtatur Affl.ct. in deciſ. 20. num. 20. & ſequent. Durante autem

socie-

societate, si officialis vendiderit officium, hodie fructus nisi ad dictam rationem septem in singula centenaria, & annos solui
7 non consueuere. Quando a creditore post dissolutam per officij venditionem, vel officialis mortem societatem, fructus ad rationem in instrumento conuentam exacti fuerint, restituendi veniunt, seu compensandi ad prædictam septem pro centenario, & forsan ad minorem summam iudicis arbitrio, habita temporis, & personarum ratione. Et hæc locum habent, etiam si creditor officij venditionem, vel officialis obitum prorsus ignorauerit. Si autem creditor sciuerit, nulli ei fructus debentur. Si tamen officialis post venditum officium sponte soluit fructus creditori talis venditionis ignaro, non repetit, neque compensatur propter eius malam fidem, & quia etiam videtur donasse, vt l. p. ff. de condit. indeb. & ita fuit in tribunali A. C. obseruatum,
9 & practicatum. Nullis vero factis diligentijs pro exactione a creditore, vel etiam factis aliquibus, non tamen expedito mandato, nec procurato de illud exequendo, vt supra dictum est, in omnibus superius expressis casibus nulli ei soluuntur fructus. Et
10 propterea ex præmissis, & infra dicendis rationibus censerem abolendum fore pactum illud, quod fructus semper debeantur ad eandem rationem conuentam duodecim pro centenario etiam disdicta, seu dissoluta societate: quia pluries in Rota fuit declaratum illicitum, & damnatum, vt in pluribus decisionibus rotalibus, præsertim in dicta Rom. societatis coram Lancellotto die 28. April. 1570. & alia, coram eodem, die 2. Iunij dicti anni. dicitur, quod societate, ea remanet tãquam purum mutuum, & illa taxatio; quæ fit vigore præscripti pacti, est illicita: & propterea nullis factis diligentijs per creditorem, vt supra dixi, nulli fructus debentur. Factis autem diligentijs, si debitor est morosus in restituendo, ex quadam æquitate creditor potest exigere aliquod honestum lucrum arbitrio iudicis, prout solent reddere pecuniæ, quæ stant otiosæ absque aliquo periculo vitę, vt supra sicuti dictum fuit per bo: mem: Accorambonum Rotæ Decanum in eius voto reddito q. Illustriss. d. Cardinali Caraffæ super dicta solutione fructuum ab eo de ordine Papæ requisito, & hodie soluuntur septem pro centenario quolibet anno, vt supra dictum est. Et quod fructus ad rationem duodecim pro centenario licite percipi possunt, durantibus quindecim diebus disdictæ, quia intra dictum tempus durat societas. Put. decis. 68. li. 3. De societatibus hæc dixisse volui latius fortasse, quam onus susceptum requirit; cum, hæc omnia in practica potius, quam in iure consistant, & legislatoribus, iurisque peritis hic contrahen-

di modus non innouerit, remittendo me ad singularissimum Ll. doctorum Io: Franciscum Castracanum, qui de hoc in sui libri tractatu diffusius scripsit. Sed quid si interesse creditoris verè non ascenderit ad taxatam summam; an tuta conscientia poterunt taxatam summam recipere? & forte negatiua est probabilior, remitto tamen me ad Theologos. (*Et licet nuperrime contrarium tenuerit Rota, vt in vna Roman. societatis coram R. P. D. Mellino, vt scilicet nullo modo fructus debeantur post disdictam, sicut dissolutam societatem, ex rationibus, de quibus in ea, tamen credidi non errasse, cum circa hoc me ad Theologos remiserim, quorum opinio in materia vsurarum sequenda est, quia illa est magis secura, quo ad conscientiam.*) quam decisionem vna cum nonnullis alijs rotalibus decisionibus in aliquibus nobilis importantiæ casibus omissis per doctissimos qui de his societatibus ex professo scripserunt non inutile hic imprimendas curauimus: si autem creditor societatis post disdictam, seu dissolutam societatem magis licite, & sine conscientiæ scrupulo voluerit exigere fructus, seu interesse lucri cessantis seruabit modum traditum a Matt. de Afflict. in decis. 20. sub num. 2.

DECISIONES ROTAE IN MATERIA SOCIETATVM.

VOTVM R. P. D. FABII Accoramboni Decani, super fructibus post disdictam societatem.

EPITOME.

DIsdicta, & dissoluta societate non debentur fructus, licet debitor sit constitutus in mora, sed tantum debetur interesse legale quinque, aut sex pro centenario.

SVMMARIVM.

1 *Societate disdicta, & interpellatione facta in iudicio pro sortis restitutione*

ne, an donec morosus debitor sortem persoluerit absque fœnoris vitio possint fructus exigi.

2 *Pactum appositum in contractu societatum, vt disdicta societate currant fructus vsque ad integram satisfactionem sortis principalis an valeat.*

3 *Et quid dicendum secundum Theologos, & Canonistas.*

4 *Societate disdicta nihil potest recipi, nec vigore pacti.*

5 *Et quid si petatur ratione interesse lucri cessantis.*

6 *Et quid dicendum quando aliquis esset certus de lucro.*

7 *Creditor an aliquid debeat habere si non probatur interesse lucri cessantis.*

8 *Homo tenetur ad restitutionem eius, in quo damnificauit.*

9 *Minus est habere in virtute, quam in actu.*

10 *Creditori, qui non adhibuit diligentiam exigendi sortem post disdictam societatem an debeantur fructus ad rationem septem pro centenario.*

1 SVpposita consuetudine passim obseruata, & approbata hic in Curia accipiēdi pecunias sub nomine societatis officiorum ad rationem duodecim pro centenario quolibet anno durante societate. Vtrum ea disdicta, & dissoluta, & interpellatione pro sortis restitutione in iudicio facta possit iure, & absque fœnoris vitio exigi, & recipi eadem quantitas, lite pendente, & donec morosus debitor sortem ipsam exsoluerit, vel debeat potius eo casu interusurium illud ad aliquam minorem summam redigi, & ad quam honestè taxari posse videatur.

2 Punctus iste ex parte Sanctissimi Domini Nostri, & Illustrissimi, ac Reuerendissimi Cardinalis Caraffæ mihi propositus duas habet partes, vt ex eius inspectione apparet. Circa primam partem, an valeat pactum ab initio contractus societatis in ipso contractu appositum, vt disdicta societate currant fructus, & solui debeant in eadem quantitate, sicut soluebantur durante societate vsque ad integram satisfactionem sortis principalis, prout de consuetudine huiusmodi pacta apponi consueuerit in qualibet societate officiorum.

Breuiter respondendo dicendum arbitror tale pactum secundum magis communem opinionem non valere, vt tenuit Cyn. in l. 1. C. de sentent. quæ pro eo quod interest, & Bart. ibi num. 16. & Alb. in l. 1. C. de Summa Trinitate, vbi dicit ita fuisse iudicatū in Ciuitate Bergomi, & ibi Io: Bapt. de Sanct. Seuer. vbi ponderauit ad hoc; Bart. vbi supra, Bald. in l. rogasti. §. si tibi. ff. si cert. pet. qui melius omnibus declarat, & ad quem omnes recurrunt,

currunt,& ibi Purpur.dicit hanc esse communem, & à num. 39.vsq; ad num.56.Rom.in cons.520.Socin.in cons.579. Alex. in cons. 221. vol.2.Dec. in cons.39.116. 133.119.& 322.Aym. in cons.180.num. 3.Lauren. Silua in cons. 6. num. 46. vbi dicit hanc opinionem esse communem.Nouiss.in tract.de mercator.in titulo de contract. mercat.num.2.post principium.Modern. in tract. de contract. vsur. fol. 14.num.34.Iacob.Renal.in d.l.1.fol.138.ver.sexto intellige, de sen. quæ pro eo,quod interest. Cagn. ibi num.49. cum seq. Petr. Rebuff. ibi num.34. dicit ita fuisse iudicatum in Senatu Io. Parius in regula quatenus in prima regula,de reg.iur.Cassen.in consuet. Burgund.§. 23.sub num.61.Afflict. decis. 20. vbi dicit ita fuisse iudicatum Neapoli, & sic ex istis patet istam esse communem opinionem Legistarum], & quod ita fuit iudicatum in tribus locis Bergomi in Gallia, & Neapoli,& per Alb.Rebuff.& Afflict.

3 Et non solum est communis opinio Legistarum, sed etiam Canonistarum,& Theologorum, nam idem tenuerunt Ioann.Andr.in cap.salubriter,de vsur.& Car.ibidem Aluar. post alios in cap.conquæstus, eod.tit.& in eod.cons.148.Laur.de rest.in cap.consuluit, q.53.& ibi etiam Ant.de Butr.& Felin.in cap. cum venerabilis, num.5. de except. Theologi autem sunt infrascripti, videlicet Diuus Thomas 2. 2. quæst. 78.art.1. cuius verba inferius describam S. Bernardus relatus per Felin.in d.cap.cum venerabilis,serm.31.cap. 2. Ant.in 2. par.summ.in tit.de nut.& vsur.§.22. Gabriel super octauo sentent. distinct.15.4. 15. vers. pro solutione notandum est,sub tit de vsuris, sum.Ang.in ver.vsura,il primo,& ibi etiam summ. Siluestr.Corrad. de contract,illic q.30.in 4.conclus.Bero.in cap.fin.num.51.post Inno. & Ostiens.

4 Circa secundam partem dubij considerandum est, quod vigore contractus societatis nihil potest recipi, quia finitus est propter dissidiam,vigore autem pacti etiam non potest, quia pactum non va-
5 let,vt ostensum est,sed an peti potest tanquam interesse,& in hoc distinguendum puto iuxta doctr. Paul. de Castr. in l. 3. §. fin.ff.de eo, quod cert.lo. quam semper sequuta est Rota, quod autem probatur
6 interesse certitudinaliter, & vere scire præsumptiue, & tunc debetur istud interesse lucri cessantis;si vero non probatur tunc nihil sibi debetur,vt dicit Paul.de Castr.ibi,cuius verba sunt hæc,intellige. Hoc verum,quando est certum,quod fuisset lucratus si pecuniam habuisset,vt quia probatur,quod habuit præ manibus mercantiam,de qua fuisset lucratus,eò quia pecuniam non habuit non potuit emere,vel alio modo possit constare, secus si erat incertum, quia non sequitur consuetus est lucrari aliquando,ergo si habuisset, fuisset lucratus,nã possibile est quod multa potuerunt euenire in contrarium.

Et cum dicto Paul. de Castr. concordet Diuus Thomas 2.2.quæst. 78.art.2.vers.ad primum,vbi ita dicit recompensationem veram damni in hoc, quod de pecunia non lucratur non potest in pactum deducere,quia non debet vendere,quod nondum habet,& potest impediri multipliciter ab habendo.

7 Sed nunquid debeat aliquid habere si non potest probare interesse tunc subdistinguerem, aut debitor fuit morosus, & tunc potest ex quadam æquitate creditor exigere aliquod honestum lucrum arbitrio iudicantis secundum qualitatem personarum,& negociorum, & hoc expresse dicit idem Diuus Thomas 2.2.quæst.62.cuius verba

8 sunt infrascripta . Et ideo homo tenetur ad restitutionem eius,in quo damnificauit, sed damnificatus dupliciter, vno modo, quia aufertur ei, quod actu habet , & tale damnum est semper restituendum secundum recompensationem æqualem , puta si aliquis damnificet aliquem domus eius, tenetur ad tantum,quantum valet domus;alio modo si damnificet aliquem impediendo ne adipiscatur, quod erat in via habendi,& tale damnum non oportet recompensare ex æquo

9 quia minus est habere aliquid in virtute , quam habere actu,qui autem est in via adipiscendi aliquid habet solum in virtute, vel potest & ideo ne redderetur vt haberet in actu restitueretur ei,quod est oblatum,non simplum,sed multiplicatum, quod non est de necessitate restitutionis vt dictum est , tenetur tamen aliquam recompensationem facere secundum conditionem personarum , & negociorum, Hæc Diuus Thom.Quapropter ego dicerem si est facta diligentia darem sibi interesse legale , quinque aut sex pro centenario , prout solent reddere pecuniæ , quæ stant absque periculo vitæ, prout stant post disdictam societatem,& tantum solent reddere prædia tam rustica,quam vrbana,vt l. de non alien.

10 Si vero malam fecit diligentiam ego non darem sibi obolum, quia præsumitur hoc fecisse in fraudem vsurarum .

Huic determinationi non obstat Dec.in cap. cum venerabilis, de exceptionibus , in quo est totum fundamentum tenentium contrarium , videlicet , quod quando interesse est verisimile potest pacisci de certa quantitate , & ponit exemplum in fœudo iuxta l.curabit. de act. empt. nam tripliciter respondendum est . Primo quod Dec. contra mentem omnium Doctorum , & contra quod ipse tenuit in dd.cons.vt etiam aduertit Purpur. qui ipsum reprobat in d.§.si tibi; & Perin. in d. cap. cum venerabilis,nisi a quo Dec.habuit dicit hoc esse contra mentem Doctorum.

Secundo respondetur,quod nulla est verisimilitudo,quod quis ponat pecuniam ad duodecim pro centenario sine periculo vitæ,prout stant post disdictam,nisi esset manifestus vsurarius.

Tertio,

Tertio,& vltimo respondetur, quod Dec. loquitur in valde diuersis termini, scilicet in feudo vendito, iuxta d.l. curabit, quo casu debitor percipit fructus fundi, & certum est quod fundus reddit aliquid quolibet anno, nisi esset aliquis fortuitus casus, qui non habetur in consideratione, in casu autem nostro non habetur talis certa verisimilitudo, quia,& si daret pecuniam alteri officiali ad societatem, posset tamen de hoc non lucrari, vel propter mortem, vel propter decoctionem. Et respondeo etiam ad cons. Paris. 60. col. 1. quia ipse fundatur in cons. Dec. 183. qui dicit totum oppositum. Et etiam respondeo ad id, quod dicit Couarr. var. resol. lib. 3. cap. 1. quia fundatur in d. Dec. in d. cap. cum venerabilis, cui fuit satis supra responsum.

Non obstat extrauag. Mart. & Calis. quia loquuntur in censibus, qui possunt subiacere periculo ruinæ domus, vel censualis prædij, in quibus impositus est,& Rota non tenuit illas extrauagantes simpliciter, sed duxit ad sex pro centenario.

R. P. D. MILLINO

ROMANA SOCIETATIS

Veneris 23. Iunij 1600.

EPITOME.

Non debentur fructus socio post venditionem officij, licet eam ignorauerit.

SUMMARIUM.

1 *Fructus non debentur post venditionem officij siue creditor sciuerit, siue ignorauerit.*

2 *Per venditionem officij societas dissoluitur.*

3 *Societate dissoluta, remanet purum mutuum, ex quo non possunt percipi fructus non obstante pacto.*

4 *Ignorantia venditionis officij non operatur quod societas duret.*
5 *Vendito officio competit creditori actio pro interesse.*
6 *Post venditionem officij non potest amplius euenire damnum, neque lucrum, & propterea non debentur fructus.*
7 *Vsura possunt repeti, etiam quod fuerint sponte, ac scienter soluta.*
8 *Quando potest sumi alia præsumptio, quam donationis soluens scienter indebitum, potest solutum repetere.*
9 *Certiorare socium non est necesse quando officialis vendit officium.*
10 *Ex venditione officij non resultat socio præiudicium considerabile.*
11 *Socius sibi imputet, si non inquirit an societas duret.*

1 DOmini circunscripserunt in præsenti disputatione caput scientię, vel ignorantiæ Illustriss. D. Io: Baptistæ Venditionis officij, & concluserunt, siue sciuerit, siue ignorauerit, quod fructus ei non debeatur post venditionem officij fundamentum re-
2 solutionis fuit quia per venditionem officij societas dissoluitur l. verum §. vltimo ff. pro socio §. soluitur instit. eod. tit. & dissoluta societate cessat periculum vitę, & amissionis sortis principalis & remanet purum, & merum mutuum,
3 ex quo citra vsuram non possunt percipi fructus non obstante pacto, vel consuetudine in contrarium, vt fuit resolutum in Rom. societatis 5. Maij 1578. coram Illustriss. Cardinali Blanchetto, & in causa Rom. 2000. scut. 3. Iunij 1575. coram Cotta, & sępiss. in alijs causis & distinctio, quæ fit per modernos, & hic adductos per informantes inter scientem, & ignorantem non habet aliquod fundamentum
4 qua ignorantia venditionis officij non operatur, quod societas duraret. Alex. cons. 60. num. 1. & 2. lib. 2. & dissoluta societate militat eadem ratio, quod cessat periculum amissionis capitalis propter, quod periculum solum sustinentur societates officiorum, & licitè percipiuntur fructus, & ea dissoluta remanet purum mutuum, & conse-
5 quenter non possunt percipi fructus, sed solum in hoc casu competit actio ad interesse probatum verè, & concludenter. & non præsumptiue iux. doctrin. Paul. de Castr. in l. 3. §. vlt. ff. de eo, quod cert. loc. quam Rota seruat, vt per Put. decis. 232. lib. 1. Mohed. decis. 208. Verall. decis. 2. lib. 8. in manuscriptis.

Non obstat textus in l. sed, & socius, & in l. actionem, §. item si alicui, ff. pro soc. quia in specie illorum text. societas est finita, & licet vnus ex socijs dissolutionem ignoraret. Bart. & Bal. in d. §. si absente, idem Bart. & Fulgos. in d. §. si alicui. Alex. in d. cons. 60. nu. 1. & 2. Est quęstio solum de damnis, & lucris, & alijs gestis medio tempore inter dissolutionem societatis, & scientiam alterius socij, & ista quæ-

6 quæstio cessat in hac specie,quia post venditionem officij non potest amplius alicui ex socijs obuenire damnum,neque lucrum,cum esset periculum amissionis sortis principalis ex parte dantis , & ex officio vendito,super quo solum est contracta societas, alius socius non possit amplius percipere vllos fructus.

Non obstat, quod cum isti fructus fuerint soluti sponte à sciente illos etiam indebitos non possint amplius repeti l. 1. ff. de cond.
7 indeb.cum alijs allegat. quia hoc non habet locum in vsuris, quæ possunt repeti etiam,quod fuerint sponte,ac scienter solutæ.Bar. in l.si non sortem,§.si quis falso,ff. de cond.inde.Ias.in d. l. 1. sub num. 12.ver.quinto limita.Dec.in l.cuius per errorem,num.4. ff. de reg. iur.& tanto magis, quia ista solutio non fuit facta ab Episcopo animo donandi , sed ad effectum differendi restitutionem summæ satis notabilis secundum sortis principalis , quam tunc non habebat in
8 promptu , vt probatur ex suis litteris , & quando potest sumi alia præsumptio,quam donationis soluens scienter indebitum potest repetere . Bald. in d.l. 1.in fin. & ibi Ias. in 4.limit. Dec. in d.l.cuius
9 per errorem, num.2. nec obstat , quod esset in potestate recipientis pecunias ad societatem vendendo officium post contractam societatem sine certioratione socij eum priuare fructibus societatis,quia certioratio non est necessaria.Alex.d.cons.60.num.2. & ex ista ven-
10 ditione non resultat aliquod præiudicium considerabile, cum non currat amplius periculum amissionis sortis principalis,& is,qui dat
11 pecuniam facile possit certiorari an societas duret,vel ne,& ea dissoluta repetere sortem principalem,& ideo sibi imputari debet si est negligens in perquirendo an societas duret, &c.

R. P. D. MILLINO

ROMANA SOCIETATIS

Lunæ 29, Ianuarij 1601.

EPITOME.

SOcietates officij initæ cum eadem persona super eodem officio sustinentur solum vsque ad valorem officij, & non vltra.

SVMMARIVM.

2 *Societas ex constitutione Pauli IV. prohibebatur contrahi vltra medietatem valoris officij, & requirebatur supplicatio signata manu Papæ.*
3 *Societas nunc ex constit. Pij IV. potest contrahi vsque ad valorem officij absque supplicatione.*
4 *Quæ constitutio vsque ad præsentem diem obseruatur.*
5 *Societates officij de iure communi non possunt substineri, neque in vim contractus societatis.*
6 *Forma contractus societatis officij.*
7 *Sine subiecto, & communicatione fructuum non potest consistere societas.*
8 *Periculum societatis inter socios communicatur.*
9 *Officium semper remanet integrum penes officialem, & sic remanet obiectum societati, licet societas absorbeat totum valorem officij.*
10 *Per contractum societatis officium non alienatur, sed socius admittitur solum ad participationem fructuum.*
11 *Venditio est valida, licet eadem res vendatur pluribus.*
12 *De natura contractus vitalitij est quod pecunia non possit repeti.*
13 *Multæ decisiones allegantur ad propositum quod societas possit contrahi vsque ad valorem officij.*
14 *Cessante periculo remanet purum mutuum, & fructus non debentur.*
15 *Societates non substinentur sine officio.*
16 *Societas super re aliena potest contrahi in præiudicium contrahentis quando adest probabilis ignorantia dantis pecunias.*
17 *A communiter accidentibus inspiciuntur potius fideiussores, quam officia.*
18 *Officia non possunt subhastari nisi cum magna difficultate, & sine licentia Papæ.*
19 *Non obstat consuetudo ineundi societatem vltra valorem officij ex bona fide contrahentium.*
20 *Consuetudo non inducitur ex sententijs difformibus.*
21 *Consuetudo non suffragatur in materia vsurarum.*

HOnorius Trincius super suo officio militis Pij, valoris scut. 500. acceperat à Lelio Barisano diuersis temporibus plures pecuniarum summas longe exceden. valorem officij.

1 Dubitaui an istæ societates officij fuerint validæ in totum, vel solum vsque ad valorem officij, & Domini fuerunt concordes, quod societates officij initæ cum eadem persona super eodem officio substinentur solum vsque ad valorem officij, & non vltra.

Moucbantur propter constitutiones fel. record. Pauli IV. & Pij IV. in

2 IV. in constitutione enim Pauli IV. prohibetur contrahi societas officij vltra medietatem valoris officij, & requiritur supplicatio si-
3 gnata manu Papæ, constitutio vero Pij IV. continet moderationem illius constitutionis, & permittit vt in futurum contrahi possint societates sine supplicatione vsque ad valorem officij, & non vltra.

Et quamuis non inueniatur publicatio constitutionis Pij IV. tamen dicebant Domini, quod aut ista constitutio fuit publicata, & societates vltra valorem non sustinentur, aut non fuit publicata, & multo minus sustinentur, quia si ista constitutio non habuit effectum remanet constitutio Pauli IV. prohibens contrahi societates vltra medietatem valoris officij vltra, quod si publicatio est necessaria constitutionibus emanatis motu proprio. Illa est multum verisimilis, cum ista constitutio reperiatur registrata in Secretaria Apostolica impressa ab Impressoribus Cameralibus, & publice uendita, & vsque ad hanc diem fuerit semper allegata in decisione causarum,
4 & obseruata sine aliqua contradictione, & cessat secundum Dominos omnis difficultas, quia in Pontificatu Pauli IV. non fuerunt amplius expeditæ iuxta formam istius constitutionis, & societates fuerunt contractæ vltra medietatem valoris officij, & ex ista obseruantia subsecuta satis aperte declaratur, quod constitutio Pij IV. fuit publicata, & habuit effectum.

5 Secundo circumscriptis istis constitutionibus mouebantur Domini, quia ex dispositionibus iuris communis d. societates non possunt sustineri in excessu, neque in vim contractus societatis, neque in vim alterius contractus.

6 Quantum enim ad contractum societatis notissima est illius forma, quod partes ineunt societatem super officio, & officialis facit participem fructuum eum, qui dat pecunias pro rata parte, quam partem propter incertitudinem fructuum officij, & ad effectum euitandi labores computorum, idem officialis conduxit ad rationem 12. pro centenario, & ideo cum dans pecunias admittatur ab officiali in socium officij ad participationem fructuum in eo, quod societatis, & communicatio fructuum, quorum socius pecunias con-
7 ferens participes fieri possint, & consequenter sine subiecto, & communicatione fructuum non potest consistere societas, l. verum, in fi. ff. pro soc. & 12. centenario percipiuntur ex pecunia, ex qua non possunt licite percipi fructus, & quamuis officium non pereat communi periculo, sed per mortem officialis totum pereat damno ipsius contra naturam contractus societatis, tamen ex hoc non sequitur, quod officium non sit subiectum societati, quia pro maiori com-
8 moditate contrahentium periculum societatis inter socios communicatur, si enim officialis moritur officium amittit, & e contra si

moritur ille,qui dat pecunias amittit suum capitale,& sic cum effectu compensantur pericula cum periculo.

Nec placuit Dominis,quod officia sint de regalibus, & non possint pignorari,vel obligari. Et ideo licet societates absorbeant totum valorem officij; officium semper remanet integrum penes officialem; & consequenter remanet etiam subiectum societati, & res,
9
10 quæ possit communicari, quia per iustum contractum non alienatur officium, sed socius admittitur solum ad participationem fructuum,& in excessu non remanent fructus,qui possint communicari,præterea licet titulus officij non possit alienari sine consensu Papæ ad effectum euitandi fraudes, & vt possit esse certus de vacatione, tamen respectu contrahentium dummodo non mutetur persona officialis remaneat periculum vitæ in eadem persona officia sunt in communi commercio, & possunt etiam in totum fructus communicari, vt fuit dictum in causa Romana officij scriptoriæ prima Aprilis 1588. coram R. P. D. meo Pamphilio,& tanto magis per viam contractus societatis,qui aliter viui non potest,& permittitur à Papa,& sine licentia.

Non obstat, quod sicut idem prædium, & fructus illius possunt vendi pluribus personis,ita pariter super officio,& illius fructibus possunt admitti plures socij,quia inter istos duos casus ratio diuersitatis est euidens quando enim eadem res venditur pluribus ven-
11 ditio est valida,quia cum venditor teneatur solum tradere,& sic ad factum, cuius loco succedit obligatio ad interesse si non potest secundo emptori tradere idem prædium, vel fructus illius soluendos interesse liberatur,sed in societate secus est, quia non potest consistere sine officio, & eo ipso, quod est admissus aliquis in socium est ei communicatum,& non est amplius communicabile,& consequenter de tempore contractus nihil remanet penes socium, quod possit alteri communicari, & super eo admittere alium in socium.

Quod vero non possit sustineri in vim alterius contractus fundamentum DD. fuit,quia in vim census vitalitij propter periculum vitæ æstimabile pecunia iuxta consilium Oldrad. 201. non potest
12 sustineri, quia de natura istius census vitalitij est, quod pecunia repeti non possit, & sustinetur solum propter incertitudinem vitæ, vt per Dec.in cons.121.sub num. 1. & ideo cum dans pecunias ad societatem possit alias repetere elapsis sex mensibus, iste contractus est contrarius naturæ census vitalitij; ratione vero assumpti periculi non potest sustineri, quia quando officium est grauatum in totum non existente officio, nec fructibus nihil remanet officiali periculo expositum,pro cuius assicuratione aliquid præstari possit. l. nihil interest,& l.periculi.ff.de nunc. & etiam,quia nullum periculum

lum transfertur in officiales pecunia æstimabile cum periculum cum periculo compenſetur,& ceſſante periculo non poteſt etiam ſuſtineri in vim contractus ſponſionis,quia iuſtitia ſponſionis pariter eſt fundata ſuper periculo,& licet Soc.de inſtit.& iur.lib.6.quæſt.6. art.2.col.pen.& Nauar.conſ.29.num.3. de vſur. nitatur ſolum iuſtificare iſtos contractus ratione aſſumpti periculi, & aſſecurationis, & in vim ſponſionis, tamen vterque eorum præſupponit exiſtentiam, & capacitatem offic'j, & dubitant ſolum de validitate iſtius contractus,quia non poteſt reduci ad rationem cenſus cum capitale poſſit repeti finitis ſex menſibus,neq; poteſt ſuſtineri in vim contractus ſocietatis,ideo putant illum eſſe reducendum ad contractum aſſecurationis,vel ſponſionis,ſed cum in iſto contractu periculum cum periculo compenſetur, vt dictum fuit ceſſat eorum fundamentum,& contractus remanet licitus,ex ſui natura, & ſuſtinetur ex lege ſocietatis,neque eget iuſtificatione reducendo illum ad aliam ſpeciem contractus,quem contrahentes non intellexerunt inire,& tanto magis cum in vim illorum contractuum non poſſit ſuſtineri.

13 Tertio dicebant Domini non eſſe recedeñ.ab hac opinione, quia vltra rationes concurrunt etiam auctoritates Doct.hanc enim opinionem ſemper tenuit Rot.vt patet ex multis deciſionibus factis in hac materia in cauſa Rom.ſocietatis de ferris 6.Nouemb.1581.coram R.P.D.Seraphino in cauſa Roman. de Luchinis 24.Ianu.1575. coram Illuſtriſs.Cardinali Blanchetto, & coram eod. in alia Rom. ſocietatis prima Iulij 1596.coram Corduba,& deciſiones, quæ allegantur in contrarium non tangunt iſtum caſum, & in eis ſemper præſupponitur exiſtentia,& capacitas officij,licet enim iſte contractus ſuſtineatur ratione periculi, vt fuit reſolutum in cauſis Romana Compromiſſi, & Foroliuien. ſocietatis coram bo: me: Epiſcopo

14 Lauretano, & ideo ceſſante periculo remanet purum mutuum, & fructus non debentur,vt fuit reſolutum in cauſa Romana ſocietatis coram Cardinali Lancelloto, & Romana damnorum coram Cotta tamen ex hoc non ſequitur,quod ſocietates ſuſtineantur ſolum pro-

15 pter periculum ſine officio,& quod non requiratur exiſtentia,& capacitas officij in cauſa vero Romana,ſeu Tuſculan.ſocietatis officij erat capax,& fuit ſolum reſolutum ſocietates ſuſtineri, quia ſuper

16 re aliena poteſt contrahi ſocietas in præiudicium contrahentis, & præſertim,cum adeſſet probabilis ignorantia dantis pecunias ad ſocietatem,quæ in hoc caſu ceſſat,& alia deciſio,quæ allegatur in cauſa Romana ſocietatis de Luchinis, quod à communiter accidenti-

17 bus inſpiciuntur potius fideiuſſores,quam officia, quæ ad colorandum contractum, & euitandam vſurariam prauitatem interponuntur non facit ad rem, quia licet habeatur reſpectus magis ad fideiuſſores

iuſſores

18 iusſores, quam officia, quę non poſſunt ſubhaſtari, niſi cum magna difficultate, & ſine licentia Papæ, & à fideiusſoribus ſit facilior exactio, tamen ex hoc non infertur, quod ſocietates ſuſtineantur ſine officio, & potius illa deciſio confirmat hanc opinionem cum admittat contractum ſine officio eſse vſurarium, & ſic Rota nunquam receſſit ab hac opinione, quam etiam ſequuti fuerunt multi iudices extra Rotam adhibito etiam conſilio Theologorum, & omnes recentiores, qui de iſtis ſocietatibus ſcripſerunt, & demum articulo diligenter diſcuſso, eadem opinio placuit Congregationi ad iſtum effectum à S.D. N. inſtitutæ, cum interfuerint quinque Illuſtriſs. Cardin. tres Auditores Rotæ antiquiores, & tres Theologi.

19 Non obſtat, quod propter conſuetudinem ineundi ſocietatem vltra valorem officij iſti contractus ſuſtinentur ex bona fide contrahentium; quia iſta conſuetudo non probatur obtenta in contradicto iudicio cum oppoſitione partium, & effectuatione mandatur, prout probari debent, & conſtat de contrario ex deciſionibus factis in diuerſis cauſis, ſecundum quas fuit iudicatum, & conſuetudo

20 non inducitur ex ſententijs difformibus. Alberic. in l. quęſitum. §. ſi quod. ff. de fund. inſtruct. Aym. conſ. 96. num. 5.

21 Vltra quod ſi probaretur non releuaret, quia conſuetudo non ſuffragatur in materia vſuræ, cap. quia in omnibus, de uſur. & fuit latè deductum in cauſa Romana Societatis ſecunda Iunii 1570. coram bon. mem. Cardinali Lancellotto.

R. P. D. IVSTO

ROMANA SOCIETATIS.

Lunæ 2. Aprilis 1601.

EPITOME.

Contractus ſocietatis perficitur ſtatim ſequuto conſenſu vtriuſq. ſocij, & nō à die acceſſionis fideiuſſoris promiſsi.

SVMMARIVM.

1 *Societas officij an incipiat à die, in qua contracta fuit, vel à die acceſſionis fideiuſſoris promiſſi.*

2 *Societas perficitur ſtatim ſecuto conſenſu vtriuſque ſocij,*

3 *Mandatum datum directum mercatori habet vim ſolutionis mandanti ratione debiti contracti pro mandatario.*

4 *Societas ſumit initium à primæuo contractu, licet confeſſio de recepto ſit ſub ſpe effectualis numerationis.*

Con-

5 *Consensus respectu dantis pecuniam non requirit rem præsentem, & pecuniam solutioni paratam.*
6 *Officialis non adimplendo non potest recedere à contractu.*
7 *Contractus adimpletur cum recipiuntur pecuniæ, & cum accedunt fideiussores, licet habeat vires ab initio.*
8 *Imo potest tacito, vel expresso consensu dantis pecunias omitti datio fideiussoris.*
9 *Fideiussio non est de substantia, vel natura contractus societatis.*
10 *Officialis, qui non dedit fideiussorem promissum non potest prætendere lucrum pecuniarum.*

1 QVæsitum fuit extra Rotam coram me, an societas officii inceperit à die, in qua contracta fuit, vel à die accessionis fideiussoris promissi. Primo enim casu non esset locus lucro pecuniarum, quia disdicta est facta in tempore cum obitus illius, qui dedit pecunias contigisset, post sex menses. Secundo casu cum primi sex menses non essent præteriti, & consequenter consequaretur lucrum pecuniarum iuxta formam societatis, & DD. responderunt sine difficultate societatem non fuisse lucratam: moti sunt, quia
2 contractus societatis perfectus fuit statim secuto consensu vtriusq; socii, l. qui admittitur, & l. plane, ff. pro socio l. consensu ff. de act. & oblig. & in terminis huiusmodi societatis. Gabriel. cons. 81. num. 5. lib. 1. & cons. 63. num. 5. lib. 2. præsertim in hoc casu, vbi ex parte
3 dantis pecunias, nihil aliud erat adimplendum, dato mandato directo mercatori, quod habet vim solutionis factæ mandanti ratione debiti contracti pro mandatario. l. si patronus. ff. de donat. l. fin. C. ad l. falcid. Din. cons. 17. Gabr. cons. 155. sub n. 2. lib. 1.
4 Et nihilominus societas sumpsisset initium à primæuo contractu secundum gl. & doct. omnes in l. ex placito, C. de rer. permut. quamuis confessio de recepto esset sub spe effectualis numerationis si quidem non remouet, vel suspendit consensum si aliquod restat adim-
5 plendum pro obseruatione pactorum in hoc contractu, qui saltim respectu dantis pecuniam non requirit rem præsentem, & pecuniam solutioni paratam. Gabriel. cons. 81. num. 5. ita, vt nec etiam potue-
6 rit officialis non adimplendo recedere à contractu, l. in ciuile, & ibi Bald. in princ. C. de rei vend. l. non idcirco, C. de contrah. empt. doct. communiter in l. Iulianus, §. offerri, ff. de act. empt. Rot. coram Cotta in Roman. Casalis 17. Iun. 1575. & coram Cantuccio in Bono
7 nien. damnorum, & interesse. Qua propter faciendo accedere fideiussorem, & recipiendo pecunias adimpleuit contractum, qui habe-
8 bat vires ab initio, imo poterat tacito, vel expresso consensu dantis pecunias omitti datio fideiussoris. Bald. in l. qui crimen, n. 15. C. qui accus.

9 accuſ.non poſſ.Aret.conſ.136.num.2. quia fideiuſſio non eſt de ſubſtantia,vel natura contractus ſocietatis Barbat.conſ.31.nu.3. lib.1.

Neque facit ad propoſitum deciſ. coram R.P.D. meo Seraphino in Roman.duorum millium 18.Decemb.1573.quoniam ibi reſoluitur officialem, qui non dedit fideiuſſorem promiſſum non poſſe prętendere lucrum pecuniarum, quia non impleuit pro parte ſua, & ita quoad ſe ſuſpendit effectum contractæ ſocietatis ad.Soc.in l.quibus diebus.§.quidem,il ſecundo,nu.8.de cond.& dem.poſt gloſ. qui eam allegat in l.2.ff.de in diem adiect.qua ſuſpenſione ſublata per implementum remanet contractus à principio pro vtraque parte, quia tunc fuit præſtitus conſenſus,& ita deciſum,&c.

VOTVM

ILLVSTRISS: D. CAR. SERAPHINI.

EPITOME.

MOrtuo reſeruatario abſque ratificatione principalis ſocietas eſt ſuperlucrata :

CAius filius Mæuij ſuper eius officio cum conſenſu patris præſentis confeſſus fuit recepiſſe in ſocietatem à Sempronio abſente in Ciuitate Mediolani Commoran.ſcut.500. per manus tamen Titij, cui reſeruata ſit facultas d.ſocietatem diſdicendi fructus, & ſortem principalem exigen.quietan. iura ceden. & periculum vitæ infra 15. dies prox. in ratificatione nominan.& iterum, &c.cuius ſocietatis bonam fidem idem Męuius recognouit Titius ſoluit pecunias Caio officiali retentis fructibus primi ſemeſtris,& infra 15.dies non nominauit periculum vitæ, & poſt annum aliter non diſdicta ſocietate idem Titius morte naturali,& non violenta deceſſit.

Caius officialis, & Męuius recognitor bonæ fidei prætendunt dictas pecunias fuiſse ſuperlucratas propter obitum Titij reſeruatarij cum dicta clauſula,& interim, &c.debeat intelligi de vita ipſius Titij reſeruatarij,qui contraxit,& pecunias exburſauit omnem diſpoſitionem ſocietatis ſibi reſeruando, & non Sempronij, qui de ſocietate nullam habebat notitiam.

Quæritur quid dicendum de iure ſuper themate antedicto: ſum in voto ſocietatem currere ſuper vita Titij reſeruatarij, & moueor exem-

exemplo, qui nomine, ac pecunia aliena emendo sibi acquirere, & & non alteri, qui ratum non habuit, nec dederat mandatum ad emendum, quod maxime dicendum in hac materia ne aperiatur via fraudibus.

Et ita sentio saluo, &c. Ego Seraphinus Cardinalis Oliuarius.

R.P.D. LANCELLOTTO

ROMANA SOCIETATIS

Mercurij 10. Decembris 1597.

EPITOME.

HAbens facultatem ex pacto nominandi infra quindecim dies super cuius vitæ periculo societas sustineatur potest durante illo tempore quandocunque nominare licet tempore nominationis grauiter ægrotet, & non superuiuat nisi per quatuor dies.

SVMMARIVM.

1 *Figuratio casus.*

2 *Habens facultatem ex pacto nominandi potest intra tempus quandocunque nominare.*

3 *Qui iure suo vtitur nemini facit iniuriam.*

5 *Neque in eo dolus considerari potest.*

5 *Nec dicitur nominatio dolosa, & in fraudem licet sit facta à grauiter ægrotante.*

6 *Iudicio medici recurrendum est an infirmitas sit periculosa.*

7 *Infirmitas verisimiliter non creditur periculosa quando ægrotans non est confessus sua peccata.*

8 *Non consideratur fraus quando nominatio fit ab eo, qui non dubitat de morte.*

9 *Et in hoc attenditur potius eius opinio, quam veritas.*

10 *Infirmitas sola licet periculosa non est sufficiens ad inducendam suspitionem fraudis nisi cum illa concurrant aliæ coniecturæ.*

11 *Iminentia mortis arguit potius desiderium salutis, quam illius fraudis cogitionem.*

13 *Fraus, neque dolus probatur ex eo, quod nominatio fiat ne pecunia amittantur.*

Quod

QVod societas fuerit superlucrata stante nominatione facta intra 15.dies, licet facta fuerit à dante pecunias ipso tunc ægrotante. die 14. Februar. præsentis anni 1598. inita fuit societas scut. 1500. ad fauorem bo:me:R.P.D.Riccij super periculo vitæ personæ, seu personarum in ratificatione d. societatis infra 15. dies nominan. & interim periculo vitæ eiusd. R.P.D. Riccij in forma.

Eadem die officialis mandauit dictas pecunias solui Domino Equiti de Crescentijs; qui eas deinde recepit.

Die 21. eiusdem mensis Riccius ratifican. societatem nominauit periculum vitæ Illustriss. & Reuerendiss. D. Card. Aldobrandini, & demum die 26. ex hac vita migrauit.

Verum, quia dubitatur an d. Eques talem societatem lucratus fuisset, ex quo D. Riccius tempore nominationis grauiter ægrotabat, & post quatuor dies decessit, ita vt nominatio non sustineretur tanquam facta in fraudem d. Eq. ideo dubio huiusmodi per me in Rota præposito DD. censuerunt non esse locum lucro pecuniarum,
2 quia cum D. Riccius ex pacto haberet facultatem nominandi infra 15. dies poterat durante illo tempore quandocunque nominare, l. quod quis. ff. de act. & obligat. l. stipulatio ista. §. inter certam. ff. de ver. oblig. & qui iure suo vtitur nemini iniuriam facit, l. iniuriarum. ff. de iniur. cap. cum Ecclesia, de elect. neque in eo dolus considerari posset. l. nullus. ff. de reg. iur. cum simil.

5 Nec obstat, quod cum nominatio ab ipso grauiter egrotante facta fuerit dicatur facta dolo, & in fraudem d. eq. per ea, quæ tradunt Canonistę in cap. 2. de renunt. lib. 1. & Legistę in l filiæ. ff. solut. matr. quoniam fuit responsum, quod nullus ex testibus deponit, quod d. Riccius dubitasset de sua salute, vel sciret infirmitatem esse pericu-
6 losam. Imo medicus, cuius iudicio recurren. esse dicit. Ant. cons. 388. num. 2. Præterea contrarium deponit, & tertius deponit se non credere, quod vnquam de tali periculo fuerit certioratus. Quod etiam
7 est valde verisimile cum ante nominationem peccata sua non fuerit
8 confessus, & tamen ad hunc effectum deberet probari eius scientia, nam cũ nominatio ab ipso facta fuerit non potest considerari fraus
9 si ipse de morte non dubitabat, & in hoc attenditur potius eius opinio quam veritas l. is qui putat, ff. de acquir. hęred. l. quo loco, §. 1. vbi Im. ff. de hæred. insti. Aym. cons. 88. n. 15. & hoc videtur fuisse de mente dd. in causa Rom. societatis 20. Iunij 1583. coram Illustriss. Card. Blanchetto in contrarium allegata vbi in fine fuit dictum, quod licet de illa infirmitate dicta Clarix decesserit, tamen constitit quod tempore factæ nominationis ipsa non habebat infirmitatem

tem pro tali,vt ita de facili potuisset mori.

10 Secundo fuit dictum,quod sola infirmitas periculosa non est sufficiens ad inducendam suspicionem fraudis nisi cum illa concurrant aliæ coniecturæ.Aegid.decis.344.Rot.in Antiq.decis.2.de præsump. & ita loquuntur doct.in d.cap.2.de renun.in 6.vt declarat ibi Gem. sub num.5.Io:And:in fin.Anchar.d.cons.388.nu.3.Sarnen.in reg.de infir.q.19.nu.2.Dec.in c.præsentia,nu.109.de probat. & hanc esse com.opin.testatur.Paris.cons.13.nu.68.& cons.14.nu.35.& seq.vol. 1.Gabriel.de legitimat.Conclus.2.nu.59.Bursat. cons.40. nu.63. & 70.nam imminentia mortis arguit potius desiderium salutis,quam illius fraudis cogitationem notant doctor.in l.sed, & quæsitum,ff.de lib.& posthum.

12 Neque fraus probatur ex eo quod nominatio fuerit facta ne pecuniæ amitterentur, neque ex hoc potest allegari dolus cum facultas semper reseruatur ad effectum ponendi pecunias in capite alterius de cuius longa vita magis confidendū sit alias sequeretur,quod neq.ab infirmo leui infirmitate possit fieri nominatio, cum etiam in illo casu fiat ad hunc effectū,& tamen hoc ad omnibus admittitur.

Non obstant decisiones coram Illustris. D. Blanchetto de annis 1582.& 1583.in causa Rom.societatis,quia de illo tempore nominatio poterat fieri quandocunque, hodie vero cum sit restricta ad 15.dies est diuersa ratio,nam tunc poterat differri nominatio vsque ad periculum mortis, & sic cessaret periculum, quod facit contractum licitum, quod hodie cessat stante breuissimo tempore 15.dierum,quæ elapso non potest amplius fieri nominatio.

V O T V M.

ILLVSTRISS. D. CARD. SERAPHINI, tunc Rotæ Auditore.

E P I T O M E.

QVi non subiacet periculo mortis non potest lucrari fructos societatis.

S V M M A R I V M.

1 Lucrum duodecim pro centenario nulla alia ratione sustinetur nisi proprie mortis

mortis periculum, quo cessante contractus resoluitur in mutuum.

3 *Ex mutuo quicquid percipitur est fœneratitium.*

3 *Pactum resolutiuum in contractu societatis appositum efficit ne officialis, & qui recognoscit bonam fidem per obitum eius, sub cuius periculo societas sustinetur superlucrentur sortem.*

4 *Cessante periculo amissionis sortis cessat, & fructuum præstatio.*

Certum est eum, qui non subiacet periculo mortis non posse lucrari fructus societatis, non enim alia ratione sustineri potest lucrũ duodecim procentenario, quam propter mortis periculum, &
2 ideo eo cessante contractus resoluitur in mutuum, & quicquid exinde percipitur est fœneratitium.

In casu proposito propter pactum resolutiuum in contractu societatis certum est neque officialem, neque Dominum Anibalem, qui recognouit bonam fidem potuisse lucrari sortem per obitum Domin Boetij Ciuitellæ, vt fuit resolutum coram me in causa Romana 2000, quam decisionem Rota in alijs causis sequuta fuit.

Cessante itaq. periculo amissionis sortis cessat etiam fructuum præstatio: nam exigens tales fructus incideret in prauitatem usurariam de iure punibilem, & detestandam; & si fructus soluti fuissent, venirent computandi in diminutionem sortis principalis.

Iure itaque non potest Dominus pecuniarum quicqnam exigere pro fructibus si non subijcit periculum amissionis suarum pecuniarum in euentum mortis, & si aliter diceremus esset aperire uiam usurariæ prauitati, vt quis posset lucrari absque periculo amissionis suarum pecuniarum. Hunc casum hodie proposui per modum consulationis in Rota, & RR. Domini mei censuerunt fructus exigi non posse, & sibi imputet pecuniarum dominus si non ratificauit expresse societatem cum illis fideiussuribus qui accesserunt verum quia si exigeret fructus secundi semestris iure uideretur facto ratificasse societatem, & hoc casu subiaceret periculo amissionis per mortem, & in consequentiam posset etiam fructus exigere. Et ita de facto interrogatus ex sententia dominorum meorum de iure respondendum censeo, &c.

DE CENSIBVS.
Cap. XXIV.

1 *Quid sit census, & quare inuentus.*
2 *Quare Pius V. nouum creandi modum inuenerit.*
3 *Quomodo census huiusmodi imponantur.*

1 CEnsus est onus quoddam, & seruitus de sui natura perpetuus, qui à dominis super liberis fundis imponitur de censu, illiusque differentijs, & qualitatibus multi tractauerunt, & propterea meum non est in hoc compendioso tractatu, ac praxis causarum agendarum norma, aliud, quam de illius forma, & instrumenti executione pauca dicere. Fuit census negociantium in curia vsui, & commoditati adaptatus, & pecunias necessitate vrgente tuta conscientia, & permittentibus Summis Pontificibus recipere valerent. Ve-
2 rum, quia post traditam à fel. record. Martino Papa Quinto formam crescente supra quam dici possit hominum malitia, plura illicita pacta, & conditiones in graue pauperum detrimentum creuerant fel. mem. Pius, eius nominis Quintus Pontifex Maximus, imo pijssimus, atque clementissimus, vt hos abusus tolleret per suam constitutionem sub datum Romæ apud sanctum
3 Petrum, quartodecimo kalend. Februarij 1568. editam, census ipsos ad certam limitatam formam redegit, & inter alia in ea decreuit, quod nullus deinceps census creari, & constitui posset, nisi in actu stipulationis contractus prompta, & præsens interueniret pecunia. Præterea, quod creetur super fundo stabili, & de sui natura fructifero, ac oneris census capace, & idoneo. Ad hæc, quod census solutio postposita, hoc est in fine semestris fiat, antiquo anticipatæ solutionis modo sublato. Insuper, quod ementes census, oneribus, & euentibus fundi, pro eorum census rata parte subiaceant. Constituit quoq; quod liceret venditoribus quandocunque, etiam post quantumuis longissimi temporis lapsum pro pari pretio redimere; & alijs vt in dicta constitutione expressius apparet. Et quoniam huiusmodi contractus formula per hanc constitutionem adeo innouata fuit, vt in innumeris ab antiquioribus differat, formulam, qua post editam constitutionem vtimur, magis cautam quam potui, inferius ponere non inutile fore sum arbitratus.

DE FORMA INSTRVMENTI CENSVVM post Constitutionem Pij V. de illis creandis. Cap. XXV.

1 *Formula instrumenti census.*
2 *Solutio pretij in promptu.*
3 *Solutio census finito semestri.*
4 *Donatio si census plus valeret pretio.*
5 *Promissio de euictione.*
6 *Pactum, quod eueniente lite ad intimationem illius solemniter faciendam non teneatur.*
7 *Pactum de retrouendendo.*
8 *Confirmatio cum constitutione Pij V.*
9 *Promissio de faciendo accedere fideiussores.*
10 *Quãdo emptori cẽsus pro illius pretij restitutione detur processus executiuus.*

1 DOminus Augustinus N. sponte &c. omnibus mel. modo &c. in & super eius casale A. nuncupato &c. sito in territorio Vrbis in partibus Latij, cui casale N. prædium C. territorium castri S. & casale M. circum circa casale ipsum consistentia, cohærent pro confinibus, saluis alijs, si qui sint plures, aut veriores confines, & dicti casalis fructibus, redditibus, prouentibus, & pertinentijs vniuersis constituit, creauit, & imposuit annuum censum scutorum octoginta monetæ iulijs decem pro scuto computatis. Quem censum ita creatum, constitutum, & impositum vendidit, ac titulo perfectę venditionis dedit, cessit, transtulit, & assignauit admodum nobili viro D. Viperesco de Vipereschis à Corneto pręsenti ementi, & stipulanti pro se, suisque hæredibus, & successoribus quibuscunq;. Ad ha-
2 bendum &c. Hanc autem annui census creationem, constitutionem, & venditionem, ac omnia & singula in hoc instrumento contenta D. Augustinus fecit, & facit erga D. Vipereschum, pro pretio scutorum mille similium, quę in prompta, & numerata pecunia argentea, in mei notarij, testiumq; infrascriptorum pręsentia à d. Viperesco præsente, ac realiter, & cum effectu soluente habuit, recepit, & ad se traxit, de quibus sic acceptis pro integro, & iusto dicti census pretio se contentum, & sibi satisfactum vocauit, & eundem emptorem quietauit, absoluit, & penitus liberauit: renunciando quibuscunq, exceptionibus, cum pacto de nunquam amplius pe-
3 tendo. Quem censum annuum promisit soluere dicto emptori præsenti, & vt præfertur, stipulanti de semestri in semestre, & in fine

ne cuiuslibet semestris proportionabiliter, & pro rata, in simili bona,& currenti moneta hic Romæ libere &c.alias ad damna om-
4 nia &c. teneri voluit, de quibus &c. Et si plus dicto pretio census prædictus valeret, seu valere posset, totum illud plus condonauit, & remisit irreuocabiliter d. emptori: quia sic ex liberalitate sua
5 sibi facere placuit, & placet. Et promisit d. Augustinus venditor dictum casale ad se spectare,& pertinere pleno iure dominij, vel quasi, & de sui natura fructiferum esse, & capax dicti annui census,& etiam maioris, & esse liberum, & exemptum ab omni alio censu,canone,responsione,liuello,ac ab omni,& quocunq; fideicommisso purificato,vel purificando,& quibuscunq; alijs oneribus impedientibus huius annui census impositionem,vel quę dicto emptori obstare, vel præiudicare possint; Et non fuisse alicui venditum,datum,donatum,permutatum,distractum, aut alias vtcunque alienatum,alienationis etiam largissimè sumpto vocabulo, nec in totum,vel in parte quicquam factum fuisse, quod aliquo modo respectu prioritatis, vel potioritatis hypothecæ, aut alias in toto, vel in parte possit esse in præiudicium huius contractus, & dicti emptoris, & quod nihil fiet in futurum. Et promisit etiam hanc census impositionem, & venditionem esse bene,& valide factas,& in eas tanquam tales facere consentire omnem personam &c. ius haben. aut habere prætendentes in & super dicto casali, & censu, ad omnem simplicem etiam extraiudicialem requisitionem,aut interpellationem per d.emptorem, aut eius hæredes, & successores, vel causam, & ius ab eo habentes faciendam. Præterea suscipere in se omnem litem,causam, controuersiam, & molestiam in omni iudicio petitorio,& possessorio,& in quacunque instantia, & parte iudicij,si quæ moueantur super dicto annuo censu,seu casali, & susceptas prosequi,& terminare cum suis procuratoribus, & aduocatis,& absq; sumptibus,cura,interuentu,labore,& impensa d.emptoris,eiusq; hæredum,& successorum. Amplius promisit eundem emptorem,eiusq; successores in dicto annuo censu,illiusq; pacifica perceptione conseruare,& semper defendere, & liberare ab omni lite,causa,controuersia,molestia,ac molestante persona,alias teneri voluit,& se obligauit ad omnem euictionem generalem,& particularem dicti census annui in forma iuris valida,& in Vrbe cõsueta,tam in petitorio,quam possessorio, & quouis eorum insolidum, erga d. emptorem,& ad omnia damna,impensas,& interesse,si quæ dictus emptor,vel sui hæredes,& successores ob dictas lites, molestias,vel euictionē paterentur,ita quod sub prętextu,quod per incuriam,iniustitiam,nullitatem,aut imprudentiā iudicantium talis euictio sequuta fuerit, venditor prędictus,illiusq; imposterũ hęre-

des, & successores nullo modo valeant se excusare, vel tueri. Con-
6 uenerunt insuper ijdem contrahentes, quod omnibus, & singulis præmissis, & in præsenti instrumento contentis, dictus d. emptor non teneatur ad aliquam solemnem intimationem litis faciendam, sed quęcunq; simplex notificatio, etiam extraiudicialis, & sine aliqua solemnitate, & forma iuris, siue statutorum adhibita, seruata, vel non seruata, ipsi venditori, vel alicui ex infradicendis fideiussoribus, aut alicuius ipsorum hæredibus, & successoribus facta sufficiat, absque vlla penitus notificatione per d. emptorem, suosque hæredes, & successores quomodolibet in futurum in iudicio, vel extra faciendam: quia sic actum, &c. Item consensit venditor, & ita conuenit, quod si, & quotiescunq; ipse venditor, eiusque successores, & fideiussores cessauerint in solutione dicti annui census de semestri in semestre, vt supra facięda, sit in arbitrio, & liceat eidem emptori, eiusq; successoribus agere, & experiri pro consequendis terminis dicti annui census, tam contra dictum venditorem, & fideiussores insolidum, eorumq; hæredes, & successores, quã contra conductores, colonos, ac omnes, & singulos dictum casale pro tempore tenentes, & quoscunq; ipsius venditoris debitores ex quauis causa, præsentes, & futuros, ita tamen, quod vna via electa ex parte emptoris, & suorum, nunquam eis præiudicetur, quin ad alteram redire possint, vel vtraque eodem tempore experiri, vt satisfactionem consequantur. Quinimo liceat etiam emptori, & suis variare semper, vsque ad consequutionem terminorum decursorum, & non solutorum. Ad quæ præmissa peragendum idem venditor constituit, & fecit d. emptorem, eiusq; successores procuratores irreuocabiles, vt in rem propriam cum iuramento, & facultate, omnes, & quoscunq; opus fuerit quietandi, de pecunijs exigendis pro concurrenti summa censuum decursorum, etiam iura, & actiones in fauorem soluentium transferendi, & cum clausulis ad lites, facultate substituendi, & sequestrandi, & alijs clausulis, & facultatibus in similibus mandatis poni solitis, & quomodolibet opportunis.
7 Declarantes vlterius, & conuenientes prædicti contrahentes, quod licet dicto venditori, suisq; hæredibus, & successoribus, ac etiam fideiussoribus infrascriptis, & eorum cuilibet insolidum semper, & quandocunque voluerint in perpetuum, etiam non obstante longissimi temporis, centum, & plurium annorum pręscriptione, dictum censum scutorum octuaginta, pro eodem pretio scutorum mille in numerata pecunia hic Romæ liberè, & in simili specie vnà cum censibus in illum vsque diem decursis, & non solutis restituto redimere, & extinguere, & dictus emptor, suique hæredes, & successores retrouendere teneantur, præcedente tamen intima-

timatione, seu denunciatione per duos menses ante redemptionẽ ex parte venditoris facienda, iuxta formam Constitutionis fe:re: Pij Papæ V. de modo creandi census promulgatæ sub Datum Romæ apud Sanctum Petrum, Anno Incarnationis Dominicæ 1568.
8 xiv. kal. Februar. Et denique contrahentes voluerunt, & conuenerunt seruari hinc inde omnes conditiones, & requisita dictæ constitutionis, & omnia, quæ Constitutio huiusmodi requirit, pro appositis haberi. Sed quatenus ex præmissis, vel infra dicendis ab ipsa Constitutione omittendo, vel faciendo, quouis modo recessum fore dici, aut dubitari possit, declararunt, & conuenerunt etiam, ad tollendum penitus omne dubium, & pro validitate contractus, haberi pro appositis omnia, quæ apponenda sunt, & pro non appositis, non apponenda. Redigentes totum contractum, & contenta in eo ad verum sensum, & dispositionem dictæ Constitutionis: quia contrahentium intentio fuit, & est in omni clausula, & parte huius contractus, cum eadem Constitutione se conformandi, & sic, & non alio modo contraxerunt.
9 Postremo, vt dicto emptori magis cautum sit, promisit D. Augustinus venditor huiusmodi impositioni, creationi, & venditioni annui census, tam pro illius solutione de semestri in semestre, vt supra, facienda in perpetuum durante censu, consensu præstando, lite, & causa quacunque suscipienda, & prosequenda, validitate huiusmodi impositionis, & venditionis census, & pro quacunque euictione, & in omni iudicio petitorio, & possessorio insolidum, quam pro omnibus, & singulis in præsenti Instrumento contentis vti principales, principaliter, & insolidum accessuros D. N. & N. quos ita accessuros, & promissuros absentes, me notario &c. stipulante promisit releuare indemnes, & penitus sine damno conseruare; ita quod nullum propterea damnum, aut molestiam patientur, alias ad omnia damna, &c. teneri voluit, de quibus &c. Et in euentum mortis, aut mutationis conditionis in deterius, aut recessus ab Vrbe dictorum fideiussorum, vel aliorum pro tempore in hoc censu obligandorum, seu alterius eorum, promisit semper, ac toties quoties aliquis ex dictis casibus, tam in vno, quam in pluribus ex fideiussoribus obligatis, tam eodem, quam diuerso tempore contigerit, statim obligare, & subrogari facere alium, seu alios æque idoneos fideiussores, ad satisfactionem emptoris, seu eius hæredum, & successorum, ne vnquam tractu temporis emptor, vel sui, contingentia euentuum prædictorum in eorum cautelis, & actionibus tam realibus, quam personalibus deteriores efficiantur: firmis tamen remanentibus semper obligationibus talium fideiussorum quocunque modo pro tempore deficientium, ita vt quæcunque obli-

gationes subrogandæ semper cumulatiue, iuraque iuribus, & cautelas cautelis emptori, & suis accrescere intelligantur declaratione adiecta, quod in euentum mortis hæredes fideiussoris defuncti possint sese loco illius obligare, dummodo eo tempore defuncti hæredis conditio deteriorata non appareat: Quia sic actum &c. 3
Pro quibus &c. extende obligationem cameralem in forma poterunt fideiussores post supradicti contractus stipulationem obligationi huiusmodi quandocunq; accedere, qui à notario de contractu prædicto, ac omnibus in ea contentis certiores reddentur. Hęc de censibus dicta sufficiant; Reliqua habes per recentiores, qui satis copiose in hoc scripserunt ad quos in facti contingentia recurre, & tantum non inutile visum fuit infrascrip. rotales decisio-
10 nes addere, quibus etiam censui adden. in tertia part. tract. Boccacij de censibus sub nu. 38. si non professis saltim tyronibus pro fitura, quod in casu ibi relato datur emptori censui processus exequutiuus contra venditorem census ex stipulatu pro restitutione pretij, vbi in illius contractu partes conueniunt debere seruari omnes qualitates traditæ in Motu proprio Pij V. circa restitutionem 2
pretij intra annum computandum à die factæ disdictæ venditoris ex illis verbis; pro quibus omnibus, & singulis obseruandis contrahentes sese in forma Cameræ Apostolicæ obligarunt, vt in supradicta forma contractus census videre est.

DECISIONES ROTAE
IN MATERIA CENSVS.

R. P. D. DECANO.

Romana census Turris Bubalariæ;

Luna 7. Nouembris 1575.

EPITOME.

PActum appositum in contractu census, quod venditor teneatur infra quatuor annos in totum redi-

redimere censum vitiat contractum.

SVMMARIVM.

1 *Pactum appositum in contractu, quod vult, vt venditor teneatur infra certum tempus in totum redimere censum vitiat contractum census.*
2 *Ratio ibi assignatur.*
3 *Remota substantia remouetur, & actus.*
4 *Consensus requiritur pro substantia actus alias contractus census redditur elusorius.*
5 *Pactum, quod venditor teneatur infra certum tempus in totum redimere censum demonstrat contrahentes voluisse constituere potius contractum pignoris, & feneratium à iure reprobatum, quam census.*
6 *Pacta vbi non sunt contra substantiam; sed circa accidentia, tunc quamuis sint illicita vitiantur, & non vitiant, quia non deficit consensus circa substantiam.*
7 *Intellectus ad l. cum precario. de precar.*

1 FVit resolutum pactum appositum in contractu census, quod vult, vt venditor teneatur infra quatuor annos in totum redimere censum vitiare contractum census per reg. in cap. fin. de condit. apposit. cum ibi notat. l. per seruum §. fin. de Vsu, & habitat. Bald. in l. si pater de adopt. Bart. in l. 2. num. 7. C. de iur. Emphit.
2 Doct. in authen. ingressi C. de sacros. Eccles. & huius conclusionis inter cæteras potissima ratio est illa, quam tradit Bald. in cap. primo, §. fin. num. 7. per quos fiat inuest. Quia pactum hoc in ipso contractu census appositum tendit ad perimendum ipsum a-
3 ctum, cum sit contra ipsius actus substantiam. Qua remota re-
4 mouetur ipse actus. Abb. in d. §. fin. num. 4. deficit enim consensus, qui requiritur pro substantia ipsius actus, adeo quod uidetur, uel quod partes uoluerint facere actum elusorium, l. an inutilis in princ. de acceptil., vel quod voluerint in aliam speciem contra-
5 ctus consentire in casu proposito, in quo potius uidetur, quod uoluerint contractum pignoris, & feneratitium à iure reprobatum constituere, vt per Laur. de Rodulph. in tractat. de Vsur. part. 2. quæst. 61. Guid Pap. sing. 477. cum alijs per informantes allega-
6 tis, vbi verò pacta non sunt contra substantiam, sed circa accidentia, tunc quamuis sint illicita vitiantur, & non vitiant, consensus enim circa substantiam non defecit. Non obstat text. in l. cum
7 præcario de præcar. Tum quia illud est potius contranaturalia

contractus quam contra substantiam, vt multi ex doct. tenuerunt, tum quia non procedit vbi pactum facit, vt contractus in aliam speciem transeat, qui est casus noster, ita post Cart. in l. si ita donatur de donat. caus. mort. scriben. tradunt in d. Authent. ingressi, Dec. consil. 94. num. 293. in fin. Cagnol. in l. contractus num. 7. de reg. iur.

R. P. D. PAMPHILIO

Romana census 29. Nouemb. 1593.

EPITOME.

Fructus non debentur ob retardatam solutionem quando non concurrunt requisita tradita à Paul. de Castr. in l. 3. ff. de eo quod certo loco.

SVMMARIVM.

1 *Fructus non debentur ob retardatam solutionem quando non concurrunt requisita tradita à Paul. de Castr.*
2 *Fructus non debentur à die suscepti mandati pro restitutione sortis principalis.*
3 *Incompatibilia sunt, quod census duret, & sit in arbitrio emptoris repetere sortem principalem quando vult.*
4 *Venditori, licet sit licita redemptio Census emptori tamen est prohibita iuxta Const. Calisti, & Pij.*
5 *Census statim resoluitur post relaxatum mandatum.*
6 *Mandatum Iudicis reputatur factum partis.*
7 *Census pro parte non potest extingui vna parte inuita.*
8 *Contractus census reputatur indiuiduus, & resolutus ex relaxatione mandati pro tota summa.*

1 FVit resolutum nõ deberi fructus D. Magdalenę, quia, aut illos prętendunt ratione interesse ob retardatam solutionẽ, & non cõcurrunt requisita, tradita à Paul. de Castr. in l. 3. ff. de eo quod certo loco, quem sequitur Rota, vt per Mohed. decis. 103. & 288. cum vulg.
2 Aut ratione census, & minus debentur, quia a die, quo ob nõ adim-

adimpletas conditiones Magdalena suscepit mandatum pro restitutione sortis principalis ipsa sors cessit in debitum, ita vt vltra eam non potuerint peti aliqui fructus citra vitium vsuræ cap. plerique cum seq. 14. 93. Laur. de Rodulph. & de vsura prima, num.
3 primo, Couarr. lib. tertio var. resol. cap. 1. sub num. 1. nec enim ad inuicem compatiuntur, quod census duret, & sit in arbitrio
4 emptoris repetere sortem principalem, quando velit, quia licet venditori census sit licita illius redemptio iuxta cõstitutiones Calisti, & Pij emptori, tamen est omnino prohibita, cum alias esset certus de lucro, Sott. de Iust. & Iure lib. 6. q. 3. in prima conclus. latè Corrad. de contract. q. 8. 9. in secunda conclus. Couar. lib. 3. var. resol. cap. 50. num. 4. & quod pactum non sit deductum in stipulatione, dummodo emptor aliunde sit securus Summ. Ant. 2.
5 part. cap. 8. §. 24. circa finem, & ideo cum post relaxatum mandatum fuerit in facultate Magdalenæ repetere pecunias quando vellet, census fuit statim resolutus, etiam quod non currat actus retrouendendi, quia res deuenit ad casum à quo incipere non po-
6 tuit, maxime stante mandato Iudicis, cuius factum reputatur factum partis l. si ob causam .ff. de euict. & cessat difficultas ex quo ostendit ipsum voluisse vti hac facultate, & extensisse censum non solum pro rata pecuniarum habitarum, sed etiam pro tota sum-
7 ma cum alias parte inuita non potuisset census extingui pro parte l. tutor, & l. lutius de Vsur. Iaf. post alios in l. quædam nu. 4.
8 .ff. si certum petatur. Vltra quod concurrit relaxatio mandati pro tota summa, quæ facit ex verisimili mente Iudicis, & dictæ Magdalenæ contractus habitus fuerit pro indiuiduo, & in totum resolutus ad l. Decius .ff. de arb. Bart. in l. grecè .§. illud sub numero quarto de fideiuss. Alciat. in l. 1. §. sed similiter in repet. numero sexto de verborum obligatione, Paris. consil. 12. num. 74. libro 1. Aym. consil. 170. num. 6. nec aliud facit, quod Marinus promiserit soluere fructus pro duobus tertijs, quia eius promissio stantibus supradictis fuit inualida maxime cum sit facta post translatum onus census in dictum Valerium, cum quo seruatis seruandis erat creandus nouus census pro licite habendis fructibus.

R.P.D.

R. P. D. LITTA

Romana Saluiani interdicti

23. Iunij 1600.

EPITOME.

AD hoc vt census inesse deductus extinguatur, requiritur actus retrosimilis.

SVMMARIVM.

1 *Census ad hoc, vt extinguatur, requiritur actus retrosimilis.*
2 *Requiritur etiam vltra consensum partium, pretij traditio.*
3 *Non dicitur extinctus, licet fuerit relaxatum mandatum pro restitutione sortis principalis loco damnorum, & interesse.*
4 *Secus si fuit processum ad actualem restitutionem ipsius sortis, seu partis vltra relaxationem mandati.*
5 *Venditor Census, qui restituit emptori partem pretij videtur recedere voluisse à consensu.*
6 *Non est in potestate emptoris repetere sortem principalem, vel partem census.*
7 *Actus non debet operari vltra intentionem agentis.*

1 FVit resolutum censum non fuisse extinctum, quia vt extinguatur census inesse deductus, & perfectus requiritur actus retrosimilis l. 1. C. quando liceat ab empt. disced. & tenuit Rota in vna Romana census apothecarum 28. Iunij 1578. coram bo: me: Cardinali Lancellotto in Romana census tertia Iulij 1586. coram bo: me: Bubalo, & in alia Romana census, tertia Maij 1596. coram R. P. D. meo Penia, qui actus retrosimilis, cum non interuenerit in isto casu. Ideo &c.

Et quod actus retrosimilis constitutioni non interuenerit, ex eo clarè apparet, quod nunquam fuit deuentum ad restitutionem
2 pretij census, cuius pretij traditio vltra consensum partium, sicut debuit interuenire pro perfectione constitutionis census ad text. in

l. pretium instit. de empt. & vendit. in l. 2. §. 1. & 12. l. pacta conuenta. ff. eod. & expresse cauetur constitutione Pij V. de censibus, ita etiam restitutio illius fuit necessaria pro integra solutione d. census d. l. 1. C. quando liceat ab empt. disced.

Nec obstare dixerunt domini, quod fuit relaxatum mandatũ etiam pro restitutione sortis principalis loco damnorum, & interesse, & quod factum Iudicis factum partis reputetur, quia fuit responsum, quod per hoc non sequitur, quod emptori census fuerit restitutum pretium, quæ tamen restitutio, fuit vt dictum est necessaria pro dissolutione dicti census.

Nec obstat decisio alias facta in illa Romana census coram R. P. D. meo Pamphilio, quia in eo casu, non tantum fuerat relaxatum mandatum pro fructibus, & restitutione sortis principa-
4 lis, sed vlterius fuerat processum ad actualem restitutionem ipsius sortis, seu partis illius, quo fit, vt iure merito pro extinctione eo in casu fuerit pronunciatum; tum ratione indiuiduitatis ipsius
5 census, & pretij eiusdem, tum etiam quia venditor census, quem restituit emptori pretium, seu partem illius in necessarium antecedens recedere voluisse videtur à dicto consensu ad tex. in l. illud ff. de acquir. hæredit. in l. ad rem mobilem, & in l. ad legatum, ff. de procurat. Et ad illud motiuum deductum per informantes pro D. Septimio, quod etiam procurator D. Marci Lepidi in executione supradicti mandati relaxati pro fructibus, & sorte principali receperit scuta 293. fuit responsum ea cessisse in causam fructuum d. census excursorum; & non in causam sortis principalis ad quam restituendam venditor census data perfectione ipsius cẽsus compelli minimè potest obstan. constitutionibus Martini, & Pij Quinti de censibus, ex quorum lectura clare cõstat non esse in po-
6 testate ipsius emptoris repetere sortem principalem ipsam, aut partem illius.

Et quod tollere videtur omnem difficultatem in isto casu est declaratio quam ipsa, & adhuc integra fuerunt, quod scilicet mens eorũ nunquam fuit recedere à dicto cõtractu census, imo voluis-
7 se, & velle illum producere in suo esse, & clarum est actus agentium operari non debere vltra eorũ intentionem iuribus vulgarib.

Ad illud uero, quod census ipse non potuerit validè constitui super Palatio subiecto perpetuo fideicommisso, expresseq; prohibito alienari alienationis etiã latè sumpto vocabulo, fuit responsum non esse præsentis inspectionis. Ex quo dum agitur de extinctione, & non extinctione ob cuius auctus ipse præsupponi debeat, cum non entis nullæ sint qualitates, & partes, &c.

R. P. D.

R. P. D. IVSTO

Anconitana Bonorum, *die Lunæ 16. Febrnarij* 1604.

EPITOME.

AD extinctionem census requiruntur legitima disdicta, oblatio, & depositum.

SVMMARIVM.

1 *Census non est extinctus, nisi constet de legitima disdicta.*
2 *Tutor constitutus ad certum actum tantum non potest catera expedire, & consequenter, nec citari ad ea expedienda.*
3 *Disdicta requiritur alias Census remanet integer.*
4 *Tutor licet non satis dederit, nec adimpleuerit solemnia; nihilominus per eum gesta remanent valida.*
5 *Filijs habentibus matrem in tutricem non potest dari tutor, sed curator.*
6 *Constitutio tutoris durante excusatione matris est valida, maxime concurrente decreto Iudicis.*
7 *Citatio debet præcedere depositum ad hoc, vt census extinguatur.*
8 *Nuncio, & notario referentibus adesse citationem creditur.*
9 *Emptor census non potest cogere venditorem post bimestre, nisi facta noua disdicta.*
10 *Circa modum faciendi disdictam nulla est data forma.*
11 *Decretum factum in exequutionem disdicta babet vim extinctionis census ex actu retrosimili.*
12 *Confessio in deposito numerationem probat.*
13 *Depositum non integrum nullius est effectus.*

DVbium fuit propositum, die Lunæ duodecima Ianuarij proxime præteriti informantibus solum hæredibus bon: mem: Archiepiscopi Therantini filij q. Petri de Leonibus in quorum fauorem dd.tunc intellexerunt censum non esse extinctum, & nihilominus postea auditis informantibus pro d. Iohanne Baptista mandarunt mihi, vt iterum causam proponerem cum informatione vtriusq; partis non aliter extensa decisione. Vnde iterum proposui causam

sam hac die 16. Februarij 1604.& à Dominis contrarium fuit decisum, videlicet constare de extinctione census, de quo agitur, &
1 primo dubitatum fuit circa disdictam census, quam informantes pro dictis hæredibus dicebant non esse legitime exequutam, quia
2 Franciscus de Alleis cui fuit facta disdicta erat constitutus tutor ad certum actum tantum. Vnde non poterat cætera expedire, & consequenter nec etiam citari ad ea expedienda, ad tradita per
3 Afflict. decis. 256. in fin. cum alijs adductis, & ita cum disdicta sit requisita à constitutione Pij Quinti super forma creandi census ea deficiente, census remanet integer. Quod tamen domini non approbauerunt, quoniam tamex petitione Lauiniæ matris, & tunc tutricis ad quam Iudex se retulit in decreto, quia ex acceptatione Francisci apparet, quod constitutio fuit generalis durante excusatione matris, quæ super bonis q. Petri sui viri volebat sibi satisfieri de eius dotibus citata legitima persona pro filijs minoribus, & infantibus, & hoc visum fuit magis attenden. quam illa verba posita in instrumento ad supradicta peragendum, quod etiam obseruantia declarauit, si quidem Franciscus vere se gessit pro tutore adiuit hæreditatem confecit inuentarium, obtinuit a Iudice licentiam vendendi immobilia pro soluendis debitis fuit conuentus, vt tutor simpliciter donec sequuto eius obitu, vel alio impedimento Lauinia Mater, 27. Aprilis 1591. reassumpsit tutelam,
4 & obtinuit à Iudice illam sibi decerni, & licet non satisdederit, & non adimpleuerit solemnia, nihilominus gesta remanent valida, vt fuit sæpe decisum.

5 Neque intrat in hoc casu regula, quod his hæredibus habentibus matrem in tutricem non poterat dari tutor, sed curator, &
6 quod tutor non datur ad certum tempus, quoniam imo constitutio tutoris durante excusatione matris est valida maxime concurrente decreto Iudicis, l. prima, & ibi gloss. & alij. C. in quib. cau. tut. vel curat. hab. vbi videatur. Cuiaci. in para. allegans alias leges, Corn. consil. 17. sub num. 26. lib. 2. dicens. In hoc casu, quod durante impedimento matris est locus datiuo, donec mater reassumat tutelam.

7 Secundo, circa oblationem, & depositum factum in vim huiusmodi disdictæ duo opponebantur, primo quia non præcessit citatio, & intimatio fuit facta alteri personæ non legitimæ, scilicet cuidam Iohãnni Ferrantino de cuius facultate nec etiam constac, qua mediante potuerit recipere pretium redemptionis census, & sic depositum est nullum. doct. in l. acceptam. C. de vsur. Alex. post alios in l. si mora num. 6. ff. solut matrim. Anch. consil. 86. num. 3. in fin. Rol. consil. 61. num. 31. lib. 1.

Huic

Huic obiectioni responderunt DD: quod imo constat de citatione facta Ferrantino in Summario D. Io: Baptistæ numero 14. nec placuit, quod dicebatur de actu citationis non constare, nam Notarius refert citationem nuncij in cedula, quam facto exhibuit,
8 & produxit, & in hoc conueniunt Nuncius, & Notarius, cui creditur Cyn. in l. si quis decurio. C. de fals. & deinde eidem Ferratino fuit facta intimatio, cuius persona erat satis legitima, quia erat deputatus à Lauinia matre postquam reassumpserat onus tutelæ, vt constat publico instrumento exhibito, quæ erat tutrix filiorum, non solum respectu hæreditatis patrui, sed etiam respectu hæreditatis patris, & verum videtur, quod, vel non sit solum constitutus procurator ad lites, stantibus clausulis ceteratis in mandato, vel satis est, quod huiusmodi restitutio pretij census, & depositum fuerit infra annum approbatum ab ipsa Lauinia, vt patet inferius, & durante anno à disdicta emptor census potest pecunias recuperare, cuius emptoris vices substinebat Lauinia mater, & tutrix.

Secundo opponebatur, quod oblatio, & depositum factum fuit post bimestre à die disdictæ, quæ fuit facta Francisco sub die nona Aprilis, & depositum prima Iulij subsequentis, quo casu quicquid dicendum sit de venditore census, qui potest recuperare etiam
9 ab inuito infra annum, tamen emptor census non potest cogere venditorem post bimestre, nisi facta noua disdicta, vt habetur in Constitutione Pij Quinti, §. cum vero, & facit Anchar. in consil. 86. incipien. pro faciliori num. 5. Cui motiuo omissa hac disputations nouæ disdictæ DD. satisfecerunt in effectu, quia in hoc casu adest citatio contra Ferrantinum actorem ad lites, quæ habet vim nouæ disdictæ, vt in terminis fuit decisum in vna Roman. census, 13. Iunij 1582. coram Sanctissimo D. N. & ibi fuit dictum,
10 quod licet ex bulla requiratur disdicta, tamen circa modum disdictam faciendi, nulla est data forma, & sufficit, quod talia exprimantur, ex quibus appareat venditorem census redimere velle, & ibi aderat citatio ad recipiendum sortem principalem cum fructibus, & in hoc casu à die citationis, quæ fuit 22. Iunij 1591. fuit factum depositum infra bimestre, scilicet prima Iulij subsequentis incontanti penes Nappum à Iudice deputatum, & Iudex mandauit intimari, & fuit facta intimatio quarta die eiusdem mensis, necnon depositum ex mandato Iudicis in vim disdictæ, in qua dicebatur, quod pecuniæ deponantur, & amplius fructus non currant, quæ & si non sunt repetita in decreto depositi, sufficit quod
11 decretum sit factum in executionem disdictæ, & ita habet vim extinctionis census ex actu retrosimili secundum terminos, l. ab emptione,

ptione, ff. de pact. vbi doct. Rota coram D. meo Litta in illa Roman. Saluiani interdicti vigesimatertia Iunij 1600.

12 Neq; præmissis obstat dicere, quod depositum non fuit actuale, quia confessio in deposito numerationem probat, vt in his terminis fuit dictum coram me in Romana census Lunæ 9. April. 1601.

13 Nec etiam quod non fuerit integrum, & ideo nullius effectus, l. obsignatione. C. de solut. Curt. Iun. consil. 28. num. 2. cum alijs allegatis, quia constat de contrario ex alio instrumento extinctionis alterius partis census sub die 12. Februarij 1587.

Et demum dd. existimarunt cessare omnes difficultates propositas ex subsequenti ratificatione Lauiniæ matris, & tutricis, quia facto prædicto deposito penes Nappum, Lauinia institerit pro consignatione pecuniarum depositarum, vt ex ipsis sibi satisfieret de suis dotibus producendo instrumentum depositi coram Gubernatore Anconæ, licet non obtinuerit ea ratione, quia pecunię depositatæ erant inuestiendæ pro cautione Sanctissimæ domus Lauretanæ, & cum Io: Baptista Arca, tam sui crediti ratione dotalis contra hæredes Petri, quam ratione cuiusdam cessionis habitæ à Camera Apostolica pro prętensis spolijs egisset contra depositarium, seu contra hæredes, vel eorum procuratorem, & obtinuisset mandatum, nihilominus Illustrissimus Protector domus Lauretanæ curauit, quod ex eisdem pecunijs depositatis in pecunia numerata emeretur census ab equite Bartholomęo Fanello fratre Lauiniæ, & huius census datur instrumentum publicum celebratum sub die 24. Iulij 1593. Et quicquid de isto censu approbatus est à Lauinia, quæ recepit fructus quos recuperauit mediante lite ab Arca, qui exegerat à Fanello cum cautione de restituendo, & restituit Lauiniæ vti anteriori creditrici pro sua dote, & ipse Fanellus soluit cum intentione repetendi summam solutam, vna cum damnis ab eodem Arca, & fideiussore tanquam creditor q. Petri Leonis anterior ipso Arca, ita vt si in extinctione census D. Triumphi adest aliquis defectus, quem non videbant domini satis suppletur ex postea gestis per Lauiniam matrem, & tutricem.

Non obstat, quod omnia dicantur à Lauinia gesta vti creditrice suæ dotis, non autem vti tutrice, quia necessario adest implicita ratificatio etiam vti à tutrice cum agere nō potuerit contra istas pecunias vti spectantes ad filios suos hæredes, nisi antecedente ratificatione extinctionis census, à qua pecuniæ proueniebant in filios suos hæredes q. Petri patris, pro qua extinctione ita intendebant agentes pro matre, vt interim non curarent pecunias depositatas inuestire, & minores remanere sine fructibus pecuniarum quas habebant pro pecunijs eorundem minorum.

Neque

Neq; faciunt conditiones,quibus factum est depositum, scilicet vt pecuniç inuestirentur,quoniam hoc continebatur in decreto, & erat faciendum in vestimentum ex pacto,vnde istæ conditiones intrinsecæ non vitiant. Doct. in l. acceptam. C. de vsur.

Ex quibus conclusum fuit constare de valida disdicta oblatione, & deposito,& de extinctione census DD. de Triumphis, &c.

DE EXEQVVTIONE ANTIQVARVM Cameralium post editam à Pio Quinto tribunalis A.C. reformationem. Cap. XXVI.

1 *Nulla præuia citatione ad partes ad exequutionem instrumentorum ante Pij Quinti reformationem extra curiam celebratorum proceditur.*

2 *Si mutata est debitoris, vel creditoris persona citatio exequutionem necessario præcedit.*

3 *Hæc citatio etiam dimissa copia domi hæredum exequuta sufficit.*

4 *Ad exequutionem instrumentorum Romæ ante Pij V. reformationem confectorum quo pacto procedatur.*

1 QVia tempore reformationis tribunalis A. C. à Pio V. editæ multa secũdum priorem formam,tam in vrbe,quam extra reperiebantur celebrata instrumenta,dubiũ quomodo in illis procedẽdum esset, oriebatur. Demum ex voto congregationis DD. reformatorum statutum fuit,quod ad executionẽ instrumentorum camerali obligatione antiquitus,& ante reformationem prædictam vsitata munitorum, & extra curiam,priusquam eadem reformatio promulgata fuisset celebratorum procederetur nulla præcedente ad partes citatione,vt ante reformationis huius
2 modi promulgationem consueuerat. Secus quando essent mutatæ personę ex parte creditoris,vel debitoris;eo enim casu decreuerũt citationem ad partes requiri,prout ante etiam requirebatur,vt in ferius suo aptiori loco dicetur. Quæ citatio dimissa copia domi
3 hęredum in vim priuilegij cameralis obligationis valide,& legiti-
4 me exequi potest. Ad exequutionem autem obligationum cameralium,adiectarum instrumentis ante dictæ reformationis promulgationem in Rom.curia confectis,seruata antiquarum citationum,& processus forma,procedi debere statuerunt. Hoc tamen excepto, quod loco excommunicationis,& censurarum,relaxantur mandata exequutiua, debitore ad videndum decerni mandatum exequutiuum, & successiuè iterum ad videndum relaxari mandatum alias decretum,citato. Et vbi in censurarum fulminatione requirebatur citatio,ad videndum fulminari, & relaxari censuras in obli-

gatione susceptas, quę per iudicem sub decreto, nisi per totam, relaxabantur, voluerunt citari, ad videndum relaxari mandatum loco censurarum in obligatione susceptarum: quod relaxatur, nisi ad primam diem cum intimatione. Hactenus de antiquis, ad nouas obligationes venio.

DE MODO PROCEDENDI AD EXEQVVTIONEM instrumentorum, quæ post reformationem Pij V. sub Camerali obligatione citra procuratoris constitutionem. mandatiq; susceptionem in tribunali Auditoris Cameræ recepta sunt. Cap.XXVII.

1 *Citatio prima.*
2 *Decretum, quod fit in vim huius citationis.*
3 *Hoc decretum est diffinitiuum.*
4 *Datur ab hoc decreto appellatio deuolutiua.*
5 *Declaratio, & differentia clausularum sine præiudicio legitimæ exequutionis & si quid exequendum fuerit, &c.)*
5 *Si debitor in contractu appellationi renunciauerit, potest appellare obtenta absolutione à iuramento, quæ datur ad effectum agendi.*
6 *Nisi infra tres, intellige dies iuridicas, vel currentes.*
7 *Secunda citatio.*
8 *Nisi ad primam intellige diem iuridicam.*
9 *Decretum secundæ citationis, quod est exequutio supradicti primi diffinitiui modi.*
10 *Ab hoc decreto non licet appellare, & quare.*
11 *Ab hoc decreto appellans debet insimul committere causam restitutionis in integrum, quatenus opus sit.*
12 *Per repositionem debitoris non tollitur sententia lata, sed suspenditur exequutio relaxata.*
13 *Nisi infra quatuor, vel quinque, intellige dies currentes.*
14 *Oppositio facta verbo in termino dictæ citationis secundæ non obstat decreto.*
15 *Si oppositio fiat post seruatum citationis terminum, & sit de impedientibus exequutionem cameralis obligationis, admittitur, & quomodo debitor citetur.*
16 *Oppositiones huiusmodi, vt plurimum, sunt cauillosæ.*
17 *Index si, illi videbitur has oppositiones esse veras, præfigit terminum reo quinque dierum ad probandum.*
18 *In repositionibus, & decretis exequutionem minantibus, factis in fauorem creditoris, requiritur intimatio.*
19 *Secus in his, quæ in fauorem rei fiunt.*

20 *Si iudex, iniuria substituti creditorem reponat, seu mandatum relaxet absq; intimatione, poterit hoc decretum sustineri.*
21 *Quibus casibus concedatur, non grauetur, post mandati relaxationem.*
22 *Quomodo post sistam exequutionem, illud concedatur.*
23 *Quo pacto creditor mandatum, & exequutionem post oppositam cauillosam exceptionem obtineat.*
24 *Appellatio admittitur ab excessiua liquidatione damnorum, & interesse etiam ad effectum suspensiuum.*
25 *In hoc liquidationis iudicio duæ tantum sententiæ sufficiunt.*
26 *Statutum Vrbis ligat etiam clericos.*
27 *Quomodo sit formanda cedula appellationis ab huiusmodi liquidatione.*

AD exequutionem instrumentorum in tribunali Auditoris Cameræ, post præcitatam Pij V. reformationem, sub obligatione camerali, absque tamen procuratoris constitutione, & absque mandati susceptione receptorum, ita proceditur.
1 Citatur si quidem D. Roseus Archilegius exaduerso principalis, ad soluendum infrascripto D. instanti summam scutorum centum, ei debitorum vigore obligationis cameralis, de qua in actis, alias videndum contra ipsum decerni mandatum exequutiuum ad primam diem, seu per totam: dummodo tamen citatio personaliter fiat: instante D. Antonio Capono principali, siue Magnifico D. Rodorico Comicino eius procuratore. D. Iacobus Belgius est Notarius. Qua citatione personaliter, vel domi exequuta, (etenim vtroque modo afficit) & facta illius relatione per Cursorem in actis (quæ relatio de stylo curiæ sufficit, quod fiat per Cursorem in pede citationis subscriptionem, absq. eo, quod compareat coram iudice, aut Notario ad referendū, licet de eodem stylo in manualibus Notariorum, & registris extendatur, N. Cursor retulit in iudicio, coram D. Locumtenente, mihi Notario, &c.) comparet principalis, siue procurator, & repetito suo instrumento, cum camerali obligatione in actis rogato, in partis aduersæ non comparentis, & nihil releuans opponentis contumaciam, mandatum exequutiuum contra debitorem decerni obtinet,
2 nisi infra tres dies soluerit, aut releuans quid opposuerit. Et
3 hoc decretum est diffinitiuum. Et licet debitor ab eo appellaret, & causam appellationis committere vellet, si aliquid contra obliga-
4 tionem releuans haberet; tamen signatura, non viso grauamine, signare solet commissionem, cum clausula (sine præiudicio legitimæ exequutionis) ad tradita per Gallesi. ad form. cam. 3. par. post processum incidea. nu. 7. cum seq. & ad reliqua de processu, num. 30. &

sic

sic appellatio deuolutiuum, non autem suspensiuum effectum operatur. (*Clausula enim sine praeiudicio legitimae exequutionis non suspendit exequutionem commissam, sed illam reseruat iudici à quo, & per Rot. coram Paleotto decisio. 58. praeseruat tamen exequutionem expensarum, vt coram Blanchetto in vna Asten. feudi 28. Maij 1595. & quandoque suspendit, vt coram Penia in vna Placentin. fideiussionis 22. Iunij 1592. In quo differt à clausula, si quid exequendum fuerit, &c. quae suspendit exequutionem commissam à Iudice à quo, & illam transfert, seu remittit Iudici ad quem, vt tenuit Rota in vna Rom. dd. de Naris 27. Ian. 1595. coram eodem R. P. D. Penia. In cōmissionibus enim, quae cum proxima clausula signantur, non statur assertioni partis, sed partibus informantibus Iudex gustare solet de grauamine. Rot. in nou. de appellat. decis. 45. & alias 50. num. 2. Franc. in cap. non solum, num. 2. eodem titulo, in 6. Felin. in cap. dilectus filius, column. 2. num. 14. de rescrip.*) & ad hoc, vt locus sit exequutioni, & clausulae si quid exequendum, mandatum iam relaxatum debet iustificari ex eisdem actis, quae sola attenduntur iuxta decisionem Rotae in vna Tudertin. officij Cancellariae, coram R. P. D. Lancellotto; die 19. Februarij 1598. sed ex nouis ad illius confirmationem procedetur, pronunciando iudex bene fuisse iudicatum, & ita etiam dicendum erit de Aegidiana constitutione, quae facit, vt sententia non iustificetur ex nouis, ad hoc, vt locus sit illius exequutioni. Cor. cons. 10. col. 2. lib. 4. Put. decis. 8. de Aegid. Aug. in epit. de appell. prohib. §. 10. & redeundo ad relatum appellationis articulum, dicendum

5 erit, quod quamuis in instrumento sub noua forma, vt praenarratum est, concepto, debitor se obligando, expresse cuicunque appellationi, & reclamationi renunciauerit, nihilominus obtenta à Vicario Papae, ad effectum agendi, absolutione, quae passim datur, causam appellationis, citra periurij incursum, committere poterit. Qua non obstante Auditor Camerae ad vlteriorem exequutionem procedet iuxta suas ordinarias facultates, vt per Gallesi. vbi supra, ad sextam partem quaest. 2. num. 9. & approbat d. decis. 80. Io. Melendem, semper dicendo, solue, & repete, iuxta cap. debitores, de iureiurand.

6 Elapsis tribus diebus, quos nihil refert iuridicos, aut currentes esse: citatur debitor ad videndum relaxari mandatum exequuti-

7 uum, alias decretum. Cuius facta relatione, comparet creditor coram iudice, & obtinet relaxari mandatum, nisi ad primam diem, cum intimatione.

8 Prima hac die post intimationem exequutam elapsa, quam iuridicam esse oportet, nihil releuante per debitorem opposito, iudex mandatum relaxat. Et huiusmodi decretum, est suprad. dictae senten-

9 tiae exequutio. Et ab illo non conceditur appellatio: quia ab

exequutione appellare non licet. l. ab exequutore, ff. quorum appellat. & l. ab exequutione. C. eodem. Capic. decis. 1. num. 17. sed si quis ab hoc decreto appellare, & causam appellationis committe-
11 re voluerit, aduertat, vt eadem opera insimul causam restitutionis in integrum, quatenus opus sit, aduersus assertam sententiam prætensi decreti mandati, & illius rem iudicatam committere curet.
12 Et quamuis in intimationis termino iudex debitorem animo melius deliberandi in eum statum, in quo erat ante decretum relaxationis mandati, reponat, vt in his materijs exequutiuis sępissime contingit, cum iudices Romanæ Curiæ per tales repositiones, quibus quotidie vtuntur, grauamen reuocant, & ad vlteriora procedunt: cum sint decreta interlocutoria, vt l. quod iussu, ff. de re iudi. & c. si à iudice de appella. in 6. & c. cum cessante extra eodem. Im. Franc. & Dec. in cap. cum teneamur, num. 15. rub. vbi etiam tradunt, quod ista non solum procedunt in iudice ordinario, sed etiam delegato, præsertim Franc. ibi col. fin. cum non videatur partibus præiudicium inferre, sed potius expeditioni causæ faciliorem exitum præstare. Attamen per eiusmodi repositiones sententia lata non tollitur, sed exequutio relaxata dumtaxat suspenditur. Nam
13 Iudex concedendo ea ratione aliquam breuem dilationem creditori, ad verificandum releuans quid, ab eo allegatum, relaxat Mandatum non nisi ad primam, vt generatim consueuit, sed infra quatuor, quinque, vel plures dies, quos non refert currentes, aut iuri-
14 dicos esse. Quando vero debitor aliquid in termino citationis, ad videndum relaxari mandatum, vt supra decretum verbo solum opponit, & nihil in scriptis ostendit, vt puta, Calculari, Nouam conuentionem, vel Solutionem, iudex, oppositione illa non obstante, fa-
15 cit suum decretum, nisi ad primam diem, cum intimatione. Sed si talis protestatio post factum decretũ, & intimationem, tamen mandati expeditionẽ fiat, admittitur oppositio quatenus sit executionis cameralis obligationis impeditiua; & necesse est, ob admissionem huiusmodi citare debitorem ad docendum de quacunque noua conuentione, solutione, & alijs quibuscunque pręiudicialibus allegationibus, allegatis forsan, seu quas allegare intendat, nec non calculandum, si calculare voluerit; & calculo facto, soluẽdum; alias videndum relaxari mandatum exequutiuum, iam decretum, vel quatenus opus sit, de nouo decerni, & relaxari. Et in citationis termino, comparente creditore iudex facit decretum, nisi ad primam diem cum intimatione.
16 Quia allegationes, vt plurimum, sunt cauillosæ, & per debito-
17 rem solum ad differendum solutionem adductæ: Si tamen oppositiones viderentur Iudici veræ, aut aliquo modo verisimiles, ita vt

pro-

probatæ, Cameralis obligationis exequutionem impediri possent, præfigit terminum trium, aut quinq. dierum arbitrio suo ad probandum, non per specialem præfixionis actum, sed faciendo decretum relaxationis mãdati, ad creditoris petitionem, nisi infra tres, vel quinque. Cum autem ex debitoris parte articuli, ad probandum nouam conuentionem, cum creditore factam, solutionem, aut liberationem ipsius, dati fuerint, Iudex illos admittit, & testes examinari mandat, nisi ad primam diem, cum intimatione: vt interim creditor possit interrogatoria exhibere, & interpretẽ conducere. Si vero in seruatione termini admissionis articulorum creditor, debitori terminum ad examinandum præfigi institerit; iudex arbitrio suo terminum quatuor, vel quinque dierum statuet.

18 Cæterum in quibuscunque repositionibus, & decretis exequutionem minantibus, quæ in fauorem actoris contra reum debitorem fiunt, semper intimatio requiritur: & iudex aliter procedere

19 non solet. Si tamen pro parte debitoris, & illius fauorem aliqua fiant decreta, seu repositiones, ad impediendum exequutionem, intimatio non requiritur.

20 Sed adueniente casu, quod post repositionem ex parte debitoris obtentam, nulla alia præcedente creditoris repositione, nulla intimatione debitori facta, iudex præmissa debitoris citatione, mandatum creditori aduersus eundem debitorem concederet: idcirco de mandati nullitate dici non potest. Iudex enim debitorem animo melius deliberandi reposuerat, & cum facto melius deliberauerit absque aliqua alia repositione, vel intimatione reo facienda, mandatum hoc pacto valide relaxare potuit, vt supra tenuit Rota in vna Abulen. præstimonij coram Verallo 7. Octobris 1552. inter manuscriptas lib.1.decis.270.ad decis.12.de probat.in nou. Milius in suo repert. in verbo Iudex, à quo appellatur ab admissione articulorum. Quamquam hoc nunquam, seu raro, nisi forte incuria, seu negligentia substitutorum accidat.

21 Porro si mandatum relaxatum fuerit, etiam quod creditori sit actu consignatum, & debitor dicat velle de solutione in continenti docere, aut de alijs illius exequutionem impedientibus, vel etiã beneficio termini iuris gaudere voluerit; iudex ei, Non grauetur, concedit refectis expensis mandati relaxati, quæ expensæ illico creditori consignantur. Quando autem eiusmodi est exceptio, quod ea probata veniat creditor in expensis condemnandus; concedit, Non

22 grauetur, facto expensarũ deposito. Si vigore mandati aduersus debitorẽ facta fuerit exequutio, & debitor aliquid probare voluerit: non admittitur nisi forte de iniquitate mandati, & creditoris iniustitia in continenti doceret, & nisi prius refectis expensis, & data

cautione in forma depositi de soluendo summam, pro qua fuit facta exequutio ad omne mandatum D. Auditoris. Fiunt haud raro exceptiones cauillosæ,& solum ad solutionem differendam sub va-
23 rijs confictis prętextibus. Et licet hæ relaxationem mandati, & illius exequutionem impediant;tamen iudex,cauillatione cognita, ad vlteriora illis non obstantibus procedit facta per creditorem obligatione,de expensas reficiendo in euentum probatæ nouæ conuentionis,vel alterius releuantis exceptionis exaduerso allegatæ.
24 Est etiam aduertendum in hoc exequutionis obligationis Cameralis iudicio,quod vbi proceditur pro damnis,& interesse,quæ iudex,præuia illorum verificatione liquidat; pars potest appellare ab excessiua liquidatione:& tunc non nisi pro sorte principali exequutio creditori conceditur, & ita in facti contingentia signatura pluries rescripsit,in vna scilicet,pro Don Didaco Lasso de Toledo; contra Nicolaum de Palatios coram R.P. D. Farratino, & in alia inter Cap.& Canonic.de Tudela,& beneficiatos d.loci.Appellatio semel tantum admittitur ab huiusmodi excessu,vt per Vestr.lib. 7. de appel.cap.3.num.12.Bero.quæst.131.num.3.Capyc.decis.34.in fin.reiecto dicto Gallesf.in titulo, de liquid.num.13.quoniam in li-
25 quidationis materia duæ tantum conformes sufficiunt; quæ rem faciunt indicatam, vt per Bar.d.l.ab exequutore,ff.de appel.prę-
26 sertim stante statuto Vrbis,quod etiam Romanos clericos videtur ligare,vt fuit dictum in Rota in vna Roman.expensarum culturæ, coram R.P.D.Pamphilio Die 4.Ap.1591.*(licet autem à liquidatione fructuum,damnorum,expensarum,& interesse appellatio,vt dixi ,recipiatur id tamen intelligendum est, cum appellatur ab ipso excessu exprimendo certam quantitatem excessus loco causæ, aut saltem aliquam aliam nominatam causam veram, & iustam alias cum ista liquidatio non contineat nouum grauamen,sed illud idem, quod inferebatur ex præcedente sententia, vtique dicendum erit, appellationem non esse dandam, quod intellige vbi præcedit condemnatio,vt superius dictum est, & Iudex sibi reseruat illorum liquidationem, quæ omnia optime explicantur in decisione Rotæ coram Robusterio in vna Regien.S.Tomæ tertia Decembris 1576.vbi etiam plene habes quando ab executione datur,vel non datur appellatio,ad quam in facti contingentia recurrere poteris.)*

DE CENSVRIS, SEV TERMINO AD soluendum concedendo. Cap. XXVIII.

1 *Terminus ad soluendum censuræ antiquitus nuncupatæ, quomodo olim concedebatur.*

2 *Post Pij Quinti reformationem terminus prædictus censurarum nomen amisit,*

amisit,& quando,& quomodo concedatur.
3 *Terminus non excedit vnquam triginta dies.*
4 *Inter censuras,& terminum quæ sit differentia.*
5 *Horum terminorum solus Auditor Cameræ est concessor priuatiue quoad alios iudices.*
6 *Concedit Auditor Cameræ terminum debitoribus etiam conuentis in non suo tribunali.*
7 *Quo pacto Auditor Cameræ reuocet inhibitiones per eum debitoribus in non suo tribunali concessas,& quando talis susceptio termini nulla sit.*
8 *Debitori,nisi termino in obligatione expresse renunciauerit, etiam si in mandatum exequutiuum consenserit,Terminus non negatur.*
9 *Elapsa vltima die termini suscepti, notarius ad creditoris instantiam, absque alia citatione,iudici mandatum expediendum defert.*
10 *Quæ,& qualis post termini susceptionem exceptio admittatur.*
11 *Formula subscriptionis termini.*
12 *Terminus simpliciter,& sine vlla conditione suscipitur.*
13 *Debitor citatus ad cauendum de soluendo in fine termini, an cauere teneatur.*

1 ANte Pij Quinti supra non semel citatam Reformationem, petenti debitori Terminus concedi consueuerat ad soluendum, cui nomen erat Censuræ,& erat spatium Triginta dierum, quod passim debitori cuicunque pro quacunque summa
2 concedebatur. Verum post editam reformationem,non amplius spatium hoc Censurarum,sed Termini nomen obtinuit:qui Terminus per iudicem arbitrio suo, habita summæ debitæ,& personarum qualitatis ratione, vsque ad
3 prædictos triginta dies,& non vltra,conceditur. Inter censuras an-
4 tiquas,& Terminum,hæc est differentia.Censurarum vigore in fine spatij triginta dierum mandatum exequutiuum concedebatur, & vnico contextu censuræ,& excommunicatio fulminabantur;vt superius indicauimus.Nunc autem virtute Termini contra debitorē illum suscipientem,reuolutis 30.diebus, vel viginti,vel quindecim vel etiam decem (si iudex respectu modicæ summæ longiorem terminum concedere negauerit(mandatum exequutiuum tātummodo reale,& personale absque excommunicatione conceditur. Ter-
5 minum huiusmodi concedit solus Auditor Cameræ priuatiue quoad omnes alios Romanæ Curiæ iudices : qui Terminum vltra decē dies in vim quacumcunq;suarum facultatum concedere nequeunt. A.C.(quod aliorum iudicum non est);terminum præfatum debito-

6 ribus, non solum in suo, verum etiam in alio quouis Vrbis tribunali conuentis dat;& illius vigore inhibitiones,exequutionem quorumuis mandatorum,dicto termino durante, impedientes concedit:hac tamen conditione,quatenus exequutio facta non fuerit, & dummodo alium terminum coram iudice, in cuius tribunali fuit
7 conuentus,non susceperit. Solet aliquando hæc vltima conditio: dummodo tamen alium terminum non susceperit omitti, & tunc, si re vera debitor, coram alio iudice terminum ad soluẽdum ab eo petitum obtinuerit,comparet creditor coram Auditore Cam.& de susceptione prędicta docet.Quibus peractis,Auditor inhibitionem suam reuocat cum intimatione:vel (& hoc melius,& magis consuetum est) inhibitionem ipsam non reuocat, nisi debitore citato ad videndum inhibitionem rẹuocari;attento quod alias terminum suscepit. Cuius citationis relatione facta, decernit nisi ad primam diem cum intimatione, vel cum intimatione simpliciter arbitrio suo (*Si tamen iste terminus vnius mensis, vel 30. dierum concederetur ab alio Iudice,quàm ab A.C. istbæc termini susceptio non valeret, & nullius esset momenti. Sicut enim dicimus dilationem ad aliquid faciendum à Iudice non habente iurisdictionem assignatam non valere,vt tradit Bart.in l.præses. C.de appellat. sub nu 6. ita etiam dicendum erit de termino vnius mensis dato à Iudice non habente iurisdictionem,quia vbi eadem est ratio, idem quoque ius statui debet,l. illud.ff. ad leg. Aquil.*) In obligationibns vero
8 ante dictam reformationem celebratis,in quibus debitor censuras in actu stipulationis susceperat, terminus hic ad soluendum, olim non concedebatur. At in obligationibus post reformationem receptis, etiam si debitor loco censurarum in mandatum exequutiuum, illiusq; relaxationem consenserit,Terminus non negatur:nisi debitor per expressa verba illius susceptioni in instrumento renunciauerit. Potest tamen iudex arbitrio suo huiusmodi Terminum dare,dicta renunciatione non obstante: quia fit eiusmodi obligatio ratione traditæ formulæ,non autem quod se obligans huic
9 iuris beneficio renunciare voluerit.Elapso vltimo die termini concessi, nulla requiritur contra debitorem ad soluendum iuxta formam termini suscepti citatio,vt in alijs Vrbis tribunalibus consueuit;sed solum notarius,absq; alio nouo decreto,ad creditoris pe
10 titionem mandatum à Iudice expediri curat. Post Termini prædicti susceptionem nulla alia admittitur exceptio,nisi fortè solutionis, aut alterius exceptionis exequutionem cameralis obligationis impedientis; quæ per probationes probatas, aut alias in continenti probaretur. Nam quando quis Terminum suscipit, debitum expresśe fatetur, vt verbis expressis hæc confessio in susceptionis actu extenditur : sic enim illam in suo actorum libro, sub

hac

11 hac formula annotat, Leonardus Cecchinus confitendo debitum exaduerso petitum per d. Iudicem admissus, pro illud soluendo Magn. D. Annibali Lanfranco creditori absenti me notario, &c. stipulante, infra Terminum triginta dierum, Terminum huiusmodi suscepit, consentiens relaxationi mandati exequutiui, si in solutione defecerit absque aliqua citatione precedente, & ita iurauit tactis, &c. Contigit interdum, quod debitores prætendentes aliquam sibi ipsius exceptionem competere contra instrumentum, quæ tamen illius exequutionem retardare nequit, Terminum sub aliqua conditione, vt puta sine præiudio suorum iurium, vel metu mandati, suspiciunt: ad hoc, vt interim causam nullitatis, simulationis, rescissionis, vel alterius similis exceptionis committendo exequutionem retardent.

12 Abstineant ab huiusmodi præseruatiuis, & conditionalibus susceptionibus notarij, & substituti, & confessionem debiti, ac consensum in mandatum libere, & sine conditione aliqua, aut reseruatione suscipiant, & annotent. Si autem debitor fuerit citatus ad ca-
13 uedum de soluendo in fine Termini, creditore petente, satisdare tenetur; ad decis. Afflict. 279. num. 4. Pedemont. decis. 130. nu. 14. nisi possident immobilia, l. sciendum, ff. qui satisd. cogan. & ibi doct. vel habeat multa bona mobilia, quæ facile occultari non possint; vt ibi Bart. num. 5. & Mars. in rub. de fideiussor. num. 241. sed hoc remittitur arbitrio iudicis; vt habetur in reformatione Pij Quinti §. Quod si parti.

DE EXEQVVTIONE SIMPLICIS cameralis instrumentis extra tribunal A. C. vel Romanæ Curiæ celebratis adiectæ, contra debitores in curia repertos.

Cap. XXIX.

QVando coram Auditore Cameræ vigore instrumentorum extra illius tribunal, vel extra Romanam curiam vbiuis gentium receptorum simplici obligatione, ea scilicet, in qua in mandatum exequutiuum non est consensum, contra debitorem obligatum in curia præsentem, quis procedere voluerit citationem præmittit (ad dicendum contra iura producta, & repetita videndum iurare testes super illorum recognitione quatenus opus sit, ac videndum mandari extendi formam Cameræ in illis appositam iuxta stylum curiæ) Deinde procedet ad videndum decerni mandatum, ac alios actus successiuos per omnia, vt supra de instrumentis in eodem tribunali receptis

ceptis latius diximus. Cuius formulæ obligationis Cameralis extensio, licet de iure videatur necessaria ante illius exequutionem, ad tradita per Gallesf. in tract. de cam. oblig. p. 3. de processu ipso, sub n. 4. quem secuti DD. de Rota in vna Rom. palatij Campi Florę coram R. P. D. Penia sub die ven. 16. Decemb. anni 1588. (*Rot. decis. 6. de off. deleg. in nou. Crescen. dec. 197. & alias dec. 13. de preben.*) tamen ex inueterato stylo Tribunalis sufficit tantum pro illius exequutione, quod præcedat iudicis decretum, super illius extensione, vt supra dixi, præsertim parte in indiuiduo aliquid releuanter non opponente. (*cuius extensio non fit cum iuramento, si iuramentum ibi non est, vt per Ias. in l. 1. §. & post opetris, sub n. 4. ff. de op. nou. nunc.*)

DE EXEQVVTIONE CAMERALIS obligationis simplicis adiectæ instrumentis in curia extra tribunal A. C. receptis, vel extra curiam celebratis, in quibus tamen solutio Romæ destinata est contra debitores ab vrbe absentes. Cap. XXX.

INter modum procedendi ad exequutionem instrumentorum extra Tribunal A. C. vel extra Romanam curiam celebratorum contra debitores in curia apprehensos, quem in præcedenti capite posuimus, & modum exequutionis contractum in curia extra tribunal A. C. vel extra curiam, in quibus solutio Romæ destinata est, receptorum contra debitores extra Vrbem commorantes, hæc dumtaxat est differentia. In illo scilicet processu per cursores, in hoc vero per audientiam litterarum contradictarum, vel per edictum publicum, iuxta temporis qualitatem, citationes fiunt, & cum maiori dilatione secundum loci distantiam, prout infra dicetur.

DE MODO EXEQVVTIONIS INSTRVMENTORVM simplici camerali obligatione vallatorum extra curiam receptorum, in quibus solutio alibi, quam in vrbe est destinata, contra debitores extra vrbem degentes. Cap. XXXI.

1 *Pro exequutione instrumentorum extra curiam celebratorum, & in quibus solutio in Vrbe destinata non est, citatio præmittitur contra absentes.*
2 *Afficit hæc citatio etiam domi exequuta.*
3 *Alia citatio post huius citationis exequutionem, & reproductionem facienda.*
4 *Decretum in vim huius secundæ citationis fieri solitum in contumaciam debitoris.*

Iudex

5 Iudex comparenti debitori, & articulos ad probandum solutionem exhibenti, dilationem ad id concedit.
6 Pendente dilatione officium iudicis conquiescit.
7 Pro obtinenda excommunicatione in iuris subsidium, fit per exequutores diligentia de exequendo mandatum in loco faciendæ solutionis.
8 Citatio quæ hanc diligentiam sequitur. Et quando exequutoribus creditur.
9 Secunda citatio.
10 In quibus locis excommunicatio in iuris subsidium concedatur.
11 Contra Episcopos, Prælatos, & Magnates non conceditur in curia, nisi de mandato Papæ.
12 Contra obligatos extra curiam soluere, excommunicatio quomodo concedatur.
13 Vniuersitas non excommunicatur.
14 Differentia inter excommunicationem, & interdictum.
15 Modus agendi pro litteris aggrauatorijs, & interdictis obtinendis.

1 SI in vim instrumentorum, extra curiam receptorum, in quibus solutio extra illam destinata est, contra debitores ab vrbe absentes procedere volueris, citationem ab Auditore C. ad partes, cuius
2 exemplar habes inferius in 4. lib. obtinebis. Hęc citatio ex sępius dictæ reformationis forma necessario requiritur: eaq. personaliter, vel domi dimissa copia in parti-
3 bus, in quibus debitor degit exequuta, & postea in actis notarij causę reproducta, citatur debitor (ad dicendum contra iura producta,
4 & repetita videndum iurare testes super illorum recognitione, quatenus opus sit, mandari extendi formam Camerę in eisdem iuribus appositam iuxta stylum curiæ, ac docendum se soluisse iuxta formam suæ obligationis, alias videndum decerni mandatum exe-
5 quutiuum). Et in termino citationis, iudex præuia iurium recognitione, mandat extendi formam Cameræ, & parte non opponente, insimul decernit mandatum, nisi infra quindecim dies, aut alium competentem terminum, infra quem debitor verisimiliter de solutione in partibus facta docere possit: vt habetur in dicta reformatione, §. Rursus. Et quod eadem dilatio concedenda sit arbitrio iudicis; habetur in l. continuus actus. §. cum ita stipulatus sim, & §. item qui insulam, ff. de verborum obligatio. & facit l. quod dicimus, ff. de solut. & liber. & l. 1. C. de dilationib. & ibi Bald. num. 2. si vero debitor citatus comparuerit, & articulos ad probandum solutionem in partibus factam produxerit, atque litteras remissoriales petierit, vtique erunt ei à iudice concedendæ cum conuenienti termino ad probandum, habito respectu loci distantię; vt supra dictũ fuit, quo termino pendente iudex debet supersedere: vt

in

7 in l.siue pars.C.de dilat. Hæc non ita procedunt in obligationibus cambiorum mercatorum Romanæ curiæ cum curialibus,in quibus conuenta est solutio in partibus facienda.In illis enim aliqua dilatio ad probandum solutionem in partibus factam non conceditur, licet de huiusmodi solutione opponatur; quia in totum obligationibus conuentum est, solutionem infra certum expressum terminum in partibus fieri debere,& infra aliud tempus certum pariter, & designatum tenetur debitor, & mercatores in curia de solutione eiusmodi certiores reddere;alias in euentum non solutionis in partibus,& certificationis in curia,in Vrbe soluere obligatur excommunicatione, de qua in instrumento, cuius exemplar supra posuimus.Post mandati decretum,facta citatione ad videndum relaxari mandatum exequutiuum,iudex illud relaxat, nisi ad primam diem cum intimatione.

8 Relaxato mandato si debitor passus fuerit ad censurarũ fulminationem in iuris subsidium deueniri;facta prius per exequutores diligentia in curia, (& hoc intellige quando solutio in curia fieri debet) de mandatum personaliter, vel realiter saltem contra debitorem exequendo: de qua constare debebit per fidem exequutorum à tergo mandati ab ipsis exequutoribus annotatam, (*Si quidem in talibus,& alijs, quæ ad officium exequutorum spectant,eis creditur,vt per Bal. in l.properandum in §.& si quidem,num.13. C. de iudicijs,& per Tiraq.de retract.§.8.gloss.9.num.22. quem secuta fuit Rota in vna Spoletana domus 30.Ianuarij coram R.P.D. Seraphino.*) citatio aut contra procuratorem præsentem per cursorem, aut contra principalem absentem, & procuratorem in curia non habentem per conradictas præmit-

9 titur(ad dicendum contra iura producta,& repetita,videndum iurare testes super illorum recognitione, quatenus opus sit, necnon videndum se, aut principalem suum in iuris subsidium excommunicari,ad primam diem. Qua relatione facta,aut cedula contradi-

10 ctæ reproducta,iudex facit decretum,nisi infra tres dies. Hoc triduo elapso,rursus citatur(ad videndum se declarari,& litteras decerni,& relaxari). Et in huius citationis termino, iudex interponit decretum nisi per totam;prout etiam interponere solet in relaxatione mandati exequutiui si per contradictas, si autem per cursorem in curia nisi ad primam diem cum intimatione. Post huius intimationis exequutionem in actis factam, litteræ fulminantur sub forma,quàm infra vltimo libro descripsimus.Hæ litteræ consueuerunt solum concedi in locis extra iurisdictionem Ecclesiasticam, & Sedi Apostolicæ mediate subiectis, puta in Regnis Hispaniarum,Neapolis,Siciliæ,Ducatibus Mediolani,Sabaudiæ,Mantuæ, Florentiæ,& alijs locis Italiæ,vbi constat iudici,aut notorie, aut per

testes

testes saltem extraiudicialiter examinatos exequutionem realem,
12 aut personalem facile fieri non posse. Praeterea in curia contra Episcopos Prelatos, aut Magnates ob supremi Principis reuerentiam nunquam, nisi de illius expresso mandato conceduntur.

13 Quando solutiones sunt extra curiam faciendae, licet debitores alienae iurisdictioni, vt praedixi, subiaceant, non conceduntur censurae, nisi, vt supra retuli, cum clausula, directa curiae Ecclesiasticae, videlicet (facta prius diligentia, & vobis legitime cõstito, quod vigore praesentis nostri mandati exequutiui exequutio realis, aut personalis facile fieri non possit, publicetis excommunicatos, &c.)

13 Ad hoc aduerte, quod vniuersitas non excommunicatur in cap. Romana, §. si vniuersitatem, de sent. excom. in 6. de cuius ratione latè tradunt moderni in c. dilecti, de excep. & in quibus differunt,
14 & in quibus conueniunt excommunicatio, & interdictum latè tradit Ioann. de Anan. in rub. de cle. excommun. Et licet praesenti tempore hęc de raro conceduntur, interdicta nihilominus non rationi dissonum visum fuit tam generalis, quàm specialis interdicti for-
15 mulas hic imprimendas fore; modum vero agendi pro obtinendis litteris aggrauatorijs, reaggrauatorijs, & interdictis habes in illarum formulis, de quibus in quarto libro.

DE MODO PROCEDENDI AD exequutionem cameralis obligationis in tribunali Auditoris Camerae receptae, in qua in mandatum exequutiuum vna, vel bina citatione praecedente consensum fuit, contra debitores in Curia apprehensos. Cap. XXXII.

1 *Citatio prima contra debitorem, qui in mandatum exequutiuum vnica praeuia citatione relaxandum consensit.*

2 *Prima citatio contra eum, qui bina citatione, & intimatione praecedentibus mandatum suscepit.*

3 *Secunda citatio.*

1 QVi in hac noua obligationis formula quis arctius se obligando mandatũ exequutiuum vnica praeuia citatione in se susceperit, citabitur (ad soluendum infrascripto D. instanti summam ei debitam, alias videndum contra ipsum relaxari mandatum exequutiuum in obligatione susceptum, cuius relaxationi consensit, ad primam diem

diem, vel per totam si personaliter fiat instante D. N. principali, uel eius procuratore d. Callius est notarius. Qua citatione exequuta, & in actis relata iudex instante dicto creditore facit decretum
2 nisi ad primam diem cum intimatione. Si uero in obligatione fuerit consensum relaxationi mandati bina citatione, & intimatione precedentibus (nam ita plures reperiuntur obligationes receptæ) obligatus eodem modo citatur: & iudex non relaxat mandatum in termino citationis, sed mandat citari pro secunda, facta simili se-
3 cunda citatione iudex decernit, nisi ad primam diem cum intimatione, & ea exequuta, & reproducta, debitore, nihil releuans opponente mandatum relaxatur.

DE CENSVRIS FVLMINANDIS contra debitores. Cap. XXXIIII.

1 *Plura de censuris fulminandis contra debitores decoctos.*
2 *Excommunicatio non est ferenda contra inopes debitores, secus contra dolosos debitores.*
3 *Excommunicandus est personaliter citandus.*
4 *Quando debitor excommunicari possit nulla præuia monitione.*
5 *Ratio quia iudex apponit manum in brogliardo in quolibet die iuridico.*

1 ID quod dictum est de censuris fulminandis contra debitores alienæ iurisdictionis, idem quoque seruatur contra quosuis debitores vbique locorum degentes pro solutione debiti hic in Romana Curia destinati, præuijs tamen diligentijs exequutorum, & illis apud acta causæ notarij relatis, vt supra diximus; cum creditori acerbum sit mittere alibi, si solutio in Romana Curia facienda sit, idem quoque seruatur contra debitores status Ecclesiastici Sedi Apostolicæ immediate subiectos, si ibi solutio destinata sit constito Auditori per publica documenta, quod contra eos realis, & personalis exequutio fieri nequeat, vel Curiæ Ecclesiasticæ excommunicatio dirigitur, cum dicta clausula, constito, vt supra meminimus. Verum in vtroque casu non ita passim conceduntur contra debitores eius Prouinciæ, seu Ecclesiasticæ iurisdictionis, vbi realis, aut personalis exequutio fieri possit, sicut conceduntur contra extraneos debitores alienæ iurisdictionis, sed cum grano salis, habita ratione ad qualitatem rei, summæ, & personarum, sed tunc denegantur, & con-
2 ceduntur iudicis arbitrio. Nec pretereundum, quod licet non sit

proferenda excommunicatio in eum, de quo certum est non esse periturum propter eius inopiam, & impotentiam, vt tradit Gallesf. in summ. reliqua de processu. sub num. 49. q. 5. Abb. in cap. Odoardus, num. 9. de solut. & quod excommunicatio non ligat nisi soluere valentes, non autem impotentes dicit idem Abb. in cap. P. G. nu. 11. de off. & pot. iud. deleg. quod puto intelligendum quando debitor notorie non sit soluendo, & mutatio status illius in deterius processerit sine dolo, sed tantum mala aduersa fortuna ex aliquo sinistro euentu, quia afflictis non est danda afflictio; secus tamen quando illorum paupertas processit cum dolo, & culpa ipsorum, quia tunc non semel vidi tales debitores dolosos ab Vrbe absentes, seu latitantes dictis censuris innodari, & contra eos ab Auditore Cameræ eas fulminari, quod arbitror fieri ratione doli, & culpæ, quoniam priuilegio legis pauperibus concesso similes dolosi, & culposi gaudere non debent vulg. l. ex dolo, ff. de dolo, cum alijs vulgaribus, sed de his hactenus, at hanc materiam censurarum tanquam grauioris ponderis prosequendo desiderium etiam erit, quod ex-
3 communicandus est personaliter citandus. Rota decis. 3. in nou. nu. 32. quia cum excommunicatio non fertur, nisi ob contumaciam, seu culpam moniti, ideo hęc monitio personalis necessaria est an-
4 tequam is excommunicetur: potest etiam excommunicari nulla præuia monitione de consensu creditoris morosi sub conditione, nisi satisfecerit in termino, & tunc elapso termino ob illius moram fertur contra eum excommunicatio, sine qua à iudice ea non fertur. Abb. in cap. P. G. sub num. 9. in fin. de off. & pot. iud. deleg.
5 Io. Gallesf. ad form. Cam. in 3. par. quæst. 3. sub num. 7. Et hinc inoleuit stylus Curiæ Auditoris Cameræ apponendi singulo die iuridico manum in libro, seu broliardo nuncupato, vt puta nisi infra tempus conuentum dentur litteræ de consensu.

DE PROCESSV EXEQVVTIONIS similium instrumentorum extra tribunal Auditoris Cameræ factorum contra debitores præsentes. Cap. XXXIIII.

1 *Citatio prima pro exequutione huiusmodi instrumentorum.*
2 *Hic processus extensionem formæ Cameræ non exigit; secus si contingat procedi ad censuras.*
3 *Parte opponente Generalia contra requiritur noua citatio.*
4 *Recognitio iurium quandocunque per Notarium recipitur.*

Reco-

5 *Recognitio quomodo annotatur.*
6 *Recognitio, licet fiat post terminum, retrotrahitur ad diem termini.*
7 *Parte opponente actor nequit ad ulteriora in causa procedere, nisi recognitis iuribus.*
Secus parte non opponente.
8 *Quid agendum quando reus opponit velle adhibere interpretem, & interrogatoria recognitioni.*
9 *Recognitio apocæ quomodo sit facienda.*
10 *De stylo contrarius est usus, & quid sufficiat.*
11 *Modus seruandus in recognitione facienda per comparationem litterarum.*
12 *Omnia acta ante recognitionem facta subsistunt.*
13 *In quibus casibus oppositio hæc non admittitur.*
14 *Citatio contra debitorem opponentem de calculo, vel noua conuentione, aut solutione.*
15 *Quæ dicatur exceptio requirens altiorem indaginem.*

QVando instrumentum sub conditionibus, quas in proximo præcedenti Capite recensuimus, extra tribunal A. C. est receptum, & in tribunali pro habenda illius contra debitorem in curia præsentem executione producitur, hæc requiritur prima citatio (ad dicendum contra iura producta, & repetita, videndum iurare testes super illorum recognitione quatenus opus sit, necnon relaxari mandatum in obligatione susceptum.) In hoc enim processu extensio formæ Cameræ non est necessaria.

2 Creditori tamen consulo, si sibi diligentius cautum esse velit, vt extensionẽ hanc à iudice debitore ad hoc citato obtineat. Nam si postea ei ad processum subsidialem excommunicationis deuenire expedierit, immediate, nullo extensionis decreto expectato, aduersus debitorem excommunicationis remedium, modo, quem superius retuli, libere, & licite obtinebit; Alias erit necesse illius extensionem obtinere; sine qua litteræ declaratoriæ nullitatis vitio subiacebunt. Exequuta prædicta citatione, & illius relatione in actis redacta, iudex decernit, nisi ad primam diem cum intimatione; si tñ pars aduersa nihil opposuerit. Quia si citatus in huius, vel alterius,
3 cuiusuis citationis similis termino, Generalia cõtra, opposuerit verbo, & termino ad dicendum cõtra pendente protestatus fuerit nihil fieri, Iudicis officium in formæ Cameræ extensione, mandati relaxatione, vel alterius cuiusuis decreti interpositione quiescit, & iudex admit-

4 admittit solum iura,& recognitionem illorum recipi mandat: & opus est alia citatione super forma Cameræ extendenda, vel alio obtinẽdo decreto. Et quamuis ius disponat,& forma vnius actus, prout infra dicetur,requirat recognitionem huiusmodi coram Iudice,& in seruatione termini ad dicendum contra recipi,tamen ex stylo,& inueterata obseruãtia recipitur per Notarium domi eius, vel testium,vel aliàs vbilibet,& quandocunq;. Idq; sine difficultate procederet,vbi diceretur ad videndum iurare testes super recognitione,& committi Notario causæ &c.Quia tunc etiam quandocunque,& in quocunq; loco potest fieri recognitio; vt supra dictũ est,
5 & inferius suo aptiori loco latius explicabitur. Extenditur præterea hæc iurium recognitio à tergo illorum,absque annotatione diei,manus,& anni sub hac forma;DD. N. & N. medio iuramento tactis &c. recognouerunt litteram,signum,& personam retroscripti Notarij publici, ac sigillum legalitatis Ciuitatis Corneti in
6 forma. Quæ recognitio sic recepta,& annotata semper retrotrahitur ad diem seruati termini:& in confectione manualis actorum, regestri,& extractus sub illa die extenditur;vt latius, & expressius
7 in terminorum formulario videre poteris. Verum nota quod hæc ita ex interuallo temporis facta recognitio valet,parte non opponente:quia si pars aduersa in termini seruatione,vel etiam post opposuerit,nihil fieri nisi recognitis iuribus,quamuis oppositio huiusmodi vlteriorem processum non impediat, nec aliud nouum decretum propterea requiratur super testium recognoscentium receptione;sed vigore illius primi decreti hęc recognitio per Notarium recipi possit;tamen antequam à Notario recipiatur,non potest ex parte actoris ad vlteriores actus in causa deueniri; vt in l. instrumentũ. C.de probat.moder.de prob. cõcl. 1294.n.4. *Quia iura nõ recognita remanent tanquam scripturæ priuatæ c.2. vbi glos. de fid. instr. Ol. rad. consil. 1. num. 3. vers. non obstat.* secus tamen parte non opponente: quia tunc valet sententia sine recognitione, & iura non recognita tunc fidem faciunt; vt per Aegid. decis. 540. & possunt etiam recognosci post sententiam,Peregrin. decis. 151. die 5. Octobris, li. 1. alias 311. li. 2. die 5. Nouemb. 1548. & in vna Plocen. fructuum, coram R. P. D. Pamphilio, die 3. Iunij 1588. Sed si pro reo in quacunque iudicij parte fuerit oppositum, nihil fieri, nisi prius recognitis iuribus, & super hac recognitione facienda specificatis nominibus, cognominibus, patria, & habitatione testium;quia intendit dare interrogatoria, & interpretem adhibere, & nisi ipso citato,officium iudicis quiescit, & omnia acta suspenduntur, nec potest ad vlteriora procedi, nisi facta formali recognitione. Super quà pluries disputare, & constanter affirmare

F vidi,

vidi, quod requiruntur testes, qui deponant vidisse scribentem scribere illud chirographum, siue scripturam, quam recognoscere asserit, exprimendo locum loci, Alex. consil. 76. num. 6. volum. 3. Ias. in l. admonendi, num. 88. in 3. casu de iur. iuran. Felyn. c. 2. num. 1. de fid. instr. Paris. consil. 19. nu. 44. Afflict. decis. 181. in fin. Palçott. decis. 174. in vna Roman. duorum millium. Et hanc esse communem opinionem attestatur Ioseph Lud. in decis. Perus. decis. 7. num. 17. & 18. & quoad dictum chirographum, testatur Galles. ad ob. form. cam. fol. mihi 25. In recognitione autem instrumentorum non fit ita exacta recognitio, vt in scriptura priuata. Put. decis. 1. de fid. instrument. cum instrumenta publica habeantur pro plenè recognitis per deponentes, se recognoscere manum, vel scripturam, & personam Notarij scribentis, vt supra dictum est, iuxta stylum Notariorum Romanæ Curiæ, vt per Abb. in cap. ex litteris. de const. præsertim vbi sunt instrumenta de partibus: quia non possunt facilè in curia reperiri testes, qui deponant vidisse scribere illud instrumentum, de cuius recognitione agitur, vt fuit dictum in Rota, in quadam causa Maioricen. beneficij, coram Augustino, die 17. Maij 1553. vt per Verall. decis. 27. in manu script. li. 1. Hoc nihilominus omittere nolui, quod
10 etiam si ex prædictis in recognitione requirantur testes, qui interfuisse scripturæ deponant, tamen de obseruantia tribunalis A. C. valida fuit, & est recognitio facta per testes deponentes recognoscere: quia eis nota est manus scribentis; vt per Vestrium, de produ. iur. li. 6. num. 8. vers. nihilominus, cum huiusmodi recognitio modo præmisso facta, vt plurimum remittatur arb. iudicis, de quo late per Menoch. de arb. iud. cas. 114. num. 20. Et id verum est, siue de tertij, siue de scribentis præiudicio agatur:
11 & hoc in apocis priuatis: Et adest statutum Vrbis, de quo per Galles. in d. tract. de præambulis, & de instrum. quæst. 2. nu. 11. & seq. verum quando hæc recognitio altero ex relatis modis haberi non potest, fit per comparationem litterarum alterius scripturæ, quæ certa sit, & indubitata, vt putà, si sit trino teste subscripta; vt per Ben. Stracha, de mercat. in titul. quom. in causa mercat. proced. sit numer. 9. alias, secus comparatio fieri nequit. Afflict. decis. 181. num. 2. & 5. Quæ comparatio fit coram peritis, & expertis, ad id pro vtraq; parte nominatis, qui arbitrantur, & iudicant super dicta litterarum per comparationem recognitione. Et in casum discordiæ per iudicem tertius deputatur ex officio, cuius arbitrio statur: quem cum iuramento referre, & declarare debere sancitum est, ex l. hac edictali. §. his illud. C. de secund. nupt. Natt. consil. 40. nu. 1. tamen dicta compa-

ratio

ratio est dubia: quia forma scribendi mutatur ex multis accidentibus; vt per Bald. in authen. si quis, nu. 2. in fin. C. qui potior. in pign. hab. & in hoc vide ea, quæ latissime dicit Paul. de Castr. in l. comparationes num. 5. C. de fid. instrum. quæ autem dicatur comparatio, & quomodo sit facienda habetur in d. l. comparationes. eodem titul. Et licet talis recognitio non nisi semiplene probet, vt per eundem Afflict. d. decis. numer. 6. & ibi not. Castren. consil. 87. num. 2. vol. 2. vbi habetur, quod in chirographis supradicta recognitio, semiplena dicitur probatio: Secus in scripturis publicis, in quibus remittitur arbit. iudicis; vt per Menoch. eod. tit. cas. 94. lib. 2. num. 24. & 25. tamen non semel in dicto tribunali dicta chirographa modo præmisso recognita exequi, & exequutioni demandari vidi, ac si plene recognita forent. *Quo vero ad recognitionem scripturarum, quæ fieri solent sine testibus, vt puta litterarum cambij, missiuarum, & similium, non est necessaria recognitio per testes deponentes vidisse scribere, eum qui scripsit, sed sufficit, quod testes recognoscentes testes subijciant bonam causam scientiæ, videlicet ex quo habent notam manum ipsius scribentis, vt tenuit Rota in vna Auinionen. pecuniaria coram Rubeo, die 29. Aprilis* 1599. Notandum est præterea,
12 acta omnia ante recognitionem, & oppositionem, de qua supra meminimus, facta esse valida, licet per recognitionem faciendam, vt
13 præmisi, suspendantur. Fit non raro hæc oppositio, nihil fieri, nisi recognitis iuribus super recognitione aliquorum iurium, quorũ recognitio est iudici notoria; puta bullæ plumbeæ, Annuli piscatoris, sigilli Cameræ Apostolicæ, Pœnitentiariæ, Regestri bullarum, & supplicationum: quam cum Iudex calumniosam manifeste videat, illa non obstante ad vlteriora procedit. Hæc de re-
14 cognitione dicta sufficiant. Ad propositum in hoc capite processum redeo. Cum debitor ante mandati relaxationem, vel etiam post opposuerit, velle calculare cum aduersario, vel nouam cum eo conuentionem fecisse, aut debitum persoluisse, quæ exceptiones exequutionem cameralis obligationis impediunt, citabitur debitor modo præmisso in 17. cap. relato. Qua citatione exequuta, & reproducta, & elapsa prima die iuridica post exequutionem huiusmodi, mandatum exequutiuum expeditur. Aliæ vero exceptiones requirẽtes altiorem indaginem, in his exequutiuis, & summarijs causis non admittuntur, & reijciuntur, qualis autem dicatur exceptio requirens altiorem indaginem est illa quæ non potest expediri intra tantum tempus quantũ processus principalis, Bart. in tract. super constitution. ad reprimen. in §. summaria post nu. 4. & magis late per Lancellot. in 2. par. cap. 17. de attentat. nullitate pend. sub num. 120. 121 & 122.

DE CALCVLIS, QVI INTER COLlitigantes fiunt. Cap. XXXV.

1 *Citatio prima super calculo facienda.*
2 *Si debitor petat statui diem, & horam ad calculandum, fit citatio alio modo.*
3 *Post primam citationem computa, & libri calculatoribus consignantur.*
4 *Post hanc consignationem fit alia citatio.*
5 *Mercator cogitur reo petente libros exhibere.*
6 *Stylus Notariorum super exhibitione librorum mercatorum.*
7 *Potest reus huic declarationi addere, si & prout de iure.*
8 *An librorum exhibitionem petens, illis stare teneatur.*
9 *Quæ dicta sunt de libris, non ita procedunt in instrumentis. Et quamplura alia de mercatorum libris, illorumq; exhibitione.*

1 CVm inter litigantes sunt habita, & tractata plura computa, quæ obligationem cameralem, cuius vigore agitur, & illius solutionem tangant, iudex ad partis comparentis, & sæpius de calculo opponentis instantiam, alteram partem citari mandat. Ad eligendum pro parte sua peritum, & calculatorem ad effectum videndi, & calculandi computa inter aduersarium, & instantem habita, & tractata, vna cum perito calculatore per instantem eligendo, & calculari mandari videndum, alias videndum illum eligi, & deputari per d. ex officio, ad primam diem, vel per totam si personaliter fiat, instan. Magn. D. Clemente Mazzulano principali, vel eius procuratore. Et in citationis termino instans suum peritum nominat, & in contumaciam partis aduersę non nominantis suum peritum, per Iudicem aliquem ex officio deputari obtinet cum intimatione, vel nisi ad primam diem cum intimatione, arb. iudicis. Qua intimatione exequuta, & reproducta, computa, partitæ, solutionum, ac dati, & accepti si in actis Notarij exhibita inueniuntur, calculatori, siue calculatoribus, ad hoc vt calculent, consignantur.
2 Si debitor conuentus certam diem, & horam ad calculum inter ipsas partes faciendum statui petierit, citatur alia pars, ad calculandum in officio Notarij, pro certis die, & hora, si calculare intendit, alias videndum relaxari mandatum quibuscunq; non obstantibus. Et in hunc casum Iudex mādatum, nisi ad primam diem cum inti-
3 matione, relaxat. Post consignationem cōputorum, scripturarum, & li-

& librorum in manibus calculatorum factam, citatur debitor hoc modo. (Intimetur Magn. D. Horatio Ruspoli exaduerso principali, qualiter libri, & computa reperiuntur in manibus calculatorum ad effectum calculandi, ideo citetur idem, ad illos informandum, faciendumque peritum suum referre, alias videndum man-
4 dari referri per peritum pro parte infrascripti d. instantis deputatum, illiusque relationi stari mandari, ad primam diem). Qua adueniente, Iudex decernit, & mandat referri, & relationi periti partis instantis stari mandari, nisi ad primam diem fecerit suum peritum referre, cum intimatione. Post quam intimationem exequutam, & exhibitam, notarius, in vim huius decreti peritorum relationem recipit: qua visa, iudex postea ad causæ expeditionem procedit. *Si autem reus, vel actor errorem calculi allegauerit, eum incontinenti probare debet, Dec. in l. 1. num 8. C. de errore calculi. Rota in vna Foroliuien. pen. 28. Aprilis 1595. coram R. P. D. Pe-*
5 *nia.* Si autem proceditur ad mercatoris instantiam, & reus conuentus, vt plerunque accidit, ad docendum de solutione, vel pro calculo faciendo, aut ad alium effectum sibi proficuum libros exhiberi petit; iudex ad exequutionem vlteriorem, nisi facta librorum exhibitione, non procedit: licet pluries extrahantur partitæ per Notarium causæ, quem pro illarum extractione iudex arb. suo transmittit. Ad quam exhibitionem mercatores cogi posse negant, saltem nisi facta prius declaratione de volendo illis stare
6 pro, & contra. Et quamuis alias à Notarijs huius tribunalis collegialiter congregatis relatum fuerit, partem petentem exhiberi libros de stylo teneri hanc declarationem facere; tamen, pace ipsorum dixerim, quod veritas in contrarium est. Etenim pars non potest cogi declarare se velle illis stare pro, & contra
7 simpliciter, sed tantum adiecta conditione, si, & prout de iure
8 tenetur, cum iuris esse videatur, vt qui vult se fundare in libro quoad solutionem debiti, illum quoad creditum insimul acceptare debeat, vt per Menoch. de Arb. Iud. li. 2. cas. 93. per totum. Aug. l. 3. decis. 313. secus tamen procedit, quando petens talem exhibitionem, non fundaret intentionem suam circa solutionem in libris apparentem: quia tunc dicendum esset, libros mercatorum, & illorum partitas non nisi contra scribentem probare, iux. com. op. de qua per Ias. in l. admonendi, numero 134. & sequen. de iur. iuran. & quod non probent plenè pro tertio contra tertium, etiam si essent publici officiales, extat decisio Rotæ in Caputaquen. pension. coram Quiroga, & per Verall. decis. 13. li. 1. in manuscript. & alia facta, in causa Ciuitatis castelli releuationis indemnitatis coram Paleot-

to, die 9. Iunij 1559. sub nu. 191. & decis. Cott. 267. Et cum hæc pauca dixerimus de libris pro tertio contra tertium, non videtur rationi dissonum aliquid esse referendum, quo ad fidem eis adhibendam pro scribente, vel contra eum, quod habetur per scribentes in l. quædam. §. nummularios. C. de eden. & l. admonendi. ff. de iur. iuran. vbi habetur, quando sit eis fides adhibenda, scilicet, quod considerata qualitate mercatoris, & quantitate crediti, seu conditione rei, de qua agitur, iudicis in hoc auctoritas accedat, & eius arbitratu fidem eis adhibeat, vt late per Hipp. de Marsil. in sing. 458. vers. liber Mer. *Partita autem vnius libri vera existente an cætera præsumuntur vera, vide Castren. in consil. 301. nu. 4. l. 1. Ias. in rep. l. admonendi num. 128. ff. de iure iuran. Gabriel conclus. 5. num. 1. vbi attestatur de magis communi.* Et licet obligatus exhibere libros, teneatur eos edere in loco, vbi exercuit, etiam quod ibi esse desierit, vt per Gomes. decis. 268. tamen si hic in Vrbe non reperiantur, vidi A. C. illos non semel exhiberi mandasse in loco vbi reperiuntur, hoc modo videlicet. Quod idem Aud. Cam. per suas compulsorias litteras, & subdelegationis instrumentum, arbitratu suo subdelegat iudicem in partibus, cui libri exhiberi debeant, qui videt si aliquid est, quod ad causam faciat, & illud ad partis petentis instantiam ad ipsum D. Auditorem, quo merita causæ cognoscere possit mittit. Etenim quæ dicta sunt de libris, non ita procedunt in instrumentis: nam si aliquis vult ex instrumento agere, regulariter in totum, & non in parte, ei stare cogitur; vt per Cynum in l. 1. C. de confess. & l. 2. C. de donat. ante nupt. cum simil. Quis enim non potest approbare contractum ad sui vtilitatem, & illum reprobare quo ad eius damnum, l. si ita stipulatio. in fin. ff. de oper. liber. Bald. consil. 32. & 34. num. 1. vol. 2. Tiraquell. de retract. in fin. num. 4. & sequent. *Ex contractu tamen quem quis impugnat, vel non seruat, se iuuare non potest, quatenus durat impugnatio, sed ea finita sic, Paul. de Castr. in l. cum proponis. La 2. nu. 2. C. de pact. vide etiam Ias. in tit. de actionibus. §. item si quis. num. 22. & seq.*

DE MODO PROCEDENDI AD exequutionem instrumenti contra Communitatem. Cap. XXXVI.

DVbitant aliqui in processu exequutionis obligationis per Communitatem factæ, An mandatum contra Priores, Massarios, & Officiales, ac particulares in instrumento non nominatos personaliter exequendum concedi possit.

Vidi,

Vidi, iure permittente, ſemper in ſimilium exequutione obligationum mandata exequutiua relaxari, & exequi mandari contra Priores, & officiales Communitatis pro tempore exiſtentes, licet in obligatione non ſint nominati. Ratio, quia, licet debitum vniuerſitatis non ſit ſingulorum de per ſe ſingulariter conſideratum, l. ſicuti, §. ſi quid vniuerſitati. ff. quod cuiusque vni. nomi. & ibi Paul. de Caſtr. in §. ſi quid in princip. Afflict. deciſ. 400. nu. ſecundo, nec ergo videatur condecens, quod vnus de vniuerſitate capi poſſit, ſeu inſolidum exigi pro debito totius vniuerſitatis, & nedum ciuili imò naturali iuri repugnet, vt alius pro alio moleſtetur; l. 1. C. vt null. ex vic. li. 10. & in authent. vt null. iud. §. quoniam vero, & de iniur. & damn. dat. in 6. cum ſimil. hi tamen, ad quos ſpectat onus exigendæ collectæ, elapſo tempore, per quod ſunt in negligentia, capi poſſunt, & ab eis exigitur inſolidum. Verum ipſi poſtea ab illis de vniuerſitate recuperabunt pro viribus ſingulorum, l. 1. circa fin. ff. de mu. & honor. & illam ad hoc allegat Bart. ſecundum Lud. in §. actor municipium, qui ad hoc allegat. C. de exact. tribu. l. miſſi opinatores li. 10. Vnde erit dicendum, quod ſi ad conſules, ſeu priores ciuitatis ſpectat onus exigendi credita, cum tamen communitas non habeat neque nolle, neque velle, & iſti quadam fictione populum repreſentent, argum. l. oſſa, ad fin. ff. de relig. & ſum. fune. & conſtituantur in negligentia illa exigendi, pro ſoluendis debitis ciuitatis poterunt ipſi capi, & inſolidum exigi, per d. l. 1. & d. l. miſſi opinatores: & ita debet intelligi, quod not. Bald. in l. etiam. C. de exequutio. rei. iud. idem etiam dicit Bart. in l. 4. ff. de re iudic. vbi ſic diſtinguendo dicit, aut loquimur de executione perſonali, & ſit hoc modo, quia conſules populi capiuntur, qui quadam fictione ſunt populus, non quia ſunt perſonaliter debitores, ſed quia habent facultatem ſoluendi, vel quia populus non debet perſonaliter capi cum non ſit in mora, aut loquimur in executione reali, & tunc debet fieri exequutio in bonis ipſius communitatis, vt puta in molendino, nemore, & ſimilibus, vt ibi ſub num. 11. in fin. verſic. modo reſtat, & ſub num. 14. eodem verſiculo, vbi quod nec iumenta ſingularum perſonarum poſſint capi pro debito vniuerſitatis, cum in contractu non contineatur obligatio ſingulorum, ſed tantum eſt obligata ciuitas non autem ſinguli ciues, quia quod meum eſt vniuerſitatis non eſt, nec minus poſſunt capi tanquam ſingulares, licet contractus vniuerſaliter, & ſingulariter ſingulos obliget, cum tot, & tanti ſint ciues, nec poteſt apparere quantum tangat pro rata, nec actor poteſt edere certam quantitatem, ſequitur, quod captus debet relaxari, & dicere quod quilibet tenetur

insolidum, nisi expresſim, aut nominatim dicatur falſum eſt, vt ibi ſub eod. num. 14. Et quod vniuerſitas ex ſuo contractu non poſſit obligare ſingulas perſonas, non conſentientes obligationi dicit Iaſ. in l. ſi ſe non obtulit, ſub num. 25. ff. de re iudicata, & ibi vide limitationes ſub num. 23.

DE NVLLITATE, ET REVOCATIONE mandati, & exequutionis. Cap. XXXVII.

1 *Qui plus debito re, & tempore petit, in expenſis condemnatur, & mandatum reuocatur.*
2 *Valet mandatum pro ſumma incerta; Sed ſi vltra debitum exequatur, creditor in expenſis condemnatur.*
3 *Cenſuræ quando petitum eſt plus debito, non ſubſtinentur etiam pro ſumma debita.*
4 *Mandatum pro ſumma indebita obtentum ſubſtinetur pro ſumma debita, ſed non pro expenſis.*
5 *Plures caſus, quibus mandata ex nullitatis capite reuocantur.*

1 QVI plus debito re, & tempore petit, venit in expenſis condemnandus, l. vnica, C. de plus petition. & mandatum ſi quod obtinuerit reuocatur. 2 Si quis obtinuerit mandatum pro ſumma incerta, puta pro ſorte principali alicuius ſocietatis, & illius fructibus non liquidatis, validum eſt, vt inferius ſuo aptiori loco dicetur. Sed ſi fuerit contra debitorem plus debito exequutum, petitio per dictam exequutionem declaratur nulla: cum enim decretum ſit indiuiduum, non poteſt pro parte valere, & pro parte non valere, l. in hoc iudicio. ff. famil. herciſcun. Afflict. deciſ. 218. nu. 4. cum in parte nullum, in totum redditur nullum: vt per Riminald. Iun. conſil. 190. num. 78. & ſequent. vbi atteſtatur de communi. Et actor in expenſis mandati, & exequutionis venit condemnandus, licet ex infra dicendis mandatum pro ſumma debita ſubſtineatur ex quadam æquitate; quando de nouo eſſet concedendum, & relaxandum ſecundum Angel. & alios in l. ſi finita, ff. de damn. infect. Crauett. conſil. 36. numero 7. Gozad. conſil. 21. numero 36. vbi atteſtatur de communi in conſ. 74. nu. 167. Cenſuræ autem quando
3 ita incertæ ſunt, & in earum publicatione plus debito petitum fuiſſe apparet, nec etiam pro ſumma debita vllo modo ſubſtinentur, quia etiam ſunt indiuiſibiles, ſemper reuocãtur; vt bene expli-

cat Gallef. in eius tract. ad form. cam. in quæst. post processum incidens. num. 36. & ita fuit pluries in Rota iudicatum; vt coram R. P. D. de Grassis, in vna Calaguritan. Beneficij, 7. Nouembris 1575. & coram R. P. D. Bubalo, in vna Salamantin. pensionis, 9. Maij 1583. num. 3. in decis. diuersorum impressis li. 2. Et differentia est inter mandatum, & censuras; quia mandatum potest iustificari etiam post illius relaxationem; vt coram R. P. D. Robusterio, 20. Iunij 1576. in vna Nepesin. Censuræ autem non iustificantur ex nouiter deductis; vt coram Verallo decis. 157. li. 1. &
4 decis. 286. in manuscript. Extracto autem mandato pro centum, quando creditori non debentur nisi quinquaginta, & sic pro quinquaginta plus debito, licet in mandati extractione, & pro centum, & pro quinquaginta idem per æque impendatur, tamen reus ad impensas mandati eiusmodi non obligatur: quia sententia, seu decretum vnicam integram summam continens, etiam si in parte debeatur, non potest etiam pro summa debita, vt dictum est, sustineri; sed prorsus nullum redditur, vt per Bart. & Bald. vltra superius citatos in l. certi condictio. §. oportet igitur. ff. si certum pet. & per eundem Bart & alios in l. fin. de iurisd. omn. iud. Put. decis. 317. li. 1. & in vna Larinen. frumenti coram R. P. D. Robusterio de anno 1575. & in eadem Larinen. coram Illustriss. Blanchetto, 9. Decemb. 1577. decis. 205. Et quamuis hæc mandata ex superius allegatis, præsertim parte instante, in totum tanquam nulla reuocanda sint, nihilominus de antiquo Auditoris Cameræ stylo, qui vim legis obtinet, Afflict. decis. 135. num. 3. Roland. à valle consil. 70. num. 13. vol. 1. contrarium seruatur. Mandatum enim pro summa indebita relaxatum, substinetur pro summa debita, licet in expensis condemnetur actor, vt dixi. Qui stylus Auditoris Cameræ videtur fundatus in æquitate ad euitandum circuitum, qui euitandus est, l. cum fundus, §. 1. ff. si certum pet. Socin. consil. 171. col. 4. vers. sed posito, Rolan. à valle cons. 79. num. 9. volum. 3. Quod indubitatè procedit, quando decretum, seu sententia continet diuersa capita, quia tunc substinetur pro ea parte, quæ verè debita esset; quot enim sunt capita tot sententiæ, vt in l. scire debemus. ff. de verb. oblig. Put. decis. 327. in non impressis, & in impressis, decis. 324. num. 5. Contard. in repet. l. vnicæ, C. de moment. poss. ratione damni irreparabilis, li-
5 mit. 1. num. 38. fol. mihi 148. Becc. cons. 92. num. 4. Sed si fuerit mandatum relaxatum, aut per contradictas parte in curia existente, aut parte citata in Vrbe, debitis tamen, ac requisitis terminis non seruatis, quod nimia agentium diligentia, & substitutorum incuria interdum accidere posset, puta omissa formæ cameræ

meræ instrumenti in actis producti extensione, reuocabitur. Reuocabitur pariter, si in vim instrumenti in actis producti, cui adiecta sit simplex cameralis obligatio, ea scilicet, in qua nullum est susceptum mandatum, ad relaxationem mandati in obligatione suscepti processum fuerit. Rursus reuocatur, si non elapso intimationis termino expeditur, quoniam dicto termino pendente officium iudicis conquiescit, l. siue pars. C. de dilatio. Et pari ratione reuocatur, si non elapso termino in actis per debitorem ad soluendum suscepto, mandatum expediretur.

DE EXEQVVTIONE OBLIGATIONIS Cameralis pro interesse ex sui natura liquido. Cap. XXXVIII.

ET quia hæc exequutionis obligationis Cameralis materia est satis quotidiana, & ideo plenius pertractanda, non igitur videtur prætereundum, quod si illius vigore proceditur contra obligatum particulariter ad certam rem dandam, siue tradendam, & in defectum ad interesse creditori teneri voluit, si interesse fuerit ex sui natura certum, & liquidum tunc pro eo conceditur exequutio, ita vt supra fuit resolutum in S. Rotæ auditorio in vna Romana census coram Illustrissimo Domino Cardinale Seraphino, tunc Rotæ Auditore, die decima Decembris 1583. & in vna alia Rom. seu Cornetana dotis, vndecima Februarij coram R. P. D. Cantuccio, quam decisionem inferius habes Roman. seu Cornetana dotis die undecima Februarij . . . coram R. P. D. Cantuccio. DD. dixerunt Illust. Dom. Alexandro de Aptis competere viam exequutiuam vigore obligationis Cameralis contra Illust. D. Bernardinum Sabellum pro restitutione dotis, de qua agitur ex pluribus. Primo quia in instrumento constitutionis D. Helenæ d. Bernard. eius maritus promisit, & se obligauit D. Portiæ matri d. Helenæ, quod Illustrissimus Dominus Cardinalis de Sabellis inuestiat scuta 9000. tēpore receptionis in bonis stabilibus pro cautela, & seruitute dotis in omnem casum, & euentum restitutionis dotis, & pro his d. Bernard. se obligauit in forma Cameræ. Vnde cum non doceatur pro parte d. Bernardini de huiusmodi instrumenro potest d. Alexander hæres d. Portiæ agere executiuè ad interesse ad quod d. Bernard. expresse se obligauit in forma Cameræ, vt per Gallesi. d. for. ob. Cam. par. tertia, num. vndecimo, & loco interesse petere

petere sortem principalem, Bald. in l. si traditio q. 4. C. de act. empt. Ruin. cons. 141. num. 9. in fin. lib. 1. Roman. consil. 295. num. 10. & seq. libro secundo, sicut dicimus in contractu census, quod si non seruantur pacta, nempe renouatio cautionũ seu aliqua pacta potest loco damnorum peti sors principalis.

Secundo, quia in dicto instrumento dotali est enunciata restitutio dotis, vt patet ex illis verbis, in omnem casum, & euentum restitutionis dotis obligatio Cameralis pro omnibus, & singulis intelligitur etiam pro restitutione dotis, quia clausula, omnia, & singula, refertur ad enunciata, Alexand. consil. 17. num. 2. lib. 3. Ruin. consil. 137. num. sexto, lib. primo, & consil. 103. num. 11. lib. primo, Paris. consil. 97. num. 91. lib. primo, Crescen. decis. 26. & in fortioribus terminis Lancellott. in Rota societatis de Philippensibus, tertia Martij 1581.

DE EXEQVVTIONE OBLIGATIONIS quarantigiatæ. Cap. XXXIX.

1 *Via citationis ad quarantigiati instrumenti exequutionem proceditur.*
2 *Qua citatio fiat.*
3 *Contra hanc exequutionem appellatio suspensiua non datur, secus si instrumentum sit aliquo modo offuscatum.*
4 *Debitori in forma quarantigiæ obligato terminus iuris conceditur.*

1 PVtant nonnulli ad exequutionem obligationis sub forma quarantigiæ receptæ in via monitorij in tribunali A. C. procedendum esse: non desunt tamen plures, qui contrarium sentiunt, & existimant citationem sufficere. Nam ex quo eiusmodi obligatio per Notarios Vrbis, raro, vel nunquam recipi consueuit, his
2 dubitationibus ansam præbet. Ego vidi ex inueterato, & inconcusso, hactenus more citationem præmitti aduersus debitorem ad soluendum iuxta suæ obligationis formam alias videndum contra ipsum decerni, et relaxari mandatum exequutiuum. In cuius citationis termino, Iudex ad partis comparentis instantiam illud decernit, & relaxat, nisi ad primam diem cum intimatione. Cum ista quarantigia sit præceptum factum in confessum per notarium de instrumento rogatum effectum Iudicem Cartularium de obseruando promissa, Cyn. in l. 1. num. 3. in fin. C. de confessis. Bart. ibi in Summ. num. 15. Angel. in l. ait prætor. §. 1. nu. 4. ff. de re iudic. & ideo exequutiuum. Neguf. in tract. de pign. in

primo memb. 8. part. num. 21. super hac quarantigiæ forma, illiusque vi, & importantia, ac exceptionibus, quæ contra eam admittantur, cum plures iurisconsulti, ac viri doctisſimi ex professo tractauerint, hæc pauca solummodo ad exequutionis modum, & procedendi stylum dicta sunt.
3 Contra huius obligationis exequutionem, nulla ex præmisſis appellatio recipitur suspensiua. Secus quando tale instrumentum aliquo modo offuscatum apparet, eo enim casu viam exequutiuam non habet, Lancellot. de attent. appell. pend. in secunda part. cap. 12. limit. nona, num. 7.
4 Et quamuis forma hæc arcta sit, vt quis sub ea se obligans Iudicis præceptum, & mandatum in se, vt supra dictum est, suscipiat; tamen debitori petenti terminus triginta dierum, vel breuior, considerata summa debita, ad soluendum pasſim conceditur. Cæterum quæ dicuntur de modo procedendi in quarantigia eadem videntur seruari in exequutione instrumentorum iuratorum, ad tradita per Iaſ. in l. iusiurandum nume. 13. ff. de iureiurand. & per eundem Iaſ. in tit. de actionibus. §. item si quis, il secondo, num. 17. Hipp. de Marsil. sing. 356. incipien. iuramentum. Signatura tamen, vt audiui, contrarium seruare consueuit, & commisſionem appellationis ad vtrunque effectum pasſim concedit. Quod videtur conformari cum resolutione dd. de Rota, de qua in decisione facta coram R. P. D. Litta, in causa Britonorien. pecun. seu Imolen. dotis, die 17. Nouembris 1596.

DE PROCESSV EXEQVVTIO. INSTRVmenti, in quo notarius omisit ponere, sub qua forma debitor se obligauerit. Cap. XXXX.

1 *Si superuenit notarius, qui instrumentum recepit statur illius declarationi.*
2 *Mortuo notario qui sit Auditoris Cameræ, vel Cameræ Apostolicæ sub forma Cameræ obligatio facta intelligitur.*
3 *Quomodo facienda sit extensio clausulæ &c. si notarius sit mortuus.*
4 *Quando notarius corrigat errata remisſiue.*

AB negociorum, & obligationum numerum, Notarij, eorumque substituti, & scribentes obligationes cæteratas in suis libris annotant, & aliquando incuria, vel memoriæ defectu substantialem clausulam obligationis cameralis prætermittunt dicentes solum. Pro quibus, &c. obligauit, &c. iurauit, &c. Et vidi alias dubium,

bium, An obligatio in qua illius forma minime exprimitur in forma Cameræ, vel in forma iuris facta intelligatur; Et super
1 dubitatione huiusmodi per dd. Locumtenentes, & Notarios tribunalis Aud. Cam. resolutum, quod si notarius, aut scriba, qui obligationem recepit, superuiuit, & interest, ad eum sit recurrendum, illiusque declarationi stetur: talis enim scriba Notarium principalem repræsentat, iuxta plures resolutiones DD. Notariorum Aud. Cam. collegialiter factas, de quibus in libro rubeo dicti collegij. Si vero non superuiuat, vel absit à Notarijs, tamen Aud. Cam. vel Cameræ Apostolicæ recepta sit, in forma Cameræ recepta esse intelligatur, illique exequutio non secus, ac instrumento in forma Cameræ extenso detur: etiam si non sit expressa forma Cameræ: etenim non consueuerant sub alia, quam
3 Cameræ Apostolicæ forma instrumenta ab illis recipi. Hæc pauca de instrumentis in vrbe celebratis dicta sunt, non inutile videntur aliqua alia dicenda de extensione clausularum instrumentorum extra vrbem celebratorum, vt puta quomodo debeat extendi clausula, &c. si notarius sit mortuus docet Bart. in l. Gallus. §. idem credendum numero 2. & tertio. ff. de liber. & posthum. Alex. in consil. 163. volum. 7. num 11. & consil. 28. num. 8. libro 2. Ias. in l. Argentarius, col. 1. in fin. ff. de edend. l. non impossibile, num. 6. ff. de pactis, & in terminis d. l. Gallus, dicto §. idem credendum eod. tit. idem Ias. de extensione dictæ clausulæ, seu dictionis, &c. abbreuiati magis diffuse dicit, quod si notarius rogatus de tali instrumēto in qua expresse non legitur forma quarantigiæ non habeat firmum stylum attenditur stylus per eum consuetus in illa materia de qua agitur per alia instrumenta ab eo recepta, & leuata. Si autem variauerit in eadem materia attenditur vltimus stylus suus, & si de vltimo stylo non appareat recurritur ad magis communem, & in casibus dubijs recurrendum est ad Iudicem, vt ibi sub nu. 23.
4 Dicendum quoque erit, quando Notarius valeat ab eo errata corrigere, in his quæ pertinent ad suum officium, & quando in his quæ pertinent ad partes pro illorum intellectu recurre ad Bart. in cons. 208. lib. 1. per totum, qui materiam hanc optime distinguendo explicat.

DE EXEQVVTIONE MANDATORVM exequutiuorum. Cap. XXXXI.

1 *Mandata exequutiua, per quoscunque exequutores exequi possunt.*

2 *Hoc Iudices aliter sentiunt.*

3 *Potest fieri exequutio realis, & personalis vnico contextu.*

4 *Ex*

4 *Ex gratia, & modestia Iudicum contra certas personas mandata personaliter non exequuntur.*
5 *Sub qua conditione debitores carcerati relaxantur.*
6 *Realis exequutio in bonis mobilibus quomodo fiat.*
7 *Quomodo super re stabili mandatum exequitur.*
8 *Forma huius vltimae exequutionis.*
9 *Si debitor pecunias promptas habens, & exequutoribus consignat, cessat exequutio.*

1 MAndata exequutiua in tribunali A. C. relaxata
exequutoribus dantur exequenda, & per exequutores quoscunque exequi possunt iuxta dispositionem litterarum Pij Quarti super reformatione tribunalium Vrbis. Verum hodie A.
2 Cam. & illius Locatenentes aliud sentiunt, mandataque per eorum exequutores tantum sub nullitatis pœna aliqua ex causa moti, exequi mandant. Exequutores habito mandato exequutionem, realem, & personalem cre-
3 ditoris arbitrio faciunt. Cameralis enim obligatio hanc facul-
4 tatem, & priuilegium habet: Personalem quidem faciunt debitorem ad carceres ducendo, à qua personali exequutione Episcopi, Prælati, Barones, Illustres Viri, ac mulieres honestæ ex gratia, & modestia iudicum excipiuntur, licèt obligatio indifferenter con-
5 tra omnes prædicto priuilegio gaudeat. Facta personali exequutione, non relaxatur à carceribus debitor, nisi soluto debito, vel præstita cautione idonea in forma depositi, de soluendo ad omne iudicis mandatum: idque ex quodam potius diuturno, & inueterato more tribunalis, quam ex iuris dispositione contingit: quia
6 de iure deponere, non est soluere, Bart. in l. item liberatur, §. qui paratus, numer. 3. ff. quibus mod. pign. vel hypo. sol. Si autem exequutio in bonis mobilibus fiat, solent exequutores bona ex domo debitoris accipere, & penes aliquem tertium in depositum dimittere. Solent præterea accipere aliquem depositarium illius exequutionis, licet re vera illi nihil consignent. Si vero exequu-
7 tores realem in bonis stabilibus exequutionem facere voluerint, vocato Notario, ad domum debitoris, vel vineam accedunt, & mandatum super illa exequuntur in illam intrando, & per eam deambulando, de quo actu duobus adhibitis testibus Notarius, ita instrumentum conficit. N. Curiæ Illustriss. & Reuerendiss. D. Auditoris Cameræ exequutor, siue subexequutor habens præ manibus mandatum exequutiuum ad instantiam Illustr. Domini Tiberij Ceuli contra B. relaxatum, cuius hic est tenor. De Mandato

dato &c. vna mecum Notario accessit ad domum dicti B. debitoris sitam in Vrbe in regione Parionis, cui ab vno latere, &c. super ea, illiusque omnibus iuribus, membris, & pertinentijs, virtute præinserti mandati exequutionem fecit omni meliori modo
9 &c. super quibus &c. præsentibus &c. Debitor aliquoties ad dictam realem, vel personalem exequutionem euitandam, habens pecunias promptas, illas exequutori consignat, & sic cessat vtraque exequutio.

DE SVBHASTATIONE PIGNORVM. Cap. XLII.

1 *Citatio in processu subbastationis pignorum.*
2 *Exemplar mandati de subbastando.*
3 *Si debitor penes Notarium, vel creditorem deponit, fit citatio alio modo.*
4 *Formula mandati de subbastando pignora per debitorem deposita, vel creditori consignata.*
5 *Post relaxationem huius mandati quid agendum.*
6 *Creditur exequutori dicenti depositarium recepisse.*
7 *Contra depositarium ab exequutoribus acceptum non requiritur citatio.*
8 *Secus contra receptum à Notario, & quæ citatio fiat.*
9 *Non licet creditori Cursorem eligere, & quare.*
10 *Tenetur creditor deferre mandatum ad bancum Cursorum, & quid per illorum magistrum fiat.*
11 *Cursor consignatis sibi pignoribus oblatores recipit.*
12 *Tres ad minus debent esse oblatores.*
13 *Quid sit cedula subbastationis.*
14 *Quid Cursori pro illa habenda soluatur.*
15 *Subbastatio rei magni valoris denegatur pro paruo credito.*
16 *Quæ dicantur pignora conuentionalia.*
17 *Creditor in pignore conuentionali habet ciuilem, & naturalem possessionem.*
18 *Creditor in pignore conuentionali dicitur procurator debitoris.*

1 POst factam realem exequutionem, ad creditoris instantiam hæc fit contra debitorem citatio, ad videndum mandari consignari infrascripto instanti pecunias, ad computum sui crediti, seu in solutum, si sufficiant, quatenus vero pignora, cursori ad effectum subhastandi, & subhastari mandari. In cuius termino Iudex facit decretum, nisi per totam illam diem debitor soluerit, vel aliquid re-

2 releuans allegauerit. Sequenti die mandatum sub hac forma expeditur. De mandato Illustris. & Reuerendiss. D. Aud. Cam. siue eius R. P. D. Locumtenentis, & ad instantiam Illust. D. Tiberij Ceuli principalis, mandatur tibi exequutori, ad quem spectat, quatenus statim visis præsentibus, sub 500. ducatorum auri Cameræ, & pro illis mandati exequutiui, & in iuris subsidium, excommunicationis, alijsque &c. pœnis, debeas pignora in exequutione d. B. ablata, quatenus pecuniæ, instanti in solutum sui crediti, quatenus vero bona cursori, ad effectum subhastandi, consignasse, & consignari fecisse: Tibi vero cursori, ad quem spectat,
3 sub eisdem pœnis mandatur, quatenus visis præsentibus debeas eadem pignora, vt moris est, subhastasse; quoniam, dicto B. debitore citato D. ita mandauit, Die &c. Debitor aliquoties ad expensas exequutionis euitandum solet in officio Notarij aliqua pignora deponere, seu illa in posse sui creditoris ex conuentione tradere, & in hunc casum erit præmittenda, citatio modo inferius dicendo. In cuius termino Iudex facit decretum nisi ad pri-
4 mam diem cum intimatione. Qua intimatione exequuta, & producta, & prima die iuridica post exequutionem elapsa, expeditur mandatum, cursori tantum decretum, quatenus debeat pignora in actis depositata, seu conuentionalia sibi consignanda,
5 vt moris est, subhastasse. Mandatum de subhastando sic expeditum exequutori, qui exequutionem fecit, consignatur: qui pecunias, si quas habet in manibus, creditori persoluit; si bona mobilia, debitorem adeundo, & ab eo auferendo, si fortè apud eum adhuc remansissent, vel à tertio, in cuius manibus in deposi-
6 tum illa dimisit accipiendo, cursori consignat. Si autem aliquis se depositarium vocauit, ad illum accedens, bona eius propria, vt practicari vidi, aufert, & cursori præbet, & ea est exequutoris in his, quæ ad officium eius pertinet, fides, vt etiam si tertius ille depositarius consignare recusauerit, aut se depositarium vocasse negauerit, non possit propterea exequutoribus obsistere, quin bona sua propria auferant, aut ipsum ad carceres ducant. Con-
7 tra eum, qui ab exequutoribus in depositarium exequutionis electus fuit, non est opus processu, aut citatione aliqua. Quando
8 autem depositarius à Notario recipitur, citatio contra illum, ac debitorem requiritur. Ad videndum mandari consignari, & consignandum respectiuè, alias videndum contra ipsum depositarium decerni, & relaxari mandatum exequutiuum. Et in relationis termino Iudex, nisi ad primam diem cum intimatione decernit. Qua exequuta, & reproducta, reuolutaque prima post exequutionem iuridica die, creditori mandatum, reiectis per

de-

depositarium exceptionibus allegatis, conceditur. Non licet credi
9 toribus cursorem ad subhastandum pignora, quem maluerit eligere: nam subhastationes per turnum cursoribus ab illorum magi-
10 stro pro tempore existente distribuuntur. Expedito mandato de subhastando, creditor magistro cursorum in eorum banco in acie campi Floræ quotidie residenti illud defert, & per turnum cursori, cui debetur distribuit, nomenque cursoris prædicti, à quo subhastatio est facienda, à tergo mandati annotat, vt ille pignora ab exe-
11 quutoribus recipiat. Receptis cursor pignoribus, si mobilia sint, ab exequutore, notario, seu creditore per realem, & effectualem consignationem: si vero stabilia, habita ab exequutore, notario relatione exequutionis factæ, ad illorum subhastationem procedit: oblatores recipiendo. Quos pro eius faciliori, & celeriori expeditione, creditor conducit, eosque cursor recipit, ac illorum nomen, & quantum super pignoribus offerant, annotat. Et cum tot receperit oblatores, quod sibi iustum, & æquivalens pretium bonorum,
12 & pignorum oblatum esse videatur (in qua oblationes tres ad minus de stylo curiæ debent esse oblatores) ad creditoris instantiam cedulam subhastationis facit; quæ est notula in folio bonorum subhastatorum, de cuius iudicis mandato subhastantur, per acta cuius notarij, nomina offerentium, quidue, & quantum offerant, cum assertione, quod post vltimum oblatorem, neminem plus offe-
14 rentem inuenit. Pro hac cedula cursoribus obuli, seu baiocchi duo pro ducato ad rationem carolenorum decem pro singulo ducato pretij oblati soluuntur, & aliquando minus. Et quando pretium oblatum ad summam debitam non ascendit, creditor solum pro quantitate oblati pretij soluere debet, non autem pro tota summa debita, vt sæpe cursores petunt.
15 Quam subhastationem rerum, seu pignorum magni valoris pro paruo credito non semel denegari vidi iuxta terminos l. magis puto. §. ne passim. ff. de reb. eor. (*& per Hipp. de Mars. in eius praxi crim. ad l. Corn. de sicarijs, & in l. furem. nu. 36.*) præserrim quando creditor ex redditibus rei, cuius subhastatio petitur, infra breue tempus de
16 eius credito satisfieri potest. Dicto igitur de iudicialibus pignoribus, aliquid etiam videtur præmittendum de pignoribus conuentionalibus, quæ dantur per debitorem creditori pro eius securitate, in quibus creditor habet ciuilem, & naturalem possessionem, iuxta not. per Alexand. in l. 1. §. per seruum corporaliter. ff. de acquir. poss. Ex quo infertur, quod creditor in tali pignore habet in-
17 terdictum possessorium vtile, scilicet vti possidetis, vt per Neguf. in tract. de pign. in 2. memb. 3. par. post num. 32. cum creditor in
18 tali pignore dicatur procurator debitoris, vt per Paul. de Castr.

 & Ias.

& Iaſ. in l. creditori. ff. de nou. oper. nunc. ideo poteſt illud ſequuta mora debitoris non reluentis vendere, & dominium in emptorem transferre, ſiue data ſit licentia vendendi à debitore, ſiue non; modo tamen lapſum fuerit tempus ad redimendum, vt per eundem Neguſ. eod. tit. primo memb. 6. par. poſt numerum primum, & nu. 11. Quod intellige, quando pignora reperiuntur penes creditorem, ei data à debitore, quæ ad tollendum fraudis ſuſpitionem, ſeruatis ſeruandis, præuia illorum ſubhaſtatione, vendi poſſunt. Et hinc ino
19 leuit ſtylus Curiæ, quod in illorum venditione citatur debitor (ad reluendum pignora conuentionalia, alias videndum illa mandari conſignari curſori ad effectum ſubhaſtandi, & ſubhaſtari mandari.) Et index interponit decretum, niſi ad primam diem ea debitor reluerit cum intimatione. Et deinde proceditur ad illorum deliberationem, ſeu dationem in ſolutum, modo quo ſupra meminimus de alijs iudicialibus pignoribus.

DE DELIBERATIONE PIGNORVM. Cap. X L I.

1 *Citatio pro obtinendo mandato de deliberando.*
2 *Mobilia niſi infra decem dies, ſtabilia vero, & officia niſi infra menſem cum intimatione deliberantur.*
3 *Decendium, & menſis non niſi poſt intimationem currunt.*
4 *Intimationes quandocunque poſſunt ante expeditum mandatum reproduci.*
5 *Quare hic terminus debitori concedatur.*
Menſis autem triginta eſt dierum.
6 *Termino deliberationis pendente, etiam poſt datam cedulam, maiores oblatores à notario recipiuntur.*
7 *Citatio contra vltimum oblatorem in pretij oblati ſolutione moram facientem.*
8 *Licet oblatoribus impune pœnitere.*
9 *Cauti procuratores, oblatores in forma Cameræ obligare faciunt, & quare.*
10 *Elapſo deliberationis termino, mandatum ſine vlla citatione expeditur.*
Nonnulla alia in materia deliberationis pignorum.
11 *Index ex aliqua probabili cauſa poteſt terminum abbreuiare.*
12 *Formula mandati de deliberando.*
13 *Quid agendum poſt hoc mandatum expeditum.*
14 *Creditor ad cuius inſtantiam pignora ſubhaſtantur, an de euictione teneatur,*
15 *& an in pretio officij cæteris præferatur.*
16 *Deliberatio pignorum fit præſenti pecunia.*

Ob-

1 OBtenta à cursore subhastationis cedula, debitor citatur ad videndum deliberari pignora subhastata plus offerenti, mandatumque desuper opportunum decerni, & concedi. Facta citationis relatione comparet creditor, & subhastationis cedulam exhibet: qua per Notarium recepta, iudex pignora plus offerenti deliberat: Si fue-
2 rint mobilia, nisi infra decem dies cum intimatione; si vero stabilia, aut officia, vel loca montium, (quę non subhastantur, nisi prævia commissione manu Papæ signata), nisi infra mensem cum intimatione.
3 Et decendium, seu mensis non incipit currere, nisi post diem exe
4 quutæ intimationis. Hæc atque omnes aliæ in quibuscunque causis intimationes quandocunque reproduci possunt; quando super illis aliquod iudicis decretum non requiritur, dummodo in actis ante
5 mandati expeditionem reproducantur. Terminus autem decem dierum, & respectiuè mensis debitori conceditur ad reluendum sua pignora, vel meliorem suam conditionem faciendam per augmentum pretij pignorum, & maioris oblationis. Mensis autem triginta est dierum. Hanc opinionem approbat Bar. in l. cum bissextus ff. de verborum significat. Gemin. in cap. quam sit, de electio. in 6. Bald. in l. eos. §. fin antem, num. 8. prope finem. C. de appellatio. &
6 clarius in cap. licet, vbi Butrius, de supplen. neglig. prælator. Et licet aliqui dixerint, quod mensis, qui assignatur à iudice intelligitur de tot diebus, quot tenet ille mensis, in quo terminus fuit assignatus, vt per Ioann. Andr. in cap. quam sit, de electio. in 6. tamen in tribunali Auditoris Camerę seruatum fuit, & de pręsenti seruatur, quod mensis, siue à iudice, siue à lege assignetur, vtroque casu sit triginta dierum: quia aliqui menses habent 31. dies, & vnus 28. & sic inter plus, & minus tenenda est media via, vt per Paulum de
7 Castr. in l. scimus iam. §. cum igitur. C. de iure deliber. Si autem pendente deliberationis termino aliqui emere volentes, maius pretium super bonis deliberandis obtulerint, etiam quod in actis Notarij causæ, cedula subhastationis exhibita, & decretum deliberationis factum sit, à Notario recipi consueuerunt, quia per hoc conditio tam creditoris, quam debitoris melior efficitur. Verum, quia oblatores huiusmodi ad debitorem requisitionem, vt pignorum deliberationem fraude, & calumnia impediant, & maiorem dilationem consequantur, vt plurimum, mit-
8 tuntur; Si oblator ille pignora recipere, & oblatum pretium persoluere distulerit, citatur (ad exbursandum pretium per eum oblatum & pignora recipiendum, alias videndum illa mandari delibera-

 ri

ri penultimo offerenti, mandatumque de super opportunum decerni, & relaxari.) Et in contumaciam ipsius pretium non soluentis, Iudex penultimo offerenti, nisi ad primam diem cum intimatione, deliberat. Totius tamen in hoc esset imo necesse, & vtile, in simul citare debitorem tanquam dominum pignorum, cum de eius praeiudicio agatur, iux. terminos l. de vnoquoque, ff. de re iud.
9. Est in his oblationibus locus pœnitentiæ, & consequenter oblatores inuiti ad pignora recipiendum cogi non possunt, vt per Castren. in l. à diuo Pio. §. Sed si emptor. ff. de re iud. ne detur proces-
10. sus in infinitum, cum idem posset contingere cũ alio in actu venditionis. (*Bart. in l. licitatio. de publicanis, & vectigalibus, vbi concludit, quod si sunt duo licitatores, vnus post alium, & secundus non sit soluendo, primus non est liberatus, vt fraus euitetur: Nam ille qui licitaret, posset supponere nõ idoneum ad libertatem consequendam, vt ibi in prin. Amplius dicit, quod si licitator vellet pœnitere antequam alius offerat esset locus pœnitentiæ, publice reuocando eius licitationem, idem Bar. ibidem, num. 4. in fin.*) Igitur caueant cauti procuratores, & præmissis obuient protestationis remedio, quam in actis notarij causę faciant; quod non recipiantur oblatores, per notarium, nisi cum pręsenti pecunia, vel obligatione Camerali, & iuramento: nequeunt enim sic obligati pęnitere, (*sed quando notarius stipulatus est dictam promissionem, non est locus pœnitentiæ, quia tunc inter ementem, & vendentem, orta est obligatio. Bart. ibidem, num. 4.*) Termino decem dierum, vel mensis post intimationem
11 exequutam elapso non est opus alia citatione, nec iudicis decreto; sed mandatum sub forma infra dicenda expeditur.

Qui terminus de stylo curiæ, vt supra dictum est, datur pro commoditate debitorum: intra quem possint illa reluere. Sed si agatur
12 de rebus mobilibus, & de modica summa, vel ex aliqua probabili causa, iudex dictum terminum suo arbitratu abbreuiat, vt per Menoc. de Arbitr. iudic. lib. 2. cas. 6. per totum. Forma autem mandati
13 de deliberando est huiusmodi. De mandato Illustris. & Reuerendiss. D. Auditoris Cameræ, siue eius R. P. D. Locumtenentis, & ad instantiam Ill. d. Tiberij Ceuli principalis tenore præsentium mandatur tibi cursori, ad quem spectat, quatenus statim visis præsentibus, sub 500. ducatorum auri Cameræ, mandati exequutiui; alijsq; pęnis debeas pignora, seu alia bona D. B. in exequutione ablata, per te subhastata Magn. D. Matthæo Branchæ vltimo, & plus offerenti, vt moris est, deliberasse, pretio oblato per te recepto; pretiumque ipsum d. Ill. D. instanti creditori pro concurrenti quantitate sui crediti consignasse; residuum vero, si quod est in actis notarij infrascripti, seu penes depositarium Montis pietatis deposuisse.
14 Quoniam eodem debitore citato, & intimato, præuiaque dicto-

rum

rum pignorum, seu bonorum subhastatione, & deliberatione, D. ita mandauit Die, &c: Alia forma mandati de deliberando officium. De mandato, &c. & ad instan. Ill. D. Valerij Vipereschi principalis Mandatur tibi cursori, ad quem spectat, quatenus visis præsentibus sub, &c. debeas officium, quod fuit D. N. per te ad dicti Ill. D. Valerij instantiam subhastatum, ad fauorem d. B. plus, & vltimi offerentis, in manibus Reuerendiss. D. Papæ. Datarij, seu alterius ad id deputati resignasse, recepto pretio per ipsum vltimum offerentem oblato; & ex eo creditum d. D. instanti persoluisse, & residuum penes depositarium Montis pietatis deposuisse. Quoniam citato, & intimato dicto debitore, præuiaque subhastatione, & deliberatione dicti officij, D. in vim specialis commissionis S. D. N. Papæ, de qua in actis, ità mandauit, Die &c. Præscripti mandati vigore cursor pignora, seu bona, aut officium plus offerenti deliberat, & consignat, pretium recipit, illudque creditori incontinenti consignat; residuum pretij, si quod est, penes notarium causæ, aut depositarios Montis pietatis, uel penes se retinet pro creditoris cautela, ratione expensarum taxandarum. Creditor autem, ad cuius instantiam bona, seu pignora subhastantur, non tenetur de euictione, vt latius inferius dicetur, sed tantum principalis debitor, ac si ipse vendidisset per publicum instrumentum. Et hoc videtur facere creditor tanquam procurator debitoris, Dec. cons. 449. num. 37. & 38. Sed bene creditor tenetur probare, quod res vendita sit ei hypothecata, seu obligata, & se in ea potiorem esse quolibet alio, & quod uendat bona fide, ac rite; alias tenetur de euictione, ut per doct. de quibus per Neguf. in tract. de pign. in 1. membro. 6. p. nu. 4. Ad relatam deliberationis materiam, etiam referre volui, quod creditor, seu creditores, qui ad subhastationem officiorum modo præmisso procedunt, cæteris alijs creditoribus, quantumuis anterioribus, in pretio dictorum officiorum aliquando præfecti fuerunt, & aliquando non fuerunt præfecti. Et quando fuerunt præfecti factum est hac, vt puto, ratione, quia similia officia non nisi ex speciali gratia Papæ, subhastari possunt: eo enim casu ille dicitur esse potior, cui res à Principe ex gratia fuit concessa, Roman. cons. 298. vers. circa præmissam dubij consultationem, adducen. ibi text. in cap. Abbate sane. vers. pro parte autem altera. de re. iud. Sed, vt dixi, in eodem tribunali Auditoris Cameræ, & vnum, & aliud diuersis temporibus practicari vidi, & audiui: conformantibus sese iudicibus in hoc cum mente summorum Pontificum, qui pro tempore fuerunt, & à quibus similia rescripta impetrata fuerunt. (*Demum non videtur omittendum, quod si deliberatio facta, & possessio rei deliberatæ assecuta fuerit pretio effectualiter non soluto, habetur ac si deliberatio facta non esset,*

G 3 vt in l.

vt in l.a diuo Pio. §.sed si emptor.ff. de re iud. & ita tenuit Rota in vna Castri Sambuci, 20. Decembris 1577. coram Aldobrand.)

AN ANTE ADDICTVM PIGNVS primus creditor comparens deliberationem impediat. Cap. XLIV.

1 *Primus creditor comparens ante perfectam exequutionem quando impediat vlteriorem exequutionem, & quando non.*
2 *Vigilantibus, & non dormientibus ius commune scriptum est, & quando.*
3 *Primus creditor comparens post perfectam exequutionem non nisi iudicio ordinario aget.*
4 *Bona, seu pignora subhastata quando sint creditori adiudicanda.*
5 *Paria sunt emptorem non reperiri, vel iustum pretium non offerri.*
6 *Creditor, qui vigore mandati exequutiui facit se immitti in possessionem bonorum debitoris, malè agit, & quare.*
7 *In bonis alienatis lite pendente exequutio fieri potest.*

1 SI ante addictum pignus, & perfectam exequutionem in bonis debitoris secundi creditoris, alius creditor prior etiam in termino deliberationis comparuit, & in continenti docuerit de suo credito, quodque bona, quę ad secundi creditoris instantiam subhastantur, sint ei respectu sui crediti anterioris prius hypothecata (præsertim si debitor non est soluendo) vtique admittetur, refectis expensis eatenus factis secundo creditori: cum secundi creditoris diligentia, &
2 vigilantia illi obesse non possit. Iura enim, quæ loquuntur, quod vigilantibus, & non dormientibus subueniunt, ad Afflict. decis. 190. n. 2. procedunt quando omnes creditores sunt pares, nec vnus habet maius priuilegium, quam alter, vt ibi n. 5. Poterit tamen secundus creditor dicere, & insimul obtinere, quod non supersedeatur in exequutione, sed fiat venditio; & de pretio satisfiat primo creditori: & residuum conuertatur in causam iudicati, satisfaciendo ipsi secundo creditori, vt per Neguz. in tract. de pign. 1. memb. 6. part.
3 nu. 3. & ita pluries practicari vidi. Si autem post addictum pignus, & perfectam exequutionem primus creditor comparuerit, iudicio ordinario, non autem exequutiuo audietur, quia post subhastationem, & deliberationem, seu adiudicationem dominium est translatum in emptorē, qui efficitur dominus. l. 3. C. de exequu.

rei

rei iud. vbi Bart. & Doct. in l. à diuo Pio. §. si super rebus, vbi post alios Iaf. n. 13. cum plurib. seqq. in vers. gl. in verb. integris. ff. de re iud. & optime Gram. dec. 51. n. 4. Alex. in l. si finita. §. Iulianus, col. pen. n. 120. & seq. ver. item in quantum. ff. de dam. infect. Cum igitur ex præmissis debitor, eo citato, priuetur illorum dominio, vt per Afflict. decis. 358. n. 4. nec sint propterea bona illa amplius debitoris, merito dicendum erit dictis legibus sancitum fore ordinario iudicio, vel alia actione, non tamē exequutiue, vt supra dictum

4 est, agi debere. Quando autem bona, seu pignora subhastata, sint creditori adiudicanda, vide d. decis. Afflict. nu. 5. & 6. vbi dicitur, quod bona, seu pignora in exequutione capta in causa iudicati subhastantur, & alteri, quam creditori deliberantur, nisi in subsidium, si alium non reperit emptorem iustum, quia paria sunt, emptorem non reperiri, vel iustum pretium non offerri, vt per Bal. in l. 2. C. si causam iud. Gallesf. ad form. cam. in q. post processum incidentium, nu. 3. & etiam creditori, si plus offerat, quam alius, Alex. in d. l. à diuo Pio, §. si pignora, n. 11. & tunc per iudicem, præuijs diligentijs fa-

5 ciendis per cursorem iudici relatis, creditori adiudicabuntur pro iusto pretio, & sic præcedente æstimatione expertorum, ad d. decis. Afflict. decis. 358. quam secuti fuere DD. de Rota in vna Rom. Vineæ DD. de Brunis, coram R.P.D. Orano die 11. Decemb. 1591. & quod procedat subhastatio, & deinde æstimatio petitorum. Rolan. à Vall. cons. 32. n. 33. Put. decis. 152. lib. 2. n. 2. quod procedit etiam contradicente creditore. Rota in vna Bellaiana discussionis, 5. Iulij 1563. coram Sarmiento, & in Romana de Trincijs 6. Iul. 1598.

6 coram Gypsio. Creditor autem qui pro consequutione sui crediti vigore mandati exequutiui facit se immitti in possessionem bonorū sui debitoris, male facit, quia ipse non efficitur dominus, nec talis possessor facit fructus suos, non sequuta subhastatione, & deliberatione, vt in l. 1. & 2. C. de pign. actio. & in l. si dominium. C. de pignor. hypot. & d. l. si finita. d. §. Iulianus, n. 1. & 4. ff. de damn. infect. ratio quia non efficitur possessor; sed nudus detentor, vt per Neg. in tract. de pign. in 2. memb. 3. p. nu. 6. ver. amplia regulam, vbi dicit, quod ista opin. videtur verior, & communior, nec succedit pleno iure, Lucana decis. 97. n. 8. (*Cæterum quæ superius dicta sunt de pignoribus in exequutione captis, applicantur etiam in pignoribus conuentionalibus, quia licet data sit creditori potestas illa vendendi lapso termino debitori assignato, tamen de necessitate præmittitur citatio ad huiusmodi pignora reluendum, alias videndum illa mandari consignari cursori ad effectum subhastandi, & subhastari mandari, vt per eundem Afflict. decis. 358. num. 3. prope finem.*)

Et in terminis dictæ l. à diuo Pio magis explicite dicendum

erit, quod quando tertius possessor bonorum debitoris condemnati vult impedire exequutionem, & subhastationem, & deliberationem bonorum, seu pignorum in exequutione captorum, & tunc sũmatim factis probationibus, quod bona spectant ad ipsum, non autem ad debitorem condemnatum per viam exceptionis impeditur exequutio, si autem comparet post perfectam exequutionem, vt supra dixi, tunc introducto iudicio super rescissione, vel actione rei vendicationis factisq; plenis probationibus, ac debitis seruatis terminis de more, & stylo curiæ seruari solitis retractabitur illorum venditio, seu adiudicatio, ita optime refert Paul. de Castr. in termi nis d. l. à diuo Pio. §. si super, & in §. si post additum pignus, de re iu.

7 Amplius ad relatum propositum exequutionis præmissæ, quod ea potest etiam fieri contra possessorem rei debitoris alienatę lit. pen. etiam eo non citato. Socin. Iun. in cons. 92. n. 5. vol. 1. Cephal. in consil. 195. n. 14. & 15. & magis late per Capic. decis. 128. nu. 6. & 7. vbi dicitur quando hoc verum sit, & ibi in facti contingentia omnino recurrere.

DE PROCESSV EXEQVVTIONIS CAMERALIS obligationis quando facta est mutatio personarum. Cap. XLIV.

1 *Mutata ex parte creditoris, vel debitoris persona, requiritur citatio ad partes antequam per contradictas procedi possit.*

2 *Quare hæc citatio præmittatur.*

3 *Ad exequutionem agens actoris, & rei personam in hoc processu legitim tre tenetur. Secus, parte non opponente.*

Legitimatio personarum facta in vno iudicio, prodest etiam alijs.

4 *Præparatoria quæ dantur contra hæredes, quibus ipsi respondere tenentur.*

5 *Quid sit audientia contradictarum, & quare citationes per eam fiant.*

6 *Tempore vacationum generalium, edicta à cursoribus fiunt, non autem contradicta.*

7 *Contradictæ exemplar.*

8 *Edicti formula.*

9 *Omnes Romanæ Curiæ Iudices suis loco, & tempore per contradictas, & edicta procedunt.*

10 *Mortuo debitore mandatum contra bona hæreditaria, non autem contra hæredum personas relaxatur.*

11 *Si bona hæreditaria per plures possidentur, potest creditor exequi mandatum in bonis cuiuslibet hæredis in solidum.*

12 *Contra hæredem qui simpliciter hæreditatem acceptauit, datur actio realis, & etiam personalis pro virili, & quare.*

13 *Citatio contra hæredem in hoc casu necessaria.*

Iura

14 *Iuramentum est transitorium ad hæredes quoad illius obseruantiam, secus quoad pœnam periurij.*

15 *Ecclesia hæres instituta, quæ hæreditatem adiuit, & inuentarium non confecit, creditoribus hæreditarijs satisfacere tenetur.*

16 *Quo casu contra hæredes cum benef. l. & inuentarij etiam vltra vires hæreditarias realis, & personalis exequutio detur.*

16 *Hæres cum benef. l. & inuentarij, de inuentario solemniter facto docere debet alioquin de proprio tenetur.*

1 AD Cameralis obligationis exequutionem contra
hæredes debitoris ad creditoris, vel contra debito
rem ad creditoris hæredis instantiam procedere
volens, citationem ad partes contra debitorẽ, vel
illius hæredes (si ab Vrbe absuerint) obtinebis ad
soluendum summam debitam, & videndum exequi
2 obligationẽ in forma Cameræ. Non conceditur processus per con-
tradictas, nisi præuia hac citatione personaliter, vel saltem dimissa
domi copia exequenda, iuxta tradita per Gallesf. ad form. Cam. in
processu de persona exequente, 3. par. Nam licet debitor de sua
obligatione sit certus, & adueniente solutionis termino ipso iure
interpellatus, & ideo audientiam contradictarum custodire tenea-
tur: tamen de persona hæredis certus non est; nisi forsan debitor es-
set in curia tempore obitus ipsius creditoris, & iam esset in mora
constitutus. Hæc quoque ad partes citatio est contra hæredes de-
bitoris necessaria, vt de eorum auctoris debito certiores reddan-
tur. Talis enim processus per contradictas datur ratione moræ,
seu contumaciæ, quæ eis ascribi non potest, nisi præuia citatione
modo præmisso facienda, cum hæres habeat iustam causę ignoran
3 tiam, vt in l. qui in alterius. ff. de reg. iur. Hac exequuta, & in actis
reportata citatione, agens ad exequutionem obligationis siue hæ-
res creditoris contra debitorem, siue creditor contra debitoris hæ
redes, personas tam pro ipsius, quam rei, seu reorum parte legiti-
4 mare tenetur. Intellige tamẽ si hoc in iudicio exequutiuo fuerit op
positum, quia alioquin non requireretur legitimatio personæ, se-
cundum Petr de Gher. in sing. 23. p. par. qui citat Bart. in l. 2. C. de
edict. diu. Adr. tollen. Secus autem dicendum erit in iudicio ordi-
nario, quia tunc agens tanquam hæres debet probare se esse talem
etiam si non opponatur, alias succumbit, ad no. in d. l. 2. Cagnol. in
l. hæredem. n. 6. de reg. iur. Bal. conf. 374. n. 3. lib. 4. His etiam addo,
quod si filius conueniatur tanquam hæres nõ sufficit probare, quod
5 sit filius, nisi etiam probetur, quod sit hęres. Dũ enim dicitur; filius
ergo hæres, hoc intelligitur quoad nomen, & non quoad commo-
dum,

& incommodum, vt per Spec. in §. 1. de testam. lib. 4. par. 3. n. 13. & quod quoad fauorabilia tantum locum habeat, extat decis. Lucana 38. nu. 15. in filio agente, secus in conuento. Lucan. decis. 62. nu. 11. Ad propositum relatæ quæstionis, nolo sub silentio pertransire, quod licet acta facta in vno iudicio inter diuersas personas regulariter non probent, vt in l. sæpe. ff. de re iud. tamen non ita procedit, quando acta respiciunt legitimationem, seu habilitatem personæ; etiam quod non esset pronũciatum super dicta habilitate. Alex. cons. 61. n. 9. Rota in vna Gallen. præpositure, coram Capisucco 29. Nouemb. 1555. quia facit ius quoad omnes. Rot. coram Seraphino in vna Roman. domus 9. Iunij, & 27. Octob. 1586. Et quia supra sæpius, & signanter in hoc capite de audientia contradictarum, meminimus à proposita materia non longe digrediendo, aliqua de contradictis ipsis, ac etiam edictis, quæ scitu necessaria videntur referre decreui. Audientia igitur contradictarum est locus publicus in Vrbe, in quo citantur ad omnes actus in causa necessarios omnes contumaces ab Vrbe absentes, contra quos ratione moræ in nõ soluendo, & contumaciæ in non comparendo processus per contradictas datur. Citantur ibi quoq. ij, ad quorum præsentias tutus nõ permittitur accessus, vt inferius aptiori loco dicemus. Quæ citationes, (quas contradictas vocant) leguntur in prædicto publico loco per Notarium contradictarum, siue illius substitutum diebus iuridicis, & non feriatis in honorem Dei, aut de Palatij Apostol. ob-
6 seruantia, & audientijs Rotæ durantibus. Vacationum autem tempore non leguntur contradictæ, sed affiguntur per cursores edicta in acie campi Floræ. Ratio huiusmodi citationum publicarum videtur modum antiquæ ætatis imitari: in qua locus erat in Monte Citorio, seu verius Citatorio Vrbis, ad citationes publicas exequẽdas deputatus, idque per affixionem ad columnam, quæ etiam ibidem hodie visitur. Cuius quidem citationis exemplar est huiusmo-
7 di. (Mandat Illustris. & Reuerendis. D. Auditor Cameræ, siue eius R. P. D. Locumtenens citari per audientiam publicam litterarum contradictarum, vt moris est, & citat D. N. & N. exaduerso principales, omnesque alios sua quomodolibet interesse putantes, eorumque procuratores, si qui pro eis sint in Romana Curia, quatenus prima die iuridica proxima futura compareant in iudicio legitime coram eorum altero ad dicendum contra iura producta, & repetita, videndum iurare testes super illorum recognitione, quatenus opus sit, necnon soluendum infrascripto instanti, iuxta formam eorum oblig. alias videndum contra eos relaxari mandatum in obligatione susceptum, vel dicendum, &c. in causa & causis coram eo vertentibus inter dictos citatos ex vna, & D. A. principalem,

de, &

de,& super certa pecuniarum summa,rebusq.alijs, &c. partibus ex altera.In quorum fidem,&c.Dat.Romæ in eadem Audientia litterarum contradictarum,sub anno à Natiuit.Domini,&c.die,&c.Pon
8 tificatus,&c.)Edicti vero formula sic cōcipitur.(Petrus Paulus Crescentius Prothonotarius Apostol. Causarum Curiæ Cameræ Apost. Generalis Auditor, &c. præsenti publico edicto aciei Campi Floræ,vt moris est,affigendo,& publicando citamus, & citari mandamus N.& N.exaduerso principales, omnesque alios, &c.eorumque procuratores,si qui,&c.quatenus prima die iuridica proxime futura cōpareant in iudicio legitime corā Nobis, seu R.P.D. Matthæo Baratto Locūtenente nostro,ad dicendū contra litteras citatorias ad partes decretas, exequutas, & reproductas, iuraque producta, & repetita; videndum iurare testes, super illorum recognitione, quatenus opus sit, nec non mandari extendi obligationem in forma Cameræ in dictis iuribus appositam, iuxta stylum curiæ, vel dicendum, &c. in causa, & causis vertentibus coram Nobis inter dictos citatos ex vna, & N. principalem, super certa pecuniarum summa, rebusque alijs, &c. partibus ex altera; alioquin,&c. Hanc autem, &c. decernentes, &c. In quorum fidem,&c.Datum Romæ in Palatio iudiciali nostro, Anno à Natiuitate Domini, &c. Pon-
9 tificatus, &c.) Citationes antescriptę non solum ab Auditore Camerę,sed etiam ab alijs Romanæ Curiæ Iudicibus ordinarijs,& delegatis decernuntur,& ab ordinarijs citationibus, quæ per cursores fiunt,differunt solum in modo exequutionis.His obiter de contradictis, & edictis relatis, ad rem in capite hoc propositam redeo.Facta personarum legitimatione, de qua supra mentionem fecimus,ad cæteros omnes actus vsque ad mandati relaxationem,illiusque exequutionem eo modo procedetur, quo supra indicauimus,cum de exequutione obligationum,in quibus nulla est mutata persona agebamus.Procedetur etiam per contradictas contra procuratorem dominum litis effectum, qui postea se à iudicio absentauit,docto prius summarie,& extraiudicialiter de eius absentia, vt in decisionibus causarum dd.de Rot.in causa 30.Dub.58.antiq. impress.Et citationes idem,ac si per cursores fierent in substantialibus continebunt iuxta obligationum naturam.Notandum tamē,
10 quod si mortuo debitore contra illius hæredes ages, mandatum exequendum in bonis hæreditarijs, non autem contra hæredum personas regulariter loquendo obtinebis.
11 Et si bona hęc hęreditaria per plures hæredes, etiam per diuisionem illorum inter eos factam, separatim possidentur; licebit creditori mandatum in bonis hęreditarijs cuiuslibet in solidum ad eius libitum exequi, vt per Negusan. in tractat. de pignorib.

in 2.membr.8.par.num.4.Si creditor difficilem crediti sui exactio nem contra bona hæreditaria inuenerit,videndum erit,vtrum hæredes sint cum beneficio l.& inuent. vel simpliciter se in hæreditate immiscuerint.Primo casu,hæres releuatur conficiendo legitime inuentarium: quia vltra vires hæreditarias non obligatur, vt in l. scimus,§.& si præfatam.C,de iur.deliber.Secundo vero casu,pro vi
12 rili portione actione reali, & personali coguntur. Parif. conf.42. nu.39.lib.1.Lucan.Decis.98.num.16.Ratio,quia hęres defuncti hę
13 reditatem simpliciter adeundo,tacite cum hæreditarijs creditoribus quasi contrahere videtur,vt post alios per Rol.à Vall. conf.8. n.25.vol.2.&'Crot.conf.216.n.5.vol.2.se ad omnia eisdem modo,& forma,quibus defunctus erat obligatus, se obligare videtur, mediante eius proprio facto;scilicet aditionis hæreditatis,vt per Grã mat.consil.ciuile 100.n.8.& consil.125.num. 12. quia talis aditio in facto consistit, vt in l. pro hærede, in principio. ff de acquirend. hæredit. Et id comprobatur, quia hæres tenetur pro facto defuncti, & contrauenire non potest. l.cum à matre. C.de test.milit. Parif. consilio 16. num. 127. lib.2. Gabriel.comm.opin.de re-
14 gul.iur.conclusione 11.num. 1.Prædefunctus enim suus in ipsum, suosque hæredes,& successores, ac sua, & hæredum, successorumque suorum bona obligauerat. Quam quidem obligationem hæres ipse per actum aditionis hæreditatis ratificare videtur,iuxta decisio. Afflict. 111. numer. 16. & 17. decisio. 240. post num.11. Et eo casu poterit tanquam hæres, & principalis citari (ad soluendum iuxta formam obligationis q. d. N. sui auctoris; alias videndum relaxari mandatum exequutiuum, in quod prædictus N. consensit, in bonis hæreditarijs, & proprijs, etiam contra ipsum personaliter exequendum.) Et index facit decretum nisi ad primam diem, cum intimatione. Ad quam solutionem, & promissorum per eius authorem obseruationem tenetur ex iuramento defuncti, quod licet non sit transitorium ad hæredes quoad pœnam periurij,& censurarum:*(adeo, vt hæres iurantis non teneatur petere dispensationem à iuramento. Guid.Pap.q.140.n.5.)* tamen quoad illius obseruantiam transit, vt per Bart. in l.cum quis decedens.§.codicillis.ff.de Leg.3. præsertim quando iurauit pro se, & hæredibus, vt per eundem.Afflict.decis.381.nu.8.Soci.Iun.con-
15 sil.6.nu.25.vol.3.& vsque adeo hoc veritati nititur, vt si Ecclesia hæres fuerit instituta,& hęreditatem simpliciter adiuerit,& inuentarium non confecerit, hæreditarijs creditoribus satisfacere teneatur, etiam vltra vires hæreditarias,vt per Alex. in d. l. scimus iam,§. sin uero.C.de Iure deliber. Guid.Pap. decisione 571. secus tamen creditoribus legatarijs,vt per Puteum decisione sexta, in

titulo

titulo de testam. dicta decis. Sarnen. in qua pro distinctione, alleg. doct. Ang. Aretin. in §. in extraneis, instit. de hæred. qualit. & differ. & Ioann. de Anan. in cap. in litteris, de testam. & licet hoc non videatur procedere in Ecclesia, in qua cessat illa præsumptio fraudis, & subtractionis, quæ oriri posset ob non confectionem inuentarij, vt in §. sancimus d. Auth. de hæred. & falcid. Item quia lex ciuilis non potest ligare Ecclesiam. cap. Ecclesia Sanctæ Mariæ, de constit. tamen responderi potest, quod hæc præsumptio cessaret, etiam in pupillo non doli capace, qui ei comparatur, vt dicit Bart. in l. pupillorum, in princip. ff. eorum, l. Respublica. C. quibus ex causis maiores, & tamen satis est, quod administratores possunt subtrahere, & sic præsumptio subtractionis locum in eis habere posset. Alexand. in l. scimus. §. notissimum. C. de iure delib. licet remedio restitutionis in integrum succurrantur, ad Clem. de in integr. restitut. facit cap. qui contingit. §. ille etiam, de relig. domibus. d. Clem. Guidopap. dicta decisio. 571. num. 4. vers. sed potest Ecclesia. Et tanto magis Ecclesia est restituenda, quia ea per aditionem hæreditatis non potest facere suam conditionem deteriorem, nec acquirere hæreditatem damnosam, vt per Paul. de Castr. in l. scimus iam. C. de iur. delib. 1

16 Conceditur etiam similis exequutio contra hæredes cum beneficio legis, & inuentarij realiter, & personaliter in proprijs bonis vltra hæreditarias vires, quando ex eorum parte respectu aditionis hæreditatis, & confectionis inuentarij dolus commissus appareat, vel solemnitates requisitæ seruatæ non sint, de quibus infra sermonem faciam, quia tunc hæres capi personaliter potest, vt per Com. cons. 31. num. 2. & num. 4. & ... alijs allegatis. In tantum, quod si hæres debitor carceratus vellet bonis cedere, non admitteretur, vt in auth. de hæred. & falcid. d. §. sancimus, col. 1. Socin. reg. 46. fallen. 17. in fin.

17 Tenetur insuper hæres allegans se hæredem cum dicto beneficio in continenti docere de inuentario legitime facto. Alioquin citabitur ad docendum legitime de prætenso inuentario hæreditatis, & bonorum q. N. per eum allegato, necnon ad exhibendum bona in eo descripta, seu de illis computum, & rationem reddendum, alias de suo proprio soluendum, & videndum contra ipsum relaxari mandatum exequutiuum personaliter, & realiter contra propria bona exequendum. In hoc articulo tanquam à principali negocio dependente exequutiue, & prout in principali negocio proceditur, procedendum erit: cum de principali, & accessorio idem sit iudicium, ad tradita per Bart. in extrauagan. ad reprimend. vers. summarie, in 2. col. Ias. in l. 2. C. de edict. diu. Adr. toll. Vbi id pro regula affirmat. Si enim secus fieret, sequeretur accessorium melioris conditionis

ditionis esse, quam sit principale, quod absurdum est. Ad hæc etiam nota, quod si talis hæres promittit ex contractu soluere id, quod tanquam hæres cum beneficio l. & inuentarij soluere tenebatur, si ex ipso contractu immediate conueniatur non habebit beneficium inuentarij, quia illa prima obligatio alteratur, & in secunda mutatur, quę immediata attenditur, vt per Menoch. de præsumpt. lib. 4. præsumpt. 109. num. 48.

DE VALIDITATE CITATIONIS per Auditorem Cameræ decretæ post illius obitum, vel assumptionem ad Cardinalatum. Cap. XLVI.

1 *Citatio per A.C. decreta etiam post illius ad Cardinalatum assumptionem, vel obitum exequi potest.*
2 *Afficit eiusmodi citatio, non secus, ac si tempore noui Auditoris decreta fuisset.*
3 *Cessante persona, non cessat officium.*
4 *Mortuo Auditore, vel Cardinale creato, Pontifex Viceauditorem, qui vsque ad noui Auditoris electionem ius reddit, deputat.*
5 *Nouus Auditor à Pontifice eligitur, & ab eo, non autem à prædecessore iurisdictionem accipit.*
6 *Cur auctor hoc caput posuerit, cum liquido appareat has citationes valere.*

1 Citatio, Monitorium, Mandata, & quęcunque alia expeditio ab A.C. concessa, siue in Romana Curia, siue extra eam exequenda sint, licet ante illorum exequutionem Auditorem ipsum in amplissimum Cardinalium collegium adsciri, vel naturæ debitum persoluere contingat, exequi, & intimari, ac nouus successor Auditor ad vlteriorem illorum exequutionem absque alia nouiter concedenda cita-
2 tione procedere potest. Sufficit enim hæc citatio, & sic exequuta arctat citatum æque, ac si noui Auditoris tempore concessa foret; quia cessante persona, non propterea cessat officium. (*Ita fuit dictũ in vna Papien. bonorum coram Lancellotto 3. Martij 1576.*) Et vacante
3 persona, redditur ius, vt antea reddebatur. Nam interim Viceau-
4 ditor à summo Pontifice deputatur. Et nouus Auditor in prædecessoris locum ab ipso summo Pontifice, non autem à prędecessore Auditoris constituitur, & iurisdictionem accipit, vt per Hippol. Mars. in eius practica in l. more maiorum, ff. de iuris. om. iud. n. 185.

Hæc

Hæc de huiusmodi citationum mandatorum, & aliarum quarumcunque expeditionum viribus, & substinentia à pluribus etiam iuris consultis interrogatus, non quod ea dubitationis principium habeant, retuli.

AN MORTVO CREDITORE POST monitorium exequutum, & reproductum aliud requiratur. Cap. XLVII.

1 *Citatione, vel monitorio ante creditoris obitum exequuto, & reproducto, non est opus noua citatione.*
2 *Quare noua citatio non requiratur.*
3 *Qualibet instantia transit in hæredes.*
4 *Hæres, & defunctus vna, & eadem persona censentur.*
5 *Per impetrationem citationis, & illius decretum respectu impetrantis dicitur lis introducta.*
6 *Reproductio citationis respectu citati est de substantia, ad effectum inducendi litis pendentiam.*
7 *Per mortem Papæ non expirat iurisdictio iudicis ordinarij.*

1 EAdem ratione, si monitorium, citatio, aut aliaquæuis expeditio ad instantiam N. expedita fuerit, isque post illius legitimam exequutionem, & in actis reproductionem decesserit, nouum monitorium, seu noua citatio ad illius hæredis in-
2 stantiam non requiritur. Quia hæres in locum illius, qui illam obtinuit, subrogatur: & iudicium, ad hæredis instantiam, in quem instantia qualibet transire videtur, prosequendum est. Hæres enim potest vti iure defuncti; vt in l. cum quidem. §. fiscus. ff. de vsuris. Quia hæres, & defunctus vna, & eadem persona censentur, vt vltra superius allegata, in auth. de iure iuran. à minor. præsti. §. 1. Idem seruandum erit contra reum non comparentem tanquam contumacem: cum iuri consentaneum non videatur, quod per illius contumaciam ipse durior efficiatur
3 aduersarius. Vtroque tamen casu tutius esse existimarem, nouam citationem pro vlteriori causæ prosequutione, & expeditione obtinere. Posset enim hæres ignorantiam litis pendentiæ allegare, cum ea præsumatur, vbi scientia non probatur, iuxta text. in c. præsumitur. de reg. iur. lib. 6. & in l. verius. ff. de probat. Quod maxime procedit in hærede, qui in alterius iure succedit c. cũ qs, de reg. iur. lib. 6. c. qui in alterius. eodem tit. Et licet verum sit, vt proxime di-

dictum est, quod quælibet instantia transit in hæredes, id tamen in-
4 telligitur quando lis est contestata: quia tunc instantia currere in-
cipit, & ideo vbi non est contradictio, & in casibus in quibus lis
non contestatur, non est dare instantiam, vt per Afflict. decis. 306.
num. 1. & sequen. Nam per solam impetrationem citationis, & il-
5 lius decretum respectu impetrantis ijs dicitur introducta, & causa
commissa, vt in clemen. 2. vt lite pendente. Rot. decis. 426. vt lite
pendente, & citationibus in antiquis, & decis. Caputaqu. 246. in
vna Taurinen præpositur æ 17. Aprilis 1554. in manuscript. Afflict.
decis. 220. post num. 13. quod intellige quatenus obtinens citatio-
nem sit principalis, vel procurator legitimus, seu deinde ad dictam
causam superueniat mandatum, & in tempore producatur, vt ibi;
secus tamen si citatio non fuisset reproducta in vitam citati, cum
respectu eius reproductio sit de essentia substantiali citationis, ad
hoc, vt lis introducta dicatur: Dec. in cap. quoniam contra, nu. 22.
& 25. de probat. late Roland. à Val. cons. 47. num. 65. vol. 1. Marant.
de ord. iud. 6. par. ver. proposui, num. 54. Bald. in l. fin. C. de Ferijs.
Felin. in cap. illud, num. 10. versic. secunda conclusio, de præscript.
Mars. in l. de vnoquoque, num. 116. ff. de re iud. Idem Roland. cons.
90. nu. 35. vol. 1. & propterea bene dixisse puto tutius esse nouam
citationem contra hæredes mortui obtinere ex supradictis. Iam di
ximus, quod cessante persona Auditoris Cameræ, non propterea
cessat officium, neq. illius exercitium, dicendum etiam erit, vtrum
per mortem Papæ eum delegantis cesset illius iurisdictio, cui dubi-
tationi videtur negatiue respondendum, quia cum Auditor Came-
7 ræ iudex sit ordinarius illius iurisdictio non expirat, vt per Ma-
rant. de ord. iud. in 4 par. 5. distinct. iudiciorum, sub num. 56. & ibi
plura de iudice delegato, d. num. 56. cum seq.

DE ALIQVIBVS AD EXEQVVTIONEM Cameræ obligationum attinentibus, quæ Notarij officium concernere videntur. Cap. XLVIII.

1 *Notarius est oculus iudicis, præsertim in iudicijs exequutiuis.*
2 *In exequutiuis iudex vt plurimum fidem Notarij sequitur.*
3 *Officium diligentis substituti.*
4 *Instrumenta exequenda debent legitime esse recognita.*
5 *Obligatio exequenda sit liquida, & si est conditionalis purificetur.*
6 *Agens in contractu tenetur adimplere contenta in eo.*
7 *Obstant interdum exequutioni capitula correspectiua, vel diuersa.*

Agens

8 *Agens ex instrumento debet in eo esse nominatus.*

9 *Non agitur ex instrumento ante diem solutioni adiectam.*

10 *Necessaria est ante exequutionem personarum legit matio, & quomodo.*

11 *Si proceditur pro fideiussore contra confideiussores, vigore cessionis, mandatum, dempta illius rata conceditur.*

12 *Intimatio cessionis fit per contradictas, secus si facta sit in fauorem tertij non obligati.*

13 *Fideiussor in quibus casibus possit agere contra principalem antequam soluat.*

14 *Quando cedens post cessionem possit agere, & exigere.*

ANtequam ad alia, quæ plus ponderis habere videntur, deueniam, pauca hæc, quæ ad notarij officium attinere videntur, referam. Et primo,
1 quia in his præsertim causis exequutiuis Nota-
2 rij, seu eorum Substituti debent esse oculi Iudicis; cum eorum fidem in illis vt plurimum Iudices sequantur; diligenter animaduertant prudentes Substituti, Antequam mandata ad iudicem expedienda deferant, an omnes termini iuxta præmissum stylum legitime præces-
4 serint. Instrumenta, quorum exequutio petitur, summa adhibita diligentia inspiciant; quod sint sufficienter recognita, non abolita, nec cancellata, nec in aliqua illorum parte suspecta, seu diminuta saltem in substantialibus, cum in his causis ciuilibus, suspitio falsitatis in substantialibus, habeatur pro falsitate in tantum, quod scriptura suspecta non probat, vt in cap. porrecta de confirmat. vtil. vel inutil. & ibi doct. & decis. 3. not. Anchar. consil. 173. num. 8. Alex. cons. 76. li. 1. num. 6. & in vna Barchinonen. spolij, die 17. Maij 1553. coram Caputaquen. in manuscript. decis. 268. li. 1. & in summa, quod omnia sua requisita habeant, ad hoc vt tanquam instrumenta exequantur: quæ refert, & enumerat, Gallesi. in suo tract. de cam. ob. in 3. par. prima quæst. & alijs partibus, & quæstionibus dicti tractatus. Quem quidem tractatum, vt diligens Substitutus, tanquam sibi nō parum proficuum, ac eius officij, ac eorum, quæ in præsenti meo libello dicuntur, intellectui apprime necessaria continentem sæpius videat, & reuideat consulo. Posset enim ob terminorum ignorantiam, errorem non leuem committere, & ob id nomini suo maculas inijcere, & par-
5 tium damno, & detrimento esse. Videat præterea an obligatio, cuius exequutio petitur, sit liquida; an vero aliquam habeat conditionem, quæ ex parte agentis, qui illam purificare tenetur, puri-
6 ficata non sit: cum agens ex contractu debeat prius adimplere

contenta in eo. Decius conf. 336. lib.3. præfertim, quando agitur ad contrauentionem: alias non poteft obtinere, Corn. confil. 246. nu.6. li 3. Dec.conf.452. num.3. Aretin. conf.70. num.2. verf.2. dicimus. cum non obferuanti obferuandum non fit, text. in l. cum
7 proponas, li.2. C.de pact. Infuper fi plura fint capitula, quę fint cor refpectiua, vel diuerfa, & taliter quod exceptio agendi obftet agē-
8 ti. Item fi agens ex inftrumento fit in eo nominatus. Rurfus fi
9 tempus folutionis aduenerit, habeatque diem adiectæ folutionis.
10 Demum fi fint legitimatæ perfonæ, tam actoris, quam rei cōuenti; Actoris fcilicet, quod eius perfona in iudicio legitime ftare, rei vero, quod debite conueniri poffit, vt dictum eft in dicto cap. 43. Ne igitur Notarius, feu Subftitutus fecum etiam iudicem in errorem ducat, inftrumenta Iudici deferat, & per eum ante mandati expeditionem legi curet, potiffimum fi contra abfentes, qui fuas
11 exceptiones, & defenfiones proponere nequeunt, procedatur. In fimili proceffu, qui fit per contradictas, fiue per edictum publicum vidi, & etiam audiui aliquos iuuenes fubftitutos pluries erraffe, dum proceditur ad inftantiam fideiufforis foluentis aliquam particam pecuniarum pro principali debitore, qui obtenta ceffione iurium à creditore agit contra principalem debitorem, ac confideiuffores obligatos, & conceditur ei mandatum contra confideiuffores pro tota, atque integra fumma, licet parte non opponente idem proceffus poffit faluari, vt coram R. P. D. Robufterio, die 10. Iunij 1575. inter d. Fabritium de Fabijs, & hæredes de Aftallis decifum fuit: parte vero opponente, quoad alios confideiuffores, debet deduci, & defalcari rata ipfius ceffionarij, qui eft confideiuffor cum alijs obligatis, licet fint infolidum obligati. Bart. in l. Modeftinus num.3. ff. de folut. Mediante tamen huiufmodi ceffione fideiuffor recuperabit ab alijs confideiufforibus reliquum dictæ fummæ, dempta tantum rata fua, & pro refiduo exequutio committetur, vt per Bart. in l. Modeftinus. num.10. ff. de folut. Bal. in l. fi diuerfa. in addit. in princ. C. locati, & conducti. ratio quia fi infolidum alios conueniret confideiuffores illi poffent opponere, quod fi foluiffem totam fummam à te in parte repeterem, ergo pro tua parte agere non potes, vfque adeo quod agens pro tota fumma poffet cogi à dicto confideiuffore ad cedendum fibi iura contra fe ipfum ficut tenebatur creditor principalis, ita tradit Bartol. in l. fi plures lib. 26. ff. de admin. & peri. tut. & curat. num. 2. prope fin. Capic. decif. 18. num. 3. fi alij fint foluendo. Si vero aderit aliquis ex confideiufforibus, qui notorie habetur pro non foluendo, nulla de eo ratio habetur, & rata illius nullatenus computatur, vt per Bart. in d. l. Modeftinus d. numer. 10.

verf.

vers. attamen. Afflict. decis. 142. sub num. 3. quod quidem operæ pretium censui ad memoriam Substitutorum notariorum reduxisse, ad tollendum præiudicium, quod vt plurimum, ex tali errore partibus infertur, & quod non datur fideiussori actui exequutiua contra confideiussorem nisi ei fuerint cessa iura, habetur in l. vt fideiussor. ff. de fideiuss. & manda. Rursus circa hanc quotidianam quæstionem dico, quod licet sint duo, aut plures, vt dixi, fideiussores, qui constituuntur vti principales, principaliter, & insolidum: tamen inter ipsos, ille verè dicitur principalis, ad cuius manus peruenit pecunia, & qui obligat se vti principalis, videtur potius obligari. Paul. Castren. consil. 331. volum. 1. Hippol. de Marsil. in sing. 2. vers. si plures fideiussores. alij autem censentur promisisse animo intercedendi, seu fideiubendi, Corn. consil. 124. lib. 1. & consil. 316. lib. 4. Aym. consil. 91. lib. 1. num. 2. cum concordan. *Et quoad ipsos sunt fideiussores, vt in his terminis tenuit Rota in vna Roman. repet. indebiti, coram Robusterio die*
12 *19. Nouembris 1573.* Et propterea mandatum contra principalem pro tota, atque integra summa expeditur, nec partem facit. Vt autem ad materiam processus faciendi ad instantiam cessionarij, à qua aliqualiter digressi fuimus, redeamus, dicendum est, quod licet aliqui docti viri probabiliter alias dixerint, intimationem cessionis huiusmodi valide fieri non posse per contradictas, cum ante exequutionem requiratur, quod ea obligatis legitime intimetur: *vt per glos. in l. 3. ff. pro Socio. Alexander consil. 95. lib. 2. numero* 10. tamen ex longo vsu tribunalis, qui pro lege allegari potest, tam in decidendo, quam ordinando, faciunt ea, quæ allegari solent de efficacia styli, per doct. in c. fin. de consuet. & in cap. ex litteris. de constit. & in cap. 11. de præbend. in sexto, contrarium seruatur. Ab antiqua enim praxi recedendum non est, vt per Bald. in l. illud. ff. de excus. tut. & in consil. 136. numer. 3. lib. 1. secus tamen dicendum erit, quando cessio facta foret ad fauorem tertij non obligati, neque in contractu nominati: quia cum veniat extra considerationem intellectus, vtique dicendum est talem cessionem ante exequutionem legitime intimari debere, vt per Gallesi. in 2. quæst. 1. part. numer. 1. & 2. Et antequam ab hac materia fideiussoria, & processu faciendo recedam, hæc quoque annotasse abs re non duxi, quod licet regulariter fideiussor non possit agere contra principalem, antequam soluat, vel vt eum liberet à fideiussione, nisi in certis casibus, vt puta, Primo si fideiussor condemnetur. Secundo si soluit, consignauit, & deposuit, vt in l. qui mutuum, §. fideiussor. ff. mandati. Tertio si hoc actum sit, vt eum liberet

infra certum tempus,vt in l.si pro ea.C.mandati in his semper exe quutiue procedendo. IIII. si diu stetit in obligatione, quod intellige iudicis arbitrio secundum glos in §.fin. in d.l. si pro ea, nihilominus ex statuto Vrbis cap.94. lib.1. disponitur,quod licet fideiussor diu non steterit in fideiussione, potest tamen conseruatoriam cautionem petere.Quod quidem non semel a Iudice denegari vidi in eo,qui infra modicum tempus velit iuuari dicto statuto, cum istud tempus remittatur arb. iudicis ad no.per Bald.in d.l.si pro ea. eod.tit. & late per Afflict.decis.241.nu.3.& 5. V. si principalis cępit bona sua dissipare,& in pluribus alijs casibus enumeratis in d.l. si pro ea,eodem tit. Et in his prox. relatis casibus iudicio ordinario, non autem exequutiuo agendum erit, & in articu-
14 lo præmissæ cessionis, de qua supra meminimus tanquam satis quotidiano nō siluere,quod vim cedens licet cesserit omnes actiones vtiles,& directas,tamen ex quo directæ actiones inhęrent ossibus cedentis non possunt ab eo separari, & ideo nisi interuenerit alterum de tribus,de quibus in l.3.C.de nouationib. potest nihilominus cedens agere,& exigere,& soluens consequitur libertatem, Afflict.decis. 335.nu.23. requisita autem pro iuuenum intelligentia non inutile visa sunt hic referenda, vt puta primo si cessionarius esset litem contestatus,secundo si partem debiti suscepisset, tertio in certiorato debitore denunciauerit ei ne solueret cedenti.

DE REMISSORIA PRO LIQVIDATIONE Cameralis obligationis concedenda. Cap. IL.

1 *Non conceditur remissoria pro liquidatione obligationis nisi principali legitime citato.*
2 *Non arctat citatio per contradictas.licet forte stylus sit in contrarium.*
3 *Stylus est stricti iuris.*
4 *Si obligatio est liquida, sufficit quod quandocunq; principalis citetur,& arctat citatio facta contra procuratorem.*
5 *Secus in obligatione non liquida, & quare.*
6 *Longæuus vsus iuri comparatur.*

1 SI contingat pro Cameralis obligationis liquidatione ad decretum remissorię procedi, remissoria hęc non decernitur præcedente citatione per cōtradictas,sed requiritur citatio personaliter
2 facienda,nec obstat allegatio styli Tribunalis A.C.ita permittētis:
3 quia stylus stricti iuris est;& non debet extendi,vt inferius probabitur.Et hęc valida ratio est.Quādo enim obligatio est liquida si procurator

curator constitutus debitum fatetur, nullæ aliæ sunt partes iudicis, nisi in condemnando, seu exequendo, siquidem contra confessum de iure non promulgatur sententia: sed fit ei præceptum de soluendo, vt bene explicat Gallesius in eius tract. de obligationum liquidatione nu. 13. & ideo sufficit, vtcunque principalis citetur. Secus autem quando obligatio non est liquida: quia cum agatur de liquidanda causa, & ob id de graui præiudicio, procurator constitutus nihil fateri potest, nisi liquidata obligatione; ad quam liquidationem faciendam principalis est legitimè citandus: alioquin remissoria absque partis citatione decreta reperiretur. Attamen si per contradictas hæc liquidatio fiat, processus, non nisi ex longo tribunalis vsu, qui iuri comparandus est, vt in prox. cap. retuli, saluabitur, licet Rota non obstante stylo, & vsu dicti tribunalis A.C. contrarium tenuerit, vt per Put. decis. 32. in vna Aquen. li. 2.

DE MANDATORVM EXTRA TRIBVnal Aud. Cam. relaxatorum exequutione, extra Vrbem facienda. Cap. L.

1 *Mandata in vim Cameralis obligationis in curia Capitolij, & Vicarij aliquando relaxantur.*

2 *Hæc mandata nequeunt extra Vrbem vltra quadragesimum ab ea lapidem exequi, & quare.*

3 *Quænam citatio pro exequutione eiusmodi mandatorum coram A. C. necessario sit facienda.*

4 *Negat interdum A. C. hanc exequutionem, & nouus processus requiritur.*

1 VIgore Cameralis obligationis relaxantur aliquando mandata exequutiua in curia Capitolij, contra Romanos, & Illustris. Dom. Vicarij Papæ, contra Clericos Romanos, scilicet originis, vel beneficiatos. Sed cum illa extra
2 Vrbem in locis ab ea per quadraginta milliaria distantibus prędictorũ iudicum auctoritate exequi non possint, cum eorum iurisdictio vltra dictum terminum nõ
3 extendatur, Auditor Cameræ, vti quarumcunque sententiarum in Romana Curia latarum exequutor, aditur pro habenda exequutione, aut in subsidium excommunicatione, quæ ambo solent per Auditorem Cameræ concedi præuia partis citatione,

ad dicendum contra iura producta, & repetita, videndum iurare testes super illorum recognitione, quatenus opus sit, necnon videndum mandari exequi mandatum alias per D. Iudicem relaxatum, mandatumq; de illud exequendo desuper necessarium, & opportunum ad partes concedi, & relaxari, seu in iuris subsidium videndum se excommunicari, & litteras declaratorias desuper opportunas decerni, & relaxari. Et idem pro mandato de exequendo, seu litteris soluitur, quod solueretur, si in tribunali mandatum exequutiuum à principio relaxatum fuisset. Aliquando
4 Auditor Cameræ exequutionem mandatorum huiusmodi concedere recusat: & tunc noua opus est instrumenti coram eo productione, & nouo in eius tribunali contra debitorem processu, *Qui erit magis tritus, quam alius superius relatus.*

DE CITATIONIBVS, ET ILLARVM exequutione. Cap. LI.

1 *Omnes citationes in causis exequutiuis vigore obligationis, Cam. vsque ad quamcunque summam, & in ordinarijs vsq; ad viginti ducatos, domi dimissa copia exequuntur.*

2 *Ex cõmissione excitatoria iurisdictionis non alteratur processus exequutiuus.*

3 *Tamen citationes personaliter exequendæ sunt.*

4 *Citationes substantiales, quæ dicantur.*

5 *Lunæ, Mercurij, & Veneris seruabuntur termini ob superuentum Commissionis, nisi in ea dicatur singulis diebus, & horis &c.*

6 *Si reus petit ab impetitis absolui, processus est ordinarius.*

7 *Obligatio Cameralis non habet actionem passiuam, sed tantum actiuam ex parte creditoris.*

8 *Citationes ad dicendum contra, fiunt ad primam diem etiam per cõtradictas.*

9 *Per contradictas relaxatur interdum mandatum pendente termino ad opponendum.*

10 *Post intimationes nisi ad primam diem exequutas, expectatur lapsus illius primi diei, qui sit iuridicus.*

11 *Si intimatio decreti facti cum intimatione simpliciter, personaliter exequitur, potest statim illa exequuta decretum exequi.*

12 *Secus si exequuta sit domi dimissa copia, quia tunc expectatur lapsus diei, quo exequuta fuit.*

13 *Nulla citatio potest fieri ad hodie per totam nisi personaliter fiat.*

14 *Citatio facta ad hodie per totam non conualescit, etiam si expectetur prima dies iuridica.*

1 Citationes omnes in causis exequutiuis vigore Cameralis obligationis vsque ad quamcunque summam; in ordinarijs vero vsque ad summam viginti ducatorum, domi dimissa copia de stylo tribunalis A.C.
2 fieri, & exequi possunt. Si autem in causa vel exequutiua, vel ordinaria pro parte actoris, vel rei commissio, quæ
3 tantum iurisdictionis excitatoria sit, superuenerit, licet processus exequutiuus propterea non alteretur, ita vt ordinariè, & ad terminorum substantialium obseruationem procedi debeat, tutius tamen erit citationes substantiales personaliter exequi, vt per Marian. in tract. de citation. artic. 17. circa septimum. Ferrar. in tit. form. respons. rei in glos. 11. num. 17. versic. Amplius quæ-
4 ritur. *Citationes vero substantiales dicuntur, sine quibus sententia sustineri non potest, vt in Senegallien. Syluæ, coram Cotta, decis. 64. num. 1.*
5 *diuer.* Et nisi in commissione facultas procedendi singulis diebus, & horis data fuerit, siue causa sit à principio commissaria, siue ordinaria, & postmodum Commissio superuenerit, debent termini seruari diebus rotalibus, Lunæ scilicet, Mercurij, & Veneris: & si alijs diebus seruentur, nulli erunt; nisi dicatur in Commissione, iuxta suas ordinarias facultates, in quibus vbi agitur vigore obligationis Cameralis, & tunc poterit procedi etiam domi dimissa copia, excepta prima citatione ad dicendum contra commissionem, quæ personaliter est exequenda. argum. l. 4. §. Prætor ait. ff. de damn. infect. & hoc ibi per Bart. in l. 1. ff. de lib. agn. Innoc. in c. fin. extra. de eo qui mitt. in poss. Aduertendum
6 tamen est, quod si reus aliqua ratione se ab impetitis absolui curauerit, processus est ordinarius, & termini substantiales, vt in
7 causis ordinarijs, seruantur. Nam Cameralis obligatio non habet reciprocam, & passiuam actionem, sed actiuam solummodo ex parte creditoris, vt infra dicam. Citationes ad dicendum contra, semper ad primam diem fiunt, & alias factæ nullæ, & inualidæ sunt, etiam si per contradictas, & parte non opponen-
9 te fiant. Per contradictas fiunt aliquando citationes ad dicendum contra ad primam diem, & relaxari mandatum per totam. Quod mandatum pendente termino ad primam ad opponendum expeditur, & parti consignatur: & videtur potius ex quodam antiquo vsu, quam iuris permissione posse sustineri: quia pendente termino ad opponendum nō deberet concedi, cum officium
10 iudicis conquiescat, vt superius probaui. Si intimationes nisi ad primam diem aut personaliter, aut domi dimissa copia exequantur, antequam ad decreti exequutionem deueniatur, expe-
11 ctatur lapsus totius illius diei primæ, quæ iuridica esse debet. Si

H 4 de-

decretum aliquod repositionis, vel alterius actus cum intimatione simpliciter fiat, facta personali decreti huius intimatione, illa statim reportata, ad eiusdem exequutionem proceditur. Si vero
12 intimatio domi dimissa copia à Cursore fiat, nequit decretum exequi, nisi transacta die, quo facta fuit intimatio. Non potest quis per totam audientiam citari, nisi personaliter citatio exequatur, Put. decis. 178. lib. 1. num. 2. adeo vt si, domi dimissa copia fiat, non afficiat, nec, etiamsi prima dies iuridica expectetur, teneat, quia est nulla, atque iterum exequenda. Citationes autem, quæ fiunt domi dimissa copia, etiam in oblig. Cam. fiunt vna die pro altera. Put. dicta decis. 178. cum quilibet scire præsumatur, quod ad eius, quam inhabitat, domum est denunciatum, vt per Bart. & Bal. in l. scire oportet. ff. de excus. tut. Angel. cons. 186. rep. cons. 115. versic. Visis igitur supradictis. Vbi dicit, ex citatione domi dimissa copia facta præsumi domesticos, & familiares citato denunciasse; intermisso tamen aliquo tempore, iuxta quod verisimile sit, citatum notitiam habuisse eorum, quæ domi gesta sunt, l. Dutius §. Lutius. ff. de lib. & posthum. Et propterea rationabiliter dicendum erit, citationes, & intimationes manere debere ab ortu solis, vsque ad occasum.

DE SVMMIS IN PETITIONE RELAXATIONIS MANDATI EXPRIMENDIS. Cap. LII.

1 *In certis casibus specificatio certæ summæ non requiritur.*
2 *Quo casu actor teneatur specificare summam petitam.*

1 Etiam si quælibet petitio iudicialiter facta certa esse debeat, cum actor teneatur exprimere causam, & summam ad euidentiam facti, siue reali, siue personali actione agatur, vt per Abb. in cap. significantibus. de libell. oblation. per totum. Ferrarien. in forma libelli in action. rea. glo. iure dominij, vel quasi, numer. 43. versic. quæritur ergo: & ob id à bo: me: Illustrifs. Cardinali Riario tunc A. C. mandatum fuerit, quod in debiti confessione, petitio certæ summæ exprimi deberet: nihilominus absque aliqua expressione in petitione ad mandati relaxationem proceditur, & in illius expeditione solum summa specificatur. Verum quando agitur vigore instrumenti, in quo de fructibus mentio fiat, puta societatis
2 officij, census, pensionis, domus, vel casalis, aut annuæ præsta-

tio-

tionis, nec in petitione, nec in mandati expeditione causa fructuum summa specificatur, sed dicitur tantum pro fructibus decursis, & non solutis, vel alia incerta quantitate: & mandatum, & excommunicatio passim conceduntur, iux. decis. Rot. 183. in nou. Achill. decis. 1. de sent. excomm. quas sequuti fuerunt DD. de Rota in vna Roman. domorum in Burgo pro d. Claudio Nereo 21. Nouemb. 1560. coram R. P. D. Robusterio. Tamen si pars com-
2 paret, & offert soluere, facta illorum liquidatione, non datur, nisi facta dicta liquidatione, vt ibi.

DE REPOSITIONIBVS. Cap. LIII.

1 *A. C. reponit quandocunq; appellantem in causis exequutiuis, etiam si decretum transierit in iudicatum.*
2 *Decreta in exequutiuis, quo ad iudicem, nunquam transeunt in iudicatum.*
3 *Sententia nulla potest reuocari ab eodem iudice, qui eam tulit, & quando.*
4 *Et quomodo iudex ordinarius cognoscatur à Iudice delegato.*
5 *Solet A. C. reponere à quibuscunque decretis diffinitiuis, etiam absolutorijs ad fauorem rei factis.*
6 *Decernit iudex nisi infra tres, vel nisi ad primam: vt interim partes audire possit.*
7 *Si decretum in scriptis per cedulam latum est, iudex non reponit, & quare.*
8 *Procedetur ordinarie in causis, in quibus reus instat absolui.*

1 Consueuit Auditor Cameræ in istis causis exequutiuis semper, & quandocunq; appellantes à suis decretis reponere, etiamsi illa trãsitum fecerint
2 in iudicatum. Licet enim quoad partem in iudicatum transeant, secus tamen quoad iudicem, vt per Ias. in l. quod iussit. nu. 47. ff. de re iud. Et iudex quandocunq; tacite, vel expresse solet reuo-
3 care suam sententiam interlocutoriam per similes repositiones, vt in c. cum cessante de appellat. & l quod iussit. ff. de re iud. *Immo si Iudex sine causæ cognitione, & parte non citata protulit interlocutoriam, & sic notorie iniustam, poterit sine citatione eam reuocare, ita notabiliter dixit Anton. de Butr. in d. c. cum cessante. de appellat. Qua enim facilitate Iudex de facto pronunciat, eadem etiam facilitate debet de facto reuocare, vt in Sing. Ant. Corset. in verbo sententia.* Et quod dictum est de interlocutorijs, idem dicendum erit de diffinitiuis decretis, & sententijs nulliter latis; in quibus distinguendo breuiter erit dicendum,

quod

quod si Iudex, qui eam tulit, erat delegatus, tunc, quia finita erat iurisdictio, non debet ipse idem adiri, sed ad Papam est recurrendum, siue de nullitate, siue de iniquitate sententiæ agatur: Si vero erat Iudex ordinarius, licet non possit cognoscere de iniquitate sententiæ, neque ad ipsum appellari, potest tamen cognoscere de nullitate suæ sententiæ, vt per Castren. in l. pars diuersa. C. quo. & quan. iud. sen. profer. num. 5. Capic. in decis. 1. num. 26. potest nihilominus etiam adiri superior, vt in l. 4. ibi citat. de accusat. & l. si præses. num. 1. eodem tit. Et quando Iudex Ordinarius possit reuocare suam sententiam, & de illius nullitate cognoscere, & iterum sententiare dicit Alexand. in consil. 63. num. 21. lib. 4. quod procedit etiam in Iudice delegato ad vniuersitatem causarum, qui habetur tanquam ordinarius, Marant. in quarta par. Iudiciorum v. distinction. num. 42. & 47. quo autem ad reuocandam interlocutoriam non est differentia inter ordinarium, & delegatum, quia vterque potest eam reuocare, vt ibi num. 48.

4 Iudex autem ordinarius cognoscitur à delegato, vt puta si committatur causa iudici ordinario cum aliquali alteratione iurisdictionis ordinariæ, tunc intelligitur esse iudex delegatus, & sic nouus iudex, non autem ordinarius, vt per Alex. in l. 1. §. opus. ff. de oper. noui. nunciat. Tamen secus dicendum erit de sententijs, seu decretis diffinitiuis validis: iudex enim, qui semel diffinitiuè pronunciauit, non potest amplius suam sententiam reuocare, vel iterum pronunciare, cum functus fuerit officio suo, vt per eundem Castren. in l. neque suam. in tit. & rubrica, sententiam rescindi non posse, per totum, quod intellige siue sententia transiuerit in iudicatum, siue non, vt in l. Paulus. ibiq; per omnes scribentes. ff. de re iud. Alex. consf. 119. li. 3. Capic. decis. 1. num. 14. Tamen

5 idem A. C. has repositiones facere potest, tam à decretis absolutorijs factis in fauorem rei conuenti, quam ab alijs quibusuis dif-

6 finitiuis, vel vim diffinitiuæ habentibus. Et præsertim quando subest conditio, nisi ad primam, nisi infra tres, vel alia similis: quia iudex decreta huiusmodi animo partem audiendi, an aliquid releuans alleget, vel deducat, facere videtur: cum tamen hoc iudex potius de facto, quam iure facere videatur: & in hoc stylus curiæ pluries variauerit, vt modo albus, & modo niger fuerit, iux. allegationem Lapi 51. De solidissimo stylo tanquam iuri contrario, nihil audeo affirmare, ad tradita per Specul. in tit. de testa. §. 19.

7 vers. Deinde, de rescript. Id tamen attestor non seruari in decreto diffinitiuo in scriptis facto, per cedulam scilicet sententiæ à iudice subscriptam. Ab ea enim iudex regulariter reponere non solet, cum officio suo, vt superius probaui, functus fuerit; sed appellatio-

ni

ni defert per responsionem termini iuris, vel aliã, & causa ad aliũ iudicem deuoluitur. Et appellatio ab huiusmodi decreto recipitur, ea q; pendẽte nihil est innouandum, & officium iudicis conquiescit, vt superius probaui. Ratio, quia cameralis obligatio non habet, vt dixi, reciprocam actionem, & facultatem, vt in agendo. In
8 his enim decretis absolutorijs, si valor rei, de quo agitur, summam ducentorum ducatorum auri de Camera excedat, termini substantiales de stylo curiæ seruantur, iuxta notorias facultates A.C. nam tunc non exequutiue, sed ordinarie proceditur. Quas facultates pro minori partium dispendio in fine huius libelli imprimi curaui. *In his quoq; Reorum absolutorijs, monitorium non requiritur, cum reus in excipiendo dicatur actor, & exceptio. quæ clara est, dicatur libellus Rei. Ias. in l. sicut autem. §. quod autem num. 3. ff. de re iudic.*

DE DEPVTATIONE CVRATORIS. Cap. LIV.

1 *Citatio pro obtinenda exequutione in bonis debitoris, qui in curia obijt nullis relictis hæredibus, qui citari possint.*
2 *Decretum in vim huius citationis.*
3 *Post primam citationem fit alia similis citatio per duos Cursores.*
4 *Post hanc secundam citationem, fit citatio per affixionem iuxta formam decreti.*
5 *In termino citationis 4. pro 4. dilatione, curator hæreditati iacẽti deputatur.*
6 *Deputato curatore, contra eum æquè, ac contra principalem processus formatur.*
7 *Si est institutus certus hæres in testamento defuncti, qui absit ab Vrbe; proceditur modo antedicto: sed curator illi hæredi certo, non autem hæreditati iacenti deputatur.*
Quamplura alia de curatorum deputatione in fine præcedentis num. & per totum.
8 *Quomodo procedendum erit contra hæredem minorem.*
9 *Si hæres est infans, non potest citari, & quare.*
10 *Qui citari debent, quando hæres infans est, & quomodo.*
11 *Infanti proximior aliquis in actorem eligitur; & plura requisita circa hanc deputationem.*
12 *In omnibus prædictis casibus, mandatum, contra bona defuncti decernitur.*
13 *Si curator non est generaliter deputatus ad omnes causas, alij creditores contra eum processum formare non possunt.*
14 *Deputatur aliquando curator furioso, & quomodo, & quæ necessario verificanda sunt. Differentiam inter furiosum, & mentecaptum.*

15 Cu-

15 *Curator deputatus debet aliquas defensiones facere.*
16 *Omnes citationes prædictæ fiunt ad primam diem, & per Cursores.*
17 *Cursorum auctoritas.*
18 *Differentia Mandatariorum à Cursoribus.*

1 SI quis habet creditorem, qui in curia decedat nullis relictis hæredibus, qui citari possint ad effectum habendi exequutionem contra bona, ita proceditur. Citentur hæredes, si qui sint, vel esse velint q. d. N. ad comparendum legitime, & acceptandum, vel refutandum hæreditatem præfati q. N. alias videndum deputari Curatorem illius hæreditati iacenti p. pro prima dilatione, ad primam diem. Citatio hæc
2 datur Cursori, qui facta diligentia de reperiendo hæredes domi, in qua dictus q. N. mortuus fuit, in vicinia, & alijs locis publicis, & de hoc relatione facta, iudex committit hanc diligentiam
3 per duos Cursores faciendam. Quo facto, fit alia similis citatio, & traditur eidem Cursori, qui vna cum alio Cursore diligentiam facit; & subinde ambo referunt fecisse diligentiam, & non
4 inuenisse, vt supra. Sequuta hac diligentia per duos Cursores, iudex decernit processum per affixionem ad valuas curiæ, & domicilij defuncti, si illud habebat, sin autem per affixionem ad valuas curiæ, & aciei campi Floræ. Post hæc fit alia citatio in hunc modum: Citentur per affixionem ad valuas curiæ, & aciei Campi Floræ, seu domus solitæ habitationis q. N. hæredes, si qui sint, &c. Sequere ad vnguem, vt in citatione superius posita. In huius citationis termino iudex mandat citari ad idem, pro secunda dilatione. Et fiunt aliæ tres citationes simili modo pro secunda, pro tertia, & pro quarta, & superabundanti dilatione interpolatè, vna die pro alia, & præuio Iudicis decreto. In termino vltimæ citationis quæ fit pro quarta, ac superabundanti dilatione, comparet creditor, & Curatorem hæreditati iacēti deputandum, ac fideiussorem pro eo conducit. Quem Curatorē
5 Iudex deputat, & pro eo fideiussor promittit, quod vtilia faciet pro hæreditate, ac inutilia prætermittet, ipsamq; hæreditatem indefen
6 sam non relinquet, in forma. His præmissis citatur Curator ad omnes actus, pro exequutione Cameralis obligationis requisitos,
7 ac si esset principalis: & in summa contra eum, tanquam contra principalem iudicium iuxta causæ naturam formatur. Verum si debitor in curia moritur condito testamento, & in eo relicto certo hærede, qui ad Vrbe absit, præcedentibus diligentijs modo præmisso faciendis, Curator, seu defensor hæreditati, & bonis defun-

cti, non autem hæreditati iacenti deputatur; cum certus adsit hæres, contra quem iudicium, vt natura causæ suadet, formatur pro satisfaciendis creditoribus hæreditarijs, & legatarijs, quibus creditoribus hæreditarijs prius, & deinde honoratis in testamento de bonis hæreditarijs, vt per Socin. Iun. in l. 1. in titul. de leg. 1. num. 327. Decius consil. 509. Curator etiam datur bonis ad instantiam illius, qui sperat succedere ab intestato: & qui id postulat, recte postulat, ex quo sua interest bona conseruari, Ang. conf.
8 108. col. 1. Alex. consf. 4. num. 4. li. 2. Sed si mortui debitoris hæres minor sit, & curatore indigeat, citatur ipsemet hæres, quamuis minor sit, modo tamen maior sit septennio, ad comparendum legittime, alias videndum sibi deputari Curatorem, seu actorem ad lites, primo pro prima dilatione. Et seruatis modo antedicto quatuor terminis, Iudex deputat ipsi hæredi legitime non comparenti actorem ad lites, vel curatorem, cum quo fit legitimus processus, vt supra diximus. Si vero hæres est infans, vel minor septennio,
9 non potest ad causam citari, cum non habeat velle, neque nolle; sed citatur tutor testamentarius, si adsit, sin autem mater tanquam necessaria, & legitima tutrix, & administratrix sui filij, seu agnati, & cognati, sin minus citantur ij, in quorum est potestate, ad comparendum in iudicio coram Domino, & minorem defendendum, ac petendum ei Curatorem, seu actorem ad lites deputari, alias videndum illum per dominum ex officio deputari, iuxta Afflictum decis.
10 261. num. 2. & sequent. & præcedentibus supra narratis dilationibus per Iudicem, actor ad lites, siue Curator aliquis proximior, aut aliquo modo attinens deputatur, ne infans indefensus remaneat, vt habetur in superius allegata decis. per totum, vbi habetur, quod processus factus cum Curatore aliter, quam supradicto modo deputato, est nullus, ex quo Iudex daret curatorem infanti, qui non potest petere Curatorem sibi dari; quia illa ætas quicquid
11 videt ignorat. Curator enim ad lites non datur, nisi petenti, Alex. consil. 22. in fine. Bal. in c. 1. de milit. vasal. qui contu. est. Fit ergo
12 processus modo præmisso, & mandatum tantummodo conceditur
13 contra bona debitoris vita functi. Verum si superuenerint alij creditores, & citent curatores, vt supra deputatos, processus non est validus; nisi deputatio se extendat ad omnes alias causas illius mi-
14 noris. Deputatur quoque aliquando Curator furioso, seu mentecapto ad illius proximiorum instantiam, examinatis prius testibus summariè, & extraiudicialiter super eo, quod N. est mente captus; ijsque examinatis Iudex personæ, & bonis prædicti N. curatorem in gradu proximiorem, cum solita cautione de vtilia faciendo, & inutilia prætermittendo, ex officio deputat. Nec requi-

quiritur super hoc plenaria cognitio, seu inquisitio: sed sufficit, quod aliqualiter constet de furore, vel adhibeatur medici, qui hoc cognoscant, vt in l. obseruare. ff. de curat. fu. & pro. citata per Alex. in cons. 86. vers. verũ est, quod causæ cognitio, n. 5. li. 2. & ratio, quia talis deputatio Curatoris non causat præiudicium ei, cui deputatur: & propterea talis deputatio non dicitur vitiosa. Probatur etiam dementia ex sermonibus, actibus, & similibus, vt l. quidam in suo. ff. de condi. & de tut. & cur. da. ab his. l. His qui, §. fin. idem voluit Fabianus de Monte in tract. de empt. & vendit. in 5. quæst. vers. non quæro, vbi refert, quod mente captus dicitur is, cui deficit mens, & qui animi consilium non habet, licet nullum ostendat furorem, & extrinsecus est habitu quietæ mentis. An autem leges loquentes de furioso locum habeant in mentecapto, vel demente, & illorum differentia pro illorum intellectu, recurre ad Alex. in l. si cum dotem. §. si maritus n. 8. in princ. ff. soluto matrimonio. Deputatur etiam Curator hæreditati, & bonis defuncti, seu decocti, instantibus creditoribus, ad hoc vt valeat legitime administrare: & in hoc casu plura requiruntur. Primo, quod detur ad instantiam maioris partis creditorum, l. 11. ff. de cur. bon. da. & in l. fin. de bo. author. iud. poss. Specu. de curatore, §. cum autem. versic. opponitur, Alex. cons. 221. num. 9. lib. 6. Cuius instrumenti formulam tanquam in hoc casu non semel occurren. conscribere volui: quam habes infra libro 4. Secundo, quod nominatim citentur ij, quorum interest, si certi sint, sin autem per proclamationes, ad l. si eo tempore. C. de remiss. pignor. Tertio, quod statuatur terminus arbitrio Iudicis hæredibus, si qui sint, ad comparendum, & acceptandum hæreditatem mortui. Quarto, quod talis Curator deputandus faciat inuentarium omnium bonorum, vt per Bar. in d. l. 1. ff. de cur. bon. da. Quinto, quod idem Curator satisdet, per text. in Auth. vt liceat Matri, & Auiæ, in princ. in ver. ibi in fideiussione. De his, & alijs requisitis in confectione, vide Ang. d. consil. 193. col. 3. & alios, quos in proxime sequenti cap. citabimus. Deputatur etiam curator bonis absentis quæ sint tempore peritura, & ne ab aliquo dissipatura, vt per eundem Angel. in consil. 212. & consil. sequen. incip. Mortuo debitore, colum. 2. & 3. Deputatur etiam idem Curator, præuijs tamen diligentijs modo præmisso faciendis, dictis bonis debitoris absentis, iuxta terminos l. ab hostib. in princ. citat. per Petr. de Vbal. in 11. part. de duob. frat. num. 26. in fin. Item deputatur prodigo, & de his, & similibus, deque illorum instrumentorum formis, vide Specul. lib. 1. par. 3. in titulo de curatore. Quas formas, cum hæ sint de raro contingentes, hic aliter conscribere non curaui; sed ibidem perquires, &

ad

ad eũ, tanquã patrẽ practicæ recurrere poteris, vt attestatur Ias.
15 in tit. de actionibus. §. item Seruiana. num. 130. Nec videtur prætermittendum, quod Curator aliquo ex relatis modis deputatus, dum citatur ad aliquas causas, debet defensiones debitas facere, alioquin licet solemniter sit deputatus, si in principio, medio, & fine litis nihil opposuerit, poterit minor saltem beneficio restitutionis in integrum iuuari: quia paria sunt, Curatorem non habere, & habere illum, qui comparere, & iura minoris defen-
16 dere negligit. Idque eo magis affirmarem, cum minor aliquas pro se defensiones haberet, Put. lib. 2. decis. 306. num. 4. Secus dicendum esset, si nullam defensionum facere potuisset: quia tunc neque defensio, neque citatio necessaria est, vt dicit glos. & Abb. in cap. cum olim, de re iudic. Paris. consil. 1. numero 33. & consil. 101. num. 123. lib. 1. Decius consil. 698. num. 2. & 3. Redeundo igitur ad modum in præmissis procedendi, dico quod in tribunali Aud. Cam. omnes suprascriptæ citationes ante Curatoris deputationem necessariæ, fiunt ad primam diem, & per Cur-
17 sores. Qui possunt citare in quibuscunque tribunalibus, tam in curia, quam extra, etiam in partibus longinquis, & remotis citra, & vltra montes, ac citra, & vltra mare, etiam alienæ iurisdictioni, & non Apostolicæ mediate, nec immediate subiectis.
18 Mandatarij autem non possunt citare nisi in tribunalibus, in quibus sunt deputati, & non in causis commissarijs; in illis enim solum Cursores citant; & citationes aliter exequutæ, nullæ, & inualidæ sunt. Et quamplura alia circa proxime relatam materiam hæreditatis iacen. & vacan. refert Decius in cons. 509. per totum.

DE ADITIONE HAEREDITATIS, ET confectione inuentarij. Cap. LV.

1 *Hæreditatis aditio, & inuentarij confectio per præsentes in curia, infra duos menses à die obitus fit.*
2 *Per absentes ab Vrbe citra montes, intra quadrimestre.*
3 *Per absentes vltra montes, infra semestre.*
4 *In hæreditatis aditione, vnica peremptoria citatio contra incertos creditores sufficit.*
5 *Hæc citatio quomodo fiat.*
6 *Contra certos creditores fit legitima citatio, & quæ.*
7 *Debitoris hæres non potest infra tempus inuentarium conficiendi conueniri, si id ante litis contestationem opposuerit.*

8 Quomo-

8 *Quomodo dicitur lis contestata.*
9 *Declaratio viduis proficua coram iudice facienda.*
10 *Formula aditionis hæreditatis, & confectionis inuentarij.*
11 *Et quando inuentarium vitietur, & hæredi non prosit.*
12 *Requisita in confectione inuentarij, & quod in illius confectione seruatur consuetudo loci.*
13 *Plura requisita in susceptione tutelæ.*

1 IN tenore bullæ à fel.rec. Pio Papa Quarto super reformatione Signaturæ Iustitiæ editæ sub Dat. Kal. Ianuarij 1562. Aditio hæreditatis,& inuentarij confectio, seu intimatio per hæredes præ-
2 sentes in curia infra duos menses à die obitus de
3 functi computandos, per absentes ab Vrbe citra montes infra quatuor menses, per absentes vero ab vrbe citra montes infra sex menses fieri debent. Et licet
4 sint, qui velint tutius esse in hæreditatis aditione, & inuentarij confectione incertos creditores vocare per proclamationes trina citatione præmissa, cum talis citatio etiam existentes extra locũ arctet, ac si personaliter facta foret, vt inferius probabimus.
5 Tamen de stylo, & vsu tribunalis sufficit vnica tantum peremptoria citatio contra incertos, vt per Put. decis. 267. num. 4. lib. 3. quæ aliquando per contradictas fit, interdum per edictum publicũ, & non rarò per affixionem ad valuas curiæ, & aciei campi Floræ.
6 Quando autem certi sunt creditores, necesse est illos legitime citare, ad videndum adiri hæreditatem q. d. N. cum benef. l. & inuentarij, dictumque inuentarium confici mandari, pro certis die, & hora, vt per Abb. in cap. Albericus, de Test. Io. Dilect. de Arte testan. in 11. titul. de acquir. vel repud. hæred. caut. 9. Ad-
7 uerte tamen, quod hæres debitoris infra tempus conficiendi inuentarium conueniri, & vexari non potest, vt in l. fin. §. donec, & §. & si præfatum. C. de iur. delib. adeo, vt si hæres debitoris opponeret exceptionem contra actorem, tu non posses me conuenire dicto termino durante, quia talis exceptio admittitur, & vlteriorem processum, ac litis contestationem impedit, vt per decis. Toletan. in quæst. 288. secus tamen si opposita non fuerit, vt ibi nu. 1. & 2. beneficium enim à iure indultum, nedum est alicui auferendum, sed etiam ei proficere debet, A flict. decis. 124. num. 1. Sed sibi præiudicat, & hoc priuilegio gaudet, si post litis contestationem id opponit, cum prædicta exceptio dilatoria sit, & propterea ante litis contestationem opponi debuerit, c. 3. vbi Abb. in 1. vol. de ord. cogn. glos. in cap. 1. in vers. præmittitur, de restitut.

spol.

spol.lib.6.imo si pendet causa per viam appellationis, & non fuerit de ea appositum in principio litis, non potest amplius opponi in causa appellationis, licet in ea non sit lis contestata, vt post Bal. Paul:de Castr.& alios, not.Ias.in l.ita demum, n.6.C.de procu.Cra-
8 uet.cons.220.n.6.Lis autẽ dicitur contestata per libelli porrectionem,& rei responsionem.Corn.cons.75.n.15.vol.3.Abb.in c.cum inter, de lit.contest.Felin.in c.1.eod.tit.(*Iam habes, quod exceptio competit haeredi cum beneficio l.& inuent. vt intra tempus illud conficiendi, non possit conueniri ex superius allegatis, & probatis, quibus addo Bart. in l.scimus. §.donec.C.de iure deliberandi, in prin.vbi etiam habes quod licet talis haeres non possit conueniri, quaeritur an possit alios conuenire intra dictum tempus. Et videtur quod non, per titulum. Quod quisq.iuris, &c. tamen contrarium videtur verius, quia ille titulus habet locum quando alicui conceditur priuilegium, ad sui postulationem, sed priuilegium huius §. non est huiusmodi, ergo, &c. vt ibi n.2.in fi.Vide tamen in hoc Paul.de Cast.in l.cum quidam, prope fi.C.de fruct. & expen.litium. Si autem haereditas erit simpliciter adita, vel bonorum possessio agnita desinit esse haereditas, & confunditur cum patrimonio adeuntis.l.sed & si plures.§. si filio.ff.de vulg.& pupill.& vbicunque post aditionem, appellatur haereditas, impropria est loquutio Bart.in*
9 *l.bona.n.4.ff.de bon.poss.*) Aduerte tamen pro pauperibus viduis circa aditionem haereditatis,& cõfectionem inuentarij, quod mortuo viro eius vxor, quae, vt plurimum tutrix, & pro tempore curatrix filiorum ex se,& eius marito susceptorum deputatur, & successiue confirmatur à iudice, quando de hęreditatis viribus dubitatur, potest cauere pro suę dotis assecuratione mediante hac declaratione ante aditam haereditatem facienda.(Coram eximio V.I. Doct. D. N.&c.Iudice,&c.D.B.relicta q.d.A.dixit, asseruit, & in verbo veritatis declarauit, constante matrimonio dictum A, & ipsam B. vsque ad diem illius dissolutionis per obitum dicti sui viri factae, ipsam mulierem iure familiaritatis possedisse, & inhabitasse domum eiusdem quondam A. sui mariti positam in Vrbe, &c. quam modo ipsa inhabitat, vna cum nonnullis melioramentis in ea factis, & à die obitus dicti sui mariti citra, domum praedictam, & melioramenta, non amplius iure familiaritatis, sed ratione suarum dotium, & donationis propter nuptias, & aliorum suorum iurium retenuisse, & inhabitasse, prout etiam retinet, possessionis causam mutando. Idcirco, vt magis huiusmodi sua intentio, & animus, ac causae mutatio elucescant, ac omnibus clare appareant, sponte, &c.omni meliori modo, &c. & coram eodem iudice, vt supra pro tribunali sedente, meque notario, &c. dicta D. B. dixit, & declarauit fuisse, & esse suae intentionis, statim, & in continenti post obitum dicti sui viri, non amplius

gno sanctę Crucis, ✱ manu dictæ B.facto inchoando inuentarium rerum,& bonorum in hæreditate dicti q.sui viri repertorum,dixit, & declarauit in hæreditate inueniſſe domum prædictam, vt ſupra deſignatam,cum illius iuribus,& pertinentijs.Item &c.Quę bona ad præſens in dicta hæreditate inueniſſe declarauit; Proteſtans inſuper,quod ſi aliqua bona in præſenti inuentario appoſita fuerint, quę apponenda non ſint,pro non appoſitis habere intendit;& ſimiliter,ſi quę non fuerint appoſita,quæ apponenda ſint: cum primum ad eius notitiam deuenerint, præſenti inuentario fideliter, & legaliter deſcribi,annotari, & addi facere curabit, omni meliori modo,&c.Super quibus &c. Actum vbi ſupra, præſentibus quibus ſupra teſtibus,&c.) Superius relata proteſtatio quotidie obſeruatur
11 in facto, quia neceſſaria eſt. Quoniam ſi hæres aliquid malitioſe omiſit,inuentarium vitiatur, adeo vt hæredi non proſit, perinde ac ſi inuentarium non confeciſſet,cum diſtinctione tamen,de qua per Paulum de Caſtr. in l.ſcimus iam.§.cum igitur.C.de iure deliber.Et licet prædicta declaratio voluntatis mutationis poſſeſſionis non videatur neceſsaria,iuxta deciſionem Palæott. in manuſcript. num.221.Puteus deciſione 451.lib.1. Achil.deciſio.4.de cauſa poſſeſs.& propriet.Dec.conſil.400. & ita paſſim ſeruat Rota reprobato Socin.conſil. 131.lib. 3. tamen tanquam non parum proficua,
12 non ab re illam hic conſcribendam cenſui. Requiſita autem in aditione hęreditatis,& inuẽtarij confectione,inter alios vide Ioan.Dilect.de arte teſtan.in titulo de acquir. vel repud.hæred. d.caut.9. & de conſuetudine ſeruanda in confectione dicti inuentarij, vt ibi nu. 3. & 4. vide etiam in hoc Paul. de Caſtr.in l.ſcimus iam. §. cum igitur,eodem titulo,vbi diffuſe ponit omnia illius requiſita,ibi ſingulatim deſcripta. Primum ſcilicet, quod inchoetur infra triginta dies,& compleatur infra tres menſes, inchoandos à die notitiæ teſtamenti,vel delatę hęreditatis ab inteſtato.II.indifferenter ponit, illud perfici debere infra quadraginta dies, ſi bona ſunt præſentia, alias infra annum.III.Quod conficietur manu publici Notarij.IV. Quod citentur creditores, & legatarij, ſi ſunt pręſentes, & abſentes per proclama.V.Quod hæres ſe ſubſcribat,& ſi neſciat ſcribere quod adhibeatur alter Notarius,qui ſe pro ęo ſubſcribat.VI.Quod apponatur ſignum Sanctę ✱ Crucis in principio inuentarij. VII. quod vltra duo teſtes, alij tres teſtes adhibeantur, qui dicant ſe nullius malignitatis eſſe conſcios, & qui ſint locupletes. VIII. & vltimum,quod teſtes cognoſcant hæredes; Vbi etiam ſubdit, quod quicquid de iure ſcripto habeatur, de conſuetudine non obſeruatur,quod tanta ſolemnitas adhibeatur, quia raro reperitur inuentarium, quod non poſſet impugnari, ideo ſeruanda eſt conſuetudo

do loci, vt superius retuli. (*Si tamen solemne inuentarium conficere volueris, recurre ad formam confectionis inuentarij, de qua Bal. de Perusio meminit in suo tractatu, quam infra lib. 4. habebis.*) Et licet plura in proxime præcedenti cap. retulerim de materia susceptionis tutelæ: nihilominus tanquam de re quotidiana nolui omittere, quod antequam tutor, seu tutrix ad administrationem tutelæ accedat, quinq. sunt necessaria. I. Quod recipiat bona, & illorum administrationem cũ decreto iudicis. II. Quod faciat inuentarium de bonis pupilli. III. Quod iuret de vtilia faciendo, & inutilia prętermittęndo. IV. Quod satisdet, nisi forsan fuerit tutor, seu tutrix ex testamento, vt in §. sed hoc non est perpetuum, instit. de satisd. tut. & cur. & ibi Angel. Aret. num. 1. V. & vltimum, quod expresse promittat pro pupillo defensionem suscipere, & ipsum indefensum non derelinquere, ad decis. Guidopap. in q. 330. num. 1. 2. 3. cum concordantibus. Et redeundo ad ea, quæ dicit: & probata sunt, quod scilicet hæres non potest conueniri infra tempus conficiendi inuentarium, & quod talis exceptio impedit litis contestationem, firmat Iaf. in l. scimus. iam. §. licentia. num. 6. C. de iur. delib: ver. dico tamen.

DE APERITIONE, ET PVBLICATIONE testamenti in scriptis conditi. Cap. LVI.

1 *Requisita à iure in publicatione testamenti in scriptis.*
2 *Designatio formæ publicationis testamenti in scriptis iuxta magis frequentem vsum.*
3 *Clausula opponenda per notarios in actu consignationis testamenti pro tutiori remedio.*

1 IN testamenti defuncti, cuius hæreditas aditur, in scriptis conditi, clausi, & sigillati publicatione, hæres ordinarium iudicem adit, à quo prę-uio calumniæ iuramento testamenti publicationem petit. Qui mandat illos, de quorum interesse agitur, citari, ad hoc, & subinde testes testamentarios, & interesse habentes; illos scilicet ad recognoscendum eorum subscriptiones, & sigilla, hos autem ad videndum testibus iuramentum deferri. Qui testes vnus post alium examinantur, & deponere habent se à testat. vt scriberent, & sigillarēt rogatos fuisse. His peractis, iudex interloquitur scripturā illius testa-

teſtamenti eſſe publicam, & illi perpetuo fidem adhibendam: cui publicationi ſeptem teſtes interſunt. Hæc de iure ita procedunt;
2 vidi tamen in Tribunali A.C. publicationes huiuſmodi paſſim ſub infraſcribenda forma quotidie recipi. Die &c. coram R.P.D. Mattheo Buratto Illuſtriſs. D. Auditoris Cameræ in ciuilibus Locumtenente, Romæ in domo ſuæ ſolitę reſidentiæ, ac in eius ſolito, & conſueto loco ad iura reddendum, & cauſas audiendum pro tribunali ſedente, meque notario publico, & teſtibus infraſcriptis, comparuit D.N. & dixit, ac notificauit eidem D. Iudici, vt ſupra pro tribunali ſedenti, Magnificum D.N. circa horam ſextam noctis præcedentis vita deceſſiſſe, condito eius teſtamento clauſo, ac ſigilli defuncti impreſſione munito, ac à ſeptem teſtibus ſubſcripto, & ſigillato eorum ſingulis reſpectiue ſigillis, quod ego Notarius ad Iudicem detuli, & illi exhibui tenoris, prout in eo: & cum ipſe comparens habeat intereſſe in bonis, & hæreditate dicti q.N. & vt prouideri poſſit tam circa eius ſepulturam, quam alia in eius teſtamento diſpoſita, petijt per eumdem D. Iudicem, vt ſupra pro tribunali ſedentem per me Notarium mandari aperiri, legi, & publicari dictum teſtamentum, & his quorum intereſt vnum, vel plura publicum, ſeu publica fieri, atque tradi inſtrumentum, & inſtrumenta. ſuper quibus. &c. præſentibus, &c. teſtibus, &c. Ita vt ſupra refert Rol. à Valle conſ. 37. nu. 9. vſque ad finem lib. 1. Melius tamen exi-
3 ſtimarem, ad tollendum omne dubium, quod Notarius dum teſtamentum à teſtatore clauſum recipit referret in dictæ receptionis inſtrumento, quod Teſtator mandat illud poſt eius mortem aperiri, & publicari etiam nullis adhibitis iuris ſolemnitatibus, perinde valere vult, ac ſi publicatio, ſiue apertio ſolemniter facta foret. Renunciando quibuſcumque ſolemnitatibus tam ex iuris diſpoſitione, quam conſuetudine, ac alias quomodolibet requiſitis. Tutius tamen eſſet, quod Notarius declarari faciat à teſtatore, quod tale teſtamentum valere voluit iure teſtamenti nuncupatiui, & omni meliori modo, via, & forma, quibus magis, & melius valere poteſt, & debet, vt per Paulum Caſtrenſ. in l. hæredes palam, verſicul: ſed an valebit. ff. de teſtamentis, & per Clarum in §. teſtamentum. lib. 3. quæſtio. 4. verſic. ſed quæro. Quia cum deficiant aliqua ſolemnia teſtamenti in ſcriptis, teſtator non poteſt facere, quod leges in cauſis ſuis locum non habeant, vt per Gomeſium in regula de trienn. poſſeſſore, quæſtio. 32. ad textum ibi citatum in l. nemo poteſt, de legat. 1. (*Vt tenuit Rota, vt in vna Roman. DD. Alterijs, coram Robuſtero, die 23. Maij 1583. in 1. par. diuerſorum, deciſione 753. nu. 5. Cæterum aduerte, quod hanc, & alias formas inſtrumentorum ad iudicialia pertinentium magis late ſcriptas habes in Formulario inſtrumen-*

torum nuperrime à me compilato, & in lucem edito, quas nihilominus pro minori partium dispendio inf. in fin. lib. 4. scribi, & imprimi feci.)

DE EXEQVVTIONE CLAVSVLAE constituti. Cap. LVII.

1 *Citatio necessaria pro exequutione clausulæ constituti.*
2 *Quid agendum quando instrumentum est receptum extra tribunal.*
3 *Instrumentum cuius clausulæ constituti exequutio petitur, debet recognosci, nec abolitum, neque suspectum esse debet.*
4 *Exemplar mandati de associando.*
5 *Huius mandati vigore quid agat creditor.*
6 *Formula exequutionis mandati huiusmodi.*
7 *Recognitio ab inquilinis in actu exequutionis facienda.*
8 *Tutius remedium, recognitionem ab inquilino habere.*
9 *Pactum constituti, vel precarij non exercetur contra tertium possessorem, nisi eo citato.*
10 *Constitutarius habet remedium recup. poss.*
11 *Constitutum est minoris efficaciæ precario, & quare.*
12 *Precarium non se extendit ad bona hæredum debitoris per ipsos hæredes acquisita, & quare.*
13 *Per precarium appositum in contractu nullo, vel simulato, non transfertur possessio, & exequi non debet.*
14 *Referuntur aliqua de citationibus impressis, quæ fiunt extra Rom. Cur.*

1 AD exequutionem clausulę constituti appositæ in instrumento in tribunali Auditoris Cameræ recepto contra debitorem obligatum procedere volens, illum citare debet ad videndum infrascripto D. instanti concedi familiam, seu exequutores curiæ, qui eum associent in apprehensione possessionis domus sibi venditæ, & quodcunque mandatum desuper opportunum decerni, & concedi.) In cuius citationis termino Iudex mandatum de associando decer-
2 nit & relaxat, nisi ad primam diem cum intimatione. Si vero instrumentum extra tribunal est receptum, adde prædictæ citationi ad dicendum contra iura producta, & repetita, videndumque iurare testes super illorum recognitione, quatenus opus sit.) Exequuta intimatione, & reproducta, ac prima die iuridica post illius exequutionem elapsa, mandatum expeditur, viso tamen prius per iudicem instrumento sufficienter recognito, non abolito, non raso, ne-

que suspecto, vt supra relatum est in cap. 46. Huius autem manda-
4 ti hoc est exemplar. (De mandato Illustriss. & Reuerendiss. D. Auditoris Cameræ, siue eius R.P.D. Locumtenentis, & ad instantiam D.N. principalis, Tenore præsentium mandatur vobis Capitaneo, & exequutoribus curię nostræ, quatenus visis præsētibus sub Quingentorum ducatorum, &c. alijsque, &c. pœnis debeatis dictum N. qui vigore instrumenti venditionis domus sibi factę, sitæ, &c. clausulæ constituti in eo appositæ, vt in actis infrascripti Notarij sub die, &c. constat, intendit illius possessionem corporalem, realem, & actualem apprehendere, & retinere, ad illam associasse, & contra quoscunq; impedientes possessionem illius pacificè apprehendere, & retinere permisisse, & curasse. Quoniam dicto D. venditore citato in vim dicti instrumenti, & clausulæ consti-
5 tuti, in illo appositæ, D. ita mandauit, Die &c. Cuius quidem mandati vitute emptor, aut creditor (vocatis curiæ exequutoribus) ad apprehendendam possessionem accedit infradicendo mo-
6 do: D.N. in vim venditionis sibi factæ domus, &c. & clausulæ constituti in illius instrumento appositę associatus ab exequutoribus curiæ, illisque præsentibus, & assistentibus ad euitandam aliquam violentiam eidem forsan faciendam in illius apprehensione, ad eandem domum accessit vna mecum notario, ac possessionem domus prędictę per illam intrando, deambulando, spatiando, portas, & fenestras aperiendo, & claudendo pacifice, & quiete adeptus fuit. Protestans, quod per suum recessum à dicta domo faciendum non intendit illius possessionem aliquo modo dimittere, aut relaxare, sed illam animo, & corpore continuare non solum pręmisso, sed omni alio meliori modo. Super quibus &c. Præsentibus testibus;
7 &c. Si in domo aliquis erit inquilinus, fiet per eum in actu apprehensionis possessionis recognitio noui possessoris hoc modo: Et ibidem præsens D. B. inquilinus eiusdem domus prædictum D. N. in dominum, patronum, & possessorem præfatę domus, ibidem pręsentem, & acceptantem recognouit, & acceptauit, illique pensionem domus huiusmodi in posterum decurrendam suis debitis terminis, & temporibus cum effectu soluere promisit hic Romæ libere, & absque aliqua exceptione, alias ad omnia damna &c. teneri
8 uoluit. Pro quibus &c. se obligauit in forma Camerę &c. Tutius tamen reor in apprehensione possessionis in qua inquilinus reperitur, illum è domo expellere, & subinde illi separatim locationem facere possessio enim non acquiritur, nisi inquilino expulso l. peregre. §. quibus, de acquirenda, uel amittenda possessione, & in l. quamuis. §. 1. eod. tit. Puteus decisione 17. de concessione præben-
9 darum. Et quamuis in huiusmodi exequutione clausulæ Gallesius

in fine sui tractatus referat pactum precarij posse etiam contra tertium possessorem non citatum exerceri; tamen id nunquam obseruari vidi, nec in precario, nec in constituto. Imo semper practicari vidi, quod tertius possessor licet causam à debitore habeat, semper modo præmisso citatur; quia, vbi de partis præiudicio principaliter agitur semper citatio antecedere debet, vt in l. de vnoquoque. ff. de re iud. (*Nec est attendenda formula Gallef. de qua in eius tractatu, quia illa, vt inferius dicetur, nunquam fuit vsu recepta.*) Porro citatio est solemnitas iuris naturalis, quæ omitti non potest, iuxta not. in clem. pastoralis, eod. tit. Vnde si iudex sine citatione partis concederet dictam licentiam, ea nihil operaretur, sed perinde esset, ac si pars propria auctoritate fuisset ingressa, cum in quacunque interloquutoria præiudiciali requiratur citatio, d. l. de vno quoque eodem titulo. Hinc est quod possessio etiam ab iniusto possessore absque citatione auferri non potest, vt per Dec. in l. edict. diui Adr. C. de edict. diui Adr. toll. num. 5. Ancharan. cons. 133. n. 1. Et contra hunc tertium possessorem, extremis requisitis verificatis, seruato superius relato processu, mandatum sub præscripta forma conceditur. Imo dicendum, quod licet creditor possit apprehendere possessionem propria auctoritate contra debitorem, qui constituit se nomine creditoris possidere, & etiam contra possessorem causam ab eo habentem, vt per Bart. in l. creditores, col. 7. C. de pignorib. & hypot. Put. decis. 43. lib. 3. num. 6. tamen intelligendum præuia citatione modo præmisso facienda. Et his præmissis addo Natt. in consil. 378. vol. 2. & in cons. 317. eodem vol. vbi dicitur, quod pactum cum debitore celebratum de ingrediendo possessionem propria auctoritate non potest exerceri contra tertium possessorem non habentem causam à debitore nisi sit appositum constitutum. Præmittendum est amplius, quod qui fundat se in clausula constituti debet probare constituentem tunc posседisse, l. quamuis, & ibi gloss. Ang. Rom. Alex. & alij, ff. de acquir. vel amitt. poss. Guid. Pap. decis. 356. in princ. quod intellige quando ageretur contra tertium possessorem, secus contra constituentem, vel eius hæredes, aut habentes ex post causam ab ipso constituente; quia tunc non requiritur supradicta probatio, sed in eorum præiudicium exercetur dictum constitutum absque alia probatione, vt in terminis ponit Plot. de in litem iuran. §. 4. num. 56. cum ibi citatis. Nec potest modo præmisso exerceri contra non habentem causam ab illo, qui dedit licentiam capiendi possessionem, quia si caperet possessionem propria auctoritate, alio existente in possessione, illum spoliando priuaret semetipsum sua possessione, vt per Peregrin. decisione 312. Vbi enim reperitur alius ante possidere, talis possessio diceretur

intru-

intrusa, vt in vna Barchinonen. preceptoriarum, coram Lancelloto 7. Februarij 1578. Et licet dictum constitutum transferat ciuilem, & naturalem possessionem, vt per Alexandrum in l. quod meo & in l. interdum. ff. de acquirend. possessione, non tamen actualem transfert, vt per Puteum decisione 3. de empt. & vendit. (*Ad hæc nota, quod si venditor, vt fieri solet, dat licentiam emptori intrandi possessionem propria auctoritate cum clausula solita, vt puta, & donec constituit se preca-* 9 *rio nomine possidere, operatur, vt emptor possit propria auctoritate possessionem capere: quod alias non posset, vt per l. fin. ex stipulatione, & ibi Doctor. & Paul. de Castr. de acquirend. possessione, qua licentia non tributa, emptor de vi teneretur; quia vim committere videretur, vt in d. l. fin. ex stipulatione, eodem titulo. Peregrin. decis. 312. & in his terminis habetur decisio, coram Grato in vna Placentin. Canonicatus 15. Ianuarij 1563. inter D. Hieronimum Casalem & Bartholomæum Crispinum, vbi inter alia fuit dictum quod prior possessor non potest amoueri, nec perdit possessionem, nisi citetur etiam stante statuto, quod quis possit ingredi possessionem propria auctoritate. Zuccar. in l. fin. C. de edict. diu. Adriani tollen. & faciunt tradita in l. final. C. de acquirend. possess.*

10 *Aduertendum quoque est, quod constitutarius remedium habet recuperandæ possessionis in causis spoliationis non minus, quam si plenam, & realem possessionem habuisset. Tiraquell. in tract. constituti, decima ampliatione. Afflict. decisione 299. Rex Ferdinandus numero 17. quamplures alij effectus huius clausulæ constituti enumerantur per Petrum Grauinam post formam venditæ libertati in verbo, Aduerto Notario, vers. 7. Quaritur amplius.*)

11 De precario nota, quod si debitor sua, & suorum hæredum bona præsentia, & futura obligauerit, & se precario nomine tenere constituerit; ad bona hæredum per ipsosmet acquisita, precarium non extenditur: quia nemo post mortem suam precario nomine possidere constituere potest. Afflict. decisione 335. numero sexto, & nono.

12 Ad hæc etiam nota, quod precarium, seu constitutum in contractu simulato, vel alias defectu consensus nullo appositum, ciuilis possessio non transfertur; & consequenter exequi non debet; infecta enim primitiua, & deriuatiua etiam inficitur, ad not. per Alex. in l. 1. §. 1. num. 8. & in l. eo principio, de acquirend. possess. & per
13 Doctor. in l. contra ius. ff. de regul. iur. cum concordan. Et quod ex constituto apposito in contractu nullo, aut simulato non transferatur possessio, nec dominium; Vide Calcan. consilio 36. numero 4. & late Paris. consilio 54. num. 29. & 30. & 87. lib. 1. Afflict. in cap. 1. in titulo de fœud. dat. in nou. l. commisso, num. 3. versic. quod precarium. Et iste supra relatus modus vtilis est credito-

ri pro

ri pro assequenda possessione vigore dicti pacti exequntiui. At si in curia partis, vel Notarij præmitteretur citatio, quæ diceret ad videndum immitti, vel induci in possessionem, & hæc vel similia verba in mandato exprimerentur: tunc opus esset aliquali petitione redacta in scriptis concludente ad implorationem officij iudicis ad tradita per Neguſ. in 4. par. in princ. num. 14. Antequam ab hoc
14 exequutionis oblig. Cameralis processu recedam, & huic præsenti libro finem imponam, non ab re censui aliquid referendum de citationibus impressis, quæ pro illius exequutione per nuncios de partibus à multis annis citra, ad petitionem partium coram Auditore Cameræ fieri consueuerunt; de quarum validitate à nonnullis etiam iurisperitis dubitatum fuisse audiui. Et ratio fuit dubitandi, quia regulariter citationes, quę modo præmisso fiunt, nullius videntur esse roboris, nisi fiant præcedente commissione Iudicis personę citatę, ad tex. in l. neminem. C. de exhib. reis, & cap. ex parte, de rescriptis. Quod non ita simpliciter videtur intelligendum, sed cum distinctione, quam refert Rom. in cons. 497. sub num. 8. scilicet aut loquimur in citatione reali (idest in captura personæ,) & tunc requiritur iudicis commissio, & iste est casus d. l. neminem, eodem titulo, aut loquimur in citatione verbali, & tunc aut citatio illa requirit causæ cognitionem, & iudicis motum, vt est, cum fit citatio eius, qui in ius vocari non potest sine venia, & tunc non est in facultate nuncij citare sine iudicis commissione. l. vbicunque, & l. omnia quęcunque. ff. de reg. iur. l. ne quicquam. §. vbi decretum, ff. de off. proconſ. aut non requirit causæ cognitionem, & tunc nuncius potest citare etiam nullo præcedente iudicis decreto, vt per Innoc. in cap. quoniam contra, extr. de probat. quibus etiam additur Clar. in eius pract. crim. quæst. 29. ver. vnum autem scias, vbi explicat citationem sine speciali commissione iudicis in causis ciuilibus fieri posse, secus autem in causis criminalibus, quæ est facienda de speciali iudicis commissione, vbi attestatur de communi. Ias. in titul. de action. ver. quadrupli autem, num. 34. vbi ad intelligentiam d. tex. dicit quod de generali consuetudine non seruatur, & in pluribus locis citationes quę fiunt ad petitionem partis, fiunt sine vlla iudicis commissione. Et tanto magis uidetur tolli dicta ratio dubitandi ex reformationibus Pij V. prçsenti libro impressis; quę circa hoc nihil aliud desiderant, nisi quod antequam procedatur contra debitores extra Roman. Cur. degentes, sub dicta forma Camerę obligatos debeat præcedere intimatio, quæ (in omnem euentum illius nullitatis) ad effectum saltem inducendi scientiam, satis dicitur sufficere, ut probat Afflict. in eius decisio. 2. num. 7. Et sic ab Auditore Camerę recepta dicta citatione exequuta, quę ex

præ-

prædictis saltem vim habet intimationis, præuia illius recognitione, ac debitis seruatis terminis, debitisque præcedentibus dilationibus, iuxta distantiam loci, vt supra meminimus ad talem exequutionem semper processum fuit, prout quotidie proceditur. (*Quibus addo Anton. de Butr. & Imol. in cap. 1. extra de iud. Innocen. in c. quoniam contra, extra de probat. vbi formaliter dicitur, quod si de citatione, & relatione in actis descriptis apparet, præsumitur licentiam de citando præcessisse, licet de illius commissione non appareat.*)

DE EXEQVVTIONE OBTINENDA contra fideiussorem vti principaliter obligatum. Cap. LVIII.

1 *Annullata obligatione principali non annullatur obligatio fideiussoris.*
2 *Nec obligatio minoris asserentis à maiori.*
3 *Aliqua alia de exequutione facta, & nominis debitoris.*

1 NEc minus in hoc quotidiano articulo prætereundum, quod quando fideiussor obligat se vti principalis principaliter, & in solidum, tunc respectu creditoris, vt supra dictum est cap. 48. dicitur principalis, licet in rei veritate commodum contractus ad ipsum non peruenerit. Aym. cons. 172. numer. 13. & hanc opinionem obseruat Rota, vt fuit pluries decisum; Hinc resultat, quod licet obligatio principalis possit ex aliquo capite annullari, nihilominus substinetur obligatio fideiussoris obligati cum iuramento, vel tanquam principalis cum in hoc casu fideiussor sit obligatus tanquam principalis non potest reputari vti accessorie obligatus ad effectum, vt annullata principali obligatione corruat etiam accessoria. Mohed. decis. 2 de fideiuss. Paris. cons. 16. nu. 110. cum seq. vol. 2. Nat. cons. 262. num. 14. Decian. cons. 22. vol. 2. Gallesi. ad form. Cam. 3. p. sub num. 7. & ita etiam fuit resolutum in vna Romana census de Prouanis coram Orano, & in alia Rom. euictionis domus de an. 1599. coram Illustriss. D. Cardinali Seraphino tunc Rotæ Auditore.

2 Et licet in hoc aliqualiter transgredi videamur, tamen cum articulus infra dicendus in hoc A.C. tribunali in facti contingentia hæsitari, seu discuti occurrat infrascriptam Rotalem decisionem quoad concernentia nullitatem donationis, & obligationis minoris quantumcunque asserentis cum iuramento se maiorem, hic imprimendam fore iussi.

R.P.D.

R. P. D. PAMPHILIO

ROMANA DONATIONIS

DE CVPIS.

Veneris quinta Iunij 1602.

EPITOME.

MInor qui iurauit se maiorem, licet videatur exclusus à beneficio restitutionis in integrum non impeditur tamen quin possit dare de nullitate ob non seruatas solemnitates statuti.

SVMMARIVM.

1 *Minor qui se iurauit maiorem videtur exclusus beneficio restitutionis in integrum.*
2 *Minor non impeditur quin possit dare de nullitate ob non seruatas solemnitates à stat. tradit.*
3 *Nec obstat duplex iuramentum.*
4 *Contractus quando non possit annullari ob iuramentum.*
5 *Minor cadit à beneficio restitutionis in integrum quando iurat se maiorem.*
6 *Iuramentum promissorium à minore praestitum tanquam dolo extortum nihil operatur.*
7 *Per statutum annullantur iuramenta minorum.*
8 *Minor maior factus, licet per tempus taceat potest quandocunque dicere de nullitate contractus.*

1 FVit per DD. resolutum minorem aetatem suffragari Septimio. Quamuis enim ex eo, quod iurauit se maiorem videatur exclusus à beneficio restitutionis in integrum ratione minoris aetatis, iuxta l. si alterius, cum ibi not. C. si minor se maior dix. non tamen ideo impeditur quo minus
2 possit dare de nullitate donationis ob non seruatas

tas requisitas solemnitates in contractibus minorum ex statuto Vrbis,lib.1.cap.151.Non obstante prædicto iuramento. Ioan.Hor. in addit.ad Specul.in titulo de sent.§.vt autem. in addit.quæ incipit,Adhuc ætati.Abb.in d.l.si alterius.Castr.in cons.53.num.3.lib. 2.Roman.cons.12.num.5.vbi addit Curt.Iun. cons. 118. num.9.& cons.119.sub num.1.& num.6.& sequitur per Modern.Perus.de restit.in integr.qui de communi testantur quæst.14. art.4. num. 26 ver.in contrarium.

3 Nec huic conclusioni obstat,quod hic adsit duplex iuramentum, ex Paris.cons.96.num.6.lib. 1.Bero.quæst.43.num.3.cum alijs allegatis, puta id posset procedere quando per iuramentum promissorium tollitur defectus nullitatis,& confirmatur contractus quo casu minore excluso à remedio nullitatis, opus esset beneficio restitutionis in integrum à quo cecidit,ex eo, quod iurauit se maiorem, secus vero in hoc casu,vbi contractus adhuc remanet nullus,ex eo quod iuramentum promissoriū tanquam dolo extortum nihil operatur ex statuto, & sic non impeditur minor quo minus possit dare de nullitate non obstante iuramento assertorio ex supra allegatis, maxime quod statutum Vrbis videtur annullare vtrumque iuramentum,sicut & aliud, & alias de facili fieret fraus statuto, vt late per Curt.Iun.dicto cons.118.sub num.9.vers.sed quid fortius, & in cons.119.num.6.& seq.

7 Non obstat, quod Septimius factus maior per plures annos tacuerit, quia cum statutum præsumat dolum, cessat omnis ratio, quæ alias ex lapsu temporis induci potuisset iux.l. fin. C. si maior fact.quæ non habet locum vbi adest dolus. Roman.cons.54. in fin. Curt.Iun.cons.50.num.9.Ruin.cons.170.num.29.lib.1.& fuit resolutum 25.Iunij 1574. coram Oradino,de qua per Caputaq. decis. 1. part.3. in impress. Non obstat, quod donatio facta fuerit contemplatione matrimonij,&c.

8 Verum cum satis abunde dixerimus in hoc præsenti primo libello de modo procedendi ad realem personalemq; exequution. præscriptæ Cameralis obligationis,tamen cum illius exequutio in hoc A.C.tribunali frequentatissima sit,ideo antequam huic præsenti libro extremam manum apponam,visum fuit silentio non esse inuoluendum, quod in obligationibus facti vbi quis potentiam habet factum promissum adimplendi, & obligatus propter iuramentum pręcise cogendus sit,ad tradita per Ias.in. §. actionum,ver. 1. est, num.47. de actionibus,tunc pręmissa citatione, vt puta ad renouandum cautionem,faciendum consentire,aut ratificare,& similia pro illius exequutione datur mandatum personale, & etiam reale ad implemēto promissorum,in quibus mandatis tam exequutiuis

quam

quam etiam de subhastañ.& deliberañ. semper apponitur clausula ad effectum deponendi, & donec renouauerit, fecerit consentire, aut ratificare, vel adimpleuerit promissa, & similia, ad hoc vt taliter obligatus tędio exequutionis affectus adimpleat. Si autem tale sit factum, quod per obligatum propter impossibilitatem nequeat adimpleri, tunc procedetur ad solutionem interesse praeuia iudicis taxatione, prout iuris fuerit, & ordo dictauerit rationis.

Iam diximus de ordine seruando in processu realis, & personalis exequutionis iuxta terminos l. à diuo Pio, & in §. si ante addictum pignus, & etiam post addictum pignus, de re iud. nec superflue uisum est referre modum seruandum in pignore rerum incorporalium, seu nominum debitorum, iuxta text. & ibi glos. in l. 1. C. de pignore praetorio, ubi praeuia relaxatione mandati contra principalem debitorem in forma Camerae obligatum, citabitur deinde debitor debitoris pari modo obligatus, vt puta ad confitendum debitum scutorum mille, in quibus ipse tenetur, & obligatus est ad fauorem N. uigore obligationis Cameralis, alias uidendum per dictum Iudicem mandari haberi pro confessato, dictumque debitum, ius, & nomen illius esse, & stari mandari loco pignoris ipsius creditoris, qua citatione in actis causę relata Iudex constito de illius debito suum in pręmissis interponat decretum, quod habebitur loco exequutionis. Bald. in l. si praetorium, C. de pignore praetorio, & licet ex eo non nisi utilis praetoria creditori quaeratur, & plenum ius non transferatur, tamen si pignus, siue debitum in rebus, seu iuribus incorporalibus, aut in annuo redditu consistat praeuia subhastatione deuenitur ad secundum decretum, si autem illius emptor non reperitur, vel iustum pretium non offertur, tunc creditori adiudicantur praecedente peritorum aestimatione. Afflict. decis. 358. nu. 5. eo enim casu si plus valeret, deberet à creditore illud plus debitori restitui, si minus illud à debitore suppleri; poterit quoque debitor ex officio iudicis cogi ad cedendum iura sua contra debitorem sui debitoris competentia, vel dandum in solutum, alias iudex ex officio praemissa faciet cum opposit. instrum. stipulan. cum clausula, de euictione, & alijs clausulis solitis, & consuetis, factum enim iudicis reputatur factum partis. l. si ob causam. C. de euict. & in hoc recurre ad Socin. in cons. 37. nu. 10. lib. 4. vbi materiam hanc magis diffuse habes. Haec praedicta visa sunt referenda in terminis d. l. à diuo Pio, & l. si praetorium, si quis tamen in praemissis meliorem rationem, & intellectum, ac breuiorem causam obtinendi habeat, eam in medium proferat.

DE

DE DILATIONIBVS DEBITORIBVS citatis concedendis: Cap. LIX.

1 *Quomodo, & quando dilatio ad partes concedenda sit.*
2 *Plura de iuramento calumniæ.*
3 *Iuramentum calumniæ debet præstari etiam procuratori.*
Et quod debet præstari etiam quod actor plene probauerit intentionem suam.
4 *Nullitas processus defectu omissionis iuramenti calumniæ.*
5 *Iuramentum calumniæ quando dicitur sufficienter præstitum.*

ET licet in casu, de quo in præsenti capitulo citatio debuerit præmitti ad docendum de solutione in partibus facta, & congrua dilatio iuxta loci distantiam debitori tam extra Pij V. reformatione, & etiam ex decisionibus Rotalibus, præsertim in vna Salamantin. regressus, coram R.P.D. Augustino, die 9. Maij 1550. In manuscrip. quam etiam ex inueterato stylo Auditoris Cameræ videatur côcedenda, tamen à pluribus annis citra prædictus antiquus stylus fuit ab Aula recessus, & per contrarium vsum ab eo recesso, quoniam animaduertens iudex debitores citatos hanc dilationem non nisi calumniose peti, & solum ad eorum debiti solutionem procrastinandam indemnitati creditorum consulendo mandatum exequutiuum contra tales debitores decerni, & relaxari mandat hoc modo, videlicet nisi infra decem, aut quindecim dies, vel alias iuxta loci di-
1 stantiam iurato de calumnia, quo non præstito nisi ad primam diem cum intimatione, qua exequuta, & apud acta notarij causæ, vt moris est relata mandatum expeditur, & ratio esse videtur, quia tale iuramentum prestare recusans censetur esse in dolo, qui alicui
2 patrocinari non debet, & pro confesso habetur. Ias. post alios in repet. l. admonendi, num. 12. de iureiur. & consequenter iuxta præsentem iustitiam iudicando ad exequutionem dictæ obligationis cameralis pro debito contracto in partibus proceditur, hoc autem calumniæ iuramentum nedum à principalibus, sed etiam à Procu-
3 ratoribus, & Aduocatis præstandum erit. Papien. in form. libell. action. real. in vers. per iuramentum, num. 5. & debet prestari etiam actori, & etiam quod actor plene probauerit suam intentionem, vsque adeo quod si non præstetur, parte tamen petente omnia acta
4 vitio nullitatis subiacent, & cum difficultate sanatio processus à signa-

ſignatura ſanctiſſimi conceditur, vt refert Modern. Marcheſan. in titulo com.ſan.nullit.ſub numer.80.& 81.partis ſecundæ cap.1.& quod ſententia ſubiaceat vitio nullitatis, vt non præſtitum iuramentum,vt habetur in deciſione infraſcripta, & etiam in vna alia Eſina reſtitutionis dotis die Lunę 13. Martij 1600. coram R.P.D. Litta.Et licet hic aliqualiter transgredi videamur, ne tamen articulus infradicendus obliuione omiſſus remaneat in terminis dicti iuramenti calumniæ habes deciſionem inferius ſcriptam Romana reſciſſionis contractus Ven. 16. Martij 1600. coram R.P.D.Penia. DD.ſteterunt in deciſis, & quantum ad prætenſam nullitatem ſententiæ Vicarij ob non præſtitum iuramentum calumniæ præter reſponſionem datam in alia deciſione ſub die 15.Ian.præteriti fuit dictum difficultatem ceſsare ex obſeruatione terminorum ſubſtan-
5 tialium, inter quos adeſt terminus ad iurandum de calumnia, & eo ipſo,quod ſeruatur terminus dicitur præſtitum iuramentum calumnię, ad quod præſtandum in hac cauſa procurator habebat mandatum ſpeciale ſicut iure requiritur,C.ſi.de iuram.cal.lib.6.& ideo non poterat dici omnino omiſſum,licet foret petitum,& cum iſta nullitas non proueniat ex tribus illis defectibus,citationis, iuriſdictionis, & mandati, quos inuiolabiliter Rotæ ſtylus obſeruat. Non eſt tam rigoroſe attendenda præſertim cum conſtet aliquo modo præſtitum fuiſſe, & reiteratum in obſeruatione termini ad ſententiam.

DE DEBITORE CONVENIENDO vbi reperitur. Cap. LX.

1 *Modus conueniendi debitores iuxta diſpoſitionem iuris communis.*
Secus vigore obligationis Cameralis.
2 *Quando debitor ab expenſis excuſatur ob retardatam ſolutionem.*

ABB. in cap.licet,de for.competen. optime examinat hunc articulum, ſeu ſpeciem ſortiendi forum ſtante ratione contractus, ſiue ſit verus contractus,vel quaſi contractus,vel alius vnde obligatio oritur,vbi primo dicitur,quod in loco,vbi quis geſſit tutelam poteſt conueniri. Secundo quod quis poſſit conueniri in loco contractus ſiue inueniatur ibi,ſiue non.

Et quando in eod.fact.poſsunt plura loca cōcurrere,vt puta locus factæ promiſſionis,ideſt vbi verba cōtractus ſunt prolata,itē locus deſti-

destinatę solutionis, seu implementi contractus, pro quorum, & aliorum de hac quęstione loquentium intellectu ibi recurre sub numero 29. & sequent. sed prędicta per eundem Abb. & Doct. dicuntur in terminis dispositionis iuris communis, cuius dispositio plures habet limitationes, pręsertim contra laicos, iuxta tradita à doct. in l. si conuenerit de iurisdict. omn. iud. secus tamen dicendum erit de contractibus sub vinculo obligationis Cameralis celebratis, quia tunc vbicunque solutio debiti fuerit destinata, & contractus fuerit celebratus illius vigore ratione morę debitoris, coram Aud. Cam. poterit conueniri tanquam Iudice competen. etiam priuatiue, quoad alios iuxta eius ordinarias, & poterit idem debitor cogi ad soluendum, seu adimplendum in loco destinatę solutionis, seu adimplementi promissi, & alias, vt supra meminimus in cap. 30. el secondo de modo exequutionis instrumentorum extra Roman. cur. recept. his pręmissis, addo quod si
a creditor in loco destinatę solutionis non comparuisset, tunc debitor à mora excusaretur, Put. decis. 8. libro 1. numero 4. quę mora cessante iuste debitor ab expensis excusaretur.

FINIS PRIMI LIBRI.

SALLVSTII TIBERII A CORNETO, DE MODIS PROCEDENDI IN CAVSIS, QVAE CORAM AVDITORE CAM. AGVNTVR.

LIBER SECVNDVS.

DE MODO PROCEDENDI IN IVDICIIS possessorijs. Cap. I.

1 *IN iudicio possessorio triplici remedio vtimur.*
2 *Possessorium adipiscendæ datur, quando possessio nondum fuit habita.*
3 *Possessorium retinendæ, quando possessio est turbata.*
4 *Possessorium recuperandæ, & reintegrandæ, quando possessio est perdita.*
5 *Exemplar monitorij in vim Saluiani interdicti, ex remedio adipiscendæ.*
6 *Remedium Saluiani interdicti conceditur, aduersus quemuis possidentem bona sibi obligata, etiam mobilia, & se mouentia, & quando.*
7 *Monitorium super iactationibus in iudicio retinendæ.*
8 *Aliud in eodem iudicio in causa exigendæ pensionis.*
9 *Aliud simile contra successorem in beneficio.*
10 *Monitorium ex remedio recuperandæ, vel reintegrandæ.*
11 *Actio spolij non competit hæredi, nisi possessio per hæredem fuerit apprehensa.*
12 *Actio spolij competit etiam hæredi spoliati, & datur contra hæredem spoliantis, & quando.*
13 *Prædictum remedium competit successori Ecclesiæ, & quare in Ecclesia, & non in hærede, seu hæreditate.*

1 PLVRIBVS modis,& formis monitoria in iudicio possessorio fiunt, in quo de mera possessione agitur iuxta qualitatem,& contingentiam causarum, quæ in tribunali occurrunt triplici
2 remedio à iure statuto; scilicet possessorio adipiscendæ, quod datur quando possessio nunquã fuit habita: Possessorio retinendæ quando pos-
3 sessio est turbata: Possessorio recuperandæ, quando possessio est
4 deperdita. Super quibus iudicijs monitoriorum requisitorum exē-
5 plaria infra habentur. Et quidem primum monitorium in vim saluiani interdicti fieri consuetum pro remedio adipiscendæ sic concipietur. De mandato Illustriss. & Reuerendiss. D. Auditoris C. siue eius R.P.D. in ciuil. Locumtenentis,& ad instantiã D.A. principalis moneatur B. exaduerso principalis detentor,& possessor domus sitę,&c. iuxta,&c.& alios suos notorios cõfines in actis,& processu causæ suis loco,& tẽpore latius specificandis, quatenus infra triduum proximum, sub mille ducatorũ auri Cameræ, pijs locis arbitrio D. applicandorum, ac mandati exequutiui, & in subsidium excommunicationis, alijsque, &c. pœnis, debeat possessionem realem, actualem, & corporalem domus prædictæ, illiusque iurium, & pertinentiarum eidem d. instanti dimisisse,& relaxasse retinendam per illum, donec ei fuerit de scutis trecentis per d.N. vigore instrumenti obligationis in forma Cameræ, sub die &c. recepti,& pro quibus dictus d. N. dictam domum, & alia sua bona instanti prædicto obligauit,& hypothecauit. Quoniam fuit pro parte dicti d. instantis comparitum, & allegatum, se virtute dictæ hypothecæ, & in vim vtilis saluiani interdicti, ac alterius cuiuscunque remedij possessorij, in possessionem dictæ domus, vt supra retinendæ imponendum,& immittendum esse. Et ideo si senserit,&c. cõpareat,&c. Alioquin &c. Conceditur monitorium huiusmodi contra quem-
6 cunque detinentem, & possidentem bona obligata tam stabilia, quam mobilia, quorum identitas probari potest. Monitorium in iudicio retinendæ erit huiusmodi. De mandato, &c. & ad instantiam D. A. principalis, moneatur D. B. exaduerso principalis, quatenus infra triduum proximum submille ducatorum, &c. mandati exequutiui, & in iuris subsidium excommunicationis, alijsque, &c. pœnis debeat ab omnibus, & quibuscunque iactationibus, molestationibus,& impedimentis eidem D. instanti,& super possessione,& fructuum perceptione vineæ, quam possidet, sitæ,&c. iuxta,&c,& alios suos fines, latius in actis, & processu causæ,& causarum huiusmodi, quoties opus fuerit, specifican. & designan. quomodolibet illatis, præstitis,& factis, ac fieri, & in-

 ferri

ferri comminatis destitisse, & cessasse, ipsumque in sua pacifica, & quieta possessione, in qua existit, dictis molestijs, & impedimentis sublatis, vti, frui, & gaudere permisisse. Et si senserit &c. com-
8 pareat &c. Alioquin &c. Aliud causa exigendæ pensionis: De mandato &c. & ad instan. A. cui alias annua pensio centum ducatorũ auri Cameræ super fructibus &c. prioratus &c. quem B. obtinet, & possidet, de ipsius B. consensu Apostolica auctoritate reseruata, constituta, & assignata fuit, prout in actis si, & cum opus fuerit, verificabitur: Moneatur dictus B. exaduerso principalis, quatenus infra triduum proximum sub mille ducatorum &c. debeat eidem D. instanti de omnibus, & singulis dictæ annuæ pensionis terminis decursis, & non solutis, & in posterum suis loco, & terminis decurrendis, & debendis iuxta eiusdem reseruationis formam, & tenorem integre persoluisse, ipsumque instantem in sua pacifica, & quieta possessione dictam pensionem exigendi, in qua existit,
9 manutenuisse, & conseruasse. Et si senserit se, &c. Idem monitorium datur etiam contra successorem in beneficio, licet pensionarius contra illum nullam, sed tantum contra auctorem suum habeat exigendi possessionem; nisi probata vera, & reali exactione ab antecessore, prout infra dicetur. Monitorium ex remedio reinte-
10 grandæ, seu recuperandæ: De mandato &c. & ad instantiam D. A. principalis moneatur D. B. exaduerso principalis, quatenus infra triduum proximum sub mille ducatorum &c. alijsque &c. pœnis debeat ab intrusione, occupatione, & spolio domus sitæ &c. & alios suos notorios fines specificandos &c. quam alias dictus d. instans possidebat, & possedit, à qua per dictum aduersarium spoliatus fuit, qui illam nunc detinet, & occupat, prout in actis, & processu causæ, si, & cum opus fuerit, suis loco, & tempore verificabitur, & deducetur, cessasse, & destitisse, ac possessionem domus prædictæ vna cum omnibus, & singulis fructibus, &c. eiusdem à die intrusionis, & occupationis prædictæ indebite perceptis, & qui percipi potuerunt, ac percipiendis in futurum vsque ad liberam relaxationem, & restitutionem dimisisse, relaxasse, & restituisse, ac soluisse, & consignasse (si extant) sin autem, de illorum vero pretio, & valore, etiam ad rationem quanti plurimi valuerunt, valent, & valere poterunt in futurum satisfecisse, ac eundem D. instantem ad possessionem domus prædictæ, à qua, vt præfertur, spoliatus fuit, restituisse, reposuisse, & reintegrasse.
11 Et si senserit &c. Fuit non raro dubitatum, an hæc actio spolij competat hæredi spoliati, & verum detur contra hæredem spoliantis. Et ratio dubitandi fuit, quia possessio non transit in hæredem, nisi per eum apprehendatur, ad textum in l. cum hære-

des,

des. ff. de acquir. poss. cum enim defunctus desierit possidere, illius hæres,qui in eius locum subrogatur,non habet extremum habile. Et obseruatum est , quod cum ambo succedant in iuribus defunctorum,succedunt etiam in istis actionibus, quæ eisdem personis certo tantum modo competere videntur . Et processus tam hęredi spoliati,quam contra spoliantis hęredem , radicato tamen spolio in personam vere spoliati conceditur,vt per Socin.in l.rem quæ nobis. ff. de acquir. poss. num. 10. Crescen. decis. 84. Bero. consil. 64. lib. 3. Iac.Cagnol. in hęred. nu. 22. de reg.iur. Et super
12 hoc sæpissime in tribunali A.C.iudicatum fuit . (*Quod autem actio spolij competat successori eius, qui spoliatus fuit, & nedum hæredi , & successori vniuersali,verum etiam singulari vltra prædictos doct.tradunt Ant. Gabriel. in com:opin. lib. 5. in tit. de restit. spol. conclus. 5. nu. 13. post Socin. vbi sup. Ruyn.Grat. & Cagnol.quos ibi allegat, & etiam Socin. Iun cons. 34. nu. 10. lib. 3. quem inter duos ex præcitatis per Gabr. vbi supra prox. refert,licet Menoch.tamen illis non adhæret,quoad singularem successorem, sed quoad hæredem, & successorem vniuersalem omnes cõueniunt, & ita tenent etiam Beninten. decis. 12. nu. 1. & 2. Rol.consil 6. nu. 14. li. 3. & cons. 32. nu. 4. li. 4. Crescen. decis. 3. per tot. de restit. spol. Hier. Gabr. in consil. 51. nu. 4. li. 1. qui omnes non solum loquuntur in hærede, verum etiam in successore singulari, vt tenuit Rot. Mohed. decis. 3. nu. 1. & 3. de restit. spol. Put. decis. 176. nu. 2. & 3. li. 2. Ant. Gabr. d. concl. 5. nu. 13. Socin. Sen. in d.l. rem quæ nobis. d. nu. 10. & diuers. decis. 907. per totum in 3. par. lib. 3. vbi licet valde dissentirent DD. Auditores tandẽ conclusum fuit, quod actio spolij transeat in singularem successorem, tam actiue, quam passiue. Quæ tamen intelligenda sunt, quando author defunctus fuit in vita spoliatus , vt supra dictum est, ita vt non possederit vsque ad mortem, quia isto casu sicut ipsi competijsset actio spolij ita eadem competit hæredi, ac successori ipsius , alias enim si author mortuus possedisset tempore mortis, tunc non remedium spolij, & recuperandæ possessionem, sed adipiscendæ tãtum competeret hæredi, & successori, vt declarant in his præallegat. Beninten. dicta decis. 12. nu. 3. Ant. Gabr. d. concl. 5. nu. 20. post Cagnol. & alios, Rol. in d. cons. 32. nu. 4. d. li. 4. vbi assignat rationem, quia successor repræsentat personam defuncti in iure creato, & formato tempore mortis in persona ipsius defuncti, secus vero in non formato; quia nunquam penes ipsum fuit , & propterea ad successorem non esset transmissibile ex persona ipsius authoris de-*
13 *functi .*) Vbi autem dictum fuit, actionem hanc non competere hęredi,dic,quod non ita procedit in successore Ecclesię pro pensione debita suæ Ecclesiæ , quia si rector prædecessor longo tempore exigit pensionem,& demum moriatur, & alter succedat in eadem Ecclesia, successor ille tunc agere poterit spolio, licet ipse nunquam fuerit in possessione exigendi : quia non ipse rector, sed

Ecclesiâ, quæ est in possessione exigendi, agere videtur. Rot. decis. 4. in nou. in princ. ad no. per Innoc. in c. in litteris de restit. spol. in fin. in glos. penult. & in c. cum super, de caus. poss. & propriet. Ecclesia enim anima est viuentis, quæ nunquam moritur argum. in auth. quomodo oportet Episcopos. in fin. & no. in l. & quia. ff. de iurisd. omn. iudic: Quod non ita dicendum est in hærede, seu hęreditate iacente: quia hæreditas non est in anima viuentis, ff. de fideiuss. l. mortuo, & l. 1. §. Scęuola. ff. si quis ex testam. liber esse iussus fuc.

DE MODO PROCEDENDI VIGORE Saluiani interdicti. Cap. II.

1 *Intentatur interdum remedium Saluiani interdicti reali actione.*
2 *Hoc tamen raro contingit, & quare.*
3 *In Monitorio remedij Saluiani interdicti non debent apponi verba, quæ petitorium sapiant, nec accumulari remedia ad inuicem contraria.*
4 *Si secus fieret, quid sequeretur.*
5 *Petitorium quandocunque ante sententiam suspenditur, secus post sententiam.*
Cedula suspensionis petitorij, & an eo suspenso possit in eo procedi.
6 *Reo opponente, tenetur actor specificare remedium, quo vti velit.*
Effectus clausulæ, sola facti veritate inspecta.
7 *Alia, quæ non debent in hoc monitorio poni, & quare.*
8 *Dimittitur actio hypothecaria, & Seruiana, & intentatur Saluianum interdictum, & quare.*
9 *Saluianum interdictum datur contra debitorem, & tertium possessorem.*
10 *In iudicio Saluiani interdicti, de sola possessione agitur.*
11 *Quid probare necesse sit in hoc iudicio.*
12 *Sufficiunt in eo semiplenæ probationes. Identitas rei, quæ per debitorem possidebatur, est plene probanda.*
13 *Contra principalem debitorem excussio non requiritur.*
14 *Contra quos detur hypothecaria, & Seruiana actio.*
15 *In hypothecaria actione possessio auocatur, & excussio, ac probationes plenæ requiruntur.*
16 *Non satis frequenter hæc actio intentatur.*
17 *Quæstio in iudicio actionis hypothecariæ.*
18 *Tertius possessor tenetur in hoc iudicio cessionem iurium acceptare eo modo, quo actor facere vult.*
19 *Tertio possessori exceptionem cedendarum opponere non licet.*
20 *Secus in fideiussore, & quare.*

21 Co-

21 *Cogitur nonnunquam actor cessionem legitimam facere, & quare.*
22 *Sufficit seruare quatuor ex substantialibus terminis in iudicio Saluiani interdicti, & quos.*
23 *Tutius est in hoc iudicio sententiam in scriptis, quam simplex decretum obtinere, & quare.*
24 *Sententiæ in hoc iudicio ferri consueta formula.*
25 *Lata hac sententia, repetitur Aegydiana constitutio.*
26 *Non est necesse eam producere, cum notoria sit.*
Aegydiana non admittit exequutionem sententiæ iniustæ ex eisdem actis.
27 *Citatio facienda post sententiam latam, & quomodo mandatum concedatur.*
28 *Effectus oppositionis, generalia contra.*
29 *A. C. etiam quod Iudex delegatus sit, mandatum absque alia commissione relaxat.*
30 *His non obstat appellatio interposita in negocio principali, nec in expensis, nisi ab excessiua fuerit appellatum.*
31 *Formula mandati vigore eiusmodi sententiæ.*
32 *Quomodo mandatum hoc exequatur.*
33 *Tutius esset expellere inquilinum, in exequutione huius mandati, & quare.*
34 *Hoc remedium videtur in odium debitoris intentatum.*
35 *Si creditori pecunias potius, quam rem habere expediat, quid agere debeat.*
36 *Creditor immissus in possessionem, dicitur possidere ad commodum debitoris.*
37 *Creditor consequuta satisfactione sui crediti, possessionem debitori dimittere tenetur.*
Et quo remedio aduersus eum possessionem restituere recusantem agendum erit.
38 *Saluianum non competit in bonis mobilibus, & quare.*
Secus in corpore vniuersali.
39 *Sal. interdictum non competit contra creditorem anteriorem, & plura alia de hoc Saluiano interdicto.*
40 *Creditor non tenetur facere generalem quietantiam.*

1 REmedium adipiscendæ vigore vtilis Saluiani interdicti pro consequutione legati intentatur contra tertium possessorem bonorum testatoris, Aretin. in §. Item Seruiana. Institut. de action. Satisque est probare testatorem tempore conditi testamenti bona possedisse, & aduersarium possidere, vt d. §. Item Seruiana n. 15. Castren. cons. 112. nu. 6. li. 4. quos sequuti fuerunt DD. de Rota, vt in

vna Foroliuien. bonorum. 24. Ianuar. 1581. coram Palęotto. Et in
2 aliquibus alijs casibus intentatur cōtra debitores reali tamen actione, Sed raro hoc euenit, cum creditores fere semper personam, & bona obligata habeant, & ideo facilius creditum suum consequuntur, exequutiue vigore Cameralis obligationis procedendo, & mandatum exequutiuum reale, & personale obtinendo, illudque in bonis exequendo, ac etiam vnico contextu personam debitoris carcerando. Verum si creditor creditum suum consequi non curat, sed potius aliqua de bonis debitoris habere desiderat, facit
3 contra eum monitorium de dimittendo possessionem bonorum, cuius exemplum in præcedenti capite posuimus. Quia autem, vt plurimum, contra tertios possessores, & detentores bonorum, tam immobilium, quam mobilium, & se mouentium, quorum identitas probari potest, vt superius dixi, iudicium intentatur: animaduertat Notarius, ad quem pro formando eiusmodi monitorio recurritur, non apponere verba aliqua, quæ petitorium sapiant, quæ verba, illorumq; effectum, & importantiam inferius pro illorum intellectu
4 explicabimus; vel accumulare diuersa remedia ad inuicem contraria, & insimul incompatibilia. Alioquin Notarij culpa, aut reus ab obseruatione iudicij absolueretur, aut respectu mixturę nō præ
5 cedente tamen aliquali petitorij suspensione, quod ante sententiā semper suspendi potest, vt per Gozad. cons. 10. n. 32. 33. & sequen. secus tamen post illius conclusionem, vt in c. pastoralis, de causa possess. & propriet. d. Gozad. consil. 12. Vestr. in lib. 4. cap. vltimo. num. 20. versic. quæ tamen suspensio, alias ratione in quam mixturæ daretur appellandi occasio, & eo casu, tam ad suspensiuum, quam deuolutiuum effectum appellatio concederetur, Iason
6 consil. 187. col. penult. vers. 1. respondeo in 2. Cedula autem suspensionis petitorij hæc tantum pauca continere debet, vt puta, quod compareat principalis citra &c. vel procurator qui declaret, quod intendit in hoc iud. agere solo iud. possessorio, & si quid in eo aliquid factum fuerit, quod petitorium concernat, id solum factum fuisse ad effectum coadiuuandi, & colorandi ipsum iudicium possessorium; quod petitorium ex nunc suspendit, & pro suspenso habuit, & habet, & quod per quemcunque actum faciendum in hac causa non intendit ab huiusmodi suspensione recedere, nisi de hoc expressam fecerit mentionem, de quo expresse protestatur præmisso, & omni alio meliori modo &c. In quo quidem articulo suspensionis petitorij dubitatum alias fuit, an eo suspenso valeat in
7 vtroque procedi, dicta protestatione non obstante DD. de Rota tenuerunt quod sic, ex rationibus, de quibus in decis. 250. de caus. poss. & propriet. in nou. per totum, Non potest tamen actor plu-

ra

ra remedia accumulare, sed vnicum tantum remedium intentare sibi licet, immo reo petente, quo remedio vti velit, tenetur illud declarare, Dec. in l. edita num. 3. C. de eden. & in cap. dilecti. num. 6. de iud. Exprimendo enim actor vnicam actionem, siue causam, videtur illam tantum in iudicio deduxisse, l. fin. C. de anna. except. Respectu autem alterius causæ, opus est nouo libello, seu monitorio, & noua instantia. Socin. consil. 39. col. 6. versic. circa tertiam principalem quæstionem li. 1. Agens enim ex noua causa, ad quam se astrinxit, si illam non probat, debet succumbere; licet ex alia causa agere, & obtinere potuisset, etiam quod illa probetur, l. habebat. ff. de institut. Aym. cons. 80. lib. 1. nume. 17. Secus, quando Iudex procederet cum clausula, sola facti veritate inspecta, vt per eundem Aym. consil. 198. eodem lib. num. 7. Tamen si petitio generalis sit, & non opponatur, & declaretur in prosequutione causæ per positiones, articulos, processum, & sententiam, iuxta decis. Rot. Genuen. num. 19. decis. 91. *Paul. de Castr. in l. non potest. num. 7. ff. de Iudicijs.* Præterea non petat Notarius rem ipsam, sed rei possessionem simpliciter, non autem accumulatiue rem, & illius possessionem; nec apponat, quod res, super qua actio intentatur, est libera creditoris, vel pieno iure dominij ad ipsum pertineat: omnia hæc enim, & his similia sapiunt petitorium; cum istud verbum, pertinere denotet causam dominij. l. in conuentionibus. §. 1. ff. de verb. signif. l. verbum illud pertinere, eodem tit. idem est in verbo spectare. c. cum venisset. in princ. de instit. Host. in c. licet. de probat. & consequenter per ea condemnato licebit appellare, vt per Ias. dicto consil. 187. supra citato.

8 Hinc est, quod cauti procuratores hypothecariam, & Seruianam actionem omittunt, & Saluianum interdictum tanquam magis proficuum intentant. Nam Seruiana actio cum sit hypothecaria, iudicium petitorium: Saluianum vero possessorium parit.

9 In primo datur appellatio, in secundo denegatur. In primo admittitur exceptio nullitatis hypothecæ: in secundo excluditur; saltem quando requirit altiorem indaginem. In primo præsupponitur pignus: in secundo minime. Quæ omnia in iure sunt clara, vt per Neguf. in 1. memb. 2. part. num. 1. cum sequent. Corne. cons.

10 190. num. 3. & 7. vol. 1. cum concordan. Vlterius, hoc Saluianum interdictum contra tertios possessores datur, & de sola possessio-

11 ne contenditur: in quo sufficit verificare, quod debitor rem, super qua remedium istud intentatur, aut tempore factæ obligationis, aut post possederit, & possessionem rei conuenti, vt in l. 1. & ibi. glos. in ver. cōpetit. in fin. ff. de Salmiano interdicto, & magistraliter Paul. de Castr. in l. rem alienam. colum. fin. versic. Sed si in Sal-

uiano

uiano interdicto. ff. de pign. & vide Neguſ. quod ſufficit probare, quod debitor poſſidebat tempore obligationis, in 3. membr. 8.
12 part. 7. concluſ. nu. 19. Probatur etiam identitas rei, quæ per tertium poſſidetur, vt puta quod res eſſet illamet, quæ vt dixi, poſſidebatur per debitorem, quæ eſt plene probanda per eum, qui in illa ſe fundat, l. duo ſunt Titij. ff. de Teſtam. tutel. Bart. & alij per Corn. conſil. 244. num. 11. cum ſequent. li. 4. Aym. conſ. 112. num. 5. & 6. Amplius in hoc iudicio tanquam ſummario leuiores
13 probationes ſufficiunt, nec diligentia, ſeu excuſſio contra principalem debitorem requiritur, Rolan. à Valle. conſil. 14. num. 18. volum. 1. Crauet. conſil. 201. nu. 45. Menoch. remed. 3. de adip. num. 179. *Addo inſuper, quod agens Sal. interdicto debet etiam probare ſe creditorem, & reum principalem debitorem, cum creditum, & debitum ſit de ſubſtantia, & neceſſarium antecedens Sal. vt tenuit Rota in vna Rom. ſeu Ame-*
14 *rin. domus coram Cantuccio, 8. Iunij 1576. diuerſ.* Seruiana vero, & hypothecaria actio, cum de rei proprietate agitur, datur cõtra alios
15 quoſcunque, qui rem quæſiuerunt. Et in huiuſmodi hypothecaria actione poſſeſſio ratione iuris hypothecæ auocatur, & excuſſio bonorum debitoris, & aliæ efficaciores probationes requiruntur ex ſupradictis, & alijs deductis per Neguſ. ſupra citatum in 3. membro, 8. par. per totum: qui docet cui, & contra quem competat hypothecaria. & quæ in hoc iudicio probanda ſint, & quomodo formandus ſit libellus, & ſententia. Sed cum actio hæc raro intente-
16 tur, nil vltra circa eam referam. Verum in quaſi quotidiana quæſtione vtilis Saluiani interdicti, non ſemel tractari, vidi, & audiui,
17 quod tertius poſſeſſor in hoc iudicio ſuccumbens iurium, & actio-
18 num ceſſionem ſibi ab actore fieri petijt. Replicauit actor ſe non teneri, & quatenus teneatur, non debere cedere, niſi iura talia qua-
19 lia habet. Reſolutum fuit, tertium teneri illa acceptare eo modo,
20 quo actor cedere vult. Quoniam tertius non poteſt exceptionem cedendarum opponere, ſicut fideiuſſor: nam quando fideiuſſor accedit, beneficij cedendarum contemplatione accedere videtur; & ob id illi, medio huius beneficij ſuccurritur per id, quod habetur in l. 11. §. idem Varus ait. ff. de aqua. plu. Fallit hoc in tertio poſſeſſore; quia non accipit poſſeſſionem hac intentione, vt ſibi iura cedantur, ſed hoc extra conſiderationem accidit. Attamen
21 quia tertius hic poſſeſſor coacte, & non ſponte ſoluit, pluries vidi creditorem adſtrictum in tribunali Aud. Cam. ad petitam ceſſionem perſoluendi faciendam, iuxta text. in l. mulier. ff. qui potiores in pign. habeantur. Neguſ. ſupra citat. in 3. membro, 5. par. num. 26. vide etiam in hoc, Dec. conſil. 104. per totum, in prima par. ſecus in alio extraneo creditore, offerente creditori, & petente

te ab eo talem cesſionem ſibi fieri : quia tunc creditor inuitus cogi non poteſt, vt ibi per Neguſ. num. 41. Et quod creditor tenetur facere cesſionem iurium, tertio ſoluenti quando non ſponte, ſed coacte ſoluit, tenet Bart. in l. per diuerſas. C. mandati num. 19. Ad proceſſum igitur, qui vigore Saluiani interdicti fit redeundo dicimus, quod verificatis extremis requiſitis, de quibus ſupra meminimus, ſeruatisque terminis ſubſtantialibus de ſtylo dicti tribunalis ſeruari ſolitis, vel ſaltem iſtis quatuor, ad articu-
22 landum, dicendum contra articulos, producendum omnia, & dicendum contra producta, quæ in hoc iudicio ſufficiunt, vt inferius ſuo aptiori loco dicetur; ac præuia illorum reiteratione, ac termini ad ſententiam ſeruatione; Iudex ad ſententiam ſub forma inferius locata procedit. Et licet aliqui loco ſententiæ decreto
23 mandati de immittendo in poſſesſionem contenti ſint; tamen cauti procuratores ſententiam in ſcriptis petunt, ad oppoſitionibus obuiandum, quæ non raro cauſam protrahere ſolent : cum ab his decretis, quamuis illa habeant vim diffinitiuæ, & in iudicatum tranſierint, Iudex, vt dixi in 1. lib. reponere conſueuit. Forma
24 ſententiæ, quæ in hoc iudicio fertur eſt huiuſmodi. Chriſti nomine inuocato. Per hanc noſtram diffinitiuam ſententiam, quam pro tribunali ſedentes, & ſolum Deum præ oculis habentes ferimus in his ſcriptis de iuris peritorum cõſilio, in cauſa, & cauſis coram nobis vertẽ. ibus inter d. Actorẽ ex vna, & B. Reum conuentũ ſuper dimisſione, & relaxatione domus poſitæ &c. iuxta &c. quã D. N. alias tenebat, & posſidebat, & nunc d. B. detinet, & posſidet, rebusque alijs in actis, & proceſſu cauſæ, & cauſarum huiuſmodi latius deductis partibus ex altera, dicimus, pronunciamus, ſententiamus, decernimus, & declaramus, dictum A. in poſseſſionem realem, actualem, & corporalem, ſupradictæ domus, illiusque iurium, & pertinentiarum immittendum fore, & eſse, prout immitti volumus, & mandamus, per ipſum D. A. retinendam, donec ſibi de ſumma ſcutorum trecentorum eidem A. per dictum D. N. debitorum vigore inſtrumenti in forma Cameræ rogati ſub die &c. de quo in actis, fuerit integraliter ſatisfactum; mandatumque de immittendo in poſseſſionem prædictam deſuper opportunum decernendum fore, & eſse, prout decernimus; ipſumque D. B. in expenſis coram Nobis pro parte dicti A. in huiuſmodi cauſa legitime factis, condemnandum fore, & eſse, prout condemnamus : quarum taxationem nobis, vel cui de iure in poſterum reſeruamus, omni meliori modo &c. *Et ita formandam eſſe ſententiam dicit Bart. in l. 1. C. de Sal. interdicto. nec dicendum erit in ea, D.B. teneri, aut obligatum eſſe ad dimittendum, cum actio hæc ſit perſonalis,*

lis, *vt idem Bart. ibidem*. Qua quidem sententia lata, & publicata, creditor constitutionem Aegydianam reperit in actis Notarij, tanquam notoriam, absque aliqua alia illius reali productione,
26 vt per Felyn. in cap. 1. num. 12. vers. secundus casus. de re iud. Cassad. de pension. decis. 2. num. 6. & idem Felyn. in cap. pastoralis. de fid. instrument. Notorium enim non releuat ab onere allegandi, sed tantum ab onere probandi, glos. in Clem. appellan. de appellat. Et hinc est, quod in curia multoties dantur articuli, in quibus plura repetuntur, & ponuntur ad causam facientia; & citatur pars, ad dicendum contra articulos, licet non inducantur, neque examinentur testes. Quæ quidem Aegydiana de notorio stylo Rotæ habet tantum locum in terris Ecclesiæ immediate subiectis in causis profanis: In bonis autem profanis, beneficialibus, spiritualibus, iurisdictionalibus, & similibus extra terras Ecclesiæ seruatur ius ciuile, & æquiparantur, l. vnica, C. si de mom. poss. fuerit appellatum, & easdem recipiunt limitationes, quas recipit dicta lex vnica: ex qua prohibetur appellatio, etiam si sententia fuerit condemnatoria in fructibus, & expensis, licet quoad illos appellationi deferatur, Crescen. decis. 120. quę Aegydiana desiderat sententiam iustam ex eisdem actis, adeo vt ex nouis iustificari non possit, ad effectum, vt locus sit illius exequutioni, Corn. cons. 10. col. 2. li. 4. Put. decis. 8. de Aegyd. Et ad cognoscendum, an locus sit appellationi tenor sententiæ inspici debet, idem Corn. cons. 10. num. 3. d. vol. 4. Redeundo igitur ad vlteriorē
27 processum exequutionis prædictæ, dico quod actor postea partem citat, ad dicendum contra iura producta, & repetita, videndumque iurare testes super illorum recognitione, quatenus opus sit, necnon videndum relaxari mandatum in sententia decretum. In
28 cuius termino Iudex relaxat mandatum, nisi ad primam diem cum intimatione. Nisi forte citatus opposuerit Generalia contra, & pendente termino ad dicendum contra, nihil fieri. Hæc enim oppositio quoduis decretum, quantumuis exequutiuum retardat, nisi forsan dubitaretur de fuga, seu subtractione bonorum: nam in hunc casum Iudex oppositionem hanc non attendit. Exequuta, & reproducta intimatione prædicta, post primam diem iuridicam à die exequutionis mandatum expeditur. Cauti tamen procuratores, vt breuius, & facilius mandatum obtineant, ante latam sententiam petitorium suspendunt vt dictum est, & Aegydianam constitutionem repetunt, & in sententia obtinent non tantū decerni, vt in præscripta sententia habetur, sed etiam vnico contextu relaxari mandatum; quod in hunc casum simul, ac est lata sententia, absque aliqua citatione relaxatur. Et etiamsi non semel

mel fuerit dubitatum, & forsan aliquoties in Signatura resolutũ,
quod in his causis ante mandati relaxationem, & expeditionem
debet cognosci, an locus sit constitutioni Aegydianæ, & requiratur
commissio; vt constito, quod Aegydianę constitutioni sit locus, suũ
sententiam exequatur; nihilominus in Tribunali A.C. obseruatum
fuit, quod Auditor suam sententiam exequatur, illamque exequu-
tioni demandet, etiam si sit Iudex delegatus absque aliqua alia
commissione, & noua iurisdictione; non obstante quacunque inter-
posita appellatione, tam super negocio principali, quam super ex-
30 pensis: quatenus tamen non fuerit ab illarum excessiua taxatione
appellatum; *vt superius meminimus in fine cap. 27. lib. 1.* nam quoad
illas tunc appellatio admittitur, & exequutio retardatur, vt supra
probauimus, si expensę taxatę summam sexdecim ducatorum ex-
cedunt, si vero non excedunt, appellatio non recipitur, & com-
missio non signatur, vt inferius suo aptiori loco dicetur. Forma
31 mandati, quod vigore suprascriptę sententię decernitur, hæc est.
De mandato &c. & ad instantiam A. principalis, mandatur vo-
bis Capitaneo, & exequutoribus curiæ, ad quos spectat, quate-
nus statim visis præsentibus, sub 500. ducatorum &c. ac manda-
ti exequutiui, & in subsidium excommunicationis, alijsque &c.
pœnis, debeatis eundem D. instantem, siue eius legitimum pro-
curatorem in realem, actualem, & corporalem possessionem do-
mus olim spectantis ad d. N. sitæ &c. iuxta &c. quam ad præsens
possidet, seu detinet B. amoto, & expulso dicto B. & alio quocun-
que illicito detentore induxisse, imposuisse, & immisisse, ac indu-
ctum, & immissum contra prædictum B. & alios quoscunque ma-
nutenuisse, & conseruasse, ac de fructibus, & emolumentis illius
respondisse, & responderi fecisse, per instantem retinendam, do-
nec de suo credito scutorum trecentorum, de quo in actis, fuerit
integre satisfactum. Quoniam aduersario citato, & intimato, ser-
uatisque seruandis in vim sententię, de qua in actis, Dominus ita
32 mandauit, die &c. Cuius mandati vigore exequutor conducit cre-
ditorem ad domum prædictam, & vigore mandati eum in posses-
sionem inducit, amoto exinde inquilino, & alio quocunque inde-
33 bito detentore. Nam si inquilinus, remaneret in domo, dubi-
taretur si mutata esset prima possessio. *Quinimmo tenuit Rota,
quod possessio, non eiectis inquilino, & bonis, valida non sit, neque con-
siderabilis, neque manutenibilis, vt in vna Maceraten. hæreditatis, 27. No-
uembris 1589. & alias 4. Iun. 1590. coram R. P. D. Pamphilio.*
34 Et propterea, ad tollendum omne dubium, fiat expulsio inquili-
ni, vt supra posuimus. Verum si reus conuentus, in cuius odium,
vt tedio affectus rem reluat, & creditori satisfaciat, remedium hoc

35 permissum videtur domum reluere, & creditori satisfacere neglexerit, creditorique magis expediat creditum suum quanto citius recuperare, præsertim quando pauci, aut nulli fructus ex re, cuius possessionē creditor fuit assecutus, percipiuntur, recurrat ad Signaturam gratiæ, & præuio rescripto manu Papę signato, quod pluries concedi, & denegari vidi, prout ęquitas suadet, habita ratione personæ creditoris, puta si sit vidua, pauper, aut alia miserabilis persona vigore rescripti huiusmodi, præuia citatione (ad dicendum contra) debitorem etiam citet (ad reluendum rem, cuius possessio capta fuit, alias videndum illam mandari consignari Cursori ad effectum subhastandi, & subhastari mandari): Et præcedente subhastatione, vt moris est, & successiue deliberatione, curet sibi de suo credito satisfieri, modo, quem superius, cum de exequutione Ca-
36 meralis obligationis agebamus, tradidimus. Alias creditor sic immissus in possessionem, licet ciuiliter, & naturaliter, ac bona fide possideat, tamen quia videtur concedi creditori tanquam pignus pro sua cautione ad istum effectum, creditor dicitur possidere ad commodum debitoris, in tantum, quod fructus illius commodo cedunt, l.1.& 2.C.de pign. actio. Ne igitur, fructus diminuant sortem principalem, creditor poterit, auocata possessione bonorum vigore Saluiani interdicti statim agere petitorio, & docere de validitate sui crediti: & obtenta in petitorio victoria agere ad distractionem pignorum, vt sibi soluatur, ita dictum fuit in vna Romana 50. scutorum pro Illustriss. D. Portia Cere, coram R.P.D. de Rubeis 4. Iulij 1577. Postquam autem dictus creditor debitam sui crediti satisfactionem consequutus fuerit ex fructibus rei, cuius possessio-
37 nem assequutus fuit, eam debtori dimittere, & relaxare tenetur; nam cum possessio capta fuerit ex causa hypothecæ competentis eidem creditori, & satisfactione prædicta cessat hypotheca, & causa possessionis: & ideo debet cessare effectus. Tiraquell. tract. cess. caus. num. 20. & 21. alias contra eum restituere renuentem, remedio recuperandæ agendum erit, vt fuit resolutum in Rota in vna Romana Vineæ DD. de Brunis die 4. Decemb. del 84. coram Illustriss. Blanchetto. Cuius libelli, seu monitorij forma est tradita in prox. præceden. cap. de iudicio recuperandæ. Ea, n. quę de Saluiano superius diximus videntur tantum locum obtinere contra tertium possessorem bonorum stabilium, quia realis est, & sequitur fundum, vt per Negus. in tract. de pig. in 2. mem. 8. par. sub num. 1. Super bonis autem mobilibus, & se mouentibus, vt puta animalibus, mercibus venalibus, & similibus non competit hypotheca neque Saluianum, nisi quatenus permaneant in manibus debitoris l. cum Taberna, in princ. & ibi Bald. in uers. item nota. Saly... in 2. notab. ff.

tab.ff.de pign.idem Bal.in l.vbi adhuc.n.18.ver.sed pone,cum seq. C.de iur. dot. vbi etiam reddit rationem, quia alias impediretur commercium.Bart.in l.si constanter.sub num.43.vers.si vere quaeritur.Iason.in §.item Serviana,num. 51. instit. de actio. Paris.consil. 69.num.3.lib.4.idem Neguf.par.2.memb.2.num.23.Couar.pract. qq.c.27.col.5.Straccha.de Mercat.tit.mand.nu.7. Put.decis.297 lib. 2.secus tamen dicendum videtur de vniuersali corpore, vt puta de apotheca,grege,& similibus habentibus corpus vniuersale, vt per Neguf.in 2.part.2.memb.sub num. 18. & 24. in fin. num. 25. *Amplius*

39 *visum est, huic Saluiano interdicti articulo, referre decisionem factam in vna Placentina Saluiani interdicti, in qua coram Illustriss. D. Cardinale Mantica,tunc Rotae Auditore sub die 16. Iunij 1589. fuit resolutum,Conuentum in hoc iudicio potuisse retinere domum,de qua agebatur pro suo credito anteriori, cum Saluianum interdictum non competat contra creditorem habentem anteriorem hypothecam, vt saepius fuit resolutum in Rota. Quibus addo, quod quando emptor possidet, & soluit anteriori creditori,habet exceptionem repellendi creditorem postea venientem, vt resoluit Rota in vna Rom.census coram Robusterio,pro Dominico de Amatrice, & Illustris. D. Artimisia Columna, contra haeredes Bernard. de Barbarellis, vbi allegatur gloss.fin.in fin.in l.cum prior.ff.de distract.pignor.gloss.2.in l.1.ff.quibus modis pign.vel hypotheca sol. Corn.cons.245.num.13. vers. si autem dicta bona pro soluendis dotibus,circa fin.cum alijs allegat.per Neguf. 3.memb.5.p. num.3.ver.tamen est aduertendum.)*

40 Si autem debitor pro liberatione ipsius, & causam ab eo habentis comparuisset, & soluere voluisset creditori,& ab eo generalem quietationem peteret dicendum erit per iudicem iuste ei denegandam,nam creditor non tenetur eandem generalem quietantiam facere, sed tantum de receptis, & amplius cum reseruatione iurium quatenus ea reseruare voluerit.Ias.in l. cum Aquiliana sub num.4. circa fin.ff.de transaction.& ibi Bart.eodem titulo.

ALIA DE EODEM TITVLO Cap. III.

1 *Hypotheca praescribitur spatio decennij contra tertium possessorem.*
2 *Possessor conuentus habet retentionem respectu melioramentorum.*
3 *Secus ab A.C. si melioramenta non sunt liquida.*
4 *Per lapsum decennij.*
Praescribitur hypotheca contra tertium possessorem.
5 *Pro melioramentis in genere liquidatis datur possessori retentio.*
6 *Pro melioramentis datur retentio non dicto.*

ALIA

ANtequam ab hoc Saluiano interdicto tanquam in A. C. & alijs Vrbis Tribunalibus satis frequentato non videntur hæc duo omittenda.
1 Alterum scilicet, quod hypotheca contra tertium possessorem decennio præscribitur. Alterum vero, quod tertius possessor in hoc iudicio
2 conuentus pro melioramentis rei retentionem habet, & in vtroque casu habes decisiones Rotæ, inferius scriptas, ad quas in facti contingentia recurre, quas hic non inutile imprimendas esse iussi, & licet Rota, vt in decisione videre est dixerit retentionem reo conuento dari, quotiescunque saltim in genere constet de melioramentis, tamen A. C. à multo tem-
3 pore citra aliter seruauit, nempe, quod licet constet in genere de melioramentis nisi liquide de eis constet exceptionem retentionis non admittit, sed data idonea cautione de illa soluendo ad omne mandatum Domini, quamprimum fuerint liquidata, mandatum de immittendo in possessionem rei, de qua agitur actori concedit.

R. P. D. ORANO

ROMANA HAERED. DE BEVILACQVA,

Die 15. Maij 1591.

EPITOME.

POssessor conuentus habet retentionem respectu melioramentorum licet de eis tantum in genere constet.

1 IN causa Romana hæreditatis de Beuilacqua, quia pro parte Tulliæ ad iustificationem sententiæ Aud. Cam. in qua declarabatur Iuliam immitten. in possesionem medietatis domorum per Luparellos, & Illustrissimos DD. de Caetanis possessarum producta fuerunt duo instrumenta, vnum scilicet editum super pactis dota-

dotalibus q. Iuliæ eius matris. Alterum continens confessionem dotis per Philosophum recept. & pro illius assecuratione, in euentum quod locus fuerit restitutioni adiecta speciali hypoteca super domibus, postea per Luparellos acquisitis, ideo dubium stantibus prædictis instrumentis, & alijs hinc inde deductis, an sententia A. C. mandans Iuliam immitti in possessionem partis domorum à Luparellis acquisitarum, & alterius ab Illustrissimis de Caetanis empt. possit pro rata medietatis dotis, & iurium dotalium d. q. Tulliæ confirmari. DD. vero responderunt sententiam non posse pro dicta rata confirmari, nisi prius per Tulliam hæreditatem Iuliæ vendicantem reddita ratione administrationis tutelæ q. Ludouici iuxta text. in l. 3. §. hæc actio, ff. de neg. gest. l. tutelæ, l. omnes tutores, C. de administr. tut. Dec. consil. 100. colum. fin. Boer. decis. 59. part. 1. cum enim constet durante dicta administratione multas notabiles pecuniarum summas ad Ludouicum pupillum pertinentes exegisse, intrat præsumptio ex illis de sua dote, vel aliunde per pupillum debitum fuisse satisfactum, l. peculium la seconda, §. præterea, ff. de peculio. Dec. consil. 13. ibi num. 16. Cagnol. in repet. l. singularia num. 70. cum multis seq. ff. si certum petatur in tantum, quod per solutionem estincta fuit obligatio, & hypoteca occasione dotis super domibus hodie per Luparellos possessis constituta, nulla videbatur ad fauorem Tulliæ super illarum parte decerni immissio, nam cum illa fundaretur, vel interdicto quorum bonorum, vel Saluiano illis non poterat aliter esse locus, nisi probata possessione Tulliæ, l. 1. ff. quorum bonor. Dec. consil. 31. in princ. lib. 1. possessio autem illorum iure familiaritatis viuente marito penes se existens non censetur per eius obitum mutata, nisi hoc declarauerit l. dotis actio. C. solut. matr. & ibi Angel. Bald. consil. 35. lib. 3. sicut dicitur de aditione quæ est, quod solo animo fieri possit. l. si auia. C. de Iur. delib. tamen requiritur, quod de animo constet, vt not. l. 1. in princ. & Bart. in l. quærit. C. de acquiren. hæred. tamen quia animus mutandi possessionem nō præsumitur l. verum hic status. §. 1. de donat. inter virum, & vxorem, tunc etiam quia Ludouicus esset hæres à patre institutus, & habitaret domum paternam videtur adiuisse hæreditatem paternam l. 1. C. de rep. hæred. Bart. & Doct. in l. nam hoc. C. vnde legitimi, & ex alia aditione potuisset propria auctoritate bonorum hæreditariorum possessionem accipere. l. cum hæredes in princ. ff. de acquiren. poss. Ang. in l. 2. in princ. C. quorum bonorum, Dec. consil. 231. quorum altero stante, quod Iulia nisi consentiente hærede potestatem ingrediendi possessionem rerum dotalium non habuit, Dec. in

l. dotis, C. de collat. & consequenter interdictum, quorum bonorum Tulliæ non competit, minus, & immissio erit concedenda ex Saluiano, quia conceditur tantum ad tempus quousque fuerit de credito satisfactum, & à die quo fuerit factus locus restitutio-
4 ni dotis lapsi essent amplius, quam decem anni expirauit beneficium Saluiani, per decennium enim hypotheca præscribitur l. 1. & 2. C. si aduer. cred. præscrip. opp. quod etiam dicendum est respectu partis domus Illustrissimorum Dominorum de Caetanis venditæ, quam domum fuisse possessam à Tullia non docetur, & quatenus appareat, constat ex præsumptione iuris dotem Tulliæ fuisse solutam, nisi Tullia ex ratione administrationis, & calculo facto, & faciendo de contrario constare faciat.

R. P. D. PENIA

Romana Saluiani interdicti,

Veneris 19. Nouemb. 1593.

EPITOME.

Pro melioramentis in genere liquidatis datur possessori retentio.

5 IN vna Romana Saluiani interdicti extra Rotam præsuppositis sententijs in hac causa latis, & statuto Vrbis cap. 174. libro 1. & cautione data per C. Mercurium Amodæum iuxta formam dicti statuti, & alijs hinc inde deductis, dubitaui, an esset locus restitutioni summæ exact. à Mercurio vna cum expensis.

Et causa proposita die 25. Octobris 1593. dissentien. dominorum suffragijs non potuit capi resolutio in hac vero positione dubio iterum discusso affirmatiuè pronunciatum fuit esse locum restitutioni dictæ summæ cum expensis, nam cum Mercurius præstitisset cautionem de restituen. omnia quæ acceperat in exequutione, sub conditione si per duas conformes iudicaretur appella-

tionem

tionem interpositam per Dominum Carolum Gabrielium à sententia primi Collateralis non fuisse reijcien. iuxta formam prędicti statuti, illa conditio satis videbatur purificata, eo ipso quod fuerat pronunciatum appellationem non fuisse reijcien. tunc enim statim commissa fuerit stipulatio, & locus factus restitutioni summæ per Mercurium exactæ.

Nec propterea deficerant esse conformes, quod in vna diceretur appellationem non fuisse reijcien. quoad melioramenta per Dominum Carolum in actis deducta, & in altera simpliciter pronunciarentur appellationem non fuisse reijciendam, satis enim erat, quod conueniret in effectu principali, quod appellatio non erat reijcienda, cum quantum ad conformitatem potissimum attendantur effectus, Ruyn. consil. 114. num. 14. Gabr. tit. de execut. rei iud. concl. 1. num. 33. & 34.

Maximè, quia illa verba consultoris, quoad melioramenta in casu proposito non videbantur importare aliquam distinctionem, videlicet quantum ad melioramenta suspenderetur, & quantum ad alia daretur exequutio, nam cum Carolus prętenderet omnes domus melioratas super quo non fuerat cognitum, & aliquæ ex illis apparerent melioratæ, & sententia primi Collateralis nulla facta mentione melioramentorum pronunciasset Mercurium in omnium possessionem fuisse immitten. non poterat admitti appellatio, quoad melioramenta, quia exequutio in toto suspenderetur, ex quibus satis aperte constabat prędicta verba. quoad melioramenta, & secundum rationem, & secundum iuris dispositionem necessario importasse causam, nempe non fuisse reijcien. appellationem, causa autem nec alterat, nec diuersificat sententias conformes, Ruyn. in consil. 114. num. 14. libro 5. Gabr. d. conclus. 1. de exequut. rei iudic. numero 34.

Minus etiam dicebatur obstare, quod vna ex dictis sententijs loqueretur de primo Collaterale; altera vero de Senatore, nā quāuis ita reprobaret sententiam præcedentem à Senatore latam, tamen quatenus ad articulum appellationis non reijcien. spectabat virtualiter ambę loquebantur de appellatione interposita à sententia primi Collateralis, cum nulla alia appellatio fuisset reiecta, & de illa solum dubitaretur an fuisset reijcien.

Ad oppositionem factam contra d. Carolum, & quod in appellatione non expresserat causam, dicebatur primum satis de illa constare ex protestationibus in actis factis, & ex formula appellationis insinuata Capitaneo appellationis, qui grauauerat appellationem reijciendo.

Propterea respondebatur, quod cum possessoria in Curia Capi-

tolina vigore statuti, cap. 91. lib. 1. non regulentur secundum naturam merorum possessoriorum, sed secundum iudicia summaria, in quibus proceditur sine strepitu, & figura iudicij, vt in statuto Vrbis, cap. 88. appellatio sustinebatur non expressa causa grauaminis. Ang. cons. 267. num. 1. ver. nec obstat quod dicatur, per Maran. de ord. iudic. par. 6. ver. & notes perpetuo, nu. 154.

De melioramentis vero constabat satis in genere ex dictis testium, ex quibus vnus erat ille, qui partem eorum in domibus fecerat. Alter vero deponebat se vidisse cum illa fierent, pro quibus dabatur retentio, l. si in area, ff. de cond. indeb. auth. in §. ex diuerso Instit. de rer. diuis. Negus. in tract. de pign. memb. 4. p. 5. num. 8. Peregrin. decis. 16. lib. 2. quia enim pro recuperandis melioramentis
6 non competit actio, sed tantum retentio, d. l. si in area. ff. de cond. indeb. Bart. in l. 2. num. 3. ver. & ideo, de appell. recipien. Dec. cons. 28. num. 2. propterea etiam in possessorio propter praeiudicium irreparabile admittitur appellatio, & suspenditur exequutio, exceptio enim retentionis ob melioramenta etiam in exequutione opponi potest, & nisi admittatur potest legitime appellari. Alexand. cons. 85. num. 6. ver. praeterea etiam, lib. 5. quinimo nisi per retentionem, vel saltem per cautionem. Tertio melioramenta praetendenti succurratur, potest ille nedum remedio appellationis, sed etiam actione spolij, & viam nullitatis intentare. Contar. in l. vnica. C si de mom. poss. quaest. 24. num. 32. & ita in foro Capitolino seruari testatur hic Petr. in pract. tit. de caus. nullitatis. num. 27. ver. & ex rationibus.

Neque supradictum praeiudicium cessabat ex eo, quod versabamur in iudicio Saluiano, in quo satisfacto creditore domus cum melioramentis reuersura essent ad primos possessores, nam licet ista ratio suaderet non esse perpetuum praeiudicium, medio tamē tempore non tollebatur praeiudicium, ex quo creditor iure sibi cōpetente priuabatur, quod satis erat, cum valeat argumentum de toto ad partem etiam respectu temporis. Bald. in l. si cui, de leg. 1. Ias. in l. diuortio. §. quod in vno notab. ff. solut. matrim. Gomes. in reg. de trienn. 98. num. 1.

Non obstabat, quod melioramenta non sunt reficienda quando rem non probatur fuisse melioratam, quia vltra quod de hoc constabat ex testibus, dicebatur etiam quod cum de hoc esset videndum in liquidatione melioramentorum interim non poterat concedi immissio, & cessabat difficultas, ex quo saltem probabantur expensae in quibusdam domibus factae, quae veniebant reficiendae tanquam factae à domino in solo proprio. l. quod si seruus. §. sed & si & §. nec non. ff. de in rem. vers.

Com-

Competebat etiam Carolo retentio ob iura sibi ab anterioribus Creditoribus cessa cui propterea non poterant praeferri posteriores creditores eos immittendo in possessionem non facta saltem oblatione l.cum prior, ff.de distra.pign.Neguf. de pignor. part. 5. membr. 3.num.3.

Ad plures alias difficultates excitatas per informantes pro D. Mercurio, tam super eius bono iure in negotio principali, quam super alijs articulis superuacaneum erat singulatim respondere; cum ad propositi dubij decisionem sufficeret adesse duas conformes ex quibus purificata conditione teneretur Mercurius pecunias exactas Carolo restituere, &c.

R. P. D. FABIO

TERRACINEN. PALVDVM.

17. *Maij* 1559.

EPITOME.

Datur retentio melioramentorum antequam fiat exequutio, nec sufficit offerre cautionem bancariam.

IN vna Terracinen. Paludum inter Decanum, & DD. de Gottifredis, in qua Cardinalis habebat sententiam restitutoriam exequendam in partibus possessis per Gottifredos, in quibus facta erant multa melioramenta restituenda ipsis Gottifredis, quae tamen non erant liquida, & Cardinalis instabat pro exequutione offerens dare idoneam cautionem bancariam de soluendo melioramenta liquidata, & Gottifredi volebant vti retentione bonorum donec sibi reficerentur melioramenta, & dato dubio fuit resolutum dari retentionem melioramentorum antequam fieret exequutio, quia constabat, quod bona erant meliorata, & certa pars liquidata, & alia erat liquidanda, quod non sufficit cautio bancaria, sed datur retentio. Capyc.dec.17.Ruy.cós.84.col.fi.vol.1.Put.dec.12.de re iu.Tira.de re

tract.conuen.§.7.gloss.1.num.3.Galless.de oblig.in for.cam.pag.85. & contraria videntur not.in l.4.§.prætor ait.ff.de re iud. item Go zad.de pign.in 4.mem.1.par.nu.10.Castren.consi.251.vol.2.procedunt quando non constat de melioramentis, vel quando quis petit melioramenta ab aliquo non possidente, sed hinc. Gothifredi possidens, vt per Tiraq.in loco superius allegato, &c.

DE MODO PROCEDENDI IN remedio interdicti; Quorum bonorum. Cap. IV.

1 *Interdictum, quorum bonorum, quid operetur.*
2 *Contra quem conceditur.*
3 *Cui competat.*
4 *Quomodo vigore huius interdicti proceditur.*
5 *Si constat de legitimo contradictore legitime est citandus.*
6 *Hæres hæredis dicitur hæres primi testatoris.*
Secus in bonorum possessore.
7 *Requisita necessaria ad hoc, vt quis dicatur legitimus contradictor.*

1 INterdictum; Quorum bonorum, & interdictum, quorum legatorum in supradicto iudicio adipiscendæ, exemplificatur.

2 Illud autem est restitutorium ad vniuersitatem bonorum, & vniuersam hereditatem datur contra possessorem, seu detentorem hæreditatis.

3 Competit solum heredi vniuersali succedenti ab intestato, non autem vsufructuario bonorum, neque legatario, nisi forte legatarius, habeat in legato hæredis institutionem; quia tunc pro ea parte dicitur heres, per ea, quæ dicunt Franch.& Anchar.in cap. si pater, de testam. in 6. & absque vniuersalis heredis consensu, legatum propria auctoritate, vel ex iudicis decreto capere potest, quod intellige, non existente herede, qui hæreditatem adierit, vt per Mohed. decis. 302. Secus tamen dicendum erit eodem herede existente, qui hereditatem adiuit: tunc enim non habet remedium l.fin.C.de edict.diu.Adr.tollen.vt per Corn.cons.193. per totum, lib.2. quia tunc habetur loco legatarij, non autem heredis. Iason in l.edicto, eodem titulo. Et idem dicendum erit de vsufructuario omnium bonorum, vt per Puteum decisione 16.de caus.possess.& in l. vsufructu bonorum legato.ff.ad l. falcidiam, & in vna Spoletana vsusfructus coram Sarnen. de anno 1540. Existentibus

autem

autem hęredibus prædictis bona, seu legata capi non possunt sine facto ipsorum, vt per Alexand. cons. 81. num. 3. lib. 2. Natt. consil. 395. num. 4. & l. cum hęredes. ff. de acquir. vel amit. poss. vbi habetur quod bona non possunt capi propria auctoritate, quando per hęredes possidentur. In hoc autem iudicio ita proceditur. Inductis
4 duobus testibus, illisque per notarium pręmissa generali citatione per contradictas, siue edictum publicum iuxta temporum qualitates summarie examinatis super obitu testatoris, ac legitimatione personę hęredis, constitoque ex illorum depositionibus de dicto obitu, & N. tanquam hęredem ab intestato in hęreditate mortui succedere, pręmissaque alia simili citatione contra quoscunque interesse putantes (ad videndum infrascriptum instantem immitti in possessionem hęreditatis, & bonorum q. A. mandatumque desuper opportunū decerni, & relaxari) in citationis huiusmodi termino iudex mandatum nisi ad primam cum intimatione relaxat, sub
5 forma, quam inferius habes. Animaduerte tamen, quod si de certo contradictore constiterit, debet procedi pręuio monitorio; eoque legitime citato, ac seruatis debitis terminis, vt per Petr. de Ferrar. in forma libell. quo pet. hęred. ex testamento. Quare, & persona hęredis seruatis seruandis legitimari debet, vt in d. l. fin. cod.
6 tit. Ea enim, quæ superius dicta sunt de hærede, habent etiam locū in hęrede hæredis: cum hæres hæredis dicatur hæres primi testatoris. Aym. cons. 298. num. 9. lib. 2. ver. sicut dicitur de hęrede hęredis, cui competit etiam prędictum remedium adipiscendæ, non autem recuperandę. Put. decisio. 10. de caus. possess. Et licet ex prædictis hæres hęredis dicatur hæres primi testatoris, tamen non ita procedit in pœnalibus, vt puta si testator prohibet suo hæredi alienationem bonorum suorum sub pœna priuationis hæreditatis: talis enim prohibitio non extenditur ad hæredem hæredis, ex deductis in decisione Caputaquen. 118. lib. 2. in manuscript. in causa Bonon. DD. de Pepulis.

Hoc tantum remanet in hoc iudicio animaduertendum, quod ad hoc, vt quis dicatur legitimus contradictor tria necessaria requiruntur. Primo, quod possideat. Secundo, quod bona fide possideat. Tertio, quod in continenti doceat de iure suo, ita tradit Rol. à Vall. in primo cons. num. 71. lib. 1.

DE REMEDIO L. FIN. C. DE EDICT. Diui Adriani tollendo. Cap. V.

1 *Mandatum de immittendo vigore remedij, & illius formula.*
2 *Cur opponatur clausula, Et si quis, &c.*
3 *Vis supradicta clausula, & de illius effectu.*
4 *Absque hac clausula, quodnam praeiudicium infertur iura sua deducere volentibus.*
5 *Modus procedendi ad aperitionem, & exequutionem testamenti in scriptis.*
6 *Quomodo procedatur, quando testamentum in scriptis, caret requisitis.*
7 *Quid faciat iudex si dubitatur, quod inter contendentes super assequutione possessionis deueniatur ad arma.*
8 *An huiusmodi remedium fideicommissario competat, & quid prius fuit obseruatum, ac complura alia requisita in remedio. d. l. fin. contra quos, & quando competat.*
9 *Item complura alia de hoc remedio fideicommissario competenti cum copia decisionis.*

1 MAndatum de immittendo in possessionem vigore remedij l. final. C. de edicto diui Adriani tollend. conceditur vigore testamenti, quod iudici exhibetur non abolitum, neque cancellatum, nec rasum, neque in aliqua sui parte suspectum, Inductisque duobus testibus per Notarium modo praemisso in proxime praecedenti capite relato per Notarium examinatis, constitoq. ex illorum depositionibus de obitu testatoris, & legitimata persona haeredis in testamento scripti, praecedente citatione contra quoscunque interesse putantes (ad dicendum contra iura producta, & repetita, videndumque iurare testes super illorum recognitione, quatenus opus sit, necnon videndū infrascriptum D. instantem immitti in possessionem haereditatis, & bonorum q. d. A. mandatumq, desuper opportunum decerni, & relaxari.) In termino citationis, praeuia recognitione testamenti, iudex relaxat mandatum praedictum, nisi ad primam diem cum intimatione. Cuius formula haec est. De mandato Illustriss. D. Auditoris Camerae, &c. & ad instantiam D. N. haeredis q. A. principalis, mandatur Capitaneo, & exequutoribus Curiae, ad quos spectat, quatenus statim visis praesentibus, sub mille ducat. &c. mandati exequutiui, & in subsidium excommunicationis, alijsq. &c. poenis debeant eundem D. N. principalem, siue eius legitimū procuratorem, in possessionem realem, actualem, & corporalem haereditatis, ac omnium,

& singulorum bonorum mobilium, & immobilium, & se mouentium iurium, & actionum per d.q.A. tempore sui obitus possessorum, vbiuis existentium, sibiq. competentium imposuisse, induxisse, & immisisse, inductumq. & impositum contra quoscunq. manutenuisse, & defendisse, ac de fructibus, & emolumentis dictæ hæreditatis, & bonorum respondisse, & respondere fecisse. Quoniam constito de testamento non abolito, non cancellato, neque in aliqua sui parte suspecto, ac de obitu testatoris, & legitimatione personæ hæredis, d. ita mandauit, Dic &c: & quod in dicta forma mandati de immitten. possit etiam addi clausula, scilicet ipsumq. sic immissum manuteneatis, & defendeatis, ac conseruetis dicitur in l. carbonianum §. missum, num. 1. ff. de carboniano edicto. Verum, quia sæpe euenit, quod licet in bonis defuncti aliqua bona mobilia, vel immobilia re-
2 periantur, tamen sunt aliquo modo vendita, cessa, donata, particulariter legata cum particulari illorum hęredis institutione, aut aliquod aliud testamentum nouissimum, & præcedentis reuocatorium apparet, & post captam ab hærede possessionem coguntur interesse habentes bona prædicta via ordinaria, & per tres conformes sententias repetere, ad euitandum damnum hoc, in mandatis huiusmodi, quæ ex primo decreto summariè conceduntur, solent Iudices à multis annis citra addere clausulam, Et si quis, &c. quæ operatur, vt comparente possessore, vel interesse habente, tale mandatum resoluatur in simplicem citationem: vide in hoc doct. & præsertim Rip. qui late scribit in l. de pupillo. §. meminisse. de nou. oper. nunc. nu. 20. & sequen. Cuius clausulæ effectum sic distinguendo referam, Aut præceptum, in quo est apposita dicta clausula, Et si quis, &c. est nullum aliqua ratione, vel causa, vt puta, quia emanauit sine cognitione, vel sine partis citatione; & tunc talis clausula nihil operatur, siue compareat ille, cui est factum tale præceptum, siue non, ex quo in eo dicitur, si quis senserit se grauatum, compareat, &c. & præceptum nullum, cum non valeat, in nullo grauat, ideo non tenetur comparere, vt in l. ea quidem, & ibi not. C. si mancipium ita fuerit alien. aut præceptum est aliquod, & tunc si ille, cui factum fuit præceptum non comparet, remanet firmum: si vero comparet, tunc resoluitur, vt habeat vim simplicis citationis, vt habetur in d. l. ea quidem, & de quo per Inno. in c. cum venisset, de re stit. spoliat. Et in hac materia aduerte, quod valet præceptum factum cum d. clausula, Et si quis, &c. quando potest per iudicem incipi à facto, seu exequutione: sed si secus, requiritur ordo iuris, d. ff. de op. nou: nun. d. l. pupillo, eod. §. Item & secus si contenta in præcepto grauat partem, cui est factum præceptum, vt in datione pos-
3 sessionis, de qua supra, vt habetur in d. l. fi. C. si per vim, vel alio mo-

do.Spec.in tit.de citat.in 2.col.in verſ.inhibitio, quod dictum ſequitur Paris de Put.in tract.ſyndic.in 4. col.ant. med.Et harum
3 clauſularum medio Iudex cauſæ cognitionem pro intereſse habentibus penes ſe retinet;Et de hac clauſula ſine præiudicio cuiuſuis alterius legitimi poſseſsoris, & illius effectu inferius tractabi-
4 mus.Nam alter hæres,qui hæreditatem abſque dicta clauſula obtinuiſset,habita & conſequuta poſseſſione,cauſam iactationis in Rota committeret,& Auditori Cameræ inhiberi faceret:& difficilius eſset talem commiſſionem ad inſtantiam partis iura ſua deducere
5 volentis reformare. Aduerte tamen, quod ſi teſtamentum eſt in ſcriptis conditum, & nondum apertum,antequam hæres obtineat ſe immitti in bonorum poſseſſionem, debet obtinere illud aperiri ſeruata forma,quam ſupra,capite de aperitione teſtamenti,poſui.
6 Quando teſtamentum in ſcriptis receptum, caret requiſitis, ſcilicet teſtibus,ſubſcriptione,& ſigillis, niſi fuerit militare teſtamentum,(de quorum teſtamentorum militum priuilegijs habes in toto titulo,ff.& C.de milit.teſt.quæ poteris videre) Iudex aliquandiu in illius exequutione ſubſiſtit, donec de teſtamenti viribus diſcutiatur;ne pro poſseſſionis aſsequutione inter aſsequi illam præ-
7 tendentes ad arma deueniatur. Iudex tunc per modum prouiſionis, ad euitandum ſcandala ſine præiudicio iurium ambarum partium, & donec de meritis cauſæ cognoſcatur, ad ſe poſseſſionem auocat nomine curiæ retinendam; Inhiben.vtriq; parti,ne ad poſseſſionem accedant,arg.l.fin.ff.de off.proconſu. & l. pro liberis, §. fin.de lib.caut.Quod decretum eſt merum interloquutorium,& ab eo non appellatur;cum poſſit quandocunque reparari:quia Iudex poteſt cras reuocare; & alium conſtituere poſseſsorem ei beneuiſum,vt per Paul.de Caſtr. in conſ.3.nu.2.lib.2.& quod ab huiuſmodi decreto non detur appellatio,tenet Rot.Bonon.Dec.79. num.6. Couar.Var.qq.cap.17.nu.4.Ratio, quia cum poſſit per Iudicem, vt dixi,ſemper reparari,dicitur ſummariſſimum poſseſsorium, Menoch.in vlt.remed.retin.num.41.*(Et, quod ex dicta clauſula, ſine præiudicio iurium ambarum partium, præſeruetur ius alterius etiam quoad poſſeſſionem, cui non cenſetur derogatum tenuit Rot. vt in vna Maceraten. hæredit.corã R.P.D.Pamphilio.die 4.Iunij 1590.)* Sed ſi nemo comparet,expectato debito tempore iuxta diſtantiam loci defuncti,infra quod proximiores, & ab inteſtato ſuccedentes veriſimiliter notitiam habere,& comparere,ac eorum iura deducere poſſint, hæreditatem hæredi illi ſcripto in teſtamento,de cuius iuribus dubitatur,ſine præiudicio ſuccedentium ab inteſtato, cum cautione de reſtituendo meliora iura habenti,ac alias eius arbitrio tradit. Dubi-
8 tatum aliquando eſt in tribunali,an hoc remedium l.fin.competat

etiam

etiam fideicommissario. Et licèt iam retroactis temporibus pluries viderim fideicommissario (purificato tamen fideicommisso) mandatum de eum in bonorum fideicommisso subiectorum possessionem immittendo concedi: tamen postmodum à nonnullis annis citra, re satis controuersa, resolutum est, remedium hoc fideicommissario non competere, nisi facta ab hærede grauato saltem verbali restitutione: sine qua iura non transeunt in fideicommissarium l. restituta, ad trebell. Bart. d. l. fin. eod. tit. num. 9. vers. aut est facta. Vbi Dec. cons. 25. num. 25. uers. sed tamen prædictis, qui testatur de communi, cum alijs per Menoch. in 4. remed. adipis. poss. num. 181. Et quod non propria auctoritate, sed de manu hæredis capienda sit, testatur Put. decis. 3. de Testam. Remedium igitur est, quod adeatur Iudex, & citato hærede ad faciendam dictam restitutionem; & tunc illo non restituente, in eius contumaciam Iudex legitimata prius eius persona, mittit fideicommissarium in possessionem hæreditatis. Quam practicam ponit Petr. de Ferrar. in form. libell. quo mod. ag. ex substitution. in ver. quodque, in primo casu. Aduerte tamen ad istum modum agendi, de quo in d. prox. Ferr. tunc à tali Iudicis pronuncia daretur appellatio. Nec video rationem, quæ possit adduci in contrarium, nisi forsan diceretur ad effectum euitandi circuitum, qui semper euitandus est, quando non est cum aliquo effectu, vt per Galles. ad forcam. quæst. 4. num. 4. quam rationem puto non sufficere; cum multa possint allegari in contrarium, & doceri quòd circuitus non est inutilis ex rationibus deducendis coram Iudice appellationis. Nec in hoc vlterius elaborare volui, cùm hæc quæstio pluries fuerit in Rota proposita, & præsertim in una Romana bonorum de Comitibus coram Aldobrandino, tunc Rotæ Auditore, deinde Datario, successiue Cardinali Amplissimo, & denique Summo Pontifice. In qua decisum est, fideicommissarium ex remedio utilis Saluiani interdicti in possessionem bonorum fideicommisso subiectorum immittendum esse ex pluribus, de quibus in dicta decisione facta de mense Maij 1580. quæ satis fuit notatu digna: (*Et propterea non ab re censui illam in fine præsentis capitis adiungere. Et quòd sententia immissionis in possessionem ad fauorem fideicommissarij, etiam non facta saltem verbali restitutione ferri debeat, fuit etiam alias resolutum in sacro Vrbis Auditorio coram bon. mem. Aldobrandin. in vna Senogallien. hæreditatis, die 21. Iunij 1567. vbi de æquitate Canonicà, & ad euitandum circuitum, fideicommissarius potest agere recta via pro fideicommisso absque dicta verbali restitutione. Bald. in cap in præsentia, num. 31. in vers. dubito modo, & ibi Dec. in 2. not. de probat. Paris. cons. 12. num. 115. lib. 2. & quia etiam fideicommissario vniuersali competit actio hypothecaria, vt in l. 1. & ibi Bald. num. 2. C. comm. de leg.*

de leg. & ibi Ias. col. 3. in princ. cum saluianum interdictum competat cuilibet habenti hypothecam, vt tradit Angel. Aretin. in §. item seruiana, num. 9. vbi etiam Ias. num. 95. cum seq.)

Et hac decisione, & rationibus in ea deductis stantibus, procul dubio credendum est, in Vrbis Tribunalibus in posterum super hoc versiculo non amplius disputatum iri. Sed tantum purificato fideicommisso absque aliqua verbali restitutione mandatum de immittendo fideicommissarium in possessionem bonorum fideicommisso suppositorum concedendum fore. Fideicommissario autem sufficit ad obtinendum, probare possessionem bonorum, quæ ipse petit de tempore mortis primi testatoris, ex cuius testamento agit Grauett. consil. 61. versic. sed an sufficiat, num. 40. in fin. & ratio, quia ea, quæ testator tenuit plena possessione de tempore eius mortis præsumuntur propria, nisi contrarium probatur, vt per Bald. ibi citatum cons. 362. de feud. lib. 1. in fin.

Nota amplius, quod remedium d. l. fi. de quo in princ. præsentis cap. diximus, competit etiam contra tertios possessores bonorum hæreditatis cum titulo post mortem, tamen testatoris acquisito, vt per Dec. cons. 59. Afflict. dec. 119. num. 6. Quod intellige quando bona possidebantur per defunctum tempore mortis; Quia hæres in dubio debet poni in eo statu, in quo erat eius prędefunctus dicto tempore mortis. Et iste possessor, seu contradictor, occupando possessionem post mortem, videtur quodammodo spoliare hæreditatem, quia facta est occupatio de possessione vacante, vt per Paul. de Castr. in l. quamuis, eodem titulo, vers. intellige dicta.

(Notandum insuper, quod iudex domicilij etiam respectu bonorum alibi sitorum, potest pronunciare hæredes in possessionem bonorum alibi sitorum, esse immittendos, licet quoad illa exequutionem per literas remittere debeat ad iudicem loci. Bart. in l. fin. num. 13. Ang. Alb. Corn. Ias. Zaccar. & alij in C. de edict. diu. Adr. tollen. Menoch. de adipiscen. remed. 4. num. 403.)

Et quomodo iudex possit citari facere subditum existentem extra suum territorium, docet Marant. in par. 6. de ordine iudiciorum in titulo de citatione primo membro iudicij sub nu. 40. quod non ita simpliciter affirmandum, sed cum distinctione. Paul. de Castro in l. edicto, num. 10. ver. in ea gloss. C. de edict. diu. Adri. tollen.

Tenor decisionis Sanctiss. de qua supra habetur mentio.

R.P.D.

R. P. D. ALDOBRAN.

ROMANA HAEREDITATIS DE COMITIBVS

Lunæ 30. Ianuarij 1581.

DOmini tenuerunt, fideicommissario vniuersali, etiam antequam institutus hæres saltem verbaliter restituerit hæreditatem ab ipso aditã, competere actionem hypothecariam contra præfatum hæredem, vt hæreditatem per fideicommissum relictam restituere compellatur. Hanc enim opinionem tenuerunt Corn. conf. 132.n.1.lib.4. Ias.in l.1.n.6.C.com.& in addit.ad Bar.de fideicom.hæred.in prin. Couar.in c.Raynutius.§.10.n.4.de testam.Alciat.in l.1.col.pen.circa fi.ver.sed an fideicommissario vniuersali.ff.de leg.1.& ibi Iacob. de Nig.n.131.& Bolog.n.313.Bell.Instit. de fideicom.hæred.n. 10. & ibi Misinger.pariter n.70.Ant.Gomes.de substit.fideicom.nu. 7. vbi plus voluit dari huiusmodi actionem etiam ante aditam hæreditatem, eo quia competit officium iudicis ad cogendum hæredem vt adeat.

Cum itaque in specie tot doctores habeamus hoc asserentes, & in contrarium nullus adducatur hoc particulariter negans ab horum opinione, visum fuit DD.nullo modo esse recedendum, præsertim ad effectum, vt sententia Rotalis possit dici notorie iniusta, idque tanto magis cum satis vrgentibus rationibus nitatur.

Non est enim dubium quin l.1.C.comm.deleg.tribuens legatarijs, & fideicommissarijs tres illas actiones hypothecariam, & rei vendicationem, habeat quoq.locum in fideicommissario vniuersali, sicut in legato vniuersali propter exequutionem fideicõmissorum, & legatorũ.l.1.ff.de leg.1.in quo conueniunt omnes in d.l.1.in vlt. q.Bar.de leg.1.vt in d.l.1.C.com.de leg.& dicunt etiam omnes supradicti Doct.& voluit Corn.conf.307.n.15.lib.3.& bene apparet, quia facta verbali restitutione est indubitatum competere hypothecariam, sed controuersia est circa rei vendicationem, vt per Couarr.vbi sup.& Negus.de pign.in fi.n.4.si igitur competit fideicommissario post verbalem restitutionem, ergo necesse est, quod proueniat

niat ex diſpoſitione d.l.1.cum nullibi reperiebatur ſtatutum, quod antea fideicommiſsario vniuerſali competeret hypotheca,nec etiā legatario, & fideicommiſsario particulari,licet aliqui, qui ad hoc contrarium voluerint,propter l.creditoribus.ff.de ſepar.bon:quod tamē falſum eſse, a ferè omnibus recentioribus eſt animaduerſum, vt per Alciat.in d.l.1.ſub num.89.de leg.1.Dubium quoque non eſt huiuſmodi fideicommiſsario competere actionem perſonalem contra hæredem,qui iam adiuit, vt hæreditatem reſtituere compellatur. Bartol.& Doctor. in l. ſi legatum. ff. ad trebellian. quo ſtante ſubintrat regula,quod in omnibus caſibus, in quibus datur perſonalis actio, detur quoque hypothecaria, d. l. prima , in fine . C. com.de leg.& hanc eſſe regulam tradunt bene Alciat.in d.l.1.n.29. & Socin.Iun.num.448.de leg.primo,quo fit,vt cum hæc ſit regula, qui fallentiam adducit,de ea clare docere debeat,idque tanto magis,quia cum Iuſtinianus profiteatur ſe has actiones legatarijs, & fideicommiſſarijs tribuiſſe ex coniecturata mente defunctorum , vt eorum voluntates facilius exequutioni demandari poſſent, nulla poteſt aſſignari ratio diuerſitatis , quare coniectura voluntatis teſtatoris non ita vrgeat contra hæredem,ſicut contra alios,& ita ante verbalem,ſicut poſt verbalem reſtitutionem , præſertim quia ita faciendo Iuſtinianus prouidiſſet de hypotecaria , tempore quo fideicommiſsarius minus ea indigebat,& denegaſset eo tempore quo ſibi plus ei erat neceſsaria.Cum enim ſine difficultate poſt reſtitutam verbaliter hæreditatem,huiuſmodi fideicommiſsario cōpetat perſonalis,& rei vendicatio,illi hoc nō obſtante conceſſiſset tertiam actionem,quando autem omnem habuiſset actionem perſonalem , ſcilicet ex teſtamento hoc remedium denegaret ; vnde cum huic caſui conueniant, & verba, & ratio l.1.C. comm. de leg. iuxta etiam regulas vulgares debet conuenire illius diſpoſitio , cum præſertim hoc tendat ad faciliorem exequutionem vltimarum voluntatum.Non obſtat l.pacta,& l.reſtituta.ad Trebell. quia vltra,quod tunc temporis forte verum erat , non competijſse huiuſmodi actionem, cum ea à Iuſtiniano introducta fuerit, vt dixi. Hæc & omnia alia adducta pro contraria parte, loquuntur de hæreditarijs actionibus,& conſequenter de illis quæ competebant defuncto,hæreditas.n. eſt ſucceſſio in vniuerſum ius , quod defunctus habuit l.hæreditas de verb.ſign.Ille namq; cum per aditionem ſint radicatæ in perſonam hæredis,non transferuntur de hærede in fideicommiſsarium,niſi mediante reſtitutione,vel in illis caſibus in quibus lex hæreditatem habet pro reſtituta,l. fin. C. ad Trebell. & ad plus de illis quæ hæredi quæſita fuerunt mediante aditione, licet non competijſsent defuncto , vt videtur declarare Rip. in l. 1.

num.

num.10.& ibi Parif.n.12. ff. ad Trebell. fed non loquuntur prædicta de illis actionibus,quæ non competebant teftatori, cum à lege contra ipfum hæredem inductæ fuerunt.

Impoffibile enim eft,quod per reftitutionẽ illæ competant, quia illas nec teftator,nec hæres habuit,necefse eft igitur, vt competant abfque reftitutione ex fola legis prouifione, & quamuis remedium l.fi.C.de edict.diu.Adr. toll. competat fideicommifsario poft factã reftitrtionem,etiam quod nunquam competierit teftatori, hoc nihil eft,quia cum illud remedium ex aditione fuerit acquifitum hæredi.d.l.fi.poteft tranfire de hærede in fideicommifsarium mediante reftitutione,vt per Parif.in d.l.1.n.12.in fi.ad Trebell.quod non eft in actione de qua agitur, vt dixi, quæ nunquam nec teftatori, nec hæredi competit. Ex quibus tolluntur omnia, quæ in contrarium adducta fuerunt.

An autem fententia,de cuius validitate agitur,poffit dici lata in Saluiano correfpectiuato huic hypothecæ,quæ datur,vt hæres reftituat hæreditatem DD.dixerunt particulariter videndum.

R. P. D. ALDOBRAN.

ROMANA DE COMITIBVS

Mercurij 17. *Maij* 1581.

EPITOME.

Fideicommiffario competit Saluianum interdictum.

SVMMARIVM.

1 *Sententia femper præfumitur lata ex caufa,quæ valere poteft.*

2 *Et præfertim quando intentatur remedium faluiani, quia fententia lata præfumitur lata fuper eo.*

3 *Creditore fatisfacto res ad eum amplius non pertinet.*

Domini tenuerunt, fententiam de qua agitur latam effe in Saluiano interdicto cum illud,& non aliud remedium poffefforium Ill. d. Torquato
1 competeret,vt alias fuit refolutum. Sententia enim femper præfumitur lata ex caufa qua valere poteft l.fi quis ad exhibendum,ff.de except. rei.iudic.l.hæc enim,ff.de fufpectis tut. Alexan. conf.66.num.2.lib.5.Aym.conf.23.num.2. cum alijs allegat. hinc eft,quod ex actis fententia declarationem recipit,l.ait prætor,§. fi Iudex,& ibi glof.& Bart. de re iudic.
2 Idque tanto magis cum expreffe hoc remedium fuerit intentatum, vt ex commiffione fungenti vice libelli apparet,nec obftat, quod

quod non fuerit intentatum priuatiue ad alia remedia possessoria, quia nullum aliud competebat, vt est dictum.

Cui interpretationi verba sententiæ non repugnabant licet enim in sententia declaretur Ill. d. Hieronymum, & Federicum obligatos esse ad relaxandum, & restituendum d. Torquato possessionem hoc intelligendũ est, vt teneantur tanquam possessores rei vigore remedij possessorij, quod ex præcedentibus, & subsequentibus declaratur, in narratiua namque sententiæ dum narratur lis dicitur, quod ea vertebatur super possessione adipiscendæ, & deinde sententia mandat immitti in possessionem D. Torquatum, & imponit perpetuum silentium super possessione ex quibus liquet intentionem Iudicis fuisse solum pronunciare in iudicio possessorio.

Nec obstat, quod in præfato interdicto pronunciatum sit creditorem immittendum limitate donec fuerit satisfactus, quia dd. distinxerunt hoc modo, aut agitur hoc interdicto pro consequeñ. possessione rei, quæ non est in obligatione, sed in cautione, & quando alicui debentur puta 100. & pro cautione est hypotecata domus, & tunc procedit obiectum, immissio namque fit ad effectum, vt consequetur id, quod est in obligatione, & propterea tunc dicitur, quod debeat eum illã retinere donec sit satisfactus, quia eo satisfacto il
3 la res amplius ad creditorem non pertinet, & quando hoc remedio agitur ad rem, quæ est in obligatione, & quæ debetur, vt in hoc casu non potest apponi hæc limitatio, videlicet legata est domus legatarius agit hoc remedio ad possessionem d. domus hoc casu non potest pronunciare legatarium esse immittendum in possessionem domus retineñ. donec fuerit satisfactus, quia satisfactio consistit in exequutione possessionis domus, nihil enim aliud est dicere hoc quam, quod legatarius immittendus erit in possessionem domus retinendæ, donec exequeretur ipsam domum, quæ videretur mera nugatio.

Non obstat impositio perpetui silentij; quia intelligitur secundum naturam remedij intentati, & competentis.

DE PROCESSV IN REMEDIO interdicti; Quorum legatorum. Cap. VI.

1 *Hoc interdictum competit etiam hæredi, & quo casu.*
2 *Legatarius legatum de manu hæredis capit.*
3 *Monitorium in vim huius interdicti, & de clausula, si quis, &c.*
4 *An legatario actio summaria, & exequutiua competit, & appellatio concedatur.*

Moni-

5 *Monitorium contra legatarium pro restitutione legati.*

1 INterdictum, quorum legatorum, etiam hæredi ad auocandam possessionem rei legatę a legatario, qui propria auctoritate illam occupauit, com-
2 petit: quia legatarius propria auctoritate legatum capere nequit, sed de manu hæredis capere debet, vt latè in prox. cap. posuimus. Monitorium, quod in hoc iudicio fit est huiusmodi.

De mandato, &c. & ad instantiam D.A. legatarij. q.d. N. cuiusdã casalis siti in partibus Latii, iuxta, &c. vt in testamento per d. Antonium Maynardum dictæ Curiæ causarum Cameræ Apostolicæ Notarium sub die, &c. recepto, & alias prout in actis si, & cum opus fuerit verificabitur, Moneatur d.B. nepos, & hæres dicti q. d. N. exaduerso principalis, quatenus infra triduum proximum, sub mille ducat. &c. debeat eidem D. instanti, siue eius legitimo procuratori possessionem realem, actualem, & corporalem dicti casalis, vt præmittitur legati, iuriumq; & pertinentiarum eiusdẽ quorumcunq; dimisisse, relaxasse, & consignasse, ac de omnibus, & singulis fructibus, redditibus, & prouentibus, ac emolumentis ex dicto casali per eum habitis, & perceptis, & quæ percipi poterunt vsque in diem illius relaxationis, etiam ad rationem quanti plurimi valent, valuerunt, & valere poterunt in futurum integre satisfecisse. Et si senserit, &c. compareat, &c. Alioquin, &c. Si in pecunia consistit legatum, dicatur, (debeat eidem instanti de summa
4 scutorum mille sibi legatorum integre satisfecisse.) aduerso tamen de apponendo in similibus monitoriis clausulam, & si senserit se, &c. quia similia monitoria, quæ fierent absque dicta clausula vitio nullitatis subiacerent, sicut dicen. erit quando fierent à Iudice cum causę cognitione, Ias. in l. ne quicquam num. 6. ff. de officio procons. Abb. in cap. 1. num. 6. de caus. poss. & propr. Mand. in quæst. 7. de monit. In iudicio legati consequendi non semel dubitatum est, an actio exequutiua detur, seu in eo summarie procedatur, & an à condemnatione appellatio admittatur.

Et quoad primam partem, vere affirmandum esse censeo, summarie, & per viam simplicis citationis, absque monitorio, seu porrectione libelli procedi, vt per Iason in l. edicto. C. de edict. diu. Adr. tollen. num. 6. Beccius consil. 17. lib. 1. quem refert Mascurius ad practicam Papien. in form. libell. pro leg. glos. 1. in verb. tres actiones num. 23. quam veriorem, & communiorem attestatur d. nu. 23. Natt. ad Alex. cons. 98. vol. 2. in 1. additione, decis. Perusina 23. num. 10. Et quod causa legatorum sit exequutiua,

M secun-

ſecundum Angel. in authen. de hæred. & falcid. §. illud nu. 13. cuius opinio eſt de communi, & de communi atteſtantur infraſcripti, idem Franc. Beccius conſil. 17. nu. 6. & per totum conſilium late combrobat Michael Craſ. in §. legatum, q. 77. in fin. vbi ſubdit, non eſse ab hac opinione recedendum, Simon. de Pret. de interpret. vlt. volunt. interpret. 2. dub. 3. nu. 144. dicta deciſ. Peruſin. 23. per totum. Et prædicta videntur ſufficere, ad demonſtrandum, quod pro conſequutione legati competit legatario proceſsus ſummarius, & exequutiuus. Quo vero ad ſecundam partem circa admittendam, vel non admittendam appellationem, cum hoc non ſit de pertinentibus ad modum procedendi, ſed potius ad Signaturam iuſtitiæ, ad eam me remitto. Idq; circa vtramq; dubitationem atteſtor, quod non ſemel in Tribunali A.C. reſolutum, obſeruatumq; fuit, actionem ſummariam, & exequutiuam legatario contra hæredem competere pro legati conſequutione; & appellationem interpoſitam ſententiæ exequutionem non ſuſpendere. Ea credo ratione, quod mentis teſtatoris ſit, vt legatarius celerius ſuum conſequatur legatum; & vt ipſe legatarius, eiuſque hæres impenſis litium non grauentur; & deniq; vt legatarius eodem priuilegio gaudeat in legatum exigendo, quo hæres in hæreditatem conſequendo, prçſertim quando hçreditas eſt opulenta, & non eſt opus detrahere Falcidiam ex legatis pro ſupplemento æris alieni ipſius hæreditatis. In hoc autem caſu, licet Iudex ſummariè, & exequutiuè procedat, tamen audiui Signaturam apellationem deuolutiuã, & ſuſpenſiuam concedere conſueuiſse. Hæres autem, qui cõtra legatarium
5 pro legati reſtitutione procedere vult, hoc vtitur monitorio. De mandato, &c. & ad inſtantiam A. hæredis vniuerſalis q. d. N. principalis, moneatur D. B. aſsertus dicti q. N. legatarius, detentor domus hæreditariæ prædicti q. N. ſibi, vt aſseritur, legatæ, quatenus infra triduum proximum, ſub mille ducat. &c. debeat eidem D. inſtanti hæredi prædicto poſseſsionem realem, actualem, & corporalem eiuſdem domus, iuriumq; & pertinentiarum illius reſtituiſse, relaxaſse, & conſignaſse; legatumq; prædictum, quatenus ſibi debeatur de manu ipſius hæredis inſtantis recepiſse. Et ſi ſenſerit ſe, &c. compareat, &c. Alioquin, &c.

DE INTERDICTO RETINENDAE. Cap. VII.

1 *Interdicto, Uti poſsidetis, & vtrobique, quomodo procedatur.*
2 *Quaſi poſſeſsio dicitur de his, quæ actu non retinentur.*
3 *Mandatum quod in hoc iudicio conceditur.*

4 *Man-*

4 *Mandatum de manutenendo aliquando est pars, interdum vero terminatorium iudicij.*
5 *Vbi agitur de titulo rei, dicitur pars iudicij, & quo pacto procedatur.*
6 *Vbi de possessione dumtaxat agitur, iudicij terminatorium est.*
7 *Vbi ad pensionis, responsionis, vel vsusfructus solutionem agitur, pariter iudicium terminat: & quis processus seruetur.*
8 *Modus antiquus concedendi mandata de manutenendo.*
9 *Mandatum de manutenendo non conceditur, nisi parte legitime citata, & praeuia causae cognitione.*
10 *Quaedam alia in hoc interdicto retinendae.*
11 *Decretum mandati de manutenen. quo ad Iudicem non transit in Iudicatum.*
Secus si per cedulam à Iudice fuerit pronunciatum.

1 INterdictum, vti possidetis, & interdictum Vtrobique, in hoc iudicio retinendae exemplificatur. Monitorij super hoc requisiti formulam
2 superius designaui. Quo monitorio exequuto, & reproducto, & probata possessione, vel quasi, quae dicitur de his, quae actu non retinentur, vt vsufructu, pensionibus, & annuis respon
3 sionibus, mandatum de manutenendo sub hac forma conceditur. De mandato, &c. & ad instantiam A. principalis, mandatur Capitaneo, & exequutoribus Curiae ad quos spectat, quatenus visis praesentibus, sub &c. debeant eundem D. instantem in sua possessione reali, actuali, & corporali domus sitae, &c. in qua existit contra N. & alios quoscunq; molestatores nunc, & pro tempore insurgentes manutenuisse, defendisse, & conseruasse, nec ab aliquo in dicta eius possessione, & fructuum perceptione molestari, aut perturbari permisisse. Quoniam dicto N. citato, & intimato D. ita mandauit, die &c. Quod quidem mandatum de manutenendo in aliquibus causis pars, in aliquibus vero terminatorium iudicij est. Vbi de
4 titulo rei contenditur, qui possidet petit manuteneri, ac probata sua possessione per testes formiter examinandos, vel scripturas, seu partis confessionem, aut alias mandatum de manutenendo obtinet. Agens vero hoc remedio interdicti retinendae debet verificare se possedisse tempore turbationis, & litis côtestatae: alioquin non obtinebit, Bart. in l. 1. §. fin. numer. 18. ff. vti possidetis. Papien. in form. libell. pro turb. possess. in ver. hodie tenet. num. 1. Alex. consil. 88. vers. quoniam num. 3. volum. 5. & in hoc pars iu-
6 dicij, & non recipitur aliqua appellatio. Vbi de possessione tantum agitur, & inter partes contenditur, primo Iudex, ne partes ad

arma deueniant,tunc per modum prouisionis, & ex officio possessionem ad se auocat, vt supra in hoc secundo libro, de remedio l. fin. loquen. retuli; & nomine curiæ retinet, seu penes tertium citra iurium vtriusque partis præiudicium sequestrat,donec cognouerit quisnam possideat,& manuteneri debeat: & subinde visa possessione alterius ex collitigantibus,ad expeditionem causæ iuxta exitum probationum procedit, & declarat possessorem in sua possessione manutenendum,& tuendum esse ad l. si quis à te fundum, & l. Colonus de vi,& vi armata, & in cap. in litteris, de restitut. spoliat. In casu autem prædictæ sequestrationis Iudex non dicitur aliquem spoliare,neque priuare sua possessione:quia dicitur sequester,vt per Paris.consil.41.num.30. lib.1.& possidet nomine illius, qui prius possidebat, vt in l. interesse puto. ff. de acquir. possess. Mohed. decis. 298. Et quod in casu prædicto Iudex ex officio debet modo præmisso procedere ad dictam sequestrationem, dicit Abb. in cap. dilectus. num.12. de sequestr. possess.& tract. Corn. cons.292.per totum,vol.3.In hoc terminat iudicium,& per appellationem exequutio non suspenditur. Vbi vero ad solutionem pensionis,responsionis,aut vsusfructus agitur,probata quasi possessione reali, & vera actoris,mandatum de manutenendo concedi-
8 tur. Mandata huiusmodi de manutenendo nullo facto ordinario iudicio,sed probata summariè possessione,citatis interesse putantibus per contradictas, etiam absque clausula, Et si quis,&c. olim
9 concedebantur. Post certum vero tempus, clausula Si quis, &c. in illis apponi consueuit. Demum ex prohibitione Pij V. in reformatione Tribunalis A.C. die 4. Decemb. 1570. publicata in vers. mandata de manutenendo non conceduntur, nisi parte legitime citata, & præuia causæ cognitione.

10 *Quibus visum est non inutile addere, quod si reus conuentus probauerit se ante litem motam verè possedisse, & continuauisse, stante huiusmodi possessione, nullo modo concedetur actori mandatum de manutenendo, vt in decis. diuer.390.par.1. coram Seraphino in vna Senen. Pontis Arrigo, quod quidē mandatum de manutenendo tuetur possessorem, etiamsi ciuiliter tantum possideat, glos. in l. 1. §. vltimo, in verbo, possidet, & ibi Bart. in §. interdictum. nu.2.ff. vti possidetis, vt per Rot. in vna Veronen. parrochialis S. Pauli, coram Illustriss. D. Card. Mantica tunc Rota Auditore die 8. Iunij 1592. vbi dicitur, quod in hoc interdicto retinendæ etiam in beneficialibus, titulus non est necessarius, sed sola possessio sufficit, quia prædo in sua possessione tueri debet, c. in litteris, de restitut. spoliat. & c. licet Episcopus. de præben. li.6. Abb. in c. quærelam. nu.12. de elect. Conar. cons.237.n.12.li.2. Dec. cons.171.nu.11.vers. & quando alter possidet, secus tamen quando essemus in concursu possessorum, quia tunc titulata possessio præfertur, vt*

te-

tenuit Rota in vna Bonon. iurisdictionis coram bo: mem: Card. Lancellotto die 1. Februarij 1574. num. 1. & 2. in lib. 2. decis. diuer. Et quod possessio instrumentalis, alio existente in possessione, nullius est momenti, nec priuat possessorem testatur Alex. cons. 83. num. 3. lib. 2. Dec. consil. 400. nume. 9. vbi quod hoc casu non sufficit recognitio coloni quamuis, §. si conductor. ff. de acquir. poss. Bero. q. 47. maxime cum non appareat de aliqua continuatione possessionis, quos omnes sequuti fuerunt DD. de Rota in vna Macera- ten. hæreditatis coram R.P.D. Pamphilio die 11. Maij 1587. Quibus accedit, quod à decreto mandati de manutenendo, & alijs similibus interlocutorijs non datur appellatio, cum grauamen possit reparari per appellationem à diffinitiua. Imo quandocunque constat Iudici de possessione alterius potest idem Iudex tale mandatum reuocare, nec quòad Iudicem transit in rem iudicatam, l. quod iussit. cum ibi plenè notatis de re iudic.

11 Amplius non videtur prætereundum, quod decretum mandati de manutenendo, quo ad iudicem nunquam transit iudicatum, & semper ab eo potest retractari, Rota in vna Valentina decimarũ Ven. 23. Octob. 1598. coram Illustriss. D. Card. Seraphino tunc Rotæ Aud. & in vna Rom. vineæ 20. Maij 1582. coram R.P.D. Robusterio, & propterea solet signatura ab hoc decreto mandati cõmissionem appellationis reijcere, secus tamen si per cedulam sentẽtia iste manutentionis articulus fuerit à Iudice terminatus, quia tunc eam non totaliter reijcit, sed alteri Iudici committendo rescribit, vel cum clausula si quid exequendum fuerit, vel constito, quod locus sit Aegydianæ, vel quod in primis manuteneatur, qui fuerit manutenendus, & ita in facti contingentia, non semel mihi occurrit in pluribus causis, in quibus ego fui procurator.

DE REMEDIO RECVPERANDAE. Cap. VIII.

1 *Remedium hoc est, plenissimum, generalius, & vtilius omnibus alijs remedijs.*
2 *Interdictum vnde vi, cui detur.*
3 *Qui termini substantiales in his iudicijs possessorijs seruantur.*
4 *In summarijs non est opus libello.*
5 *Nec litis contestatione.*
6 *Nec calumniæ iuramento.*
7 *In attentatis non seruantur termini substantiales.*
8 *In attentatis magis Iudicis contemptus, quam iuris, & partis læsio inspicitur.*
9 *Termini seruati in petitorio, dicuntur etiam seruati in possessorio, & quare.*

10 *Termini seruati in vno iudicio prosunt etiam in alio, quod incidenter oritur quamuis diuersum.*

11 *Monitorium, & commissio habentur loco libelli.*

12 *Quid narrare debet in petitione, is qui agit remedio recuperandæ. Spoliatus præsumitur sine iusta causa à possessione cecidisse, nisi probetur contrarium.*

13 *Quæ necessario verificanda sunt in hoc iudicio. Et in alio iudicio competenti contra possidentem ex titulo.*

14 *Condemnatus in hoc iudicio non auditur in petitorio, nisi purgato spolio vsque ad vltimum quadrantem.*

15 *Idem erit dicendum quoad expensas, sufficit tamen deponere Iulium vnum cum oblatione residui.*

16 *Secus dicendum erit, quoad expensas reficiendas vigore commissionis, cum clausula, refectis expensis.*

17 *Quomodo, & quando detur essequutio fructuum contra condemnatum in hoc iudicio.*

Et quomodo Rota soleat respondere condemnato appellanti.

18 *Articuli, & iura in curia semper admittuntur; & quomodo. vt plurimum tamen ponuntur ad partes.*

19 *Remissoria in hoc iudicio quomodo detur, & quando denegetur.*

20 *In prophanis iudicijs passim datur remissoria sine fumo, & cum retardatione expeditionis causæ.*

21 *In prophanis, & ordinarijs iudicijs datur remissoria.*

22 *Actori succumbenti in hoc iudicio appellatio denegatur.*

23 *Formula sententiæ in caus. attentatorum, & an remedia reintegrandæ præscribatur, sicut cæteræ aliæ actiones præscribuntur, habes in decision. inferius impressa.*

1 REmedium reintegrandæ exemplificatur in hoc iu-
dicio possessorio recuperandæ, quod est plenissi-
mum generalius, & vtilius omnibus remedijs pos-
sessorijs. Et interdictum Vnde vi, deiecto, seu
2 spoliato per vim compulsiuam datur. In his, &
alijs omnibus supra relatis possessorijs iudicijs,
3 tanquam summarijs termini substantiales, vt
in alijs ordinarijs causis non seruantur; sed tantum hi qua-
tuor, ad articulandum ad octauam diem, dicendum contra
articulos, producendum omnia, & dicendum contra producta ad
4 secundam diem, omisso termino ad libellandum, quia in his libel-
5 li solemnitas non requiritur. Omisso pariter termino, ad litem
6 contestandum. Quia in summarijs superflua est litis contesta-
tio, vt in Clem. sæpe. de verborum obligat. citata per Afflict. de-
cis. 283. num. 4. omisso etiam termino, ad iurandum de calumnia,

quia

quia iuramentum eiusmodi non est necessarium, nisi à parte petatur. Quæ omnia bene explicata fuerunt per Rotam in decis. 2. de rescript. in nou. & Put. decis. 334. lib. 2. Quorum terminorum
7 omissio nullitatem ex defectu citationis induceret. Vt in eisdem decisionibus. In spolio autem attentato, & in alijs attentatorum causis nulli seruantur termini substantiales (*vt videre est in practicabilibus Rotæ Romanæ de terminorum vsu, & qualitate numero 8.*)
8 cum Iudex etiam ex officio, constito de attentatis, ad illorum reuocationem procedat, & in illis magis Iudicis contemptus, quam læsio iuris, & partis inspiciatur. Vt per Archi. c. cordi. in fin. in 6. & tradit Fran. in cap. illa. num. 4. de appell. (*Et in eisdem practicabilibus Rotæ eodem tit. dicitur, quod si in causa nullitatis principaliter agitur, termini substantiales seruandi sunt, secus si in ea incidenter*
9 *proceditur, vt ibi num. 7.*) Si autem termini substantiales seruati fuerint in petitorio, dicuntur etiam seruati in possessorio: quia petitorium habet in ventre possessorium, vt in decis. Aug. 16. Iu-
10 nij 1553. in vna Spoletana spolij. Sicut etiam dicimus, quod termini seruati in vno iudicio, prosunt in alio; quod incidenter oritur, quamuis diuersum sit, veluti possessorij nullitatis, & attentatorum, & similium, vt per Paleot. annot. 184. in manu-
11 script. In hoc autem iudicio possessorio recuperandæ, in monitorio, seu rescripto, quod loco libelli habetur, vt per Dec. consil. 483. num. 7. Put. decis. 17. de senten. & re iudicata. (*text. in cap. præterea, & ibi Abb. num. 7. de dilation. Bald. in l. eleganter. §. si quis post. ff. de condit. indeb.*) debet narrari, agentem hoc remedio possedisse, & propter iniustas causas cecidisse à possessione, &
12 per illum, contra quem agitur indebite possideri, demum concludere se debere reintegrari ad suam possessionem, & aduersarium condemnari ad restitutionem dictæ possessionis, vt per Innoc. & alios in cap. cum ad sedem. de restitut. spoliat. & in cap. querelam. de elect. Causa autem iniusta licet exprimatur, illius verificatio non est necessaria: quia actor præsumitur sine iusta
13 causa, à possessione cecidisse, nisi contrarium probetur, Innoc. & alij communiter in cap. post electionem. de concess. præbend. Roland. consil. 6. num. 33. & consil. 41. num. 14. volum. 3. sed tantum sufficit docere de antiquiori possessione actoris, & detentione rei conuenti, vt per Abb. in d. cap. cum ad sedē. Alex. consil. 6. num. 5. volum. 3. & consil. 89. quinto volum. Modum autem articulandi pro eo, cui hoc interdictum competit contra titulo posidentem, docet decisio Pedemontana 93. numero 3. in
14 princ. ad quam recurre. Et condemnatus in hoc iudicio spolij non auditur in petitorio, nisi purgato spolio, vsque ad vltimum

quadrantem, vt per Bal. in cap. conquærente, in princ. de restit. spol. Abb. in c. accedens,& 20. vt lite non contestata. Aym. conf. 140. num. 3. Tiraquell. in tract. de retract. conuent. §. 4. in 6. glos.
15 nu. 23. Et idem dicendum erit de expensis reficiendis: tamen ante illarum liquidationem, sufficit deponere vnum iulium cum oblatione integralis residui, facta illarum liquidatione, Mohed. decis.
16 311. Gomes. decis. 16. Secus dicendum erit de expensis reficiendis vigore commissionis habentis clausulam (refectis expensis) quia tunc debent realiter, & reintegraliter solui, nec agens auditur nisi præuia illarum taxatione, & solutione, immo non sufficit oblatio cum deposito, de quibus supra meminimus, Put. li. 1. decis. 124. Verum cum de huiusmodi possessorijs remedijs, illorumq; processib. tanquã in practica quotidie occurrẽtibus, satis late, & vltra onus susceptum disseruerim, placuit hæc quoq; pauca de fructibus, illorumq; restitutione, & exequutione referre. Licet igitur respectu
17 possessionis fiat exequutio, vt supra dixi iux. l. vnicam. C. si de momentanea poss. fuerit appellatum, tamen respectu fructuum, pendente appellatione, non fit exequutio, quia illorum causa non est momentanea, vt in d. l. vnica. C. de appellat. Idem erit dicendum de sententia lata in possessorio, quæ condemnat in expensis, & interesse: quia pendente appellatione non fit illorum exequutio, vt per Bart. & Bald. in l. creditor. §. iussus de appellat. idem voluit Specul. eod. tit. de appellat. §. in quibus. vers. sed quia appellatione. Afflict. decis. 358. in fin. Secus tamen si fiat exequutio rei spoliatæ, nam tunc fit exequutio in fructibus pendentibus, quia pars soli sunt, vt in l. fructus pẽdentes. ff. de rei vend. Afflict. decis. 77. in fin. & propterea DD. de Rota cõdemnato appellanti de Apostolis respondentes quoad possessionem dant refutatorios: quo vero ad fructus, & expensas terminum iuris. Antequam à supra relatis possessorijs iudicijs recedam, & ad alia deueniam, non ab re censui re-
18 cedendum, tanquam quotidianum articulum, & quotidie in tribunalibus controuersum, quod articuli, & iura, quæ dantur in quolibet ex dictis iudicijs, semper in Curia admittuntur, licet respiciant petitorium, cum solita clausula (saluo iure impertinentium, & non admittendorum) quia illi deseruiunt ad coadiuuandum ipsum possessorium, Rot. decis. 5. de sequest. poss. & fruct. in nou. Abb. in c. 2. nu. 2. de causa poss. & propriet. Dec. consil. 84. col. pen. ad fin. vers. non obstat, Afflict. decis. 7. per totam, Paris. cons. 60. nu. 7. vol. 3. solum etenim de illorum releuantia disputatur, quando petitur remissoria, Host. & alij in c. cum contingat. de offic. delib. ibi Anto. de But. qui testatur de obseruantia, etiam dicit Ang. in l. si in speciali. de rei vendit. Dec. consil. 517. numero 3. Rot. decis. 25. de

testib.

testibus in antiqu. & de obseruantia testatur Verall. decis. 145.li.1.in manuscript.& in impressis decis.147. 1.par.Tamen Ro
19 ta d.decis.15.de Testib.& Paris.cons.67.nu.38. vol.4.dicunt,quod admittuntur testes,examinantur,& ponuntur ad partes: & deinde si de eis erit habenda ratio, in actis per particulare decretum Iu-
20 dicis ponuntur;& ita de stylo Curiæ seruatur. (*Vsque adeo,quod testes positi ad partes non probant, nisi ex Iudicis decreto in actis ponantur, etiam quod fuerint coram Iudice examinati, Dec.& alij.in l.ea.C.de edend. Pedemon.decis.1. fere per totam,præsertim nu.47.& 50.& in decis.diuer. coram Decano 445. par.1.*) Remissoria autem in hoc iudicio possessorio non datur,præsertim in longinquis partibus,nisi sine retardatione vlterioris processus:cum in huiusmodi remedijs non soleant admitti exceptiones requirentes altiorem indaginem , prout nec illæ,quæ in continenti probari non possint,& quæ concernant petitorium, vt dicit Abb.in cap.fin. de ord.co. Et licet aliquando remissoria detur in possessorio recuperandæ,tamen id procedit , vbi exceptio probanda respiceret possessorium ipsum, non autem petitorium,prout fuit resolutum in Rota in causa Portuen.de Columna die 9.April.1579. coram Seraphino. In prophanis, & iudicijs
21 ordinarijs passim datur remissoria sine fumo,& cum retardatione expeditionis causæ,vt in d.decis. in his , & pluribus alijs casibus, quibus remissoria,vel conceditur,vel denegatur,deq; illius proces-
22 su.Vide scripta per Vestrium in li.6. sui tract.in rub. de remiss. ad partes.Nec silentio pretermittẽdum,quod appellatio non permittitur à sententia absolutoria lata ad fauorem rei conuenti in similib.possessorijs iudicijs,vbi locus est Aegydianę constitutioni;& nõ dicatur quod illa tantum procedit in actore,non autem in reo cõuẽto.vt no.Ang.in l.quisquis,C.quorũ appell.Quoniam in contrarium videtur esse veritas:non .n. debet licere actori,quod reo non permittitur,vt per Spec.de dila.in §.fi.vers.in summa,Affl.d.310. nu. 6. cum absurdum esset,quod vnus posset appellare,alter vero non,cum in iudicijs seruetur æqualitas: & hanc opinionem tenent omnes, quos refert Contar. ad l. vnicam. limit.17. per totam . C. si de moment. poss. & ita seruat Rota, vt per Angel. lib.3. decis. 44. in repert. de appell. prohib. num. 6. Quibus addo circa admissionem articulorum , quod licet illi per Iudicem admittantur cum dicta clausula præseruatiua,saluo iure impertinentium, & nõ admittendorum; tamen ea operatur , vt illis postmodum visis in Camera, & constito de illorum impertinentia debet eos reiicere, vt bene explicat Ias.in l.si duo patroni,§.idem Iulianus.n.13.ff.de iureiuran.qui autem dicuntur pertinentes,vel impertinentes ibidem videre poteris: & quando facile possit apparere de illorum

imper-

impertinentia habes per Grammat. in decis. 45. num. 5. vsque ad num. 9. Paris. in consil. 67. volum. 4. Rota in vna Camerinen. legati, coram R. P. D. Penia die 27. Iunij 1591. & quod reijciuntur etiam depositiones testium receptæ super illis dicit Marant. in tit. de positionibus, seu articulorum productiion. 6. part. in versic. quod autem, num. 23. in princ. Io. Andr. & Imol. & communiter doct. in cap. cum contingat, de offic. delegat. Et quod quis non teneatur illis respondere affirmat Specul. in tit. de positionibus in §. quibus modis positiones reprobentur sub numero 1. circa med. in versiculo si vero certus est part. 2. antiq. impress. & sicut diximus de impertinentia articulorum pari ratione dicendum erit de impertinentia interrogatoriorum, quæ cum visa fuerint impertinentia à Iudice erunt resecanda, quæ autem dicantur impertinentia tradit Rip. in l. 1. num. 41. ff. si certum pet.

23 De modo autem procedendi in causa attentatorum cum singula satis diffuse per Lancellottum in eius solemni tractatu de attentatis doctissime, & copiose relata fuerint nihil aliud scribere visum est, sed tantum addere, vt præsertim Tyrones, sciant euenienti casu, quomodo in ea sit ferenda sententia, & quibus verbis concipienda placuit pluribus hic illius formulam subijcere, videlicet.

Christi nomine inuocato, per hanc nostram diffinitiuam sententiam, quam pro tribunali sedentes, & solum Deum præ oculis habentes de iuris peritorum consilio ferimus in his scriptis in causa, & causis quæ coram nobis in prima versę fuerunt, & vertuntur instantia inter D. N. actorem ex vna, & D. N. reum conuentum de, & super spolio, & purgatione attentatorum, rebusque alijs in actis, & processu causę, & causarum huiusmodi latius deductis, & illorum occasione partibus ex altera, dicimus pronunciamus, sententiamus, decernimus, & declaramus possessionem, seu occupationem, Tenutæ. N. cum omnibus suis iuribus, & pertinentijs per eundem N. post inhibitionem, de qua in actis ei legitime præsentatam, apprehensam, & captam fuisse, & esse attentatam, & innouatam, illamque cum omnibus inde sequutis, quæ de facto processerunt reuocanda fore, & esse, & reuocamus, ipsumque N. à detentatione, & occupatione huiusmodi in totum tollendum, & remouendum fore, & esse, prout tollimus, & remouemus, & præfatum N. ad pristinum suum statum, & possessionem, in quibus ante huiusmodi attentata, & inhibitionem fuerat plenarie restituendam, & reintegrandam fore, & esse, prout restituimus, & reintegramus, mandatumque desuper opportunum de illam restituendo, & amouendo respectiue decernendū, & re-

& relaxandum fore & esse, prout decernimus, & relaxamus. Molestationesque, vexationes, perturbationes, & impedimenta quæcunque per præfatum N. eidem N. super præmissis quomodolibet præstitas, factas, & illatas, factaque, præstita, & illata fuisse, & esse temerarias, iniquas, indebitas, & iniustas, temerariaque, iniqua, indebita, & iniusta, ac de facto præsumptas, & præsumpta, illasque, & illa eidem N. minime facere licuisse, neque de iure licere, & propterea in, & super illis eidem N. perpetuum silentium imponendum fore, & esse, prout imponimus, & nihilominus eundem N. in fructibus à tempore occupationis citra ex eadem tenuta perceptis, & vsque in diem illius dimission. percipien. ac in expensis in huiusmodi causa legitime factis condemnandum fore, & esse, prout condemnamus. Quorum & quarum liquidationem, & taxationem respectiue nobis in posterum reseruamus. Et ita dicimus, pronunciamus, sententiamus, decernimus, & declaramus; omni meliori modo.

DE MODO PROCEDENDI IN CAVSIS restitut. in integr. Cap. IX.

Remedium restitutionis in integrum extraordinarium est, & in illius iudicio nunquam, aut raro pronunciatur A. esse, vel non esse in integrum restituendum: Sed tantum incidenter Iudex cognoscit, & subinde ad vlteriora in negocio principali procedit. Quia quatenus restitutionem petés restituendus de iure veniat per processum ad vlteriora habetur pro restituto, & sic ita euitatur circuitus, Vt habetur in formulario procurat. in titulo de restitut. in integr. Cassad. ibi citat. decis. 8. numero 6. de præscript. Vestr. eodem titulo libro 8. num. 17. & quod Iudex non debet super restitutione in integrum pronunciare, sed tacite ad vlteriora procedere habetur per Marches. in cap. 1. part. 2. de comm. Sanq. nullit. num. 64. Si enim Iudex aliquem in integrum restituendum esse pronunciaret, materiam appellandi parti aduersæ præberet, & sic tres super restitutione, & aliæ tres super re principali sententiæ dicerentur. Super modo procedendi in hoc iudicio sufficiet dixisse, quod petens restitutionis beneficium, terminos, qui in alijs ordinarijs iudicijs seruari solent seruare debebit: Huic etiam addo, quod procurator petens restitutionem in integrum debet habere speciale mandatum ad illam petendum, Abb. in cap.

susci-

ſuſcitata extra ſub num. ſexto de reſtit. in integr. aliqua alia de reſtit. in integr. habes infra: Qui autem hoc extraordinario remedio vti poſſint, & in quibus neceſſaria ſit reſtitutio, ac infra quod tempus petatur. Item quomodo ſignatura reſcribere ſolet abunde retulit Veſtrius in quarto libro de dolo, & contum. & libro 8. cap. 3. de reſtit. in integr. & per eundem moder. Marcheſ. in toto eodem titulo quem conſule. Nec prætereundum cenſui, quod quando petitur beneficium reſtitutionis in integrum aduerſus inſtantiam ab illis, quibus alias de iure competit, ſequitur quod tale beneficium poteſt peti coram eodem iudice, & non eſt neceſſe adire principem, quia quilibet Iudex, ſiue ordinarius, ſiue delegatus ſit, poteſt de reſtitutione in integrum cognoſcere, & illam concedere maxime incidenter in cauſis coram eis verten. vt in l. fin. C. vbi, & apud quem citat. per Marant. de Ordin. Iud. in 5. part. ſub num. 36.

ALIA EOD. TIT.
Cap. X.

1 *Extrema probanda in hoc iudicio recuperandæ.*
2 *Ex poſſeſſione de præterito præſumitur de præſenti.*
3 *Secundum extremum probatur ex ſuſtentatione litis.*
4 *Extrema requiſita in iudicio petitorio.*

IAm dixi, & nunc repetendum eſſe cenſui, quod extrema probanda in iudicio recuperandæ ſunt
1 hic ſecundum probare actorem antiquitus poſſediſſe, & conuentum nunc poſſidere, Menoch. de recuperan. poſſ. in præludijs num. 21. Galleſ. in formul. variar. commiſs. in primo trac. cap. 28. ſuper ſpolio de primo extremo habetur infra, & quod ad probandum ſpolium ſufficiat probari ſe poſſediſſe ante ſpolium, licet quis non probet ſe poſſidere tempo-
2 re ſpolij, cum ex poſſeſſione de præterito probetur poſſeſſio de præſenti, vt inferius probabitur, & quod hæc ſit communis opinio atteſtatur, Rip. in cap. 3. numero 32. extra de cauſ. poſſeſs. & propriet. licet ipſe videatur tenere contrariam ſententiam, tamen ibi aſſerit tutius eſſe in iudicando à communi non recedere, qui enim ſemel poſſedit, præſumitur de præſenti poſſidere, Bartol. in l. ſiue poſſidetis ſub numero 6. & 7. C. de probationibus. De
3 ſecundo autem extremo ſatis dicitur conſtare ex contradictione, & ſu-

& sustentatione litis, præsertim vbi tractatur de iure in corporali, Ant. de Butr. in c. suborta. num. 7. de senten. & re iudic. Alexan. consil. 73. in princ. lib. 2. Socin. consil. 18. num. 17. lib. 2. quos sequuti fuerunt domini de Rota in vna Romana rationis Bancariæ dd. de Boschis, & Gauorijs, coram Illustrissimo D. Cardinali Pamphilio, tunc Rotæ Auditore, in qua ego fui Procurator die 27. Octobris 1586. Decis. de Grass. 42. de restitut. spoliator. vbi dictum fuit per DD. constare de primo extremo ex instrumento captæ possessionis, de secundo autem extremo ex sustentatione litis cum alijs adminiculis. Et quod secundum extremum probatur per sustentationem litis, est text. in l. qui se liti. ff. de pet. hæredit. & l. is qui se obtulit, & l. si autem, ff. de re iud. Caputaqueri. decis. 369. num. 12. per Paris. consil. 54. lib. 3. Cumque hæc pauca dixerim de
4 possessorio non dicendum erit de extremis requisitis in petitorio scilicet in rei vendicatione, in qua duo videntur necessario consideranda, & verificanda, vt puta dominium, vel quasi, ex parte actoris; & possessio, vel quasi ex parte rei, Ias. in §. omnium instit. de act. num. 22. & hæc superius dicta in proximo præcedenti, & præsenti cap. satis sufficiant pro docendo modum procedendi, & requisita probandi in hoc spolij iudicio, remanet tantum non inutile referendam notabilissimam resolutionem in hoc articulo actionis spolij, factam in Sacro Rotæ Auditorio, quam causarum Patroni perpetuo menti retineant, & ad eam in facti contingentia recurrant, quam hic pro illorum, ac litigantium vtilitate imprimendam fore iussi, tenoris infrascripti.

R. P. D. SERAPHINO

Nullius, seu Mediolanen. remedij reintegrandæ.

Mercurij 17. Maij 1600.

EPITOME.

Remedium cap. reintegranda 3. q. 1. præscriptione tollitur.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Remedium cap. reintegranda est præscriptibile, quemadmodum cæteræ actiones, licet priuilegiatæ.*
2 *Adducuntur fundamenta, & auctoritates in contrarium.*
3 *Omnes actiones tolluntur præscriptione quadragenaria.*
4 *Leges abhorrent dominia rerum stare semper sub incerto.*
5 *Præscriptio sicuti tollit dominium multo magis debet tollere actionem.*
6 *In remedio cap. reintegranda debent probari duo extrema,*
7 *Extrema possunt probari per testes de fama, & de auditu.*
8 *Possessorium absorbet petitorium.*
9 *Opinio hæc est magis communis.*
10 *Quid importent verba (quacunque temporis conditione) in cap. reintegranda.*
11 *Pactum de retrouendendo quandocunque, & perpetuo spatio triginta annorum excluditur.*
12 *Nulla est differentia inter ius ciuile, & canonicum.*
13 *Non est verum præscriptionem fuisse adinuentam propter dominium, & non propter possessionem.*
14 *Debilior est possessio, & minori tempore amittitur.*
15 *Exceptio præscriptionis, non solum dominium, sed etiam possessionem respicit.*
16 *Præscriptione hanc intelligunt DD. procedere contra actionem spolij simplicis prouenientis ex probatione duorum extremorum, non autem vbi constaret de vi, dolo, & mala fide.*
17 *Aduersus dolum, & malam fidem, nulla præscriptio opponi potest.*

FVit mihi per memoriale Sanctiss. D. N. commissa ardua illa quæstio, & adeo inter iuris interpretes controuersa in Rota proponerem. An remedium cap. reintegranda,
1 3. quæst. prima sit impræscriptibile, vel potius alia præscriptione tollatur, & causa per DD. exactissime discussa, fuit conclusum, omnibus idem sentientibus, vno tantum excepto hoc remedium præscriptione tolli, quemadmodum cæteræ actiones, quantumuis priuilegiatæ, sed antequam ad rationes decisionis veniam, non erit inutile rationes, quibus mouentur Doctores contrarium sentientes deducere, vt earum cum contrariis argumentis collatione facta, veritas facilius eruatur.

2 Pri-

2 Primum itaque, & præcipuum fundamentum huius sententiæ fit in dicto cap. reintegranda in illis verbis; quacunque temporis conditione, Ex quibus colligunt nullo tempore hoc remedium præscribi.

Secundo deducitur auctoritas glosæ fin. & Doctorum, qui eam sequuntur in cap. sollicite de restit. spoliat. quæ vult perpetuo agi posse hoc remedio.

Tertio nituntur auctoritate Rotæ, quæ sæpius hanc sententiam amplexa, vt videre est in decis. Cassad. 6. de restitut. spoliator. Put. 118. libro primo, Mohed. 18. de restitut. spoliat. Simonett. 60. Verall. 296. lib. 1. & Mohed. ait repertam fuisse annotationem Ludouici Romani attestantis idem antiquis temporibus Rotam censuisse, & deinceps in pluribus causis auctoritatem antiquarum decisionum Rota est sequuta.

Quarto videtur hæc opinio, niti ratione rationabilis odij, quo digni sunt illi, qui aliorum bona, & possesiones inuadunt, qui ideo nulla tuti sunt præscriptione, quæ neque dari potest, etiam post decursum tempus mille annorum, si à principio spoliator fuit dolosus, vel violentus, iuxta receptissimam Canonistarum opinionem.

Postremo allegantur auctoritates plurimorum Doctorum, qui hanc sententiam defendunt, quorum fiet mentio in solutione argumentorum huius partis.

Contraria vero opinio nititur multis, vrgentissimisque argumentis, & auctoritatibus.

3 Et primo, quia tam iure ciuili, quam Canonico omnes actiones tolluntur præscriptione quadragenaria, vt probatur in l. sicut, & l. omnes. C. de præscript. triginta, vel quadraginta annorum, Authen. quas actiones, C. de Sacrosanct. Eccles. c. ad aures, & cap. illud, & cap. quia indicante de præscript. cap. placuit il primo, & cap. post quingentos 16. quæst. 3. in quibus iuribus ponderantur dictiones vniuersales qualemcunque actionem tollentes, & maxime in cap. ad aures, vbi omnis prorsus excluditur actio, quæ verba ponderat Ruyn. consil. 103. num. 7. lib. 5. & facit Ias. consil. 115. num. 27. lib. 4. Aym. consil. 294. Roland. consil. 72. num. 20. lib. 2.

4 Secundo leges abhorrent dominia rerum stare semper in incerto, l. prima de vsucap. §. 1. inst. cod. l. cum notissime C. de præscript. 30. annor. & etiam litium immortalitatem, l. fin. & ibi glos. in verbo finis pro suo.

5 Tertio cum temporis præscriptio tollat dominium, quod est maximi præiudicii, vt per Bartol. in l. rem alienam de-

pig. act. multomagis debet tollere hanc actionem possessoriam leuioris praeiudicii, vt arguit Castrens. consil. 205. numero 3. libro primo, Socin. in l. rem quę nobis, numero 18. de acquir. poss. Paris. consil. primo, numero. 155. lib. 1. Bald. de pręscript. 4. par. princ. quęst. 20. num. 1. Rolan. consil. 72. num. 19. lib. 2. & consil. 6. num. 8. lib. 3.

6 Quarto multum hanc sententiam comprobare videtur, si consideremus quid in hoc remedio, & quomodo veniat probandum, nam cum sufficiat probare duo extrema, nempe possessionem antiquissimam actoris, & possessionem recentem rei, & illa
7 probari possit etiam per testes de fama, & de auditu, qui in antiquis admittuntur, & semper eueniat, vt propter antiquitatem, & sinistros casus bellorum, incendij, pestis, & similium instrumenta, quibus possessores sese tueri possent, sint deperdita, vel etiam vetustate consumpta, certe ex tali perpetuitate huius remedii facile Domini propriis bonis iniuste priuabuntur in maximum pręiudicium reipublicę, vt per Mohedanum decis. 17. de restitutione spoliatorum. Sarmien. de redditibus Eccles. part. 1. cap. quarto, numero 11. & Selecta. interp. libro 2. cap. 13. numero secundo, & quod est valde absurdum remedio possessorio, adeo priuilegiato circa probationum qualitatem tollitur dominium legitime pręscriptum, & redditur inutile aduersus omnes iuris regulas, quibus perpetuo traditum
8 est petitorium absorbere possessorium, & nihilominus hic contrarium euenit.

9 Quinto negari non potest; si enumeremus auctores hanc opinionem sequentes hanc esse magis communem, prout testantur Gabriel. conclus. quinta, numero 64. de restitutione spoliator. Contar. de moment. possess. §. 4. limit. 2. numero 26. vsque ad num. 29. Pontan. de spol. lib. 3. cap. 2. num. 91. Decian. consil. 65. num. 2. lib. 3. Crot. consil. 47. num. 29. li. 1. Honde. consil. 82. num. 49.

His rationibus adducti Domini hanc sententiam amplexi sunt, superest solum respondere his, quę in contrarium deducta fuerunt:

10 Et primo, quia Basis contrarię sententię tota constituitur in capit. reintegranda, videndum est de intellectu illorum verborum, quacunque temporis conditione, quę reguntur ab illis verbis in fine positis perdidisse noscantur, & certum est naturalem, & verum sensum conditionis temporis referri potius ad qualitatem missionis, quam ad temporis quantitatem lege prima, §. denique ait. de aqua, & pluuia arcenda l. te-

teſtium,in princ.de teſtibus.Rebuff. in l.conditionales 62. ver.4.de verb.ſignif.quod eo magis dicendum, quia referuntur ad deperditionem,quę non temporis curſum, ſed initium amiſſionis reſpicere videtur,prout,& aliæ qualitates ibi appoſitæ,captiuitatis, doli, violentiæ,& quarumcunque iniuſtarum cauſarum,quod ſenſiſſe videtur ibidem Archid.dum dicit forte ibi erat guerra,vel metus latronum nemo audebat ibi morare, & hæc verba importare qualitatem temporis,& non prǽſcriptionem,de qua in eo text.non agebatur,tradit Contar.de moment.poſſ.§.4.limit.2.num.22. poſt Bellamer.& Io.de Turrecrem.Caſtren.conſ.105.num.3.part.1.& bene Galleſ.de exercit.iuriſcon.lib.3.num.56.Modern.in remed. 15. recuperan. num. 422. & demum ita videtur ſenſiſſe Gratianus huius canonis compilator, qui in ſummario ſuo ante hunc canonem non apponit dictionem temporis, ſed ſimpliciter ait ablata quacunque conditione in eodem loco, vnde ſubrepta fuerant eſſe reuocanda, & hunc verum, & germanum ſenſum appellat Nicol. Grauatius ad Veſtrium.lib.2. cap.3. num. 41. neque eſt veriſimile Pontificem vna vocula, eaque ambigua voluiſſe totam materiam præſcriptionum ſubuertere,vt in hac eadem materia præſcriptionis tradit gl. in cap.1.§.præterea, in verb. præſcriptione,de capit. Conradi,vbi verba illa nulla obſtante præſcriptione interpretatur,de decemnali,vel vicemnali,non autem de 30.aut 40. annorum præſcriptione, hac ratione mota, ne totam materiam præſcriptionum multis vigilijs excogitatam ſubuertere,& radicitus euellere videatur,quam gloſſam communiter eſſe approbatam conſtat ex traditis per Tiraq.de retract.conuentio.§.1.gloſſ.2.num.12. quod ex eo confirmatur,quod poſteriores Pontifices in cap.ad aures, & alijs ſupra allegatis trigenariam, & quadragenariam præſcriptionem omnem prorſus actionem excludere voluerunt, adeo quod & ſi verba illa conditione temporis importarent præſcriptionem,nihilominus eis ex ſequentibus conſtitutionibus derogatum fuiſſe appareret.

Secundo non obſtat auctoritas gloſſæ, in cap. ſolicite de reſtitut.ſpoliator.vbi ait,ad damnum,ſiue pœnam perpetuo agi poſſe,quia nulla conditum temporis opponi poteſt,cap.reintegranda 3.quæſt. 1. nam ſublato fundamento,quod fit in dicto cap. tollitur etiam opinio gloſ. quæ illi innititur, præterea cum vtatur dictione,perpetuo,ea eſt intelligenda, prout in ſimilibus terminis paſſim vſurpatur,vt iſta perpetuitas concludatur ſpatio 30.vel 40.annorum opponi poſt.inſt.de par.pet.& temp.act. & concordantes textus deſumi poſſunt apud Briſſon. de verb.ſignif. in verbo perpetuæ actiones, & poteſt etiam intelligi de actionibus, quæ competunt aduerſus violentos, & doloſos,cum loquatur de damno illato,& de

pœna, & hic non est casus de quo agitur, vt infra dicitur quare
Doct. qui simpliciter referunt, & sequuntur hanc glosam non mul-
tum faciunt pro hac parte, cum sint intelligendi iuxta vulgarem si
gnificationem dictionis perpetuo in hac eadem præscriptionis ma
teria non obstante quacunque vniuersitate, & prægnantia verbo-
11 rum, vt in pacto de retrouendendo quandocunque, & perpetuo cen
suit Rota spatio 30. annorum excludi ex conf. Bal. 303. lib. 1. in
causa Reatina tenutæ 13. Aprilis 1579. coram Illustriss. Lancellot-
to, & 12. Decembris 1588. coram R. P. D. meo Pamphilio, & glos-
sam ita sensisse est verisimile, postquam fecit mentionem tempora-
lium, & perpetuarum actionum, iuxta iuris ciuilis dispositionem,
quæ clara est, nec ab ea recedit ius Canonicum, vt ex allegato cap.
ad aures, & alijs aperte colligitur, & in materia præscriptionis ex-
12 cepto casu malæ fidei, nulla est differentia inter ius ciuile, & cano-
nicum, vt tradunt Abb. & alij in cap. de quarta, de præscript. neque
13 obstat, quod præscriptio secundum aliquos fuerit inuenta propter
possessionem, quia hoc esse falsum colligitur ex cap. iubemus 16. q.
3. & ex l. fin. C. de edict. diu. Adr. toll. & ex l. competit. C. de præscri-
14 ptio. 30. vel 40. annorum, imo multo debilior est possessio, & mino-
ri tempore amittitur, vt per Innoc. in cap. quærelam, & ibi Bellam.
num. 10. & alios relatos per Contard. vbi supra num. 31. neque ob-
stat, quod in iudicio spolij non admittatur exceptio dominij, quia
15 exceptio præscriptionis non solum dominium, sed etiam possessio-
nem respicit, & ideo non minus est admittenda quam exceptio illa,
quod quis facto suo ceciderit à possessione.

Tertio loco non obstat auctoritas Rotę, quia si bene considerentur
tur decisiones allegatæ apparebit contrariam sententiam obtinuis
se cum magna controuersia, & difficultate, & eorum compilatores
pro maiori parte contrarium sensisse, quare non est habenda ratio
eorum, qui auctoritate Rotæ moti, hanc sententiam amplexi sunt,
quæ quamuis plurimum semper valuerit, præualere tamen debet
ratio, & veritas tot alijs non contemnendis fulcita auctoritatibus.

Non obstat ratio odij rationabilis aduersus intentatores rerum
alienarum, quia hanc præscriptionem intelligunt Domini proce-
16 dere contra actionem spolij simplicis prouenientis ex probatione
duorum extremorum iuxta stylum Rotæ, non autem vbi consta-
17 ret de vi, dolo, & mala fide, cum nulla præscriptio aduersus dolum,
& malam fidem opponi possit cap. fin. de præscript. & hoc fortasse
sentit Papa in illo Canone in illis verbis, per quascunque iniustas
causas, & hanc exceptionem admittunt Doct. allegati per Contar.
in d. limit. num. 34. & 35.

Quantum ad auctoritates, quæ deducuntur si tollantur e medio

Doct. qui ex professo hanc quæstionem non tractant, & qui simpliciter sequuntur glossam, cap. solicite, dicentes illud remedium esse perpetuum, quæ verba non excludunt præscriptionem 30. vel 40. annorum, vix reperitur aliquis præter solum Imol. in cap. 2. de rest. spol. qui contrarium aperte senserit ante decis. Cassadori, vt fuit animaduersum per Gallesium, Rursus si tollantur Doctores, qui potius auctoritatem Rotæ sequuti sunt, quam pondus rationum in contrariam facientium, apparebit longe pluribus auctoritatibus fulcitam esse partem contrariam, & id fatentur Doct. supra allegati dicentes hanc esse magis communem, & ita recedendo ab antiquis decisionibus fuit per Dominos conclusum hanc opinionem æquiorem, & veriorem esse, & dignam S.D.N. approbatione.

Ita resolutum fuit me proponente in plena Rota 17. Maij 1600.

ALIQVA ALIA DE RESTIT. IN integrum. Cap. XI.

1 *Procurator debet habere speciale mandatum ad petendum beneficium restitutionis in integrum.*
2 *Procurator ab exequutione non appellet sine speciali mandato.*
3 *Restitutio in integrum non impedit exequutionem cœptam.*
4 *Et quando dicatur cœpta exequutio.*

VLtra relata in proximo præcedenti cap. 9. de restitutione in integrum, non videntur superflue referenda, & repetenda, quod procurator petens hanc restitutionem debet habere speciale mandatum. Abb. in cap. suscitato, extra de restit. in integr. sub num. 6. hæc quoque referam, vt puta quod procurator generaliter constitutus ad lites, causas ab exequutione non potest appellare, sed mandatum speciale requiritur. Felyn. in cap. quoad consultationem, nu. 21. de re iud. Roland. à Vall. cons. 43. sub num. 11. vol. 1. cum ibi citatis.

1

2

Secundo, si principaliter hæc restitutio à procuratore petatur, mandatum pariter speciale requiritur, vt supra meminimus, secus tamen si incidenter petatur, vt bene explicat Lucas Pet. in eius praxi Capitolina, lib. 7. de causis rest. in integr. num. 13.

3 Tertio, quod ea non impedit exequutionem factam vigore mandati relaxati, captis scilicet pignoribus, & tunc signatura intelligit, quod sit cępta exequutio ad hoc, vt ea per restitutionem in integrum non impediatur, licet Rota aliter dicat, quod scilicet satis suf

ficit dicere cęptam esse exequutionem per solam mandati relaxationem, vt habetur in decisione inferius scripta, & licet multa alia non præter rem hic addi, & referri potuerint, tamen cum ea pertineant ad signaturam, ideo in facti contingentia recurre ad eos, qui de vtraque signatura ex professo scripserunt, & signanter ad modernum tract. R.P.D. Marchesani nouissime in lucem editum, ubi omnia in hac re copiosissime, & doctissime habes, huic restitutionis in integrum, articulo tantum addere uisum est, quod si apud patronum causæ dubitari contingat circa hunc articulum, vt puta quando ea dicatur principaliter petita, & quando incidenter recurras etiam ad eundem Lucam Pet. in eod. tit. per totum, qui omnia optime, ac doctissime explicat.

R. P. D. PAMPHILIO

CORNETANA PECVNIARIA.

Mercurij 4. Iunij 1601.

E P I T O M E.

Restitutio in integrum non impedit exequutionem iam cęptam.

S V M M A R I V M.

1 *Non est locus arbitrio ad retardandum exequutionem.*
2 *Arbitrium intelligitur, prout de iure.*
4 *De iure restitutio in integrum non impedit exequutionem iam cœptam.*
4 *Vt dicatur exequutio cœpta, sufficit, quod fuerit decretum, & relaxatum mandatum.*

Domini

1 Domini dixerunt non esse locum arbitrio ad retar
2 dandam exequutionem, quia arbitrium intelligitur, prout de iure, Bar. in extrauag. ad reprimen.
3 &c. in verbo videbitur, num. 8. Paris. cons. 56. nu. 5. lib. 1. de iure autem restitutio in integrum non impedit exequutionem iam cœptam. Alex. cons. 223. num. 6. lib. 6. Rip. in l. 4. §. condemnatum sub n. 10. ff. de re iudic. Put. decis. 10. de rest. in integ. & decis. 285. lib. 2. & fuit resolutum in causa Cartagineñ. decanatus 18. Decem. 1587. coram R. P. D. Bubalo, & antea coram eod. in causa Burgeñ. decimarum de scalāte 28. Octob. 1586. & alias sępe, in casu vero de quo
4 agitur non solum ante petitam restitutionem fuerat decretum, & relaxatum mandatum exequutiuum, quod sufficit, vt dicatur exequutio cępta, vt per Put. d. decis. 285. & habetur in dictis decis. Cartagineñ. & Burgeñ. sed etiam exequutio fuerat facta realiter in partibus, & realiter hic in curia in persona fortunij.

DE IVDICIIS ORDINARIIS. Cap. XII.

1 *Auditor Cameræ, quarum sit causarum iudex competens.*
2 *Causæ exequutionis literarum Apostolicarum cognoscuntur ab A. C. in prima instantia etiam in beneficialibus.*
3 *Auditor Cameræ est ordinarius Iudex officialium, curialium, & mercatorū.*
4 *Ad horum instantiam omnibus iudicibus inbibet.*
5 *Item est iudex superintendens Curiæ Burgi, Turris Nonæ, & Curiæ de Sabellis.*
6 *Habetur ad A. C. recursus à grauaminib. in dd. Curijs illatis & ipse inbibet.*
7 *Romani possunt declinare forum A. C. vtendo priuilegio Pop. Rom. concesso.*
8 *In exequutione ob eam inter Romanos habet locum præuentio ex parte actoris.*
9 *Coram A. C. iudicia ordinaria, & aliqua exequutiua per viam monitorij, non autem libelli introducuntur.*
10 *Per viam citationis omnes causæ ordinariæ à 20. ducatis infra incohantur.*
11 *A sententijs latis, seu decretis in huiusmodi causis summam scutorum 20. exceden. datur appellatio.*
12 *Secus à 20. infra.*
13 *Proceditur etiam per citationem contra Mercatores, Notarios tribunalis, & illorum scribas, & familiar.*
14 *Item in dependentibus ab obligatione camerali.*
15 *Quomodo contra sequestratarium mandato contra debitorem relaxato procedatur.*
16 *Contra debitorem debitoris obligati in forma Cam. exequutiue proceditur.*

N 3 Seque-

17 *Sequestratarius non obligatus in forma Cam. si condemnetur appellat, & eius appellatione pendente nihil innouatur.*

1 AVditor Cameræ in vim suarum ordinariarum
facultatum, quas vti pro intelligentia eorum,
quæ in hoc opere continentur, apprimè necessa-
rias, in illius calce imprimendas curauimus. Est
Iudex competens, & ordinarius quarumcunque
causarum ciuilium, criminalium, beneficialium,
& prophanarum, inter, & contra quascunque
personas, quauis auctoritate, dignitate, & potestate fungentes, &
præfulgentes in Romana Curia, & extra eam in prima, secunda,
& alia quauis instantia per viam monitorij, aut per appellationē,
exceptis his, quæ ex dispositione sacri Concilij Tridentini, c. cau
sæ omnes, sess. 24. in partibus coram locorum ordinarijs cognosci-
debent. Ex his vero excipiuntur causæ super exequutione quarum
cunque litterarum Apostolicarum, quæ in Curia, & ab eodem A.
C. licet causæ beneficiales sint, in prima instantia cognoscuntur. In-
3 super A.C. est Iudex ordinarius, competens, & particularis quorū-
cunque officialium Romanę Curiæ, & Curialium, ac mercatorum,
4 & ad eorum instantiam partibus inhibet, ne ipsos alibi, quam in
5 suo Tribunali molestent. Præterea est iudex superintendens Curiæ
6 Burgi, Turris Nonæ, & Curiæ de Sabellis, & à quibusuis grauami-
nibus in prædictis curijs illatis appellatur, & ad eum recursus ha-
7 betur, ipsisque sua ordinaria auctoritate inhibet. Romani autem si
forum A.C. declinare uoluerint priuilegio Populo Romano conces
8 so vti potuerunt, exceptis tamen Cameralibus obligationibus, in
quarum exequutione præuentio ex parte actoris locum habet. In
9 Tribunali A.C. iudicia ordinaria, & etiam exequutiua, vt puta vi-
gore Breuis, & litterarum Apostolicarum introducuntur via moni
10 torij, non autem libelli, vt alibi solet. Per viam citationis introdu-
ci, & inchoari possunt omnes causæ etiam ordinariæ, quarum valor
summam uiginti ducatorum auri de Camera non excedit: ac in il-
lis summariæ, & iux. ordinarias facultates ipsius Auditoris proce
di potest. In causis uero ducatos Viginti non excedentibus appel-
latio cum deuolutiua, tum suspensiua conceditur, & iuxta Signatu
11 ræ reformationem, à Decem ducatis supra, quæ postmodum ex or-
dine fel. rec. Pij Papæ Quinti ad ducatos Sexdecim est extensa, &
iuxta præsentem iustitiam ad scuta 20. monetę à qua summa in-
fra exequutio, appellatione quauis nequaquam obstante, datur.
Procedit amplius A.C. per citationem, & summarie inter, & con-
tra mercatores, & contra Notarios tribunalis, eorumque scribas, &
familias: & hoc ex priuilegio late in facultatibus prēnominatis ex-
pres-

14 presso. Item procedit eodem modo in dependentibus ab obligatio-
15 ne Camerali, exempli causa. Si facto sequestro contra sequestratarium procedendum sit, relaxato prius mandato contra principalem debitorē, citatus sequestratarius ad consignandum pecunias, seu bona sequestrata, alias videndum contra ipsum decerni, & relaxari mandatum exequutiuum, seu mandari contra ipsum exequi mandatum contra principalem debitorem relaxatum iuxta terminos l. si oleum, ff. de dolo malo, & ibi Bart. Et Iudex in citationis termino relaxat mandatum, seu mandat exequi, quod contra principalem debitorem relaxatum fuit, nisi ad primam diem cum intimatione. Quo termino elapso, & intimatione reproducta Notarius contra sequestratarium mandatum expedit, vel, Exequatur, in mandato contra debitorem apponit ad creditoris electionem. Et si mandatum contra principalem debitorem re ipsa expeditum, & solutum fuerit, soluet creditor pro nouo mandato, seu exequatur, contra sequestratarium, iulios quatuor cum dimidio. Si primum autem mandatum cum effectu expeditum non est, sed tantum à iudice decretum, idem soluet pro mandato quantum contra principa-
16 lem debitorem soluere tenebatur. Et præmissus processus de inueterato stylo tribunalis fit etiam contra debitorem debitoris obligati in forma Cameræ, scilicet ad soluendum, alias videndum contra eum decerni mandatum exequutiuum. Ratio, quia debitor obligat, & hypothecat suo creditori omnia bona sua, & appellatione omnium bonorum veniunt credita, actiones, & nomina debitorum; Casu primus creditor habet obligatum, & hypothecatum nomen debitoris, & agit contra talem debitorem debitoris sui, vtili actione. Paris. cons. 107. n. 130. vol. 3. Corn. cons. 61. n. 26. lib. 3. Alex. in l.
17 hæres cum, ff. ad Senatus consul. Trebel. nu. 5. & 6. Secus tamen dicendum erit, si procederetur contra debitorem non simili modo obligatum, vel ex sequestro, vel alio iuris remedio: quia tunc ordinariè, non autem exequutiue procedendum esset. Et tunc tale iudicium recipit omnes terminos ordinarios, sicut in alijs ordinarijs iudicijs, vt per Bart. in l. fine causa in 1. & in 2. lect. C. quando Fiscus, vel priuatus. Vsque adeo, quod si talis debitor, siue sequestratarius conuentus, & condemnatus appellaret, appellatione pendente ligatæ sunt manus Iudicis, & officium Iudicis conquiescit, ad l. fine pars. C. de dilat. Et licet per Roman. in cons. 214. non obscure dicatur, quod antequam procedi possit contra debitorem debitoris, requiritur, quod principalis debitor condemnetur, vt ibi in versiculo vltimo; ponderandum tamen satis sufficit verificari debitorem principalem obligatum esse ad fauorem creditoris, & debitorem debitoris pari modo obligatum, eo enim casu habet locum stylus procedendi modo præmisso, & de his hactenus.

DE MODO PROCEDENDI IN CAVSIS ordinarijs à viginti ducatis vsque ad 200. Cap. XIII.

1 *Præcedit in his causis monitorium personaliter exequutum.*
2 *Reproducto monitorio, & lapso triduo ad illius verificationem proceditur.*
3 *Quænam fiat citatio, quando verificatio per productionem scripturarum est facienda.*
4 *Quando citatus ad dicendum contra, non possit vlterius contradicere.*
5 *Secus si iudex saltem tacite iura non recipiat.*
6 *Citatio ad dicendum contra articulos, pro examinandis testibus.*
7 *Iuramentum testium saltem per diem ante examen omnino præcedit.*
8 *Examen potest quocunque die etiam feriato recipi.*
9 *Iuramentum testium recipiendum est die iuridico, licet aliter in tribunali fiat.*
10 *In summario commisso examine, in quibuslibet causis sufficit, quod iuramentum testis in ipso examine præstetur.*
11 *Producens articulos causa se ab onere probationis eximendi, obtinet monitorium ad respondendum, & quando.*
12 *Monitorij huiusmodi formula.*
13 *Citatio, quæ hoc monitorium sequitur.*
14 *Pars admittitur ad respondendum articulis ante iudicis pronunciationem super confessione.*
15 *Articulis factum alienum concernentibus, aduersario instante quomodo sit iurandum.*
16 *Si factum proprium concernunt, debet dans præcise per factum veritatis iurare, & aliqua de specificatione materiarum.*
17 *Actoris procurator reo conuento instante, medio in sui principalis animam iuramento respondere tenetur.*
18 *Item cogitur examinari tanquam testis super his, de quibus antequam procurator constitueretur erat informatus.*
19 *Secus de his, quæ sciuit postquam fuit constitutus procurator.*
20 *Procurator, qui causam egit an in eadem causa possit se examinare, licet reus ca'us fuerit.*
21 *Articuli positiue, non autem integratiue fiunt.*
22 *Si fiant integratiue pars illis respondere non tenetur.*
23 *In causis exequutiuis, pro habenda articulorum responsione, non est opus monitorio, & simplex citatio fit, & quare.*
Et quomodo pars respondere teneatur. Forma citationis pro habenda responsione articulorum, & iudicis subdelegation.
24 *Citationes in causis ordinarijs à 20. ducatis supra, de stylo Tribunalis A. C. personaliter fiunt.*

25 *Tutius est, citationes ad sententiam, & alias similes substantiales citationes personaliter exequi facere.*
26 *Verificato monitorio, si illud fuerit negatum, quæ citatio fiat.*
27 *Et quæ si non est negatum.*
28 *Lata per decretum, vel per cedulam sententia, iudex mandatum, nisi ad primam diem decernit.*
Et quomodo formetur sententia post mortem principalis.
29 *Hæc conditio est respectu exequutionis, non autem condemnationis.*
30 *Terminus ad appellandum currit à die sententiæ. Et quædam de citationibus exequutis dimissa copia.*
31 *In causis exequutiuis cum cedula, & sine cedula appellatio recipitur.*
32 *In causis ordinarijs præsertim à diffinitiua non valet appellatio nisi cum cedula.*
33 *Remedio quo uti potest appellans, appellationis cedulam in promptu non habens.*
34 *Appellatio regulariter interponitur coram iudice à quo.*
35 *Diligentia redeundi, & reperiendi iudicem non est necessaria, ac plura alia de appellatione, illiusque prosequutione.*
36 *Complura alia de præparatorijs, & illorum responsione.*
37 *Venia agendi contra parentes petenda erit.*

1 IN causis ordinarijs à viginti ducatis vsque ad ducentos monitorium personaliter exequendum pręcedere debet. Hoc exequuto, & in actis
2 Notarij reportato, lapsis tribus currẽtibus diebus in eo parti ad comparendum assignatis, agens ad illius verificationem per instrumentum, vel aliarum priuatarum scripturarum exhibitionem, vel testium examen, aut per aliud probationis genus
3 à iure indultum procedit. Et si instrumenta, vel alia iura produce-
4 re vult, partem citat, ad dicendum contra iura producta, & repetita, videndum iurare testes super illorum recognitione quatenus opus sit. In cuius citationis termino, si instrumentum aliquod exhibet, quod in forma probanti non sit, & pars citata nihil opponit, & Iudex in causa ad sententiam postea procedit, instrumentum eiusmodi tacite recepisse, & admisisse videtur. Et ideo du-
5 bitari posset partem aduersam non posse amplius opponere, quod in forma probanti non sit. Bene tamen Iudex illud reijcere potest sicut recepit, Put. decis. 119. lib. 2. num. 1. & 2. Secus accedit, si Iudex tacite non recipit: quia in hunc casum sicut Iudex posset illud ex officio reijcere, ita etiam pars posset opponere, quod non esset in probanti forma. Item secus si pars opposuerit generalia contra

contra : per quam exceptionem generalem fuit excipienti præseruatum ius excipiendi in qualibet parte iudicij, Aegid.in cap.præsentium,num.4.de testi.Et idcirco cauti procuratores semper consueuerunt impugnare iura, quæ exaduerso producuntur, dicendo
6 generalia contra verbo solum; saluo iure excipiendi in scriptis. Quando autem altera partium pro monitorij verificatione,vel alterius incidentis probatione testibus indiget, & articulos illorum examinandorum gratia exhibet,partem aduersam citari curat (ad dicendum contra articulos facto datos,videndum illos ad probandum admitti, & committi Notario causæ receptionem iuramentorum testium in forma ad primam diem, & postquam commissum fuerit,videndum illos iurare in eorum,vel Notarij domibus, & vbi reperti fuerint.tam super dictis articulis,quam tota causa per totam illam,& sex,vel octo,aut x.sequen.dies arb.citantis, & ad dandum interrogatoria, si qua dare voluerit per totam dictam primam,& seq.dies,alias videndũ mandari examinari fine, ad eandẽ primã diem.In cuius citationis termino Iudex præuia admissione articulorũ, & cõmissione iuramentorũ testiũ examinari mandat nisi ad primã diem cũ intimatione simpliciter, aut alias eius arbitrio (*Et hanc citationem,ad uidendum iurare testes necessario requiri dicunt. Rol. à Vall.consi.29 lib.1.n.45.Verall. dec.4. nu.2.& alias decis. 174.num.3.part.3.in una Neap.census.24. Maij 1595. coram Penia, & alias coram eodem in una Lugdunen. pecuniaria 24. Aprilis eiusdem anni.*
7 (Qui quidem testes præmisso iuramento(quod examen illorum saltem per diem ante de stylo Curiæ præcedere debet) à Notario exa
8 minantur,vt per Vestr.in tit.de Testibus,illorumque inductionem. & iuramentis.Et quamuis examen hoc etiam in die ad honorem Dei feriato fieri possit,vt per Abb.in cap.1. num.10. de ferijs,Marant.
9 de ord.iudiciorum in 6.p. test product. nu.7. tamen iuramentum antedictum in die non feriato recipiendum est, vt ibi.(*& magis late per Alex.cons.213.num.4.lib.2.*)Et etiam, quod stylus tribunalis concedat die quocunque feriato,& non feriato præstari posse, qui cum magis abusus, quam stylus proprie appellari possit, tutius reor,ad tollendum omnem dubitationem, per Notarium iuridico die,seu non feriato recipi.
10 Præterea animaduerte id, quod supra diximus de iuramentis examen præcedere debentibus,intelligi regulariter,secus autem si à Iudice summarium examen committatur,quia tunc ad processus validitatem sufficit iuramentum in examinis actu præstitum. Quod parte non opponente Iudex de sua voluntate tacita, aut expressa remittere solet,vt per Afflict.dec.191.num.8.idque intellige tam in exequutiuis,quam ordinarijs causis, & tam super mate

rijs,

rijs, quam articulis. Et summarium hoc examen non semel, præsertim parte non opponente, vt dixi; Iudex arbitrio suo, rei de qua agitur, qualitate considerata committit, & antequam vlterius progrediar notandum erit, quod licet illos inducens velit pænitere, illosque vlterius non examinare nihilominus altera pars poterit eos cogere ad se examinandum ex quo testis iuratus debet in omni causa dicere veritatem pro vtraque parte, vt non obscure attestatur. Capic. in decis. 39. quam allegat Vrsil. ad Afflict. in decis. 216. in fine. Rota Auinionen. decis. 116. Crauett. de antiq. temp. part. 1. sect. quæritur etiam, num. 1. Nonnunquam pars articulos exhibens
11 causa se ab onere probandi eximendi instat partem aduersam illis per verbum, Credit, vel Non credit, respondere, & hoc monitorium
12 propterea obtinet. De mandato, &c. Moneatur ad instantiam A. principalis B. ex aduerso principalis, quatenus infra triduum proximum sub &c. pen. debeat positionibus, & articulis pro parte instantis in actis Notarij causæ exhibitis medio iuramento per verbum, Credit, vel Non credit, singulariter singulis, sufficienter re-
13 spondisse, & veritatem deposuisse. Et si senserit se, &c. Quo monitorio personaliter exequuto, & in actis reproducto, effluxoque triduo in eo præfixo, pars aduersa citari debet ad respondendum positionibus, & articulis in actis datis singulariter singulis, iuxta formam monitorij, alias videndum mandari haberi pro confessatis. In cuius termino iudex pro confessatis articulos decernit, nisi ad primã diem cum intimatione, vt quoniã contumaciter tacens habetur pro confitente in c. si post præstitum. lib. 6. de confess. Et licet verum sit, quod si iudex assignet terminũ alicui ad respondendum, & ille sit in mora in respondendo, & iudex in contumaciam articulos pro confessatis habeat, tunc nõ possit mora purgari, vt per An. & Im. & Lud. Rom. in l. insulam. ff. de ver. obl. tamẽ pars aduersa ad
14 respondendum admittitur. (*Lanfran. in c. quoniã contra, in uer. responsiones. de proba. n. 6. non tantum post dictum terminum ad primam sed etiam post 10. dies, & etiam quandocunq. re tamen integra, idest antequam iudex super eiusmodi habita confessione pronunciet, vt ibi, qui allegat Cyn. in l. 2. §. quid si actori. C. de iureiur. & ratio est secundum eum, quia legalis pœna potest purgari vsque ad sententiam, l. Papinianus. §. meminisse ff. de in off. testa. Rot. Pedem. dec. 5. n. 4. ista enim pœna est quæ imponitur à lege, ergo, &c. Abb. in c. fin. col. 5. de iur. cal. secus tamen dicendum erit postquam est conclusum in causa, vt supra dictum est*) Quia tunc confessio non reuocatur, vt per Arch. & Io. And. in nouel. in c. 11. de rest. in inte. li. 6. nisi in certis casibus enumeratis per Afflict. dec. 44. n. 2. 3. Idq. de obseruantia attestatur, quia nõ semel, & in tribunali Rot. & A.C. mihi in facto contigit. Aduerte insuper, q̃ si artic. factũ alienũ concernunt,

siue

siue sit dominus, siue sit procurator partis aduersę instantiā de calumnia iurare tenetur, & quod credit articulos esse ueros secundum suam scientiam,& conscientiam.Mohed.decis.1.de iuram.calumnię.Abb.cap.in pertractandis.num.5.de iuramento calumniæ. uers.nam & ipse procurator. Quia etiam ipse procurator posset calumniare in prosequutione iudicij, ut ibi & etiam per Rot. de-
16 cisio.37.in nou.& alias decis.40. Si vero articuli proprium concernunt factum,debet præcise iurare per factum veritatis, quia sicut pars satisfacit respondendo positionibus per verbum, Credit, vel non credit, ita etiam ponens satisfacere tenetur iurãdo de verietate,nec omittendum,quod qui positiones, & articulos facit, debet illos parte petente specificare medio suo iuramento, alias pars illis non tenetur respondere.Ias.in l.iudicans. C.de iudiciis, num.7. Adde etiam in hoc quotidiano articulo, quod si statutus sit terminus ad probandum,si actor facit positiones,quia reus posset aliquas confiteri,interim, & donec reus differt respondere, non currit illi terminus à Iudice statutus,vt per eundem Ias.in l.si eum,§.qui iniuriarum.nu.14.ff. si quis cau. & redeundo ad proximam relatam materiam de iuramento, dicendum erit, quod hoc calumnię iuramentum etiam est præstandum ab eo qui plene probauit suam intentionem,vt in vna Rom.pecuniaria coram Illustriss. D. Cardin. Seraphino tunc Rotæ Auditore die 26.Iunij 1571. & exigitur tam ab actore,quam à reo,vt par sit ratio vtriusque,iuxta text.& glos. in d.c.in pertractandis,de iur.calumn.vsque adeo,quod non datur dilatio ad deliberandum, vt in c.cum causam,extra, eod. tit.nec à iudice remitti potest.Menoch.de arb.iud. lib.1.q.20.nu.2.ita vt si remittatur,processus est nullus.Put.decis.34.de iudic.& alias dec.
17 11.de pensio. Notandū est insuper, quod procurator actoris,ad rei instantiā medio iuram.in sui principalis animā procuratorio nomine non solū positionibus,& articulis respondere tenetur. Rot. dec. 318.n.1.de procurat.in nou.Put.dec.294.lib.2.in fi.verū etiam tanquā testis se examinare,vt per Afflict.dec.92.eod.tit.per tot.Paris. cons.71.li.4.Quod intelligerē super his,de quibus procurator erat informatus antequā fuisset constitutus procurator,l. si eum, ff. de questo.& hoc ad euitandum fraudem,quam principalis committere posset:posset enim illum ad veritatem occultandam procurato-
18 rem constituere. Aliter euenit de his,quorum notitiam habuit postquam est procurator constitutus: quia tunc non tenetur causæ secreta reuelare, vt per Peregrin.in titul.de procurat.& testi. (*Quod procedit etiam in procuratore reuocato, propter dolum, vel fraudem præsumptam, vt tenuit Rota in vna Calaguritan. iuris arrendan. coram Grasso, prima Martij 1574. Decius l. 1.numero primo,& seq.*)

Et

Et cum aliqua præmisserimus de procuratore cogendo ad se examinandum, præmittenda erãt etiam aliqua de examine procuratoris reuocati, qui litem egit in causa, in qua se examinare vult, vel ad se examinandum inductus fuit. Et in hoc articulo censeo referendum,
20 dum, quod si procurator, qui aliquam litem fecerit pro suo principali, eamque contestatus fuerit, vel duxerit, in aliqua parte litis reuocetur, & postea in testem à reuocante producatur, non valet eius testimonium, quia præsumitur reuocatus ad eum finem, vt in causa deponat, & sic tanquam fraudolenter factum ab omni depositione excluditur, argum. l. creditor. §. Lucius. ff. mandat. no. Ang. in l. si pater. ff. de his, quę in fraud. cred. Quia subest eadem, vel maior ratio, quæ in constitutione cap. Romana, de testib. lib. 6. Rota decis. 126. in nou. eodem tit. & alias decis. 381. nu. 2. de testib. & appellat. vbi enim est eadem ratio, ibi est idem ius, l. à Titio ff. de verb. obligat. Procurator enim, qui vult respondere positionibus nomine sui principalis ad hoc, vt habeatur ratio suę responsionis, debet habere specialissimum mandatum ad respondendum sic. & sic, vt per Neuiz. in
21 cons. 7. num. 12. & 13. cum alijs ibi citatis, vide etiam gl. in cap. fin. de iureiur. in 6. in ver. expresse. Positiones autem, & articuli positiue, non autem interrogatiue fiunt. Etenim si interrogatiue fierent,
22 non obligaretur illis pars respondere, vt per Marant. de ordin. iud. in tit. deposit. seu articul. product. 6. num. 13. Antequam ex hac positionum responsionumque materia egrediar, nonnulla alia censui
23 referre. Notarij igitur, illorumque substituti consulunt partibus, & procuratoribus, vt pro dicta responsione obtinenda in exequutiuis causis monitorij præscripti vigore agant: ideoque Notarij ipsi illud expediunt, & parti tradunt sub forma superius narrata. Ratio enim ipsorum videtur satis fundata: quia ad hoc, vt quis habeatur pro confesso in positis, requiritur, quod sit monitus, & iussus in faciem iudicis, vt respondeat, alias positiones non habentur pro confessis, text. in cap. 2. de confessis, in 6. Cyn. & Doct. in l. 2. §. sed si actor. C. de iur. cal. Tamen ex communiori stylo tam huius Auditoris C. quam aliorum Vrbis tribunalium, vsu receptum est, quod si causa principalis, de qua tractatur, est summaria, seu exequutiua, in ea vtroque modo proceditur in articulis ab ea dependentibus. (*Ias. in Rubrica l. qui admitti ad poss. num. 5.*) Atque ita, si causa ordinaria sit, ordinarie etiam erit procedendum in dependentibus ab ea, vt per Petr. Gherar. in sign. 23. 1. part. num. 2. & Bart. ibi citatum in extrauag. Ad reprimen. vers. summ. in 2. col. Ias. in l. 2. C. de edict. diu. Adr. tollen. vbi hoc pro regula affirmat, Vtroque tamen casu præmittenda erit citatio contra partem (ad dicendum contra articulos facto datos, videndumque illos ad probandum,

ad-

admitti in forma. Quæ admissio licet ab aliquibus censeatur necessaria, antequam pars aduersa cogatur ad illis respondendum, cum possint esse impertinentes, & non admissibiles, super quibus pars non tenetur respondere, ad no. in cap. cum contingat. de off. deleg. citat. per Rot. in dec. 394. num. 2. de causa possess. & propri. Felyn. in cap. in Nomine, num. 32. de Testibus. His tamen non obstantibus Rota tenuit partem aduersam teneri, & cogi posse ad illis respondendum, siue pertinentes, siue impertinentes sint. Et hoc fit causa abbreuiandi lites, vt in d. decis. 394. eodem titulo num. 2. in nou. & alias decis. 641. de articulis, & responsionibus per totum, in antiq. Et propterea præmissa tantum citatione (ad dicendum contra) absque alia admissione putarem procedi posse ad vlteriora pro habenda responsione. Quæ responsio non est recipienda per verbum Nescit, cum pars cogatur præcise respondere per verbum, Credit, vel non credit, vt per Rom. in sing. 688. ver. si quis à iudice monitus (*Imo audio, quod DD. de Rota non sunt contenti responsione, Non credit, vt ponitur ad effectum, ad quem ponitur, sed requiritur, vt concipiatur sub duabus negatiuis, scilicet, Non credit, vt ponitur, neque ad effectum, ad quē ponitur, vt in vna Portuen. bonor. de Columna, die 13. Martij 1576. coram eodem Illustriss. Cardinali Seraphino, tunc Rotæ Auditore, & in hac materia responsion. & position. vltra prædicta in facti contingentia rerum, ad Specul. in tit. de position. & ad Modern. Perusin. decis. 8. lib. 1.*)

De confessionibus procuratorum, & contentis in articulis per procuratorem datis, de quibus supra meminimus, non habetur multa ratio, quia procurator forsan non bene informatus, non potest fateri in præiudicium principalis. Paris. cons. 42. in fin. & cons. 45. num. 22. lib. 1. Quod procedit sine difficultate, stante reuocatione harum confessionum per principalem absentem, etiam aliter non docto de errore tanquam factam à non habente mandatum ad confitendum, iuxta inueteratum stylum DD. de Rota, de quo late per Felyn. in cap. 1. num. 3. ver. 16. declaratio, vt lite non contestata. (*Notandum tamen est, quod licet talis confessio possit reuocari, nihilominus si est verisimilis, iudex potest se in ea fundare, non obstante illius reuocatione. Alciat. in l. 2. §. fin. num. 18. in fin. ff. si cert. pet. Cranett. de antiq. tempor. num. 224. parte prima.*) Quando autem confessio facta in articulis pro parte acceptari, & pro parte impugnari possit, Vide Corn. consil. 305. num. 2. & 4. ver. non videtur constare, lib. 4. vbi habetur quod si confessio est concepta sub vno, & eodem verborum contextu, vt patet ex illis verbis, nunquam soluerunt, neque vsi sunt soluere decimam fructuum, neque granorum, tunc debent aduersarij huiusmodi confessionem in totum acceptare, aut in totum reprobare, l. publia. §. fin. num. 1. ver. aut continet vnum capitulum. ff. de lib. leg.

Bart.

Bart.in l.quædam.§.nummularios.num.39.in ver.exemplum. ff.de eden.Beltrand.conf.7.num.3.ver.quæ confessio. lib.1.

(Ex productione autem, seu receptione litterarum inducitur confessio omnium contentorum in eis, etiam si in parte, & partibus productæ fuissent. l. filiusfamilias, vbi Castr. & cæteri. ff. ad Maced. Paris. cons. 5. num. 206. vol. 4. Ang. & Ias. in l. 1. §. editiones. ff. de eden. Bald. in l. si quis testibus. C. de testib. Innoc. in cap. cum venerabilis, de exceptio. quia procedens nō potest pro parte eas approbare, & pro parte reprobare. Bar. in l. Aurelius. §. idem quæsijt. ff. de lib. leg. Rota decisio. 7. de restitut. spoliat. in nou.) Si autem responsionem principalis extra vrbem degentis habere vis, pręmittēda erit citatio contra illius procuratorem (ad dicendum contra articulos facto datos, videndumq. subdelegare iudicem de partibus pro habenda, & recipienda responsione dictarum positionum, & articulorum à d.N. in litteris, seu instrumento subdelegationis desuper conficien. includen. & quatenus opus sit concordan. de iudice, & Notario, alias viden. per D. deputari ex officio, & instrumentum desuper opportunum decerni, & concedi ad p. d. Quo facto pręuio iudicis decreto dantur litterę, seu instrumentum subdelegationis iudicis, pro recipienda responsione ad instar litterarū remissorialiū seu commissionis examinis testium mutatis mutandis. Hæc satis sint de positionibus, & articulis, illorumque responsionibus, ac procuratorum confessionibus. Ad rem in hoc capite propositam re-
24 uertor. Citationes in hisce ordinarijs causis à Viginti ducatis supra de stylo tribunalis personaliter fiunt. Licet forsan possent pro validis sustineri, quando alia citatio personalis præcessisset, vel ad eligendum domicilium, in quo citari vellet, alias videndum decerni processum per affixionem ad valuas Curiæ, & in acie campi Floræ pars citata fuisset, si enim citatus domicilium eligit, citationes in electo domicilio fiunt, tutius tamen existimo ad sententiam, &
25 alias similes substantiales citationes, de quibus supra lib. 1. cap.
26 49. meminimus personaliter exequi. Verificato monitorio super negocio principali altero ex supra scriptis modis facto, aut monitorium fuit negatum, aut non. Primo casu fit citatio (ad videndum instanti deferri iuramentum in supplementum plenę probationis, quatenus opus sit, absolui eum ad effectum, &c. necnon concludendum, concludique videndum, & audiendum sententiam diffinitiuam, & videndum reintegrari monitorium, ac decerni mandatum exequutiuum) & aliquando etiam additur iuxta rei, & personarum qualitatem (& in subsidium se excommunicari ad p. d. vel
27 per totam.) Secundo vero casu eodem modo citatio fit, omissis tantum illis verbis, ad videndum reintegrari monitorium, quia cum illud per negationem suspensum non fuerit, illius reintegratio

tio, de ſtyloCuriç neceſſaria non eſt.Secus tamen ſi fuerit negatum vt per Peregrin.in vna Aegidiana Parochialis deci. 258.& in hunc euentum condemnatur reus in ſententia ad dandum, & ſoluendum d.Ceſari Gualterio ſummam ſcutorum quingentorum, &c. & pro illis mandatum exequutiuum Iudex decernendum fore, & eſſe declarat.Si autem negatione monitoriorum ſuſpenſum eſt,ita forma bis ſententiam.(N.condemnandum fore, & eſſe ad ſoluendum D. Cęſari Gualterio,&c.& monitorium contra eum factum,& exequutum, & in actis Notarij cauſæ reproductum reintegran. & mandatum exequutiuum pro dicta ſumma decernen.fore,& eſſe,&c.

28 Si autem poſt litis conteſtationem dominus principalis moriatur,procurator dominus efficitur litis,& perſonam defuncti repræſentat,non autem hæredis,gloſ.in l.ſi procurator.§.fi.ff.de dol.male except.Caſſad.deciſ.2.ſub n.4.de appellat. & propterea eo caſu ſententia non erit formanda contra procuratorem procuratorio nomine d. A. cum iam ſit mortuus, ſed debet formari contra N. procuratorem q.B.defuncti tanquam dominum litis effectũ; prout declarat Bart.in l.nulla,in fi. C. de procurat: Quod aliter eſset faciendum, ſi procurator repreſentaret perſonam hæredis. Et quomodo formetur contra mortuum delinquentem, docet Man-

29 dettus in conſilio nonageſimo,volumine primo. Conditio ſententię, ſeu decreti, quam ſuperius diximus, non apponitur reſpectu condemnationis,quæ vere ſimpliciter facta dicitur,ſed tantum reſpectu exequutionis:& conſequenter terminus ad appellandum,

30 à die ſententiæ latæ currit,vt inferius in titulo de exequutione rei iudicatæ explicabimus.Intellige tamen ſi citatio perſonaliter facta fuerit.Sed ſi domi,& codem modo intimata, tunc decendium currit à die intimationis,vt per Felyn.poſt Bald.in cap.quod ad conſultationem,col.13.num.33.verſ.conſidera duos caſus, de ſenten. & re iud.Et quod ſufficiat,appellationem interponi à die ſcientię, ſi non conſtet de perſonali citatione, uide Rota in nouis deciſione 2.& 16.de dolo,& contum.& deciſione 46. de appellat. in antiqu. Capic.dec.139.col.2.uer.ſecundus caſus.(*Et quamuis citatio domi dimiſſa copia minus legitima videatur præſertim in his ordinarijs iudicijs, vt ſuperius retulimus, nec proſit in actibus præiudicialibus, & ſubſtantialibus, niſi in ſubſidium, quando principalis, aut illius procurator haberi non poteſt cap.cauſam,de dolo,& contumacia.Decius conſilio 460.num.3.not. Innoc. in cap.ſignificantibus, de teſtib. Rota in vna Bonon. pecun. die 13. Martij 1595.coram R.P.D.Penia, ex hoc tamen tenuia poſtea conceſſa,non dicetur nulla,ſed potius iniuſta,& inualida, quæ potuit in iudicatum tranſire.L. 1.in princ.ff.de appellat.& in cap.1.eodem titulo, nulla autem diceretur, ſi nulla praceſſit citatio,vt in clemen.paſtoralis, de re iudic. & ita dicit Bero, in conſ.*

in consil. 67. num. 4. vol. 3. & quoad hoc vide Vant. in tract. de nullit. in tit. quibus mod. sent. null. repar. nu. 107. citat. per Bursat. cons. 84. num. 66. qui alios etiam allegat, & propterea sæpius mihi contigit in facto, & ab alijs audiui, quod de simili nullitate parua habetur ratio, & passim commissio sanatoria d. nullitatis conceditur, à signatura Sanctiss. secus tamen si nullitas esset ex defectu omissionis totalis citationis, vt dixi.) Appellatio in
31 causis exequutiuis cum cedula, & sine cedula recipitur. In ordina-
32 rijs vero, & præsertim à diffinitiua, non nisi cum cedula appella-
33 tionis, alias sententia transit in iudicatum, Corn. conf. 95. col. 1. volum. 4. Marant. de ord. iud. in 6. par. num. 127. & si appellans tunc in promptu non habet cedulam, offert Notario se illam sequenti die allaturum: qui se parti in hoc gratum præbendo solet eam recipere, & sub die illius interpositionis in actis annotare. Et
34 licet regulariter appellatio interponatur coram Iudice à quo l. 1. §. dies. ff. quando appell. sit, & §. biduum. 2. q. & c. vt debitus. de appellat. limitatur tamen, quando copia Iudicis haberi nõ potest, quia tunc sufficit coram Notario, vel alia honesta persona appellare, Aegyd. decis. 381. Grammat. decis. 36. nu. 79. Dec. in c. sugge-
35 stum. nu. 4. de appellat. Et licet nonnulli dubitauerint, an tunc necessaria sit protestatio, vel alia diligentia, quod iterum redeatur pro inueniendo iudicem, nihilominus hæc quæstio est decisa per Cassad. in decis. 8. de appellat. vbi hunc articulnm specialiter disputat; & ibi concludit, quod sufficit quem semel fecisse diligentiam, & iudicem repertum non fuisse, ita vt non teneatur amplius redire. Tunc enim appellans, cui fuerunt dati testimoniales, in forma habet annum ad committendum causam, Put. decis. 5. de appellat. qui annus incipit currere ab eo tempore, quo verisimiliter potuit causam committi, facere, vt per eundem Put. decis. 11. eodem. tit. (*Cæterum cum plura de positionibus loquuti fuerimus, non erit inutile loqui de præparatorijs, & illorum differentia à positionibus, quæ est, quod qui interrogat nihil ponit affirmando, vel negando, sed solum interrogat. Qui vero ponit, confitetur vel negat, illud quod ponit, ita tradit Bartol. in C. de iureiuran. in Authent. in isto iuramento. §. quod obseruari. num. 19. Qui ea interrogationes appellat, quæ ex officio iudicis ante, & post litis contestationem fiunt, vt in l. 1. ff. de interrogatorijs actionibus per totum. Quomodo autem pars cogatur ad illis respondendum, quoad positiones iam diximus, quo vero ad præparatoria vidi obseruari; quod eadem præparatoria, quæ, vt plurimum, ad præparandum futurum iudicium fiunt, dantur in actis præuia partis citatione ad dicendum contra, & illa per D. admitti, & post illorum receptionem, & admissionem, fit parti monitorium, in quo comminatur pœna mandati exequutiui, & etiam pœna pecuniaria ad illis singulariter singulis respondendum per*

verbum, credit, vel non credit. Huius quidem monitorij termino elapso, iterum præmittitur alia citatio, ad illis respondendum iuxta formam monitorij, alias videndum se declarari incidisse in pœnas in monitorio contentas, & pro illis decerni, & relaxari mandatum exequutiuum. Et relatione facta, realis, & personalis exequutio contra eum decernitur, vt monitus tædio exequutionis respondere cogatur. Quam tamen exequutionem, nunquam vidi monitos expectare, sed potius monitorio parere, & idem etiam refert Specul. in tit. de positionibus. §. 9. versic. quod tacens.) Et licet pauca hęc infra dicenda suo aptiori loco scribi potuerint, tamen ne forte obliuione prætermittantur non inutile antequam vlterius procedamus animaduertendum fore censui, quod si filius voluerit in ius vocare parentes, prius à Iudice veniam petat, vsque adeo, quod si ea omittatur incurret pœnam traditam à Specul. in tit. de pœna temere litigantium par. 2. in Rubrica num. 2. & quod citatio non requiritur, dicit Marant. in par. 6. de ordine iudiciorum, num. 8. de citatione, primo membro iudicij.

DE ALIQVIBVS AD EXAMEN TEstium attinentibus. Cap. XIV.

1 *Testes in tempore iurati, quandocunque examinantur.*
2 *Quem terminum cauti procuratores parti assignari faciant, vt testes post assignatum terminum non examinentur.*
3 *Iudex de stylo mandat testes quandocunque examinari.*
4 *Interpres iurat de fideliter interpretando.*
5 *In examine testium, quid facere debeat Notarius ad euitandum partium præiudicium.*
6 *Publicatio testium impedit examen nouorum testium; secus si illorum copia habita non fuerit.*
Aliquando etiam examinantur, non obstante publicatione.
7 *Quomodo saluentur testes nulliter recepti.*
8 *Testes senes, & valetudinarij, quandocunque examinantur, & quare; & quam plura alia de iuramento testium.*

1 TEstes in tempore iurati possunt quandocunque, etiam post lapsum terminum ad probandum præfixum examinari, vt per Paul. Castren. in l. nam & Seruius. §. si viuo Titio. per totum. ff. de negoc. gest. ratio, quia probationis facultas non est angustianda. Rot. decis. 465. num. 3. in nou. de testibus, & quia etiam cum depositio testis ad diem iura-

iuramenti retrotrahatur, intra terminum facta censetur, vt per Vestr. in tit. de remiss. ad partes, & illius process. num. 8. lib. 6.
2 Et ob id cauti procuratores curent aduersæ parti præfigi terminum, nedum ad probandum, verum etiam probatum habendum per omne genus probationis, ac etiam examinandum, & examinari faciendum testes exaduerso, vt dicitur, inductos, & iuratos: qua prefixione stante, Notarius nequit testes post assignatum terminum examinare, nisi de Iudicis expresso mandato: qui, ita omnibus tribunalibus Vrbis vigente consuetudine, quandocun-
3 que re integra testes, præsertim quando illos habet in promptu, examinari mandat, nisi forte essemus in vltimis audientijs, quia tunc in causis commissarijs, de more doctorum tribunalium, præsertim Rotæ nec articuli admittuntur, nec examinati testes
4 publicantur, Aug. decis. penult. lib. 3. & reper. in verb. testes. num. 13. Et quoniam in testibus examinandis, vt plurimum, interpres à partibus adhibetur, qui licet iuramentum præstet de fideliter interpretando, attamen, vltra interrogatoria, quæ in scriptis dantur, alia complura impertinentia, ac forsan illicita
5 testibus facit; caueat Notarius, cui examen committitur, & qui in hoc Iudicis delegati officium obit, ne alicui partium fiat iniuria, & examen scribis suis magis expertis recipiendam committat, præcipue quando vnicus tantum interpres pro vna parte in-
6 teruenit. Et licet regulariter, post didicita testificata super ijsdem, & de directo contrarijs, pars ad nouos testes examinandum non admittatur, vt per Gomes. decis. 28. Afflict. decis. 216. num. 1. (*& magis late per Port. in conclusione, & regula 39. li. 1. per totum*,) hoc tamen intelligendum est procedere, si constet partem copiam habuisse, vt per Peregrin. in vna Troiana tenimenti, 8
in tit. de Testibus; secus si non habuerit, quoniam publicatio testium facta non censetur, quamuis petita sit, & obtenta, nisi constet copiam cum effectu datam fuisse, vt dixi. Ad tollendam igitur propositam difficultatem inoleuit stylus tribunalium Vrbis, præsertim Rotæ, & A.C. illorum exemplum, quod summarium appellatur, parti concedere: quo casu non inducit publicationem, ita vt pars non possit vlterius procedere, Bald. no. per illum text. in l. vltima. ff. quemadmodum test. ape. sequitur Dec. in authen. si quis in aliquo. in glos. 1. C. de eden. (*quando autem pars admittatur ad producendum nouos testes post illorum publicationem, vide Alex. in consil. 213. num. 17. lib. 2. & eundem Port. d. conclus. 39.*) Vide ad hoc ampliationes, & limitationes tradit. per Gabriel. conclus. 21. de testibus, & quando testes possint examinari post illorum publicationẽ 5. decis. Put. 142. per totam, lib. 1. &

O 2 quod

quod per summarium illorum non inducitur publicatio, habetur per decis. Cæs. de Grass. 80. numero quarto de Testibus. Aduerte tamen, quod in vltimis audientijs, in commissarijs causis regulariter testes non publicantur, neque articuli admittuntur, vt supra dictum est. Pars enim id cauillose, & animo causæ expeditionem differendi, & in nouas audientias reijciendi petere videtur: & illi adeo imputandum est, qui in suis probationibus faciendis nimium se arctauerit. Quando autem testes, non obstante illorum publicatione, recipiantur, vide Afflict. decis. 33. numero 4. Menoch. de arbit. iud. lib. 1. quæst. 34. Put. decis. 12. de Testibus. Et antequam ab hac materia testium recedam, refero quod sæpe sæpius in Vrbis tribunalibus præsertim Rotæ, & A. C. processus de partibus producuntur, in quibus reperiuntur examinati testes absque partis citatione, ad videndum iurare testes, & ideo dicuntur nulliter recepti, vt per doct. in l. si quando C. de Testibus. Afflict. decis. 28. num. 28. num. 1. Et etiam ex alijs defectibus; ex quibus multæ expensæ per partes litigantes frustra fiunt. Ob id prudentes procuratores, ad saluandum dicta testium, adeunt Signaturam iustitiæ, cui porrigunt commissionem; in qua petitur, quod (attento quod testes sunt examinati cum interrogatorijs specialiter datis) Iudex causæ adhibeat fidem testibus arbitrio suo: quæ præmissis narratis passim conceditur, cum clausula arbitrio Iudicis, & cum dicta commissione solent saluari dicta testium, vt dixi nulliter examinatorum, vt de tali obseruantia, attestatur Verall. in vna Beneuentana terrarum, decis. 63. prope finem li. 3. in manuscript.

8 Rursus in hoc examinis testium articulo vti quotidiano non videtur prætereundum, quod testes senes, & valetudinarij possunt quandocunque, etiam tempore feriato examinari, & ratio est, quia periculum est in mora, vt post, alios per Ias. in lege prima, §. 1. numero quinto, ff. de ferijs, vbi enim periculum est in mora receditur à regulis ordinarijs. Decius in capit. dilecta ad fin. versiculo, & hoc verum de conf. vtil. vel inutil. & quia eaque celeritatem desiderant appellationem non admittunt, Specul. de appellat. §. in quibus, versic. 8. Et licet de testibus eorum inductione, ac iuramento, atque examine, tam in Ro: Cu: quam extra eam faciendo doctissime, & satis diffuse scripserit Vestrius in eius praxi in c. 2. & c. vlt. li. 6. & in annotation. Grauatij ibidem de his hactenus. Hoc vnum tantum non videtur prætereundum, quod si ex aliqua iusta causa Notarius causæ trãsmittitur ad testes extra locum iudicij, & ad partes existentes examinandum, tunc præuia articulorum admissione, præmittenda erit citatio

ad videndum destinari notarium pro certa die assignanda pro dictis testibus examinandis, illique eorum iuramenta, & examen committi, & recipi in partibus singulis diebus, & horis, & dandum interrogatoria, si quæ &c. alias viden. mandari examinari sine. Demum receptis prius per notarium iuramentis testium, idem Notarius procedit ad illorum examen, quibus merita causæ Iudex cognoscit, & eam pro iustitiam decidit.

Et licet in proximo præcedenti cap. aliqua de iuramento testium meminimus, tamen pro maiori iuuenum intellectu, hæc quoque visa sunt, quod scilicet testes debent prius iurare ante eorum testimonium, vt supra diximus secundum Bald. in l. ius iurandi, & alios citatos per Rip. in l. admonendi, ff. de iure iuran. sub num. 195. & annotation. Grauatij ad Vestrium in titulo de testibus, & illorum induction. sub num. 36. vbi quod testes antequam testimonium perhibeant iurare teneantur, alias irrita erit illorum depositio, vt in d. l. ius iurandi per Rip. cum alijs ibi citatis, tamen cum hæc quæstio satis sit à dd. controuersa dicentibus, vt satis sufficiat, quod incontinenti, & vnico contextu in acta examinis iuretur, in quibus tunc non videtur dari prius, nec posterius, vt per eundem Rip. in d. l. admonendi eod. titul. dicto n. 195. in vers. pro decisione, sed cum hæc quæstio sit de apicibus iuris vlterius non progrediar, sed tantũ in hac A.C. praxi attestandum esse censui, quod tale iuramentum præcedere consueuit, saltim per diem ante illorum examen, vt iam diximus in d. prox. præceden. cap.

DE PROCESSV IN CAVSIS ORDInarijs à 200. ducat. supra. Cap. XV.

1 *In quo differant causæ ordinariæ à ducentis supra à causis à 200. infra.*
2 *Seruantur termini in causis à 200. supra, vt in beneficialibus.*
3 *Beneficiales causæ summariæ dicuntur.*
4 *In beneficialibus causis non est opus litis contestatione.*
5 *Termini substantiales in causis ordinarijs à 200. supra, seruandi.*
6 *Hi termini ad vnius instantiam seruati, inseruiunt etiam alteri.*
7 *Idem euenit in citatione ad sententiam.*
8 *Cedula sententiæ est per Iudicem Notario reipsa consignanda.*
9 *Durante termini seruatione ad sententiam procedi non potest.*
Aliqua de inualiditate sententiæ ferendæ ad fauorem citati contra citantem.

10 *Sententia licet nulla sit, si tamen est æqua, non infirmatur.*
11 *An male capiat sit liberandus, vel potius confirmandus.*
12 *Reus condemnatus, si habet iustam causam litigandi, non condemnatur in expensis, & plura alia de expen.*
13 *Iudex non condemnans in expensis reum, an censeatur absoluisse.*

1 CVm inter causas à ducentis supra, vsque ad quamcunque summam, & à ducentis infra, de quibus modo tractauimus, nil aliud intersit, quam seruatio terminorum substantialium, quos infra descripsi, quæ quidem seruatio terminorum in illis necessaria est, in his autem minime, breuibus me expediam; & verba facultatum Aud. Cam. referam, quibus cauetur, quod in his termini substantiales, vt in beneficialibus seruentur. Et quia
2 beneficiales causæ summariæ dicuntur, & breuiores esse debent, quam profanæ, Rot. decis. 25. num. 3. de appellat. in antiq. &
3 in eis litis contestatione non est opus, vt late in præsenti lib. cap.
4 7. scripsimus merito solum infra descripti termini substantiales
5 seruantur. Ad dicendum contra commissionem, si commissaria sit causa, & libellandum ad primam diem, ad articulandum ad octauam diem, dicendum contra articulos, producendum omnia; & dicendum contra producta ad secundam diem; necnon declarandum, & iurandum de calumnia ad primam diem. De reliquis terminis, de quibus in formulario. Ad respondendum scilicet libello, & litem contestandum, verba non facio.

(*Quorum quidem terminorum seruatio in causa ciuili, est vsque adeo necessaria, vt sententia dicatur nulla, si illi non fuerint seruati, Rot. in vna Rom. artis Ferrariæ coram Robusterio 6. Iunij 1474. & in diuers. decis. 105. & in vna Anconitan. terrarum 4. Nouembris 1578. allegat Aegyd. decis. 2 . & 160. Cassador. decis. 2. de Iudic. & 5. de rescript. num. 7. Vant. de nullit. ex defectu process. num. 89.*) Nec possunt in totum omitti, etiam quod Iudici fuerit data facultas procedendi, absque aliqua dilatione obseruationis terminorum, Rot. decis. 2. de rescript. in nouis, & 15. eodem titulo in antiq. Pereg. decis. 24. Ant. Aug. decis. 230. libro 3. quos sequuti fuerunt DD. de Rota, in vna Rom. Vineæ, 30. Octobris 1595. coram R. P. D. Mil-
6 lino. Et aduerte, quod præscripti termini ad instantiam vnius
7 ex collitigantibus seruati, alteri parti inseruiunt. Et pari modo terminus seruatus in citatione ad sententiam facta ad vnius partis instantiam, alteri seruit, & sub illa Iudex contra citantem pronunciare potest, ea enim communis est. Et in hunc casum

No-

Notarius ita terminum in citationis calce extendit. Comparuit N. principalis citra, &c. & petijt vt supra; ex tunc D. conclusit, & pronunciat, prout in cedula, quam facto legit, & mi-
8 hi Notario dedit tenoris &c. Quam cedulam subscriptam Iudex Notario reipsa tradere tenetur, alias nulla esset sententia, iuxta tenorem Bullæ Pij Quarti super reformatione tribunalium Vrbis. Et hic actus consignationis cedulæ non scribitur tunc per Notarium, sed ad diem seruati termini trahitur. Et in hoc articulo ferendæ sententiæ ad fauorem citati contra citantem tanquam satis quotidiano, hæc quoque pauca visa sunt referenda, præsertim cum à tot, tantisque viris doctissimis, qui de praxi causas agendi scripserunt, nullum de his sermonem fecerint, vt puta præsupposita pro verissima iuris conclusione, quod si Iudex fert sententiam, nec aliter appareat, quod lata sit parte petente, ea nulla est ipso iure, secundum Bart. & alios in l. vnica, C. vt quæ desi. aduoc. Angel. & Imol. in l. de vnoquoque in princ. ff. de re iudic. quos citat Ias. in l. properandum, §. & si quidem, nume. 5. & seq. C. de Iudicijs, tamen illorum dispositio limitatur quando sententia fertur, & in processu apparet de petitione actoris, in cuius fauorem lata est sententia, quæ petitio in qualibet parte Iudicij semper durat, & citatus semper comparuit in causa, vsq; ad illius conclusionem, licet tempore prolatæ sententiæ non appareat, quod citatus fuerit præsens, nihilominus habetur pro præsente, vt per Castren. in l. 1. in §. item cum ex edicto in fin. ff. quando sententia sine appellatione rescinduntur, quæ partis præsentia equipollet citationi, & satis dicitur petitum, tam ex parte actoris, quam ex parte rei, quando Iudex ad sententiam procedit, Alex. in l. dubitandum in rubr. num. 12. C. quæ desi. aduo. Et quod citatus si non comparuerit, non propterea habetur pro absente, testatur Ias. in d. l. properandum, num. 6. versic. 4. limita, eod. tit. vbi limitat nisi altera pars comparens, & illius contumaciam expresse accuset, vt ibi propterea, ne notarij errent, & secum Iudicem, & partes errare faciant admonendos fore censui, quod in facti contingentia in extensione termini, pro seruato habiti ad sententiam, & regestrorum, siue extractuum scriptores in illorum confectione abstineant apponere illa verba solita, scilicet in contumaciam citati non comparentis, illiusque contumacia accusata, quoniam eorum incuria sententia vitio nullitatis subiacebit, & partes in perpetuis litigijs, & expensis defatigarentur, & quod communis practica fuerit, & sit quod Iudices passim cum termino præscripto, habito ad sententiam in citatione exequuta, & reproducta contra citatum ad instantiam citan-

tis sub eodem termino, & citatione ferunt sententiam contra ipsum citantem; fundatur primo, quia reproducta ipsa citatione est effecta de actis, cap. quoniam contra, extra de probat. glos. in c. prudentiam de offic. deleg. Socin. in reg. 73. de reg. iuris, & consequenter citatio communis efficitur, vsque adeo, quod vtrique parti inseruit, prout sunt communia omnia alia acta; Castren. in l. si quis ex argentarijs num. 3. ff. de eden. Dec in l. 1. num. 16. C. de edendo: ratio quia citatus ad eundem actum, & terminum videtur citatus à iure absque alia citatione, vt in specie per Mar. Socin. de citation. art. 27. q. 6. principali, versic. item dicit Glos. sequitur, & comprobat Nicell. de Concord. glos. concord. 52. nu. 338. versic. Quæro mihi, Tomo 1. Redeundo igitur ad relatum propositum obseruationis terminorum à quo aliqualiter trāsgressi sumus, dicendum puto, quod in terminorum substantialium seruatione plures procuratores, & notarios decipi: nam durante termino ad articulandum citant partem ad sententiam, idque à iure dissonum esse videtur, quia durante dilatione officium Iudicis quiescit, vt in d. l. siue pars. Verum, ex quo vigore facultatum reiterantur sub vnica citatione, & à die introductionis causæ, vsque ad diem latæ sententiæ intercesserunt tot audientiæ, vt potuerint seruari, licet nulliter, & inculcate seruati fuerint, per reiterationem sanantur huiusmodi defectus, vt in vna Auximan. Dotis coram Seraphino, quinta Maij 1581. & de d. l. siue pars. non fuit habita ratio. Amplius existimo, quod si pendente dilatione eiusmodi ad aliorum seruationem terminorum procederetur, haberent locum facultates reiterādi, & sanandi nullitates, habes quando terminorum substantialium seruatio per assertum procuratorem facta est, dummodo in ipsius reiterationis actu verus sit procurator, Cassador. decis. 8. in fin. de rescript. Achill. decis. 1. de term. Cæterum suprascripti termini in prima seruantur instantia, qui autem in succedaneis seruentur instantijs, hic à me non ponuntur: cum diffuse illos in formulario terminorum videre liceat. Rursus in hoc articulo seruationis terminorum substantialium, non est silentio relinquendum, quod termini supradicti non possunt in totum emitti, etiam quod Iudici fuerit data facultas procedendi, absque aliqua dilatione obseruationis terminorum, Rota decis. 2. de rescript. in nouis, & 15. eod. titulo in antiq. Peregrin. decis. 24. Anton. August. decis. 230. libro tertio in Epit. de Iudic. §. 4. quos sequuti fuerunt moderni de Rota in vna Romana. Vineæ, 30. Octobris 1595. coram Illustrissimo D. Cardinali Millino tunc Rotæ Auditore. Vbi autem diceretur de nulli-
10 tate sententiæ, licet illa appareat nulla, tamen si sit æqua, non

debet

debet infirmari, vt per Alexan. consil. 73. num. 10. volum. 6. Put. de sentent. & re iudicata, decis. 15. Et quod dicitur de sententia, idem erit dicendum quoad indebitam carcerationem, vt puta si captura fuerit nulla: si tamen constat de debito, non debet captus relaxari, sed retineri: quod attestatur Neguss. in tract. de pign. in secundo membro. 3. par. num. 23. in fin. immo sustinetur, etiam si talis nullitas ex defectu citationis procederet. Quod dicit esse notandum, quia in practica frequenter potest contingere, & forsan non inuenies ita plene examinatum. Intellige tamen, nisi sententia, de cuius nullitate apparet, fuerit spoliatiua, & exequuta, vt per Rot. coram Chisaneli. decisio. 171. & nouissime in vna Roman. fideicommissi dd. de Alexijs, de mense Iunij anni 1590. coram R. P. D. Penia. Vbi habetur, quod spoliatus vigore sententiæ iniustæ ex eisdem actis solet restitui; vt etiam solet restitui spoliatus à Iudice nulliter, vel iniustè procedente, Innocen. in cap. ex insinuatione. Verb. rest. de procurator. Abb. in cap. conquærente, num. 8. de restitut. spoliator. Felyn. in cap. dilectus, colum. 1. de rescript. Aym. consil. 18. num. 8. & consil. 140. num. 2. Menoch. de recup. rem. 8. 9. & 10. quos sequuti fuerunt DD. de Rota, vt in dicta Romana fideicommissi de Alexijs. (*Vlterius ad hæc, quæ dicta sunt de nullitate capturæ, addo decisionem factam in causa Rom. Salis coram R. P. D. Cantuccio in impressis li. 2. 123. in qua fuit resolutum, quod stante nullitate mandati ex defectu citationis, quod Faustinus sit relaxandus, quia nulliter, vel iniuste captus, est ante omnia relaxandus. Nam Iudex dicitur vim inferre, eumq; propria libertate spoliare; & propterea debet ante omnia restitui; & stante nullitate, vel iniustitia prædicta capturæ, non potest pro alio etiam vero confirmari, vel recommendari ex doct. Bart. q. 6. incipien. Lapus fuit captus, & in solut. circa med. vers. si vero talis violentia, & captura nulla non iustificatur ex superuenienti probatione, ex allegatis in dicta decisione, & quod nulliter carceratus sit in pristinum restituendus, testatur Porti. in conclus. 44. in quarta ampliatione, ubi etiam attestatur, quod idem procedit in nulliter excommunicato. Affl. decis. 395. nu. 5. omnino videndus, qui loquitur in utroque casu. Bene uerum est, ut dicit Paul. de*
11 *Castr. in consil. 113. in fin. lib. 1. iqui alios allegat. Quod si captura, & carceratio esset nulla, etiam ex defectu citationis, cum uere constaret de debito, uel per confessionem carcerati, uel alio modo, tunc debet sustineri, nec esset locus illius relaxationi, ut ibi. Quod quidem ad euitandam contrarietatem utriusque iuris intelligendum esse arbitror, ut in facti contingentia in hoc tribunali A. C. uidi, & audiui practicari, ut scilicet non iustificetur captura ex nouis probationibus faciendis post relaxationem mandati, secus si ante, uel tempore relaxationis, & carcerationis uere constaret*

de

de debito, & defectus tantum esset in illo actu citationis, & in hoc casu puto quod procedat dicta decisio, vt per Neguf. superius allegati, & ad tradita per Cursa. consil. 74. num. 167.) Et quod sententia nulla, si tamen ęquá sit, non sit infirmanda, sed confirmanda, vbi de iustitia illius constet, Rota decis. 7. de re iudic. in antiq. quæ tamen conclusio non ita procedit parte opponente, vt pluries fuit resolutū in Rota, & signanter in vna Patauina decimarum, 4. Iulij 1576. coram R.P.D. de Grassis, & in vna Vercellen. spolij 5. Maij 1586. coram Illustrissimo D. Cardinali Platto, tunc Rotæ Auditore, & in vna Perusina nullitatis exequutionis 26. Martij 1593. coram R. P. D. Penia, & in vna Esina rest. dotis, die Lunæ, 13. Martij 1600. coram R. P. D. Litta, vbi prædictæ decisiones allegantur. Nec silentio pertransiuero, quod licet condemnatus, tam in præscripto, quam alijs quibuscunque iudicijs, iustam à principio litigandi causam habuerit, & consequenter in expensis condemnari non debuerit, vt per Lanfranc. in cap. quoniam. in verb. expensæ. num. 5. de probat. Guid. Pap. quæst. 436. numer. 65. Rebuff. in const. gall. in tract. de expen. num. 3. lib. 3. Alexan. consil. 37. in fin. lib. 2. & consil. 115. col. fin. circa med. lib. 4. causæ autem probabiles enumerantur per Bald. in authen. generaliter. 3. & 4. colum. C. de Episc. & cleric. si post visionem iurium partis producentis reus adhuc perstitit in lite, & voluerit vlterius procedere, condemnandus est in expensis, etiam pro eo tempore, quo fuit in bona fide, vt per Bart. in l. edita. C. de edend. nu-
12 mer. 31. versic. sed in vtroque modo. Sequitur Roman. in sing. 396. incipien. Alia fero. Amplius refero, quod licet Iudex diffinitiue pronuncians, & in expensis non condemnans censeatur partem absoluisse, vt in l. terminata, C. de fruct. & lit. expen. Afflict. decis. 342. num. 2. contrarium tamen alias tenuit Rota ex infra dicendis. Nam si Iudex primæ instantiæ omiserit condemnationem expensarum, non propterea victum absoluit: quia omissa in prima, videntur omissa ex causa obliuionis, Put. decis. 246. lib. 2. per totum, vsque adeo, quod si postea Iudex causæ appellationis confirmando primam sententiam dicat victum in expensis in causa factis condemnamus, nec dicat coram nobis legitime factis, intelligitur de expensis, tam primæ, quam secundę instantiæ, ita vt supradictum fuit in vna Cæsaraugustana liquidationis, corā R.P.D. Pighino, 6. Martij 1548. Ad decis. vero Put. puto responderi posse, quod non ita procederet, quando victus habuisset iustam causam litem prosequendi: quia tunc excusaretur ab expensis, vt per Cagnol. in reg. qui in alterius num. 25. de regul. iuris; qui attestatur de communi, Ias. in l. properandum. §. 13
fin

fin autem, num. 3. C. de iudicijs. Intellige tamen, vt per Ias. ibi num. 8. Et in hoc quotidiano articulo, hæc pauca visa sunt addenda, quod si expensæ veniunt iure actionis, & Iudex in sententia omittat illarum condemnationem, nihilominus post latam sententiam peti possunt iure actionis, secus autem si officio Iudicis, Iason in §. actionum num. 52. in tit. de actionibus. Vsque adeo, quod illa taxatio expensarum est condemnatio expensarum condemnationis, Bald. in l. 3. num. 6. versic. modo quæro. C. de fruct. & li. expen.

DE MONITORIIS PER EDICTVM, & illorum exequutione. Cap. XVI.

1 *Auditor Cameræ eius ordinaria auctoritate cocedit Monitoria per edictum, & quando.*
2 *Et pro exequutione litterarum Apostolicarum, & aliorum, quæ hic singulariter referuntur.*
3 *Et in his, in quibus est iudex specialiter deputatus.*
4 *Dantur hæc monitoria, consilio summarie, & extraiudicialiter de non tuto accessu.*
5 *Quomodo hæc monitoria exequantur.*
6 *Terminus ad comparendum ab vltima exequutione computatus.*
7 *Terminus huiusmodi debet esse competens, alias citatum non arctat.*
8 *Tempore vacationum generalium monitoria ista in curia per edictum intimantur.*
9 *Citatio nulla, seu inualida nullum producit effectum, nec citatum in mora constituit.*
10 *Citatio nulla conualidatur per comparitionem citati.*
11 *Citatio nimis generalis contra filios, & hæredes, non nominando illos proprijs nominibus, est inualida.*
Et quando talis citatio valida sit.
12 *Lis quando dicatur.*
13 *Copia citationis debet offerri per citantem citato, alias nulla est citatio.*
Et quando sufficiat, quod offeratur, & quare.
14 *Modus procedendi contra vagabundum pro debito contracto.*
Et quis dicatur vagabundus.

1 MOnitoria per edictum publicum non conceduntur, nisi in casu, quo principalis citandus latitat; vel quando non permittitur, vt citatio ad ipsum perueniat; vel quando non potest accedi ad locum citandi, vt

per

per Rot. decis. 752. eodem titulo, in antiquis. Et licet de iure concedi nequeant, nisi vigore specialis rescripti, quod passim, tanquam optima, & æqua prouisio concedi solet, & debet, vt in Clement. 1. de iud. tamen A. C. consueuit illa concedere ordinaria sua auctoritate, & passim concedit in causis, quæ in curia cognoscendæ sunt; item in exequutionem litterarum Apostolicarum
2 sub plumbo, vel in forma breuis expeditarum, ac exequutorialium Rotæ, ac etiam ratione mutui, vel alterius debiti contracti in curia, ac etiam pecuniarum in eadem curia expositarum, nec non salarij, seu mercedis procuratorum deseruitæ in curia, etiam contra laicos, & non subditos Ecclesiasticæ iurisdictioni, Ioan. Paul. decis. 19. Put. decis. 4. de offic. ordina. & alia Io. Paul. de-
3 cis. 92. in causa Vlixbonen. pecuniaria, de foro competen. & in summa in pluribus alijs, quibus non obstant Concilij Tridentini decreta. Præterea concedit in causis, in quibus à Papa speciali rescripto est deputatus. Hæc monitoria concedi solent in lo-
4 cis alienę, & aliquando etiam Ecclesiasticæ ditioni mediate subiectis. Dantur constito summarie, & extraiudicialiter de non tuto accessu. Formulas illorum, vti notas, & in instrumentorum, ac expeditionum formulario extensas hic apponere neglexi. Hoc dumtaxat de illorum exequutione dicam, cum ibi non exprimatur certa forma. Exequuntur, & intimantur per affi-
5 xionem ad valuas duarum Ecclesiarum Cathedralium magis propinquarum iurisdictioni, sub qua monendus degit. Exempli causa, si in Hispaniarum Regnis tutus non patet accessus, ad aliquod breue, seu litteras intimandum, monitorium intimatur, & affigitur valuis Ecclesiarum Ianuen. & Saonen. tanquam ciuitatibus propinquioribus Regnis illis, quæ extra illarum iurisdictionem sunt, & tutioribus pro hac intimatione facienda. Et affigitur in portis prædictis originale monitorium, & publice legitur, & (*Ipsummet originale*) ibi aliquandiu dimittitur, & subinde amouetur, dimissa illius vice copia cum originali concordante: de quibus omnibus præcisam Notarius fidem facit, vt per Cassad. decis. 1. de dolo, & contumacia, Put. decis. 3. eodem titulo. Est enim facienda in locis vicinioribus, vt per eundem Cassad. decis. 5. eodem titulo, & quod affixio, & publicatio sufficiat, licet de lectione nihil dicatur, idem Cassad. d. decis. 4. eodem tit. Io. Paul. decis. 17. Legitur quoque, affigitur, & publicatur in curia in duobus locis, videlicet in litterarum contradictarum, & ad valuas Basilicæ Principis Apostolorum, vel Audientię causarū Palatij Apostolici, & de his citationibus quæ fiunt per edictum, vide late per Bart. in tract. super constitution. ad reprimen. in §. per

per edictum in addition. & magis latè per Marant. in 6. part. de ord.iudic. num.83. de citation. primo membro iudicij, vbi referuntur plures casus in quibus fit citatio per edictum. Terminus autem, qui in monitorio, seu citatione reo ad comparendum assignatur, incipit à die vltimæ intimationis currere. Et ideo prouidi procuratores, antequam monitorium in partibus exequendum mittant, in curia intimari faciant, ne cogantur tantum temporis spatium post intimationem de partibus expectare. Terminus au-
7 tem, qui ad comparendum præfigitur, debet esse competens considerata loci distantia, seu longinquitate, alias nulla esset citatio. Cresc.decis.71.& monitum ad comparendum non arctaret, etiam post breuem illum terminum: quia citatio à principio fuit temeraria, Cassad.decis.6. eodem tit. in tantum, quod processus factus per contradictas, seu edictum publicum pendente debito termino veniendi ad curiam, est nullus, Rot. decis. 74. de probat. in antiq. *(vt per Nicol.Ant.Grauatium in annot.ad Vestrium, li.4.c.2.n.5.in verb. citatio.Rol cons.39 li.1.n.27.)* Tempore Sedis vacantis, & vacationũ
8 generalium, quę quotannis indicuntur à Kal.mensis Iulij, vsque ad Kal. Octobris, cessat audientia litterarum contradictarum, & monitoria hęc per edictum, non à Notario contradictatum, sed à Cursoribus per edictum publicum in valuis Cancell. Apostolicæ, & in acie Campi Floræ publicantur, vt per eundem Cassad.decis. 28.in reg. Si autem contra citatos per simile edictum censuras obtinere vis, seruatis processibus ad illarum fulminationem instabis. Ad-
9 uerte tamen, quod licet ex præmissis citatio nulla dicatur, in tantum quod nullum producit effectum, nec citatum in mora, seu con
10 tumatiam constituit, vt per Afflict.decis.366.in fin. tamen conualidatur per comparitionem citati, pręsertim in casu, quo citatio fiat ad effectum inducendi scientiam, vt per Felyn.in c. illud in 4. col.de pręscrip. Alex.cons.123.n.10.vol. *(Bursat.in cons.74.post nu. 71.in 1.par.Neuiz.cons.70.per totum, qui plures rationes, decisionesque ad præsentem casum ponit, ad quem pro eorum intellectu recurre.)* Antequam egrediar ab hac materia citationum, & ad grauiora procedam, non omittam referre, quod retroactis diebus prę manibus habui monitorium extra curiam ab A.C. relaxatum contra filios, & hęredes q.d.N. absq; nominum expressione, de cuius validitate interrogatus respondi, quod contra similia monitoria, seu citationes meminiram vidisse Rotales decisiones, quibus damnantur similes
11 citationes ratione incertitudinis, quia citatio, ad hoc vt afficiat, debet esse certa, vt per Roman.cons.360.nu.3. Tamen DD.de Rota: alias in vna Rom. pecuniaria coram Achille tenuerunt valere citationem, per quam citantur filij, & hæredes N. absque alia no-

12 nominum expressione. Quia licet ea sit incerta, tamen de facili potest certificari, & expressum dicitur, quod sequitur ex verbis expressis, Paris. consil. 67. num. 107. volum. 1. Abb consil. 44. n. 3. lib. 1. Bald. in l. ad probationem. C. de probat. Intellige tamen, si personaliter exequuta fuerit: secus tamen, si ea fuerit per edictum exequuta, Put. decis. 1. de dolo, & contum. & decis. 6. de iud. Nec silere volui materiam harum citationum, tanquam in Vrbis tribunalibus quotidianam. Quod si citatio, de qua supra meminimus, fuerit per edictum exequuta vigore commissionis, cum clausula, constito de non tuto accessu, licet non tutus accessus plene probatus non fuerit, & decretum Iudicis fuerit minus iustificatum, tamen vigore talis citationis decretæ, & exequutæ dicitur lis pendere, & respectu actoris dicitur esse lis introducta; ita vt si contra talem citationem attentauerit, poterit per viam attentati reuocari. Nam hoc casu per commissionem impetratam, & citationem exequutam dicitur lis pendere, Clem. 2. vt lite penden. Rot. decis. 346. in antiq. Capntaquen. in vna Taurinen. Præpositura 17. Aprilis del 54. Verum, quia pluries dubitatum fuit de inualiditate exequutionis, quæ fit citato absque dimissione copiæ, in hoc erit distinguendum. Aut sumus in prima, aut alia citatione, seu litteris exequutorialibus, quæ intimantur. Primo casu ad hoc, vt valeat citatio, debet per citantem offerri copia citato, etiam si non petatur: & si illam voluerit, debet da-
13 ri sumptibus citantis. Secundo vero casu non est necessaria in illorum intimatione oblatio dictæ copiæ: & si petatur, debet dari non sumptibus mandantis citati, sed illius, cui intimatur. Et ratio, quia prima citatio denotat causam, & continet negocium, super quo actor litigare intendit: ideo vt reus sit certus de lite; debet ei offerri, & dari copia sumptibus citantis, vt supra dictum est. Quæ ratio non militat in exequutorialibus, & alijs succedaneis citationibus, cum iam citatus sit certus de lite, vt per Clem.
14 ad causam. de elect. Et hic cum plura dixerimus de modo procedendi ad instantiam creditoris contra debitorem absentem ratione contractus, seu quasi, ac de citationibus, & intimationibus contra eum exequendis, remanet in hoc referendus modus procedendi contra vagabundum debitorem pro debito in Vrbe contracto, qui nullibi reperitur, nec certam domum, seu domicilium, neque aliqua bona mobilia habet. In quo videtur dicendum: aut talis debitor citandus, erit notus cursoribus, aut non. Primo casu, præmittendę sunt debitę diligentię de eum reperiendo per Vrbē, & loca publica ad effectum ipsum citandi, seu monendi, prout in citatione, seu monitorio, primo per vnum, & deinde per duos curso-

res:

res:quibus diligentijs pręmissis, decernitur processus per affixionem ad valuas Curiæ, & in acie campi Floræ, quæ citatio, seu monitio perinde arctat, ac si personaliter facta foret. vt per Alex. in l. plerique. col. 2. ff. de in ius. voc. Secundo vero casu Iudex mandat eum citari per proclama, seu edictum publicum, aut per audientiam publicam litterarum contradictarum, iuxta temporum qualitatem, vt per Bald. in l. accusatoribus, col. fin. in princ. C. de accus. cum simil. & in l. perfectius. C. de annali exceptione sub n. 4. Marant. in par. 6. de ordine iudiciorum n. 83. de citatione primo membro iudicij, & per Clarum in eius praxi. crim. in §. fin. q. 31. versic. sed quid si reus. Si vero debitor prædictus bona in Vrbe mobilia, vel immobilia habeat, tunc procedendum erit seruata forma, quam superius posuimus in cap. 52. 1. lib. Ille autem dicitur vagabundus, qui certam habitationem non habet, & qui per mundum vagatur, vt per Bart. in l dies caution. §. præter n. 1. & 4. ff. de damn. infect. Amplius ad hunc prox. relatum articulū citatorij edicti redeundo, à quo aliqualiter transgressi fuimus vltra præmissa erit etiam præmittendum, quod licet in hoc praxis libello, plura alia de modo intimandi, & exequendi has monitoriales litteras referre poterimus, tamen cum hæc materia satis abunde, ac doctissime scripta fuerit per Vestrium in 4. lib. de exequutione citationis ad partes decretæ per edictum in cap. 2. num. 4. cum sequen. & in toto vltimo cap. octaui libri de exequutione rei iudicatæ, ac expensarum taxatione, & fructuum liquidatione. Ideo in facti contingentia pro eorum intellectu ibi recurre, & ne arroganter videar alienos mihi vendicare labores circa præmissa iam dicta sufficiant.

DE IVDICIO EXHIBITIONIS.
Cap. XVIII.

1 *Contra quem intentatur hoc iudicium.*
2 *Quod monitorium in hoc iudicio fit.*
3 *Elapso triduo monitorij, quæ citatio fiat.*
4 *Negato monitorio debet verificari rem, cuius exhibitio petitur, penes reum conuentum extare.*
5 *Facta hac verificatione, quæ citatio fit.*
6 *Hoc iudicium summarium est.*
7 *In hoc iudicio termini substantiales non seruantur.*
8 *Ab hoc decreto non appellatur, & quare.*

9 Qui-

9 *Quilibet administrator tenetur librum exhibere.*
10 *Administrator etiam irrequisitus tenetur librum exhibere.*
11 *Ab administratore, qui librum rationis non exhibet, non dicitur reddita ratio.*
12 *Contra administratorem non exhibentem librum rationis, tanquam dolosum datur iuramentum in litem.*
13 *Citatio ad videndum taxari, & ad sententiam.*
14 *Effectus sententiæ.*
15 *Forma sententiæ in hoc iudicio ferendæ.*
16 *Actor non tenetur exhibere iura, & instrumenta si illa non habet. Et quando requiratur probatio amissionis.*
17 *Actor non potest sumere arma de domo rei.*
18 *Et quomodo id procedat.*
19 *Vnusquisque tenetur edere iura penes se existentia.*

1 EXhibitionis iudicium, quod in tribunali remota etiam appellatione datur, siue contra tertium, penes quem reperitur depositata aliqua cedula obligationis, instrumẽtum, aliaue scriptura, seu etiam aliqua bona, aut iocalia, intro-
2 ducitur, & contra illum fit monitorium, vt infra triduum exhibeat in actis Notarij.
3 Lapso hoc triduo, citatur reus, ad exhibendum in actis Notarij scripturas iuxta formam monitorij, alias videndum contra eum decerni, & relaxari mandatum exequutiuum, Si reus se aliquid
4 habere negauerit, incumbit agenti probare ad suam verificandam petitionem, seu intentionem, saltem de tempore facti monitorij, aut introducti iudicij, reum habuisse, seu habere rem, seu scripturam, cuius exhibitio petitur (*Rota in vna Roman. computorum, co-*
5 *ram Orano, die 7. Februarij 1596.*) Non desunt enim cauillosi aliqui qui in partis, & iudicij fraudem statim facto monitorio, aut citatione rem petitam penes aliquem dimittunt, & sic non habere asserunt. Nec sequuta verificatione, citatur iterum reus, seu
6 monitus, ad exhibendum, alias videndum contra ipsum decerni, & relaxari mandatum. Quod Iudex visis testibus relaxat, nisi ad primam diem cum intimatione. Et quoniam iudicium hoc est summarium, & datur ista actio ad exhibendum, ad effectum recognoscendi, vel se iuuandi aliqua scriptura ad preparationem alte-
7 rius principalis iudicij, nulli in eo seruantur termini substãtiales,
8 nec aliqua processus solemnitas requiritur. A decreto antedicto non appellatur, secundum modernum Contardum ad l. vnicam, C. si de momen possess. limit. 14. initic. ad exhibendum num. 20.

sed statim exequutio committitur: quia iudicium hoc exhibitionis semper tendit, vel ad alterius principalis iudicij pręparationem, vt dixi, vel certe ad probationes proponendas. Et ita vidi pluries in contradictorio iudicio practicari, & decidi. Accidit etiam quod nonnunquam hoc exhibitionis iudicium principaliter intentatur contra reum conuentum pro exhibitione rei petitæ, vel pro exhibitione librorum rationis administrationis alienarum rerum per alterum gestæ, & tunc modo infra dicendo procedendum erit. Nam quilibet administrator tenetur exhibere librum rationis administrationis per eum gestæ. l. rationes. C. de administratione tut. Paris. cons. 96. lib. 1. n. 1. & 2. late Rol. à Vall. cons. 49. lib. 1. num. 2.

10 etiam irrequisitus, attestatur Socin. cons. 62. col. 4. in princ. vol. 4. Plot. in eius tract. de in lit. iuran. §. 5. n. 26. Et tenetur talis administrator libros, in quibus data, & accepta contineantur, conficere, & omnes actus suę administrationis ostendere, & parti exhibere,

11 ac instrumenta, res, & bona, & reliqua restituere, alioquin non dicitur reddita ratio, sed dicitur esse in dolo, vt per eundem Rol. d.

12 cons. 49. Socin. cons. 24. Visis, col. 12. ver. & ideo cum, vol. 1. & si actor suum interesse aliunde probare nequiuerit contra eum tanquam præsumptiue dolosum pro interesse partis passæ dandum est illi iuramentum in litem. Bart. cons. 150. Ias. cons. 219. col. 1. vol. 2. Plot. ibi n. 6. ver. & tenetur ipse, eod. tit. & in terminis tradit Bald. cons. 151. col. 2. ver. verbi gratia. lib. 3. Ias. in §. pœnales. n. 98. de actionibus, præuia iudicis taxatione, quæ ante dictum iuramentum est facienda, ad decis. Aflict. 360. in fi. Ang. cons. 277. n. 6. Soc. cons. 190. n. 6. ad fi. ver. & sic debet, & cons. 223. n. 3. ante fi. ver. 2. pars, li. 2. Dec. cons. 178. n. 2. ver. & casu quo. Et an deferatur procuratori, vide Bart. in l. qui bona fide, §. si aliena, ff. de damn. infect. In cuius interesse taxatione, cum hanc practicam non ita facile alibi tactã inuenies, ob id, non ab re citation. & sententiæ formulas hic conscriben. fore censui, vt puta, Debitis præcedentibus monitorio super redditione administrationis, & reliquorum restitutione, etiam interpellation. super librorum exhibitione, & redditione dictæ administrationis, debitisque seruatis terminis substantialibus de more, & stylo Curiæ seruari solitis, illisque reiteratis, dicta admi-

13 nistratione per reum conuentum gesta verificata, demum præmittititur contra eum citatio (ad videndum taxari summam, vsque ad quam infrascriptus d. instans in litem iurare possit, & illa taxata videndum per infrascriptum d. instautem iurare, & iuxta taxationem, & iuramentum concludi, & pronunciari, & sententiam ferri ad p. d. instante D. A. principali, vel D. Fabritio Ruffetto eius procuratore. Relatione facta comparuit idem N. principalis ci-

P tra,

tra,&c.& petijt vt supra. Et tunc d. Iudex taxauit summam, vsque
14 ad quam d. A. iurare possit in litem ad scuta 500. pro qua summa idem d. A. etiam tactis,&c. iurauit in forma, & pro eadem summa petijt,& obtinuit ab eodem Iudice in huiusmodi causa concludi,& pronunciari,sententiamque desuper ferri,& promulgari,prout in cedula,quam facto dedit,& mihi Notario consignauit,tenoris, &c. super quibus,&c. præsentibus socijs testibus,&c. Tenor cedulæ sen-
15 tentiæ,vt supra promulgatæ hæc est. Christi nomine inuocato, &c. dicimus,pronunciamus,sententiamus,decernimus, & declaramus D.B. teneri ad soluendum, & exbursandum dicto D. A. dicta scut. 500. iuxta taxationem per nos factam, & iuramentum per ipsum A. præstitum,& pro præmissis omnibus, & singulis mandatum exequutiuum contra eundem B. decernendum fore,& esse,prout decernimus,oppositiones,&c. victumque, &c. Redeundo igitur ad superius petitam scripturarum exhibitionem,à qua aliqualiter digressi fuimus dicendum erit actorem teneri ad exhibendum instrumēta,
16 & iura pęnes eū existētia,vt per Gomes. li. 2. dec. 15. quod procedit si illa in promptu habeat alias non, & proceditur ad vlteriora in causa. Nec videtur dicendum,quod requiritur aliqua verificatio casus fortuiti,vel amissionis; sed statur eius iuramento etiam, quod altera pars dicat,partem aduersam penes se habere, vt per Mohedanum decis. 40. num. 2. Secus si instrumentum, seu iura, quorum exhibitio petitur,alias originaliter producta, & ipsa originalia restituta fuerint dimissa in iudicio,seu actis copia: tunc enim requiritur probatio amissionis propter præsumptam notitiam,& ex quo productio originalis est de actis, & ex ipso originali quæsitum est ius parti,& consequenter eius reproductio peti potest non obstan-
17 te iuramento. dicta decis. num. 3. Et licet regulariter actor non possit sumere arma de domo rei,vt in cap. 1. de probatio. l. nimis graue. C. de testi. l. qui accusare,& l. fin. & ibi communiter doct. C. de eden. id tamen aliter procedit ad fundandam, non autem coadiuuandam suam intentionem: imo Rota de ęquitate canonica seruat. quod vnusquisque teneatur edere iura penes se existentia, vt atte-
18 statur Gomes. vbi supra,& quod Iudex ex officio potest compellere partes ad exhibendum iura,siue sint propria,vel communia, vel sa cientia ad causam,vt decis. 5. de probat. in nou. & alia Bracharen. Coram Reomano 5. Decembris 1552.

DE

DE IVDICIO CVM PROCVRATORE inchoando. Cap. XIX.

1 *Iudicium cum procuratore generaliter constituto potest inchoari.*
2 *Tali procuratori dantur dilationes ad principalem consulendum si eas petieris.*
3 *Censuræ non dantur contra debitorem in iudicio cum procuratore inchoato*
4 *Procuratori specialiter constituto denegantur induciæ.*
5 *Aut dominus, aut procurator potest citari, & quare.*
6 *Dominus tenetur procuratorem sufficienter instruere in omnibus, quæ possunt in causa occurrere.*

1 SI procurator generaliter ad omnes lites, & causas actiuas, & passiuas, & motas, & mouendas constitutus sit, & personaliter in curia apprehendatur, iudicium cum eo inchoari, prosequi & terminari potest, vt per Capic.dec.2.& 7.Cui
2 procuratori ante litis contestationem dilationes petenti ad consulendum principalem iuxta loci distantiam denegari non possunt, vt per Cassad.decis. 1. de dilationibus. Ex quibus infertur, quod iudicium cum eo inchoari, prosequi,& terminari possit ex prædictis, quibus additur decis.Rotæ 27.de procurat.in nou.Marian.Soci.de citat.art.1. num.1.ver. aut dominus non reperitur Achill.de Grass.decis.146.nu.2.de dolo,& contumacia.Secus tamen dicendum erit in his, quæ sunt magni præiudicij, vt puta priuationis, vel censurarum : in his enim requiritur citatio principalis, ei personaliter facienda, vt in vna Nullius spolij coram bon.mem.Aldobrandino 15.Februarij 1557. ad not.per Staphil.in tract.de litteris gratiæ,& iustitiæ in ver.nam si quis subrogatus. Limita tamen dilationem prædictam non esse concedendam procuratori specialiter constituto super illa re, de qua agitur, quia text.in cap.cum dilectus, de procurat. & doct. loquuntur, quando procurator, cum quo iudicium intentatur, esset constitutus generaliter ad omnes,& singulas lites motas, & mouendas, vt supra dixi, iuxta terminos d.c.cum dilectus eod.tit. Et licet de iure dici possit, quod dominus non sit citandus, quando constituit procuratorem, qui comparuit,& assumpsit in se litem; cum dominus per constitutioné procuratoris factam apud acta causæ declarauerit animum suum, quod per procuratorem volebat esse in iudicio, ideo debebat citari procurator, & non dominus, cum dominus non compellatur per seipsum in iudicio esse, vt per Abbatem in dicto capitulo cum dilectus, de procuratorib. in 4.

ad tex.ibi allegatum in l.1.ff.eod.& Bart. in l. 1. & in l. quamuis. C.de sent. & interloc. omn. iud. tamen contrarium de stylo Curiæ seruatur, eo quod aut dominus, aut procurator arbitrio citantis citatur. Dominus enim tenetur comparere per se, aut procuratorem legitimum, vt in d.l.1.ff.eod.& in d.cap. cum dilectus, eodem tit. Quem procuratorem tenetur dominus in omnibus, quæ possunt in causa occurrere sufficienter instruere, alias domino est imputandum: & eadem ratione probabiliter eidem procuratori denegantur induciæ illas petenti, vt supra dixi, cum à principio ipse dominus fuerit citatus, vt per eundem Abb.d. c. cum dilectus, num. 5. eodem tit. vide tamen in hoc distinctionem Rotæ, vt per Puteum in decis.43.lib.1.

DE IVDICIO DIFFAMATIONIS. Cap. XX.

1 *Quinam termini diffamanti in hoc iudicio præfiguntur.*
2 *Diffamatore nihil probante, quæ sententia contra eum fertur.*
3 *Terminis substantialibus in hoc iudicio non est opus.*
4 *Pœna qua mulctatur diffamator.*
5 *Sententia transit in iudicatum, nisi infra decendium ab ea appelletur, & exequutioni demandatur.*
6 *Qualis dicatur sententia ab obseruatione iudicij.*
7 *Quomodo feratur sententia contra actorem non comparentem.*

IN diffamationis iudicio, quod datur vigore l. diffamari. C.de ingenu.& manu. exequutio contra diffamatorem monitorio, de quo infra in postremo libro, ac in actis reproducto, & lapso termino citationis in ea expresso, obtineatur ab actore decreto processus per contradictas, siue edictum publicum iuxta temporis qualita-
1 tem. His sequutis, iudex ad partis comparentis instantiam diffamanti primum, & secundum terminum peremptorium præfigit ad docendum de suo iure, ac producendum, & probandum quicquid vult, & potest contra actorem. His terminis elapsis iudex, præuia
2 citatione ad sententiã, pronũciat A. à quibuscunq. impetitionibus, diffamationibus, iactationibus, & impedimentis per B. eidem A. de & super re, &c. præstitis, illatis, ac inferri comminatis, absoluendum fore, & esse, prout absoluimus, & illi super eis perpetuum si-
3 lentium imponimus, victumq. &c. Et licet in hoc iudicio ferè omnes procuratores terminos substantiales seruari solitos seruent,

tamen si contra huiusmodi diffamatores non comparentes, & iudicium effugientes absque aliqua terminorum substantialium seruatione procederetur, putarem processum hunc sustineri posse ex pluribus. Primo, ratione contumaciæ, per quam iudicis Maiestas sperni videtur; & consequenter contumax, si fuerit personaliter citatus, potest prædicta impositionis silentij pœna mulctari. Quę sententia fertur contra iactantem se velle molestare, iuxt. Af-
4 flict. decisione 264. post numerum primum. Secundo, quia ratione diffamationis tam respectu personę, quam bonorum A. posset aduersus B. actionem iniuriarum habere. Et ex his, & aliis, quę adduci possent causis, iudex ex officio sine terminorum substantialium seruatione, & prout in criminalibus causis procedere posset. Idem prorsus puto seruandum ad instantiam rei conuenti, contra actorem, qui monitorium ab A.C. obtinuit, exequi fecit, & postea reproducere neglexit, vel pœnituit. Tunc enim debitis seruatis terminis, seu præuia termini præfixione, vt supra dictum est, eoque elapso, nec per actorem aliquid releuans probato, seu nihil deducto, ipse monitus absolutoriam sententiam sub ea, quam modo posuimus, forma obtinebit. Et fertur sententia hæc, licet pro actoris parte, vt supra innuimus, nihil penitus deductum, neque lis contestata sit: quia sententia ipsa nedum præsens, verum etiam futurum iudicium concernit. Et propter duplicatam, seu reiteratam actoris contumaciam litis contestationem non exigit. Et est diffiuitiua, quæ facit iudicatum: & consequenter ab ea appellatur, In tantum,
5 quod, si infra decendium non appellatur, transit in iudicatum, ad no. Felyn. in cap. quod ad consultationem, num. 25. in uers. secundo conclusio, & consequenter mandanda est exequutioni, Curt. Iun.
6 glos. 22. num. 30. Nec verum est, vt nonnulli existimant, sententiam hanc vti absolutoriam, à iudicij obseruatione ferendam esse; & sic interloquutoriam dici, quoniam sententia ab obseruatione iudicij ea est, quæ fertur ratione nullius, aut alias inepti, siue inordinati processus, text. & ibi glos. & Abbas in cap. cum dilecti. de empt. & vend. no. in l. 2. C. de rescind. vendit. Alexand. consilio. 79. num. 3. lib. 2. Idem, quando fuit præsentatus libellus ineptus ex carentia actionis, iux. l. si pupill. §. videamus, ff. de neg. gest. vel ex defectu solemnitatis substantialis, vel alio simili modo. Specu. in titulo de offic. omn. iud. §. defertur. coll. 5. vers. In sententia. & alijs compluribus casibus relatis per Bartol. Bald. & communiter moder. in l. properandum, §. & si quidem, C. de iud. Idem Bald. in authen. sed & si quis, C. de secun. nupt. Paul. de Castr. in l. 15. Is qui. ff. de acqui. hæred. *(vbi signanter per Ias. in d. l. properandum. § & si quidem habes quomodo ad instantiam rei contra actorē non cōparentē sit pro*

cedendum, pro obtinenda sententia absolutoria ab obseruatione iudicij, & quomodo, & quando sententia diffinitiua faciat iudicatum, ita vt obstet actori exceptio rei iudicatæ, & ibi in facti contingentia recurrere etiam ad compilatorem formularum, var. com. pag. n. ibi 11. col. 2. hoc etiam addito, quod
7 *sicut reus citatus non comparens, per contradictas siue edictum publicum citari posset, ita etiam actor, iuxta authen. qui semel. C. quomodo, & quando iudex. Marant. in 6. par. de ordine iudiciorum, sub num. 87. de citatione primo membro iudicij.*) Et redeundo ad materiam nostram, à qua aliqualiter fuimus digressi dico: tutius esse, ad tollendum omnem fraudem causam dubitandi (si valor causæ summam 200. duc. auri Cameræ excedat) seruatis terminis substantialibus de stylo curiæ seruari so litis, præuiaque illorum reiteratione, sententiam hanc tanquam diffinitiuam obtinere.

DE PROCESSV INTER. ET CONTRA mercatores faciendo. Cap. XXI.

1 *Impugnatio styli Notariorum A. C.*
1 *Si proceditur contra mercatorem vigore cedulæ depositi, seu litterarum cambij, appellatio non admittitur.*
4 *Secus in alijs cedulis.*
Effectus clausulæ, sine præiudicio legitimæ exequutionis.
4 *De stylo tribunalis inter, & contra mercatores nulli seruantur termini substantiales.*
5 *Quid importent clausulæ, summarie, &c. manu regia.*
6 *Articuli seruiunt loco libelli.*

IN processu inter, & contra mercatores faciendo cum illius modus in notorijs A.C. facultatibus satis apparenter sit traditus, nihil est quod laborem. Hæc pauca solum referam circa admissionem appellation. de qua in facultatibus prædictis nulla mentio. Contra nonnullorum Notariorum opinionem, qui nescio sub quo prætextu, stylum tribunalis esse retulerunt, quod si in tribunali aliqua contra mercatorum cedula exhibetur, & illius vigore ad decretum relaxationis mandati procedatur, si ex mercatoris parte ab hoc decreto appellatur, appellatione hac minime obstante, A.C. ad il-
1 lius exequutionem procedere potest. Verum cum relatus stylus aliquibus probabilibus rationibus non videatur munitus, constan-
2 ter dicere audeo illum nō verificari, nisi in cedulis depositorum, & lit-

litteris cambiorũ,quæ de earum natura inter, & contra mercatores vbique locorum paratam habent exequutionem, iuxta Dominos de Rota in vna Anconitana attentatorum, coram
3 R. P. D. Seraphino, duodecima Februarij 1582. In alijs vero cedulis, etiam quod super re mercantili agatur passim datur, & admittitur appellatio:qua pendente manus Iudicis ligatæ sunt, vt alias superius scripsimus, & probauimus. Licet Signatura in re non dubia soleat rescribere cum clausula,sine præiudicio legitimæ exequutionis: quæ tantum deuolutiuum, non autem suspensiuum effectum operatur,vt per Specul.in tit.de act.seu petit. §. super petitionibus.vers.sed quid si ante.Et licet A. C. in his vigore suarum ordinariarum facultatum manu regia,& sola facti veritate inspecta procedat,non propterea appellatio suspensiua,& deuolutiua,sed tantum iudicij solemnitas tollitur.vt puta, monitorium terminorum substantialium seruatio,& similia,vt infra dicemus.
4 Et si aliqui dixerint in hisce causis quatuor saltem terminos,prout in summarijs, seruari debere videlicet, ad articulandum, dicendum contra articulos,producendum omnia, & dicendum contra
5 producta.Tamen,quicquid ab eis dicatur,in causis summarijs, in quibus Iudex procedit cum clausula(summarie, simpliciter, & de plano,ac manu regia, & sola facti veritate inspecta) releuatur ab omni forma iudiciorum à iure ciuili inducta: & dumtaxat astringitur ad seruandum formam inductam à iure naturali. Et satis est quod interueniant ea,quæ ordinem, & solemnitatem iudiciorum respiciunt,vt post alios per Felyn.in cap.olim,col.penul.de accus. vsque adeo quod iudicium potest inchoari ab articulis,& illis probatis ferri sententia. Rota decisione 33. in nouis. Decius consilio 449.num.21.lib. 2.

6 Et quod articuli seruiunt loco libelli fuit dictum in Rota in vna Romana cẽsus,coram R.P.D.Quiroga,die 29, Octobris 1556. inter D.Franciscum de Branca,& D.Nicolaum Vrsinum, in qua Franciscus tanquam Rector illius Cappellæ obtinuerat monitorium contra Nicolaum de dimittendo, & relaxando domum spectantem ad eius Cappellam iure dominij, vel quasi cum solita clausula,si quis,&c. & negato monitorio Franciscus dederat articulos super solo,& proprietate domus, & spolio census sibi debiti, & examinati fuerunt testes. Tandem tento termino ad sententiam idem Franciscum renunciauerat processui, & fuit scripta sententia ad fauorem ipsius Francisci pro reintegratione dicti census, & quod D.Nicolaus teneatur ad illius solutionem, quæ sententia dicebatur nulla,quia contra tenorem monitorij,& petitionem,& fuit conclusum pro ualiditate sententiæ,quia monitorium cum clausu-

la, si quis, resoluitur in vim simplicis citationis, & articuli seruiunt loco libelli.

DE SEQVESTRIS, ET ARRESTIS, illorumque reuocatione. Cap. XXIII.

1 *Sequestra quo casu permittuntur, & quæ cautionis gratia fiunt, quomodo reuocentur.*
2 *Quando fiunt gratia exequutionis faciendæ, quo pacto reuocentur.*
3 *Aliud remedium illorum reuocationis.*
4 *Verbum, cauere, quid importet, & quomodo in Vrbis tribunalibus intelligatur.*
Et ad cuius fauorem remedium cautionis sit introductum.
5 *Cautiones quæ indicialiter dantur.*
Notarij periculo recipiuntur. Secus si tempore illius receptionis fideiussor reputabatur pro idoneo & bona stabilia possidebat.
6 *Fideiussor non est dandus, vbi principalis est idoneus.*
7 *Et quando non dicatur idoneus, licet sit diues.*
8 *Fideiussor in forma depositi obligatus nullitatis exceptionem opponere potest, & super ea auditur.*
9 *Iudex mandat obligationem in forma depositi cassari, si de mandati nullitate constat.*
10 *Notarius non cassat instrumentum, pendente termino ad appellandum.*
11 *In cassatione instrumenti qui termini seruantur.*
Et quando sit cassandum.
12 *Quo pacto reuocetur monitorium cum arresto contra debitorem in curia repertum.*
13 *Processus, qui fit contra arrestatum recedentem sine licentia iudicis.*
14 *Ignorans quis sit hæres agit contra bonorum possessores.*
15 *Præparatoria quomodo fiunt.*
16 *Processus vigore oblig. cam. non datur contra tertium possessorem non ita obligatum.*
17 *Obligatio vulnerata per sententiam non habet exequutionem paratam, secus quando præcessit relaxatio mandati.*

sequestra

SEquestra licet regulariter sint de iure prohibita, l.1.C.de prohib.seq. tamen per Abb. in cap. dilectus,de sequestr.possess.& fruct.per totum,ponuntur plures casus,in quibus facienda est sequestratio, ex quibus aliquos tanquam quotidianos hic enumerare placuit. Vt puta aduersus personam suspectam dicta sequestratio licite fieri potest. Suspecta autem persona dicitur; quæ non possidet immobilia, uel pauca. Item ob malos mores,vel quia male administrauit. Item si timetur de dilapidatione bonorum. Sed aduerte quod ista coniunctim non requiruntur, sed quandoque sufficit alterum de duobus secundum subiectam materiam. Tunc, ne iudicium reddatur frustratorium, iudex mouetur ad sequestrum concedendum, vt per eundem Abb.
1 dict. cap. dilectus. num. 16.eodum titulo.Put.decisio.3.de sequestr. quod tamen tunc mediante cautionis præstatione tollitur, vt ibi, num.19.eodem titulo.Paul.de Castr. in l.si fideiussor. §. si satisdatum.num.3.ff.qui satisd.cogan.Paris.cons.41.num. 44.& 49. lib.1. Verum cum sequestra antiquitus,præmissis non attentis, contra omne iuris debitum passim à quibuscunque Romanæ Curiæ iudicibus ordinarijs contra quoscunque relaxarentur, ob id Sanctæ mem.Pius Papa V.in eius reformatione tribunalium uers. Idem in sequestri.relaxationem eorundem sequestrorum prohibuit,nisi aliqua ratione timendum sit de suspicione, vel dilapidatione bonorum,vt supra dictum fuit. In causis autem præmissis nedum iudex ordinarius,verum etiam delegatus, tam in profanis,quam beneficialibus causis concedit,vt per eundem Abb.dict. cap.num.20.21. & 22.eodem titulo. Felyn. in cap.olim,in secunda columna, vers.
2 Considera bene, de rescript. Interdum autem A. C. tam in exequutiuis,quam in summarijs causis post primam sententiam concedit sequestrum tam in curia,quam extra,iuxta clemen. 1. de sequestr. possess. Et tunc licet tale sequestrum reuocari non possit, nisi cũ solutione, Bar.in l.consentaneum,C.quo.& quan.Iud.Ias.in l.si fideiussor.§ satisdatum,num.17.ff.qui. satisd.cogan.tamen de stylo Curiæ vsu receptum est,quod remedio satisdationis in forma depositi reuocatur.Gallesi.ad form.Cam.in summ.quæstionum post processum inciden.quæst.5.sub num.36.interdum vero datur sequestrum in casibus primo loco relatis, non sufficienter verifica-
3 to, & tunc citatur pars, quæ illud obtinuit, (ad uidendum sibi præfigi terminum ad verificandum prætensum sequestrum. Et sic præuia termini præfixione, eoque elapso, citatur denuo pars (ad videndum reuocari sequestrum, attento quod in termino sibi præfixo illud non uerificauit. Et Iudex illud reuocat, nisi ad primam

primam diem cum intimatione, vt in pract. Pap. in forma sequestr. in gloss. audeant, in fin. & idem seruabitur, si reus fideiussorem dederit, propter quod sequestrum relaxatur: quia inconueniens esset vt fideiussor semper staret obligatus, argum, l. pen. C. de fideiuss. & in l. si eo tempore. C. de remiss. pi. cum simil. Remedium enim cautionis introductum fuit, ad succurrendum ei, contra quem relaxatur sequestrum, non autem, vt succurratur ei, pro quo fit sequestrũ. Is enim monitorium fieri curabit, & de iure suo docebit, & successiue sententiam obtinebit, vt declarat Curt. in tract. sequestr. 2. q. princip. quæst. 13. & 14. num. 54. & 15. Et præmissa possunt adaptari ad arresta, quæ fiunt in curia contra constitutos in carceribus. Et etiam quod mandata suspitionis fugæ, singula singulis congruè referendo. Et licet remedium cautionis, quod superius diximus intelligi videatur de nuda cautione, scilicet cum promissione cauentis sub hypotheca bonorum suorum, ac vinculo iuramenti, vt per

4 Bart. & Angel. in l. prætoriæ, & l. vltima. ff. de præt. stip. & in l. 1. ff. qui satisd. cog. tamen in tribunalibus Auditoris Cameræ, quam alijs Almæ Vrbis vsu receptum est, decretum iudicis reuocationis sequestri, & aliorum prædictorum, data cautione de stando iuri, & iudicatum soluendo, seu in forma depositi, & cum similibus capitulis, passim intelligi cum præstatione idonei fideiussoris, cautiones enim prætoriæ debent esse sufficientes, vt tradit Abb. in cap. qua fronte, in fin. de appellat. Alexand. in l. stipulationem, in fin. ff. de verborum obligatione, & licet videatur posse affirmari, quem non arctari ad præstandum fideiussorem, si principalis diues sit, cum fideiussor non sit dandus, vbi ostenditur, quod principalis sit idoneus vt per Afflict. decisio. 171. post num. 3. Negusan. in tract. de pignor. primo membro quintæ partis, num. 2. tamen quoties quis vult aliquid ab alio consequi, non sufficit nuda cautio iuratoria, vt per Innocen. in l. 1. column. final. versic. tertio limita. ff. qui satisd. cog.

5 Notarios vero moneo, cum cautiones, quæ de mandato iudicis recipiuntur, eorum periculo recipi, vt in vna Romana releuationis, indemnitatis, coram Seraphino, die septima Maij 1582. Ratio quia Notarius recipiens fideiussorem minus idoneum, tenetur reficere parti damna, & interesse. l. 1. §. sciendum. ff. de magistr. conuen. Paris de Put. in tract. de syndic. p. 3. in princ. Boer. decisio. 314. num. 5. excusso tamen prius ipso fideiussore. Salycet. in l. 1. C. de magist. conuen. Quod intellige procedere, quando Notarius recipit fideiussorem, qui soluendo non erat; secus tamen si fideiussor tempore illius receptionis communiter habebatur pro idoneo, & possidebat immobilia longæ maioris valoris, quam esset summa, pro qua fideiussit, quia tunc idoneus censendus erat, vt in alia simili pro d.

Antonio Guidotto contra Ill.d.Leonem Strotium coram Illustrissimo Cardinali Platto, tunc Rotæ Auditoræ, die 19. Februarij 1591.
6 Notarij igitur fideiussores nedum facultatibus, sed etiam exigendi facilitate idoneos recipiant, ne partibus, & successiue sibi ipsis dãno sint. Fideiussor autem licet diues sit, si nequit conueniri, nequaquam dicitur idoneus, vt per Marian.Soc.in l.sciendum.ff.qui satis. cogan.in auth.de exhib. reis.§.suscepto, sed debet esse idoneus facultatibus, & facilitate conueniendi, vt per Paulum de Castro.ff. qui satisd.cogan.lib.11. num. 1. intellige tamen, quando creditor propter difficultatem illum conueniendi creditum suum consequi non posset, vt per Affliã.decisio. 88.in fi. qui loquitur in terminis, in quibus fideiussor non est habilis ad conueniendum; quæ ratio difficultatis, videtur in curia propter præsentiã principalis cessare vbi quilibet quantumcunque vir potens sit, facile conuenitur. Fideiussor autem qui abundat diuitijs, & est facilis in conueniendo, contra se recipere recusantem iniuriarum actionem habet, vt per Mar. de Mantua in sing. 538. Dubitari interdum contigit in tribunali A. C. an contra fideiussores in forma depositi obligatos ad exequutionem, reiectis quibuscunque nullitatibus tam ex capite notoriæ iniustitiæ, quam ex quocunque alio capite resultantibus, siue illæ à fideiussore, siue à principali debitore opponantur, procedendum sit? Et licet prima fronte videatur esse affirmatiue respondendum, cum nullam exceptionem depositario competere posse videatur, tamen passim contrarium semper, dum substitutum in
8 eodem tribunali gessi, seruari vidi. Si enim constat Iudici de nullitate sequestri, pro quo cautio præstatur, seu relaxationis mandati, vel alias de notoria iniustitia, quę nullitati ęquiparatur, vt in cap. inter cæteras, de re iud.Paris.98.nu.23. vol.4. Affliã. decis.28.nu. 6. Iudex ipse ad partis opponentis instantiam ad reuocationem procedit, & fideiussionem in forma depositi tanquam dicto sequestro, seu mandato indebito, & exequutioni illius nulliter factæ accessoriam cassari mandat. Infecta enim priuatiua, inficitur etiam
9 deriuatiua, l.cum quid prohi.& l.accessorium de.reg. iur. Aduertat tamen Notarius, ne vigore huiusmodi decreti statim casset instru-
10 mentum obligationis, quia ab hoc decreto appellatio ad vtrumq; effectum admittitur, & ea, seu termino ad appellandum pendente nihil est innouandum, vt in l. siue pars, C.de dilationibus. Sed ela-
11 pso decendio ad appellandum, seruatisque quatuor solitis terminis ad docendum de appellatione, illiusque legitima prosequutione, & demum præcedente alia citatione ad videndum mandari cassari, &c.ac decreto Iudicis desuper interposito, instrumentum casset. Fit aliquando monitorium cum arresto contra debitorem in

curia

curia repertum pro debito,cuius solutio in partibus est destinata: quia debitor vbi reperitur, ibi potest citari, vt in una Vlixbonen.
12 Pecuniaria,coram Io.Paul.Thol.dec.92.in fin. Nec reuocatur hoc casu arrestum nisi remedio idoneæ cautionis de stando iuri, & iudicatum soluendo,ac constituto procuratore reperibili,& acceptante liteque contestata; præsertim quando reus alienæ subiacet iurisdictioni,nec stabilia bona in terris Ecclesiæ possidet:quo casu,si debitum in Vrbe contractum non esset,oriri posset dubium,an forum declinare valeret.Secus quando possidet bona stabilia in terris Ecclesiæ vltra valorem causæ,de qua agitur,quia tunc,hoc verificato summarie,& extraiudicialiter,constituto procuratore, & lite contestata, arrestum reuocatur, & quando quis soluendo non tenetur dare fideiussionem etiam si ex lege,vel statuto cautio fideiussoria requiratur. Roman.cons.67.vers.tertio hoc ipsum,num.4.Ias.post alios in l.1.num.16.ff.qui satisd.cog.Afflict.decis.109.num.1.& maxime si constat, quod arrestatus possideat bona stabilia in terris Ecclesiæ,l.sciendum in princ. ff. qui satisd. cog. & vbi nam sit præstanda fideiussio hoc habetur per Afflict. in decis.137. per totam. Notandum est amplius,quod si solutio in partibus est destinata,sufficit, quod præstetur cautio de stando iuri, & iudicatum soluendo in loco solutionis,secundum Bart.& Alex.in l.si fideiussor,§.necessaria,ff. qui satisd. cog. quæ loquitur in casu, quo reus conuentus non potest satisdare in loco iudicij, tunc enim remittitur in loco destinatæ solutionis pro dicta fideiussione, quia magis subuenitur ei,qui ex necessitate facit,quam ei ex voluntate,vt in l.quod si minor,§.restitutio,ff.de mino.Idem dico de mandatis suspicionis fugæ,quando summa in partibus debetur. Hæc etiam ad arrestorum propositam materiam faciunt.Et licet ex dispositione bullę fel. re. Pij PP.V.super reformatione tribunalis A. C. vers. In causis vero ad contumaciales pœnas procedi prohibeatur, tamen si acciderit vt non semel in tribunali A.C.accidit,aliquem arrestatum non pe-
13 tita licentia,nec arresto reuocato à curia recedere, reformatione antedicta non obstante ad censuras, & pœnas in arresto contentas contra illum procederetur;ea vt arbitror,ratione, quod per arrestatum contrauenientem maiestas Iudicis spernitur, cuius contemptus magis inspicitur,quam læsio iuris,& partis, Arch. cap. cordi,in fin.de appellat.in 6.Et propterea nedum ad partis instantiam,verum etiam ex officio,& ad instar causarum criminalium procedi potest,ut per Abb.in c.de quo vult deo, num.7. & 10. de iud.Quia arrestatus sine licentia recedens,tanquam inobediens, dicitur infedelis,& excommunicatione dignus,& dicta,ac alijs pęnis Iudicis officio,vt dictum est,mulctari debet: ad quas quidem pœnas

nas sic proceditur. Docto prius summarie, & extraiudicialiter de arrestati recessu, decretoque processu per contradictas, siue edictum publicum iuxta temporum qualitatem, ac præmissa demum citatione (ad videndum se declarari incidisse pęnas in arresto contentas, & pro illis decerni, & relaxari mandatum exequutiuum) Iudex facit decretum, & declarat arrestatũ incidisse pęnas arresti illas arbitratu suo moderando, & pro illis mandatum exequutiuum decernit, & relaxat nisi ad primam diem cum intimatione. Et successiue quatenus exequutio realis, aut personalis fieri nequeat, in subsidium ad censuras, & relaxationem litterarum declaratoriarum, & brachij secularis procedit. A quibus non absoluitur arrestatus, nisi ad Vrbem redeat, & coram A.C. compareat, & quæ supra retulimus faciat. (*Addo, quod datur etiam sequestrum contra detentores bonorum hæreditariorum, ad effectum reperiendi hæredes, & da-*
14 *tur processus contra eosdem bonorum possessores, ignorans enim quis sit hæres potest agere contra bonorum possessores, vt per Bart. in l. controuersia num. 7. ff. de transactionibus, & ibi Ias. num. 7. eodem titulo. Et ad hoc diligenter nota, quod in positionibus, seu præparatorijs, quæ fiunt ante litis contestationem ad instantiam creditoris, pars nedum debet interrogari an sit hæ-*
15 *res pro quota, & quanta parte, sed etiam an possideat aliqua bona hæreditaria, quia eo ipso, quod quis possidet, licet ipse non sit hæres, creditor hæreditatis habet intentionem fundatam, vt ibi, & tunc fit etiam citatio generalis per proclama ad instantiam creditoris nedum contra quoscunque prætendentes se esse hæredes, sed etiam contra eos, qui solum se possessores prætendunt, vt ibi num. 8. & ad actus opportunos iuxta naturam causæ procedere potest, tutius tamen arbitror deuenire ad deputationem curatoris bonorum, seu hæreditatis iacentis, & cum eo iudium inchoare, & prosequi, vt dixi iuxta naturam causæ, quæ actitari debebit prout superius meminimus in cap. 52. lib. 1. Nec*
16 *etiam deserunt, qui constanter affirmarunt, quod creditor vigore obligationis cameralis exequutiue agit contra tertium possessorem non ita obligatum, & male, quia contra eum vigore dictæ obligationis cameralis exequutio fieri non potest. Ruin. cons. 87. num. 1. & seq. lib. 4. Bero. cons. 47. lib. 1. Nec facit nouella Gallesij, quia illa nunquam fuit vsu recepta, sed antiqua semper obseruata, vt habetur in decisionibus superius scriptis, in quibus etiam reperies, quod agens via ordinaria censetur renunciasse viæ exequutiuæ. Quod autem superius diximus obligationem Cameralem non esse exequendam contra simili modo obligatum, intelligendum est, quando obligatio est vulnerata*
17 *per sententiam, à qua cum licuerit actori appellare, licere debet etiam reo à contraria sententia reuocatoria primæ sententiæ vulneratione dictæ obligationis, reg. non debet actori, & c. de reg. iur. lib. 6. cum simil. & tenuit Rota in vna Romana census coram Cantuccio die 22. Iunij 1580. Verum tamen est, quod si ante prædicta obligationis vulnerationem mandatum fuerit rela-*

xatum

xatum, Signatura aliquando reſcripſit, & vt audio reſcribere conſueuit, quod facta obligatione per actorem de reſtituendo in euentum ſuccumbentiæ, ad vlteriorem exequutionem procedatur.

MANDATA SVSPICIONIS fugæ quomodo, & quando concedantur. Cap. XXIII.

1 *Creditori, vt aliquibus placet, cum ſolo iuramento concedi debet mandatum ſuſpicionis fugæ contra ſuum debitorem.*
2 *Quid hodie ſeruetur in tribunali A. C. quoad illius conceſſionem, & liberationem carceratorum.*
3 *Si ſuperueneris noua cauſa etiam lite pendente mandatum prædictum conceditur.*
4 *Quænam dicantur nouæ cauſæ ſuperuenientes.*
5 *Debitor in diem, quando capi poſſit tanquam ſuſpectus.*
6 *Hæres quoque creditoris hoc iure vtitur.*
7 *Notarij, qui mandata hæc expedienda ad iudicem afferunt, quæ in eis exprimere debent.*
8 *Cautio fideiuſſoria an expiret lata prima ſententia, vel duret etiam in alijs inſtantijs.*
9 *Cauens de ſtando iuri coram iudice incompetente poteſt declinare forum, & aliqua alia de proceſſu faciendo contra fideiuſſorem de iudicatum ſoluendo.*
10 *Fideiuſſor de repreſentando reum, qui reperitur carceratus pro alia cauſa, quid facere debeat pro ſui liberatione.*
11 *Fideiuſſor de repreſentando reum toties, quoties, liberatur per binam repreſentationem.*
12 *Actor de conſuetudine non tenetur ſatiſdare de iudicio ſiſti.*

1 QVia mandata ſuſpicionis fugæ ſunt quotidiana, & conſequenter plenius, quam ſupra diximus pertractanda, vt in l. legaui, ff. de lib. leg. ideo non ab re plura alia circa hæc referre cenſui. Licet igitur non deſint, qui arbitrantur mandata iſta, quæ pro aſſecuratione iudicij à creditore petuntur cum ſolo iuramento ipſius creditoris aſſerentis habere ſuum debitorem ſuſpectum, concedi poſſe, vt per Socinum in l. ſi ab arbitro. num. 9. ff. qui ſatiſdare cogantur, columm. fin. num. 18. Alexander conſilio 19. num. 3. vol. 3. tamen de inueterato

ueterato stylo tribunalis] duo necessario requiruntur. Quorum 1
primum est, quod constet de credito saltem per testes, qui suffi-
ciunt, vt summarie, & extraiudicialiter examinentur, ne debitor
instruatur ad fugam. Alterum vero est, iuramentum creditoris,
qui iureiurando asserit se debitorem suum de fuga suspectum ha-
bere, modo tamen post capturam legitime verificetur. Paris.con-
silio 101.libro 3.numer.8. Alexander consilio 19. num. 1. & 2. vo-
lum. 3. Quibus præmissis conceditur mandatum contra debito-
rem, non liberandum donec de stando iuri cum creditore super so-
lutione summæ petitæ, & iudicatum soluendo idoneè cauerit, ad
Afflict.decisio. 120. nu. 4. Licet ex constitutione Sanctæ mem. Pij
V.mandetur carcerum visitatoribus, quod tales sic capti, relaxen-
tur sub cautione de se repræsentando sub pœna debiti, prout la- 2
tius in dicta constitutione habetur. Ad quam capturam deue-
nitur etiam die Dominica, & qualibet alia die festiua, vt per Ca-
strens. in l.dies festos, in fine. C.de fer.

3 Ad quam etiam capturam lite pendente, si noua superuenerit
causa, deueniri potest, vt in l. si creditores, ff. de priuil. credit.
& in l. ait prætor. §. si debitorem. ff. quæ in fraud. credit. Decius
4 consilio 35.columna prima, in fine, versiculo tertio. Superuenien-
tia autem nouæ causæ dicitur quando interim debitor fuerit fa-
ctus suspectus, & non soluendo: tunc litis pendentia, & illius con-
testatio non debet creditori damnum afferre, l.non solet.ff. de reg.
iur. Quomodo autem, & quando dicatur debitor conditionē suam
deteriorasse, ita vt ipse præsumatur suspectus de fuga ex his intel-
lige; Vt puta si dimisit apothecam, quam tenebat, & exercebat. Pa-
ris.cons.99. n.18.lib. 3. item quando alienauit capitale apothecæ,
seu illius exercitij, vt ibi n.19. item quando applicauit se ludis pro
hibitis, ibi n.21. itē quando capit pecunias sub vsuris, datis pigno-
ribus, n.21. Item quando non possidet tanta bona mobilia, per quæ
5 cesset suspicio, nu. 23. & 36. Vlterius dico, quod etiam debitor in
diem, tanquam suspectus potest capi, vt caueat de soluendo, vel a-
dimplendo in obligatione deductum adueniente die, vt per Petr.
Porc. in tit. qui, aut quorum bona legitime arrestantur, c.4. ratio,
quia quando aliquid est in obligatione deductum, quod de sui na-
tura transit ad hæredes: tunc committitur stipulatio quoad obliga-
tionem, & actionem, vt in l. cedere diem. ff. de verbor. significat.
& per citatos in dec. Afflict. 179. n. 2. & ibi vide distinctionem, quæ
fit quando dies est appositus ab homine, & quando est appositus à
6 lege per totum Hæres quoq. creditoris hoc iure vtitur, quia suspe
ctū debitorem capi facere potest, quamuis intra tēpus conficiendi
inuentarium, quia nominato creditore censetur nominatus eius hæ
res.

tes,Bal.ad l.1.C.quo.leg.Bar.ad l.postulante,ff. ad Trebell. Socin.
7 cons.14.li.2. & quod debitor suspectus de fuga possit capi etiam in diebus feriatis in honorem Dei,dicit Bal.in l.dies festos,num.1. C.de ferijs.Notarij enim,& illorum substituti, qui similia mandata ad Iudicem expedienda afferunt, seu mittunt,qualitatem personarum describere debent;vt puta,si talis sit procurator,mercator,vel aduocatus.Debet dico qualitatem illam Notarius, seu substitutus in mandato exprimere, vt postea Iudex pro qualitate personæ facilius deliberare,& iudicare possit,l.2.ff.de re iud. & insimul exprimere qualitatē rei,ac quantitatem crediti,seu summæ,pro qua agitur:quoniam pro paruo debito inhonestum est,quem carcerari, vt no.Bal.in auth.sed iam necesse.C.de dona.ante nupt. De fideiusso-
8 ribus de stando iuri, & iudicatum soluendo, & etiam de repræsentando,de quibus supra meminimus,& ad hoc,vt valide obtineatur vide requisita tradita in decis.Perusin.41.Menoch. de Arbitr. Iud. cas.87.num.21 centur.1.Rol. à Vall.cons.65.num. 18. vol.3. non inutile erit tanquam de re quotidiana,aliqua referre. Fideiussor de stando iuri,& iudicatum soluendo,licet post latam primam sententiam contra principalem debitorem condemnatum, à qua pro illius parte fuerit appellatum,videatur per talem appellationem interpositam, & Commissionem causę liberatus, ad text. in l. cum apud Mart.in rubric.de fideiussor.num.108.& per Boer.decis.315. qui attestatur de communi.Salycet.cons.201. nu.9. Paris.cons.71. num.3.& 4.& ea est ratio, quia exequutio fit ex sententia confirmata,ad quam fideiussor non se obligauit,vt dicit Bart.in d.l.cum apud,num.4.& semper militat ratio, quod imputandum sit ei,qui non petijt sibi cautionem reuocari in 2.instantia: Tamen DD. de Rota in vna Lucerina locationis 7. Februarij 1560.coram Caputaquen.li.2.decis.64.in manuscript.Et deinceps in vna Rom.computorum Prosperi Cribelli die 6.Nouem.1596.Coram R.P. D. Penia tenuerunt contrarium, scilicet cautionem non expirasse, sed quod duret etiam in alijs instantijs ex rationibus, de quibus in eisdem decis. Tutius tamen erit ad tollendum omnem causam dubitandi,vt Notarius recipiēs talem fideiussionem, de consensu tamē fideiussoris, & quatenus ita cauere contentus fuerit, annotet in actis eundem fideiussorem in obligare,quod stabit iuri coram quocunq.iudice,& in quacunq.instantia, & iudicatū soluet, alias velle teneri de suo proprio vti principalis principaliter,& in solidū.Ca-
9 uens autem de stando iuri corā iudice incompetenti, potest declinare forum:quia non videtur renunciasse priuilegio fori.Bar. in l. vir bonus.ff.iudica.solui.Afflict.dec.133.n.4.Notandū etiam videtur,quod sententia lata contra principalem potest exequutioni demandari

man-

mandari contra fideiussorem de stando iuri absque nouo processu quia sufficit, quod citetur principalis debitor secundum Bald. in l. duobus, §. igitur si quis, ff. de iure iuran. *Port. in conclus. 43. li. 1. limitatione 10. fol. mihi 318. prope finem*. Secus contra fideiussorem contractus, quia tunc opus est nouo processu, iuxta decis. Guid. Pap. quæst. 26. num. 1. & alias q. 215. num. 9. *Sententia vero lata contra fideiussorem, etiamsi millies transierit in rem iudicatam, in nihilo tamen præiudicat principali, ut in l. & post rem, numero. 3. ff. de transact.* Neque videtur omittendum in hoc fideiussorio articulo, quod licet regulariter fideiussor conueniri non possit, prius quam principalis debitor, ac illius bona discutiantur iuxta text. de quo per Bart. in l. 1. C. de conueniendis Fisci debitoribus, libro 10. Secus tamen dicit Bald. in l. fin. §. fin. sub numero 2. versic. sed nunquid de vsu. rei iudic. vbi quod fideiussor iudicatum solui, non habet beneficium excussionis cum exequutio leuato velo fiat ratio, quia exceptio excussionis est exceptio ordinis quæ debet opponi ante sententiam vbi cadit obiectus, sed hic sumus post sententiam, quia videtur condemnatus fideiussor, vna cum principali cuius dictum videtur sine difficultate procedere stante obligatione camerali, & iuramento vbi renunciatur omnibus legibus, & legum auxilijs, & consequenter beneficio excussionis, & hoc vsque adeo est verum, quod exequutio contra talem fideiussorem, potest etiam fieri absque nouo processu, ipso aliter non citato teste Asinio in eius praxi iudiciorum in cap. 2. Ampliationis primæ, limit. 22. sub num. 10. allegat glos. in l. fin. §. fin. in versiculo persoluere, C. de vsu. rei iudi. cum alijs ibi citatis. Et licet præmissa iuris esse videantur, tamen in practica non nisi vt supra dixi obseruatur, vt puta, quod præuia iudicati intimatione modo præmisso fideiussori facienda, constitoque de condemnatione debitoris, ac mandati relaxatione ad illius exequutionem proceditur nulla alia facta excussione principalis debitoris. De cautione autem de repræsentando, & eius exequutione interrogatus, respondi quod si quis fideiusserit de repræsentando debitorem, seu reum sub certa pœna, & deinde reus ipse per Iudicem capiatur, & postea aufugeret, dubium erat, an fideiussor ipse esset liberatus. Et licet videatur dicendum, quod non: quia industria Iudicis captus est, non autem fideiussoris, quæ propterea ei obesse non debet, nec officium suum quodammodo esse damnosum, l. sed si quis ex signatoribus. ff. quemadmodum test. ap. l. si seruus communis. §. quod vero, ff. de fur. tamen contrarium est potius tenendum, sub hac distinctione, quod vel pro eadem causa capitur, & sic ex quo semel satisfactum est, cau-

tio extincta remanet, nec refert, à quo sit satisfactum, l. fin. ff.
de condit. & sic obligatio fideiussoris est extincta. Vel pro alia
10 causa captus est, & hoc casu non liberatur fideiussor, nisi prote-
staretur de habendo ipsum pro præsentato, & nolle vlterius se es-
se obligatum, vt per Ang. in l. nullus, C. de exhib. reis. Et pro-
11 pterea inoleuit stylus curiæ, quod Iudices Romanæ Curiæ man-
dant cautionem dari de repræsentando reos toties quoties: tunc
enim non inducitur liberatio fideiussoris, nisi per binam repræ-
sentationem, vt in l. si finita. in princ. ff. de damn. infect.
12 *Superest vt videamus an actor satisdare cogatur. Et licet in hoc, varij va-
rie loquuti fuerint, præsertim in actore forensi. tamen quicquid sit de iure,
affirmandum hic esse arbitror, quod de consuetudine actor non tenetur satis-
dare de iudicio sisti, quia in eo non præsumitur calumnia, iuxta authorita-
tem, Bart. in authen. generaliter. C. de Episc. & Cleric. vbi ipse attesta-
tur, quod in facti contingentia ipse non potuit obtinere, Abb. in cap. cum
in alijs, num. 2. vt lite non contestata.* Roman. in consil. 62. prope
fin. vbi quod istæ satisdationes hodie non exiguntur, & ex consue-
tudine sublatæ sunt allegat glos. ord. instit. de satisdation. §. sed
hodie, versiculo satisdationem, & satisdare de iudicio Sisti, quis
nam teneatur. Vide Alexan. in consil. 160. num. 3. 4. & 5. libro
quinto, & quis teneatur de iudicatum soluendo ibi, & quod quę-
libet iudiciaria satisdatio debet peti ante litem contestatam, &
non post. text. in l. Pomponius, §. ratihabitionis, numero septi-
mo de procurator. & l. Iulianus, ff. qui satisdar. cog. numero se-
cundo in Rubr.

DE CAVSIS AD A. C. PER VIAM appellationis deuolutis, & illarum processu. Cap. XXIIII.

1 *A. C. est Iudex quarumcunque appellationum in terris S. R. E. mediate, & immediate subiectis interpositarum.*
2 *Modus procedendi in causis appellationum.*
3 *Quos terminos sufficiat seruare in causis grauaminis.*
4 *Qui termini seruantur in causa principali appellationis.*
5 *Sanantur hi termini reiterationem.*
6 *Citatio ad sententiam.*
7 *Iudex appellationis non potest canonizare nouum ius.*
8 *Iudex appellationis pronunciat tantum male, vel bene appellatum.*
9 *Secus si superueniat commissio.*

10 *Ter-*

10 *Termini extra curiam, non ita exacte seruantur, prout in curia.*
11 *Iustificato grauamine in iudicio interloquutorio, deuoluitur tota causa ad iudicem appellationis.*
12 *Qui vult ad expeditionem causæ procedere, integrum de partibus processum producere debet.*
13 *Quando causa appellationis non dicitur legitime deuoluta ad Romanam Curiam.*
14 *Deserta causa appellationis, cui sit committenda exequutio rei iudicatæ.*
15 *Termini seruandi pro exequutione rei iudicatæ.*
16 *Appellatio vnius prodest alteri habenti causam communem cum altero.*
Et quæ dicatur causa diuersa.
De prorogatione fatalium, & plura alia de appellation. & illius prosequutione.
Et quando Iudex ordinarius efficiatur Iudex delegatus.
17 *Iurisdictio delegata derogat ordinariæ iurisdictioni.*

1 AVditor Cameræ proprie est Iudex competens, & ordinarius omnium appellationum, & reclamationum in terris S.R.E. tum mediate, cum immediate subiectis interpositarum. Et quoad pro-
2 cessus in his appellationum causis firmandos, dico quod reproducta pro parte appellantis citatione vigore suæ appellationis obtenta, quam vti fere omnibus notissimam omisi, contra appellatum legitime exequuta citatur appellatus, vel eius procurator, si comparuerit alter eorum, per Cursorem; seu obtento decreto processus per contradictas, ad dicendum contra litteras citatoriales, & inhibitoriales, ac instrumentum illarum exequutionis in partibus factæ, iuraq; pro- 11
ducta, & repetita, videndum iurare testes super illorum recognitione; quatenus opus sit, necnon iustificandũ, & impugnandum ad pri-
3 mam diem. Qui termini legitime seruati, appellationis instrumẽto A.C. vti iudici ad quem, in tempore exhibito, in iudicio grauaminis, ad euitandam causæ desertionem satis sunt. Si vero appel-
4 lans, vel appellatus ad causę expeditionem procedere vult, exhibet processum de partibus, & terminos substantiales seruat, vt in priori instantia, siue causa sit beneficialis, siue prophana. Asserunt tamen aliqui hos terminos non esse seruandos, vt in prima instãtia, sed excepto termino (ad articulandum, qui seruatur ad octauam diem) reliquos omnes ad primam diem seruari. Quomodocunque
5 sit, termini ipsi alterutro ex suprascriptis modis seruati sanantur
6 postea, dum in citatione ad sententiam citatur pars, ad videndum reiterari omnes, & singulos terminos substãtiales male forsan, nul-

liter,& inculcate seruatos,in vim facultatum A.C.deferri iuramẽtũm in supplementum plenæ probationis,quatenus opus sit, absolui infrascriptum instantem ad effectum,&c. necnon concludendũ, concludiq; videndum,& audiendum sententiam diffinitiuam. Et iu-
7 dex postremo per diffinitiuam sententiam pronunciat solummodo bene,vel male appellatum &c. Quia iudex appellationis nouum ius
8 neutri partium canonizare potest,sed tantum vt supra declarare: cum per deuolutionem causæ habeat duntaxat iurisdictionem circa ea,quæ in prima instantia vertuntur,Bal.in l.per hanc,6.col. C.
9 de temp. & repar. Appell. nisi forte causa appellationis vigore commissionis Iudici cum toto negocio principali commissa fuerit, vt per Put.decis.7.de pppellat.& decis.7.de iudice. Vide tamen ad hoc text. in l. si mater,ff.de inoff.testam. in contrarium allegatum per Afflict. decis.53.num. 2. (*Vide etiam ad hoc Bart. in cons.220. li.1.n.2. vbi dicitur, quod Iudex ad quem succedit in locum Iudicis à quo,*
10 *& illa facit quæ fecisset ipse si ab illo appellatum non fuisset.*) Prætermittendum tamen non erit in hac materia, terminos extra curiam non ita exacte seruari, vt in curia,& sententiam extra curiam latam, non dici nullam, eo quod non constat terminos substantiales fuisse seruatos; sed procedi iuxta stylum illarum partium, vbi sententia fertur,Rot.dec.4. de appellat.in nou.Roman. cons.367. num.11.Caputaquen. iu causa Toletan. pensionis, decis. 122. 23. Maij 1560. Cassad. decis. 8. de rescript. & quod in ordinarijs attendantur,& obseruentur statuta stylus,consuetudo,& modus procedendi illius loci, vbi iudicium agitatur,dicit Bart. & omnes in l. cunctos populos, C. de summ. Trinit. & fid. cathol. vbi Ias. in 1. lect. col.4. nu.2, Guid. Pap. decis. 23. Vlterius dico,quod li-
11 cet regulariter appellationes ab A.C. præsertim à sententijs latis extra curiam, non recipiantur, nisi quatenus à diffinitiua,tamen si vigore commissionis appellationis, vel ex alia rationabili causa illius vigore citatio ad partes concederetur,apparente tamen decreto interloquutorio, & iustificato grauamine, crederem causam totaliter legitime deuolutam esse: cum hæc sit natura appellationis, etiam ab interloquutoria, quod, iustificato grauamine,causa principalis deuoluitur ad Iudicem, ad quem; vsque adeo,quod omnia innouata reuocantur, iuxta cap. non solum, de appellat.
12 lib. 6. Corn. consil. 58. num.3. lib. 2. Et licet appellans de grauamine docere, & processum de partibus producere teneatur;tamen si causa appellationis ex supra, & infra dicendis est legitime deuoluta, appellatus expeditionem causæ in principali negocio desiderans, processum integrum de partibus ex dispositione Concilij Tridentini Sess. tertia, cap. tertio de reformat. &

Sess.

Seff. 25. cap. 20. producere obligatur, vt per Crauet. conf. 173. nu. 95. idem de appellante causæ expeditionem petente dicimus. *(Cuius quidem Concilij dispositio habet etiam locum in prophanis, vt coram Illustriss. D. Platto tunc Rotæ Auditore fuit annullata sententia A. C. ob non transportationem actorum, & in vna Rom. de Herculanis quinta Iunij 1589. & alias coram Robusterio in vna Maioricen. Canonicatus, 18. Februarij 1591.)* terminos autem seruandos in hac interloquutoria sententia habes per Vestrium in cap. 6. lib. quinto de obseruatione terminorum in articulo grauaminis. Quando autem
13 appellationis causa non dicatur ad Romanam Curiam, quæ vnicuique proprium est forum, legitime deuoluta, vt puta defectu mandati procuratoris appellantis, de quo omnino constare debet, Alex. consil. 101. nu. 8. vol. 5. cum concordan. seu defectu citationis non legitime in partibus exequutæ, vt in formulario aduocatorum, & procuratorum Romanæ Curiæ, de deuolutione causarum ad Romanam Curiam, tit. 1. & sequen. Quando au-
14 tem causa appellationis deserta, & an exequutio rei iudicatæ coram Iudice, à quo, vel ad quem petenda sit, videtur distinguendum. Aut causa appellationis non reperitur alteri commissa, & tunc exequutio spectat ad iudicem à quo, & coram quo causa deserta est, lib. 2. & ibi glos. in verb. exequution. C. de temp. appellat. Franc. in tract. de stipulatio. petit. in secundo dubio, primo volum. Si vero reperitur alteri Iudici commissa, debet fieri exequutio per Iudicem ad quem, glos. in cap. pastoralis. §. præterea. in verbo, discussa. de offic. & pot. iud. Mohed. decis. 36.
15 seruatis prius quatuor terminis, ad docendum de appellatione, illiusque legitima prosequutione, de quibus in proxime sequenti cap. dicetur. Qui termini necessario de stylo curiæ seruantur: quia posset pars citata docere de legitimo impedimento, quare intra annum, vel aliud tempus à iure statutum non prosequuta fuerit causa appellationis, vel aliter de debitis requisitis diligentijs, & sic quod daretur secundus annus; alias si non docuerit, iudex exequi debebit. Et quod pars eo modo super dicta exequutione citanda sit, tenet Bartol. in l. 1. in fin. ff. nil. inno. app. pend. Alexan. in l. præses, colum. fin. ff. de re iud. Et ad præmissa proceditur, etiam quod super dicta desertione non fuerit pronunciatum, vt per Guid. Pap. decis. 213. num. 5. Addendum
16 etiam est in hac appellationis materia, quod appellatio vnius prodest alteri habenti causam cum altero communem, & annexam: sic in prorogatione fatalium, Put. decis. 486. lib. 2. per totam. Annexæ autem nequaquam dicuntur, si sint plures, & diuersæ causæ, ac diuersitatem habentes, l. scire debemus. ff. de verb. oblig.

Cæterum quæ sit appellatio, quomodo interponatur, quare reuerentiales, quare testimoniales, & quare refutatorij Apostoli dicantur, quando detur terminus iuris, quæ sit differentia inter terminum iuris simpliciter datum, & cum illa dictione, & interim quandocunque, quando habeat appellans annum ad committendum, & biennium ad prosequendum causam, quid intra annum appellans facere teneatur, vt biennium ad prosequendum habeat, de prorogatione primo ad annum, & postea ad sex menses commissione præcedente, & quando prorogationis terminus incipiat currere, vide Vestr. in eius pract. Cum ille de his omnibus ex professo, & copiose tractauerit, super illis laborare nolui. Hoc vnum addo, quod coram A. C. in hisce appellationum causis, quę committuntur vigore commissionis seruantur termini substantiales nulla paruæ summæ habita ratione: nec stylus reperitur in contrarium. Iudex enim appellationis, non dicitur proprie Iudex ordinarius, sed potius delegatus, Guid. Pap. quæst. 632. numero 22. Secus tamen dicendum erit in causis deuolutis vigore appellationis à sententijs latis extra Rom: Cur. in quibus à 200. infra nulli ex forma suarum facultatum seruantur termini substantiales, quoniam tanquam Iudex ordinarius habetur, non autē Iudex delegatus, quotiescunque autem iurisdictioni ordinarij aliquid additur, vel diminuitur, tunc Iudex ordinarius efficitur delegatus. Ias. in l. ius autem, numer. 2. & sequen. de iustit. & iur. Abb. in cap. licet num. 3. versic. ad hoc adduco, de offic. ordin. & ibi Felyn. in princ. Riminald. Iun. in consil. 32. num. 72.

17 Si tamen Iudex habeat duplicem facultatem, ordinariam scilicet, & delegatam, termini seruandi sunt tanquam in causa commissaria: quia in his semper attenditur auctoritas delegata, quæ est maior, vt etiam attestatur Bucca in sua antiqua praxi dicti tribunalis A. C. Iurisdictio enim delegata derogat ordinariæ iurisdictioni, cap. studuisti. de offic. leg. & c. sanè, de offic. delegat. Vide tamen ad hoc decisionem factam in causa Auximana dotis, coram R. P. D. Seraphino, quinta Maij 1581. quam superius citaui in cap. 12. præsentis lib. ad quam me remitto. *& Marant. de ord. iudic. par. 4. distinct. 5. num. 36.* Et quod Papa mortuo non expirat iurisdictio iudicis delegati post citationem, attestatur Marant. de ord. iudic. in quarta par. num. 56. Vide in distinc. Bart. in tract. de iurisdictione num. 17. vbi quod per citationem perpetuata est iurisdictio, & in iudice ordinario remanet iurisdictio sibi concessa, vt ibi num. 18.

DE

DE EXEQVVTIONE REI IVDICATAE. Cap. XXV.

1 *Terminus ad appellandum est decendium, & quando incipiat currere.*
2 *Fatalia vnde dicantur, & quare.*
3 *A. C. pronunciat vti Iudex ordinarius, & qui seruantur termini.*
4 *Si Aud. Cam. pronunciat tanquam Iudex delegatus, non est opus commissione.*
5 *Commissionis huiusmodi formula.*
6 *Termini post commissionem seruandi.*
7 *Iudex delegatus non procedit in curia ad exequutionem rei indicatæ, nisi præuia commissione exequutoriali.*
Secus procedit in A. C. & quare.
8 *Sufficit commissionem præsentatam esse in banco Cursorum infra decendium, & quare.*
9 *Secus in prosequutione causæ appellationis.*
10 *Si aliquis actus fit vltra commissionem in primo anno, datur secundus.*
11 *Commissio debet infra mod cum tempus redimi à banco Cursorum, & quale tempus dicatur modicum.*
12 *Tempus vacantiarum non habetur in consideratione, quoad præsentationem commissionis.*
13 *Fatalia interim non currunt.*
14 *Possessio, quæ assequuta fuit, deserta appellatione non dicitur attentata.*
15 *Possessio capta post desertionem, nullis seruatis terminis pro exequutione rei indicatæ, nulla est.*
16 *Quædam alia de attentatis.*
17 *Appellatio non recipitur ab exequutione.*
18 *A pronuncia de exequendo datur appellatio.*
19 *Ab hoc decreto quomodo Signatura rescribat.*
20 *Pronuncia super desertione causæ necessaria non est.*
21 *Condemnatus per tres sententias non auditur, nisi remedio restitutionis in integrum.*
22 *Quomodo concedatur huiusmodi restitutio.*
23 *Sententia, & res iudicata non exequitur siue processu.*
24 *Rota non exequitur sententias latas extra Rotam, nisi gustato negocio principali circa iustitiam, vel iniustitiam sententiæ.*
25 *Pars renunciare videtur rei indicatæ, si permittat testes recipi post rem indicatam.*
26 *Protestatio est repetenda in quolibet actu pro conseruatione iuris protestantis in iudicialibus, secus in extraiudicialibus.*
27 *Appellatus volens ad ulteriora procedere potest per contradictas appellantem citare.*

28 *Secus quando causa desertionis principaliter committitur.*
29 *Debitor simpliciter obligatus habet quadrimestre ad soluendum. & Debitor quamprimum soluere obligatus, bimestre habet ad soluendum.*
30 *Debitore condemnato per sententiam, & rem iudicatam exequutio contra eum statim committitur.*
31 *Et quod mulier honesta non carceratur, & quæ dicatur mulier honesta.*

1 LApso termino decem dierum, qui datur ad appellandum. iuxta decis. 30. de appellat. in nou. Felyn. in c. quoad consultationem. num. 25. vers. 2. conclusio, de re iud. & qui à die sententiæ, seu illati grauaminis currit, vt in cap. . . de appellat. in Clemen. & ibi no. Vestr. in lib. 2. c. 10. nu. 2. & parte non appellante, seu intra tempus à iure statutum non committente causam appellationis, vel alias prosequi negligente, post lapsum fatalium, quæ dicuntur à
2 fato, idest morte, sicut enim mors hominem, sic fatalium lapsus appellationem extinguit.

(*Hic addo, quod si sententia feratur, prout sæpe fieri solet, sub conditione, vt puta nisi ad primam diem cum inimatione, vel alia simili, dictum tempus decendij currit à die sententiæ, quia ex hoc sententia non pendet, sed illius effectus, & exequutio, Bar. in l. 1. §. biduum. ff. quando appellandum sit, num. 3. Quoniam Iudex ferens sententiam statim incipit grauare, vt tenuit Rota in vna Romana domus de Monte Iordano coram Branio decis. diuer. 675. 1. par. num. 3. Et licet tempus ad appellandum currat de momento ad momentum, vt not. idem Bar. in d. l. 1. §. dies num. 1. col. tit. tamen de vsu, & consuetudine tribunalis A. C. semper meo tempore obseruatum fuit, & obseruatur, quod decendium ad appellandum currat à die sententiæ, quia dictio a, vel ab, est exclusiua, & separatiua illius diei, qua sententia datur, vt optime declarat Gomes. in reg. de infirmis resignan. q. 37. per totam. Dec. in c. super. num. 35. 36. & 37. de appellatio. Quando autem terminus assignatur ab hac, vel ab illa hora, tunc fit computatio de momento ad momentum, & in hoc vide plura, quæ scribit Bal. in l. eos. §. sin autem, nu. 5. & sequen. C. de appellationibus.*) Si autem ad rei iudica-
3 tæ exequutionem procedere vis ita distingue; vel A. C. pronunciauit vt Iudex ordinarius, vel vt delegatus: vtroq; casu quatuor terminis per totidē citationes gradatim, & successiue seruatis, videlicet, ad docendum de prætensa appellatione, illiusque legitima prosequutione primo pro prima, secundo pro secunda, tertio pro tertia, & quarto pro quarta, ac superabundanti dilatione, rursus citatur pars, ad videndum taxari, & moderari expensas in

cau-

causa factas, illasque taxatas, & moderatas soluendum, alias videndum, tam pro illis, quam contentis in sententia relaxari mandatum exequutiuum in sententia decretum. Et sic præuia expensarum taxatione, & liquidatione iudicis; si tamen ab excessiua illarum liquidatione, vt in cap. 23. 1. libr. scripsimus
3 appellatum non fuerit; relaxatur mandatum pro summa, seu re, in qua reus fuit condemnatus, & pro expensis. Nonnulli autem nimis curiosi, vt exequutionem rei iudicatæ obtineant, adeunt
4 Signaturam Iustitiæ, & commissionem exequutorialem obtinent, per quam Aud. Cam. committatur, vt præfixo aduersario aliquo breui, & peremptorio termino, loco quatuor terminorum de stylo Curiæ seruari solitorum, ad docendum de prætensa appellatione, illiusque legitima prosequutione, quo elapso, & nihil, quod releuet docto, omnes expensas in causa factas taxet, & moderetur; & tam pro illis, quam alijs omnibus in sententia contentis mandatum exequutiuum decernat, relaxet, & exequatur &c. Qua commissione præsentata, partem citari curat, ad dicendum contra commissionem in actis præsentatam, & viden-
5 dum præfigi terminum iuxta illius formam. In cuius præfixione Iudex interloquitur ad secundum cum intimatione. Hac intimatione exequuta, & termino prædicto elapso citatur pars
6 eo modo, quem in processu primi casus posuimus. Et licet in præmissis videatur dici posse, quod Iudex delegatus de iure communi possit exequi suam sententiam, quæ transiuit in iudicatum absque alia commissione, vt in c. quærenti de offic. deleg. Bart. in l. à Diuo Pio in respon. nu. 2. ff. de re iud. tamen in curia non solet exequi, nisi obtenta speciali commissione, propter præsentiam Principis, Cassad. decis. 13. nu. 4. de rescript. & decis. 3. in fin. de dol. & contum. Secus tamen procedit A. C. in vim eius ordinariarum facultatum quascunq; causas commissarias &c. cognoscendi: in quibus habetur tanquam Iudex ordinarius. Præsertim quia commissio causæ non alterat iurisdictionem ordinariam A. C. Felyn. in cap. cum ex officijs, n. 19. de præscript. in c. licet, in princ. de offic. ord. quem sequuti fuerunt DD. de Rota, vt in d. Auximan. dotis, in proximo præceden. cap. citat. in fin. Nec silentio præter-
7 mittam, quod si commissio appellationis expedita sit, licet non fuerit præsentata intra terminum à Iudice à quo ad appellationem inchoandam concessum, si probetur ante eundem terminum lapsũ in banco Cursorum fuisse, dicendum erit causam sufficienter commissam, vt per Crescen. decis. 25. Ioan. Paul. decis. 34. Cassad. decis. 4. de appellation. licet infra modicum tempus redimi, & præsentari debeat, Aug. lib. 3. decis. 16. 26. & 362. Put. decis. sexta

de

de appellat. Commissio enim iam est impetrata, & terminus à iudice non est datus ad prosequutionem finiendam, sed solummodo
8 inchoandam. Fallit hoc in prosequutione appellationis intra annum, etenim tempus hoc non solum ad inchoandam, verum etiam ad finiendam appellationis prosequutionem datur; & idcirco impetratio commissionis in fine anni facta nihil prodest; &
9 anno reuoluto causa deserta remanet. Secus si intra annum commissio, non solum impetretur, sed præsentetur, & aliquis præterea actus fiat: quia tunc secundum concederetur fatale, vt latius explicatur per Vestrium lib. 6. sui tractatus. Quibus addo pro clariori intelligentia eorum, quæ dicuntur de modicitate temporis redimendi commissionem à banco Cursorum ad desertionem causæ euitandam, quod alias fuit habita pro deserta appella-
10 tio Francisci Zelæ, ex quo stetit per 27. dies, antequam redimeret Commissionem à Cursoribus; non obstante quod infra decem dies præsentata fuisset, & apposita manus Cursorum à tergo, vt in causa Giennen. Scholastriæ inter dictum Franciscum, & Ioannem Solanum, 18. Februarij 1546. coram R. P. D. Peregrino. Vide tamen ad hoc aliam decisionem in causa Vlixbonen. Parochialis 19. Nouembris 1551. coram Reomano: in qua habetur, quod saltem infra mensem debet redimi, & Iudici præsentari. Et propterea cum in hoc articulo diuersas viderim decisiones diuersimode loquentes, ex illarum auctoritatibus quicquam in hoc praxis libello constanter affirmare non audeo. Sed tantum de obseruantia attestor circa præmissa, prout infra retuli in cap. 31. de appellationibus, remittendo me ad DD. tam antiquos, quam modernos, qui super stylo signaturæ late scripserunt. Tempus
11 autem vacantiarum non habetur in consideratione respectu præsentationis commissionis appellationis: quoniam si commissio diu fuisset in banco, & constaret de nimia negligentia in præsentando, dictum tempus vacantiarum non excusaret à desertione, vt per Crescen. decis. 20. de appellat. Put. decis. 6. eodem tit. licet re-
12 spectu fatalium habeatur ratio, quod eo tempore ea non currant, vt in vna Tiburtina Castri Artularum, coram Caputaquen. de anno 1554. & in alia Pampilonen. decimarum coram Chisanen. & quod dictum tempus de medio tollatur, vt ibi. Circa autem hanc desertionis materiam non ab re censui referendum, quod si
13 quis appellatione deserta possessionem rei de qua agitur ingrederetur, non aliter ea diceretur attentata, iuxta decis. 1. de appellat. in nou. & alia Bisuntin. canonicatus coram Maceraten. quin-
14 ta Martij 1543. Dictum tamen fuit, quod erat nulliter factum, Franch. iu c. non solum. §. illa vero, de appell. lib. 6. Cald. consil. 29.

29. Imol. & Aretin. in l. qui à latronibus. §. 1. de Testam. Put. decis. 2. de appellat. Hæc, & quamplura alia in hac quotidiana materia præsenti libro scribere proposueram, vt puta, Quo-
15 modo purgentur attentata, & antequam purgentur, an possit in negocio principali procedi, & an prius causa attentatorum sit cognoscenda, quam causa nullitatis, & an fatalia currant pendente causa attentatorum, & an expensæ attentatorum cum expensis causæ principalis compensentur, & an in iudicio attentatorum seruentur termini substantiales, & quamplura alia de attentatis. Tamen cum merito arbitrandum sit, quod omnia diffuse scripta fuerint per eximium I. V. doctorem Robertum Lancellottum in Rom. Cur. Aduocatum in eius egregio de attentatis moderno tractato, vlterius in his elaborare nolui; tu ad eum
16 recurre. Redeundo igitur ad præscriptam relatam exequutionem rei iudicatæ, dico, quod licet ab illius exequutione appellatio non recipiatur: l. ab exequutione. C. quorum appellat. non reci. 11. quæst. vt superius diximus, & habetur in cap. nouit. de
17 iud. extra, de appellat. Tamen in hoc contrarium dici posset, si Iudex pronunciaret sententiam fore exequendam, vt not. glos. in dicta l. ab exequutione. in princip. Alexan. consil. 113. num. 10. colum. fin. lib. 5. qui asserit de communi. Tamen ex contraria opinione doct. vt per Corn. consil. 71. colum. 4. lib. 1. Alciat. l. 3. §. si quis ita. ff. de verborum obligat. qui attestatur de communi, Felyn. in cap. quoad consultationem, colum. 8. de re
18 iudic. cum concordan. Signatura non, nisi parito iudicato, vel sine præiudicio legitimæ exequutionis, vt alias diximus, rescribere consueuit. Hoc tamen non ita simpliciter intelligerem, sed cum distinctione, de qua per Capic. in dec. 1. n. 23. scilicet quod præmissa procederent quando à prima sententia non admitteretur appellatio, & tunc neque ab ista secunda, quia non potest appellari à prima, nec minus potest appellari à secunda, secus tamen si prima sententia appellabilis, sit vt ibi. Et propterea A. C. bene procedit, realiter illam exequendo per relaxationem mandati, (& in subsidium per decretum excommunicationis, & subinde litterarum declaratorialium, præuijs diligentijs per exequutores faciendis,) absque eo quod pronunciet causam esse desertam, iuxta stylum Capitolinum: cum talis pronuncia necessaria non sit, ad decis. Guid. Pap. quæst. 213. num. 5.

Et licet à pronuncia de exequendo appellatio non recipiatur, vt superius probauimus, attamen illa recipi debet quando Iudex exequutor excedit modum, aut grauat aliquo modo circa rem, vel non admissionem exceptionum releuantium, Bart. Bald. Paul. de Castr. & alij in d. l. ab exequutore.

Abb.

Abb.Felyn.& alij in c.quo ad consultationem,de re iudic. Ias. Rip. & alij in l. 2. eod.tit. Et id potissimum procedit,vbi exequutor verè excessit, aut alias grauauit,talisq; excessus, seu grauamen, non solum est probabile, sed etiam verum, Innoc. in c. in nostra,nu.5. & 6. de procur. Gemin. in cap. quamuis,nu.4. in princ. de electio.li.6.quia propter præsumptionem,quam appellans habet contra se,Aegyd.in c.constitutus. el primo,nu.31.in fin.tenetur in simili appellatione nominatim exprimere causam grauaminis aliter quam per relationem ad acta. Fel.in d.c. quo ad consultationem,nu.20.de re iudic.Capic. decis.1.nu.20.& propterea non solet in his signatura resceribere transferendo exequutionem Iudici ad quem, nisi gustato de grauamine, vt diximus in capit. 27. libr. 1.) Condemnatus autem per tres sententias non auditur, nisi per viam restitutionis in integrum, etiam sub prætextu iurium, seu instrumentorum nouiter repertorum; licet fuerint post sententias reperta, præcipue contra actorem ad impediendam exequutionem, ad l. Imperatores. ff. de re iudic. Felyn. in c.suborta,col.7. nu.10. versic. propter instrumenta. eod.tit. & ad tradita per scribentes in l. sub prætextu. C.
21 de transact. Quæ restitutio non conceditur per signaturam, nisi cum clausula,prout de iure parito iudicato,& sine præiudicio legitimæ exequutionis, vt per Staphil. de lit.grat.& iust. Sententia
22 autem, quæ transiuit in rem iudicatam, non exequitur sine processu,Mohed. decis.319. Put.decis.9. de sponf.nisi essemus in anti-
23 quis,Aug.lib.3. dec.164. & alias 146. Nec solet Rota exequi sententias latas extra Rotam,nisi gustato negocio principali circa iustitiam,vel iniustitiam sententię,vt in vna Rom.reddition.computorum, & administrationis tutelę, inter Dominum Vincentiũ de Aspra, & Archangelum Patritium Aduocatum consistorialem,
24 coram Caputaquen. (*Imo etiam A.C. non solet exequi similes sententias sine commissione, & processu.*) Notandum est amplius, quod si pars, aduersus quam rei iudicatæ exequutio petitur,vellet post rẽ iudicatam testes examinare,postulans eiusmodi exequutionem debet opponere de re iudicata,& protestari,quod illa stante,aduersarius nullo modo audiatur,nisi parito iudicato;& hanc similem
25 protestationem in quolibet actu repetere,vel saltem primæ protestationi addere, quod in quolibet actu faciendo hæc protestatio semper cẽseatur repetita,ita quod per quẽcunq; actum,etiam positiuum,non intendit illi renunciare,prout in his iudicialibus requiritur,alias non tenet,sed videretur renunciare, vt per doct. & Alex.in l.non solum.§.morte.ff.de nou.oper.nunc. quam tenet pro communi. ita etiam tenet Inno.in c. cum ante,de elect.annot.Mo
26 hed. 14. In extraiudicialibus vero pro conseruatione iuris protestantis,sufficit vnica protestatio,Bar.in l. de pupillo.§. si quis ipsi

præ-

prætori. ff. de nouis operibus nunciat. vsque adeo, quod si Iudex dicta protestatione spreta aliter faceret, debet appellare, quia patientia partis permittentis testes examinari post rem iudicatam nocet rei iudicatæ, vt supra dixi, & illi renunciare videtur, vt per doct. in cap. quoniam contra, de probat. & in cap. inter monasterium, de re iudic. Iason in l. patre functo. ff. de his, qui sunt sui numero 22. Vnde testibus examinatis, si pars altera signaturam adit, obtinet restitui aduersus rem iudicatam, constito prius de bono iure, Reliqua de fatalium prorogatione vide apud Vestrium libro sexto. Verum si Auditori Cameræ committeretur causa appellationis à diffinitiua interposita, & exaduerso exciperetur de re iudicatæ, & desertione causæ appellationis, ille de hac cognoscere posset, & deinde ad illius exequutionem procedere absque noua commissione.) *Vide ad hoc Bart. in Authent. in §. si quis contra, de sanctis Episcop. num. 2.*) Quia commissa causa principali, & accessoria commissa censetur. Et cum negotium principale fuerit ad Romanam Curiam deuolutum illud in ea semper remanet cum omnibus suis sequelis, & dependentibus, quæ ibidem tractanda, & terminanda erunt, in tantum quod contra appellantem per audientiam contradictarum procedi potest, vt per Rot. decis. 424. de appellat. numero 1. in nou. & alias decis. 152. ibi citat. Secus vero, vbi solummodo

28 causa desertionis principaliter committitur; tunc enim non proceditur per contradictas, sed appellans ad negocium exequutionis est legitime citandus: quia citatus forsan desertionem excusabit probando legitima impedimenta, vt in d. decis. superius citat. numer. 2. in fine. Ad propositum relatæ exequutionis ad-

29 uertendum est, quod licet debitor ad solutionem debiti, absque assignatioue alicuius termini obligatus, videatur tempus legale habere, (quod Castr. quadrimestre esse innuit,) vt in l. tempora, C. de temporibus, & reparation. numero 5. & cum illa dictione. quamprimum, bimestre tantum habeat, vt per Put. decis. 266.

30 lib. 1. num. 6. tamen quando debitor est condemnatus per sententiam, & rem iudicatam, illa tunc statim contra debitorem condemnatum exequutioni demandatur, vt per eundem Paul. de Castr in d. l. tempora, eodem titulo. Et quia hoc quotidie accidit in Curia, multum proderit monuisse.

31 Amplius in hoc exequutionis rei iudicatę articulo, non videtur omitten. quod si mandatum obtinebitur contra honestam mulierem exequutio personalis, ex iuris dispositione prohibetur, vt per Hippol. de Marsil. in sing. 248. conditio mulierum, vbi excipit aliquos casus, in quibus mulier licite valeat carcerari,

rari; quæ autem dicatur mulier honesta vltra ibi relata habes per Lancellot. in secunda part. cap. 12. de attentat. appell. pend. ampliat. 15. numero 17. vbi quod de illius honestate remittitur arbitrio iudicis.

DE ALIQVIBVS PERTINENTIBVS AD processum Causarum criminalium. Cap. XXVI.

1 *Contra quas personas, & super qua re A. C. criminaliter procedat.*
2 *Quomodo procedat.*
3 *Non procedit contra Cardinales, nec Episcopos, absque Pontificis mandato.*
4 *Citat quoscunque vbiuis degentes pro delictis in Bulla Cœnæ Domini.*
5 *Dat monitorium ad personaliter comparendum, si probatio est in promptu.*
6 *Cum probationes non sint in promptu, quid facere solent.*
7 *Quid agat delegatus Iudex vigore litterarum Aud. Cam. pro capiendis indutijs.*
8 *Factis probationibus A. C. monitorium personale decernit.*
9 *Quomodo post monitorium exequutum procedatur.*
10 *Citatur procurator fiscalis in omnibus actibus, & iurium copia ad eum mittitur.*
11 *Quæ merces substituto Fiscali examini interuenienti olim soluebatur.*
12 *Sententia quæ ad rei fauorem fertur.*
13 *Instigator apertus potest in expensis condemnari.*
14 *Fiscus in expensis non condemnatur.*
15 *Contra citatum non comparentem, quo pacto proceditur.*
16 *Criminales causæ litis contestationem non exigunt.*
17 *Quæ citationes contra reum monitum non comparentem fiunt.*

1 AVditor Cameræ contra quascunque personas quantumuis priuilegiatas pro quibuscunque, & quantumcunque enormibus criminibus, & delictis, tam in Vrbe, quam extra eam tanquam Iudex competens, nullo habito aliorum Iudicum, & tribunalium Vrbis, inter quos locum habet præuentio, respectu, audit, cognoscit, & decidit, & procedit ad Procuratoris Fiscalis denunciationem, vel partis querelam, vel ex officio, via inquisitionis, iuxta naturam

turam causæ, seu delicti, de quo quæritur, ac iuris dispositionem.
3 Excipiuntur ex personis prædictis, Cardinales, & Episcopi, contra quos ob dignitatis reuerentiam de ordine fel. record. Pij Papæ
4 Quinti, ac etiam ex tenore facultatum A. C. non procedit, nisi præuia commissione manu Papæ signata. Præterea pro quibuscunque delictis, & casibus in Bulla die Cœnæ Domini quotannis legi consueta comprehensis citat, & vocat ad Vrbem à quibuscunque mundi partibus omnes delinquentes Laicos, & Ecclesiasticos, ac (facto tamen prius verbo cum sanctissimo) etiam Epi-
5 scopos. Si probationes fuerint promptæ, dat monitorium ad partes de comparendo in Curia coram eo, personaliter, & non per Procuratorem, seu excusatorem aliquem intra competentem terminum iuxta loci distantiam: cuius monitorij exemplar ha-
6 bes infra in postremo libro. Si probationes non sunt promptæ, habito aliquo delicti fumo, litteras pro habendis inditijs decernit. In quibus delegat aliquem in partibus iudicem in Ecclesiastica dignitate constitutum, ad recipiendas probationes necessa-
7 rias super delicto, de quo quis imputatur. Harum formulam eodem in libro inuenies. Litterarum huiusmodi vigore, Iudex delegatus testium depositiones secrete recipit, & scripturas extrahit, & perfecto processu informatiuo, illum occlusum, & ob-
8 signatum ad A. C. mittit. qui probationibus visis, monitorium sub grauissimis pœnis, atque censuris ad personaliter comparen-
9 dum relaxat. Quo exequuto tenetur reus per seipsum comparere, & se examini subijcere. Quem Iudex, si ex illius depositione culpabilem, se satis inditiatum inueniet, ad secretos carceres duci mandat: &, ibi pluries repetito examine, concessis deinde inditiorum copijs cum debitis ad suas defensiones faciendas dilationibus, ad causæ expeditionem iuxta exitum probationum deuenit, condemnando, vel absoluendo. Si reus inquisitus, & processatus nihil fatetur in suis depositionibus, & testes pro informatione Curiæ examinati repetendi veniunt, recepta ab illo cautione de se repræsentando singulis quibusque diebus coram Iudice, seu Notario sub pœna confessatorum criminum,
10 de quibus imputatur, vel alias arbitrio Iudicis solet à carceribus relaxari. Cum autem ad causę expeditionem erit deueniendum Procurator Fiscalis citabitur ad omnes actus requisitos, & ad eum copia omnium iurium producendorum mittetur. Et si
11 reus testes aliquos examinare voluerit, Substitutus Fiscalis examini interueniet, cui pro mercede cuiuslibet testis scutum vnum solui consueuerat, hodie tamen nihil soluitur. His testibus
12 examinatis, ac iuribus suis productis, & demum citato Fisco

ad sententiam, eo, quem in ciuilibus causis retulimus modo, reus absolutoriam sententiam obtinebit. In qua Iudex pronunciabit ipsum non repertum culpabilem, neque de iure punibilem, & ab omnibus imputationibus absoluendum, ac Curiæ, Fisco, & instigatori, si quis erit super illis perpetuum silentium imponen-
13 dum. Si aderit apertus instigator, poterit condemnari in expensis, & contra ipsum iniuriarum actione, & insimul ad dam-
14 na, & interesse agi. Si vero non adest, Fiscus non condemna-
15 tur. Si reus personaliter citatus non comparet, contra eum ad contumaciales pœnas, nullis alijs factis exactis probationibus, nec aliter lite contestata, imo ad Ecclesiasticas censuras (nulla
16 facta diligentia de realiter, aut personaliter exequendo) proceditur, vt per Clarum in §. fin. pract. crim. q. 45. vers. & in primis, & licet dicatur, quod in criminalibus debet procedi ad instar causarum ciuilium iuxta text. in l. absentem. ff. de pœnis. Vidi tamen obseruari, & practicari, quod in causis criminalibus non requiritur aliqua diligentia, vt in ciuilibus, neque litis contestatio, vt supra probatum est. Sed tantum reproducto monitorio in partibus legitime exequuto, lapsoque termino sibi ad compa-
17 rendum assignato, citatur reus per contradictas, siue edictum publicum, ad dicendum contra litteras monitoriales, & citatorias ad partes decretas, exequutas, & reproductas, iuraque producta, & repetita, videndumque iurare testes super illorum recognitione, quatenus opus sit, necnon docendum se dictis litteris paruisse primo pro prima dilatione, & subinde præmissis alijs tribus citationibus, secundo scilicet pro secunda, tertio pro tertia, & quarto pro quarta, & superabundanti. Post hæc subsequitur citatio, ad concludendum, concludiq; videndum, & audiendum sententiam declaratoriam. Quibus omnibus citationibus, & dilationibus præmissis, Iudex demum in termino citationis ad sententiam, contra reum vt supra monitum, & non comparentem, ac contumacem profert sententiam declaratoriam. Si tamen reus post latam sententiam comparet, admittitur refectis expensis contumacialib. iuxta tex. in l. sancimus. C. de Iudic. Dec. cons. 34. n. 6. Alex. cons. 34. n. 6. li. 1. Et tunc A. C. refectis expensis reum contumacialiter excommunicatum, & declaratum absoluere, & ex integro audire solet. Quæ quidem expensæ semper reficiuntur siue ciuiliter, siue criminaliter agitur vsque adeo, quod iusta ignorantia, vel iusta causa litigandi nunquam excusat ab eis, Alex. in l. properandum, §. sin autem, num. 8. C. de iudicijs.

ALI-

ALIQVA DE NVLLITATIBVS. Cap. XXVII.

1 *Mandatum procuræ quandocunquè producitur parte non opponente.*
2 *Pupilli restituuntur aduersus negligentiam procuratoris non exhibentis mandatum.*
3 *Repetitio protestationis requiritur in quolibet actu in iudicialibus, secus in extraiudicialibus.*
4 *Procurator quando præsumitur habere mandatum.*
5 *Iudex, parte instante debet prius pronunciare super nullitate.*

ET licet plura in hoc praxis libello circa articulum nullitatis referri potuerint, tamen quia plures doctissimi viri in hoc ex professo scripserunt nihil aliud huic addo nisi tantum tyrones, & iuuenes iuris consultos admoneo, quod in quolibet processu ab eis agitando mandatum procuræ apud acta notorij causæ quam primum exibere, & producere curent, ne processus per eos formandus, & sententia ferenda vitio nullitatis subijciant, cum talis nullitas tanquam vna
1 ex tribus insanabilis sit, & licet mandatum procuræ quandocunque produci possit Rot. decis. 19. de procur. in antiq. Put. dec. 333. num. 7. lib. 2. hoc tamen intelligendum, parte non opponente, & nisi forsan uersaremur in causa pupillorum, quo casu ad validan. sen-
2 tentiam eis datur restitutio in integrum aduersus negligentiam procuratoris non exhibentis mandatum, vt fuit resolutum in vna Romana expensarum culturæ 29. Aprilis 1591. coram Illustriss. D. Cardinali Pamphilio tunc Rotæ Aud: Ideo procurator actoris diligens sit in productione mandati procuræ, procurator vero rei conuenti pariter diligens sit in illius oppositione, quam in quolibet actu repetat, præsertim in actu prolationis sententiæ, alias per processum Iudicis factum ad vlteriora illi oppositioni renuncia-
3 tum esse censetur. Io. de Anan. in cons. 93. col. 2. & ita etiam audiui resolutum fuisse in vna Siracusana, coram Illustriss. D. Cardin. Platto tunc Rot. Aud. de anno 1596. & quod in iudicialibus requiratur in quolibet actu, alias videtur renunciare iuri suo, habetur per Mohed. decis. 2. de iudicijs, in extraiudicialibus vero sufficit vna tantū protestatio per doctrin. Alexandri, quam DD. de Rota tenuerunt pro communi in l. non solum morte, ff. de oper. nou. nunc. cum alijs

ibi citatis. Nec rationi dissonum videtur dicere, quod procurator
4 præsumitur habere mandatum quando penes ipsum reperiuntur iura facientia ad causam quæ produxit, cum præsumantur sibi tradita per principalem. Roman. cons. 446. in fin. Bart. in l. 3. §. causæ. nu. 2. ff. de Carbo. & Cassad. dec. 3. n. 5. de procu. Specul. In tit. de satisd. §. viso, sub n. 4. Rota in vna Salaniaen. portion. die 10. Ianuarij de anno 1547. coram R.P.D. Accorambono. Rursus eos admonendos esse censui, quod si ab eis fuerit ex præmisso, vel alio quocunq. capite commissa causa appellationis, & nullitatis sententiæ in primis, & ante omnia instare debent apud iudicem, quod super ea pronuncietur. Marchesan. in cap. 1. par. 2. sub num. 82. de commiss. sanat. nullitat. allegat Verall. decis. 26. lib. 1. Chisanen. decis. 172. Put. decis. 73. lib. 3. si vero iudex viderit eam nullitatis vitio non subiacere ad euitandum litis circuitus poterit ad vlteriora procedere, tacite repellendo propositam nullitatis exceptionem, vt per eumdem Marchesan. ibi.

DE TRANSPORTATIONE processus. Cap. XXVIII.

1 *Aliqua de transportatione processus.*

Iam dixi de processu transportatione, & nunc repeto, quod inter alias infinitas decisiones habitas super integra processus transportatione habes etiam inferius scriptam, cui poterit etiã applicari doctrin. Ias. in l. is apud quem. C. de eden. sub num. 14. vbi habetur quod sententia iudicis tanquam lata nõ visis actis nulla est, allegat Bartol. tenentem, quod sententia lata non visis actis sit ipso iure nulla, tanquam lata sine causæ cognitione, vt ibi in fine dicti n. 14. ad hæc tamen aduerte circa nullitatem, defectu transportationis processus, quod opponenti de non integra transportatione ipsi incumbit onus probandi huiusmodi defectum, ut fuit dictum in una Cesenaten. de Cacciaguerris 15. Ianuarij 1599. coram R.P. D. Litta, ubi attestatur id pluries fuisse resolutum in Rota.

R. P. D.

R.P.D. BLANCHETTO

VALENTINA PAROCHIALIS,

Die 13. Ianuarij 1580.

EPITOME.

NOn transportato processu primæ instantiæ denegatur audientia in secunda.

SVMMARIVM.

1 *Agens non potest audiri non transportato processu primæ instantiæ.*
2 *Clausulæ, quam, & quas intellectus.*
3 *Quid dicendum si agens asserat eo nolle vti.*

1 DVbitaui in causa Valentina Parochialis de Campanari an possit Rector audiri non transportato processu primæ instantiæ, quo tamen ipse dicebat nolle vti 13. Ianuarij 1580. fuit resolutum non posse audiri, obstat enim sibi. Concil. Trid. sess. 24. cap. 20. cui de facili fraus fieri posset si quis succubuerit in prima instantia sub spe alterius iudicij vellet procedere, prout in prima in dependentibus ab eodem negotio, & ad causam iam commissam, quæ sine dicto processu expediri non potest.

2 Non obstat clausula, quam, & quas, quia post Conc. Trid. Signatura, & Rota intelligunt, vt non operetur nisi transportato processu in causis appellationis, vel dependen. ab eisdem. Non obstat, 3 quod ipse nolit vti, & velit prosequi aliud iudicium, quia non potest statui an idem sit iudicium, vel diuersum nisi viso dicto processu, vel adeat signaturã, quæ mandet, vt procedatur, prout in prima.

DE APPELLATIONE A SENTENTIA conditionali. Cap. XXIX.

1 *Appellatio à sententia, licet conditionali infra decem dies interponenda est*

2 *Mandatum decreti cum intimatione si de ea nõ apparet nulliter est relaxata.*
3 *Plura alia de appellatione ab interloquutoria. Et quæ dicatur interloquutoria.*

ET licet plura remisserimus in hoc appellationis articulo tanquam in omnibus Vrbis tribunalibus quotidiano tamen, non inutile præmittendum erit, quod licet sententia conditionalis sit,
1 tamen appellatio interponenda est infra decem dies à die latæ sententię. Lancellot. in secunda parte cap. 12. de atten. appel. pen. limit. 50. numero 119. ratio, quia licet sententia lata sit sub conditione, tamen statim incipit partem grauare, & statim etiam incipit currere tempus ad appellationem interponen. Ias. in l. cui legitur, num. 15. de leg. 1. bene uerum est, quod talis sententia conditione prolata tunc habet effectum, cum est conditio adimpleta. Roman.
2 cons. 51. ver. certum est, sub num. 6. secus tamen dicendum erit in sententia excommunicationis sub conditione prolata, à qua sufficit appellare infra decem dies incoandos à die adimpletæ conditionis, ut per eundem Lancellot. d. cap. 12. secundæ par. limitat. 22. 23. num. 40. eod. tit. vsque adeo, quod effectus, seu actus factus cum intimatione si de ea non apparet dicitur nulliter factus, vt per eundem Lancellot. cap. 7. 2. par. in titulo de attent. relat. pend. in fin. Put. decis. 74. lib. 1. Tanis. decis. 108. citata in vna Fulginaten. nullitatis exequutionis coram R. P. D. Gypsio, die 30. Martij 1601. vbi fuit dictum, quod cum mandatum fuerit decretum cum intimatione; & de ea non constet ex actis merito illud, exequutio, & subhastatio, ac omnia inde sequuta sunt nulla, vt ibi, &c.

Et antequam huic præsenti libello extremam manum apponam in hac materia appellationis non siluero, quod appellans ab interloquutoria causam grauaminis specificare tenetur, nec potest ex non specificatis appellationem iustificare, vt in cap. Cordi de appel. in 6. & melius in Clem. appellante eod. tit. sed in appellatione à diffinitiua non est necesse causam exprimere quinimo expressa vna causa potest appellans ea dimissa aliam prosequi, & ratio diuersitatis est, quia ante difinitiuam cum iudex non sit functus officio suo sit sibi iniuria per recessum ab eo, & ideo debet causa appellationis exprimi, sed quando appellatur à diffinitiua non fit iudici iniuria cum sit functus officio suo. Abb. in cap. significantibus, in fin. de nou. op. nunc. is enim apellationis articulus optime examinatur per Roman. in consilio 501. vbi inter alia dicitur quod in simili appellatione ab interloquutoria pro illius validitate

decem necessario requiruntur, quæ singulatim ibi in princ. numerantur, quorum altero deficiente appellatio non valet, ad quem
3 pro quorum intellectu in facti contingentia recurre, sententia autem interloquutoria illa dicitur, quæ non diffinit negocium principale, & aliam sententiam post se expectat. Menoch. de retinen. poss. remed. vlt. n. 16. & de adipisc. rem. 4. q. 98. Bar. ad hoc singulariter facit in l. quod iussit. ff. de re iud. vbi quando debeat appellari, & an transeat in rem iudicatam, & an iudex possit eam reuocare.

DE TESTIBVS NVLLITER EXAMINATIS. Cap. XXX.

1 *Commissio sanatoria nullitatis examinis testium quando procedat.*
2 *Notario asserenti testes iuratos non creditur.*
3 *Distinctio quæ fit circa iuramenta testium.*
4 *Quando dicatur causa summaria.*

QVoad nullitatem examinis testium, & illorum sanationem non inutile videtur referendam decisionē Rotæ in vna Fabriana montanorum, coram R. P. Rubeo die 27. Nouembris 1560. in qua fuerunt examinati testes per Notarium causæ cum interrogatorijs, & iuramento, sed non constabat de citatione ad videndum iurare testes, vbi dato dubio fuit resolutum, quod viderentur interrogatoria, quę si concernerēt factum circa merita causæ, & conditionem testium, tunc locum ha
1 beret commissio sanatoria nullitatis examinis, sed si interrogatoria non fuissent formata etiam circa conditionem testium examinatorum, tunc non sufficeret, & examen fit nullum non constito de dicta citatione, quæ fit, vt pars possit opponere contra personas illorum, vt ibi latius videre est, nec dissonum rationi in hoc quotidiano articulo addere, quod iuramenta testium non simpliciter à notario recipiuntur super articulis productis dicere veritatem, sed addiciatur etiam super tota causa, quoniam si ita simplicicer receptum fuerit iuramentum, si aliquid testes extra articulos deponerent dubium esset de validitate illorum depositión. & negatiue affirmat Bald. in conf. 106. lib. 1. Alex. Stiati. in eius praxi, num. 106. cap. 16. vide tamen ad hoc Vestr. in eius praxi, in cap. 11. sub nu. 9. & 10. in tit. de testib. & eorum inductione, & iuramento, huic etiam pertinet dicere, quod cum in actis notarij causæ non appareat de actu iuramenti aliter quam per relationem notarij asserentis testes iuratos in S. Vrbis Rotæ Auditorio in vna Neapolitana

2 bonorum 2.Julij 1555. coram Fontutio, fuit inclinatum pro nullitate examinis, quia notario non creditur attestanti in principio examinis,quod testis fuit iuratus nisi iurauerit tactis scripturis,vt per Lanfranc.ibi citatum in cap.quoniam contra vers.testium depositiones,de probation.Paul.de Castr.in l.fin.sub num.6.C.de testam.& de iuramento,quod datur testibus de veritate dicenda vide distinctionem.Bart.in l.momentaneç C.qui leg.per.in rubr. vbi benissime distinguit aut testis iurauerit simpliciter dicere verita-
3 tem super his,quæ in articulis continentur,& tunc concernunt possessorium illud,quod testis dicit de proprietate non valet,quia deponit non iuratus,aut iurauerit dicere veritatem super articulis, & tota causa,& tunc valet eius dictum, vt ibi in fin.& ibi etiam habes plura in materia quotidiana de impertinentia articulorum dum agitur iudicio possessorio,& quare dicatur possessio momentanea,quia possessio est apta durare momento penes vincentem,& ibi,quod licet causa dicatur summaria non propterea intelligas si-
4 ne libello,& litis contestatione,cum libellus;& litis contestatio requirantur,sed dicitur summaria, quia in ea non requiruntur probationes ita clare, & an valide hoc iudiciũ possit intentari contra minorem, uel pro minori contra maiorem,pro quorum intellectu ibi recurre,ubi breuiter,& plene omnia distinguntur.

DE EXEQVVTIONE SENTENTIARVM in Romana Curia latarum. Cap. XXXI.

1 *Aliqua de terminis seruandis coram iudicibus remissorialibus.*
2 *Auditor Cameræ est iudex competens,& exequutor sententiarum in Romana Curia latarum.*
3 *Auditor Cameræ decernit monitorium contra quoscunquè vigore Eugenianæ,& litterarum Apostolicarum.*
4 *Quando Rota exequitur sententiam non gustata illius iustitia, vel iniustitia.*

PRæterea licet in hoc articulo exequutionis sententiarum in Romana Curia latarum non videatur dubitandum de eiusdem A.C.iurisdictione,
2 sed tamen non inutile animaduertendum visum est ad processum desuper faciendum, in quo antiquitus passim seruabantur termini, prout in causis ordinarijs, quoad quæ iam dixi tutius esse eos seruari,prout in causis cõmissarijs scilicet diebus Lunæ,Mer. & Ven.

& Ven. nisi forsan iudicibus delegatis, quorum sententiæ exequuntur, data fuerit facultas procedendi singulis diebus, & horis, præterquam in honorem Dei feriatis, ratio, quia Auditor Cameræ est vniuersalis exequutor, non priuatiue quoad alios, sed accumulatiue cum alijs iudicibus, & consequenter habet circa præmissam exequutionem seruare processum ad instar aliorum iudicum, qui sententias tulerunt, ob id igitur ad tollendum omnem causam dubitandi tutius esse censeri in processu faciendo, quod termini seruentur, prout seruari solent in causis commissarijs, ita vt supra referente R.P.D. Simonetta, tunc Rotæ Auditore A.C. ad relationem Bucchæ sui notarij, & nuncij ad hoc particulariter missi, de quibus ipse attestatur in eius A.C. praxi, in titulo, quomodo procedatur ad exequutionem sententiarum, &c. in cap. 30. ver. cum itaque, prope fin. & eadem ratio videtur militare in processibus litterarum remissorialium, compulsorialium, & similium faciendis à iudicibus de partibus subdelegatis ab alijs iudicibus delegatis, tamen cum audiuerim stylum hunc non ita passim obseruari, nihil circa hoc constanter affirmandum censui, sed ad stylum RR.PP.DD. de Rota tam quoad præmissa, quam quoad omnia alia in hoc præsenti meo libello relata in omnibus, & per omnia me remitto, quo vero ad modum procedendi ab Auditore Cameræ ad instar aliorum iudicũ delegatorum ille modus procedendi, vt supra dictum est, est inuocatus ex facultatibus Auditoris Cameræ proceden. ad illarum exequutionem singulis diebus, & horis, prçter quam in honorem Dei feriatis, vt in eis videre est.

2 Insuper iam dixi, quod A.C. est iudex competens, & exequutor sententiarum in Rom. Cur. latarum, idem quoq. dicendum erit de exequutione litterarum Apost. ex his, quæ habentur in suis ordinaris facultatibus, vt de his attestatur Rot. in decis. Peregr. 146. incipien. In causa Cæsaraug. lib. 2. ex qua colligitur, quod in beneficialibus dicitur habere facultatem decernendi monitoria pro illarum exequutione cum solita clausula, & si senserit, &c. quod tunc videtur indubitatum vsq. adeo, quod si A.C. decernit monitorium cõtra

3 molestantes vigore Eugenianæ, vel alias vigore litterarum Apost. validum esse videtur dictum monitorium, vt habetur in d. dec. Peregrin. de qua in d. causa Cæsaraugustana, lib. 2. vbi dicitur, quod ex attestatione Putei id quotidie in curia practicatur.

4 Et licet superius diximus, quod Rota non consueuit exequi sententias latas extra Rotã nisi gustata illarũ iustitia, tamẽ dicendum est in casu præsenti, in quo habes decis. eiusdem Rotæ factam in vna S. Agathæ beneficiorum coram Rubeo, 25. Iun. 1557. in qua erat lata sententia, quæ transierat in iudicatum, & lapso quadriennio

erat obtenta restitutio in integrum, prout de iure, & producta fuerunt nonnulla instrumenta, in quibus aliqualiter constabat de bono iure petentis restitutionem, & de iniustitia sententiæ, & dato dubio, an sententia, quæ transiuit in iudicatum esset exequenda, & licet Domini inclinarent esse detectam iniustitiam ex iuribus productis, tamen quia erat lapsum tempus quadriennij ad petendam restitutionem in integrum, propter quod illa iura reddebantur inefficacia, & illis videbatur renunciatum, ideo Rota resoluit sententiam fore exequendam, & istam esse causam, in qua Rota exequitur sententiam iniustam, etiam quod constet de bono iure partis, & ibi dicitur fuisse resolutum coram Tanis. in vna Cæsaraugustana.

DE RESPONSIONE POSITIONVM. Cap. XXXII.

1 *Respondere recusans propter aliquod impedimentum mittitur notarius ad eius domum suis sumptibus.*
2 *Copia articulorum danda est petenti.*
3 *Articuli dandi sunt in actis notarij.*
4 *Quare copia articulorum danda est parti.*
5 *Copia interrogatoriorum non datur, & quare.*
6 *Iudex resecat interrogatoria impertinentia.*

Plura præmisimus de responsione positionum, nec etiam siluero, quod respondere debens si recusat comparere in iudicio ad respondendum,
1 vel propter nobilitatem, vel sexum, vel impedimentum infirmitatis, tunc mittitur notarius ex pensis ipsius respondere debentis, vt in decisio. Cappel. Tholos. 273. & alias 100. decis. Perusina 14. par. 2. vbi etiam Alex. Stiat. in prax. cap. 14. per totum. Nec minus in hoc quotidiano articulo siluero in praxi Vrbis tribunalium
2 præsertim A.C. quod conuento ad respondendum copia articulorū petenti non sit deneganda cum termino competenti ad ddliberandum, & vt possit se instruere cum suo Aduocato quid habeat respōdere, vt per Castren. in l. cum & iudices, in ver. ex quo sequitur, nu. 4. C. de iureiuran. propter calumn. & ibi vide distinctiones, quæ ibi fiunt, quoad contrariam obseruantiam aliorum tribunalium, & lo-
3 corum. Amplius licet de iure videatur dici posse non esse necesse articulos apud acta causæ tradi, sed satis sufficiat testes inducere super contentis in petitione, tamen de consuetudine causarum Romanæ Curiæ inoleuit stylus, quod is, qui producit testes, dat articu-

los,

los, seu positiones, quos probare intendit Abb. in cap. per tuas, sub num. 1.2. colum. vers. & prædicta dare intelligas de testibus, & in vers. sed quæro an copia articulorum, & interrogatoriorum debet edi partibus, & dicit copiam articulorum esse edendam, vt postea partes ita de facili non audiantur si dicerent, quod super illis articulis testes deponere non debuerint, sed nihilominus, si non petatur, & copia non traditur valet receptio testium, interrogatorio-
5 rum vero copia non est danda parti aduersæ, ad hoc, vt pars non instruat, & subornet testes eos auisando de interrogatorijs fiendis, & sic non possit capi in sermone, & si de illorum impertinentia du-
6 bitatur Iudex præuia illorum inspectione eius arbitrio resecat.

Quomodo autem, & qualiter sit positionibus respondendum dixi supra in cap. 13. Vide etiam in hoc ration. & distinction. traditas per Bald. in l. cum Iudices, §. quod si actor, sub num. 2. C. de iudicijs, ad quem in facti contingentia recurre.

ALIQVA ALIA DE CLAVSVLA constituti. Cap. XXXIII.

1 *An lapsu temporis constitutum habeatur pro derelicto.*

NOn videtur prætendendum in hoc vtili, & quotidiano processu dictæ clausulæ constituti, de quo superius meminimus, quod alias in vna Vrbeuetana permutationis, fuit dubitatum in Rota an possessio per constitutum translata lapsu temporis habenda esset pro derelicta, pro cuius dubij resolutione in præsenti libello adduco decisionẽ inferius scriptam, ad quam in facti contingentia recurre.

R. P. D. CHIROGA

VRBEVETANA PERMVTATIONIS.

30. *Ianuarij* 1599.

EPITOME.

POssessio per constitutum translata lapsu temporis non habenda est pro derelicta.

FVit dubitatũ, an possessio per constitutũ translata lapsu tẽporis habenda esset pro derelicta, ita ꝙ in fauorẽ Nicolai, vel hæredũ suorũ non deberet operari suos effectus, & conclusũ fuit cõstitu tum

tum non habitum pro derelicto, nec ratione constituentis, nec constitutarij, nam quoad constituentem nō potest currere præscriptio cum sit in mala fide, licet longum tempus effluxerit, cum possederit nomine alieno, glos. & Bart, in l. male igitur, C. de præscriptione, 30. annorum, & ita Aret. in l. si de eo, num. 6. in fin. & num. 7. ff. de acq. poss. & ita in practica Papien. in forma respon. libell. ver. exceptionem, num. 4. Tiraq. de constit. in 3. part. in 12. limit. num. 4. minus etiam, quoad constitutarium, quia vera non est illa opinio, quod hic in hoc casu amittitur possessio ex sola obliuione, vt ait Aret. d. l. si de eo, num. 2. & quia etiam, quod illa opinio procedat non est in casu de quo agitur. Vt prætendatur obliuio quoad constitutarium, cum decesserit post factam permutationem intra quadriennium, & suum dum esset lapsum decennium, & quoad hæredes constitutarij non potest cadi obliuio, quia potuerunt ipsi ignorare permutationem, vnde retinet pristinum statum. Paul. Castren. in l. neque, C. de vsufruct. & fuit dictum quod non obstabat cons. Ancha. 33. & Belenzi. cons. 150. vol. 2. Quia Belenz. loquitur in 3. possessori, vel vbi non constabat tempore constituti constituentem possidere. Ias. in l. 3. §. ex continuo, col. 13. ff. de acquir. possess. non loquitur in constitutario, sed quoad tertium possessorem, &c.

PLVRA ALIA DE APPELLATIONIBVS Cap. XXXIV.

Licet in hoc articulo appellationis tanquam satis quotidiano fuerim satis longe, lateque difusus in pluribus huius libelli partibus, præsertim in ex. c. 25. de exequutione rei iudicatæ, tamen omnia ibi sparsa in vnum tantum cap. reducendo hic repetere, & alia non inutilia addere visum est, pro intelligendis aliquibus floribus magis in practica quotidianis præsertim ad introductionem iuuenum, quod scilicet annus, qui datur appellanti ad causam appellationis committendum, licet incipiat currere à die secundi termini iuris, tamen appellans intra annum aliquam diligentiã facere tenetur, vt per Lancellott. de attentatis, par. 2. c. 12. in præfat. sub nu. 32. & quod sola commissionis præsentatio non sufficiat, ibid. nu. 53. & quod ad euitandum desertionem, sufficiat sola citatio cum inhibitione parti præsentata, & reproducta, attestatur Acchil. de Gras. in decis. 237. per tot. de appel. & etiam quamplura alia videntur naccessario hinc referenda, si non professis saltim tyronibus pro futura, vt puta, quod quando iudex respondendo appellanti de apostolis in prima respon-

responsione dat terminum iuris,&interim qui est mensis,qui datur ad causam committen.quandocunque intra mensem appellans pro Apostolis redire poterit , & dicen. simpliciter absque illa dictione,& interim appellans accurate in fine mensis pro eis redire debet . In secunda vero responsione dando illi redeunti pro Apostolis alium terminum iuris annum, scilicet ad committendum , & ex causę biennium ad prosequen. ut supra meminimus,& reuerentiales decendium ad committen. testimoniales vero in forma , aut refutatorios annum.Et quod post commissionem causæ appellationis præmissa citatione ad dicendum contra commissionem , & illius vigore inhibitione Iudice, ad quem obtenta superflua sit reditio pro Apostolis, & qui Apostoli dicuntur ab Ἀπὸ, quod est supra, & στολή, idest missio quasi dimissio, quam facit vnus iudex ad alium superiorem, & quod post datos reuerentiales sufficiat , quod venerit ad bancum cursorum infra decem dies, vel quod fuerit præsentata V.Regenti Cancellariæ, quodq. post dictam præsentatam, & diligentiam factam de expedienda commissione ad euitandum causæ desertionem fides præsentationis infra dictos decē dies procuranda,obtinendaque sit, & quod ex attestatione R.P.D. Marchesani eadem præsentata est tantæ efficaciæ , vt faciat , quod rescriptum appellationis tempus non currat, sed ad mensem prorogatum sit.Quodque commisio à Cursorum banco infra mensem redimenda,& iudici præsentanda sit, & quod prorogatio fatalium sex mensium incipiat in fine biennij,quodque tempus fatalium currere incipiat à die interpositæ appellationis,& quod ea non currat tempore Sedis Vacantis,neq.pendente termino remissoriæ,& quod pendente primo termino iuris dato appellanti in causa non appellabili Iudex potest procedere ad vlteriora citra periculum attentatorum , & quod per primam termini iuris responsionem iudex in causa non appellabili non abdicat à se iurisdictionem procedendi ad vlteriora secus tamen dicendum erit per binam illius responsionem,seu alias admissionem,vel delationem appellationis: ratio, quia ex primo termino iuris datur dilatio ad Apostolos recipiendum,ex secunda vero alterius termini iuris, vel reuerentialium responsionē assignetur à Iudice parti appellanti,seu pro Apostolis redeunti terminus, ad causam appellationis interpositæ committen. Vnde pendente termino appellanti assignato officium Iudicis conquiescit.l.fiue parc.C. de dilationibus , & hæc proxime relata procedere videntur tam in diffinitiua , quam interloquutoria sententia , quia militat eadem ratio , vbi enim eadem ratio militat , eadem quoque militat iuris dispositio vulgata l.illud , ff. ad l. Aquiliam.

Et quod appellatus non possit inhære appellationi in parti,& partibus per appellatione interpositæ.

Et licet mei instituti non sit,sed potius signaturæ, tamen quia non reperij alibi tacta,& materia sit satis quotidiana. Ideo non ab re hæc pauca ex communi vsu,& stylo curiæ visa sunt addenda. Cumque plura alia in hoc appellationis articulo scribi potuerint, vt puta quod appellatio regulariter interponenda sit coram iudice à quo,& quare, & quando sufficiat eam interponi coram honestis personis,& quę dicantur honestæ personæ,& quando post lapsa fatalia,scilicet lapsum biennium, qualiter iudex, ad quem desinat esse iudex, & remittat illius exequutionem iudici, à quo, & quod prorogatio fatalium facta in primo anno incipiet à fine biennij,tamen cum per doctissimos viros, qui de vtriusque signaturæ stylo scripserunt,& præsertim per dictum Reuerendiss.P.D.Marchigian. vtriusq. signaturę Referendariũ satis diffuse dicta fuerint,in his vlterius non elaborabo, sed cum circa præmissa varij legum interpretes in aliquibus ex præmissis varie loquuti fuerint ad eos in omnibus,& per omnia me remitto,& tu quoque pro maiori,& clariori præmissorum intellectu ad eos recurre.Hoc tantũ de stylo, & obseruantia notariorum A.C. addo,quod iudex prauia partis appellantis citatione illi respondendum, de Apostolis dat reuerentiales,refutatorios, & similia, licet non videatur inconueniens hanc responsionem pro illius certitudine præmittendam fore cum intimatione,tamen cum stylus prædictus huic conuenientiæ contrarietur,nihil aliud dico,nisi quod huiusmodi iudicis responsiones passim fiunt,& fieri consueuerunt simpliciter absque aliqua alia intimatione. Hæc quoque tanquam necessaria visa sunt addenda,quod tam in appellationibus interponendis, quam sententijs à notario recipiendis,semper obseruari vidi,& audiui,quod licet decendium ad appellandum, seu sententiandum currat de momento ad momentum,vt per Lancellot.de attent.appell.pend.in 2.par. cap.12. tamen in tribunali A.C. non fiunt ita minutim computationes horæ momenti,sed indifferenter appellatio, & sententia recipiuntur à notario etiam post lapsum momenti,& in summa,quod dies termini non computatur in termino, & ita de antiqua practica attestari censeo,quæ magis attendi,& obseruari debet, cum ea pro lege habeatur,& ab ea censeo non esse recedendum, ad c. ex litteris, de constit.idem Lancellot.de attentatis in c.20.in pręfat.sub num. 113.Nam horarum enumeratio neutri partium onerosa est,& propterea dies termini non computatur in termino, iuxta text.in l.1. ff.si quis cautionibus.

DE MODO PROCEDENDI IN causis repetitionis dotis. Cap. XXXV.

1 *Modus repetendi dotem, dissoluto matrimonio.*
2 *Possessio bonorum mariti quomodo apprehendatur si fuerit vacans.*
3 *Et quando possessio fuerit plena quomodo petenda sit, etiam quoad donationem propter nuptias, & qualiter.*
4 *Dominium bonorum dotalium post mortem uiri reuertitur ad vxorem, secus illius possessio.*
5 *Mulier ob uergentiam uiri ad inopiam potest assicurari in illius bonis.*
6 *Processus qui fit contra maritum uigore obligationis Cameralis.*
7 *Fructus dotis deseruiunt pro oneribus matrimonij.*
8 *Assecuratio dotis petitur etiam in pecunijs, & quomodo.*
9 *Superfluum fructuum dotis uiro reddatur. Et quid si dos fuerit satis parua.*
10 *Processus ordinarius faciendus contra maritum pro restitutione dotis.*
11 *Sententia quomodo sit formanda in hoc iudicio.*
12 *Processus faciendus contra possessorem bonorum mariti.*
13 *Sententia quae fertur contra possesorem bonorum mariti.*
14 *Pronunciatio iudicis non est necessaria super discussione bonorum mariti.*
15 *Modus articulandi, & probandi inopiam mariti.*
16 *Enumeratio priuilegiorum dotis.*
17 *Superuenientibus, uiro diuitijs dotis administratio remittitur in manibus ipsius uiri.*

1 Licet antiquitus plures essent modi repetendi dotem, quibus sublatis, duo tantum remanserunt scilicet per mortem viri, & per illius vergentiam ad inopiam. Primo casu videtur dicendum mulierem pro sua dote licite possidere posse bona mariti, & illorum possessionem apprehendere, illamque retinere donec de ea integre satisfiat. l. cum nemo. C. de acquir. possess. DD. in l. tertia. §. si rem, in fine. ff. de acquiren. possessione. Bartol. in l. si filio, la prima. ff. soluto matrimonio.
2 Bald. in l. cum tibi. C. qui potior. in pign. habeantur, hoc tamen intellige si possessio vacat, vt quia hæres nondum eam apprehendit, secus quando ipse hæres, vel alius eam non apprehendisset. Bald. in l. 1. C. de seru. pign. dat. ma. Socin. cons. 131. col. 3. text. in l. do-
3 tis actione. C. solut. matrim. illamque vocatis vocandis, ac seruatis seruãdis petere tam pro sua dote, quam pro donatione propter nuptias. Put. decis. 463. sub nu. 4. in principio lib. 2. Rol. à Vall. in consilio 9. num. 13. vol. 1. Ias. in l. in suis, sub num. 3. de liber. & posthu. Afflict. quoad vsumfructum in decis. 37. sub num. 6. in principio, &

licet

licet post mortem mariti dici possit, quod dominium rei dotalis ad vxorem reuertatur, l. in rebus. C. de iur. dot. secus tamen est in possessione. l. cum hæredes, in princ. ff. de acquir. poss. nam multa permittuntur fieri ante aditam hæreditatem, vel apprehensam possessionem, quæ postea non permittuntur, vt per Doct. in l. non dubium. C. de leg. In secundo vero casu præsupposita pro verissima iuris conclusione, quod mulier propter vergentiam viri ad inopiam possit super illius bonis assicurari. Ad l. si constante, solut. matrim. & l. ubi adhuc, C. de iure dot. quo ad modum procedendi sic uidetur dicendum, & distinguendum, aut mulier agit contra maritum uig. oblig. cam. pro restitutione, seu assecuratione dotis tanquam sibi obligatum in omnem casum, & euentum, in quibus de iure, uel forma statuti locus esset repetitioni, seu asseucurationi dotis constante, uel dissoluto matrimonio, & tunc eo citato exhibitoque iudici, ac producto dotali instrumento, obligatione camerali uallato, datisque articulis, inductisque, & examinatis testibus super mutatione status in deterius, ac de uergentia illius ad inopiam, ac seruato processu de more, & stylo curię in similibus obligationibus in forma cameræ seruari solito. demum mandatum relaxabitur cōtra bona mariti retinendo pro asseucurationes suæ dotis, & donationis propter nuptias, prout superius retulimus, ut de
7 illorum fructibus ipsa una cum familia alimentetur, qui deseruiāt oneribus matrimonij, & idem dicendum erit de pecunijs ipsi uiro debitis, in quibus mandatum concedetur ad effectū deponendi
8 pęnes Monte Pietatis, seu fidum, & idoneum mercatorem, vt cum dictis pecunijs emantur bona stabilia, seu loca montium non vacabilium, & ex illorum fructibus mulier vna cum eius familia congrue alimentetur, vt supra retulimus. Rol. à Vall. in cons. 9. sub nu. 12. vol. 1. Afflict. decis. 231. per totam allegat. cap. per vestras de donat. cum alijs doc. ibi citatis, & ibi in fine dicit, quod ista decisio est menti tenenda, quia est noua, & non reperitur alibi tacta, & quod est noua extensio ad d. cap. per vestras. Alexan. in d. l. si constante, eod tit. sub num. 38. & quod vxor si ex dote sibi restituta habeat tot fructus, qui super sint peractis omnibus oneribus super-
9 fluum reddatur viro, quia realiter omnes fructus dotis quantumcunque eximij cedunt in lucrum mariti l. dotis fructus, ff. de iure dotium, l. 2. C. de Epis. & cler. si vero dos sit ita parua, quæ nō sufficiat ad subministranda alimenta, tunc maritus existentibus alijs bonis aliunde ipsius uiri restituta exigua dote de proprijs supplere, & onera matrimonij substinere debet; ratio, quia si dotem non habuisset, teneretur tamē ad sustinendum onera matrimonij, vt in pract. Papien. in forma libelli, quando vxor agit ad dotem ver. vxo

ris

10 ris sub num. 19. Aut vero restitutio dotis in casu præmisso non expresse legitur in text. ipsius dotis contractus, sed tantum ea venit restituenda ex legis dispositione, & tunc non defuerunt quamplures doctissimi viri, qui tenuerunt, quod non exequutiue, sed præuio monitorio faciendo contra virum si præsens, & principaliter reperiatur, si autem fuerit absens contra curatorem bonis absentis legitime deputandum de reddendo pecunias res, & bona ei pro dote tradita, vsque ad quantitatem suæ dotis bonorum paraphrenalium, & aliorum iurium dotalium, eoque legitime exequuto, & in actis notarij causæ reproducto ordinarie proceden. esse secundum iuris regulas d. l. si constante & l. vbi adhuc, C. de iur. dot. debitis seruatis

11 terminis de more, & stylo curiæ seruari solitis diffinitiue pronunciet ur, & sententia formatur iuxta modum superius relatum.

12 Idem etiam erit dicendum si agatur contra tertium bonorum possessorem viri, scilicet præuio monitorio faciendo super relaxatione bonorum mulieri pro sua dote hypothecatorum retinendo per eã ad effectum, vt de illorum fructibus ipsa vna cum eius filijs, vt supra dictum est congrue alimentetur, pro cuius verificatione datis articulis ad probandum inopiam mariti contingentem post contractum matrimonium, & eo constante, illisque concludenter probatis, ac debitis seruatis terminis, vt supra scripsimus, demum datur

13 sententia, & mandatum de immittendo mulierem in possessionem bonorum retinen. per mulierem ad effectum, vt de illorum fructibus alimentetur vna cum eius filijs, vt supra dictum est in monitorio. Contrarium tamen dicit Grammat. in decisione 103. sub num. 13. & 14. vbi quod si agitur ad dotem ex vera illius stipulatione, licet non probetur expressa stipulatio, tamen actor reportat victoriam, quia tacita stipulatio à lege inducta fauore dotis meretur exequutionem contra maritum, sicut stipulatio expressa in instrumento ex ibi deductis. Huic conclusioni obstare videtur decisio Rotæ facta in vna Britonorien. pecuniaria, seu Imolen. dotis die 22. Nouembris 1596. coram R. P. D. Litta, in qua resolutum fuit instrumentum dotis, cum non fuerit vallatum obligatione camerali, neque guarentigia, licet sit iuramento confirmatum, tamen viam exequutiuam non habet, & quod statutum dans viam exequutiuam est contra ius commune ex ibi adductis, tamen cum articulus repetitionis dotis sit satis quotidianus, & in omnibus vrbis tribunalibus frequentatus hæc pauca de statuto vrbis circa præmissam dotis repetitionem loquen. quod cum in facti contingentia fuerit dubitatum an ordinatorium tantum, vel decisorium sit, & proposita in hoc commissione in signatura Sanctiss. demum fel. recor. Clemens Papa Octauus censuit statutum prædictum fore

deci-

decisorium, prout in fide R. P. D. Proponentis, quam non inutile hic imprimendum fore censui.

Fidem facio ego Notarius publicus infrascriptus qualiter die 9. Iunij 1599. coram R.P.D. Orphino Iudice Commissario pro Domina Martia Benincalza, contra D. Octauiam Benincalzam, Iacobum Pirardum, & eius filios, & filias in officio, &c. D. Floridus Collatius Procurator facto produxit quandam fidem commissionis propositæ coram Sanctissimo ad instantiam dictæ Martiæ, sub die 8. huius subscriptam, vt apparet per R.P.D. Fabritium Verospum, sub die hodierna, ac eius sigillo signatam tenoris infrascripti, videlicet Proposui ego Fabritius Verospus Sanctissimi D. N. vtriusque signaturæ Referendarius, die martis octaua præsentis mensis Iunij præsentis mensis Iunij 1599. coram Sanctitate sua commissionem ad instantiam D. Martiæ Benincalzæ contra D. Octauiam eius sororem, in qua narrabatur, quod ipsa Martia oratrix egit coram Auditore Cameræ pro recuperatione suæ dotis contra Dominam Octauiam, quę posdet domum, in qua eius dos fuit specialiter hypothecata via exequutiua vigore statuti Vrbis. lib. 1. cap. 85. & obtinuit mandatum à R. P. D. Ala deputato ab Auditore Cameræ, à quo decreto pars aduersa appellauit, & causa commissa fuit R.P.D. Orphino. Verum, quia dubitabatur an potuerit procedi exequutiue, ex quo dictum statutum videbatur ordinatorium, & sic non seruandũ extra curiam Capitolij. Ideo ad tollendũ omne dubium instabatur pro sanatione talis nullitatis, ac si statutum esset decisorium, & Sanctissimus D. N. censuit nihil esse rescribendum ex quo statutum prædictum est decisorium, & in fidem, &c. Datum die 9. Iunij 1596. F. Verospus locus ✱ sigilli, & alias latius: prout in actis mei, &c. ad quæ, &c. In quorum fidem, &c. hac die 14. Septembr. 1601. Angelus Carosius Archiuij Romanæ Curiæ scriptor. Cui articulo repetitionis dotis tanquam satis quotidiano addo, quod licet in facti contingentia ab aliquibus dotis uiris non semel fuerit dubitatum an requiratur, scilicet, quod præcedat pronunciatio Iudicis qualiter excussio fuerit legitime facta, vt per Bart. & Alex. in l. prætor §. hoc interdicto. ff. de nou. oper. nunciat.

14 tamen resolutum fuisse vidi, & etiam audiui contrarium, scilicet, talem Iudicis pronunciam super dicta discussione non fore necessariam, sed sufficit, quod ea fiat ex diffinitiua sententia, vt supra ferenda. Roland. à Vall. d. cons. 9. sub num. 37. dicto vol. 1. quod dicit esse notandum in practica, cum sæpius occurrat in facto: & sub nu.

15 38. ibi circa fin. Modum articulandi, & probandi vergentiam viri ad inopiam, tam contra maritum, quam extraneum docet Bart. in l. si constante. ff. soluto matrimonio, ad quem, & etiam ad practicã

Papien.

Papien. in forma libelli, quando vxor agit ad dotem, versic. vxoris sub nu. 10. & 11. in facti contingentia recurre, & in ead. pract. Pa-
16 pien. ibi in princ. enumerantur singula priuilegia dotis ad quam
17 etiam pro illorum scitu recurrere poteris, Deinceps superuenientibus viro diuitijs dotis administratio debet remitti in manibus viri. Cagnol. in l. in Ambiguis, §. non est nouum n. 5. ff. de reg. iur. Alimenta autem, & fructus dotis, quomodo viduis debeantur, & quomodo taxentur, & à quo tempore viduæ debeantur, & modum procedendi pro illis consequẽdis, habes plenè per Lucam Petum in eius praxi capitulina in titulo de exequutione instrumentorum dotalium in cap. 5. li. 3. & quomodo maritis, qui onera matrimonij sustinent ibi in cap. 8. lib. 4. de causis alimentorum, ad quem in facti contingentia recurre.

DE EXCVSATIONE A TVTELA, ET illius processu. Cap. XXXVI.

1 *Tutor onus tutelæ suscipere tenetur.*
2 *Tutor qualiter excusetur à tutel s.*
3 *Propositio causarum excusation. à tutela.*
4 *Monitorium super excusatione à tutela.*
5 *Verificatio monitorij, & formula sententiæ.*
6 *Falsa causa non excusat ab onere tutelæ.*
7 *Appellatio admittitur in hoc iudicio.*
8 *Terminus qui assignatur ad porrigen. & proban. causam excusation.*

QVoniam sæpe contingit tutorem impediri gerere pupillorum negocia, & tanquam munus pu-
1 blicum quis inuitus onus illius suscipere tenetur, vt per glos. argumen. l. nullus la prima, C. de decurionibus, lib. 10. & sequitur Borgninus in suo tract. de tutela, & cura, nu. 201. adeo vt ab ea non nisi legitimis impedimentis quis excusari valet. Quibus tamen præcedentibus, & infradicendis seruatis.
2 Tutor arctari non debet ad huius tutelæ susceptionem. Ideo visum est circa illius excusationem, & processum desuper faciendum aliqua hic necessaria referre, & primo pro illarum intellectu habes illarum speciem fere per totum titulum de excusatione tutorum, vt per institut. & Ang. Aretin. & modernos, eodem titulo de excusat. tut. vbi quis volens se excusare à dicto munere tutelæ debet comparere coram Iudice nominationis, & eas in genere propone-

3 re, quibus sic propositis, & Iudici narratis petere apud eundem iudicem, vt ex debito sui officij ad consulendum pupillorum indem nitati prouideat eis de aliquo idoneo curatore, qui huic liti assistat ad hoc, vt securius iudicium agere valeat, & tunc iudex debitis præcedentibus citationibus contra eosdem pupillos, seu minores facien. vt supra scripsimus in cap. 54. lib. 1. tunc deueniat ad
4 illius deputationem, modo quo supra meminimus, & deinde præmittatur monitorium contra eundem curatorem, quatenus debeat comparere coram Iudice, & petere, quod suis principalibus in locum ipsius instantis nominatim in tutorem, tanquam idoneum prouideatur, quia attentis impedimentis in actis, & processu causæ deducendis idem instans, non vult, neque intendit tutelam dictorum pupillorum suscipere, & omnino excusari, & penitus ab ea liberari, excusationemq; ipsius, ac causas eius excusation. ac impedimenta quæcunq; proponi vidisse, vel causam, si quam haberet rationabilem, quare ad præmissa deueniri non debeat allegasse, aliasque, & alia fieri vidisse in his necessaria, & opportuna, non solum præmisso, sed etiã omni alio meliori modo, &c. & si senserit se, &c.
5 Hoc autem monitorio præmisso, legitimeq; contra curatorem exequuto, & apud acta notarij causę iudicialiter reportato subinde datis articulis, & deductis ibi impedimentis, & legitimis causis, quibus veniat excusandus à dicta tutela; illisq; sufficiẽter verificatis, & debitis seruatis terminis de more, & stylo curiæ seruari solitis, & consuetis, illisq; reiteratis demum præuia citatione ad sententiam, Iudex diffinitiue pronunciando declarat excusationes, & impedimenta per instantem proposita fuisse, & esse legitima ad se eximendum, & liberandum à susceptione tutelæ, ei ex testamento q. D. N. delatæ, & propterea cum ab eadem tutela, & illius onere sibi, tam ex testamento, quam legis dispositione iniuncto liberandum fore, & esse, prout præsenti sua sententia liberat, & ita pronunciet &c. Iam remissiue diximus de causis, & legitimis impedimentis, quibus tutor à tutela iure sit excusandus, non inutile quoque erit referre, quod si tutor ex falsis allegationibus talem excusationem obtinuerit, vtique dicendum erit ab ipsius tutelæ onere non fore liberatum, l. 1. C. si tut. vel cur. fal. alleg. & hoc ideo ne quis
6 ex sua improbitate commodum consequatur, & licet tutor in hoc
7 contrariam sentẽtiam reportan. licite appellare possit, l. cum vno, §. tutor, ff. de appell. ita etiam pro parte pupilli appellari ab eo poterit, vt seruetur æqualitas. Nec prętereundum, quod si ex falsa causa tutor in hoc obtinuerit sentẽtia erit ipso iure nulla, vsq, adeo quod pupillus non indiget aliqua restitutione secundum Bart. in l. suę aggresso, ff. de tut. & cur. dat. ab ijs, & per eundem in l. qui testa-

stamento, §. item quero, ff. de excus. tut. & cur. sub n. 1. Vbi quod si proponuntur duæ causæ excusatiue à tutela, vna iusta, & altera iniusta, si feratur sententia super iniusta, non tenet, in quibus addo, quod proponenti dictam excusationem constituitur tempus à l. 50. dierum à die habitæ notitiæ computan. ad comparen. proponendũ,
8 & ad finem producendum quatuor mensium à die nominacion. cõputan. & pro maiori præmissorum intellectu in facti contingentia recurre ad Azo. in 5. lib. C. de excusat. tut. & temp. earum in rubr. Bart. & Ang. instit. eod. tit. sed de his hactenus.

DE SVSPECTIS TVTORIBVS, ET illorum processu. Cap. XXXVII.

1 *Propositio contra tutores suspectos.*
2 *Monitorium contra tutores suspectos.*
3 *Processus qui formatur contra tutores super illorum remotione à tutela.*
4 *Effectus sententiæ contra dictos tutores.*

VErum quia non semel euenit, quod tutores in gerendis rebus pupilli, tam in omittendo, quam in committendo male, & dolose versantur in maximum pupillorum damnum, & præiudicium, & propterea vti suspecti veniunt à tutela, illiusque administratione amouendi, ad consulendum igitur eorundem pupillorum indemnitati referendum esse censui modum agendi contra eosdem tutores pro illorum
1 amotione. Vt puta si pupilli puberes fuerint, ipsimet compareant coram iudice, & porrigant accusationem contra eosdem tutores, tanquam eis suspectos exprimendo, & narrando causas suspicion. Si vero fuerint impubres compareant eorum agnati coniuncti, vel affines, seu quilibet alius pro eis, qui pietatis causa petant, vt eis prouideatur de aliquo idoneo curatore, qui litem agat cõtra eosdem tutores eis suspectos, & præuia illius deputatione, vt in prox. cap. retulimus ad illius, & prædictorum pupillorum instantiam obtineatur monitorium de desisten. ab vlteriori administratione d.
2 tutelæ, siue ex testamento, siue à iudice delatæ, & de hactenus administratis rationem reddere. cum reliquorum restitutione, vna cum omnibus damnis, & interesse per eosdem pupillos culpa, & & facto ipsorum passis, & patiendis, etiam præuio ipsorum iuramento taxan. & liquidan. à iudice cum inhibitione in forma solita, quod in ea vlterius se non ingerant, cum ipsi tanquam suspecti

de iure remouendi sint à dicta tutela,& eis administratio sit interdicenda ex causis in processu causæ, & causarum huiusmodi deducen. Quo monitorio legitime exequuto, & apud acta notarij causæ reportato,deinde dentur articuli,in quibus articulantur, & de-
3 ducuntur causæ suspition. illisq; probatis,debitisq; seruatis termi nis,vt supra in proximo præcedenti cap. diximus fertur sententia 8
à iudice,in qua pronunciatur eósdem tutores tãquam suspectos remouendos fore,& esse à dicta tutela,& illius administratione,& ipsos in solidum condemnandos fore ad dand.& reddend.computum illius administrationis cum reliquorum restitutione,vna cum interesse passo in defectum prædictum taxan. præuia iudicis taxatione seruata in hoc forma tradita in cap. 14. de iudicio exhibitionis.

DE OFFICIO TVTORIS: Cap. XXXVIII.

ET cum plura dixerimus de requisitis pro validitate tutelæ à iudice decernen.non inutile etiam visa sũt referenda plura incumbentia officio tutoris.

Et primo breuiter dicen. tutoris officium præcipuũ esse illud,vt pupillum indefensum non relinquat cũ omni, qua decuit prouidentia circa rem pupillarem,ipse tanquam dominus reputetur.

Secundo,vt quemadmodum eius patrimonium prudenter collocat, ita & similiter pupillare.

Tertio,quia tutor non rebus dũtaxat,sed etiam moribus pupilli proponatur,atque personæ igitur in primis præceptoribus, seruis, libertisque pro facultatibus patrimonij pro dignitate natalium constituerit.

Quarto,postquam ordinati sunt, inuentarium rerum omnium ac instrumentorum facere curabunt.

Quinto,quod recte agat in rebus pupill, tanquam diligens pater familias.

Sexto, quod tutelam administret omnibus dolo, & culpa, etiam leui cessantibus.

Septimo,quod fructus rerum pupilli tempore perituros subito, & incontinenti æstiment,& quod communiter vendantur eo in loco vbi sunt vendant.

Octauo,pupillares debitores,omni qua decet diligentia exigat, quoniam si ob eius negligentiam in exigendo commissam illi effecti fuerint non soluendo ipse tutor tenebitur de neglectis.

Nono,

Nono cum personis idoneis, & soluendo existentibus actus pupillares agat.

Decimo, vt pupillarem pecuniam ad honestam partem lucri ponat.

Vndecimo, quod ipse pupillo debet soluat, & quod ei per pupillum debetur verisimiliter soluat.

Duodecimo, vt calumniosas actiones nomine pupilli non instituat, & ab iniusta sententia contra pupillum lata necessariò appellet.

Decimotertio, vt conditionis complementum lucratiuo pupilli contractui adiectæ faciat.

Decimoquarto, vt cum expedit actui pupillari auctoritatem præstet.

Decimoquinto, cum ei deferatur hæreditas illam agnoscat, vel repudiet, prout illi expedire videbitur.

Decimosexto, vt non negligentibus desidiosis, aliaue iniquis negocijs pupillo non expedientibus administranda committat, quoniam tunc tutelæ iudicio astringitur hæc de tutoris officio dicta sufficiant.

DE IVRAMENTO LITIS DECIsiuo, & illius processu. Cap. XXXIX.

1 *Iuramentum litis decisiuum quomodo, & quando intelligitur fieri, & iurari.*

2 *Appellatio non dimittitur a sententia decreta per iuramentum litis decisiuum.*

1 DElatio iuramenti super partito litis decisiuo intelligitur fieri, vt in continenti iuretur, vel alteri deferatur, & propterea nimirum si in hoc A. C. Tribunali pars non admittitur ad petitionem copiæ partiti, neque præmittitur citatio ad recipiendum illius copiam, iurandumque, vel referendum super eo, alias videndum per d. mandari referri, prout in alijs Vrbis Tribunalibus fieri consueuit in tantum, quod nisi in continenti iuretur talis deferens re integra poterit ex aliqua iusta causa eam reuocare; secus autem si pars, cui defertur iuramentum præcedente illius acceptatione petierit à Iudice aliquam breuem dilationem ad se de-

liberandum quid habeat iurare, & alias, vt magis explicite habes per Castren. in l. non erit ratum in §. si neque per totum. ff. de iur. iur. ad quem pro huius articuli clariori intellectu in facti contingentia recurrere poteris, cui non inutile visum est addere, quod simili iuramento præstito præcedente illius legitima delatione stan
2 dum esse videtur adeo quod à sententia Iudicis per tale iuramentum decreta appellatio non admittitur l. generaliter in §. iuramẽto. C. de reb. cred. & iureiuran. quoniam per iuramentum liti decisiuum habetur, ac si plene probationes præcessissent d. l. non erit ratum, §. dato, & in l. sed & si possessor. ff. de iureiur. reliqua, de huiusmodi iurisiurandi articulo habes per Lucam Petum in eius praxi Capitulina in cap. 2. de generali forma procedendi in summarijs lib. 4. num. 7. & sequen.

DE IVRIVM ADMISSIONE, ET POSITIONE illorum ad partes. Cap. XL.

1 *Iudex quid faciat circa iurium admissionem post terminum tentum ad sententiam.*
2 *Per admissionem iurium circumducitur decretum, & conclusio causæ.*
3 *Damnatio styli admittendi iura post conclusionem causæ, seu habitum terminum ad sententiam.*

ALiqua diximus de articulorum admissione hæc etiam pauca videntur dicenda de iurium admissione, nempe, quod si iura producens nimium se arctauerit ad illa producendum, vt puta post terminum pro seruato habitum ad sententiam, idq; non nisi calumniose, & ad retardandam expeditionem causæ fieri videatur, tunc iudex nihil pronunciat super illorum admissione, sed tantum terminum pro seruato habet, & subinde illis in Camera visis, si ea releuantia videantur admittit, si, & in quantum, & tale decretum iurium admissionis reuocat saltim tacite decretum, seu conclusionem in causa facta. Alex. con
2 sil. 84. n. 9. & seq. li. 4. Dec. in c. quoniam contra, n. 115. de prob. & ibi Fel, n. 18. & ita vt supra dictum est obseruatum fuit, absque eo, quod fiat particulare decretum, seu pronuncia, quod ponantur ad
3 partes, vt aliqui dicunt, nec minus videtur approbãdus modernus stylus admittẽdi iura post conclusionem in causa, seu terminũ pro seruato habitũ ad sententiã cum clausula preseruatiua, vt puta citra præiudicium termini pro seruato habiti, quia post conclusũ in causa iudex functus est officio suo, & consequenter elusoria esset talis iurium admissio.

De

DE CITATIONIBVS PRAEMITTEN. ILLARVMque exequutione, ac Iurium admissione. Cap. XLI.

1. *Quamplura de citationibus personaliter faciendis, tam in curia, quam extra eam, & iurium admissione.*

IAm diximus de citationibus personaliter exequendis in causis commissarijs, idem quoq; dicendum erit in citationib. substantialib. faciendis, seu exequendis in causis ordinarijs excedentibus summam scut. 200. prout antiquitus obseruabatur, sed præsenti tempore stylus antiquus videtur ab Aula recessus, quoniam à pluribus annis citra modernus stylus antiquo cõtrariatur cum A.C. in quibuscunq; causis, cuiuscunq; summæ, seu valore corã eo auctoritate ordinaria vertentibus contẽtatur de citationib. exequutis domi dim. copia, dempta tamen citatione ad viden. reiterari terminos substãtiales, & ad sententiam, quæ si domi fuerint exequutæ eas non admittit, sed eas personaliter fieri mandat, cuius opinio non videtur ratione dissona, nec iuris disponi contraria cum citatio, quæ fit post litẽ contestatam sufficit quod fiat ad domum, Rom. cons. 454. vers. ea. n. sub nu. 4. & quando quis ab initio causæ fuit personaliter citatus, possit postea citari ad domum etiã ad sententiam attestatur Bursat. in cons. 74. nu. 90. Rota dec. 48. in nou. de citationib. & ibi citat Grauat. ad Vestrium li. 5. c. 13. n. 12. & n. 98. allegat Bar. l. 4. §. prætor ait de dam. infec. cum alijs ibi citat, vtcunq; sit, licet ex præmissis prædicta videantur de iure sufficere ad validitatem processus, & citationis, ad sententiam tamen in euẽtum non personalis apprehensionis citandi de more, & stylo curiæ præmittitur diligentia, primo per vnum, & deinde per duos cursores de perquirendo personam citandam, quibus diligentijs præmissis, & per cursores apud acta causa relatis Iudex per eius particulare decretum decernit processum per affixionem ad valuas curiæ, & domus suæ solitæ habitationis, & in illius defectu in acie Campi Floræ, quibus modo præmisso exequutis deuenitur per Iudicem ad sententiam prout natura causæ suadet, & quod stetur relationi cursoris, qui dicit nõ inuenisse personaliter testatur, Bal. in l. properãdũ in §. & siquidem, n. 13. C. de Iudic. Rursus cũ aliqua de exequutionis citatione dixerimus non ab re censui aliqua alia referre, seu repetere de citationibus faciendis pro iurium admissione, quoniam sæpissime contingit, quod rei conuenti, vt plurimum pro retardãda expeditione causa, seu alias eorũ, vel procuratorũ suorum in curia, aut negligentia nimium se arctant ad producẽdum iura in quo act. dico, qđ similes citation. ad dicendũ cõtra

iura producta, videndumque iurare testes super illorum recognitione non semper fiunt coram A.C. ad dicendum contra iura admitti,& committi &c. prout fieri solent in Tribunali Rotæ,sed vt plurimum fieri solent simpliciter ad dicendum contra iura producta, & repetita,videndumq; iurare testes super illorum recognitione quatenus opus sit,vt supra dictum est, & tunc illis iudicialiter relatis præuia illorum productione parte in indiuiduo non opponente,habentur pro admissis,cum tacite videantur à Iudice recipi,& dicuntur de actis;parte vero opponente,& protestante,quod non admittantur,tunc Iudex non obstante protestatione,solet illa admittere cum solita clausula,si & in quantum ; seu mandat poni ad partes eius arbitrio. Idem quoq; dicen. erit si in citatione legerentur dicti termini admitti,& committi,&c. sed si nulla interuenerit pronũciatio Iudicis super illorum admissione parte in indiuiduo opponente, tunc affirman. esse censeo dicta iura non fore admissa,cum ex aliqua iuxta causa potuerit iudex moueri ad illa non admittendum,sed potius saltim tacite reijcien.per processum ad vlteriora,& ita in facti contingentia de præmissorum obseruantia interrogatus, ita vt supra dictum est attestatus fui. Et licet superius aliqua dixerimus de modo exequendi citationes in curia non inutile erit etiam referendum de citationibus exequendis extra curiam in quibus aliquando Iudex mandat aliquem personaliter citari,& si personaliter non inuenitur ad domum suæ solitæ habitationis, & nuncius refert se citasse domi ; quia personaliter non inuenit statur suæ relationi vt no. extra de appell. c.cum parati. Sed quid si nuncius se fecisse sub hac forma,& dixisse omnia quæ habuit in mandatis:nec declarat verum eum citauerit personaliter,vel ad domum respondetur potius præsumen. erit citatum fuisse domi,quam personaliter,quia citatus personaliter non comparendo esset in vero dolo,sed citatus ad domum est in culpa, vnde potius debet præsumi culpa quam dolus,quia debemus præsumere in benigniorem part. vt per eund. Bal.in d.l.personaliter,d. §.& si quidem, sub num. 13.

DE OBSERVATIONE TERMINI AD dicen. contra commissionem. Cap. XLII.

IN hoc articulo citationis præmittendæ ad dicen. contra cõmissionem videtur esse aduertendum,quod si ante seruationẽ terminorum substantialiũ non præcesserit citatio ad dicendum contra commissionem , si tamen causa commissaria sic

ex ta-

ex tali defectu sententia vitio nullitatis subiacebit defectu iurisdictionis, quoniam cessante tali citatione ad dicen. contra commissionem ea non dat iurisdictionem, nec DD. de Rota sufficere visum fuit, quod in terminis substantialibus, licet adsit terminus ad dicen. contra commissionem, tamen quia seruatio terminorũ substantialium præsupponit iurisdictionem firmatam, & est quid diuersum à citatione ad dicen. contra commissionem nõ videtur sufficere ex deductis in decisione Rotæ in vna Braccharen. monasterij de Granfeis die 17. Nouemb. 1600. coram R. P. D. Sacrato, tamen iterum proposita causa huiusmodi placuit Rotæ fuisse ab ead. recedendum ex deductis in decis. inferius scripta.

R. P. D. SACRATO

Braccharen. de Granfeis.

Mercurij 19. Nouemb. 1602.

EPITOME.

Citatio ad dicen. contra commissionem, facta in terminis substantialibus sufficit ad firmandam iurisdictionem.

SVMMARIVM.

1 *Citatio ad dicendum contra commissionem est necessaria ad firmandam iurisdictionem.*
2 *Quæ sola sufficit in terminis substantialibus.*
3 *Sufficit quod lex habeat intentum suum per æquipollens.*

1 Domini non dubitarunt, quod ad firmandam iurisdictionem esset necessaria citatio ad dicendum contra commissionem iuxta decis. Cassad. 7. de Appell. Cæs. de Graff. decis. 3. n. 7. de rest. spol.
2 cum alijs alleg. Difficultas versabatur in eo an sufficeret citatio ad dicen. contra commissionẽ, quæ fuit facta in terminis substancialibus. Et in hoc recedendo ab alia decisione placuit affirmatiue respondere fun-

fundamentum resolutionis, quia post huiusmodi citationem potest pars citata comparere, & deducere omne illud, quod potuisset deducere ab initio si fuisset citata. Vnde cum non habeat de quo cõ-
3 quæratur sufficit, quod lex habeat intentum suum per æquipollẽs, vt in simili ex dicis. Cassad. 2. de Iud. Et hoc fuit in specie decisum in causa Rom. censuũ, 27. Feb. 1586. coram R.P.D. Alexand.

Et licet ista citatio facta ad dicen. contra commissionem in terminis substantialibus non possit conualidari retrogesta tanquam ea, quæ fuerunt facta coram Iudice, qui propter defectum citationis carebat exercitio iurisdictionis, Casſad. dec. de app. cum alijs allegatis. Non tamen exinde sequitur, quod sententia dicatur nulla, sed fortasse erit iniusta tanquam nõ iustificata ex actis, quæ tamen iniustitia non potest considerari in hoc casu, quia sententia de cuius validitate agitur est fundata in dispositione iuris, per quã omnes ecclesiæ præsumuntur liberæ, Innoc. in c. Ven. n. 9. de excep. & alias fuit sæpe decisum, & propterea non eget actis ad sui iustificationem.

Ideo &c.

2 Et quoniam in hoc praxis libello aliqua de citationibus, præsertim in curia faciendis præmiserimus, pluraq; etiam alia de prima citatione, quæ initium, & fundamentum est ordinis iudiciarij præmittere debuerimus tamen cum hęc materia citationum per infinitos scribentes in suis tractatibus satis abunde sit ventilata. Ideo ne arroganter uidear alienos mihi vendicare labores, hæc tantum pauca iuuenibus, & huius praxis ignaris profitura attingam; vt puta, quod licet regulariter quilibet reus in initio cuiusque iudicij legitime sit citandus, vt habetur per dd. in tit. de in ius vocan. tamen non inutile præmittendum erit, quod si citandus stat clausus in domo sua, nec patiatur videri ad hoc ne citari valeat tunc præmissis solitis diligentijs, vt moris est, primo per vnum, & deinde per duos cursores legitime faciendis de inueniendo N. ad effectum personaliter illum citandi, seu monendi, illisq; apud acta notarij causæ sufficienter relatis Iudex tunc edictum citatorium per illius affixionem ad valuas curiæ, seu in acie Campi Floræ, ac domus eius solitæ habitationis dimissa illius copia contra eum decernit, & perinde habetur, ac si personaliter foret, & sic modo præmisso, seruatis alijs terminis de more, & stylo curiæ seruari solitis, ac verificatis verificandis Iudex ad expeditionem causæ procedit, Alex. in l. plerique, colum. 11. de in ius vocan. citat. per Marant. in 6. parte de citation. primo membro Iudicij, sub num. 82. & 86.

DE

DE DIVISIONE BONORVM HAEREditatis paternæ. Cap. XLIII.

1 *Maior natu tenetur facere partes.*
Secus si minor diu administrauit.
2 *Citationes quæ fiunt pro diuisione facienda.*
3 *Pronunciatio Iudicis, super diuisione facta à peritis.*

MOnitorium super diuisione bonorum paternæ hæreditatis, habes infra in li.4. quo monitorio legitime exequuto, eoq; apud acta notarij causæ reportato subinde deuenitur ex decreto Iudicis ad electionem peritorum, qui demum præuia illorum relatione partes faciunt seruata forma statuti Vrbis, c.101. li.1. quod statutum cum conformetur cum dispositione vtriusq. iuris, vbiq; obseruari posse videtur poterint, quoq; fratres ipsi de per se sine strepitu, & figura iudicij ad diuisionem deuenire, quo casu maior facit portiones, & minor eligit, vel sortem mittere ipsorum arbitratu. Et licet communiter Doct. in titulo de communi diuidundo attestantur quod maior, vt supra dixi portiones facere teneatur,
1 & minor eligere tamen si recte memini dico in hoc alias vidisse doctr. Ias. in l.1. de hære. inst. quod his non dicitur maior respectu temporis, sed maior respectu administrationis, non autem, qui primo natus est Felyn. in Rubr. de maior. & obed. in fin. versic. & istis, adde col. 1. vt puta, quia diu administrauit, vt ibi, & magis late de diuisionibus faciendis inter socios plures cōsortes, & plures cohæredes habes per Ias. in §. quædam sub n.58.59. & 68. de actionibus. Si autem diuisio fuerit facienda de aliqua communi tenu-
2 ta, seu casali, tunc præmissa solita citatione ad videndum deputari agrimensores, aut vnus, seu plures de consensu, partium eliguntur, vel d. Iudex ex officio deputat subinde citatis partibus pro certis dies, & hora ad accedendum ad tenutam, seu casale, & interessendum mensurationi, & appositioni terminorum, alias videndū dictam mensurationem fieri sine eius interuētu. Quibus factis mittuntur pro dictis certis die, & hora intimatis, & ibi accedunt agrimensores qui ponunt eorum iudicio fines, seu terminos, & demū præuia illorum relatione iureiurando apud acta notarij causā relata, deinde debitis terminis substantialibus de more, & stylo curiæ seruari solitis seruatis, præuiaq; illorum reiteratione, ac subinde præmissa solita citatione ad sententiam. Demum Iudex pro-
3 nunciat sic in posterum fines, seu terminos fore, & esse mansuros, nec exinde amouendos, ad tradita per Abb. & Felyn. in c. iudic ante de præscriptionibus.

DE

DE EXPEN. LITIVM, ET ILLORVM processu. Cap. XLIV.

1 *Distinctio quæ fit respectu condemnationis expen.*
2 *Citatio ad viden. taxari expensas.*
3 *Modus procedendi ad illarum taxationem.*
4 *Appellatio quæ fit ab illarum excessiua taxatione.*
5 *Vsque ad quam summam appellatio admittatur.*
6 *Expensæ quæ fiunt pro reassumendis instrumentis, quando debentur.*
7 *Reus quando non teneatur ad expensarum refectionem.*

Iam de sorte à condemnato debita in exequutionem iudicati, aliqua in prox. præced. cap. retulimus, aliqua alia etiam de expensis litium hic duximus referenda, nam licet in præsenti praxis libello fuerit scriptum, quod expēsę debentur per reum condemnatum nulla præcedente illius condemnatione, etiam illis omissis in sententia, quia videntur omissæ obliuionis causa, vsq; adeo quod facta simplici cōdemnatione expensarum censetur etiam facto condemnatio de expensis factis in partibus, vt tenuit Rota in vna Zamoren. spolij coram R.P.D. Cæs. de Graff. de anno 1575. de restitut. spoliat. nu.
1 9. tamen in his sic censeo distinguendum, aut dictæ accessiones debentur officio Iudicis, aut iure actionis, si iure actionis, & Iudex omittat in sententia condemnare, nihilominus etiam post latam sententiam possunt peti, secus vero si officio Iudicis, ita in terminis dicit Ias. in §. actionum sub n. 52. de actionib. ad quem in facti cōtingentia recurre, tam quo ad expensas quę debentur ex stipulatu, quam ex statuto disponente, quod victus victori condemnetur in
2 expensis vt ibi. Pro quarum expensarum taxatione præmittitur citatio contra reum ad vidend. per d. taxari, & moderari expensas, illasq; taxatas, & moderatas soluend. alias videndum pro illis decerni, & relaxari mandatū exequutiuum, qua citatione exequuta, & d. Iudici iudicialiter relata in ea Iudex consueuit apponere
3 manū scriben. Taxamus, & subinde exhibita cedula, seu lista expēsarum not. qui præuia illarū inspectione illas absq; mercede, seu salario procuratoris, & aduocati ad certam summam ibi expressā liquidat, & illam Iudici defert, qui Iudex non consueuit expensas taxare ad minorem summam per Not. liquidatā, sed ab inde supra
4 eius arbitrio taxat, Si autem iudex in hac taxatione debitum modum excesserit, licet non possit appellare à condemnatione ex-

pen-

pensarum poterit tamen ab illarum excessiua taxatione licite appellare, Innoc. in cap. fin. extra de his, quæ vi, metusue causa, Bald. in l. terminato, num. 11. ff. de fruct. & litium expensis, & hoc videtur locum habere in quolibet excessu, & articulo licet exequutiuo eo expresso iuxta tradita per eundem Bald. in d. l. terminato, eodem titulo, & sequitur Lanfranc. in repet. cap. quoniam contra, versic. expensæ, num. 11. extra de probat. Felyn. in cap. quoad consultationem, numero 18. 19. & 20. de re iudic. & ita, vt supra dictum est in omnibus ferè Vrbis tribunalibus
5 obseruatum, nec prætereundum, quod si talis taxatio Iudicis excesserit summam scut. viginti monetæ, appellatione interposita ab illius excessiuitate, vel penden. termino ad appelland. nihil iudex innouabit, sed eo casu appellatus pro illarum consequutione vtatur remedio ei tradito à doct. qui de stylo vtriusque signaturæ ex professo scripserunt, ad quos in facti contingentia recurre. Amplius antequam ab hac quotidiana materia recedam, videtur etiam referendum de expensis, quæ quotidie fiunt in
6 reassumendis pnblicis instrumentis, & in hoc dicendum erit, quod si ante moram debitoris illa reassumpta fuerint, debitor ad illarum refectionem non tenetur, Bald. in l. non ignorat, C. de fruct. & expen. lit. Secus autem si ea fnerint reassumpta post eiusdem debitoris moram, siue præcesserit citatio ad declaran. an velit stare simplici copiæ, siue non vtroque enim casu post moram debitor renetur, cum dicta citatio potius præmittitur ex benignitate, quam necessitate, vt per eundem Bald. in l. eos, §. super vers. vnde colligunt, secus tamen dicendum erit in reo succedente in ius debitoris, quia tunc necessaria erit supradicta citatio, & protestatio de reluendo instrumentum in publicam formam cum plene certiorando de omnibus qualitatibus, ita vt ignorantiam aliquam prætendere, seu alias allegare valeat
7 alias talis reus in mora non constitueretur, & consequenter illarum refectionem licite euitabit, vt post alios plenissime Tiraquell. de retracta. lignager. §. 36. in glo. secunda, nume. 32. Cæterum, si quis hanc expensarum materiam plenius attingere voluerit, recurrat ad Canonistas in cap. finem litibus, de dolo, & contumacia, Doct. in l. properandum, §. sin autem Alterutra, C. de Iudic. Franch. in capitulo sæpe contingit ad fin. extra de appellat.

DE

DE MODO PROCEDENDI super expulsione inquilini. seu coloni. Cap. XXXXV.

1 *Modus procedendi pro euacuatione domus, seu prædij.*
2 *A sententia de exfrattando appellatio admittitur, & quarè.*

DE hoc euacuationis processu hæc tantum pauca tanquam necessaria visa sunt referenda, vt puta, quod præmisso monitorio de euacuando contra inquilinum, seu colonum legitime exequuto, cuius formam inferius habes in quarto libro, & eo iudicialiter apud acta Notarij causæ, vt moris est per cursorem
1 relato præmittitur citatio ad dicendum contra iura producta, & repetita, seu ad dicendum contra articulos pro illius verificatione, absque aliqua alia terminorum substantialium obseruatione præmittitur, deinde citatio ad sententiam, & loco sententiæ, videndum decerni, & relaxari mandatum de euacuando, & etiam exequutiuum pro pensionibus decursis, & non solutis, quod mandatum iudex decernit nisi infra decem dies cum intimatione, vel alias arbitrio suo, quibus elapsis statim expeditur mandatum de euacuando, & etiam, exequutiuum, quia causa euacuationis celeritatem desiderat, & propterea videtur dicendum, quod appellari non liceat per Gram.
2 in decisione 59. numero 15. tamen contrarium attestatur Ant. Nicell. in tractatu de concordia glosarum. in §. vt ergo, num. 31. licet Inquilinus, seu Colonus nudam tantum habeat detentionem, & ratio quia appellari licet, quia in eo nullum petitorium habetur, sicut habetur in possessorio per quod illatum grauamen possit reparari, vt ibi, & hanc opinionem ex his, & alijs adductis rationibus nunc seruat signatura. An autem constitutio Aegydiana locum habeat in hoc articulo euacuationis pro illius resolutione recurre ad decisionem Rotæ factam in causa Romana domus, coram Illustrissimo Domino Cardinali Pamphilio tunc eiusdem Rotæ Auditore, die quarta Iulij 1603. Et licet verisimiliter credendum sit, quod iste articulus satis fuerit ex professo examinatus per doctissimos viros, qui de locato, & conducto, & etiam de vtraque signa-

tura scripserunt, tamen cum in omnibus Vrbis tribunalibus quotidianus sit, non igitur inutile visum est mihi præmissa addere. Nec minus foret inutile referendum, quod si monitorium de euacuando præmittatur contra Inquilinum, seu Colonum habentem in re conducta generalem, siue specialem hyppothecam ad instantiam alicuius singularis successoris, siue necessarius, siue voluntarius sit, & qualis dicatur voluntarius, & qualis singularis successor necessarius, ad hoc vt teneatur stare colono. cum hæc quæstio potius sit de apicibus iuris, quam de respicientibus modum procedendi vlterius non progrediar.

FINIS SECVNDI LIBRI.

11 *Debet omnino fructuum valor verificari, & quare.*
Et quomodo sit verificandus.
12 *Aliqua in cedula sententiæ euitanda, ne causam ordinariam reddant.*
13 *Exemplum sententiæ, quæ pro solutione pensionis virtute litterarum fertur.*
14 *Si solutio pensionis non est destinata in curia, & A. C. non est iudex in litteris specialiter deputatus, an ad illarum exequutionem procedat.*
Et quomodo tunc sententia declaratoria formetur.

IN materia exactionis pensionis plures, & diuersi occurrunt processus, quos sigillatim pro faciliori intellectu referendos putaui. Processus vigore litterarum Apostolicarum ad instantiam pensionarij, qui non est in possessione exigendi, contra illummet, qui pensionis assignationi consensit, antiquitus modo hoc formabatur. Exhibitis
1 in actis litteris Apostolicis cum consensu à tergo per titularium præstito, hæ tantum contra absentem, non personaliter in principio causæ monitum, sed tantum per contradictas, seu edictum publicum citatum citationes fiebant ad dicendum contra iura producta, & repetita, videndum iurare testes super illorum recognitione, quatenus opus sit, necnon ad docendum se paruisse litteris Apostolicis reseruationis pensionis, de qua in actis primo pro prima dilatione, (& deinde aliæ citationes, secundo pro secunda, tertio pro tertia, ac quarto pro quarta, & superabundanti dilatione.) Quos terminos tam de stylo Curiæ, quam ex iuris dispositione necessario seruandos fore censeo: cum pro trina iudicis monitione inseruiant, sine qua excommunicatio non fertur, vt in cap. reprehensibilis, de appell. & in c. Sacro approbante, de sen. excom. Et demum (ad concludendum, concludiq. videndum, & audiendum sententiam declaratoriam (In qua per iudicem declarabatur, reum conuentum censuras, & pœnas in litteris Apostolicis contentas, ob illarum non paritionem, & terminorum pensionis decursorum, & non solutorum non solutionem incidisse. Post latam huiusmodi sententiam declaratoriam, illius instrumentum concedebatur, cuius vigore ceduloni per Vrbem affigebantur; illud autem in partibus debitori intimandum, & in Parochiali Ecclesia, sub qua degebat, publicandum mittebatur. Qua quidem declaratoria per Cursores in acie Campi Floræ publicata, & decem diebus post illius publicationem expectatis, publicationeque ipsa reproducta, ad aggrauatoriam deueniebatur, & illius cedulono publicato, & alijs decem diebus subinde expectatis, interdictum relaxabatur. Et hæc indifferenter obseruabantur, tam vbi agebatur de pensionibus in Curia, quàm alias vbiuis gentium soluendi. Verum quia ex-

T periem-

2 perientia compertum est, quod beneficiati hac ratione in pluribus
indebite grauabantur (iuris enim esse non videtur ad fulminatio-
nem censurarum nulla praeuia Iudicis monitione procedi, iuxta tra-
dita per Abb. in d. cap. reprehensibilis, n. 2. & 3. eod. tit. ac etiam si-
ne partis citatione, vt per Innoc. post Card. c. extirpandae. 7. col. de
praeben. si quidem titularius, si citaretur, rationabiles causas, qua-
re ad fulminationem huiusmodi deueniri nequiret, deducere pos-
set) matura consultatio praehabita statutum, & vsu receptum est,
3 vt semper super pensionum eiusmodi solutione monitoriu, quod in-
fra in quarto libro videre poteris, praecedat. Quoad partes misso,
& personaliter exequuto, ac in actis vna cum illius exequutione à
tergo annotata reproducto dies prima iuridica, post assignatum
reo terminum ad comparendum expectatur. In qua per contradi-
4 ctas, si pars non comparuerit, si vero comparuerit, per quemcum-
que Cursorem processus decernatur. Deinde productis litteris Apo
stolicis reseruationis pensionis, seu repetiti, si in actis sunt, ac veri
5 ficato Clericatu, cuius verificatio est necessaria, etiã si Papa in lit-
6 teris pensionis pensionarium clericum nominet, vt per Rom. cons.
327. incip. istae sunt rationes, in fi. Gig. in tract. de pens. q. 32. n. 8. 9.
& 10. Alex. cons. 112. vol. 7. n. 1. & 2. Nec facit quod ista nominatio
clericatus sit assertio Papae, cui standum est, iux. tex. in clem. 1. de
probat. Felyn. in c. cum à nobis, de testib. quia illud procedit quan-
do Papa aliquid asserit de facto proprio, vt puta vocando aliquẽ
familiarẽ suũ, vel similia, vt in d. clem. 1. idem Alex. cons. 112. vol. 7.
Rip. 7. resp. col. 4. vol. 2. Videndũ est in litteris an aliqua aliae sint ve
rificanda sub cõditione posita, & illis verificatis, seruatisq. legitime
quatuor terminis (ad docẽdũ se paruisse,) vt sup. meminimus de sty
lo Curiae seruari solitis, ac vltima vice citato reo ad (concludendũ,
concludique videndum, & audiendum sententiam declaratoriam,)
7 Iudex sententiam subscribit, & Notario tradit, & quoniam supe-
rius diximus, quod conditiones si quae sint, in litteris verificandae
sunt, notandum est, quod duae clausulae passim sub conditone in lit-
teris solent apponi; vna scilicet. (Tibi pensionem annuam super fru
ctibus, &c. quorum medietatem ipsa pensio, vt asseris, non excedit,)
altera vero haec est; (dummodo pensio huiusmodi, & forsan aliç assi-
gnatae pensiones medietatem eiusmodi beneficii fructuum non ex-
8 cedant.) Omitto alias conditiones, quae iuxta rerum contingentias
in litteris ponuntur. Super his duabus clausulis, & conditionibus
purificandis fuit saepius oppositum, & dubitatum, an valor fructuũ
in hoc exequutiuo iudicio sit necessario verificandus. Et ex consi-
lio DD. Abbreuiatorum de maiori parco resolutum est, & obserua-
tum, quod quando litterae habent secundam clausulam, dummo-
do, &c.

9 do,&c.agenti ad pensionem,incumbit onus necessario, etiam titulario non opponente verificandi fructus annis singulis duplum reseruatæ pensionis, detractis etiam omnibus pro Ecclesiæ seruitio necessarijs,excedere. Quando autem litteræ primam cōditionem, (vt asseris,&c.)habent:Si à titulario opponatur de valore fructuū onus probandi ualorem in litteris expressum pariter ad agentem spectat,vt per Cassad.decis.7.num.6.de iur.patr.cuius verificatio
10 omnino sit necessaria,cum pars sit gratiæ,vt per eundem Cassad. decis.20.num.4.super.reg.Quomodo autem valor fructuum beneficij probetur,docet Gomes. super reg.cancell.de valor.expri.q. fin. Vide tamen limitation. de quibus per Achil.de Gras. in decis. 24. de probatio.Et licet multoties uiderim A.C.& illius pro tempore Locumtenentes valore huiusmodi non verificato, ad litterarum exequutionem processisse, tamen Rota contrarium tenuit, & resoluit, quod si agitur ad solutionem pensionis etiam iudicio exequutiuo tenetur actor omnia in litteris narrata parte opponente verificare. Parte vero non opponente, ea solum verificare debet, quorum falsitas gratiam vitiam,vel quorum expressio facilius Pa-
11 pam ad concedendum mouet. Decisum præterea est in Sacro Rotæ auditorio de mense Aprilis 1572.In vna Salamantin. pensionis pro D.Alphonso de Ghilera, contra D. Franciscum de Guillar, coram Lancellotto, quod valor fructuum ad partis assertionem, vt superius in prima clausula habetur, expressorum debet omnino verificari de tempore reseruationis, nec sufficit de tempore præsenti, neque de antiquiori.Oldrad. cons.58. Felyn. in cap.ad aures, col. pen.ver.limita secundo,de rescript.Sarnen.in reg. de valore,q. fin. cum quo concurrit iuris præsumptio,quod ea, quæ sunt mutabilia cursu temporis non præsumuntur in eodem statu esse,l.spadonem, & ibi gl.& Doct.§.qui absolutus,de excus.tut.Et quod de valore de præterito non infertur ad valorem de præsenti,est tex.in l.pretia rerum.ff.ad l.falcid.sicut etiam dicimus, quod in contrahenda habilitate impetranti,inspiciendum est tempus vacationis, c. ei cui, de præben.in 6.Felyn.in c.eam te,in pen.col.in ver.fallit primo,de rescript.facit text.in l.cum ita.ff. de cond. & demonstrat. l. interuenit.ff.de leg.præstan.& l.non oportet, de leg. secundo. Et similibus terminis dicendum erit; quod clericatus debet verificari de
12 tempore reseruationis pensionis. (*Aldobrand. in vna Marsilian. iurispatronatus,seu beneficiorum,die 10.Iunij 1577.vbi habes,quæ plene debeant uerificari,& quando sufficiant leuiores probationes adstipulatur. Aegid.decis.683.de concess.præb.quam sequuta fuit Rot.in vna Cremon. pen. die 27.Nouem.corā Robust.diuer.*)Porro antequā ad sentētiam declaratoriā deueniatur,caueat Procurat.in sentētiæ cedula ponere: La

ne Iudex in sententia reum conuentum ad pensionis solutionem teneri declaret: quia eo casu Iudex non, vt exequutor, sed mixtim, & ordinarie procederet. Et sic ab hac sententia appellatio reciperetur, causa deuolueretur, & exequutio suspenderetur. Præterea caueat ne reum in censuras, & pęnas in litteris Apostolicis, & monitorialibus contentas incurrisse declaret. In monitorio enim aliæ pœnæ pecuniariæ, & temporales præter expressas in Apostolicis litteris continentur. Vnde Iudex esset mixtus, & appellationem suspensiuam, & deuolutiuam titulario negare non posset. Et bo. me. Vincentius Fuscherius olim A. C. Locumtenens, differentia super hac orta, & partibus bene informantibus, appellationem cum deuolutiuam, tum suspensiuam ob rationem supra relatam concessit. Ad differentias igitur, & dubia euitandum, hęc quę sequitur forma con-
13 sulto tradita, & vsu recepta fuit: Per hanc nostram declaratoriam sententiam, quam de iuris peritorum cōsilio pro tribunali sedentes, & solum Deum præ oculis habentes ferimus in his scriptis in causa, & causis vertentibus coram Nobis inter d. A. Clericum N. principalem agentem ex vna, & D. B. modernum rectorem, & possessorem beneficij N. reum conuentum, super annua pensione ducatorum Centum auri Cameræ dicto D. A. super fructibus, &c. dicti beneficij auctoritate Apostolica reseruata, illiusq; terminorū decursorum non solutione, rebusq; alijs in actis causæ, & causarū huiusmodi latius deductis, partibus ex altera, Dicimus, pronūciamus, sententiamus, decernimus, & declaramus eundem B. modernum rectorem, & possessorem dicti beneficij, sententias, censuras, & pęnas in litteris Apostolicis reseruationis prędictę pensionis, de quibus in actis, cōtentas, ob illarū non paritionem, ac eiusdem pensionis illiusque terminorum decursorum non solutionem damnabiliter incurrisse, ac in eis incidisse, ipsumq; vt talem excommunicatum, & declaratum, ab omnibus Christifidelibus arctius euitandum, litterasque declaratorias in forma solita, & consueta, ac instrumentum desuper opportunum conceden. & relaxanda fore, & esse, prout hac nostra declaratoria sententia declaramus, decernimus, & concedimus, & relaxamus, ac eundem d. B. in expensis coram Nobis legiti-
14 me factis condemnamus, quarum taxationem nobis in posterum reseruamus omni meliori modo, &c. Et licet hæc omnia in hoc capite expressa intelligantur procedere, quando pensionis solutio in Romana Curia est destinata, & A. C. in litteris est exequutor specialiter deputatus: (Nam si pensio Romæ non debetur, & A. C. non est in litteris specialiter deputatus, videtur dicendū, quod nequeat ad causæ cognitionem, & expeditionem procedere, negante id Pio V. in tribunalis eiusdem A. C. reformatione, vers. litteras

Aposto-

Apostolicas, & sequen. (Tamen quia ex modernis facultatibus post dictam Pij Quinti reformationem Auditori Cameræ concessis, datur facultas litteras Apostolicas, in quibus alij sunt deputati iudices, accumulatiue cum illis exequendi, ut in eisdem facultatibus, ver. necnon quascunque litteras, &c. Ideo Auditor Cameræ passim ad illarum exequutionem procedit. Tutius tamen esset ad tollendum omnem causam dubitandi, adire signaturam iustitiæ, & ab ea commissionem ante, vel post monitorium impetrare, in qua detur facultas eidem Auditore Cameræ procedendi, & decidendi, cum speciali dictæ reformationis derogatione saltem implicite facienda, quæ passim ab expertis Referendarijs concedi solet. Et in casum huiusmodi formatur declaratoria sententia, in qua iudex decernit, & concedit declaratorias litteras, publicandas post quindecim dies, computandos à die quo instrumentum declaratoriæ desuper conficiendum, eidem B. intimatum fuerit, nisi infra quindecim dierum prędictorum terminum soluerit, &c.

DE MODO PROCEDENDI vigore litterarum consequutionem pensionis contra successorem in beneficio. Cap. II.

1 *Idem monitorium præmittitur contra beneficiatum, & illius successorem.*
2 *Quæ debent probari in hoc iudicio.*
3 *Non sufficit litteras in monitorio inserere.*
4 *Ad hoc vt insertio sufficiat, est necessaria commissio.*
5 *Aliquando monitoria cum litterarum insertione absque commissione conceduntur.*
6 *Insertis regulariter non creditur, nisi originaliter exhibeantur.*
7 *Consuetudo concedendi monitoria cum insertione litterarum absque commissione quomodo saluetur.*
8 *Commissionis huiusmodi formula.*
9 *Signatura iustitiæ commissiones derogatorias reformationis Pij V. concedere solet, & quando.*
10 *Non conceditur declaratoria, nisi legitime intimatis litteris, & quare.*
11 *Auditoris Cameræ litteris non intimatis A. C. non procedit immediate ad declaratoriam, sed ad diffinitiuam sententiam, nisi superueneritcommissio.*
12 *Idem processus seruatur in exequutione litterarum reseruationis fructuum.*

1 SI procedendum fuerit ad instantiam pensiona-
rij, qui non sit in aliqua possessione exigendi,
aut illam probare non possit, contra successo-
rem in beneficio, monitorium infra libro quar-
to descriptum, cuius mentionem ante feci, præ-
mittes, & omnia plene verificabis. Hæc scilicet,
2 clericatum, fructuum valorem, reum conuentũ
esse possessorẽ beneficij, super cuius fructibus est
cõstituta pẽsio, & successorẽ in eo ex persona illius, qui consensit, &
3 ꝙ ille primus, qui cõsensit possederit beneficiũ. Præterea eidẽ succes-
sori originales litteræ reseruationis pẽsionis intimari debẽt, vt in-
4 fra dicemus. Nec sufficit illas in monitorio inserere, & insertas inti-
mare; quia debent originaliter, aut illarũ sumptum ex registro bul-
larum, aut ex Camera Apost. legitime intimari. Si autem volueris
5 insertionem valere. Commissionem, quæ absque difficultate conce-
ditur à signatura iustitiæ obtinebis. In qua committitur Auditori
Cameræ, vt litteras in monitorio insertas, ne originale earum ob
viarum discrimen deperdatur, intimari faciat, & intimationem in
hunc modum factam, ac si litteræ ipsæ originales intimarentur,
valere decernat. Cuius commissionis vigore monitorium cum lit-
terarum insertione decernitur, & tunc illius intimatio litterarum
originalium intimationi æquiparatur.

6 Verum si Notarius parti hoc petenti satisfaciendo, monitorium
cum litterarum insertione, commissione non impetrata concesse-
7 rit, (licet insertis regulariter non credatur, nisi originaliter exhi-
beantur, vt per Rota decisio. 193. in antiquis, quia exemplum ab
exemplo nullam fidem facit, vt expresse dicit text. in l. 2. de fide
instrumen. Alexand. consil. 138. num. 4. lib. 1. Doct. in auth si quis in
aliquo. C. de eden. Decius consil. 36. & 488. num. 3.) tamen si iu-
dex, & Notarius originales litteras vidisse fatentur, parte non op-
8 opponente exemplo inserto fides adhibetur. Put. decisio. 246. lib. 3.
num. 3. & alias decisio. 4. de fide instrumentorum. Parte vero oppo-
nente, vt monitorium salues, originales litteras statim exhibe.
Idem dico de litteris reseruationis fructuum loco pensionis, & e-
tiam in forma breuis de capiendo possessionem, quod breue, & il-
lius exequutio sub hac difficultate non comprehenduntur, cum ex
ipso breui causa committatur, & iudici iurisdictio tribuatur, & in
his, quæ iurisdictionem tribuunt, sufficit litteras originales iudici
exhibere, vt ipse de sua iurisdictione certior reddatur, de qua par-
tem certificare non tenetur, nisi per copiam insertam in monito-
rio, seu citatione decernenda, vt per Panorm. in cap. præterea, nu.
4. de dilat. Bart. in l. 2. ff. si quis in ius. Felin. in cap. cum in iure, co-

lumn.

lumn.2.ver.fortius, de offic. deleg. Guid. Pap. quæstio.44.num.2. imo Roland.à Valle consil.39.num.23.& 25.lib.1. dicit quod citatio delegati non arctat, nisi inserto tenore delegationis. Vt tutius tamen agas pro obtinenda exequutione dictarum litterarum reseruationis pensionis, & similium, Commissionem, cuius modo meminimus, impetrabis; illius hoc est exemplar. Beatissime Pater. Cum deuoto S. V. Oratori A. Clerico N. annua pensio centum ducatorum auri Cameræ, super Parochialis Ecclesiæ N.Toleta.Dioe.quam q.N.dum viueret,obtinebat,fructibus, &c.de ipsius N. illius rectoris consensu Apostolica audoritate reseruata,cōstituta,& assignata fuerit in Rom.cur.persoluenda,vt in litteris Apostolicis debite sub plumbo expeditis plenius continetur,quas hic S.V pro expressis,& insertis habere placeat. Et cum Orator in Rom.Cur.resideat, litterasque dictæ reseruationis pensionis expediri,illasque coram A. C. præsentari fecerit; dictusque N. à nonnullis mensibus citra decesserit, & cupiat orator ipse pro suæ consequutione pensionis tam moderno dictæ Parochialis rectori,quam alijs illius pro tempore existentibus rectoribus,& possessoribus,& alijs,quibus de iure intimari debent easdem litteras Apostolicas intimari facere:& timeat ne illæ,si intimandæ originaliter ad partes transmittantur,ob viarum discrimina deperdantur. Supplicat ideo S.V. orator prædictus,quatenus dignetur eidem A. C. qui Apostolicarum litterarum generalis est exequutor,& coram quo litteræ antedictæ;vt præfertur,productę extiterunt,vel eius in ciuilibus Locumtenenti committere,& mandare,vt litteras prædictas,earum tenore in monitorio decernendo inserto,omnibus, & singulis supradictis,ac alijs in exequutione dicti monitorij ad partes decernendi nominandis,& cognominandis intimet,& intimari mandet,quæ intimatio perinde valeat, ac si originales ipsæ litteræ intimarentur,monitoriumque desuper sub sententijs, censuris, & pœnis in dictis litteris reseruationis pensionis huiusmodi contentis, ac alijs arbitrio suo, etiam in similibus monitorijs iuxta suæ Curiæ stylum apponi solitis tam contra modernum dictæ Parochialis rectorem, & possessorem, quam alios in eadem Parochiali pro tempore existentes rectores,& possessores,omnesque alios, & singulos sua communiter, vel diuisim interesse putantes, ac in decreto,seu exequutione monitorij præsentium vigore ad partes decernendi exprimendos,& nominandos,tam pro omnibus, & singulis terminis,&solutionibus pensionis huiusmodi debitis,& decursis, quam in futurum decurrendis,&, debendis toties quoties, opus fuerit, decernat, & concedat. Et in euentum non paritionis. seruatis quatuor terminis in similibus seruari solitis inobedientes, & rebel-

les, sententias censuras, & pœnas prædictas incurrisse, & in eis incidisse declaret, aggrauet, reaggrauet, & brachium seculare inuocet, omniaque alia, & singula in his necessaria, & opportuna faciat, & exequatur. Cum potestate prædictos omnesque alios in suprascriptis generalibus clausulis comprehensos, in Rom. C. & extra eam, etiam per edictum publicum, constito summarie, & extraiudicialiter de non tuto accessu, citandi, & monendi. Sibique ac præfatis, & quibuscunque DD. Iudicibus, sub sententijs, censuris, & pœnis, etiam pecuniarijs arbitrio suo imponendis, moderandis, & applicandis, etiam per simile edictum inhibendi; Et in euentum non paritionis, rebelles, & inobedientes, sententias censuras, & pœnas prædictas incurrisse, & in eis incidisse declarandi, aggrauandi, reaggrauandi, interdicendi, auxilium brachij secularis inuocandi, ceteraq; in præmissis necessaria, & opportuna faciendi, dicendi, gerendi, & exercendi. Præmissis ac constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, stylo Curiæ, ceterisque in contrarium facientibus non obstantibus quibuscunque. Statum, ac merita causæ, & causarum huiusmodi, nomina, & cognomina collitigantium, aliorumque hic forsan de necessitate exprimendorum tenores, & compendia pro plene, & sufficienter expressis habentes. Non obstat in hoc iudicio re-

10 formatio tribunalis A. C. à Pio V. emanata, in qua disponitur, quod A. C. litteras Apostolicas, quibus certus Iudex deputatus sit, non exequatur, & ab his litteras pensionum (quarum solutio est destinata in Curia) excipiat. Nam etiam in his, in quibus solutio in loco beneficij est destinata, A. C. vigore suarum facultatum, vt in prox. præcedenti cap. retuli, procedit, & nihilominus Signatura Iustitiæ passim cum dictæ reformationis derogatione concedit, vt iam dixi. Nota tamen, quod ad hoc, vt ad declaratoriam

11 statim, & immediate (debitis tamen seruatis terminis) procedi possit, opus est litteras Apostolicas originales, vel alias modo præmisso titulario esse legitime intimatas, vt per Gigan. de pens. in quæst. 84. num. 2. quia tunc, reo non comparente, nec satisfacere curante, ob illius moram, & contumaciam, contra ipsum præuia Iudicis monitione, rite conceduntur censuræ. Alioquin titularius censurarum vinculo, ob grauitatem, & præiudicium illarum animam ligantium, iniuste innodantur: cum requiratur litterarum certa, & indubitata notitia, seu scientia; sine qua excommunicatio non infligitur, vt per Crauett. consil. 103. num. 8. etiam si sciret litterarum expeditionem, ad tradita per Gig. eodem titulo, q. 77. num. 10. cum concordan. Intimatio tamen litterarum non est necessaria in eo, qui principaliter consensit reseruationi pensionis,

12 vt ibidem num. 10. Cassad. ibi citat decisione 11. de pens. & deci-

fio.

sio.12.de rescript.Gomes.in suo compendio, vers.Signatura,num. 89.Verum si ad exequutionem litterarum reo non intimatarum, sed in iudicio tantum exhibitarum agitur non proceditur immediate ad censuras, sed fertur dumtaxat sententia monitorij reintegratoria.Si tamen illud negatum fuerit,vt supra posuimus in cap. 10.lib.2.num. 26. cum decreto mandati,& in iuris subsidium,excommunicationis. Et deinde præuia commissione, quæ passim ob litterarum Apostolicarum reuerentiam à Signatura conceditur: per quam committatur A. C. vt ad exequutionem sententiæ procedat,seruatis terminis in negocio exequutiuo pro excommunicatione, post mandatum exequutiuum relaxatum obtinenda seruari
13 consuetis, ad relaxationem declaratoriæ deuenitur. Omnia hæc, quę supra diximus in processu litterarum reseruationis fructuum loco pensionis pari modo,& ordine seruantur.

DE FORMA PROCESSVS AD effectum consequendi pensionem vigore possessionis exigendam. Cap. III.

1 *Existens in quasi possessione exigendi pensionem, etiam non expeditis litteris agere potest.*
2 *Et tam contra consentientem,quam contra successorem.*
3 *Quod monitorium in hoc iudicio præcedat.*
4 *Hoc monitorium personaliter successori intimatur.*
5 *Etiam non negato monitorio,supplicatio originalis, siue illius sumptum per agentem est exhibendum.*
6 *Quæ sint probanda in hoc iudicio.*
7 *In iudicio manutentionis huiusmodi principaliter intentato,& in quo est diffinitiue pronunciandum, seruantur quatuor termini substantiales,& qui.*
8 *Secus in manutentione incidenter intentata.*
9 *Sententiæ,quæ in hoc iudicio fertur, formula.*
10 *Post hanc sententiam, mandatum incontinenti absque alia citatione relaxatur.*
11 *Si pensionarius de clericatu docere nequit,spolio agere poterit.*
12 *Successor pensionem soluere nolens pensionarium spoliare dicitur.*
13 *Quare non sit necessaria in iudicio spolij probatio clericatus.*
14 *Secus in iudicio petitorio.*
15 *Exemplar sententiæ in hoc iudicio spolij.*
16 *Quando monitorium est factum pro terminis decursis,& decurrendis,in vim illius absq.nouo monitorio pro terminis post sententiã decursis procedi põt.*

Secus

17 *Secus si monitorium est tantummodo pro terminis decursis.*

18 *Pro consequutione terminorum post sententiam decursorum, vigore primi monitorij procedere volens, dicto summarie, & extraiudicialiter de titula tij absentia, & procuratoris obitu, qui priorem causam defendit, processum per contradictas obtinet.*

19 *Quid agere debet pensionarius, qui de aliquo nouo procuratore notitiā habet.*

20 *Quid si mandatum in actis non appareat acceptatum, & aliqua alia de procuratore mandatum producente.*

21 *Quando sententia est lata pro terminis decursis, quinam intelligantur.*

22 *In pensione motu proprio reseruata non est opus verificatione, & quare.*

23 *Citatio absq. monitorio contra titularium personaliter in Curia apprehensum sufficit, quando pensio est assignata motu proprio.*

24 *Pensionarius agit contra nouum possessorem pro pensionibus antea decursis, & quando, & quomodo aget.*

25 *Quaedam alia de quasi possessione exigendi pensionem, & eius beneficio.*

1 SI quis est in quasi possessione pensionem exigendi, & litteras non habet expeditas; potest supplicationis virtute ad pensionis exactionem, & contra principalem, qui illius reseruationi consensit,
2 & contra successorem in beneficio procedere, prae-
3 uio monitorio ad partes, quod inferius in postre-
4 mo libro videre licebit. Hoc personaliter debet successori intimari, eoque intimato, & in actis reproducto, licet monitus illud non
5 negauerit, & litem aliter non contestatus fuerit, tenetur tamen actor supplicationem reseruationis pensionis originalem; vel illius sumptum, pro palatij more, ex registro in actis notarij exhibere, vt per Achil. decisio. 3. in verb. commissio. De clericatu autem docere non tenetur secundum Innoc. in cap. transmissam, num. 1. in fin. de electio. Vt fuit resolutum in proxime relata causa Salamantina pensionis, coram R. P. D. Lancellotto 18. Aprilis 1572.
6 Quae supplicatio si non exhiberetur A.C. ei denegaret manutentionem, quia ante omnia constare debet de existentia actus, videlicet de illius reseruatione. Acchil. de Graffis dec. 4. de rescriptis. Obligatur praeterea ad probandum reum conuentum beneficium pensione grauatum possidere, seque in possessione pensionem exigendi per pensionem ab ipso reo conuento, aut alijs eius antecessoribus perceptarum exactionem esse. Guido Pap. decisione 629. Put. decis. 152. lib 3. quae possessio probatur per testes, aut publicas scripturas, quae aequiparantur, vt in l. in exercendis, C. de fid. instrum. aut propriam partis confessionem, quae fotior est, Afflict.
7 decis. 372. numero 6. Dubitatum aliquando fuit, an in hoc manutentionis iudicio terminorum substantialium obseruatio requiratur?

tur? Et validis rationibus obseruatum est, quod si manutentionis iudicium fuerit principaliter intentatum, & in eo diffinitiue pronunciatur, horum quatuor substantialium terminorum obseruatio
8 necessaria sit (ad articulandum, dicendum contra articulos, producendum omnia, & dicendum contra producta) vt supra posui, in cap. vij. de remedio recuperandæ, lib. 2. Si vero incidenter, dum scilicet de causa principali agitur, quis interim manu teneri petat, cum hoc summarijssimum sit iudicium, nulla in eo terminorum substantialium obseruatio requiritur. Exemplar sententiæ, quæ in iudicio quasi in possessionis exigendi fertur, Chri-
9 sti nomine inuocato, Per hanc nostram diffinitiuam sententiam, quam de iuris peritorum consilio pro tribunali sedentes, & solum Deum præ oculis habentes ferimus in his scriptis in causa, & causis vertentibus coram nobis inter d. N. principalem agentem ex vna, & B. rectorem Parochialis Ecclesiæ N. super annua pensione ducatorum Centum auri de Camera eidem A. super dictæ Parochialis Ecclesiæ fructibus, &c. auctoritate Apostolica reseruata, rebusque alijs, &c. reum conuentum partibus ex altera. Dicimus, pronunciamus, sententiamus, decernimus, & declaramus dictum A. in sua possessione, vel quasi exigendi pensionem annuam prædictam; contra eundem B. modernum dictæ Parochialis Ecclesiæ rectorem, possessorem manutenendum fore, & esse, prout manutenemus, ac manuteneri mandamus: pro terminis eiusdem pensionis decursis, & non solutis mandatum exequutiuum contra ipsum decernendum, & relaxandum fore, & esse, prout mandatum ipso de manutenendo, & exequutiuum respectiue decernimus, & relaxamus. Molestationes vero recusationes, & impedimenta quæcunque per dictum B. eidem A. super præmissis præstitas, & factas, ac præstita, & facta fuisse, & esse illicitas, indebitas, & iniustas, illicitaque, indebita, & iniusta, illasque, & illa eidem d. B. facere minime licuisse, neque de iure licere, illique perpetuum silentium in, & super præmissis imponendum fore, & esse, prout imponimus: ipsumq; B. in expensis coram nobis legitime factis condemnandum fore, & esse, prout condemnamus: quarum taxationem Nobis in posterum reseruamus, omni meliori modo,
10 &c. Qua quidem sententia lata, subscripta, & publicata, Notarius absque alia citatione, aut Iudicis decreto mandatum de manutenendo, & exequutiuum expedit, & parti tradit: cuius formulam
11 habes infra libro quarto. Si pensionarius nequit de suo Clericatu in promptu docere, vbi illius probatio requiratur, videtur magis expedire contra titularium possessorem, remedium canonis reintegrandæ intentare; idque contra successorem in beneficio,
qui

qui pensionem sibi soluere consueuit, prædictis tamen extremis ve-
12 rificatis conceditur, quia talis possessor pensionem soluere recu-
sans pensionarium spoliare dicitur, vt per Innoc. in cap. suborta, de iud. Gig. de pension. q. 46. num. 1. & consequenter dicendum erit, ei dictum remedium reintegrandæ competere. Abb. in c. per-
13 uenit, de censib. col. 1. in fi. Et spolij iudicium probationem Clericatus, neque aliarum habilitatum necessario non exigit, cum pensionarius ad suam pristinam possessionem restitui debet, vt petit. Put. decisio. 8. de probatio. Quando autem agitur contra successorem in beneficio, qui nunquam soluit pensionem, non remedio reintegrandæ, quia ipse non spoliauit, sed potius reinendæ agendum erit. Guid. Pap. d. decisio. 619. incip. Super quæstione cuius casus.
14 In iudicio autem petitorio de clericatu, alijsque requisitis, vt superius dixi, docebit, & sententia super spolio formabitur. (A. rein-
15 tegrandum fore, & esse ad suam pristinam posseßionem exigendi, &c. & mandatum de reintegrando, & etiam exequutiuum pro solutione terminorum decursorum, & non solutorum decernen. fore, & esse, &c. & deinde præmissis seruatis, & ad relaxationem, & expeditionem mandati proceditur. In hac materia, quæ quotidie accidit in practica, non videtur silentio omittendum, quod vbi clericatus probatio est necessaria, debet ea percutere tempus reseruationis pensionis, ad not. per Felyn. in c. cum adeo, ver. de destinato, & ver. seq. de rescript. Gig. eodem tract. quæstio. 22. communis autem reputatio non sufficit, nisi ea percutiat tempus reseruationis. Sicut etiam dicimus, quod habilitas pro obtinendo beneficio debet considerari iuxta tempus illius prouisionis, vt in cap. ex litteris de transact. vsque adeo, quod si non verificetur, esset in eisdem litteris expressa falsa causa, quæ rescriptum vitiat, vt in c. significante, de rescript. Et ponit in terminis idem Gig. 26. Nec sufficit pro illius verificatione confessio partis: quia ea non præiudicat nisi in his, quæ dependent à voluntate partium l. confessionibus, ff. de interrog. act. Aym. conf. 93. sub nu. 1. vbi loquitur in proprijs terminis de eo, qui fatebatur aliquem esse Clericum, cum non esset; & concludit, quod talis confessio non nocet: quia quod aliquis sit Clericus, vel legitime ordinatus, non dependet à voluntate confitentis. Et in similibus terminis declarat Rom. conf. 260. num. 4. vbi ponit exemplum in eo, qui produxerat quandam regulam, confitendo eam esse extrauagantem, cum non esset. Vbi autem ageretur possessorio, sufficit dicta confessio, seu probatio partis, cum sufficiat leuior probatio, Aym. conf. 93. lib. 4. Quasi enim possessio, de qua supra meminimus, releuat pensionarium ab onere verificandi narratiuam litterarum. (*Secus in iudicio plenario, vt*

tenuit

tenuit Rota in vna Praenestina Compromissi die 8. Februar. coram Seraphino in prima part. diuers. decisio. sub. num. 2.) Et titularius tenetur ad solutionem pensionis absque alia verificatione; & donec ipse petat canonizationem suae gratiae, talis possessio suffragatur, vt fuit resolutum in Rota in vna Firmana pensionis coram R.P. D. Blanchetto 26. Ianuarij 1582. Et quoad probationem Clericatus, & aliarum habilitatum sufficiant leuiores probationes, quando non versamur in illegitimis, vide Tholom. decis. 25. Fab. Accoramb. 21. Put. 7. de probat. Peregrin. 27. lib. 1. Redeundo igitur ad modum procedendi, à quo aliqualiter digressi fuimus, dicendum erit. Si post

16 monitorium, quod pro terminis decursis, & in futurum decurrendis factum fuit, semel legitime exequutum, & reproductum, ac in contradictorio iudicio latam sententiam, pro terminis post sententiae eiusmodi prolationē decursis denuo procedere vis, absq. nouo monitorio, quo non est opus, vel alia verificatione contra eundem monitum ad docendum se paruisse 1.2.3.4. iuxta naturam

17 causae agas. Id tamen non euenit, quando monitorium solum pro terminis decursis est factum: requiritur enim tunc nouum monitorium, quia tunc, lata sententia, petitio finitur. Aduerte tamen,

18 quod si pro terminis post latam sententiam decursis in vim primi monitorj pro tempore decursis, & decurrendis facti agis, & monitus non est in curia, neque procurator illius, qui in priori iudicio comparuit, vel procurator decessit, debet summarie, & extraiudicialiter de principalis absentia, & procuratoris obitu docere; hisque peractis processum per contradictas, seu edictum publicum pro qualitate temporum obtinebis; ad decisio. Verall. 239. lib. 1. &

19 ad docendum, &c. vt supra dixi, procedes. Si vero non te fugit, alium praedicti moniti procuratorem in curia esse, licet in officio Notarij, in quo causa pendet de eius mandato non appareat; ne calumniosam sententiam obtinere videaris, tutius egeris, si illum ad docendum de illius legitimo mandato, si quod habet, alias videndum per contradictas processum decerni, citaueris.

20 Sed si de mandato procuratoris in actis apparet, illud tamen ab eo non est acceptatum, vt securius agas, mone illum ad acceptandum, vel refutandum infra triduum, eoq. elapso, iterum cita eundē ad acceptandum, vel refutandum mandatum iuxta formam monitorij, alias videndum processum per contradictas decerni: quem Iudex in procuratoris contumaciam decernit. Et haec forma de stylo tribunalis A. C. ex benignitate seruatur. Dicendum tamen erit, quod si processus per contradictas fuisset decretus, non aliter docto de absentia principalis, & procuratoris, & lata fuerit sententia per contradictas, non propterea sententia erit nulla: sed ad

ad illius validitatem sufficit, quod ex post facto probetur de illorum absentia, Crescen. decis. 18. Io. Paul. decis. 125. Caputaquen. in causa Aquinaten. Achipresbiteratus 10. Iunij 1560. Et eadem ratione dicendum erit, quod si fuisset decretus processus per contradictas, hac omissa citatione, non propterea de eius nullitate dici posset: quia hæc monitio, quæ fit procuratoribus, vt declarent an velint acceptare, vt supra dixi, ex vrbanitate potius, quam necessitate fit. Ratio, quia non sufficit, quod quis sit procurator, sed requiritur, quod constet, quod acceptauerit, ad hoc, vt debeat citari. Rot. dec. 19. de procurat. in antiq. Cassad. decis. 6. nu. 4. vt lit. pend. Et vbi dicitur, non dari processum per contradictas existente procuratore, in causa, iux. decis. Aegid. 155. intelligitur de procuratore acceptante, & mandatum sufficiens habente, Rot. dict. decis. 19. & Cassad. eadem decis. 6. Cum igitur procurator non comparuerit, nec mandatum acceptauerit, imputandum erit constituenti, qui debebat eligere procuratores magis idoneos, Aegid. dec. 681. Imo plus dico si fuisset constitutus procurator per multos dies, ac menses ante motum iuditium contra principalem à principio causæ legitime citatum, nec id postea citanti intimasset, quod processus per contradictas erit validus. Sicut etiam valet contra eum, qui fuit citatus ad constituendum procuratorem intra certum terminum, & post terminum ei assignatum in actis constituit, & id non intimauit actori: ea ratione, quia non debuit actor perquirere apud acta, an esset constitutus procurator, sed aduersarius hoc illi intimari tenebatur, ut in vna Cartaginen. pecuniaria coram Peregrino decis. 254. lib. 2. His addo, quod mandatum procurę non sufficit producere ad effectum substituendi tantum ad hoc, vt ipse procurator producens nequeat citari, sed debet illud producere per compulsum, & ad effectum substituendi tantum, alias si citationes præmitterentur contra eum validus esset processus ita, vt sup. fuit tentum in Rota coram R.P.D. Iunio. 19. Febr. 1557. in vna Parmen. Canonic.

21 Oritur aliquando dubiũ in hac materia pensionis, quinam termini comprehendantur in sententia declaratoria per iudicem lata. Nam post factum, & intimatum monitorium pro terminis decursis, & decurrendis dum fit processus, & verificanda uerificantur, alij pensionis termini maturantur, & cum tandem promulgata declaratoria pro omnibus, & singulis terminis decursis, & non solutis, omnes terminos vsque ad diem promulgationis sententiæ decursos illa comprehendere uideatur, imo etiam decurrendos; cum debitor morosus in annuis præstationibus tam pro decursis, quam decurrendis unica petitione, & [illegible] per Bar. in l. [illegible] quemadmodum [illegible]

ff. de iud. tamen in tribunali pluries resolutum fuit, quod termini pensionis in sententia contenti decursi, & non soluti, illi tantum sint & esse censeantur comprehensi, qui eatenus decursi fuerunt tempore inchoati processus, videlicet citationum factarum post monitorium ad docendum se paruisse. Per quas citationes agentis intētio declaratur, & illa pro certa petitione habetur, quæ sententiam certam facit cum actor ad euidētiam facti teneatur certam summam, & causam exprimere, Abb. in c. significantibus de libel. obl. per tot.

22 Aliquando Papa motu proprio pensiones reseruat, & hoc casu nulla est opus iustificatione. Nam in his præsumitur Papam omnia sciuisse, vt supra diximus in primo cap. præsentis libri. Intantum quod quando pensio assignatur motu proprio ex aliqua causa, quæ non esset uera, ut puta in causa meritoria, vel paupertatis, motus proprius facit gratiam valere non obstante subreptione, tex. in c. si motu proprio de præben. in 6. Et vbi dicitur, quod gratię subreptio potest opponi etiam aduersus gratiam habentem clausulā, quod de subreptione gratiæ dici non possit limitatur, nisi sit motu proprio concessa. Put. dec. 213. lib. 2. in impressis. Aduersus enim gratiam, quæ fit motu proprio, in qua Papa ex certa scientia declarauit N. suum familiarem uere, & non ficte, sublata &c. non sunt admittendi articuli ad probandum contrarium: quia esset ucile probare contra attestationem Papæ de facto proprio, gloss. & doct. in clem. prima de probat. & esset redarguere Papā de mendacio. Felyn. in c. cum à nobis, col. 2. de testib. Et quia etiam sumus in beneficialibus, in quibus Papa ad libitum disponere potest, c. 2. de præben. in 6. Sarnen. super regul. de non toll. iur. quæs. quæstio. 1.

23 col. 3. uers. ubi tamen constaret, idem Felyn. d. c. cum à nobis, eodem tit. Et vt ad institutam procedendi rationem reuertar, si debitorem in curia personaliter apprehendis, cita eum ad dicendum contra iura producta, & repetita; uidendum iurare testes super illorum recognitione quatenus opus sit, & docendū se paruisse litteris Apost. primo pro prima dilatione. Quę Apostolicæ litteræ si in actu reproductionis citationis exhibentur, sufficit hæc citatio, non secus ac si personaliter litteræ ipsæ originaliter intimarētur, ita, vt supra obseruari vidi per bo. me. Vincentium Fuscherium in causa Tarentina pensionis, pro Illustriss. D. M. Antonio Cardinale Columna contra Archiepiscopum Tarentinum. Secus autem si titularius, quia tunc præmittendum esset monitorium, ut superius innuimus. Amplius præmittendum est in hac quotidiana quæst.

24 quod quamuis retroactis temporibus audiuerim, quod pensionarius possit agere contra nouum possessorem beneficii pro pensionibus antea decursis, quando tamen nouus possessor possit regres-

sum

sum habere contra hæredes percipientis.Put.decis.189. lib.2.num. 4.cum pensio onus sit reale, & obliget possessorem, cap.si quis laicus 16.quæstio.1.Gig.de pens.quæst.39.num. 5. imo est in potestate pensionarij, vel agere contra nouum possessorem, vel contra hæredes titularij defuncti, vt per eundem Gig.d.quæstio. 39. num. 11. tamen postmodum audiui Rotam sententiam mutasse, & tenuisse, quod contra modernum possessorem non agatur pro terminis decursis ex pensione, nisi factis prius diligentiis contra hæredes, vt in vna Hispalen.pensionis coram R.P.D.Blanchetto, die 16. Decembris 1577.Et quod dictum fuit de pensionario, idem dicendum erit de hærede pensionarii, qui succedit in pensionibus decursis, & non solutis mortuo ipso pensionario, vt per Alexan.cons.82, Perspectis his, num.16.in fin.vol.2. Gig.de pens.quæst.52.Si autem pensionarius voluerit agere pro decursis iam pensionibus, & non solutis contra hæredes beneficiati tunc non exequutiue, sed ordinarie procedendum erit, vt per Modernum Marchesan. in prima parte cap.14.sub num.4.de commiss.appell. Pensio autem est soluenda in principio anni, vbi solutionis terminus, vel termini in illius reseruatione non sunt designati, vt per Abb. in cap. peruenit, de arbitr. in fin. ibi quod si promitto soluere aliquid annuatim, teneor in principio anni soluere: secus si promitto soluere in quolibet anno, quia in fine anni fiet solutio. Vnde dantur ibi versus:

Annua si debes, tunc inspicias caput anni, idest fiet solutio.

Anno si debes in fine teneberis anni.

Et an à tempore constitutæ pensionis, vel post recollectionem fructuum, vide decisionem factam in causa Placentin. pension. coram Seraphino 4.Iulii 1567.

Cæterum ista quasi possessio exigendæ possessionis æquiparatur interdicto retinendæ, quod est remedium breue, & summarijssimum possessorium, vt per Paul.de Castr.in cons.3.column.2.in 2. vol.Couarr. pract. quæst. cap. 17. Menoch.in tract.de retin. cap. vlt. num. 7. cum seq. & non admittit exceptionem defectus proprietatis, quando non petitur aliud quam manutentio durante lite. Aegid.in cap.pastoralis, num.3.cum seq. Neuiz.consil. 81. num. 16. & tenuit Rota in vna Bonon. iurisdictionis coram bon.mem. Oradino de anno 1569. Quod autem quasi possessio per vnicam solutionem acquiratur tenuit Rota in vna Lucan.pensionis, Ven. 4.Iunij 1574.coram Lancellotto, vt in decisione 196.num.2.decis.diuers. & Roman.in consil. 371.in fin.attestatur ita procedere de iure Canonico, vt ibi. Et quod de iuribus incorporalibus ex vnica solutione quæratur quasi possessio, tenuit Rota in vna Gerunden.pensionis coram Seraphino, die 18. decembris 1579. Vlterius dico quod est in facultate pensionarij, cui denegatur solutio, vel habere se pro spoliato, & tunc intentare remedium recuperandæ, vel se non habere pro spoliato, & tunc

& tunc intentare hoc remedium, retinendæ, vt per Bald. in l. 2. num. 44. C. de seruitu. cum alijs ibi citat. & quando titulus requiritur, vel non, dixi superius lib. 2. cap. 6.

DE MODO PROCEDENDI AD assequutionem pensionis reseruatæ, clausula, vigore litterarum, &c. Cap. IV.

1 *Pensio non exigitur litteris non expeditis.*
2 *Cancellaria Apostolica organum est Papæ.*
3 *Clausula annullatiua formam inducit, quæ omitti non potest.*
4 *Pensio est nulla nisi litteris infra duo menses expeditis iuxta formam decreti.*
5 *Litteræ non dicuntur expeditæ nisi postquam sunt plumbatæ.*

1 Solebant olim pensiones assignari, & exigi vigore supplicationis solummodo, absque litterarum expeditione, etiam à successoribus in beneficio vigore quasi possessionis exigendi, vt supra late posuimus. Successiue vero Reuerendissimus D. tunc Datarius, vt Cancellariæ Apostolicę, officialiumue memor, ne illi suis debitis defraudarentur iuribus, in supplicatione reseruationis pensionis clausulam hanc ponere consueuit. (Vigore litterarum desuper expeditarum, &c.) Qua non obstante titularij reseruationi pensionis consensum præbent, & illam iuxta supplicationis formam etiam litteris non expeditis, neque intimatis, quas pro expeditis, & sibi legitime intimatis habere volunt, soluere promittunt, & hoc se obligant. Cum autem in contentioso iudicio inter eum, qui pensioni consensit, & pensionarium ad pensionis consequutionem agentem, reus conuentus exceptionis non expeditionis litterarum, actoremque illas omnino; antequam ei competat actio, expedire teneri, & assertam suam obligationem, cum à supplicatione discordet, secundum ipsam corrigendam esse aliquando opposuerit, & ex aduerso agens replicauerit, quod litterarum expeditio non est necessaria, quando agitur tantum ad solutionem pensionis contra eum, qui consensit, & se obligauit soluere etiam litteris non expeditis; quas pro expeditis, & sibi legitime intimatis habere voluit: cum litteræ non sint de substantia pensionis, sed tantum ad illius probationem requirantur, cui probationi, & litterarum expeditioni pars potest renunciare, & conuenire, quod pensio litteris non expeditis soluatur, & dum dictum fuit, quod quan-

do obligatio discordat à supplicatione corrigenda est secundum ipsam supplicationem, hoc procedere videtur in his, quæ gratiæ substantiam respiciunt. Et ex his, & alijs rationibus per Aduocatum pensionarij deductis, vidi in tribunali fuisse resolutum: dandam esse exequutionem Cameralis obligationis etiam litteris non expeditis. Ad hoc igitur, vt litteræ omnino expedirentur, per Datarium in similibus supplicationibus adiunctum fuit: (Vigore litterarum desuper expediendarum, & non antea, alias pensio sit nulla. Redeundo autem ad materiam primo narratæ quæstionis dico, quod cum reus conuentus ab huiusmodi exequutione vigore appellationis ad Signaturam iustitiæ recursum habuisset, & commissio causæ appellationis bis in eadem Signatura proposita fuisset, demum resolutum est, quod licet processus ex pensionarij parte factus substineri potuerit, exaduerso deductis minime obsistétibus tamen non defuerunt Prælati, puta Reuerendissimus D. Farratinus, & alij DD. Abbreuiatores, qui nomine Cancellariæ, quæ or-
2 ganum est Papæ, vt per Cassador. decisione 7. super regul. in titulo de vnion. qui retulerunt clausulam hanc apponi de mente Sanctissimi, qui tunc erat Gregorius XIII. qui voluit, quod omnino ante exequutionem litteræ expedirentur. Et ideo fuit decisũ, A.C. nisi litteris expeditis, procedere non posse, idq. ex vi d. clausulæ, quę imponit necessitatem pensionario expediendi litteras, antequam agere possit, ad reg. de non iudican. iuxta formam supplic. Quæ inducta est fauore publico, ne officiales detrimentum patiantur, vt in d. reg. q. 1. Secus euenit quando pensionarius ui possessionis exigendi procedit: vt in præcedenti capite diximus. *Vt autem hanc pensionis quæstionem plenius cognoscas, placuit hanc quæ sequitur decisionem annectere. R. P. D. Mellino, Veronen. pen. Mercurij 1. Iulij 1592. In litteris reseruationis pensionis ad fauorem Ascanij erat appositum decretum, quod si ante expeditionem litterarum pensio exigeretur, esset ipso iure nulla. Ascanius exegit pensionem, & postea expediuit litteras, dubitaui an pensio esset nulla, & fuit resolutum esse nullam. Ratio decisionis fuit, quia in decreto erat*
3 *apposita clausula annullatiua, quæ inducit formam. Bald. in l. 1. ff. de liber. & posthum. Socin. Iun. cons. 71. num. 3. lib. 1. ideo cum forma non fuerit seruata pensio est nulla. l. 1. §. si quis ita. ff. de verb. oblig. l. cum hi. §. si prætor. ff. de transactio. Cassador. decisio. 10. de rescrip. Et in similibus terminis stante statuto, quod prouisus teneatur litteras expedire infra duos menses, alias prouisio esset nullius roboris, & momenti, fuit alias resolutum proui-*
4 *sionem esse nullam, litteris non expeditis infra duos menses, decisione 142. inter collectas à Card. Chiroga. Non obstat quod litteræ fuerunt cœptæ expediri, quia quando est inducta forma, nihil dicitur actum, si aliquid deficit. cap. 1. de Baptism. Bald. in l. 2. num. 64. C. de seruit. & aq. Sarnen. in de idiom.*

idiom. quæstio. octaua, & litteræ non dicuntur expeditæ, nisi postquam sunt plumbatæ, glossator in regula 53. Sarnen. in regul. de non iud. quæstio. prima: Non obstat quod decretum concernit vtilitatem officialium Cancellariæ, & ideo sufficit, quod Ascanius postea expediuerit. Socinus consilio 41. volum. 3. Cassador. decisione 35. & 36. super. reg. Quia Socin. & Cassador. loquuntur in terminis regul. de non vtendo, disponit nisi litteris expeditis, quæ vt inquit Socin. in consilio 43. sub numero 2. volum. 2. non annullat gratiam, sed disponit, quod non suffragetur ante expeditionem litterarum, sed in hoc casu decretum inducit formã præcisam, & annullat ipso iure, quia est appositum illud verbum, eo ipso. Tiraquell. in l. si vnquam à se reuertatur, num. 4. C. de reuoc. donat. ideo dispositio subsequens post pensionem extinctam non potest suffragari. Non obstat expeditio litterarum in forma rationi congruit, quia non tribuit ius de nouo. Rebuff. in titulo de gratia in forma rationi congruit. num. 19. Reseruarunt tamen dd. quod particulariter videatur, an sit locus excusationi ob legitima impedimenta.

DE DECLARATIONE PAPAE super exequutione litterarnm pensionis.

Cap. V.

IN litteris pensionis exequendis, quæ hactenus diximus in tribunali Auditoris Cameræ hactenus obseruata fuere. Successiue vero audiui fel. rec. Gregorium Papam XIII. oretenus A.C. suo tempore existenti commisisse, vt in exequutione litterarum pensionis, etiam si adesset titularij consensus, etiam cum obligatione Camerali, in vinculo iuramenti vallata, pro pensionis solutione facta, ad exequutionem litterarum huiusmodi non procederet, nisi prius litteris, aut supplicatione reseruationis pensionis, & narratis in eis sufficienter verificatis. Quod pensionarijs nimis durum videbatur, tum propter maiorem, quam habebant, difficultatem eorum pensiones consequendi, tum etiam multi censebant verificationem gratiæ non esse necessariam, quando agitur contra eum, qui consensit pensionis reseruationi, & in forma Cameræ Apostolicæ illam soluere se obligauit, cum partes sola supplicatione expedita, quoad eos verificationi eiusmodi renunciare, & absque simoniæ labe conuenire possint, quod pensio libere, & sine aliqua exceptione soluatur. His tamen non obstantibus idem Papa voluit, vt si non respectu consentientis, saltem respectu Papæ concedentis, hæc verificatio fiat, antequam ad petitam exequutionem deueniatur, ad hoc, vt gratia nullo modo sit, neque

neque dici possit subreptitia: obligatio enim de soluendo pensionem semper ad supplicationis tenorem refertur, vt per R. P. D. Sarmient. in tract. Select. interpret. c. 11. nu. 2. & fuit resolutum in vna Asculan. pension. coram R. P. D. Pamphilio 7. Februarij 1586. & semper qualificatè sumenda est, quatenus scilicet preces veritate nitantur. Aym. cons. 104. n. 3. lib. 1. cum simil. Nam si gratia subreptitia esset, consensus, & obligatio inde sequuti tanquam ad gratiam ipsam accessorij, pari modo nulli forent, & consequenter non exequendi. In summa Papa voluit Cameralem obligationem pensionario in nihilo, quoad hoc, sed tantum ad effectum prohibendi suspensiuam, non autem deuolutiuam appellationem titulario suffragari.

DE TRANSLATIONE PENSIONIS.

Cap. VI.

1 *Ad validitatem translationis pensionis, quæ requirantur.*
2 *Parum est legere, nisi legens intelligat.*
3 *Quæ requirantur ab auctore dicta.*
4 *Translatarius si possidet non tenetur iustificare habilitates suas, neque transferentis.*

Licet translatio pensionis ita appelletur, tamen nõ est proprie translatio, sed illius cassatio, & noua pensionis ad fauorem alterius reseruatio. Vnde omnia, quæ fuerunt dicta de materia pensionis, possunt congrue adaptari huic articulo translationis pensionis. Subnectendum hoc vnum videtur, quod cum exequutor deuenit ad hunc actum
1 translationis pensionis, nedum requiritur præsentatio litterarum; sed etiam ad hoc vt ipse exequutor instruatur de qualitatibus suæ iurisdictionis; debet ab eodem exequutore legi tenor litterarum, & in ipso actu tam exequutor, quam notarius debent legere, & diligenter inspicere totum tenorem facultatis transferendi, litterarumque desuper confectarum, iuxta tradita per Specul. in titulo de rescript. per totum, quia idem exequutor debet esse plene instructus de eius facultate, vsque adeo, quod non sufficeret, si sciret aliunde se esse delegatum, seu informatum, vt per Roman. qui attestatur de communi in l. absenti, num. 5. ff. de donat. & consilio 352. incipien. Quoad primum, column. 2. versicul. quoad tertium, &

idem

idem tenuit Rota in decisione 6. de off. deleg. in nou. & præmissæ procedunt etiam quando idem exequutor legisset litteras superficialiter,& illas non intellexisset, parum enim est legere, nisi ipsemet legens intelligat. l. 1. ff. de his, quæ in testam. delen. cum addu-
2 ctis per Rebuff. de collat. §. 1. super vers. legere,& relatæ qualitates
3 videntur omnino necessariæ, ne aperiatur via fraudibus, ad quas euitandas iura volunt, quod exequutor aperiat litteras clausas, & diligenter inspiciat, idque diligenter faciat, quia oportet dicere in instrumento, aut patentibus litteris desuper conficiendis, eundem exequutorem vidisse litteras Apostolicas integras, & incorruptas, vt per eundem Rebuff. in d. rub. num. 2. Nec prætereundum uidetur quod translatarius existens in quasi possessione exigendi
4 non uidetur uerificare litteras expeditas, & translationem, habilitates vero non tractantur in iudicio possessorio, quia sunt altioris indaginis. Mohed. decis. 9. de caus. pos. & propr. & quod possessorio agens sufficit tantum docere de sua possessione licet non doceat de titulo. Natt. in consilio 409. num. 8. Innoc. in cap. in litteris, de restit. spol.

DE PROCESSV EXEQVVTIONIS litterarum in forma Breuis. Cap. VII.

1 *Quid post præsentationem Breuis pro obtinendo ad illius exequutionem monitorio agendum sit.*
2 *Breuia Apostolica in duplici forma conceduntur.*
3 *Clausula monitorij vigore Breuis (si se fore grauatum senserit) euitanda est, quia causam ordinariam reddit.*
4 *Prima citatio contra intrusum post exequutum, & reproductum monitorium.*
5 *Quomodo verificetur clausula (constito) de qua in Breui.*
6 *In negotio exequutionis Breuis, vt plurimum, trina testium examinatio requiritur.*
7 *Quatuor termini substantiales in hoc iudicio necessarij.*
8 *Iurium recognitio omnino sententiam debet præcedere.*
9 *Citatio ad sententiam.*
10 *Si monitorium nomine Cameræ est decretum, omnes termini nomine Commissarij Cameræ, & prouisi pro suo interesse, seruantur.*
11 *Commissarius aliquem, qui in causa compareat, substinere solet.*
12 *Monitorium uigore Breuis personaliter debet intimari.*
13 *Secus, si post monitorium procurator specialiter ad illam causam permoni-*

tum constitutus sit. Generalis constitutio non sufficit.

24 Procurator in actu exequutionis constitutus non nisi ex benignitate citatur.

15 In verificatione clausulæ constito, semiplenæ probationes admittuntur.

16 In Breui ad fauorem litterarum prouisionis concesso, satis est clausulam (constito) uerificare.

17 Et quare hoc solummodo sufficiat.

18 Sententia declaratoria contra intrusum.

19 Alia contra capitulum, & canonicos.

20 Citatio pro obtinenda aggrauatoria post sententiam latam.

21 Lata sententia, sequestrum absque partis citatione conceditur.

22 Datur etiam sequestrum aliud parte citata, & quomodo.

23 Traditur etiam subdelegationis instrumentum, pro fructibus liquidandis, & quo pacto.

24 Quomodo detur absolutio ab his censuris.

25 Intrusus in petitorio non auditur, nisi satisfecerit de his, in quibus fuit in possessorio condemnatus.

26 In his Signatura non rescribit, nisi cum clausula (Parito Breui, & iudicato.)

27 Hæc excommunicatio etiam pro incerta summa fructuum non liquidatorum publicatur, & quando.

28 Licet canonici sint singulariter moniti, & nominati, non propterea contra eos tanquam singulares excommunicatio conceditur, & quare.
Et quando contra eos tanquam singulares excommunicatio concedatur.

29 Capitulum quando liberetur per intrusi nominationem.

30 Ab aliis censuris, aliquibus exceptis, A.C. absoluit ad cautelam, ad effectum agendi.

31 A censuris latis in curia non datur absolutio, nisi causa cognita.

32 An declaratoria rite feratur non præcedente sententia.

33 In essequutiuis regulariter dilationes ad partes non conceduntur.

34 Hoc seruatur in reo volente exequutionem Breuis impedire, secus in agente.

35 Tutius est in his causis comissionem impetrare, & quare.

36 Commissione superueniente A.C. remissoriam in hoc casu etiam reo concedere potest.
Et aliqua alia de remissoriis.

37 Iudex remissoriæ est tantum merus exequutor, & articulos admittere nequit.

38 Articuli dandi sunt in Curia, & ibi admitti, & illos dans debet ab illis de partibus esse instructus.

39 Quædam alia de remissoriis.

40 Quæ dilationes ad probandum, & quæ ad reprobandum conceduntur.

41 Pendente termino remissoriæ, officium Iudicis quoad expeditionem causæ, conquiescit.

Exe-

42 *Exequutio litterarum remissorialium, & compulsorialium consueuit committi personæ in dignitate Ecclesiastica constitutæ, licet hoc necessarium non videatur.*
Iudex remissorialis non potest alium iudicem subdelegare.
43 *A. C. Compulsoriales litteras in principio litis absque partis citatione decernit, & parte citata in quacunque parte iudicij.*
44 *Differentia inter compulsoriales generales, & speciales.*
45 *Remissoria non datur pro instrumentis producendis, secus pro signis, & sigillis recognoscendis.*
46 *Si instrumenta à iudice remissoriæ reciperentur, probarent.*
47 *Terminus, qui præfigitur in remissoria, intelligitur tam quoad receptionem iuramentorum, quam examen testium.*
48 *Non sufficit testes producere infra tempus præfixum, nisi etiam in termino examinentur.*
Secus ex æquitate, & quando.
Quando deneganda sit remissoria.
49 *Termini, qui seruantur pro parte rei conuenti, sunt diuersi à terminis ab actore seruandis.*
50 *Differentia inter iudicem, & exequutorem.*
51 *Referuntur aliqua de simpliciter intruso, ac intruso lite pendente.*
52 *Oris aperitio quando necessaria sit contra decretum irritans.*
53 *Quomodo sit pronunciandum contra tenorem Breuis.*

1 IN processu exequutionis Breuis Apostolici, imprimis præsentatur Auditori Cameræ ipsummet Breue clausum, & sigillatum, quod ab eo aperitur, eoque aperto pro verificatione clausulæ (Constito) in Breui appositæ, ac aliorum de necessitate verificandorum testes inducuntur, & de mandato Iudicis per Notarium examinantur, citatis tamen prius omnibus interesse habentibus per contradictas, siue edictum publicum iuxta temporis qualitatem. Quorum depositionibus Iudici exhibitis, si iudici ipsi requisita in Breui, saltem ad effectum decernendi monitorium, sufficienter verificari videbitur, monitorium decernit iuxta formas, quas inferius postremo libro posuimus.

Aduerte autem Breuia huiusmodi in duplici forma expediri.
2 Vna dicitur ad fauorem litterarum Apostolicarum sub plumbo per prouisum Apostolicum iam expeditarum: & tunc mandatum de immittendo prouisum Apostolicum in possessionem vna cum monitorio contra intrusum in beneficio traditur. Altera vero forma ad capiendum possessionem nomine Cameræ Apostolicæ, & con

 signan-

signandum eandem commissario, seu eius procuratori per ipsum retinendam, donec pars, cui gratia est facta, litteras sub plumbo expediuerit. Quorum quidem Breuium formulas infra libro vltimo habebis.

Animaduerte tamen, quod in monitoriorum huiusmodi expeditione semper apponitur clausula (Alioquin,&c.) quia licet in Breui dicatur, Contradictores quoscunque per censuras Ecclesiasticas appellatione postposita compescen. intelligendum est de his, qui contradicere velint sine causa, & facto. Si vero contradicerent de iure, & iustam allegarent causam, vt puta aliam collationem priorem; A. Cam. tanquam exequutor compescere illos non posset, nisi prout iustitia suadet, iuxta tex. in c. licet Episcopus, de præb. lib. 6.
3 gl. in d. c. pro illorum, eod. tit. in decret. Aduerte etiam, quod in monitorium huiusmodi expeditione aliqui Notarij clausulam (si se fore grauatos senserint) apponente consueuerunt: quia per illa verba conceditur parti aduersæ, quod non exequutiue, sed ordinarie procedatur: reo enim comparente alia monitoria ad simplicem citationem resoluuntur, vt per Rip. qui late scribit in l. de pupillo, §. meminisse, num. 10. & sequen. de nou. oper. nunciat. Secus si apponatur clausula (Alioquin. &c.) quam in monitorijs huiusmodi infra, lib. 4. descriptis expressimus, & quam in negotio prædicto exequutiuuo magis conuenientem censui: quia ea fiunt præcedente causę cognitione, & mandatur aliquid fiere sub pęna excommunicationis, cum clausula, quod in euentum non paritionis, ex nunc, prout ex tunc procedetur ad censuras, moniti cōtumacia, vel absentia non obstante: nec apponi consueuit clausula (si senserit se grauatum) vt supra dixi, proceditur ad declaratoriam sine aliqua alia reintegratione, vt per decis. Peregrin. 269. lib. 2. incip. in causa Egitanien. Parochialis, licet Signatura hodie aliter senserit scilicet monitoria hæc contra intrusos non nisi cum clausula illa (si senserit se grauatum) decernenda, & concedenda fore. Hæc monitoria contra quoscunque intrusos cum adhibitione causæ cognitionis, vt dictum est præcedente generali citatione per contradictas, siue edictum publicum contra quoscunque interesse putantes decernuntur: quæ citatio cum contradictores sint incerti, valide fieri potest, iux. l. si eo tempore, C. de remiss. pign. & l. 1. ad fin. ff. de vent.
4 inspi. Monitorij exequutione in partibus facta, & in actis Notarij reproducta, si intrusus, vel alius monitus, seu eius procurator in termino comparuerit, & per cursorem, vt moris est, personaliter, sin autem per contradictas, seu edictum publicum præcedente debita decreti iudicis annotatione, citatur (ad dicendum contra litteras Apostolicas in forma Breuis expeditas, ac monitoriales

pro

pro illarum exequutione decretas, exequutas, & reproductas, iuraque producta, & repetita, videndumque iurare testes super illorum recognitione, quatenus opus sit a) His peractis pro Breuis verifi-
5 catione articuli, siue materiæ exhibentur, & parte ad dicendum contra articulos, siue materias in forma, quam supra in primo libro videbis, citata: præuia iuramentorum testium receptione, testes ipsi debito tempore examinantur, & reperiuntur.
6 Nota tamen, quod in huiusmodi negocio Breuis exequutionis, vt plurimum trina testium examinatio requiritur. Prima, quando testes monitorium decernendi causa examinantur, vt supra in principio huius capitis diximus. Et tunc citantur per contradictas, siue edictum publicum omnes interesse putantes (ad videndum summarie examinari testes pro verificatione contentorum in Breui) Secunda, quando Capitulum est monitum, siue intrusus, & comparere, vel parere negligit; & tunc post reproductum monitorium exequutum, & partem (ad dicendum contra) citatam, vt paulò supra dicebamus, citatur reus ad videndum examinari, &c. & repetütur testes illi, qui se primo ante monitorij decretum examinauerãt, uel alij de nouo inducuntur. Tertia, quando ante sententiæ declaratoriæ prolationem, post factam vltimo dictam repetitionem, siue examen testium in rei contumaciam, comparet deinde certus contradictor, & testes citato ipso contradictore repeti postulat: quia interrogatoria dare vult: & tunc, iudex ex benignitate potius, quam iuris dispositione, sumptibus tamen petentis (quia in termino ei assignato comparere debebat) illos denuo, quatenus illorum copia haberi possit, repeti mandat, iuxta decis. Peregrin. 281. In vna Romana Dominorum de Picchis, lib. 1. Post hæc seruatis quatuor terminis in huiusmodi exequutino negotio de stylo Curiæ seruari solitis; qui in vtroque ex antedictis casibus semper seruatur. (Ad docendum scilicet se paruisse litteris Apostolicis in forma Breuis expeditis, vna cum monitorialibus in illarum exequutionem decretis, & in actis iudicialiter reproductis, primo, pro prima; deinde secundo pro seunda; successiue tertio pro tertia; & demum quarto pro quarta, & superabundanti dilatione) vno videlicet post alium legitime seruatis; præuiaque iurium recognitione, quę omnino ante sententiam pręcedere debent, ad hoc vt eà debite
8 exequantur, vt in l. instrumentum. C. de probat. Moder. de probat. conclus. 1294. num. 4. Citatur pars ad videndum deferri iuramentum in supplementum plenæ probationis, quatenus opus sit, absolui infrascriptum instantem ad effectum &c. nec non conclude-
9 dum, concludique videndum, & audiendum sententiam declaratoriam ad primam diem, vel per totam, si personaliter fiat; Instante

ſtante Ill.D.Iolio Monterentio S.D.N.Papæ, & Reu.Cameræ Apoſtolicæ generali Commiſſario,& N.prouiſo pro ſuo intereſſe.Si procedes nomine Cameræ adhibebis Commiſſarium, vt ſupra ſin minus ad Inſtantiam D. N. prouiſi Apoſtolici vti principalis, vel eius procuratores dumtaxat at mox deſignabis Notarium hoc pacto d.Octauianus Bettus eſt Notarius. Et ſic quãdo monitorium decretum eſt nomine Cameræ,quo nomine quando Breue ante litteras ſub plumbo expeditur,ſemper decernitur,requiritur neceſſario quod termini omnes ſeruentur ſub nomine d. Commiſſarij, & N.
11 prouiſi pro ſuo intereſſe. Et quoniam Commiſſarius eſt alijs prępeditus negotijs, ad inſtantiam prouiſi eum audeuntis, & rogantis, eundemmet prouiſum,vel alium procuratorem ſubſtituit, qui ipſius Commisſarii vice in terminorum ſeruatione comparet: ſecus nulliter procederetur. Verum ſi ob incuriam, vel obliuionem partis,ſeu ſubſtitutorum hæc facta non fuerit modo non ſit lata ſententia,ne ab initio terminos omnes ſeruare iterum ſit neceſse, Commiſsarius ſubſtitutionem huiuſmodi cum ratificatione hactenus geſtorum facit per quam ratificationem acta facta conualidantur: ratificatio enim tollit allegationem nullitatis,vt probatur per l.fi.C.
12 ad Maced.& l.licet C.de iudicis. Antequam ſententiæ exemplum deſcribam,Notario,qui eſt oculus Iudicis,conſulo,vt animaduertat ſi monitorium fuerit perſonaliter exequutum, alias enim exequutio non eſset valida, nec ſufficit ad declarationem incurſus cenſurarum Rot. decif. vnica de fer. in nou. Caſsad.dec.2.de penſion. & fuit etiam reſolutum in vna nullius ſpolij coram bo. mem. Aldobrandino 15. Februarij 1557.Com.ſuper reg.dec.249.nam in his, quæ magni ſunt præiudicij, vt puta priuationis,& excommunicationis, certa non autem præſumpta ſcientia requiritur, ad ſuperius citatum in cap. 11. præſentis, lib.nu.11.pręſertim,quia ſententia vltra dictas cenſuras continet etiam pęnam priuationis, & alias pęnas in Breui contentas. Ad hoc igitur,vt quis priuetur iure ſuo ſcientia debet eſse certa, & indubitata, Put.dec.6.de probat.Card. in Clem.1.§.certum,in 5.quæſt.de conceſs.præb.In alijs vero non ita præiudicialibus (ſi de alio præiudicio agitur) ſufficit pręſumpta ſcientia,vt per Bar.in l.qui Romæ,§.duo fratres,n.14. de verb.oblig.Pariſ.conſ.12.nu.18.lib.2.Dec.conſ.327.in fi.& conſ. 583.in princ. de com.atteſtatur.Cagn.in l.2.nu.124. C. de reſcin. vend.contraria loquuntur ad effectum excommunicationis,vel pę-
13 næ, vt per Crauet.conſ.193.nu.8.Ea enim,quæ ſuperius dicuntur videlicet non procedi ad cenſuras,niſi cum monitorio perſonaliter exequuto, ex ſupradictis limitantur,niſi forte poſt monitorii exequutionem,domi dimiſsa copia,factã,fuiſset per monitum procurator

14 rator specialiter ad illam causam constitutus: secus si generatim ad omnes lites antea constitutus fuisset; ita vt supra relatum est, passim in tribunali obseruatum fuisse vidi. Sed si in actu exequutionis, seu intimationis monitorii monitus protestatur contra eum non procedi, nisi D. Roderico Comicino in Ro. Cur. & suo procuratore citato, ex benignitate tantum Iudicis, siue agentis procurator ille nominatus citatur. Non tenetur enim aliter agens eum citare, verum debet ipse moniti procurator cum mandato legitimo in actis Notarii causæ comparere illudque exhibere, & protestari, quod nihil in causa fiat nisi se in quolibet actu citato, vt supra

15 posuimus in cap. 3. præsentis libri. *Quod tamen intrusus comparens ante sententiam declaratoriam semper audiatur, locum non habet in monitorijs decretis vigore Breuis habentis clausulam, constito summarie, & extraiudicialiter, quæ de sui natura importat, vt iudex extra ordinem præcipiat, & tūc cum sit parendum eius litteris. Bart. in l. nec quicquam. §. vbi decretum, il secondo, num. 11. ff. de offic. proc. & leg. intrusus enim contumax, excommunicatus, & declaratus non auditur, nisi dimissa possessione, restitutis fructibus, & expensis. Cum iudex vigore Breuis, & causa cognita intrusum condemnauerit, illius exequutio non est amplius, vt tenuit Rota in decisione Palæotti 531. lib. 3. num. 2. diuers.* In verificatione autem clausulæ (constito) in tribunali Auditoris Cameræ seruatum fuit, & quotidie passim seruatur, probationem testium de publica uoce, & fama deponentium sufficere, quia in his possessorijs iudicijs publica uox, & fama plena probatio est, ad not. in l. 1. C. quor. bonor. Pedemon. decisio. 99. num. 37. Licet Rota, ut pluries audiui, alias censuerit semiplenis hisce probationibus pro uerificatione obitus illius, per quem beneficium uacauit, standum non esse, quia cum hoc præcipuum sit impetrantis fundamentum, plene probandum est, ut per Crescen. decisio. 205. in fin. impugnan. regulam Cassad. 8. de uerborum signif. Semiplenæ autem probationi acquiescere deberemus, quando essemus vltra montes, vel in causa difficilis probationis, uel tantum de obitu in genere. Put. decis. 171. li. 3. n. 4. non autem de obitu ipso, tempore, & persona, quę obiit tractaretur, vt per eundem Puteum decis. 166. eodem libro, num. 4. utroque tamen casu Auditor Cam. in hoc iudicio semper stetit hisce semiplenis probationibus, tanquam in causa summaria, tam quoad solemnitates iudicij, quā quoad probationes, vt tenet, Bar. in l. 3. §. causæ in fin. ff. de Carb. edic. Vbi dicitur, quod ista est causa summaria, quia dantur breuiores dilationes, vt per eundem Bart. in l. si quis à liberis. §. si quis ex his. ff. de lib. agnos. Abb. in c. dudum. il 2. n. 28. de elect. Rot. dec. 25. nu. 5. de appell. in antiq. In his igitur causis summarijs leuiores probationes habentur pro plenis probationibus. Ex prædictis ra-

ioni-

tionibus Lodarenentes,qui pro tempore fuerunt A.Cam.arbitrati fuerunt,has semiplenas probationes pro sufficientibus probationibus reputari,& licet, vt dictum est, in hoc iudicio exequutionis Breuis,cum illud comparetur interdicto adipiscendæ, semiplena probatio sufficiat,Bar.in l.Iudices,num.3.C.de Iudiciis.Rol.cons. 50.num.10.lib.2. attamen si ista semiplena probatio resultaret ex dicto vnius tantum testis non esset attendenda,Roland.dict. consil. 5.num. 16.Secundum autem extremum nedum A. C. verum etiam Rota censuit sufficienter probari per leuiores probationes; Anton. Aug.decis.243. lib. 3. & quod Rota non soleat exigere multum exactas probationes, sed contentatur solum de semiplena probatione,in una Regien.Parochialis,coram Chisanen.in diuers.162.ratio ibi affertur, quia non agitur principaliter de ueritate contentorum in Breui ad gratiam canonizandam,sed incidenter ad effectum remouendi intrusum ne cum peccato percipiat fructus quo casu sufficit semiplena probatio.Aegid.decis.99.Paris.cons.13,nu.22. li.1. & quod sustentario litis sufficiat cum alio adminiculo, vt in vna Cremonen.Parochialis Sancti Petri de Regazolis,contra d.Petrum
16 Bassanum coram Capitaquen. Non te fugiat insuper, quod quando datur Breue ad fauorem litterarum prouisionis, cum clausula (si, & postquam litteræ Apostolicæ exhibitæ fuerint) quamuis non defuerint, qui in Breuis eiusmodi exequutione litterarum prouisionis narratiuam de necessitate verificandam fore asseruerint; puta fructuum ualorem,& impetrantis habilitates, tamen de stylo tribunalis A. C. à Rota comprobato sufficit, clausulam, constito, in Breui expressam uerificare, & litteras Apostolicas producere, & sic de facto exhibere prouisionem factam fuisse, vt inferius probabimus, quia in hoc iudicio non agitur uigore litte-
17 rarum, in quibus præmissa narrantur, sed Breuis in quo de prædictis nullum prorsus uerbum,sed solum prouisio iam facta,& litteræ expeditæ narrantur,quæ narratiua in hoc, vt dixi, sufficit si de facto verificetur.Breue enim uerificatum circa clausulam, constito, exequutioni demandandum est,absq. vlteriori verificatione.In ista autem uerificatione Iudex dicitur mixtus, in alijs uero merus est exequutor cum mera exequutio committatur sine aliqua parte Iudicis,ut in terminis per Anchar.consil.297.num.7. uer. solũ enim Papæ,num.8.uer.& sic meram sibi exequutionem, sequitur pro solemni Felyn.in cap.fin.n.13.uer.item amplia,de præsumpt.& in c. si constiterit,in 3. de accusation. Aliorum uero in breui narratorum,ut dictum est,uerificatio non requiritur, sed solum eius quod est positum in forma mandati, sub dicta clausula, constito, vt per eundem Anch.eod.cons.Felyn.in d.cap.fi.nu.25.Palæot.decis.487.

incip.

18 incip.prætendebatur, & alias fuiſſe reſolutum teſtatur moder. Peruſin. in tract. de attentat. part. cap. 4. in præfat. nu. 47. His poſitis, ſententiæ declaratoriæ formulam ſubijcio. Per hanc noſtram declaratoriam ſententiam, quam de iuris peritorum conſilio pro tribunali ſedentes, & ſolum Deum præ oculis habentes ferimus in his ſcriptis in cauſa, & cauſis vertentibus coram nobis inter Ill. D. Iulium Monterentium Cameræ Apoſtolicæ generalem Commiſſarium, & A. prouiſum Apoſtolicum pro ſuo intereſſe illi adhærentem agentes ex vna, & B. intruſum in beneficio N. de quo eidem d. A. auctoritate Apoſtolica prouiſum, ſeu prouideri conceſſum fuit, ſuper dimiſſione, & relaxatione poſſeſſionis, & fructuum dicti beneficij, rebuſque alijs reum conuentum partibus ex altera, Dicimus pronunciamus, ſententiamus, decernimus, & declaramus prædictum B. Excommunicationis, aliaſq; Eccleſiaſticas ſententias, cenſuras, & pęnas in litteris Apoſtolicis in forma Breuis ſibi intimatis contentas, ob illarum non paritionem, ac eiuſdem beneficij non dimiſſionem, fructuumq; perceptorum, & qui percipi potuerunt, ac in futurum vſque in diem realis dimiſſionis prædictæ decurrendorum non reſtitutionem, damnabiliter incidiſſe, & incurriſſe: ipſumq; ſic excommunicatum, & declaratum publice denunciandum, & ab omnibus Chriſtifidelibus arctius euitandum, litteraſque declaratorias deſuper opportunas decernendas, & concedendas fore, & eſſe, prout declaramus, euitari mandamus, ac decernimus, & concedimus, ipſumq; in expenſis coram nobis legitime factis condemnamus, quarum taxationem, & fructuum liquidationem nobis, vel cui de iure in poſterum reſeruamus, omni meliori modo, &c. Hæc contra

19 particularem intruſum ſententia fertur. Sed ſi contra Capitulum, Vniuerſitatem, aut Collegium, vel his ſimilia pronunciandum eſt, cauſa publicum aliquod ſcandalum euitandi, non fulminantur ſtatim cenſuræ, ſed fertur ſententia modo ſupra deſignato his mutatis (prædictos BB. canonicos, Capitulum, Vniuerſitatem, vel Collegium, niſi infra quindecim dies à die intimationis præſentis noſtræ ſententiæ, ſeu inſtrumenti eis facien. computandos realiter, & cum effectu ſententiæ ipſi paruerint, ex nunc, prout ex tunc ſuſpenſionis à diuinis interdicti, ingreſſus Eccleſiæ, aliaſque Eccleſiaſticas cenſuras, & pœnas in eiſdem litteris contentas, ob illarum non paritionem, poſſeſſionis, & fructuum non traditionem, & conſignationem damnabiliter incidiſſe, & incurriſſe. Verum quia in Breuibus eiuſmodi, prçter Eccleſiaſticas cenſuras, ineſt pœna priuationis beneficiorum, vt ſupra dictum eſt, ea ſtante, quandoque beneficia rei conuenti certo modo impetrantur, ſed male etenim hæc ſententia non bene priuat; quia ſic condemnatus, ſi poſtea

abſol-

absoluatur, per absolutionem in pristinum restituitur, & consequenter priuatio nulla redditur. Idcirco Iudicem minime errasse arbitror, si in hac sententia priuationis huiusmodi pęnam omitteret, præsertim dum contra Capitulum, & canonicos agitur, vt dictum est; cum rationi consentaneum esse non videatur, canonicos pro re ad Capitulum in communi pertinente eorum proprijs beneficijs, vti singulares, & proprias personas priuari. Sicut dicimus de sententia lata contra Vniuersitatem, & homines tanquan occupatores castri; quæ non exequitur contra possessores rerum particularium, Fab. decis. 44. Gome. in decis. 209. de dol. & contu. debitum enim vniuersitatis, non dicitur debitum singulorum, de per se singulariter consideratum, vt in l. sicut, §. si quid vniuersitati, ff. quod cuiusque vni. nom. Afflict. dec. 400. num. 2. Si vero reus conuentus per decem dies post publicationem ceduloni declaratoriæ non paret, ceduloni eiusmodi publicato, & in actis Notarij causæ reportato citatur, ad videndum se aggrauari, & reaggrauari, vna cum inuocatione auxilij brachij secularis. In cuius citationis termino relaxatur brachium seculare, nisi ad primam diem cum intimatione. Formam illius vide infra in postremo libro. Lata sententia, sequestrum etiam extra curiã, iuxta clem. 1. de sequest. poss. absq. aliqua partis citatione cõceditur. Hoc etiã in eodem libro inuenies. Conceditur quoq. interdũ aliud sequestrũ parte citata, in quo certi sequestratores deputantur, & citatur reus, ad videndum decerni & concedi sequestrum super fructibus beneficiorum N. & concordandum de sequestratore, seu sequestratoribus, alias videndum per D. elegi, & deputari ex officio. Et tunc concedit iudex sequestrum, in quo de partium consensu, vel ex officio aliquem sequestratorem deputat: per quem mãdat beneficij percipi fructus, & sub sequestro retineri, consignandos ad omne mandatum Domini. De qua fructuum sequestratione post sententiam, vide Paris. cons. 44. vol. 1. per tot. & similiter quando sequestratio fructuum, seu possessionis sit facienda per modum prouisionis, vide eundẽ Paris. cons. 41. n. 3. li. 1.

23 Conceditur insuper post declaratoriam sententiam instrumentum subdelegationis alicuius iudicis in partibus, qui fructus beneficij ab intruso perceptos liquidet: cuius exemplar in vltimo libro descripsi. Pro quo obtinendo citatur pars ad videndum subdelegari Iudices in partibus pro liquidandis fructibus beneficij, concordandum de illis, Notario, ac loco, ac loci loco, alias videndũ per dominum eligi, & deputari ex officio, & constituendum procuratorem, qui dictæ liquidationi intersit, alias videndum decerni processum

24 per affixionem ad valuas Ecclesiæ loci deputandi, &c. Et ab his censuris nollo modo absolutio datur, nisi dimissa beneficii possessione,

resectis

25 refectis expensis, & fructibus restitutis, in quibus intrusus fuit condemnatus, vel facta obligatione de illos soluendo facta liquidatione. Quibus non peractis reus non absoluitur, imo nec in petitorio
26 auditur, prius quam doceat se paruisse in possessorio, cap. final. de ord. cognit. Quod procedit etiam in hoc iudicio adipiscendæ, in quo reconuentio in petitorio non admittitur, non terminato possessorio, vt per Menoch. in 4. remed. adipiscend. num. 648. Et quod non admittatur dicta reconuentio, nisi prius refectis expensis, & restitutis fructibus indebite perceptis, vt supra dictum est, vide text. in cap. conquerente, & cap. grauis, de restit. spol. Abb. in cap. final. sub numer. 4. de ordin. cognition. Socin. conf. 11. num. 5. lib. 1. text. in l. acceptam, vbi Ang. num. 2. & 3. C. de vsur. & nisi præstita iuratoria cautione de parendo Sanctæ matris Ecclesiæ, & iudicis mandatis. Abb. in cap. Apostolicæ, num. 10. de except. Et hinc est, quod Signatura non solet in his rescribere, nisi cum clausula, parito Breui, & iudicato, quæ idem importare videtur, præsertim cum condemnatus sit excommunicatus, & consequenter agere non potest, cap. intelleximus, vbi Decius nu. 6. de iudicijs, quod intellige, nisi de nullitate censurarum constaret, Put. dec. 41. lib. 1. num. ... Rota in vna Segobien. operariæ 27. Iunij 1597. coram Illustrissimo D. Cardinali Pamphilio, tunc Rotæ Auditore, quia tunc causa cognita, & bene examinata datur absolutio, vt per Caputaquen. in causa Corduben. censurarum 24 Maij 1553. & alia coram Seraphino, die 12. Decembris 1579. Datur quoque hæc excommunicatio
27 pro incerta quantitate, & fructibus adhuc non liquidatis, vt per Achil. dec. 1. de sent. excomm. decisio. 183. in nou. Tamen publicari nequit parte comparente, & offerente se paratum soluere facta illorum liquidatione, vt superius scripsimus lib. 1. c. 27. Si vero pro incerta quantitate fructuum, præuia illorum liquidatione, pro dictis censuris habendis instabis, debitis seruatis processibus tibi denegandæ non erunt, nisi forsan ex parte rei ab excessiua, & nimia illorum taxatione fuerit appellatum: quo casu hæ censuræ suspenduntur. l. siue pars. C. de dilat.
28 Et quoniam negotium censurarum multum habet ponderis, ne Notarij decipiantur à quibusdam curialibus, qui vt nimis auidi suas expeditiones celerius consequendi illas maiori quam possunt celeritate à Iudice, & Notario extorquere curant, animaduertant ipsi Notarij, quod si contra Capitulum, & Canonicos tanquã contumaces, & inhobedientes ad censuras procedi contingat, licet plures ipsorum tanquam singulares Canonici nominati sint, si de re ad Capitulum pertinente tractatur, non propterea contra ipsos uti singulares, (illos proprijs nominando nominibus)
cen-

censuræ conceduntur ex supradictis, & ex decisio. Rot. 315. de sen. excom. In antiq. quod intellige de his, quæ consistunt in iure; secus videtur dicendum de his quę in facto consistunt, quia tunc cum quolibet parere teneatur, ob non paritionem poterunt ipsi sic moniti tanquam singulariter singuli excommunicari, vt per Innoc. in cap. eam te. num. 9. & post eum Felyn. num. 13. de rescript. Gemi-nian. in cap. Roma. §. in vniuersitatem, num. 3. de sent. excom. in 6. pro intelligentia autem eorum, quæ in iure, & quæ in facto consistere dicantur ad eos recurre, à quibus omnia latissime explicantur. Et insuper animaduertant Notarij, quod quando sunt moniti Canonici, & Capitulum, contra quos passim hæc monitoria diriguntur, cum, vt plurimum ad eos traditio possessionis pertineat, quatenus debeant immisisse A. prouisum Apostolicum in possessionem beneficij, cum clausula, amoto quolibet detentore, Capitulum per intrusi nominationem non liberatur; cum apposita sit in Breui clausula absque vitio spolij, & attentatorum, vt per Put. decis. 17. lib. 1.

30 Ab alijs vero; censuris extra Curiam latis, non tamen ab ordinarijs ex causa residentiæ, visitationum, morum, correctionum, vel alia causa à Sacrosancto Tridentino Concilio prohibita, A.C. introducta coram eo appellationis causa, passim ad effectum agendi absoluere consueuit, Aug. lib. 3. decis. 131. præsertim si de nullitate dica-
31 tur, Put. decis. 3. hoc tit. Amplius si appellatione pendente fuerit in partibus appellatum; seu pendenti termino ad appellandum pignora reo conuento ablata fuerint, data per appellantem idonea cautione de stando iuri, & iudicatum soluendo A. C. per particulare decretum illa restitui mandat, & mandatum de restituendo in forma solita concedit, & si appellans fuerit excommunicatus, eum ad effectum agendi absoluit, iuxta dispositionem cap. venerabilem, de exceptionibus, & redeundo ad articulum dictarum censurarum dicendum erit, quod reo à censuris in curia latis non nisi cum plena causæ cognitione, absolutio datur, vt supra ostensum fuit. Porro hęc declaratoria sententia ex quadam potius inueterata consuetudine, & stylo tribunalis, quam debita iuris dispositione sub superius expressa forma ferri videtur. Quia, antequam ad declaratoriam incursus censurarum deueniatur requiritur primo, quod censuræ sint fulminatæ, aut in Breui, aut litteris monitorialibus, vt per Peregrin. in vna Abricen. seu Alricen. nullitatis pensionis bo. me. Illustriss. Card. Carpen. dec. 358. Vbi autem apponitur pęna excommunicationis, non sunt ipso facto excommunicati, sed veniunt excommunicandi; est enim illa pœna, quædam comminatio, nisi aliud ex coniecturis appareat, dicit Abb. in cap. ex rescripto, nu. 11. de locato, & conducto. Cum ergo in B. cui non

sint censuræ fulminatæ, sed dumtaxat comminatæ, opus est, quod antequam quis declaretur, contra eum excommunicationis sententia præcedat, videlicet verbum, excommunicamus, &c. Et postmodum ad declaratoriam procedatur. Et quod excommunicationis, uel suspensionis sententia non sit ferenda, nisi canonica monitione ut supra præmissa, & nisi pro contumacia, siue inobedientia, aut non paritione, attestatur Abb. in c. reprehensibilis. n.1.& 3. de appell. Declaratoria autem non est proprie excommunicatio, sed solummodo excommunicationis, aut alterius censuræ incursæ denunciatio, & publicatio. Et si quis diceret, quod in eodem tribunali à multis annis citra, ita fuerit obseruatum responderi posset, quod hoc fuit ante Concilium, & bene; quia ante Concilij publicationem monitoria, citationes, & similia expediebantur cum clausula, sub pena excommunicationis, quam ex nunc, prout ex tunc contra inobedientes ferimus in his scriptis. Quæ clausula post Concilium Tridentinum sublata fuit: & sic, propter illa verba, excommunicatio præcessisse videbatur, & consequenter ad declaratoriam sub præscripta forma bene poterat procedi. Verum prædicta ex abundanti dicta sint, cum minime sint immutanda, quæ antiquam habuerunt consuetudinem argum. l. minime. ff. de legi. & præsertim in Tribunali prædicto in quo longus, & diuturnus vsus causarum, tam in ordinando, quam decidendo pro lege habetur, faciunt ea, quæ
33 solent allegari de efficacia styli, per doct. in cap. fin. de consuetud. & in cap. ex litteris, de constit. & cap. 11. de præbend. in 6. Et licet legibus, non autem exemplis iudicandum sit, vt in l. nemo. C. de senten. cum simil. Bursat. consil. 56. num. 5. Tamen quando apparent exempla plurium, & publicarum personarum; tunc exemplis est iudicandum, ad not. in cap. quoniam, de iureiuran. Exempla enim reddunt rem clariorem, l. prætor, §. videamus. de coll. bon. Super hoc articulo exequutionis Breuis est aduertendum, quod licet regulariter in exequutiuis non dentur dilationes ad partes, vt per Aug. lib. 3. decis. 577. tamen id vidi
34 seruari, & locum habere, quoad reum volentem exequutionem Breuis impedire: non autem quoad actorem, cur passim remisso-
35 ria conceditur. Tutius tamen arbitror commissionem impetrare, quæ passim à Signatura conceditur cum clausula, arbitrio Iudicis; quia cum A. C. sit Iudex delegatus, & exequutor Breuis, ordinaria iurisdictio cessare videtur, ut in c. studuisti, de offic. leg. & c. sane, de offic. deleg. & ob id absq; commissione eiusmodi dubium oriri possit, an remissoria concedenda sit. Crederem tamen,
36 remissoriam etiam reo, qui illam incontinenti peteret, dandam fo-

re, quia in iudicijs æqualitas ſemper eſt ſeruanda, vt habetur in c. 1. de re iud. in 6. & in ſign. Hyp. de Marſ. 168. alios citan. vbi etiã ad relatum propoſitum habetur quod ſtante ſtatuto, quod reus nõ poſſit opponere aliquam exceptionem, vel defenſionem contra inſtrum. vel eius exequutionem ſi actor, qui petit exequutionem inſtrumenti liquidi habuerit aliquã dilationem ad probandum & liquidandum, tunc durante tali dilatione, poterit ſimiliter reus reprobare & allegare contra ipſam liquidationem & illã cõcernentia, non obſtante dicto ſtatuto. Et quia etiam licet A.C. ſit, vt dixi, Iudex exequutor, tamen litteras remiſſoriales decernendo videtur
37 aſſumere prout cum effectu aſſumit partes Iudicis, vt infra dicemus. Addo vlterius, quod Iudex remiſſoriæ eſt merus exequutor nec poteſt articulos admittere. Quare non auditur ad exequutionem Breuis agẽs, dum ad probandã beneficij valorem, aut aliquid aliud ſibi incumbens, informatione de partibus pro articulis formãdis indigere, & idcirco in partibus articulos dare velle dicit, cum illi in Curia dandi ſint, vt Iudex cognoſcat, an ſint admit-
38 tendi, vel ne, non autem in partibus à Iudice remiſſoriæ; cum id ad ipſum pertinere non videatur, Fely. in c. cauſam, nu. 5. de Teſti. Io. Paul. Tholo. dec. 2. Peregrin. dec. 255. in fin. li. 2. Et propterea illos dãs debet à perſonis de partibus optime eſſe inſtructus ante illorum dationem. Secus procedit in inſtrumento ſubdelegationis pro fructibus liquidandis, vt per Ant. Aug. in epit. de remiſſor. nu. 14. (Hæc quoq; de Remiſſorijs viſa ſunt addere.) Vbi ſumus in eadem prouincia, infra tamen duas dietas, eſt in facultate Iudicis, vt vel inuitos faciat coram ſe teſtes exhiberi, per l. ſi quãdo. C. de fid. inſtrum. vel vt committat examen in loco ipſorum reſidentiæ. Tunc enim propter aliquam ſuſpicionem, vel magnitudinem cauſæ, poteſt Iudex arbitrio ſuo illos coram ſe euocare ſumptibus producentis, vt per Abb. in c. cum cauſam. de Teſtib. & atteſtatio. n. 22. & in c. ſtatutum. prope fi. l. 6. de reſcript. Bar. & Bal. in l. quoniam, de Teſti. Vbi autem teſtes ſunt extra prouinciam, non debent arctari ad veniendum perſonaliter ad Curiam, ſed Iudex cauſæ per eius litteras remiſſoriales mãdat Iudici teſtium, vt eos examinet, & eorum atteſtationes clauſas mittat, reſcribẽdo quanta ſit eis fides adhibenda, Abb. in cap. conſtitutus. n. 5. de fideiuſſoribus præſertim quãdo ſumus, vt dixi, in longinquis partib. in d. c. cum cauſam, de Teſt. & in l. ſi quis ex litigatoribus. ff. quemadmo. teſta. aperi. Inno. in c. quoniam contra. de prob. Præmiſſa autem proxime relata non ita procedunt in cauſis criminalib. in quibus examen teſtium committi non debet, etiam ſi eſſemus in longinquis partibus; ſed ſunt iſti teſtes euocandi ad Curiam, & examinandi

in

in præsentia Iudicis,vt in authent.apud eloquentissimum C.de fid. instrum.vbi Cyn.& Abb.d.cap. cum causam nu.22.& Authent.de Testi.§.& quoniam,& de hoc vide glos. in clemen. vnica de offic. deleg.& extra de iud.c, at si Clerici. Intellige tamen, quo ad testes Iudici, & illius iurisdictioni subiectos, qui ad veniendum cogi possunt; secus quo ad alios testes, qui cogi non possunt ad veniendum ad Romanam Curiam;tunc enim siue testes examinandi sunt pro reo ad excusationem delicti, siue pro actore ad veritatẽ eruendam, utroque casu seruantur ea,quæ superius dicta sunt in causa ciuili, vt per Gomes. decis. 226. & Clarum in eius practica crim.in §. fin.l.5.q.26.per totum.Aduertat tamen Notarius deputatus ad scribendum, quod dum iuramenta,& examen testium recipit, ea recipiat præcedente mandato Iudicis exequutoris; quia tunc vbicunque reperiantur, & scribantur, siue in absentia Iudicis, inter acta iudicij reputantur, & valent:quia reputantur tanquam facta coram ipso Iudice, ex quo ipsius mandato facta sunt, Paul. de Castr. in l.vinum,nu.3. ff. si cert.pet.Abb. in c. quoniam contra,de prob.n.29.in fi.Et si secus fieret,licet Notarius attestatur sibi iniunctum fuisse à Iudice,cum factum de preterito attesta
39 tur, ei non creditur,Afflict.decis.317.n.3.Consueuit A. C. dilationem ad probandum duorum mensium,vel alias habita distātiæ loci ratione concedere; quod tempus regulariter, à die consignationis portitori factæ currere incipit,vt in vna Caputaq. Pensionis, coram Oradino 20.Decembris 1560. & alteri parti,aduersus quā remissoriæ litteræ conceduntur aliam semper breuiorem dilationem impartiri,puta vnius mensis ad reprobādum, si reprobare voluerit personas ex aduerso inductorum testium, eorumq; depositiones,ac ad probandum ei competentes exceptiones; & amplius dilationes ad probantis, vel reprobantis instantiam arbitrio suo prorogare, & seu nouam dilationem concedere præmissa partis citatione ad viden. prorogare, seu nouum terminum concedi, quia cum stylus A.C. sit, ad probandum prorogationes concedere, ne probationes pereant; pari ratione dicendum erit, si tamen causa fuerit ordinaria,reprobationis terminum prorogari posse: cum stylus in contrarium non appareat, qui hoc impediat. Et licet testium reprobatio sit à iure permissa, vt in cap. præsentium de testibus, tamen in iudicio exequutiuo, siue summario non videtur necessaria concessio dilationis reprobatoriæ, Afflict.decis. 351. num.4. & 6. & de his dilationibus,quæ conceduntur ad probandum,& reprobandum,Vide Inno.in c.licet dilectus,de Test.& attestationib. Et attende, quod quamuis, pendente remissoriæ termino,Iudicis officium conquiescat,vt in d.l. siue

X 2 pars

pars, superius allegata; tamen si pars interim compulsoriales generales litteras petit, potest Iudex ipse illas concedere, Put. decis. 4. de dilat. Ratio, quia actus iste non ad expeditionem causæ, sed ad iudicij prosequutionem tantum tendit: & proxime dicta in causę expeditione, non autem in illius prosequutione locum ha-
40 bent. Idem dico in testibus, qui pendente remissoriæ termino possunt in Curia examinari, Aug. lib. 3. decis. 403. Remissoria autem in prima, & secunda instantia in beneficialibus non datur, nisi constet de fumo, ac facta obligatione per petentem de stando vnicæ sententiæ, vt per Vestr. in lib. 6. de remiss. ad partes, & illius processu, num. 2. vers. vsu quoque receptum. Vbi etiam habes, quomodo, & quo ad quos testes in causis criminalibus cōcedenda sit, eod. tit. in annot. Crauet. num. 16. & 17. In prophanis autem datur, quando est releuans, licet non constet de fumo, Caputaquen. decis. 68. lib. 3. & in vna Cæsaraugustana decimarum coram Oradino, 29. Ianuarij 1557. (de his remissorijs conceden. in causis criminalibus habes late per Iac. Philipp. Por. in 4. conclus. eo. tit. lib. 4.) Lit-
41 terarum autem remissorialium, & compulsorialium exequutio licet cuicunque Iudici Sedi Apostolicæ subdito committi possit, tamen regulariter personæ in dignitate Ecclesiastica constitutæ cōmitti solet: quia talis persona Ecclesiastica potest compelli ad acceptandum cap. pastoralis, & ibi, Abb. in pen. not. & in c. quod sedes, de offic. ord. nam non subdito inuito non potest causa delegari, sed volenti tantum, Bar. in l. & si prætor, ff. de off. eius, cui mād. est iurisd. Abb. in c. pastoralis, in 4. not. Delegatus autem a principe potest causam subdelegare vnicuique, etiam suo superiori, & non subdito etiam inuito, vt per eundem in d. cap. pastoralis, in pen. not. & c. sane quia, de offic. deleg. Verum debet subdelegare personis in dignitate Ecclesiastica constitutis, quibus Papa solet delegare, vt per c. statutum, de rescript. lib. 6. alias subdelegatio non valet, vt per eundem Abb. in d. c. in fin. illius princ. de offic. deleg. Alex. cons. 77. colum. 2. volum. 2. nisi tamen tantum nudum ministerium committeret, Clem. 1. vbi glos. sing. de offic. deleg. Rot. decis. 392. in antiq. de rescript. Et quod examinatio testium in partibus commissa non possit alteri Iudici subdelegari, quia censetur electa industria personæ dicit Paul. Castrens. in l. Iudices, numero 5. C. de fide instrumentor. Compulsoriales litteræ ab Auditore Cameræ in litis principio, parte non citata, Rot. decis. 42. de probat. in antiq. & etiam pendente lite in qua-
43 cunque iudicij parte, citata tamen parte, conceduntur. Hæc autem est inter compulsoriales generales, & speciales litte-
44 ras indifferentia. Hæc enim nunquam nisi parte citata, &

cum

cum termini præfixione relaxantur: quo pendente, Iudicis officium conquiescit, & ad causæ expeditionem procedi nõ potest, vt supra probaui; & deinde dantur prorogationes, vt in remissorijs, vt in vna Toletana de Gallebagna coram Vestrano, 18. Nouembris 1552. Illæ vero generales processum non retardant, & decernuntur etiam feriarum tempore, quamuis causa commissaria sit, Put. dec. 361. in fin. li. primo. Redeundo igitur ad dictarum literarum

45 remissorialium materiam. Dicendum erit, quod licet remissoria pro instrumentis producendis in causa ad Rom. Curiam deuoluta non detur, vt per Rot. dec. 218. de fid. instr. in nouis, datur tamen pro signis, sigillis, & Notarijs recognoscendis: & ratio, quæ ibi adducitur, est, quia illa sunt probanda per testes quos secum adducere non poterat, nec tenebatur. Si tamen à Iu-

46 dice remissoriali non reciperentur, vtiq; fidem faceret, vt per Paris. cons. 15. li. 4. nn. 6. tutius tamen esset, ad tollendum causam, dubitandi, impetrare commissionem, in qua committatur, quod decernatur remissoria tam super articulis, & receptione testium, quam etiam receptione instrumentorum, & iurium quorumcunq; quæ ad Romanam Curiam nequeunt transportari, & quæ vtraque pars duxerit producenda: eo enim casu ne dum ea, verum etiam quascunque responsiones, & confessiones partes super articulis Iudex remissoria recipere valet; & ea omnia ab eo recipienda sunt, quibus causa instrui potest, vt per Rot. decis. 14. in vlt. de Testibus nu. 3. & sequen. & alias decis. 589. in antiq. de probat. & testibus, & decis. 73. de Testibus, & remiss. in nou. In quo remissoriæ articulo nõ videtur silendum quod licet terminus vnius, vel duorum mensium, qui in ea præfigitur intelligatur præfixus, tam quo ad receptionem iuramentorum testium, quam illorum examen quia non sufficit, testes producere, nisi infra illud tempus examinentur, vt per citatos in eadem decis. 14. nu. 1. & sequen. Tamen cum interdum accidit, quod propter multiplicitatem articulorũ, & interrogatoriorum, vel difficultatem conducendi testes ex par-

49 tibus longinquis, propter quæ euenit, quod productio, & receptio infra tempus impleri non potuit, ideo Rota de æquitate tenuit sufficere testes productos, & iuratos fuisse in tempore, licet examinatio postea facta fuerit, vt ibi in fin. Expleto autem examine, citabitur pars aduersa, siue illius procurator, ad videndum mandari collationari cum proprijs originalibus copiam eorundem testium, & ea, quę collationanda sunt, & collationi huiusmodi interessendum, si voluerit, alias videndum eam fieri sine eius interuentu. Qua citatione facta, & in actis relata, præcedente Iudicis decreto, collatio fiet. Et demum præmissa alia citatione, ad

videndum super omnibus decretum, & auctoritatem Iudicis interponi, & mandari omnia in rotulo remissoriæ introcludi, sigillo Iudicis obsignari, & obsignatum ad Rom. Cur. & suum Iudicem, qui remisit, transmitti. Et idem dicendum, & faciendum erit de dictis litteris compulsorijs, mutandis mutatis, ita, vt supra tradit Vestr. in lib. 6. sui tract. num. 10. In hoc autem articulo remissoriç aduertendum esse censeo, quod si pars petens remissoriam potuit testes examinari facere hic in Curia, seu loco iudicij, & neglexit, & sic testes recesserunt, non potest petere remissoriam ad locum vbi sunt, vt per Paul. de Castr. in §. tutor. in fin. citatum per Afflict. decis. 137. sub num. 4. vbi dicit, hoc esse menti tenendum. Hęc de remissorijs, & compulsorijs dicta sufficiant. Ad propositum exequutionis Breuis negotium redeamus. Si post Breuis exequutionem ex Commissarij parte petitam, contingat prouisum Apostolicum litteras Apostolicas suę prouisionis in forma gratiosa sub plumbo expedire, illis exhibitis, & prçuia rei citatione, ad dicendum contra &c. & videndum decerni mandatum de immittendo prouisum in possessione beneficij, de cuius possessione agitur, Iudex mandatum concedit modo, quem in vltimo libro descripsimus. Hęc addo. Supra relati quatuor termini,

49 quos in hoc exequutionis Breuis iudicio seruari dixi, non seruantur ex parte rei conuenti absolutoriam petentis, verum seruantur ad libellandum, articulandum, & reliqui termini in beneficialibus causis seruari soliti. Consulo tamen reo, vt in commissionem impetret, & illius vigore aduersario terminũ aliquem breuem, & peremptorium substantialium loco, ad docendum de suis iuribus, ac alias ad probandum quicquid vult, & potest præfigi, petat. Quo effluxo, & nihil, quod releuet, docto, Auditor Cameræ ad expeditionem causæ procedat, & sententiam absolutoriam ab impetitis per agentem in præsenti iudicio in rei fauo-

50 rem ferat. Præmissis etiam addo differentiam inter exequutorem, & Iudicem. Quæ est, quod exequutor est ille, qui principaliter datur ad exequendum, & secundario ad coercendum. Iudex vero principaliter datur ad iudicandum inter contendentes, secundario ad exequendum, Abb. in cap. fin. col. 4. versic. sed tu attende, de præsumpt. & in cap. pastoralis. §. quia vero, num. 3. de offic. deleg. Confirmatur præmissa ex illa clausula, quæ in Breui apponitur, videlicet contradictores, &c. quæ extenditur ad coertionem, non autem ad iurisdictionem, vt est glos. in d. cap. fin. quæ tamen intelligenda est, vt talis Iudex possit coercere illos, qui de facto, non autem, qui de iure se opponunt, vt supra retulimus. Hinc est, quod possessor beneficij, quem regulariter

riter intrusum appellamus, non tenetur dimittere possessionem ad simplex mandatum exequutoris: quia in hoc potest resistere de iure, Staphil. in eius tract. de litteris gratiæ, & iustitiæ. Possessor autem nolens dimittere possessionem sine causę cognitione, non dicitur indebite contradicere, cap. fin. de præben. & in cap. super litteris, in fin. de rescript. Rebuff. in forma bonę prouisionis, in verbo contradictores. Quis autem dicatur intrusus, habe-
51 tur in decisione Rotæ 414. in antiquis, quod habens beneficium ab eo, qui titulum dare non potest, ille dicitur intrusus. Et reliqua de intrusione, vide Gig. in Epithoma de intruso, per totam. Intrusus autem, lite pendente, nedum non potest impedire exequutionem sententiæ latæ contra primum rectorem, seu possessorem beneficij, sed etiam exequutio datur contra talem intrusum, Crescen. 217. & decis. 238. in fin. Achill. decis. 2. De tertio. Caputaquen. decis. 287. lib. 1. in manuscript. Couar. pract. qq. cap. 15. num. 7. *Amplius antequam ab hoc exequutionis breuis articulo recedam, & illi finem imponam, hæc pauca infrascripta refero; quod scilicet ea, quæ superius diximus de sententia absolutoria pro reo obtinenda contra actorem, Iudex non ita de facili ad illius absolutionem deueniet, sed cum grano salis causa mature discussa, & omnibus rei circumstantijs consideratis; & demum non nisi prauio rescripto Sanctissimi, quoniam verificata clausula, consilio de subreptione breuis, dici non potest, cum paria sint narrata esse vera, vel de illorum falsitate, seu subreptione, & obreptione dici non posse, vt tenuit Rota, coram R.P.D. Pamphilio, in vna Pampilonen. Archidiaconatus 19. Martij 1593. cui etiam absolutioni videtur obstare doctr. Ias. in l. qui condemnare, sub nu. 4. ff. de re iudic. vbi habetur quod si Papa mandat alicui, ut aliquem excommunicet, non potest tamen absoluere, quãuis excommunicatio, & absolutio in eadem conditione censeatur, quia huic tanquam exequutori fit commissio ad certum articulum, allegat glos. in cap. cum inferior de maior. & obe. & longius in hoc exequutionis articulo præsertim de exceptionibus admittendis, & non admittendis, cumque id mei instituti non sit, de his hactenus.*

DE EADEM EXEQVVTIONE BREVIS. Cap. VIII.

1 *Oris apertio necessaria contra decretum irritans.*
2 *Secus non verificata clausula consilio.*
3 *Quomodo sit pronunciandum contra breue.*
4 *Processus factus ad instan. prouisi Apostolici validus est, & quare.*

Vltra relata in prox. præcedenti cap. non videntur superflue referenda, quod verificata clau-
1 sula constito, de qua in breui, quia tunc illi se opponenti laudabilis est oris aperitio contra decretum irritans, & clausulam sublatam &c. obtinenda à Sanctissimo D. N. in eius signatura, istæ enim duæ clausulæ sic vnitæ claudent os iudici cognoscendi de defectu intentionis Papæ concedentis, & propterea necessaria est commissio, siue supplicatio, vt supra obtinenda, quæ aperiat os iudici super dicto defectu cognoscendi, & iudicandi, vt habetur in decisione Rotæ in vna Cordubeň. Portionis in infrascripta decisione citata, tamen non ita videtur dicendum in exequutione breuis, quod expediri solet constito de vacatione beneficij in mense reseruato, vel alio modo inducente reseruationē propter quam similia breuia conceduntur, quia
2 tunc clausula constito non verificata nō videtur locum esse illius exequutioni, & consequenter Iudex ad rei conuenti instantiam pa to, quod valide pronunciet non esse locū illius exequutioni, & pro
3 pterea cum à molestijs sibi illatis absoluēdum fore, & esse, & huic artic. poterit applicari dec. Rotæ facta in causa Vicen. Beneficij inferius scripta, vsque adeo, quod si gratia non iustificetur decretum irritans tanquam accessorium non operatur aliquem effectū, & possessorem non priuat, vt tenuit Rota in vna Cusen. Cappellaniæ, die ven. 26. Octob. 1601. coram R. P. D. Rodien. & in alia Vicen. Beneficij tenoris infrascripti.

4 Silentio etiam non est inuoluendum in hac breuis exequutione, quod cum alias incontingentia facti in vna Gerunden. beneficij inter alia fuerit dubitatum in Rota de nullitate sententiæ A. C. latæ pro exequutione breuis impetrati nomine Cameræ, & Prouisi Apostolici sub prætextu, quod Commissarius Cameræ nunquam fuerit in causa citatus, vt coram R. P. D. Litta, die Ven. 19. Aprilis 1602. in qua inter alia fuit per DD. resolutum nihil esse cum nomine Commissarij fuerit dumtaxat interpositum ad c[illegible] dum prouisi Apostolici, qui fuit Franciscus Maza, de cuius principali interesse agebatur. Vnde satis est, quod ipse semp[illegible] fuerit citatus glos. in l. de vnoquoque, vbi passim hoc not. dd. de re iudic. Idem etiam fuit resolutum in alia Aegitamen. beneficiorum, coram fel. rec. Clemente Octauo tunc Rotæ Auditore, 19. Ianuarij 1575,

R.P.D.

R.P.D. PAMPHILIO

Vicen. Beneficij Sancti Martini,

Iuna 25. Februarij 1600.

EPITOME.

Eiectus à possessione beneficij vigore sententiæ latæ in exequut. breuis non iustificati restituendus est, quia intelligitur clausula quod defunctus decesserit in possess. sede Episcopali vacante, ex qua inducitur reseruatio propter quam huiusmodi breuia concedi solent.

SVMMARIVM.

1 *Restituendus est eiectus à possessione beneficij vigore sententiæ latæ in exequutionem breuis non iustificati.*
2 *Et quare.*
3 *Non constito de reseruatione beneficij nulliter proceditur ad exequut. breuis, in quo intelligitur clausula constito &c.*
4 *Et datur actio spolij.*
5 *Etiam si in breue sit apposita clausula absque vitio spolij.*
6 *Clausula absque vitio spolij propter verba, stante reseruatione, & quia est antecessoria recipit conditionem principalis dispositionis, quatenus breue sit verificatum.*
7 *Assignatio beneficij, seu institutio Sede Episcopali vacante, spectat ad Cap.*

1 FVit conclusum restituendum esse Benedictum ad possessionem beneficij, à qua fuit eiectus vigore
2 sententiæ latę in exequutionem Breuis non iustificati, intelligitur enim clausula cõstito, quod defunctus decesserit in possessione Sede Episcopali vacante, ita vt exinde inducatur reseruatio propter quã huiusmodi breuia concedi solent, & cum in hac causa resolutũ fuerit hoc beneficium nõ esse reserua
3 tum nulliter fuit processum ad exequutionẽ, & consequẽter datur
4 actio spolij, vt fuit decisum in causa Salamãtina Canonic. de anno 1572.

1572. coram Oradino, & in alia Corduben. Portionis de anno
5 1575. coram Rubeo, vbi quod hoc procedat etiam si adsit clau-
6 sula absque vitio spolij, quæ propter verba, stante reseruatione hu iusmodi, & etiam quia est antecessoria recipit condition. principalis dispositionis quatenus breue sit verificatum. Put. decis. 1. libro primo. Et de clausula, sublata, posita in breui adest decisio Illustrissimi Blanchetti in Vrgellen. Canonicatus de anno 1592. Nec visum fuit dominis obstare in cōtrarium exaduerso deducta, quia non concludunt liberam collationem Episcopi, quæ necessaria est ad effectum, vt beneficium comprehendatur sub regula reseruatoria beneficiorum vacantium sede Episcopali vacanti, quæ capit ea tantum beneficia quæ sunt libere collationis Episcopi, & excipit alia quorum dispositio est Episcopo communis cum alio, vel alijs, aut etiam ad alterius præsentationem, vel electionem pertinent, prout est istud de quo agitur, vt latius habetur in decisione in hac causa facta. Quæ dicuntur de defectu tituli colorati, non placuerunt DD. stante prouisione Benedicti Sede Episcopali vacante obtenta ab Archidiacono Vicen. ad præsentationem capituli, quod præsentando Benedictum coram Archidiacono.
7 Videtur in necessarium antecedens constituisse illum Vicarium ad faciendum assignationem dicti beneficij, seu institutionem, quę sede Episcopali vacante spectat ad capitulum, c. 1. de instit. in 6. Abb. in c. auctoritate extra eodem tit.

Quæ deducuntur contra fidem iurium productorum à Benedicto erunt particulariter videnda.

DE EAD. EXEQVVTIONE BREVIS Apostolici. Cap. IX.

Resolutio signaturæ, quod opponente se exequutioni Breuis remissoria non conceditur.

ET quoniam hæc materia exequutionis Breuis est nobilissimæ importantiæ, & satis quotidianæ, ideo plenius pertractanda, & hæc quoque vltra iam dicta non inutile addere visum est, nec superflue aliqua alia referenda circa remissoriam concedendam Reo contra actorem agentem ad illius exequutionem, quod cum nuper, seu alias contigisset in facto in vna Hispalen. Canonicatus discuti coram A. C. an concedenda sit remissoria, & demum

per

per R. P. D. Beninum tunc eiusdem A. C. in ciuilibus locumtenen. partibus plene informantibus in voce,& in scriptis cum Procuratoribus, & Aduocatis,decretum fuit remissoriam fore concedendam cum clausula sine retardatione vlterioris processus exequutionis breuis,à quo decreto pro parte actoris agentis ad dictam Breuis exequutionem appellatum extitit. Vnde proposita commisssione in Signatura iustitiæ, partibus plene informantibus fuit in ea resolutum remissoriam non fore concedendam,& insimul ab eadem signatura ordinatum eid. R. P. D. Locumtenenti quatenus eundem actorem appellantem ab illius decreto reponeret ex deductis in informationibus Aduocat.quas vna cum alijs exaduerso datis,& decisionibus hinc inde deductis pro clariori intelligentia hic imprimendis curaui.

R. P. Videtur reijcienda commissio appellationis à decreto remissoriæ. Quia est interloquutorium, quod propterea tam ex Concilio sess. 24. cap. 20. quam ex regula Cancellariæ 36. non recipit appellationem.

Non obstat asserta iniustitia Decreti Remissoriæ,eo quod in iudicio summarijssimo immissionis non est admittendus Reus,vt possessor ad probandum suam exceptionem. Quia respondeo,quod in ista materia sic distinguitur. Aut actor in iudicio exequutiuo immissionis probauit incumbentia,& reus fundata intentione per actorem petit dilationem ad proban. suam exceptionem, & reijcitur petitio rei, & ita procedunt,quæ in contrarium allegantur. Aut vero possessor in iudicio possessionis vult probare suam exceptionem antequam actor fundet suam intentionem, & sic possit examinari testes intra tempus iudicij exequutiui,& ista probatio non est reijcienda, sed est admittenda. Bart in l. is à quo, num. 3. ff. vt in poss. legat. esse lic. Neuiz. cons.56. num. 3.& iste est proprie casus noster. Quia pars aduersa ex hactenus deductis non potuit iustificare conditionem Breuis circa familiaritatem Alphonsi. Vltra nec potius super exequutione obtinere sententiā. Ideo caute fecit hæc pars in petenda remissoria, & in præparanda sua exceptione, & D. A. C. etiam prudenter iuxta Theoricam Bart. eam decreuit sine præiudicio,& retardatione processus exequutiui. Quia si prius terminetur processus, quam nostra remissoria adueniat non admittit probationem, alias autem si prius terminetur processus,quam nostra remissoria aduenerit de ea habebit rationem. Quia tunc vere exceptio, & probatio deducitur in continenti, & exceptio quæ oritur ex ventre, & incontinenti affertur nunquam reijcitur glos. in l. si de vi, in fine, versic.

Item

Item quæro,& ibi Bart.num.3. Castren.num.3. circa fin. & seq.ff. de Iudic. Bart.in l. vltima in secunda opposit. & ibi Dec.num.43. Zuccard.num.321. C. de edict. Diu. Adr. tollen.

Non obstat, quod in beneficialibus non detur remissoria possessori, nisi in ultima instantia, quia hic non uersamur in causa beneficiali cum non agatur de titulo, sed de nuda possessione, Verall.decis. 99. prima par. Nec probationes in isto iudicio faciendæ, poterunt aliquod prçiudicium generare in ipsa causa, ubi de petitorio, & titulo beneficij erit agendum. Veral. dec.81. incipien.in una Occesen. in manuscript. Put. decis. 171 erat commissa lib.1.

Ex quibus &c.

Gabriel Falconius Aduoc.

R. P. D. SERAPHINO

Portuen. de Columna.

Lunæ 9. Aprilis 1576.

DOmini pro maiori parte tenuerunt remissoriam dari posse, sed sine retardatione, cum in materia ista possessoria non soleat dari cum retardatione, ex eo quod in huiusmodi remedijs possessorijs non solent admitti exceptiones altiorem indaginem requirentes, nec illæ, quæ in continenti possunt probari per ea, quæ deducuntur à Dominis aduocatis Illustrissimi D. Iulij.

Nec obstat quod regula sit, quod in prophanis passim datur remissoria sine fumo, & cum retardatione, quia procedit in iudicijs ordinarijs, & licet aliquãdo detur in possessoris recuperan.& alijs exequutiuis, tamen procedit vbi exceptio proban. respicit possessorium ipsum, non autem petitorium, sed in casu isto exceptio proposita contrauentionis uon detrahit possessorio, nisi per viam petitorij, quod est suspensum; ideo non debet admitti exceptio percutiens petitorium, & quæ venit proban. in longinquis partib. cum in Saluiano non detur mixtura petitorij, & ita procedunt in con-

contrarium allegata, an semper in omnibus possessorijs daretur remissoria super articulis concernentibus petitorium, quod semper absorbet possessorium.

R. P. D. DECANO

Oscen. Canonicatus.

Luna 9. Martij 1592.

FAel. Rec. Greg. XIIII. prouidit de hoc Canonicatu D. Ludouico Virto prætextu quod esset reseruatus vigore regulæ octauæ per eum editæ in qua reseruat suæ dispositioni omnia, & singula beneficia reseruari solita, quæ à die obitus fel. recor. Sixti V. prædecessoris sui, vsq; ad diem assumptionis suæ sanctitatis vacauerunt, & adhuc vacant, deque illis per quoscunq; ordinis collationes, vsque ad diem prædictæ assumptionis dispositum non fuerit vigore dictæ gratiæ obtinuit expediri litteras in forma Breuis de capienda possessione nomine cameræ directas A. C. cum clausula, vt constito quod Ioannes possessor de mense Octobris obijsset, & per ordinarium Collatorem vsque ad diem assumptionis suæ de eo mense dispositum fuisset corporalem possessionem apprehenderet.

Huius Breuis vigore processum fuit coram A. C. qui tulit sententiam declaratoriam contra Martinum de Sãtolana prouisum à Capitulo Oscen. quod prætendit ex quadam concordia antiqua habere ius conferendi Canonicatus dictæ Ecclesiæ pro tempore vacantes. Ab hac sententia fuit appellatum, vt me adiuncto d. A. C. videretur an esset locus exequutioni Breuis, & quatenus illi locus esset, vt ego procederem in causa appellationis. Ideo emanauit dubium, an sit locus exequutioni in casu de quo agitur per huius resolutionem discussum fuit. An exceptio Martini dicentis de hoc canonicatu fuisse prouisum ante reseruationem Gregorij legitima sit, & probata, exhibuit autem prouisionem d. Canonicatus sibi factam à Capitulo sub die sexta Nouembris 1590. quæ præcedit reseruationem per mensem, & instrumentum pos-

possessionis captæ tertia Decembris eiusdem, nec non ad docendum de iure Capituli produxit quoddam transumptum statuti Ecclesiæ editi. anno 1445. In quo cauetur vt collationes, & prouisiones Canonicatuum, & præbendarum spectent ad Capitulum produxit etiam nonnullas collationes per Capitulum factas, & dedit articulos ad probandum effectuationem, & obseruantiam, quæ tamen iura, & testes non fuerunt admissi per A. C. sed processum ad sententiam declaratoriam, de cuius exequutione agitur.

Domini tenuerunt non esse locum exequutioni Breuis, sed esse in causa appellationis cum in actis constet de prouisione Capituli, quæ præcedit reseruationem, quæ licet per se, si nihil aliud doceretur non impediret exequutionem litterarum Apostolicarum, vt per Sarn. in allegat. quæstione 37. de triennal. tamen cum doceatur de iure capituli contrarium esse standum.

Non obstat quod dicitur non probari concludenter istam conuentionem, seu statutum ex quo non est in forma probanti, quia in hoc Aud. C. grauauit Martinum ex quo non admisit eum ad probandum suam exceptionem, quæ omnino admittenda erat, cum orietur ex ventre ipsius Breuis. Bartol. in l. prima, §. & parui, versiculo 5. quod si aut clausulam Cassad. decis. 10. de reseruat. numero 2. Fab. decis. 36. libro primo, Sarnen. in Compend. sig. numero 84. Maxime cum hoc Instrumentum fuisset formiter productum, & verificabatur ex forma, & extractione, & productione de eo facta in alia causa Oscen. iurisdictionis in Rota, & in omnem euentum debebat concedere dilationem ad illud formiter extrahendum.

Neque obstat, quod cum dicta concordia non fuerit confirmata expirauit morte illius Episcopi cum quo fuit inita, quia præfata concordia fuit facta nomine dignitatis successorum, ideo potuit à successoribus obseruari, prout de obseruantia hoc casu datur maximum argumentum, quod in hac eadem vacatione vacarent simul ex eiusdem persona dignitas, & Canonicatus Episcopus prouidit de dignitate, Capitulum vere de Canonicatu, & dati fuerunt etiam articuli ad probandum obseruantiam, qui erant admittendi, cum ex ea tribuatur fides scripturæ, quæ alias non est in forma probanti, vt per Bald. consil. 400. libro quarto, Aymon. consil. 101. numero 4.

R. P. D.

R. P. D. PENIA

Salamantina, & Abulen. Beneficij.

Die Mercurij 9. Iunij 1599.

Rota censuit Don Ferdinandum Mexia de Mendozza non fuisse familiarem bo: mem: Cardinalis de Mendozza ad effectum, vt beneficia per eius obitum vacantia remanserint reseruata, nam cum ad istum effectum requirantur mensa, & dens Sarnen. in reg. de impetran. benefic. vacan. per obitum familiaris Cardinalis, q. 13. & ex qualitate personæ receptione, & intentione seruien. colligatur quis sit vel non sit familiaris in casu proprio, hæc omnia excludebant familiaritatem.

Primum, qualitas personæ Ferdinandi, qui cum esset Nepos Cardinalis ex sorore ex nobilissima progenie, licet cum Cardinali conuersaretur, non tamen morabatur in eius palatio tanquam familiaris seruiens, vel tanquam Nepos, & sanguine Cardinali coniunctus. Neque Ferdinandus prætendebat D. Cardinali inseruire tanquam familiaris Sarnen. d. q. 13. Franc. in c. fin. de verb. signific. nu. 14. lib. 6.

Receptio etiam excludebat familiaritatem, quia Ferdinandus non fuerat receptus in Palatio Cardinalis, vt seruiret, sed vt studeret, & propterea deputatus illi fuerat Magister, qui eum in litteris humanioribus instrueret, sicut quotidie actu instruebat. Vnde cum intentio Cardinalis recipientis non fuisset, vt Ferdinandus deputaretur ad aliquod honestum seruitium Cardinali impendendum, cessabat familiaritas, cum ille dicatur familiaris in hac materia qui deputatur ad aliquod honestum seruitium impendendum, Franc. in dicto capitulo final. numero 14. de verborum significatione libro sexto, Mandosius in regul. de impetran. per obitum fam. Card. quæst. 10. num. 3.

Denique intentio recipientis, & recepti familiaritatem penitus excludebant, nam notum erat Cardinalem non recepisse Ferdinandum, vt sibi inseruiret; sed vt litteris operam daret, & stu-

& ſtudia virtutum amplecteretur, & hanc Cardinalis intentionem probabat tractatus, & reputatio, quia neque Cardinalis tractabat Ferdinandum tanquam familiarem, neque Ferdinandus communiter reputabatur tanquam familiaris, vt teſtes aſſerebant, quod ſufficit ad excludendam familiaritatem Simonet. tract. de reſeruat. quæſt. 24. Bellamer. deciſ. 612.

Reſpectu Ferdinandi recepti ſatis probatum erat, eum non acceſſiſſe ad Palatium Cardinalis tanquam familiaris, ſed tanquam nepotem.

Neque prædictis obſtabant deducta per informantes pro Ioanne Gaetano. Quod Ferdinandus eſſet Commenſalis Cardinalis, & viueret illius expenſis, & quædam eiuſdem Cardinalis impetrata exequeretur, & coram eodem Cardinali ſtaret capite aperto, & ſimilia. Quia reſpondetur primo, quod ceſſante animo vtriuſque recipientis. & recepti iſta omnia non operantur familiaritatem. Sarnen. dicta quæſt. 13.

Secundo, Reſpondebatur Ferdinandum iſta omnia præſtitiſſe non tanquam familiarem, ſed tanquam Nepotem, atq; ex his reſpondebatur ad dicta teſtium pro contraria parte examinatorum quamquam non admodum vigerent.

HISPALEN.

ARCHIDIACONATVS,

& Canonicatus.

R. P. Vel eſt ſignanda commiſſio, vel eſt ordinandū, vt D. Don Franciſcus reponatur à decreto remiſſionis. Quia in exequutiuis non datur reo remiſſoria etiã ſi petatur ad probandum exceptionem, quæ de natura iudicij exequutiui admittitur, quia intelligitur ſi talis exceptio admiſſibilis incontinenti probetur, & ideo ſtylus Curię emanauit, quod decernatur mãdatũ, niſi infra tres probetur dicta exceptio admiſſibilis. Quia ſtylus Curię arbitratur id eſſe in cõtinenti, Galleſ. in ſua obligat. Camer. ad 4. par. q. 1. n. 17. & 18. cũ ſeq. Ratio vero remiſſorię non eſt probare infra tres, nec in continenti, ideo bene ſequitur, quod in exequutiuis nõ detur remiſſoria.

Et idem eſt in iudicio adipiſcendæ, in quo reus non admittitur ad probandum exceptionem admiſſibilem, niſi in continenti probetur gloſ. viden. in l. ſecunda in verb. quamuis.

C. de

de edict.diu.Adrian. tollen. & ibi Doctor. omnes, & singulariter Iacob.de Sancto Georgio,num.6. & 7. qui dicit esse in continenti, quando probaretur infra tempus, intra quod causa expediretur si talis exceptio non fuisset opposita. Dec.viden.in l.fin. C.de edict. diu.Adrian.tollen.sub n.43.versic. non omitto.Menoch.de adipis. remed.4.num.730.& seq.

Et ita in terminis,quod in possessorio adipiscendę non detur remissoria cum retardatione. Quia non admittuntur exceptiones altiorem indaginem requirentes,fuit resolutum coram Illustrissimo Cardinali Seraphino in Persuen.de Columna 9.Aprilis 1575.cuius copia datur in summ. num.1.

Nec obstat,quod eadem decisio dicat,quod aliquando fuit data remissoria in possessorio recuperand. quando exceptio probanda respicit possessionem, quia procedit quando nulla probatio est facta ex parte actoris, si vero ex parte actoris aliqua probatio etiam semiplena est facta denegatur remissoria reo etiam in possessorio recuperandæ, quia non est permittendum reo petere remissoriam in istis materijs, postquam actor saltem semiplene in curia probauit.Cassad.decis.2.de dilat.num.2.

D. vero Don Franciscus non solum semiplene, sed etiam plene reseruationem probauit.

Et est clarum, quia etiam si exceptio respiciat ipsum possessorium non admittitur reus ad illam probandam, nisi offeratur probatio in continenti.Rota decisione 11.de restitut.spoliat.in antiq. Put.decisio.197.lib.3.qui num.4.dicit,quod omnis exceptio respiciens possessorium admittitur, & num.6. & 7.dicit id esse verum si in continenti probetur,& non alias,& non est quidem probare in continenti petere remissoriam, quia id requirit altiorem indaginem,vt dicitur in d.decis.Portuen.

Decisio igitur Portuen. intelligitur in possessorio recuperan. in quod proceditur ordinarie per tres sententias de iure Canonico, & nihilominus non datur remissoria si actor saltem semiplene probauit in possessorio, aut adipiscendæ, quod est remedium exequutiuum nunquam datur, præsertim postquam actor probauit. Quia non admittitur reus ad probandum, nisi velit in continenti probare etiam si exceptio possessorium respiciat, ad Rotam, & Put. vbi supra,& ad gloss.in d.l.2.C.de edict. Adrian.tollen.cum alijs supra allegatis.

Non obstat,quod soleat dari remissoria cum clausula,sine retardatione, quia procedit quando iudex iudicij exequutiui est quoq. competens iudicij ordinarij, quia tunc datur sine retardatione probationis fiendæ vigore remissoriæ, quæ possit seruire iudicio

 ordi-

ordinario. Neque refert si dicatur, quod poterit esse, quod A.C. superſedeat in expeditione cauſæ donec remiſſoria exequatur, & ad Curiam tranſmittatur. Quia iam vt ſupra dixi non poſſe dari talem remiſſoriam cum tali intentione differendi expeditionem, quia reus non admittitur ad probandum, niſi in continenti probet ad prællegata.

Maxime ex quo ex datione dictæ remiſſoriç reſultaret aliud maximum inconueniens, videlicet quod pars aduerſa haberet remiſſoriam in beneficialibus, nam poſtquã non poteſt dari in iudicio exequutiuo neceſſario illius effectus erit coferendus in tempus quando cauſa futura eſt beneficialis, in quibus beneficialibus non datur remiſſoria, neque in petitorio, neque in poſſeſſorio, niſi cum promiſſione de ſtando vnicæ ſententiæ, & poſito beneficio ſub ſequeſtro. Hercul. Senerol. de remiſſ. c. 17. ſub n. 1.

Addo, quod aduerſarius non eſt legitimus contradictor, ideo non auditur appellando, vel excipiendo, ſed ſufficit, quod non amoueatur ab intruſione ipſo non citato, vt producat titulum ſi vult haberi pro legitimo contradictore, vt fuit reſolutum in ſignatura Iuſtitiæ, coram R.P.D. meo Carreto, qui deciſionem de ordine ſignaturæ extendit, & in Rota coram Illuſtriſſimo Cardinali Seraphino in Pientina beneficij 13. Aprilis 1578. cuius copia datur in ſummario num. 3. ideo tanto minus eſt danda remiſſoria.

Quare, &c.

Gyneſius Proyda Aduocatus.

ILL.^mo SERAPHINO

PIENTINA BENEFICII.

Veneris 13. *Aprilis* 1576.

FVit reſolutum, neque Fuluium, neque Nicolaum impedire poſſe quo minus procedatur exequutiue ad immiſſionem, non quidem Fuluius, quia per reſignationem amiſit ius, & poſſeſſionem itaque non eſt legitimus contradictor in hoc iudicio, neque etiam Nico-

Nicolaus, quia eo citato fuit processum ad sententiam, à qua regulariter non datur appellatio, & non impedit exequutionem articuli immissionis. Neque obstat, quod post sententiam fuit à Nicolao productus titulus Apostolicus, quia ad effectum impediendi exequutionem non releuat productio tituli post sententiam, vt per Bart.in l.final.num.19.per totum.C.de edict.diu.Adr. toll. nisi per huiusmodi titulum appareret de bono iure edentis, quod non applicatur casui isto, in quo potius detegitur contrarium, cum sit posterior tituli R.P.D.Martij, vltra multa alia, quæ in facto deducûtur, ex quibus detegitur nõ ius Nicolai illud, quod tradunt Doct. & præcipue Felyn.in c.fin.de præsumpt. Domini intellexerunt procedere, vbi contradictor, qui possidet, & exhibet titulum ante sententiam, non autem post sententiam, maximè in casu isto, in quo non reperitur causa appellationis, imo videtur per resignationem denegata, cum mandet procedi ad vlteriora legitimam exequutionem, & postquam signatura, seu Princeps causa cognita, ita rescribit, non possumus à forma rescripti recedere, vt in simili decisum fuit, die duodecima præsentis mensis in vna Lucana Canonicatus coram R.P.D. meo Bubalo, &c.

Hispalen. Archidiaconatus.

R. de Pater. Non constat de titulo aduersariorum in actis Ideo non potest dici, quod sint legitimi contradictores, & licet citati non ideo per citationem fuerint effecti legitimi contradictores, quia fuerunt citati tanquam intrusi, ex quo nemo potest remoueri ab intrusione non procedente prius citatione; cap. licet Episcopus, de præbend. in 6. Ideo cum non constet de titulo, non sunt admittendi ad probandum nedum extra curiam per viam remissoriæ, ver. neq. in curia, vt dixi.

Nec est verum in facto, quod Cardinalis habeat indultum beneficiorum familiarium Cardinalium. Et quod ista exceptio non reseruationis sit admissibilis in isto iudicio non applicatur, quia in primis debebant aduersarii ostendere titulum, idest probare se esse legitimos contradictores, vt admitterentur ad probandum exceptionem admissibilem: secundo debet exceptio admissibilis probari in continenti, ideo cum remissoria ad partes non sit probare in continenti non erat danda.

Non obstat doctrina Bartol. in l. si is à quo, num. 3. ff. [illegible] legatur, per quam dicitur [illegible], [illegible]

antequam familiaritas probetur, quia Bart. id non dicit, sed dumtaxat dicit quod antequam actor probet potest admitti in exequutiuis reus ad probandum infra tantum temporis, infra quod verisimile sit, quod actor probare poterit suam intentionem.

Ex tribus igitur doctrina Bart. non solum applicatur, verum etiam facit contra partem aduersam.

Primo, quia nos dicimus nostrum principalem iã probauisse suam intentionem, & petimus expeditionẽ causę, & citauimus ad sententiam, quam non curauimus h ibe e, quia R.P.D. Locũ enens decreuit remissoriam cum clausula, sine retardatione, & sufficit nobis dixisse, quod probauimus, ut ordinarius non admittatur, quia si non probauimus poterit iudex dare absolutionem aduersarijs, & sic sine remissoria habebunt eorum intentum, sed quia probauimus aduersarij petunt remissoriam, qua non egerunt si non probauissemus.

Secundo, quia quis dixit parti aduersæ, non egemus tantum tempus ad probandum, quantum est necessarium prò exequenda remissoria in partibus, hoc enim est absurdum, & si egeremus probationibus illas hic in curia possemus infra quatuor dies facere.

Tertio, quod sufficit non solum probauisse, sed etiam semiplene, vt reo non detur remissoria, vt dixi in informatione.

Non obstat, quod remissoria sequuta coram A.C. faceret fidem in Rota, quia id procederet si fuisset exequuta antequam pronunciasset, sed si prius pronunciat remanet sine iurisdictione, ideo non facit fidem, nam decisiones exaduerso allegatæ loquuntur de probationibus factis coram exequutore dum lis penderet coram eo, quę coram eo non pendente non poterit examinari amplius.

Et quia vt cunque sit remissoria non debet dari, tum quia non datur in exequutiuis, tum quia non datur in beneficialibus, nisi posito beneficio sub sequestro, & alijs adimpletis, de quibus in informatione.

Non est verũ, quod causa super possessione beneficij sit prophana, quia est beneficialis ad effectum, vt tanquam talis sit summaria, sicut cæteræ beneficiales, addit. ad Vest. in prax. lib. 9. cap. 1. de caus. sum. sub num. 3. & ita seruatur, quod nec in possessorio, neque in petitorio datur remissoria in beneficialibus, nec Verall. exaduerso allegatus applicatur, quia non loquitur ad istum effectum vltra, quod in exequutiuis non datur, vt dixi remissoria.

Quare, &c.

Gymnesius Proijda Aduocatus.

SI-

SIGNATVRA IVSTITIAE

R. P. D. RVEDA

PROPONENTE.

Hispalensis Archidiaconatus, Canonicatus, & Beneficiorum.

PRO

Ill. D. Cameræ Apostolicæ Commissario, & D. Franc. de Arugna pro eius interesse.

Contra

DD. Hieronymum Leyua, & litis Consortes.

IVRIS CVM COPIA DECISIONVM.

Resolutio Signaturæ A. C. Reponat.

DE EADEM EXEQVVTIONE BREVIS. Cap. X.

Modus formandi instrumentum declaratorie contra Capitulum, seu Vniuersitatem, vel Collegium, & aliqua alia de fructuum liquidatione.

1 HAEC exequutionis Breuis Apostolici materia est satis grauis, & propterea erit aduertendum, quod si contra Capitulum, Vniuersitatem, aut Collegium sententia declaratoria fertur, debet ferri cum modificatione apponendo semper, nisi infra 15. dies à die intimationis præsentis nostræ sententiæ declaratoriç, seu instrumenti eis facien. computan. realiter, & cum effectu ipsi sententię paruerint exnunc, prout ex tunc suspensionis à diuinis, interdicti ingressus Ecclesiæ, aliasq. Ecclesiast. sententias, censuras, & pęnas in eisdē litteris contentas ob illarum non paritionem, & fructuū non tra-

 ditio-

ditionem damnabiliter incidisse, & incurrisse, quo vero ad intrusum habes formam, de qua in 4. lib. quodque in hoc casu non sufficiat, verbalis dimissio habetur in decisione inferius scripta.

R. P. D. LITTA

PAMPHILONEN. DE IANZI.

14. Decembris 1598.

EPITOME.

NE detur declaratoria non sufficit verbalis, sed requiritur realis, & effectualis dimissio possessionis.

SVMMARIVM.

1 *Declaratoria potest dari nisi infra certum tempus paruerit.*
2 *Frustra condamneretur nisi sequeretur compulsio paritionis rei iudicatæ.*
3 *Dimissio verbalis non sufficit, sed facto desisti debet.*
4 *Factum magis, quam verba expectantur.*
5 *Pro fructibus non liquidatis non datur declaratoria.*
6 *Pro expensis quando possit dari non obstante appellatione.*

1 DOmini censuerunt posse dari declaratoriam contra Antonium, nisi infra certum tempus paruerit, quoad realem, & effectualem dimissionem possessionis beneficij de quo agitur ea moti ratione, quia frustra quis condemnaretur nisi ex
2 post facto omnis iuris remedio compelleretur cum effectu parere iudicato.
3 Nec sufficit in hoc casu verbalis dimissio, quam fecit Antonius stante, quod in partibus non desistit facto, & per interpositas personas, vt ex litteris missiuis constat probare impedimentum ne dictæ sententiæ Rotales exequutionis demandarentur, quo fit, vt
4 hoc in casu magis factum expectari deberi, quam verba, quæ malitiose

litiose, & ad elidendum Rotæ iudicium proferuntur, ad tex. in l. 1. & per totum titulum. C. plus valere, quod agitur.

5 Quod ad fructus, in quibus idem Antonius fuit condemnatus. Domini tenuerunt non posse dari declaratoriam, ex quo non sunt adhuc liquidati, vt fuit tentum in vna Salamantina professionis, vigesima sexta Iunij proxime præteriti anni, coram R. P. D. meo Decano.

6 Quo vero ad expensas, in quibus Antonius ipse, & vniuersitas simul condemnati fuere censuerunt DD. posse dari declaratoriam contra vtrunque non obstan. quod fuerit appellatum ab excessiua taxatione dictarum expensarum. Tum, quia clare constat ex actis taxationem in aliquo non esse excessiuam. Tum etiam, quia infra annum non fuit citata pars aduersa ad dicendum contra commissionem causæ appellationis quo fit, vt tanquam deserta appellanti suffragari non potest. Castel. dub. 37. tract. in prax. lib. 7. cap. vlt. num. 9. & 10.

Amplius huic articulo liquidationis fructuum videtur etiam addendum qualiter in vna coram R. P. D. Chiroga die 18. Decēbris 1556. pro capitulo de Duebla contra Clerum, fuit dictum, quod post rem iudicatam erat commissa causa liquidationis fructuum, & erant datæ exequutoriales tā pro exequutione sententiarum quam pro fructibus liquidatis, & a sententia liquidationis fructuum erat appellatum, & dubitatum, an vigore commissionis ex eo, quia non fuisset legitime interposita appellatio essent decernendæ exequutoriales. & fuit resolutum, quod appellatio erat legitime interposita, quia causa commissa super liquidatione fructuum est effecta noua causa, vnde sententia est diffinitiua à qua datur appellatio ex late deductum in eadem decisionem, & alia, Imolen. Castri coram Chisanen. 30. Maij inter Comitem Imolen. & DD. de Campegijs in qua erat lata sententia restitutoria possessionis Castri in fauorem DD. de Campegijs cum condemnatione fructuum, & expensarum, & petebatur, quod vigore Egidianæ ea exequeretur in qua fuit dubitatum an esset locus Egidianæ, & fuit resolutum illi locum esse etiam in Castro per decisionem Putei primam, secundam, & tertiam, de Aegid. & fuit dictum non obstare condemnationem fructuum, quia quoad illos appellatio datur, quæ non impeditur Egidiana, & similiter non obstat, quod in illo iudicio videatur etiam apposita exceptio dominij, & sic causa videatur mixta propter productionem tituli ex quo in Castris de necessitate est probandus titulus ideo causa non est mixta ex ibi deductis.

Quomodo autem sit facienda probatio super illorum liquidatione habetur per Puteum decisione 9. lib. 1. in princip. vbi hanc liquidatio-

[illegible] dicitur posse fieri per testes deponentes, quod fructus possunt valere tantum singulis annis, fertili cum sterili computo, & deductis oneribus, & impensis assignando bonam rationem, vt ibi, sed de his hactenus, & licet hic aliqualiter transgredi videamur, tamen vt cunque sit attenta grauitate rei, de qua infra dicetur, hæc quoque pauca de excommunicatione, & absolutione tanquam de materia satis quotidiana visa sunt referenda, vt puta, quod Iudex, a quo potest appellantem à se iniuste excommunicatum absoluere. Lancellott. in secunda parte, cap. 12. de attent. appell. pend. limitatio. decimasexta, sub numero sexto alleg. Dd. in cap. qua fronte, secundum vnum intellectum, præsertim Franc. ibi sub numero nono, & melius sub numero 27. de appellat. & idem Lancellott. limitat. 23. numero quinto, eodem titulo, vbi quod sicut excommunicatio etiam iniuste lata, tamen ligat, ita etiam talis absolutio licet sit iniusta, tamen debet soluere cum absolutio, & excommunicatio paribus passibus ambulent, vsque adeo, quod affictio cedulonum contra eum, qui fuerit excommunicatus fieri non potest, vt in cap. 12. limitatione 21. numero 42. eodem titulo.

DE TERMINO REMISSORIAE, Cap. XI.

Aliqua de termino remissoria.

NOn videtur prætereundum, quod licet regulariter terminus remissoriæ currat à die consignationis portiori, vt supra meminimus, tamen in hoc A. C. tribunali à pluribus annis citra non ita fit, prout antiquitus fieri consueuit, sed cum hac distinctione, videlicet aut conceditur reo illam petenti, vt plurimum ad differendam causæ expeditionem, & tunc quia videtur calumniose peti terminus, qui præfigitur incipit currere à die decreti remissoriæ, aut vero actori conceditur, & tunc, quia cum ex longiori dilatione, nihil deperiat reo præfigitur terminus à die præsentationis Iudici faciendæ remissoriali, quod non videtur rationi consonum, cum actor quoque debet venire cũ sacco parato, & etiam quia in iudicijs semper æqualitas seruetur, & præsertim circa media iudicij actori sicut reo fa- cietur propterea ab antiqua practica censeo non esse recedendum, quando autem constaret Iudici dilationem à reo petitam fore ca-

lum-

calumniosam, quia tunc ea pendente præuia illius reuocatione valide ad expeditionem causæ procedet, vt per Gabriel. concl. 2. lib. 2. sub num. 23. de dilationibus.

DE EXEQVVTIONE LITTERARVM Apostolicarum in forma gratiosa expeditarum, & fulminatione processuum super illis.

Cap. XII.

1 *Processus in exequutione litterarum Apostolicarum in forma gratiosa antiquitus seruari solitus.*

2 *Processus fulminati in hoc negotio non conceduntur in ampla forma, vt superius, & concessi non exequuntur.*

3 *Monitorium in hoc iudicio necessarium.*

4 *Quare modus expediendi breue pro exequutione litterarum Apostolicarum adinuentus.*

5 *Quo pacto Auditor Cameræ ad exequutionem litterarum huiusmodi procedit.*

6 *Exceptiones rei in hoc iudicio nisi ex litterarum ventre oriantur, non admittuntur.*

7 *Si reus aliquid prætendit petitorio agit.*

8 *Committat reus petitorium in Rota dum causa possessorij pendet.*

9 *In beneficialibus quocunque iudicio agitur titulus requiritur, & quando.*

1 IN exequutione litterarum Apostolicarum in forma gratiosa expeditarum solebant antiquitus pro possessionis assequutione processum fulminatum ab Auditore Cameræ, vti quarumcumque Apostolicarum litterarum exequutore, licet in illis non esset Iudex nominatus, vel per officium Archiuij Ro. Curiæ obtinere. Qui processus erat nimium rigorosus, & Iudices in eo eligebantur sub exequutores in partibus arbitrio prouisi, qui licet in eisdem litteris fuerit apposita clausula (vocatis vocandis,) (quo casu Iudex pro illarum exequutione deputatus tenetur obseruare formam iudicialem, vt per Abb. in cap. exhibita, num. 6. de iudicijs. Imo etiam exequutor datus cum ista clausula, non est merus exequutor, sed mixtus, & consequenter tenetur assumere partes iudicis, vt in cap. exhibita & ibi Abb. num. 6. Felyn. num. 4. de iud.) tamen cen-

furas statim fulminabant, & ad alios actus valde praeiudiciales procedebant, non vocatis, neque auditis interesse habentibus, nec illorum iuribus consideratis.

2 Quamobrem processus denegati fulminati isti ita fuere, nec ita passim conceduntur; & si fuerint alicui intruso intimati, non datur illis exequutio, vt prius solebat. Consueuerat enim antiquitus absque aliqua personali citatione, sed tantum per contradictas seruato processu, ad exequutionem illarum procedi, & praecedentibus terminis ad docendum se paruisse 1. pro 1. 2. pro 2. 3. pro 3. &
3 4. pro 4. declaratoria concedebatur, vt in cap. 1. in princ. praesentis libri retulimus, qui omnes supradicti termini singulatim, vnus successiue post alterum necessario seruandi sunt, vt tenuit Rota in vna Carthaginen. Pensionis, in qua ego fui procurator coram Sanctiss. D. N. PP. tunc Rotae Auditore, die 4. Februarij 1584. Modo autem in exequutionem litterarum praedictarum monitorium Aud. Cam. requiritur ad hoc, vt reus citatus certum habeat iudicem, & Notarium, coram quo comparere, & iura sua deducere pos-
4 sit. Verum quia ad exequutionem similium litterarum Auditorem Camerae, tanquam ordinarium Iudicem, & potius sua ordinaria, quam delegata procedere olim videbatur, & super appellatione concedenda dubitabatur, & aliquoties concessa fuit, cautiores facti negotiatores expeditionem Breuis in litterarum fauorem procurarunt, quo A. C. iniungitur, vt conditito de litteris ex-
5 peditis, prouisum in possessionem immittat. Et stante hoc Breui A. C. est Iudex exequutor delegatus, & nihil aliud habet agere, quam à Papa in Breui commissa exequi: Monitorium scilicet ad partes visis litteris, & verificata clausula (constito) concedere, & subinde aduersus intrusum procedere modo, de quo in proximo prae-
6 cedenti cap. loquuti fuimus. Nec solet reus in suis proponendis exceptionibus audiri, nisi illae ex litterarum ventre forsitan orian-
7 tur, Cassador decisio. 10. de rescript. Gomes. in regul. 75. Quae exceptio impedit illarum exequutionem, & etiam clausulam sine retardatione, Gomes. in comp. vtriusque singn. confirmat. Cassador. vbi supra. Et si aliud aliquid reus praetendit, in petitorio agat, litterarum exequutione non retardata, aut beneficij possessione dimissa.
8 Prudentes rei procuratores, qui vident iudicium hoc exequutiuum retardare non posse, causam super petitorio in Rota committi, & ad illius expeditionem pari passu deuenire curent, vt cum sententia in possessorio lata fuerit, in petitorio pariter feratur; & sic actor breui sententia sua in possessorio lata gaudet: quia simul ac sententia in petitoria fertur sequestrum super fructibus beneficij conceditur.

Notan-

9 Notandum est amplius, quod in huiusmodi causis beneficialibus, & spiritualibus titulus saltem coloratus concurrente alio possessore cum titulo est probandus, siue hoc iudicio possessorio adipiscendæ, siue retinendæ, aut recuperandæ, Aegid. decisione 17. Rota 21. de restitut. spoliat. in nou. Guid. Pap. quæstio. 85. Dec. in l. fin. column. 5. de edict. diui Adr. toll. Aym. cons. 258. num. 9. versic. 1. quoties lib. 2. late Menoch. in 15. remed. recup. poss. num. 458. & ratio, quia tales beneficiati non dicuntur domini bonorum spiritualium, seu Ecclesiasticorum, sed in his habentur loco administratorum, qui prius omnibus obligantur ostendere mandatum, l. si quis inficiatus, ff. de depos. Io tantum, quod sine titulo præsumitur intrusio cor. de reg. lib. 6.

Amplius dicendum videtur, quod istud iudicium exequutionis litterarum Apostolicarum in forma gratiosa expeditarum, in quibus Auditor Cameræ est exequutor deputatus, potest exemplificari interdicto immittendæ, vbi quod exhibitis litteris, illisque summarie, & extraiudicialiter verificatis si possessio beneficij vacua fuerit datum mandatum de immittendo prouisum Apostolicum in illius possessionem præmissa citatione per proclama contra quoscunque interesse putan.

Si vero possessio plena erit, tunc fiet monitorium contra intrusum de demittendo possessionem prouiso Apostolico, cuius formam habes inferius in 4. libro.

D E E X E Q V V T I O N E exequutoriallum Rotæ, & aliarum sententiarum. Cap. XIII.

1 *Exequebantur antiquitus exequutoriales Rotæ, nullo præcedente monitorio.*

2 *Contrarium hodie seruatur.*

3 *Sententias extra Curiam latas Auditor Cameræ non exequitur, nisi vigore commissionis.*

4 *Secus si debitor reperitur in curia, & quomodo tunc procedatur.*

EXE-

1 EXequutoriales Rotæ legitime intimatæ solebant
antiquitus exequi more litterarum Apostolica-
rum nullo præcedente monitorio, sed tantum
per contradictas, seu publicum edictum; seruatis
quatuor terminis ad docendum se paruisse litte-
ris exequutorialibus 1.2.3. & 4. Attamen, quia
2 in Signatura fuit super hoc pluries disputatum,
& exequutionem eiusmodi non, nisi præuio monitorio, conceden-
dum esse assertum; cum reus certum non habeat iudicem, coram
quo ad exequutionem impediendam comparere deberet (quod ta-
men intellige, quatenus potestas exequendi non fuerit Auditori
Rotæ specialiter commissa, quo casu idem Auditor non potest se
in illarum exequutione intromittere, vt in vna Guesual. coram
Guido bono 12. Iunij 1553.) Auditor Cameræ à multis annis citra
se ab huiusmodi exequutione abstinuit, nec eam concedere voluit
nisi præuio legitime exequuto monitorio.

3 Præterea dictum fuit, Auditorem Cameræ non exequutorem sententiarum extra Rom. Curiam latarum, quas alias suæ ordinariæ auctoritate exequi solebat, & ideo nisi fuerit ei vigore commissionis iurisdictio attributa, ad hanc exequutionem non procedere.

4 Si autem debitor, contra quem est procedendum, in curia reperiatur, exibetur illa sententia, seu mandatum de partibus ad docendum de credito, ad effectum assecurationem iudicij petendi, vel alias ad effectum iurium, non autem exequendi, nisi vt supra dixi, seu alias, nisi Iudex de partibus, à quo simile mandatum emanauit per suas litteras hortatorias imploret officium ipsius Auditoris, quia tunc Auditor ad illius exequutionem procedere consueuit, vt magis late, & distincte inferius explicabimus. Iudex enim de partibus, licet nullam habeat iurisdictionem in Ro. Cur. tamen potest requirere alterius iurisdictionis Iudicem, vt eius sententiam exequatur, vt per Hyp. de Mars. in singul. 138. in verbo Iudex vnius territorij. Idque sine difficultate procedit ad litteras, & preces Iudicis proferentis sententiam. Paul. de Cast. in l. cum quædam, ff. de iurisd. omn. iud. n. 5. alias no. Bart. in l. cum vnius. §. non. ff. de bon. aut. iud. poss. Castr. cons. 39. n. 3. vol. 1. & si nolit exequi primus Iudex, quid facere teneatur, dicit Ias. in l. cum quidem. ff. de iurisdictione omnium iudi. n. 19. & 20. vide tamen limitationem de qua per eundem Mars. eodem singul. d. num. prope finem, versic. tene menti. Secus sine litterris hortatoriis, vt in l. properandum. §. sin autem. C. de iudic. Et idem dicendum erit de citatione facienda contra subditum existentem extra suum territorium. Solet enim tunc mitti nuncius citantis, vt impetret veniam à Iudice il-

lius loci cum litteris citantis, vel solet scribere litteras hortatorias ad illum iudicem, vt illum citet, seu citari mandet, per Marant.de ord.iudic.in tit.citat.1.memb.6.par.nu.40.& seq.In quo articulo videtur pro clariori intellectu distinguendum, aut petitur exequutio litterarum remissorialium,compulsorialium, vel similium,& tūc Auditor Cameræ sine difficultate ad illorum preces illam concedere solet. Aut vero petitur exequutio mandatorum, exequutorialium,citationum, intimationum, interpellationum, & similium ad effectum cum illis euocandi ad eos suos subditos, & alios in Romana Curia existentes, & tunc licet de iure ex supradictis ad illarum exequutionem procedi possit, tamen quia principales Iudices, à quibus dictæ litteræ emanarunt in illorum partibus similes expeditiones Rom.Cur. præsentari non permittitur, & pro illis exequendis ad eos tutus non patet accessus,pari ratione dicendum erit,quod alteri non sit concedendum,quod nobis denegatur,iuxta l. si quis iniquum.ff.quod quisque iuris. His tantum adde,quod iudex requisitus in causis ciuilibus,non debet cognoscere de iuribus sententiæ iudicis requirentis. Ias. in d. l. properandum.§.sin autem,eodem titulo,ad pract.Papien.in form. exequut. sentent.num.13.

DE MODO PROCEDENDI AD exequutionem litterarum compulsorialium, seu requisitorialium. Cap. XIV.

1 *Citatio pro exequutione compulsorialium.*
2 *Quid agendum si iura sint penes tertium?*
3 *Alia citatio ad videndum claudi processum.*
4 *Modus procedendi ad exequutionem remissorialium.*
5 *Citatio ad videndum mandari aperiri necessaria est.*

1 PRocurator ad exequutionē litterarum compulsorialium, seu requisitorialium à iudice de partibus Auditori Cameræ pro iuribus, & scripturis Romæ extrahendis directarum, procedi instans,illas Auditori exhibet,& citationem ab eo decerni obtinet contra aduersarium (ad dicendum contra litteras requisitorias à Regia Curia Granaten.emanatas, & in actis Notarij exhibitas, videndumque iurare testes super illarum recognitione, quatenus opus sit, necno

necnon mandari procedi ad dictarum litterarum exequutionem, & pro earũ exequutione mandari extrahi, collationari, & auscultari iura, instrumenta, partitas, litteras, scripturas, & alia quæcunq. iura, & munimenta in eisdem requisitorijs litteris specificata, vel in citationis termino specificanda apud acta Notarij; videndumque iurare, & examinari mandari testes super illorum recognitione, & illorum examen Notario committi, dictæque extractioni, collationi, & auscultationi interessendum quatenus interesse velit, pro die, & hora per d. assignandis, alias videndum mandari fieri per Notarium sine eius interuentu.) In cuius citationis termino Iudex mandat fieri dictam extractionem, ac auscultationem, & recognitionẽ die, & hora certis in officio Notarij, cũ intimatione. Sed si iura
2 penes aliquem mercatorem Notarium, & aliam tertiam personam reperiantur, præmittitur contra eos citatio, seu monitorium iuxta personarum qualitates (ad exhibendum sub mandati exequutiui pœna, & in subsidium excommunicationis, libros, scripturas, partitas, litteras, instrumenta, & munimenta in actis Notarij specificata, apud eos existentia.) Qui tertius sic monitus, seu citatus, cõpulsus metu mandati exequutiui, libros, instrumenta, & scripturas exhibet, illisque exhibitis fit alia citatio modo supra in capitis principio expresso; & inductis, examinatisque testibus super scripturarum recognitione, notarius ad scripturarum ipsarum extractionem, auscultationemque deuenit, deque his omnibus in publicatione, & subscriptione processus testimonium dicit. His peractis
3 fit alia citatio (ad videndum mandari claudi, & obsignari processum, & ad partes Hispaniarum iudicibus causæ transmitti.) Si ve-
4 ro ad litterarum remissorialium procedere vis exequutionem, aduersarium cita (ad dicendum contra litteras remissoriales, &c. ac videndum committi iuramenta, & examen testium not. infrascripto, ad hoc deputato ad primam diem, & postquam commissum fuerit, videndum dictos testes iurare in eorum, vel notarij domibus, aut vbi reperti fuerint per totam illam, & sex, vel decem sequentes dies, & postquam iurauerint, ad dandum interrogatoria, si quæ dare voluerit, alias videndum testes ipsos mandari examinari sine, ad eandem primam diem.) Et deinde præcedentibus iuramentis testium, quæ de stylo curiæ saltem per diem ante illorum examen præcedere debet. Notarius illos examinat seruata litterarum remissorialium forma. Examinatisque testibus, ac in scriptis redactis, lapsoque termino reprobatorio in eisdem litteris assignato, citatur pars (ad videndum claudi, & obsignari processum, & ad partes Iudicis causæ mitti, ac portitori [illegible] consignari.) His factis, clauditur processus, obsignatur, & portito-

ri, qui illum ad partes Iudicis deferat, traditur, ut superius late posuimus in 6. c. præsentis libri. De compulsorialium, & remissorialium exequutione tractans his breuibus me expedire volui: cum de his Vestr. in cap. 8. 9. & 10. lib. 5. & magis late dixerit in cap. 1. sub num. 12. cum sequen. lib. 6. vbi docet modum citandi pro eis, ac litteris remissorialibus obtinendis, ac etiam modum agendi, & procedendi ad illarum exequutionem, ad quem pro illorum scitu recurre. His tantum addo, quod si Notarium causæ pro recipiendis, & examinandis testibus ad partes transmitti contingat, tunc præcedente solita citatione ad dicendum contra articulos in forma solita, ac debito præcedente Iudicis decreto super illorum admissione, ac Notarij destinatione, successiue citatur pars, seu illi intimatur qualiter Notarius causæ, die Mercurij, quæ erit vigesima præsentis mensis, vel alia certa die accedet ad Ciuitatem N. & illius diœcesim, seu Castrum N. pro examinandis testibus iuxta formam Iudicis decreti, & propterea citatur idem ad videndum examinari dictos testes, quorum iuramenta, & examen Notario iam commissa fuerunt, & quatenus opus sit illa denuo committi ad primam diem, & postquam commissum fuerit, videndum dictos testes iurare in eorum, vel Notarij domibus, aut alias vbi in partibus reperti fuerint per totam illam, & decem sequen. dies, & postquam iurauerint ad dandum interrogatoria, si quæ dare voluerit, alias videndum testes ipsos per Notarium transmittendum mandari examinari sine, ad eandem primam diem. Quibus peractis, not. accedit ad partes, & ibi receptis iuramentis testium coram se adducendorum, quæ vt supra dictum est, examen præcedat, demum Not. deuenit ad illorum examen. Quorum depositiones secum reportat, & Iudici defert, ex quibus merita causæ cognoscere, & eandem pro iusti decedere valeat, & quod necessaria sit citatio ad videndum mandari aperiri, attestatur Specul. in §. quid sit officium eius, vers. vtile censemus secundæ par. antiq. impressionis, de remissionibus.

DE EXTRACTIONE IVRIVM, ET instrumentorum parte non citata. Cap. X V.

1 *Iuribus extractis parte non citata fides non adhibetur.*
2 *Secus si non opponitur.*
3 *Iura non recognita parte non opponente probant.*

Aliq

4 *Aliqua alia de admissione iurium, & articulorum post sententiam.*

1 NEc videtur prætermittendus modus traditus in proximo præcedenti capitulo de extractione iurium loquen. Quoniam iura, & instrumenta exemplata præsertim à personis priuatis parte non citata, & non seruatis seruandis eis fides adhibenda non est. Socin. Dec. & Purp. in authen. si quis in aliquo, C. de eden. Alex. in cõs. 119. vol. 1. & cons. 20. vol. 6. Put. decisio. 152. lib. 3. num. 2. intellige tamen, quoad plenam fidem adhibendam, sed ad faciendam præsumptionem. Doct. superius allegati prædicta exempla admittunt concurentibus alijs adminiculis, vt per Bart. in authen. si quis in aliquo eodem titul. Rip. in l. admonendi, num. 151. ff. de iure iuran.

2 Secus si indiuiduo non opponitur nec dictum generalia contra, quia tunc talis defectus opponi non potest, vt in vna Casalen. Parochialis Sancti Victoris die 10. Maij 1541. Coram Marescotto.

3 Hæc quoq. pauca dicenda sunt de iuribus non recognitis an eis sit fides adhibenda parte non opponente, & in hoc articulo visum est non superflue adducere decisionem factam alias de mense Maij 1556. Coram Chiroga in vna Salamãtina Cappellaniæ, in qua fuit resolutum sententiam fuisse validam, licet iura producta non fuissent recognita, quoniam parte non opponente non est necessaria recognitio. Aegid. decis. 140. & quod semper possunt recognosci, in qua etiam fuit dictum non obstare, quod copia citationis non fuerit data parti, quia ex quo ipse comparuit in causa, & constat de scientia citationis, ideo processus sustinetur ex ibi adductis.

4 Et licet in hoc meo præsenti libello plura fuerint sparsa, & relata circa iurium admissionem post latas sententias, siue interloquutorias, siue diffinitiuas, tamen antequam illi finem imponam non inutile hæc addenda fore censui. Quod licet iuris esse videatur, vt post conclusionem in causa iura produci non possint, cap. cum dilectus, de fide instrum. vsq. adeo, quod si de facto admittuntur videtur tunc Iudex reuocare conclusionem. Abb. in cap. quoniam contra, de probation. num. 17. cuius dispositio procedit, vt ibi in sententia interloquutoria, secus in diffinitiua, tamen quicquid sit, seu esse de iure videatur de consuetudine contrarium seruatur, quod scilicet etiam post diffinitiuam modo tamen non fuerit diffinitiue pronunciatum cum cedula à Iudice subscripta. Idem iudex, vel de facto, vel ex æquitate, aut ex gratia tam iura, quam articulos non obstante lapsu termino ad articulandum, & producendum omnia etiam post conclusionem causæ illa, & illos eius arbitrio admittit fretus, vt

ve censeo auctoritate suarum facultatum summarie procedendi. Aegid.conc.447. Articuli de probatio. Aduertatur tamen, quod Iudex non debet secundum ea iudicare, nisi in eisdẽ actis notarij sint admissa, & producta, & admissa parte citata ad dicendũ cõtra, quia tunc dicuntur esse de actis. Gomel.de reg.Cancel.in q.4.littera C.

DE MODO PROCEDENDI IN CAVSIS discussionis bonorum. Cap. XVI.

1 *Requisita circa modum procedendi in causis discussionis bonorum.*
2 *Graduatio creditorum quomodo fiat.*
3 *Prior in tempore potior in iure.*
4 *Quomodo praestetur cautio à creditoribus in exactione eorum crediti.*
5 *Quando obligatio cassata reuiuiscit.*
6 *Inter creditores chyrographarios non attenditur prioritas temporis.*
7 *Creditor agens ad subhastationem, & deliberationem pignorum regulariter non tenetur de euictione.*

1 VErum cum plura dixerimus de modo procedendi in causis exequutiuis ordinarijs, & extraordinarijs etiam plusquam à me susceptum onus requirat, ideo non inutile visum est pauca hæc referre, si non professis saltem tironibus profitura, circa modum procedendi in causis discussionis bonorum decocti præsertim mercatoris, qui statum suum in deterius mutauit. Vnde si aliquis particularis, seu mercator decoctus fuerit, statim comparent illius creditores coram A.C. tanquam iudice competente, & præuio Iudicis decreto fit descriptio, seu inuentarium omnium suorum bonorum, librorum, & scripturarum domi, & alibi existentium deponen. penes aliquem fide, & facultatibus idoneum depositarium consignantur ad omne mandatum domini, & cui dominus mandabit. Quo facto dicta, vel alia die conueniunt insimul omnes creditores dicti decocti, & cum decreto Iudicis, vel sine faciunt deputatos, cum plenissima facultate procedendi ad venditionem, & distractionem dictorum bonorum per viam curiæ, aut alias ex decreto Iudicis, ac quæcunque credita, res, & bona à quibusuis illius debitoribus, & bonorum detentoribus exigendi, recuperandi, sequestrandi, & de eis soluentes quietandi, & iura, ac actiones in fauorem soluentium cedendi, & trasferendi cum clausulis opportunis eundem confirmando, vel alium eorum arbitratu faciendo depositarium, cum prædicta,

& alia ampliori,& amplissima facultate constituen.etiam vnum, vel plures procuratores ad lites, vel melius pro maiori,& celeriori expeditione,ac vtilitate eorundem creditorum à Iudice, coram quo compareant obtineant deputationem curatorum, seu curatoris idonei,bonis iacentibus,seu absentis sub forma,quam in fine lib.4.scripsimus. In quibus causis, vt plurimum post hæc supradicta inchoatur iudicium vigore commissionis,ex qua ad instantiam creditorum decocti committitur causa discussionis bonorum illius ac prioritatis, & potioritatis vniuscuiusque eorum crediti cum præfixioni termini etiam peremptorij facienda singulis creditoribus, ad docendum de eorum credito. Qua commissione in actis Notarij præsentata præuia termini præfixione, quo elapso,seruatis subinde terminis substantialibus de more,& stylo curiæ seruari solitis, demum præmissa citatione ad videndum illos reiterari, & ad sententiam in forma solita faciendam, demum Iudex ad eam seruatis seruandis deuenit, in qua declarat vnumquemque creditorem in ea quantitate,& qualitate cuiusque eius crediti, quod in sententia nominatim exprimitur,& singulariter singulos graduan-
2 dodo,& locum assignan.quoniam prior in tempore potior est in iu-
3 re.Bart.in l.1.n.2.C. de priui.dot. & subinde singulis creditoribus
4 iuxta illorum prioritatem, & potioritatem eis satisfieri mandat, data tamen per sigulos idonea cautione in forma depositi de restituendo prioribus, & potioribus creditoribus ad omne mandatum domini,iuxta formam facultatum eiusdem A.C. de quo in cap.27. per modum prouisionis, & ad consulendum indemnitati aliorum creditorum absentium,& in hoc iudicio non vocatorum. Nec te
5 fugiat, quod licet creditor fuerit solutus de eius credito, facta ab eo quietantia, & cassata sua obligatione, tamen in euentum restitutionis pecuniarum exactarum reuiuiscit creditoris obligatio, quia res non dicitur soluta, quando non durat soluta, vt per Iaf.in l si damus.§.de euictione.ff.de leg.1. num. 5. Afflict. decisione 16. sub num.3.circa medium.Bald.in l. electio. §. absente. ff. de noxa.
6 sub num. 2. Deinde satisfiunt deposita, & postmodum creditores chyrographarij, & librarij,in quibus non attenditur prioritas temporis,sed inter eos ad solidos,& liberam fit solutio Bartol.in l.in operis,sub num.3.ff. de locato, & conducto, data nihilominus per eos simili cautione de restituendo,vt dictum est,& de contribuendo,cum alijs creditoribus æqualia iura habentibus, vt per eundem Bart.in l.procuratoris. §. plane. ff.de tributoria actione,vbi quod creditores habentes personales actiones vocantur in tributum, realis vero integrum suum creditum consequuntur, & creditores accipientes caueant vt supra se reddituros alijs creditoribus emer-

gen-

7 gentibus, vt ibi. Quibus addo, quod licet creditor, qui pro suo iure obtinet subhastationem, & deliberationem pignorum regulariter non tenetur de euictione, vt tenuit Rota in vna Rom. contrauentionis in decis. diuers. 281. in 2. par. num. 33. coram Robusterio, vide tamen limitationes, de quibus in dicta decisione in facti contingentia recurre.

DE CLAVSVLIS MONITORIORVM. Cap. XVII.

1 *Clausulæ apponendæ per Notarium in fine monitorij, & illorum vtilitas; quæ ex eis habetur.*

ANtequam huic tertio libello extremam manum opponam non inutile dicendum arbitror, quod in fine cuiuscunque matrimonij, siue in curia, siue extra eam decernendi laudabile, & vtile erit ante clausulam, & si senserit se, &c. addere attento, quod fuit pro parte dicti instantis comparitum, & allegatum prædictam domum ab eo tam ex deductis, quam alijs suis loco, & tempore deducendis iusto, & legitimo titulo possideri, & in, & super ea, illiusque possessione, ac fructuum perceptione à dicto B. nec alia quauis persona licite molestari non potuisse, neque posse, ipsumque B. condemnandum fore, & esse ad desistendum ab omnibus molestijs iactationibus, & impedimentis quibuscumque tam iudicialiter, quam extraiudicialiter ei præstitis, & in, & super illis nullum ius eidem B. aduersus instantem competijsse, neque competere, ac ius, & iustitiam ei ministrari debere officium iudicis desuper implorando, prout implorat, non solum modo, & forma præmissis, sed etiam omni alio meliori modo, &c. & si senserit se, &c. compareat, &c. alioquin, &c. Ad hæc etiam nota, quod ex dictis quotidianis clausulis, vt puta ius, & iustitiam ministrari, ac præmisso, & omni alio meliori modo, &c. vt supra scriptis poterit actor probationes suas facere, illasque, ac iura sua quæcunque deducere super petitorio, & possessorio, aut petitorio tantum, aut possessorio tantum conuinctim, vel diuisim, copulatiue, vel alternatiue, & vtrunque iudicium complecti, & demum petere per iudicem pronunciari in petitorio, seu possessorio, prout natura causæ suadet; & illi magis conueniat præuia tamen suspensione petitorij si opus fuerit, vt supra meminimus de interdictis [illegible]

nium, sub nu. 149. dicens hoc esse perpetuo notandum etiam quoad illam clausulam omni alio meliori modo, &c. quæ est valde vtilis ad sustinendum libellum cum monitorium illius loco inseruiat, & interpretandum eo modo quo fauorabilius poterit iuuari intentio actoris vt ibi sub num. 151. & quid operatur dicta clausula tam de ductis, quam deducendis 5. decisio. Genuen. 91. num. 5. Ang. in consilio 25. Ias. in l. petens ex stipulatione, num. 6. in ver. item. C. de pactis, & propterea non te fugiat has similes clausulas repetere, tam in præscripta, quam alijs monitorium formulis in Romana Curia, & extra eam decernen. iuxta subiectam materiam singula singulis congrue referendo, & debite adaptan.

R. P. D. LVDOVISIO

FVLGINATEN. NVLLITATIS EXEQVVTIONIS.

30. *Martij* 1601.

EPITOME.

Contra tertios non potest procedi via exequutiua.

SVMMARIVM.

1 *Contra tertios non potest procedi via exequutiua.*

2 *Et præsertim facta per aduersarium protestatione ne exequutio fieret in bonis per ipsum possessis.*

3 *Volentibus facere exequutionem incumbit onus probandi de iure sui debitoris bonorum, super quibus exequutio fieri debet.*

1 DVit conclusum sententiam A.C. esse confirman. iuste enim reuocauit exequutionem factam contra Petesios, contra quos vti tertios non potuit procedi via exequutiua. Aret. conf. 36. in fin. Alex. in l. à diuo Pio, §. si super rebus sub num. 28. vers. & pro hoc bene facit, ff de re iudic. Gallef. ad form. obligac. Cam. in 2. par. quæst. 2. num. 3. & fuit dictum

in

2 in vna Rom. Comput. 18. Martij 1594. corã R.P.D. Mellino. Praesertim, quia protestati fuerant ne exequutio fieret in bonis per ipsum possessis secundum cautelam, de qua per Ang. in d. §. si super rebus, num. 1. cod. tit. vbi etiam Castren. num. 2. propter quam protestationem tanto magis reddebatur nulla exequutio postea facta. Bald. in l. ob meritorum, num. 5. vers. quaero nunquid pendente protestatione, C. ne vxor pro marito. Alex. in d. §. si super rebus, nu. 9. vers. addatis, quod Bald. & Ias. num. 9. ad finem. Non obstat decretum de exequen. & c. nisi ipsi de Petesijs docuissent de eorum titulo.

Quia fuit notorie iniustum, ex quo enim ipsi possidebant, onus incumbebat volentibus facere exequutionem, docere de iure sui debitoris super dictis bonis. Bart. Bald. & alij in d. l. ob meritorum. Bart. in d. §. si super rebus, num. 4. Angel. ad si. Paul. de Castr. nu. 8. Alex. num. 9. Ias. num. 9. Paul. de Castr. cons. 143. sub num. 3. vers. si quaeritur, lib. 1.

R. D. P. LITTA

IMOLEN. SEV FAVENTINA

BONORVM.

Die 25. Iunij 1593.

EPITOME.

Subhastatio habita fide de pretio nulla est.

SVMMARIVM.

1 *Subhastatio nulla est habita fide de pretio.*
2 *Consuetudo non praesumitur, & ab allegante debet probari.*
3 *Consuetudo iuri contraria debet concludenter probari, & in specie.*
4 *Quando mandatum est relaxatum cum intimatione de ea debet constare,* alias

alias exequutio, & subhastatio, & omnia inde sequuta sunt nulla.

DVbitaui an exequutio, & subhastatio sustineri possent in casu ad effectum, de quo agitur.
1 Et Domini resoluerunt subhastationem fuisse nullam. Primo, quia fuit facta habita fide de pretio, contra text. in l. à diuo pio. §. sed quid si emptor, vbi oportet res captas pignori, & distractas præsenti pecunia distrahi. ff. de re iudicata, vbi Alexander hoc notat sub numero 5. Angel. num. 2. & Ias. num. 5. & fuit alias decisum in illa Tyburtina Castri Sambuci 27. Ianuarij 1578. coram Sanctissimo D. N. Papa, tunc Rotæ Auditore.

2 Nec obstare dixerunt Domini assertam consuetudinem allegatam exaduerso, quia illa vti in facto consistens non præsumitur, sed ab allegante probari debet. l. præscriptione, vbi gl. C. si contra ius, vel vtilit. publ. Bar. in l. de quibus, in fin. ff. de leg. cum alijs per Aym. cons. 234. num. 2. ver. similiter ex consuetudine. Imo cum
3 agatur de consuetudine iuri contraria debet concludenter probari, & in specie, vt alias fuit dictum in illa Ciuitatis Castelli bonorum 27. Iunij 1578. coram bon. mem. Lauretano.

2 Secundo, quia mandatum fuit decretum cum intimatione: vnde cum de ea non constet ex actis, merito, & exequutio, & subhastatio, & omnia inde sequuta sunt nulla, Put. decisione 174. libr. 1. Tanis decisio. 108.

R. P. D. MILLINO

ROMANA COMPVTORVM.

Veneris 18. Martij 1594.

EPITOME.

EXequutio non potest fieri contra bona tertij possessoris, quando fuit actum actione personali.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Non potest relaxari mandatum exequutiuum contra bona possessa per tertium possessorem quando actum fuit actione personali.*

2 *Sententia non praeiudicat ei, qui ius suum in iudicio non deduxit, & non potest contra eum fieri exequutio.*

1 FVit resolutum mandatum exequutium non esse relaxandum contra bona possessa per Pomponium, quia fuit actum actione personali. Ideo exequutio fieri non potest contra tertium possessorium. Ruin. cons. 87. nu. 1. & seq. lib. 4. Bero. cons. 47. num. 6. lib. 1.

Non obstat quod Pomponius fuit citatus, ideo
2 sententia lata contra Franciscum ei praeiudicat. Quia hoc procederet si ius ipsius fuisset deductum in iudicio, sed cum non fuerit deductum in iudicio non potest contra eum fieri exequutio. Alexand. in l. saepe, num. 6. ff. de re iud. Gozad. cons. 103. num. 12.

3 Non obstat, quod fuit actum in vim obligationis Cameralis, quia non potest agi obligatione Camerali contra tertium possessorem, non obstat formula nouella Gallesij, quia illa non obseruatur, sed antiqua.

R. P. D. LITTA

ROMANA PECVNIARIA.

28. *Iunij* 1593.

EPITOME.

PRo mutuo exequutiue procedi non potest etiam in vim obligationis Cameralis quando ante fuit intentatum iudicium cedulae instrumenti cum monitorio.

SVMMARIVM.

1 *Quando actor ab initio pro mutuo intentauit iudicium cum monitorio non potest variare, nec procedere via exequutiua.*

2 *Lite ordinaria pendente super contrauentione alicuius instrumenti non prohibetur actor vigore eiusdem instrumenti exequutiui agere ad illius obseruantiam.*

3 *Agendo ad obseruantiam videtur renunciatum contrauentioni intentatæ.*

4 *Actor habens viam ordinariam, alteram extraordinariam exequutiuam, intentando ordinariam censetur renuciare extraordinariæ.*

DVbitaui an D. Euangelistæ potuerit pro scut. 500. mutuatis exequutiue conueniri in uim obligationis Cameralis, in casu, & ad effectum de quo agitur.

1 Et Domini tennerunt, quod non ex quo D. Franciscus Cencius mediante monitorio occasione cedulæ mutui eorum instrumenti solidationis haben. &c. obligationem Cameralem in Curia Capitolij pro dicta summa aduersus D. Euangelistam mouerat iudicium de anno 1581. Inde, & post non potuit conuolare ad viam exequutiuam, cum per talem electionem sibi præiudicauerit ad Galles. ad form. Cam. 3. part. quæst. 3. notat. glos. in l. proinde, la seconda, ff. ad l. Aquil. Bald. in l. diffamari 2. col. C. de ingen. & manumis. Aret. in §. omnium, num. 13. instit. de act. Marant. de ordin. iud. 6. part. nu. 24. & alias fuit decisum in vna Rom. donationis 4. Maij. 1598. coram bo: me: Alex. Iunio, & in vna Rom. pecuniaria 9. Octobris 1562. coram Caputuq. vt refert Modernus de attent. in 2. part. cap. 41. tit. de attent. lite pend. declarat. prima, limit. vlt. Quia licet dixerit articulum esse dubium, & Rota in alia Rom. obseruationis concor die 23. Maij 1561. coram bo: me: Oradino tenuerit contrarium, ta-
2 men re vera dicta decisio non repugnat cum tantum in ea dicatur, quod lite ordinaria penden. &c. super contrauentione alicuius instrumenti non prohibetur actor vigore eiusdem instrumenti exequutiui agere ad illius obseruantiam, ex quo agendo ad obseruan-
3 tiam contrauentioni intentatæ videtur renunciasse, & ita non loquitur in terminis quæstionis propositæ. Cætera autem, quæ pro D. Cencio adducebantur per informantes pro Domino Euangelista optime toll censuerunt Domini. Lancellot. de attentat. lit. pendentium 70. & vltra fol. 162. Gabriel. de act. conclusio. quarta, num. 9.

4 Quod actor habens duas vias agen. &c. vnam ordinariam, & aliam extraordinariam exequutiuam intentando ordinariam censeatur renunciare extraordinariæ, tenet etiam Grammat. caus. ciuil. consil. 9. num. 18. post Rom. consil. 153. ex quo enim eligeret. ib. in addit. Maudos. ver. summarie, in littera P.

R.P.D

R. P. D. IVSTO

ROMANA SPOLII.

Lunæ 21. Februarij 1600.

EPITOME.

Decretum factum vltra debitum est nullum.

SVMMARIVM.

1 *Decretum vltra debitum, & consequenter ex falsa causa factum est nullum.*
2 *Etiam si sit interpositum pro vera, & partim pro falsa causa.*
3 *Decretum est indiuiduum.*
4 *Exequutio facta in vim decreti nulli, nulla est.*
5 *Subhastatio, & deliberatio quoque nulla est.*
6 *Iudex nulliter procedens dicitur agere vt priuatus, non vt Iudex.*
7 *Iudex non rite, & recte procedens spoliat, & intrat spolium.*
8 *Iudicis auctoritas non eximit ab incursu pœnæ ciuilis.*
9 *Decretum annullatur etiam si excedat in minimo.*
10 *Ratio assignatur.*

1 Decretum exequutionis A. C. in fauouem D. Tiberij Ceuli contra D. Maluicinum fuit nullum tanquam factum vltra debitum, & consequenter ex falsa causa secundum Doct. Bart. in l. fulcimus, §. prætor, ff. quibus ex caus. in poss. eat. cum allegat. per Ruin. consil.
2 160. num. 26. vol. 2. quod procedit etiam si sit interpositum, par-
3 tim pro uera, & partim pro falsa causa. Quia est indiuiduum. Bart. Castren. & alij in l. si non sortem, §. si centum, ff. de condic. indeb. & hanc sententiam passim sequuta est Rota, vt dicitur in decisione bo: me: Bubali Salamatina pensionis 9. Maij 1583. in qua aliç decisiones

siones allegantur,& vltimo loco resolutum fuit coram bo:me:Ora no in causa Assisien.subhastationis 15.Nouembris 1596.

4 Ex quibus patet in consequentiam nullam esse exequutionem, ac deinde subhastationem; & deliberationem, tanquam venien. à radice infecta,quoniam omnia processerunt de facto, & non de iu-
5 re cum iudex nulliter procedens dicatur agere vt priuatus, & non
6 vt iudex.Cardin.in Clement.1.in §.fin. de celebr.miss. cum additis per Aym.conf.351.num.3.vers. & in isto casu, ex his concluserunt
7 Domini intrare spolium ad effectum,vt Maluicinus restituatur ad pristinam possessionem,quia Iudex non rite,& recte procedens spoliat.cap.conquerente,de restit.spoliat.Oldrad.cons.223. & influit in quemcunque accipientem possessionem prætextu decreti nulli,
8 quia Iudicis auctoritas non eximit ab incursu pœnæ ciuilis. Bart. consil.91.num.4.lib.1.Anchar.consil.133.& consil. 270.num.5.Socin.cons.158.num.19.lib.2.Felyn.in cap.cum causa,num. 3. de off. deleg.& est materia text.in l.meminerit, & ibi Doct. C. vnde vi, & idcirco,vel Tiberius teneretur ad restitutionem si in deliberatione interposita esset persona Rubertina,quæ eadem reputatur.l.libertus.ff.si quid in fraud. patron. vel restituere tenetur ille Rubertus tertius possessor. Fulgos. consilio 136. num. 1. & 172. & 190.in fine.

Non obstat,quod excessus videatur esse in parua summa, cum enim prætenderentur scuta 1232. fuit obtentum decretum cum inde sequutis pro scutis 2236. Quoniam omissis pro nunc quæ deducuntur per Maluicinum, contra prætensum creditum, re-
9 spondetur decretum annullari, etiam si excedatur in minimo, in allegatione decis. Assisien.

10 Et ratio est, quia non solum consideratur excessus,sed damnum, quod prouenit debitor ex nulla,& iniusta deliberatione,& adiudicatione.

Et in hoc casu tanto magis moti fuerunt Domini, quia fuerunt etiam capta mobilia, & residuum pretij deliberationis vltra prætensam quantitatem, dictus Tiberius propria auctoritate recepit de manu cursoris præsupponens aliam crediti causam, ex quo patet semper de facto processisse,& non de iure.

Quicquid autem sequutum fuit ex decreto nulliter interposito etiam facto Maluicini est nullum tanquam factum vltra debitum, metu decreti. Alexander in l. à diuo Pio. §. in venditione, numero quinto, & ibi Iason numero 12. ff. de re iudic. & ita fuit decisum.

R.P.D

R. P. D. CORDVBA

BENEVENTANA PECVNIARIA.

Veneris 25. Iunij 1599.

EPITOME.

INstrumentum non est exequendum quando per sententiam Iudicis fuit declaratum nullum.

SVMMARIVM.

1 *Instrumentum per Iudicis sententiam nullum declaratum non debet exequi.*
2 *Appellare licet ab hac sententia reo, & actori.*
3 *Causa semel effecta appellabilis, semper remanet appellabilis.*
4 *Non debet exequutioni demandari instrumentum per sententiam vulneratum, licet causa sit commissa cum facultatibus A.C.*
5 *Non vulneratur instrumentum constito euidenter de iniustitia.*
6 *Ad hoc vt dicatur transactum super errore calculi requiritur ante transactionem fuisse motam quaestionem super dicto errore.*

1 ROta censuit instrumentum non esse exequendum, quia cum Iudex declarauerit nullum fuit per sen-
2 tentiam vulneratum. A qua cum liceat actori appellare, reo etiam à contraria reuocatoria prioris permissa est appellatio A. C. inde causa semel
3 effecta appellabilis, semper remanet appellabilis, vt fuit resolutum coram bo: me: Cantuccio 27. Iunij 1580. in vna Romana Census.
4 Nec oberat, quod esset commissa cum facultatibus Aud. C. quia ex deductis satis liquebat ipsum quoque non valere exequutioni demandare instrumentum per sententiam vulneratum.
5 Minus obstat, quod cum sententia sit euidenter iniusta detecta iniustitia proceden. &c. sit exequutiue, quia tunc nō vulneratur instrumentū ex decisionibus allegatis, nam dixerunt Domini de tali
6 iniustitia non constare, quatenus enim ad illam ostenden. opponebatur

batur non potuisse dari de errore calculi, super quo fuerat transa-ctum,& renunciatum ex l.prima,C.de error.calculi cum ibi notat. Vltra,quod exaduerso prætendebatur dictas rationes non fuisse legitime redditas cum exhibitione librorum exactis partitis, sed in confuso contra Villantium transmiss.&c. Huius difficultatis re-
6 solutio pendebat ab eo,An ante transactionem fuerit mota quæstio super d.errore,& illa postmodũ subsequuta, prout requirebatur ad effectum, vt diceretur transactum super errore calculi,secundum gl.in d.l.1.& pluries alleg.in Rom.Bibliotheca 4.Martij 1598. coram R.P.D.Decano,de quo cum non appareat non potest dici sententia notorie iniusta, vt instrumentum non censeatur vulneratum per dictam sententiam,prout fuerat alias tentum coram me in illa Elboren.&c.pensionis 9.Iunij 1595.& ita conclusum,&c.

ILL^mo^.PAMPHILIO CIVITATIS CASTELLI BONORVM.

Mercurij 8, *Nouembris* 1589.

EPITOME.

MAndatum de manutenendo concedendum est ei, de cuius possessione constat tempore litis motæ,vel paulo ante.

SVMMARIVM.

1 *Datur mandatum de manutenendo ei, de cuius possessione constat tempore litis motæ vel paulo ante.*

2 *In omnem euentum est attendenda posterior possessio.*

3 *In interdicto ne quis lite pendente in sua possessione turbetur tanquam iudicio summarissimo requiritur sola detentio, & status tempore litis motæ.*

4 *Reus est manutenendus donec discutiatur de iuribus suis.*

Dixe-

1 Dixerunt Domini dandum esse mandatum de manutenendo Heremitas, quia constat de eorum possessione tempore litis motæ, vel paulo ante. §.retinendæ,instit.de interdict.cum ibi not.Bar. in l.1.§.fin.ff.vti possidetis. Adest enim instrumentum publicum possessionis captę. l. prædia, vbi Bart.ff.de acquir.poss. cum recognitione colonorum,ac actuali fructuum perceptione.Afflict.decisio. 325.

Non obstat anterior possessio DD. de Vitellis, quia præter id, quod non fuerunt expulsi coloni, neque adest aliqua recognitio, prout requiritur Bald.cons.330.num.6.lib.1.Alex.l.qui vniuersas. §.quod per colonum.de acquir.poss.Put.decis. 460. num. 5. lib. 2. cum alijs allegatis, quia fuit responsum quod ipsi habuerunt se pro spoliatis, vt deducitur per informantes pro Heremitis,& in
2 omnem euentum est attendenda posterior possessio actualis mona-
sterij,quia cum vertemur in iudicio summariissimo interdicto, ne
3 quis lite pendente in sua possessione turbetur respicitur sola detentio,& status tempore litis motæ.Castr.lib.1.consil. 3. num. 2. Couar.pract.quæst.cap.17.num.5.etiam quod alias possessio esset spo-
4 liatiua. Castr.in l.Aquilius regulus,nu.5. de donat. quia donec discutiatur de iuribus suis etiam prædo est manutenendus. Palæott. decisio.120.& late deductum fuit 16.Decembris 1588.in causa Romana palatij,coram Penia.

DE TVTELA TESTAMENTARIA. Cap. XVIII.

1 *Forma tutelæ testamentariæ.*
2 *Requisita quæ ante administrationem tutelæ accedunt.*
3 *Tutor testamentarius non tenetur satisdare.*
4 *Tutor quando est liberatus à testatore quomodo est dicendus in illius tutela.*
5 *Aditio hæreditatis paternæ quomodo sit scribenda.*
6 *Tutor non debet adire hæreditatem sine pupillo.*

1 Constitutus coram Magnifico Domino N.Iudice, &c.A,qui eidem domino iudici exposuit nuper B.vita occubuisse condito suo testamento manu N.Notarij publici scripto in quo M.& N.eius filiis ipsum A. tutorem reliquit:propterea ipse A. petijt ab eodem Iudice tutelam ipsam sibi decerni eodem igitur iudice tutelam ipsam decer-

cernente, & confirmante idem A. promisit mihi notario stipulanti,& recipienti vice,& nomine dictorum pupillorum,& corporaliter iurauit factis,&c.ad Sancta Dei Euangelia vtilia ipsis pupillis facere,& inutilia prætermittere,ipsorumque res,& bona,ac personas ad commodum , & vtilitatem ipsorum bona fide custodire , & saluare inuentarium de rebus eorum conficere,& administrationis suæ rationem tempore debito reddere,cum integra reliquorum
2 restitutione,&c. Hæc omnia prædicta requisita probatur in l.qui tutor repertorium, ff. de administratione tut,Guid. Pap. in quæst. 330.sub num.2.& 3.& sequen.scilicet, quod antequam tutor accedat ad administrationem tutelæ omnia prædicta requisita faciat ,
3 excepto,quod cum tutor testamentarius sit non tenetur satisdare, quia illius fides approbata est a testatore,vt in §.hoc non est perpetuum instit.de satisd.tut.& cur.& ibi Ang.Aret.sub num.1.

Hoc amplius nota , quod si testator liberauit , & absoluit tutorem à reddenda ratione,tunc non faciat eum iurare de reddēda ratione,sed potest illa verba inuentarium de rebus eorum facere ra-
4 tionem vero administrationis reddere,cum ab ea fuerit absolutus a testatore non aliter quam de iure debuerit teneatur , & quod testamentarius tutor non teneatur præstare fideiussorem vltra prædicta habetur per Specul.in §.si tutor in 3.par. lib. 1. in tit.de Tutore Cautus etiam debet esse notarius , quod in aditione hæreditatis facienda per pupillū, siue illius tutorem,siue simpliciter,
5 siue aliter adeatur,ne scribat M. & N. scientes hęreditatem patris eis delata hæreditas dicitur quam quis adeundo consequi valeat l.delatam,ff. de verb. signif. & filius famil. non potest adeundo acquirere patris hæditatem cum dominus censeatur etiam viuo patre,& administratio sola transire videtur in filium,sed scribat notarius,quod M.& N.& filij B.scientes patrem defunctum , & ipsos suos hæredes esse,hæreditati paternæ se immiscuerunt . Ias. in l..qui putat.ff.de acquir.hæred.sub num.20.licet Bal. in l. potuit quæst. 7.C.de iur.delib.dicit hoc esse ridiculum , quoniam verba impropria accipienda sunt,vt actus valeat. Ad tollendum igitur omnem dubietatem remedium est , quod post verbum adiuit , seu adiuerunt adiiciatur , & se immiscuit , seu immiscuerunt, nam propter hoc verbum , sustinebitur , vt patet ex dictis per Alex.in consilio
6 126. Viso processu, lib. 7. Superest etiam dicere, quod solus tutor non debet adire hæreditatem sine interuentu pupilli, cum vtriusq. voluntas,& consensus requiratur,vt per eundem Ias.in l. pro hęrede,sub n.10.ff.de acquir. hæred.An autem iudex possit dare tutorē etiam rebus extra [illegible]

[illegible]

Alia forma legitimae tutelae.

MAgnificus D. Iudex donnam A. matrem B. pupilli filii q. T. in ipsius praesentia constitutam eiusdem B. tutelam petentem, & affectantem, cum eadem tutela sibi secundum iuris ordinem deferatur, & ipsa sit in ea caeteris preferenda, eidem B. pupillo tutricē constituit, & deputauit, illiusq. psonę, & bonorū administrationē decreuit dicendo eidē, & ter replicando esto tutrix d. B. vtilia pro eo facito, & inutilia pretermitto, & ita eadem donna A. facere promisit, ipsiusq. res, & bona ad cōmodum, & vtilitatē ipsius pupilli bona fide custodire. & saluare, inuentarium de rebus ipsius fideliter conficere, & administrationis suae rationem tempore debito cum integra reliquorū restitutione reddere, & pro eo quod sic faciet ibidē praesens N. qui sciens, &c. sponte, &c. pro d. donna A. accessit, & promisit vti principalis, principaliter, & in solidū accessit, quem presentem eadem donna A. promisit releuare indemnem, ita quod, &c. alias, &c. Pro quibus omnibus, &c. renuncians dicta donna A. ben. sen. cons. velle, & secundis nuptiis, & omni alij legum auxilio, de quibus iuribus, & ll. auxiliis praefata D. A. fuit per eundem D. iudicem ad plenum certificata, super quibus premissis praefatus D. iudex suam, & dictae suae curiae, auctoritatem interposuit, suppletis, &c. super quibus, &c. Actum, &c.

DE TVTELA, QVAE DATVR AD instantiam matris. Cap. XIX.

1 *Alia forma tutelae, quae datur ad instantiam matris secundo nubentis.*
2 *Mulier, quae transiuit ad secunda vota an per mortem secundi viri recuperet tutelam.*

COram, &c. Iudice, &c. personaliter constituit se d. A. & instanter B. & C. filiis suis habitis ex q. I. suo viro, dari P. protestando se velle nubere, & tutelam deserere, qui magnificus D. iudex, &c. inquisitione premissa, dicto P. promittente, & iurante mihi notario nomine dictorum pupillorum stipulanti vtilia agere, & inutilia pretermittere, & pupillaria bona saluare, atque defensionem legitimam facere, & si-

ne mora suscipere dictam tutelam decreuit, ac ipsum tutorem constituit. Reliqua extende vt supra, excepta dicta renunciatione mulieris.

2 Quid si mulier per transitum ad secunda vota amiserit tutelam, & mortuo secundo viro uelit eam recuperare, quęritur an possit, & uidetur quod sic, re integra, scilicet si pueri tutorem non habeant, secus si tutorem habent, quia iura semel perdita iterari non debent, vt per Specul. in §. nunc dicendum de anomalis tutoribus in 1. par. libri primi de tutore, seu anomalis tutoribus.

DE ANOMALIS TVTORIBVS. Cap. XX.

1 *Aliqua referuntur de anomalis tutoribus.*
2 *Mater, & Auia non coguntur tutelam suscipere.*
3 *Nec admittuntur ad tutelam nisi prævia confirmatione Iudicis.*
4 *Promissio tutoris de suscipiendo defensionem pupilli necessaria uidetur.*

1 CVm aliqua dixerimus de tutoribus testamentariis legitimis, & datiuis, nunc aliqua dicenda erunt de anomalis tutoribus, pro quorum intellectum dico, quod tutela anomala, seu extraordinaria est, scilicet matris, aut auiæ dicitur autem anomala, quia non est testamentaria, neque legitima, neque datiua. testamentaria non est, quia lex prohibet feminam dari tutricem in testamento, vt ff. de testam. tut. iure nostro, cum ipsa cognata non autem agnata dicatur, cum sit per femineum sexum coniuncta; ergo non est legitima, vt. ff. vnde cognati l. prima, in tantum, quod si est data non habet ius constituendi actorem, nec uidetur posse administrare: si enim dari pos-
2 set, cogeretur inuita tutelam suscipere, sed ei permittitur si vult, vt C. quando mulier tut. off. fun. aut matri, aut auiæ, in tantum, quod mater, vel auia, vt dixi, dari non potest à marito tutrix in
3 testamento filio, uel nepoti, cũ sit virile officiũ, ut ff. de tut. l. tutela, & propterea requiritur, quod sit confirmata, seu decreta à iudice, ut in l. fi. C. de cur. fur. & in l. fi. C. de confirm. tut.

Illud quoque non est prętereundum in hac tutelæ materia, quod tutius est apponere, prout apposui, quod tutor promittat defensionem pupilli, seu pupillorum sine mora suscipere, vt tenet Bart. in l. legitimus circa finem princ. ff. de leg. tuto. ubi dicit, quod per hoc vidit iam multas tutelas cassari eo, quia in instrumento non erant

appo-

apposita illa verba obligatoria susceptionis dictæ defensionis, tamen Bal. in d.l. legitimos, in §. omnem tenet, quod non sit necessarium, quod formaliter apponantur dicta verba, sed sufficiunt æquipollentia, per quæ in effectu promittitur specialis defensio pupilli, sed quod sufficiant illa verba obligatoria de vtilia faciendo, vt per Ias. in l. prætor ait, ff. de oper. no. nunciat. sub num. 9. quia iura magis considerant effectum, quam formam verborum. tamen ex dictis Ias. patet, quod decisio Bart. est communiter approbata, vt ibi in fin. ex rationibus ibi relatis, scilicet quod talis promissio explicite est de forma, ex quo nota, quod vbicunque lex aliquo actu, pro forma requirit aliquod expressum verbis, quod non sufficit illud adimplere verbis generalibus, quamuis videantur æquipollentia, vt ibi sub nu. 10. in princ. quod volui hic dixisse ad rememorandum notarijs, quod ad tollendum causam dubitandi, clausulam, seu promissionem hanc non omittant.

DE CONSTITVTIONE ACTORIS.

1 *Forma constitutionis actoris.*

2 *Tutor non potest constituere actorem ante contestationem litis.*

Secus, aut minor cum præsentia tutoris, & decreto Iudicis. Cap. XXI.

1 COram, &c. Tutor P. cuius negocia impeditur agere, quia abest, debet, vel infirmus sit, sponte, &c. fecit, & constituit B. actorem, & defensorem ad gerendum, & administrandum negocia dicti P. pupilli in iudicio, & extra, & specialiter in causa quam dictus pupillus habet cum N. vt eius periculo administret, recipiat, & exerceat actus omnes, & quicquid per eum factum fuerit firmum, & ratum perpetuo fore promittit, ad quæ omnia Iudex interposuit
2 decretum, suamque interposuit auctoritatem. Et licet tutor, seu curator non possit in causis pupilli, vel adulti procuratorem, seu actorem ad lites constituere ante litis contestationem, vt per Specul. in §. contra actorem, in 3. par. lib. 1. sub num. 4. de acto. constit. tamen bene possunt ipsi minores cum tutoris auctoritate hoc facere, vt ibi. Si autem tutor infirmitate, vel alia iusta causa impeditus tutelam administrare nequit: vt fortunarum suarum periculum euitet, Iudicis decreto actorem constituat, iuxta text. in l. si actor, C. de app.

DE INVENTARIO CONFICIENDO à tutoribus. Cap. XXII.

1 *Tutores inuentarium conficere tenentur.*
2 *Forma inuentarij.*
3 *Requisita in confectione inuentarij.*
4 *Consuetudo attenditur in confectione inuentarij.*

1 TVtores siue testamentarij, siue datiui sint, antequam legitime administrare valeant, inuentarium rerum, & bonorum hæreditatis conficere tenentur, ut per Bart. in l. tutor, qui repertorium, ff. de administrat. tut. cuius forma talis est.

In nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti. Amen, &c.

2 TVtor constitutus, & decreto Iudicis confirmatus Seio pupillo, & hæred. q. B. vt patet instrumento eiusdem tutelæ manu mei notarij scripto, cum ob doli culpam euitandã, omnisque fraudis suspicionem tollẽdam, & ne bona pupillorum, vel minorum lapsu temporis depereant, tutores de bonis ipsorum inuentarium conficere teneantur secũdum legitimas sanctiones. Ideo in Dei nomine præsens inuentarium, mox postquã fuit constitutus, & confirmatus, de rebus creditis, & debitis, atque nominibus debitorum hæreditatis dicti q. B. & ipsius pupilli sub anno, &c. die, &c. præmisso venerabilis sanctæ crucis signaculo fecit. In primis dixit, & asseruit, se in hæreditate prædicta inuenisse duo scrinia, tot vegetes, tot mensuras bladi, & tot vini, secundo immobiles, puta domos, & possessiones, terras, per loca quæ designentur: tertio, & vltimo credita, & debita dicens, & protestans idem tutor, quod quæcunque alia de cætero, de bonis dicti q. B. seu ipsius pupilli ad sui notitiam peruenerint, omnia illa manifestabit, & huic inuentario per meam, vel alienam manum faciet fideliter inscribi; Formam alterius inuentarij rerum, & bonorum hæreditatis, quæ aditur cum beneficio l. & inuentarij, habes in meo libello praxis iudicialis A. C. ad quam recurre, & melius ad Specul. in 2. par. lib. 2. §. dicto, sub num. 21. de edition. instrum. & magis plene habes per Bald. de qua in infrascripta forma, cuius requisita singulatim, pro maiori illorum intellectu hic enumero.
3 Primo scilicet, quod inuentarium inchoetur infra triginta dies, à die scientiæ hęredis hæreditatem fuisse delatam: secundo, quod perficiatur infra sexaginta dies, quando res sunt in eodem loco: tertio,

tertio, quod describantur res mobiles, & immobiles, & perfecto inuentario hæres faciat protestationem, quod hæres in inuentario faciet describere reliqua bona, prout in supradicto inuentario dicitur: quarto, quod inuentarium scribatur manu publici notarij: quinto, quod creditores hæreditarij citentur ad videndum fieri inuentarium pro certis die, loco, & tempore: sexto, quod hæres se subscribat, & quod omnia legaliter fecit sine dolo: septimo, quod in principio ponatur signum Crucis: octauo requiritur præsentia
4 testium: nono, quod testes cognoscant hæredem (licet hæc omnia de iure requirantur) tamen de consuetudine non seruantur tot solemnitates, alias vix posset fieri inuentarium, cum tot, & tantis iuris requisitis. Ideo sufficit inuentarium fieri secundum consuetudinem loci notariorum, in quo fit inuentarium, vt tradit Ias. in l. sumus iam, C. de iure deliber. per totam, quoniam si de consuetudine regionis sit, quod non fiat inuentarium, cum tot iuris requisitis, non videtur in culpa consuetudinem seruans. Specul. lib 2. in §. dicto sub nu. 8. de instrum. editio.

DE ADITIONE HAEREDITATIS: Cap. XXIII.

1 *Forma aditionis hæreditatis cum beneficio l. & inuentarij, vna cum inuentario, de qua in tractatu Bal. de Perusio.*

2 *Vtilitas, quæ habetur ex confectione inuentarij.*

1 Constitutus Lucius Caij ciuis Perusinus coram sapienti D. Ioanne Baptista Iudice communis Perusij super his, & alijs legitimis actibus constituto per d. Episcopum pro tribunali sedente in tali loco, in qua ciuitate, & territorio sunt facultates, & bona, & maior pars hæreditatis d. Caij, dixit, & exposuit, dictum Caium decessisse condito testamento scripto manu Alexandri notarij, in quo testamento sibi hæredem vniuersalem instituit prædictum Lucium; Vnde cum cognoscat, ad eum dicti Caij hæreditatem ex testamento insolidum deuolutam, dubitans, an dicta hereditas sit soluendo, necne, nolens prædictam Caij hæreditatem inconsulte, sed legis consilio ipsam hæreditatem quærere, ne creditoribus, & legatarijs vltra vires hæreditarias teneatur, cum beneficio legis, & inuentarij ipsam hæreditatem acceptauit, & ipsi hæreditati se immiscuit, & ad hoc, vt inuentarij beneficium à iure concessum, & illæsum, &

integrum reseruetur, petijt vocari,& citari omnes, & singulos creditores, & legatarios, & omnes quorum interest, vel interesse etiam potest, quod si est aliquis, vel aliqui, qui credant sua interesse, quod certo termino arbitrio dicti domini Iudicis moderando debeant coram dicto Iudice in dicto loco comparere,ad videndum dicti inuentarij inchoationem, & eius perfectionem, & confectionem,ad opponendum, & contradicendum, quicquid volunt, & possunt, quare dictum inuentarium fieri non debeat,vel non possit,etiam peremptorie: alias à dicto termino in antea præcedenti ad inchoationem,& perfectionem dicti inuentarij,eorum,& cuiusque ipsorum absentia, & contumacia non obstante, & specialiter, & nominatim petijt citari A. B. & C. & D. creditores, quatenus in dicto termino, & peremptorie compareant legitime ad omnia, & singula supradicta: alias procedetur vt supra. Qui d. Iudex, viso dicto testamento, & dicta aditione hæreditatis, & audita petitione dicti hæredis,commisit tali nuncio præsenti, & intelligenti, quatenus in dicto termino,& peremptorie ex sui parte, & mandato citet dictos A. & B. legatarios, & dictos C. & D. creditores, & quemlibet eorum specialiter, & nominatim personaliter, si eos personaliter inuenerint, alioquin ad domum eorum, & cuiuslibet eorum solitæ habitationis, & generaliter omnes qui se opponere voluerint, & sua putauerint interesse, quatenus in dicto loco, die tali debeant per se,vel suos procuratores, & legitime, & peremptorie comparere, alias procedetur ad inchoationem, & confectionem dicti inuentarij eorum, & cuiuslibet eorum contumacia non obstante, & schedulam portet, & dimittat, & dicto d. Iudici referat more solito. Die tali, &c. dictus nuncius iens, & rediens retulit se viuo mandato dicti d. Iudicis citasse prædictos superius nominatos, videlicet A. & B. personaliter, C. & D. eorum domui solitæ habitationis, & in conuicinia dicti Caij testatoris, & in alijs locis publicis dictæ ciuitatis Perusij, & generaliter omnia alia fecisse, & dixisse, quæ habuit in mandatis, & hæc ad petitionem dicti Lucij præsentis, & petentis. Die tali, &c. in termino supradicto dictus Lucius comparuit, coram dicto D. Iudice, vt supra pro tribunali sedente, præsentibus honorabilibus viris B. Steph.& Am. ciuibus dictæ ciuitatis notis, & honestis, & immobilia possidentibus, & omni exceptione maioribus adhibitis, vocatis, & rogatis loco creditorum,& legatariorum absentium, & DD. Franc. & Iac. omnibus testibus adhibitis, vocatis, atque rogatis per dictum hæredem, & scripti inuentarij sint testes, & petijt primo interrogari per d. D. Iudicem dictos testes suo iuramento; si possideant

deant idoneam substantiam in dicta Ciuitate Perusina, & si cognouerant dictum Caium testatorem, & si cognoscunt præfatum hæredem, & si sunt locupletes, fide digni, bonæ conditionis, & famæ. Qui D. Iudex, dicta petitione audita, interrogauit dictos testes, prius eis delato, & præstito iuramento super præmissis, qui testes, & quilibet eorum de seipso, & de alijs contestib. asseruerunt agnouisse dictum testatorem, & cognoscere dictum heredem, & se possidere immobilia, & esse bonæ conditionis, & famæ, & habuisse notitiam de facultate testatoris. Postquam immediate dictus D. Iudex interloquendo pronunciauit dictos testes fore idoneos ad videndum inchoationem, prosequutionem, & perfectionem dicti inuentarij, & hoc ad petitionem dicti hæredis præsentis, & petentis, & non comparentium contumaciam primitus, & ante omnia legitime accusantis. Postquam immediate dictus hæres volens ad inchoationem dicti inuentarij procedere, & pro principio, & præambulo dicti inuentarij fecit propria manu venerabile signum sanctæ Crucis: Item dixit esse, & inuenisse in dicta hæreditate res infrascriptas. In primis vnam domum confinatam, & item vnam cultricem de serico, & alia reliqua, &c. & hoc præsentibus, & videntibus, ac intelligentibus dictis testibus adhibitis, & rogatis, D. Iudex mandauit dictis testibus, quod debeat interesse, vsque ad consummationem dicti inuentarij. Postquam incontinenti P. legatarius coram præfato D. Iudice comparuit, & protestatus fuit, quod suum legatum ponatur in inuentario. Item comparuit N. creditor, & protestatus fuit, quod suum creditum ponatur in inuentario, & hoc præsente dicto hærede, & dicente, & protestante dicto legatario, & creditori, quod ostendant iura sua, & quod est paratus ponere in inuentario, quatenus de iure poni debeant, alias non. Principiato itaque inuentario (elapso primo mense) duo menses sunt ad perficiendum: Modus ergo illius perfectionis est iste. Existens dictus Lucius hæres coram dicto domino Iudice pro tribunali sedente, vt supra, volens dictum inuentarium prosequi, & finire, petijt vocari, & citari creditores, & legatarios dicti Caij, & generale proclama fieri, quod si est aliquis, vt supra, Die tali, &c. in dicto termino comparuit dictus Lucius, & citatorum non comparentium contumaciam accusauit. Postquam immediate infrascripta bona tanquam hæreditaria hæreditatis dicti Caij dictus hæres inseruit. Talem uineam, item vnum infortiatum, & reliqua, &c. Protestans, quod si qua per errorem posuit non ponenda, ex nunc eleuat de dicto inuentario, & si qua per errorem omisit ponere, cum ad notitiam eius peruenerint, ponet, & hoc præsente dicto D. Iudice, & dictam

 pro-

protestationem admittente in quantum de iure teneatur, & debeat, postquam incontinenti dictus Lucius se subscribat, si scit literas, si autem nesciat, dicat se nescire. Subscriptio hæredis hęc est. Ego Lucius hæres ex testamento Caij patris mei, cum beneficio l. inuentarij prædictum inuentarium incępi, & perfeci bona fide, & sine fraude, teste mihi existente venerabilissimo signo Sanctæ crucis, quod proposui super scriptis, & subscriptis testibus, & a me adhibitis, & rogatis secundum formam iuris, si hæres nescit scribere, alius subscribat pro eo in prima, vel in tertia persona modo prædicto. Subscriptio testium hæc est. Ego Mar. Testis vocatus, adhibitus, & rogatus à dicto Lucio hærede, & à dicto D. Iudice, vt supra sedente, in locum maxime creditorum, & legatariorum absentium subscribo me, & iuramento præstito corporaliter ad Sancta Dei Euangelia, & per dictum ven. signum crucis iuro, dictum inuentarium secundum conscientiam meam esse inceptum, & perfectum à dicto hærede me præsente bona fide, & sine fraude, & me omnia vidisse, à principio vsque ad finem, & non esse conscium alicuius malignitatis (ita iuuet me Deus) & hæc ad sancta Dei Euangelia, & assero me cognouisse dictum testatorem, & dictum hæredem, & me immobilia possidere. & eadem forma cæteri se subscribant, & si omittuntur illa verba in locum, &c. non est vis, quia præsumuntur coram Iudice omnia solemniter acta. Quibus omnibus, & singulis sic peractis, dictus D. Iudex (vt supra) pro trbunali sedens suam, & dictæ suæ curiæ auctoritatem, & decretum interposuit. Et si vis quod nihil obijci possit, citentur de nouo citandi ad veniendum, & opponendum, quare non debeat pronunciari inuentarium legitime confectum, & quare non debeat super eo interponi decretum. Quo facto Iudex pronunciet inuentarium legitime confectum. Argum. l. tutor à patruo, ff. de confir. tuto. Sequitur videre de subscriptione notarij hoc modo. Ego N. notarius, &c. & nota, quod vbi sunt duo notarij, non videtur necessarius aliquis testis pro rescripto, §. si vero absunt, in auct. de hæred. & falcid. sed tres testes loco creditorum, & legatariorum absentium semper sunt necessarij.

2 Vtilitates autem, quæ habentur ex aditione hæreditatis, & confectione inuentarij, singulatim enumerantur per Ias. in l. fin. §. & si præfatam, C. de iure deliber. ad quem pro illarum intellectu recurrere poteris.

DE

DE REPVDIATIONE hæreditatis.

Forma repudiationis hæreditatis.

ARnoldus filius q. B. coram ſpectabili viro D. N. Iudice conſtitutus, qui hæreditatem dicti q. B. ſui patris ſibi ex paterno teſtamento delatam, vel ad ſe ab inteſtato ſpectantem ſibi verſimiliter credit eſſe damnoſam, ne à creditoribus ipſius hæreditatis pulſetur in aliquo, ſeu grauetur, omnimodo ſe ab eadem hæreditate abſtinuit, & eam, ac omne ex ea, commodum, & incommo dum penitus recuſauit. Si vero extraneus hæres, eam repudiat, ſic dices.

Arnoldus filius P. hæreditatem B. ſibi ex teſtamento ipſius B. delatam veriſimiliter exiſtimat ſibi fore damnoſam, Idcirco conſtitutus coram Magnifico Domino Iudice, &c. ipſam hæreditatem omnino repudiat, ac omne ex ea commodum, & incommodum penitus recuſauit, & recuſat.

Nota quod abſtinere, & immiſcere eſt proprie ſuorum hæredum. Repudiare autem, & adire eſt extraneorum, vt inſtit. de hæred. qualita. & diffe. §. in extraneis, C. de iure deliber. ſuper rubrica.

DE CVRATORE DATO in teſtamento.

Forma confirmationis curæ datæ in teſtamento.

IN Dei nomine, Amen, &c. Coram, &c. Hieronymus, &c. qui expoſuit eidem D. Iudici (vt ſupra) pro tribunali ſedente, qualiter diebus proxime elapſis vita occubuit q. Stephanus, &c. ſuo condito teſtamento, in quo ſibi hæredē inſtituit Danielem eius filium legitimum, & naturalem in pubertate conſtitutum, cui reliquit curatorem ipſum Hieronymum, prout continetur iu teſtamento manu publici notarij rogato, ad affectum validitatis ſibi commiſſæ curæ, & omniū per eum gerendorum, petijt ab eodem D. Iudice, vt ſupra pro tribunali ſedente dictam eius curam ſibi confirmari, & quatenus

opus sit eam de nouo decerni, offerens se paratum dictam curã, & defensionem personæ, & iurium ipsius Danielis suscipere, aliasque, & alia facere, ad quæ de iure tenetur. Qui magnificus D. Iudex, vt supra pro tribunali sedens, habita plena informatione de tenore testamenti dicti q. Stephani, in quo idem Hieronymus fuit curator deputatus dicto Danieli, ipsum quidem Hieronymum in curatorem confirmauit, & quatenus opus sit dictam curam personæ, & administrationem bonorum dicti Danielis decreuit, dicendo eidem Hieronymo, & ter replican. esto curator, & alias prout in supradicta forma tutelæ datiuæ, quam reassumere poteris; et sequere de verbo ad verbum, prout in ea mutãdis mutatis.

DE CVRATORE DANDO VENTRI. Cap. XXIV.

1 *Forma curæ datæ ventri vxoris.*
2 *Mater an sit admittenda ad curam filij.*

1 SI vero datur curator ventri vxoris, & bonis, seruetur formæ tutelæ, quæ datur ab intestato, præuia expositione facienda coram Iudice, vbi mulier narret virum suum decessisse ab intestato ipsa relicta prægnante, prout ex apparentia corporis videre est, et vt informari potest ipse Iudex ab obstetrice, et alijs mulieribus ibidem præsentibus, & prædicta vera fuisse, et esse affirmantibus, et ne bona relicta per dictum suum virum, damnum patiantur defectu legitimi administratoris, et etiam pro conseruatione iurium ipsius vxoris, ne ex negligentia sibi in aliquo præiudicetur, petit ventri suo decerni curatorem.

Qui Magnificus D. Iudex intellectis, & auditis superius expositis per ipsam d. mulierem constitit sibi exposita per eam vera fuisse, et esse, tam per apparentiam corporis ipsius, quam per informationes ibidem receptas à tali obstetrice, necnon a B. & F. affinibus ipsius mulieris ibidem præsentibus, et suo iuramento per eas præstito in manibus ipsius d. Iudicis, dictum curatorem, scilicet N. ibidem præsentem, et onus huiusmodi in se sua sponte suscipientem, eidem ventri, et bonis prędictis deputauit, reliqua extende prout in alia tutela, quę superius habetur ab intestato; Sed nunquid Mater debeat ad curam filii vocari, cum ad illius curam vocetur. et videtur, quod non; quia officium virile
2 est,

at, vt C. quando mu. tut. off. fu. potest, l. 1. vnde cum sola tutela, his mulieribus concedatur, non debemus ei cōcedere curam arg. extra de transla. inter corpor. extra de deci. sed dic contra, vt per Specul. in §. cum autem, col. 2. eod. tit. versic. sed nunquid.

DE CVRATORE DANDO bonis filij fam.

Forma curæ quæ datur bonis filij fam.

IN Dei nomine Amen, etc. Coram, &c. filius Francisci dixit, et exposuit eidem Domino Iudici, vt supra pro tribunali sedenti, quod licet ipse Iacobus plura, et diuersa bona habeat ad ipsum diuersimode spectantia, quorum administratio de iure spectat, et pertinet eidē Francisco suo patri, tamen ipse Franciscus ea negligit, nec conseruare permittit, neque ea studiose (vt bonum decet patrem fam.) gubernare intendit, in maximum ipsius Iacobi, et bonorum prędictorum detrimentum; Quapropter instanter petijt, et requisiuit ab ipso domino Iudice, vt supra pro tribunali sedente, quatenus velit, et debeat dictis bonis dare curatorem, scilicet Christophorum patruum ipsius Iacobi, germanum fratrē dicti Francisci, ne bona ipsa tendant in sinistrum. Qui d. Iudex, vt supra pro tribunali sedens, attendens requisitionem huiusmodi fore iustam, et rationi consonam, vocato prius ad se dicto Francisco, qui præuia Iudicis interrogatione respondendo, dixit, et penitus recusauit coram ipso, et omnibus alijs ibidem astantibus dicta res, et bona prędicti Iacobi: ad illius, et bonorum suorum indemnitati consulendum, et ei de opportuno remedio prouidendum, eundem Christophorum ibidem pręsentem, et onus huiusmodi sponte sua suscipientem, in curatorem dictis bonis dedit, constituit, et deputauit, ac administrationem dictorum bonorū ei decreuit. Qui Christophorus sic vt supra deputatus promisit eidem domino Iudici, et ipsi Iacobo præsenti, etc. dicta bona cum ea qua decet conuenientia gubernare, et administrare, illaq; , et illorum iura, ac ipsum Iacobum indefensa, et indefensum non derelinquere, illorumq; inuentarium fideliter, et sine dolo conficere, aliasque, et alia facere, ad quę de iure tenetur, et pro eo, quod sic faciet ibidem pręsens extēdantur reliqua prout in supradictis, et alijs formis, mutandis mutatis.

Et cum plura dixerimus de tutoribus, et curatoribus supradictis,

dictis, aliqua alia etiam visum est referre de deputationibus curatorum, & actorum ad lites agitandas, quę licet in mea Iudiciali praxi, sub cap. 52. libro primo satis diffuse explicata fuerint, tamen non inutile, pro minori partium dispendio, & labore hic repetere censui.

DE DEPVTATIONE CVRATORVM, & actorum ad lites. Cap. XXV.

1 *Citatio pro obtinenda exequutione in bonis debitoris, qui in curia obijt, nullis relictis hæredibus, qui citari possint.*
2 *Decretum in huius citationis.*
3 *Post primam citationem, fit alia similis citatio per duos cursores.*
4 *Post hanc secundam citationem, fit citatio per affixionem, iuxta formam decreti.*
5 *In termino citationis quarto pro quarta dilatione, curator hæreditati iacenti deputatur.*
6 *Deputato curatore, contra eum, æque ac contra principalem processus firmatur.*
7 *Si est institutus certus hæres in testamento defuncti, qui absit ab Vrbe, proceditur modo antedicto; Sed curator illi hæredi certo, non autem hæreditati iacenti deputatur.*
8 *Quomodo procedendum erit contra hæredem minorem.*
9 *Si hæres est infans, non poterit citari. & quare?*
10 *Qui citari debent, quando hæres infans est, & quomodo?*
11 *Infanti proximior aliquis in actorem eligitur, & plura requisita circa hanc deputationem.*
12 *In omnibus prædictis casibus mandatum contra bona defuncti decernitur.*
13 *Si curator non est generaliter deputatus ad omnes causas, alij creditores processum contra eum formare nequeunt.*
14 *Deputatur aliquando curator furioso, & quomodo? & quæ necessario verificanda sunt?*
15 *Deputatio curatoris bonis mercatoris decocti.*

1 SI quis habet debitorem, qui hic in Romana Curia decedat, nullis relictis hęredibus, qui citari possint, ad effectum habendi exequutionem contra bona, ita proceditur. Citentur hęredes sint, velint q. D. N. ad comparendum legitime, & acceptandum, vel refutandum hęreditatem prędicti q. N. alias videndum deputari curatorem illius hęreditati iacenti primo pro prima dilatione ad p. d. Citatio

hęc

hęc datur cursori, qui facta diligẽntia de reperiendo hęredes domi, in qua dictus q. N. mortuus fuit in vicinia, & alijs locis publicis, & de hoc relatione facta, Iudex committit hanc diligen-
2 tiam per duos cursores faciendam; quo facto fit alia similis ci-
3 tatio, & traditur eidem cursori, qui vna cum alio cursore diligentiam facit; & subinde ambo referunt fecisse diligentiam, & non inuenisse, vt supra: sequuta hac diligentia per duos cursores, Iudex decernit processum per affixionem ad valuas Curiæ, & domicilij defuncti, si illud habebat; sin autem per affixionem ad valuas Curiæ, & aciei Campi Floræ. Post hæc fit alia citatio in hunc modum. Citentur per affixionem ad valuas curiæ, & aciei Campi Floræ, seu domi solitæ habitationis q. N. hæredes, si qui sint, etc. sequere ad vnguem, vt in citatione superius posita. In cuius citationis termino Iudex mandat citari ad idem pro secunda dilatione, & fiunt aliæ tres citationes simili modo pro secunda, pro tertia, & pro quarta, & superabundanti dilatione interpellate vna die pro alia, & præuio Iudicis decreto. In termino vltimæ citationis, quæ fit pro quarta, & superabundanti dilatione comparet creditor, & curatorem hæreditati iacenti de-
5 putandum, ac fideiussorem pro eo conducit, quem curatorem Iu-
6 dex deputat sub forma de qua supra. His præmissis citatur cu-
7 rator ad omnes actus requisitos, ac si esset principalis. Verum si debitor in Curia Romana moritur condito testamento, & in eo relicto certo hærede qui ab Vrbe absit, præcedentibus diligentijs modo pręmisso faciendis, curator, seu defensor hæreditati, & bonis defuncti, non autem hæreditati iacenti deputatur, cum certus adsit hæres, contra quem iudicium (vt natura causæ suadet) formatur pro satisfaciendis creditoribus hæreditarijs, quibus creditoribus hæreditarijs prius, & deinde honoratis in testamento de bonis hæreditarijs satisfiet, vt per Socin. Iunior. in l. 1. in titulo de legatis primo, numero 327. Decius consil. 109. curator etiam datur bonis ad instantiam illius, qui sperat succedere ab intestato, & qui id postulat, recte postulat, quia sua in-
8 terest bona conseruari. Angel. consil. 108. colum. 1. Alexand. consil. 4. numero 4. libro secundo. sed si mortui debitoris hęres minor sit, & curatore indigeat, citatur ipsemet hęres, quamuis minor sit, modo tamen maior sit septennio, ad comparendum legitime, & alias videndum sibi deputari curatorem, seu actorem ad lites, primo pro prima dilatione. Et seruatis modo antedicto quatuor terminis, actorem ad lites, vel curatorem Iudex deputat, cum quo fit legitimus processus, vt supra diximus. At
9 si hęres infans est minor septennio, non potest ad causam citari

cum

cum non habeat velle neque nolle; sed citatur tutor testamenta-
rius, si est, sin autem mater tanquam necessaria, & legitima tu-
trix, & administratrix sui filij, seu agnati, & cognati, sin minus
citantur ij, in quorum est potestate, ad comparendum in iudi-
cio coram D. & minorem defendendum, ac petendum ei curato-
rem, seu actorem ad lites deputari, alias videndum illum per
dominum ex officio deputari. Afflict. decis. 262. numero 2. & se-
quen. & præcedentibus supra narratis dilationibus per Iudicem
10 actor ad lites, siue curator aliquis proximior, aut aliquo modo
attinens deputatur, ne infans indefensus remaneat, vt habetur
in superius allegata decis. per totum, vbi habetur, quod proces-
sus factus cum curatore aliter, quam supradicto modo deputato,
est nullus, quia iudex daret curatorem infanti, qui non potest pe-
tere curatorem sibi dari; quia illa ætas quicquid videt ignorat:
curator autem ad lites non datur nisi petenti, Alex. consil. 22. in
11 fin. Bald. in cap. 1. de milit. Vassal. qui contu. est, fit ergo proces-
12 sus modo pręmisso, & mandatum contra bona defuncti tantum
13 conceditur, si superuenerint alij creditores, & citent curatores,
vt supra deputatos, processus non est ualidus, nisi deputatio se
extendat ad omnes alias minoris causas. Deputatur nonnunquam
14 curator furioso, seu mente capto ad illius proximiorum instantiā,
examinatis testibus summarie, & extraiudicialiter, super eo,
quod N. est mente captus, hisque examinatis, Iudex personæ, &
bonis prædicti N. curatorem in gradu proximiorem, cum solita
cautione de vtilia faciendo, & inutilia prætermittendo, ex offi-
cio deputat, nec requiritur super hoc plenaria cognitio, seu in-
quisitio, sed sufficit, quod aliqualiter constet de furore, vel ad-
hibere medicos, qui hoc cognoscant, vt in l. obseruare, ff. de cu-
rat. fu. & pro. citata per Alex. consil. 86. vers. verum est, quod
causę cognitio n. 1. & ratio, quia talis deputatio curatoris non
causat præiudicium ei, cui deputatur. Item deputatur curator pro
digo (vt habetur per Spec. in lib. 1. par. 3. in tit. de curatore, cui
prodigo Iudex ex officio potest etiā interdicere administrationē
sine alicuius citatione, vt per Marant. de ord. iud. in 6. p. de citatio
ne 1. memb. iudicij sub n. 31. Deputatur etiā curator bonis defun-
cti, seu decocti, instātib. creditorib. quorū requisita satis diffuse ex
plicaui in c. 54. li. 1. eo. ti. cuius instru. deputationis curat. bonis de
cocti formā, tāquam non semel occurrentis, hic conscribere volui.
15 Et hæc est. In nomine Domini Amen. &c. Anno, &c. Com-
paruerunt coram R. P. D. Matthęo Buratto iu. vtr. doct. vtriusq; si-
gnaturæ Sanctiss. D. N. Papę Referendario Illustriss. & Reuerend.
D. Auditoris Cameræ in ciuilibus Locumtenen. meq. Notario, etc.

mag.

mag. DD. N. & N. deputati à creditoribus D. N. olim mercatoris in Vrbe, & pro omni eorum priuato, & particulari interesse, & dictis nominibus respectiue stante notoria decoctione, & fallimento dicti N. petierunt ad instantiam, & commodum, ac vtilitatem dictorum creditorum, & vt celerius eis de eorum respectiue creditis satisfiat aliquem in curatorem bonis iacentibus dicti N. deputari, qui curator ad eorundem creditorum vtilitatem, & vt celerius eorum credita consequi possint, & valeant, omnes, & singulas actiones mouere, pertractare, agere, defendere, prosequi, & expedire in iudicio, & extra possint, & valeant, & confisi præfati dd. N. & N. nominibus quibus supra de fide d. A. petierunt eundem A. in curatorem bonis dicti N. vt supra deputari omni meliori modo, &c. Qui Reuerendissimus D. Locumtenens attendens requisitionem huiusmodi fore iustam, & rationi consonam dictum D. A. ibidem præsentem, & onus huiusmodi in se sponte suscipientem in curatorem bonis præfatis, ad effectum omnes, & singulas actiones contra quoscunque mouendi, & quascunque motas actiue, & passiue pertractandi, agendi, defendendi, & prosequendi in iudicio, & extra, necnon pecunias, & credita quæcumq; exigendi, & recuperandi, ad effectum, vt beneficio dictorum creditorum deponantur penes aliquem campsorem, fide, & facultatibus idoneum, per supradictos DD. deputatos deputandum, & de exigendis, & recuperandis quoscunque, quictandi, ac iura, & actiones si opus fuerit cedendi, cum clausulis solitis ad lites, & cum omnibus facultatibus, & auctoritatibus talibus curatoribus dari solitis, & consuetis, & de iure requisitis. & in similibus necessarijs, & opportunis deputauit; Dicendo eidem curator esto, & vtilia pro dictis creditoribus, & bonis facito, & inutilia prætermittito, & quod ita faciet præfati DD. N. & N. proprijs, & priuatis nominibus, ac vti principales princilipaliter, & insolidum, scientes se, &c. sponte, &c. pro dicto A. fideiusserunt, & promiserunt. quos DD. N. & N. sic promittentes, præsentes, &c. dictus D. A. à fideiussione, & promissione huiusmodi indemnes penitus, & sine damno releuare promisit, ita quod, &c. alias, &c. de quibus, &c. Pro quibus præmissis, &c. Super quibus omnibus idem R. P. D. Locumtenens, vt supra pro tribunali sedens ad petitionem, & instantiam dictorum Dominorum Deputatorum auctoritatem suam qua fungitur, & dictæ suæ curiæ decretum interposuit, supplendo omnes, & singulos tam iuris, quam facti defectus, si qui forsan in præmissis interuenerint, omni meliori modo, &c. super quibus, &c. Actum, &c. præsentibus testibus, &c.

Dein-

Deinde, & incontinenti coram eod. R.P.D. Locumtenente, in loco, vbi supra, pro tribunali sedente, meque Notario, & c. comparuit idem D.A. curator, vt supra deputatus, cum præsentia, decreto, & auctoritate dicti R.P. D. Locumtenentis constituit eius, & dictorum bonorum dicti N. vel illius creditorum, & deputatorum prædictorum actorem Dominum B. in Romana curia causarum procuratorem, præsentem, & onus huiusmodi in se sponte suscipientem, ad omnes, & singulas dictorum bonorum, seu illorum creditorum dicti N. lites, & causas, ciuiles, & criminales, prophanas, meras, & mistas, motas, & mouendas, actiue, & passiue contra quascunq; personas &c. in quocunq, foro, siue iudicio, atque instantia, & coram quibuscunq; DD. Iudicibus comparendum, agendum, &c. cum clausula ad lites, & generaliter &c. Promittens &c. releuans &c. super quibus omnibus idem d.A. curator petijt à præfato R.P.D. Locumtenente authoritatem suam, & dictæ eius curiæ decretum interponi. Qui R.P.D. Locumtenens, vt sup. pro tribunali sedens causa cognita, suam & dictæ suæ curiæ decretum interposuit, suppletis, &c. Actum Romæ &c. præsentibus &c.

Nec præscriptas formulas prætereundas, sed hic omnino tanquã nedum in R.P.D. A.C. verum etiam omnibus alijs vrbis, & aliorum locorum ciuitatum tribunalibus, necessarias, conscribendas fore censui: quoniam eueniente casu decoctionis alicuius mercatoris, qui timore carcerum statim fugam arripuit relictis quamplunibus bonis, iuribus, & actionibus, in quibus succedunt illius creditores, qui ad effectum eorum credita consequendi, & eorum actiones contra quoscunq; in iudicio, & extra experiendi pro validitate processus desuper faciendi, curant ad præscriptam deputationem deuenire, cuius formam tanquam huic rei conuenientem superius scripsi.

ALIA DE DEPVTATIONE ACTORIS. Cap. XXVI.

1 *Actor ad lites constituitur periculo actoris.*
2 *Actor ad lites non constituitur nisi post litem contestatam.*
3 *Et quando valida sit illius constitutio.*
4 *Forma instrumenti constitutionis actoris.*

AD hæc nota, quod sæpissime constituitur actor à tutore, seu curatore ad lites, eorum periculo, vt inst. de cur. §. fin. C. de procur. & constituuntur tantum post lit. cont. non ante sine decreto

creto Iudicis, vt d.C.de proc. si ergo tutor fuerit monitus, vel dictatus ad hoc, vt valida sit constitutio actoris praeceden. negatione,
3 vel litis contestatione per ipsummet facienda. Subinde illius constitutionem valide facere poterit instrumentum, ergo actoria facta à tutore, seu tutrice sic conficitur D. A. mater, & tutrix B. filij q. T. coram d. Iudice pro Tribunali seden. ac in mei notarij personaliter constituta, quia propter debilitatem sexus, & personę, & quia etiam nimis est à foro iudiciali remota, & ob alia legitima impedimenta personaliter intendere, & assistere non valet causis, quas ipsa nomine dicti pupilli habet, vel habere intendit specialiter cum d. N. & generaliter contra quamcunq; aliam personam quauis de causa, & occasione, tam in agendo, quam in defendendo. Idcirco confisa de idoneitate, & integritate d. P. ibidē praesentis ipsum fecit, constituit, & deputauit actorem in dictis litibus peragendis, pertractandis, & prosequendis coram quocunque Iudice, & in quacunque instantia comparend. omniaque alia faciend. gerend. & exequend. in praemissis, & circa ea necessaria, & opportuna, & prout ipsamet tutrix facere posset si praesens, & personaliter interesset, cui actui legitimo idem Iudex, vt supra pro tribunali sedens suam auctoritatem interposuit, & decretum, super quibus &c. Actum &c. testibus &c.

PLVRA ALIA REQVISITA IN DEputatione curatoris dandi in bonis iacentibus ad instnatiam creditorum. Cap. XXVII.

SI autem curator datur haereditati iacenti, seu vacāti vltra iam dicta visum est etiam pro validitate processus, & ad hoc vt legitime perueniri possit ad dationem dicti curatoris plura videntur requiri. Primum quod detur ad instantiam creditorum, & quod in hoc concurrat maior pars ipsorum, Specul.de curatore, §. cum autem vers. opponitur, secundum quod nominatim citentur hi, quorum est prima causa successionis, & quod non sufficiat generalis citatio Bart. in l. si diu, ff. quibus ex cau. in poss. ea. Alex. in cons. 107. 5. vol. tertium, quod praemittatur citatio ad deliberandum, an velit acceptare haereditatem, & si haeres extraneus sit non statuatur tempus ad deliberandum minus 100. dierum, dicit idem Bart. in d.l. si diu, & in l. si quis constituatur, §. 1. & si est de de-

descendentibus annus. quartum, quod curator facere debet inuentarium, Specul. eo. tit. de curatore d. §. cum autem, vers. incertis casibus. Quintum, quod curator satisdet, de quibus requisitis Vide Angel. in cons. 193. incipien. pro decis. 3. col. & Are. in cons. 109. 1. col. sed prædicta requisita potius procedere videntur ex subtilitatibus, & apicibus iuris quem ex consuetuqine, quæ præmissis contrariatur ex paucis infradicendis. Nam quo ad primum requisitum de maiori parte creditorum satis sufficit apparere de maiori parte eorum, qui in processu agunt. Quoad secundum, quod debeant citari nominatim procedit quando hæredes sunt certi, sed si incerti fuerint sufficit quod ad eos præmittatur generalis citatio per proclama. Quoad tertium de certo tempore superius dicto statuendo dicitur, quod Iudex potest illud diminuere, & prorogare arbitrio suo. Quoad quartum de inuentario id verum neri debere, sed in illius confectione attenditur consuetudo loci, vbi inuentarium fit, vt alias dixi, & probaui. Quo vero ad quintum requisitum circa satisdationem ea non videtur superflua, sed omnino necessaria, tam ex iuris, quam consuetudinis dispositione, & Iudex nunquam interponit decretum super curatoris deputatione nisi cum dicta satisdatione quæ parum refert, quod tunc vel postea præstetur, modo tamen præstetur, antequam cum eo iudicium agatur & ita ut supra dictum est circunscriptis tot iuris requisitis de consuetudine, & obseruantia eiusdem A. C. tribunalis attestor.

DE MODO PROCEDENDI PRO RE-stitutione rei venditæ ex remedio l. 2. de rescin. vendi. Cap. XXVIII.

1 *Requisita obtinendi in hoc remedio rescissionis uenditionis.*
2 *Modus in eo procedendi & ferendi sententiam.*
3 *Quod dispositio d. l. procedit etiam quo ad bona subhastata.*
4 *Et etiam quo ad bona mobilia, & quomodo de eis fiat petitio.*

CVm iste processus rescissionis ex dicto remedio l. 2. satis sit, quotidianus, & in omnib. vrbis, & orbis tribunalis frequentatissimus. Ideo omissis infinitis illius quęstionib. relatis à doctiss. viris, qui ex professo in his scripserunt, hæc tantum pauca quoad modũ procedendi visa sunt breuiter referenda. Quod scilicet tale remediũ intẽtans tria in monitorio quod seruit loco libelli, necessario exprimere debet; primum quod res de cuius restitutione agitur

tur tam tempore illius celebrati contractus venditionis quam etiam ante,& post,res erat maioris pretij,& æstimationis. Secundum quod vẽditor offerat se pretium restituturum. Tertium quod venditor fuit deceptus, aut errore ductus ad vendendum rem viliori pretio,& propterea tanquam læsum vltra dimidiam iusti pretij eandem venditionem ex dicto l. remedio rescinden. fore,& esse, vt hæc omnia narrantur in monitorio, cuius formam habes inferius in 4. libro.

2 Quo monitorio contra partem aduersam legitime exequuto, & in actis per cursorem iudicialiter relato exhibitoque, & producto dictę venditionis instrumento ad effectum illum impugnandi,& rescindendi contentis in monitorio articulatis, illisque sufficienter probatis,repetitoque statuto vrbis de læsione, quatenus ei in casu de quo agitur locus sit,de quo in cap. 154. libro primo, debitisque terminis de more, & stylo Curiæ seruari solitis seruatis, illisque reiteratis. Demum fertur sententia, in qua iudex pronunciat venditionem rescindẽdam fore,& esse,& emptorem condemnat ad restituendum rem emptam venditori recepto ab eo pretio oblato, vel parte petente poterit condemnare emptorem ad supplendum iustum pretium declarandum præuia æstimatione peritorum,cuius

3 l. 2. dispositio,probata dicta læsione,procedit etiam quoad vendita, seu deliberata per viam curiæ præuia illorum subhastatione, vt in quæst. huius remedij lib. 2. tradit Cagnol. qui attestatur de communi tam Cano. quam Legistarum, sub num. 160. Et etiam procedit,

4 quoad bona mobilia si extant, sin autem ad restituendum iustum illorum pretium modo præmisso æstimando, vt ibi. Et licet in hoc l. 2. remedio plura alia hic referre potuerimus, tamen cum illius quęstio satis sit diffuse scripta à tot, & tantis viris doctissimis, qui in hoc ex professo scripserunt, de his hactenus. Huic prædicto remedio poterit applicari remedium l. si quis maior, C. de transact. & modo præmisso formare monitorium, addendo tantum in fine oblationem instantiæ de restituendo acceptum; iuxta terminos d. l. si quis maior, mutatis mutandis, singula singulis congrue referendo, ac debite adaptando.

Notandum est etiam quod hoc l. secundæ, de rescind. vend. remedium habet etiam locum in diuisionis contractu cum sit bonæ fidei contractus, & propterea siue ex sortis infœlicitate, siue dolo alterius partis læsio fuerit intolerabilis, & valde læsiua, debet in melius reformari, & in hoc officium iudicis implorari, tam ex prædicto remedio l. 2. quam ex remedio l. 3. C. communia vtriusque iudicij, obtinendo monitorium contra partem læden-

tem, vt debeat diuisionem bonorum in melius reformasse, & ad debitum, & iustum modum reduxisse, vel suppleuisse id, quod immoderate, seu dolose, ac indebite factum fuit, ad hoc vt partes illorum magis melius adæquentur, & vnusquisque ipsorum suam debitam portionem (prout iuris est) debite consequatur, & in præmissis, & circa ea, ius, iustitiam ministrari vidisse, præmisso, & omni alio meliori modo, &c. cum clausula, & si senserit se, &c. compareat, &c. alioquin, &c.

Finis Tertij Libri.

SAL-

SALLVSTII TIBERII A CORNETO, DE MODIS PROCEDENDI IN CAVSIS, QVAE CORAM AVDITORE CAM. AGVNTVR.

LIBER QVARTVS.

Citatio pro exequutione Cameralis obligationis extra Curiam.

PEtrus Paulus Crescentius Prothonotarius Apostolicus, utriusq. Signaturæ Sanctissimi D. N. Papę Referendarius, ac eiusdem Sanctissimi, eiusq. Camerarii, necnon causarũ curiæ Cameræ Apostolicæ generalis Auditor, Romanæque Curiæ Iudex ordinarius, sententiarum quoque, & censurarum in eadem Romana Curia latarum, ac litterarum Apostolicarum quarumcunque, vniuersalis, & merus exequutor ab eodem Sanctissimo specialiter deputatus. Vniuersis, & singulis dd. Abbatibus, Prioribus, Præpositis, Decanis, Archidiaconis, Scholasticis, Cantoribus, Custodibus, Thesaurarijs, Sacristis, Canonicis, Parochialium Ecclesiarum Rectoribus, eorumq. locatenentibus, Plebanis, Viceplebanis, Cappellanis, Curatis, & non Curatis, cæterisq. presbyteris, Clericis, Notarijs, & Tabellionibus publicis quibuscunq. per ciuitatem, & diœcesim N. ac alias vbilibet constitutis, illique, vel illis, ad quem, vel ad quos præsentes nostræ litteræ peruenerint, salutem in Domino, & nostris huius-

modi, imo verius Apostolicis firmiter obedire mandatis. Pro parte d.N. creditoris d.M. in scutis centum auri in auro occasione totidem sibi gratis mutuatorum, vt in instrumento per N. publicum Notarium recepto, & in actis infrascripti nostri Notarij exhibito habetur, principalis instanter requisiti. Vobis omnibus, & singulis supra nominatis, & vestrum cuilibet in solidum harum serie committimus, ac sub 100 ducatorum auri Cameræ; locis pijs arbitrio. nostro applicandorum, & pro illis mandati exequutiui, & in iuris subsidium excommunicationis, alijsq. Ecclesiasticis sententijs, censuris, & pœnis præcipimus, & mandamus; quatenus statim visis, & receptis præsentibus, & simul, ac earum vigore fueritis, vel aliquis vestrum fuerit requisitus ex parte nostra, imo verius Apostolica auctoritate, eundem exaduerso principalem in eius propria persona, si eum commode habere poteritis, secus domi suæ habitationis præsentium copia dimissa citetis, vt nos etiam ipsum citamus: quatenus sexta die, post præsentis citationis exequutionem si iuridica fuerit, alioquin prima die iuridica, post eam immediate sequenti compareat in iudicio legitime coram nobis, seu Reuerendo Patre Domino nostro in ciuilibus Locumtenente, per se, vel pro curatorem suum idoneum ad dicendum, & excipiendum quicquid verbo, vel in scriptis voluerit, contra instrumenta, & iura nomine prædicti N. creditoris, coram nobis producta, & repetita; videndum super illorum recognitione, quatenus opus sit, testes induci, & iurare, obligationemque in forma Cameræ, in illis appositam iuxta Curiæ nostræ stylum extendi mandari; necnon soluendum dictá scuta centum, per eum debita iuxta suæ obligationis formam, aliasque & alia faciendum, & adimplendum, ad quæ ex forma dictæ eius obligationis tenetur. Alioquin lapso prædicto termino nos contra eum citatum, iustitiæ medio, ad omnes actus, & terminos opportunos, ac totalem, & finalem instrumenti Cameralis obligationis exequutionem, vsque ad integrum debiti satisfactionem, etiam per audientiam litterarum contradictarum; & alias, vt in similibus obligationibus in forma Cameræ de more, & stylo Curiæ nostræ fieri, & procedi consueuit; procedemus, ipsius citati absentia, seu contumacia in aliquo non obstante. In quorum omnium fidem præsentes á Notario nostro infrascripto subscriptas, & Cameræ Apostolicæ sigillo munitas concessimus. Datum Romæ in ædibus nostris Anno á Natiuitate Domini 1607. Indictione sexta, die vero decima Ianuarij, Pontificatus Sanctissimi D. Nostri D. Pauli diuina prouidentia Papæ Quinti, Anno secundo.

Monitorium de desistendo à molestijs.

PEtrus Paulus,&c.Vniuersis, &c. Perlatum est ad nos B.indebite A.super prædio sito,&c.quod ipse post omnem hominum memoriam insto titulo possidet, molestare velle iactasse. Nos igitur A.nomine de iuris opportuno remedio requisiti. Vobis omnibus &c.committimus,&c.quatenus statim,&c.sub quingentorum, &c.moneatis prædictum B.exaduerso principalem, vt nos etiam his litteris monemus, & requirimus; quatenus infra sex dies,quarum duos pro primo, duos pro secundo, & reliquos pro tertio, & peremptorio termino, ac monitione Canonica assignamus, sub quingentorum, &c. pœnis, debeat à quibuscunque iactationibus, molestationibus,vexationibus, & impedimentis,ipsi A. super dicto prædio quauis de causa,non tamen iudicialiter præstitis,ac illatis, ac inferri comminatis re ipsa, & cum effectu destitisse,ipsumque A. prędio huiusmodi, fructuumq. & prouentuum illius perceptione libere,ac pacifice vti,frui,& gaudere permisisse. Alioquin prædictum sic monitum,si in præmissis se fore grauatum senserit,citetis peremptorie, prout nos citamus, quatenus sexta die post præsentium exequutionem, si erit iuridica, secus prima die iuridica post eam sequenti compareat Romæ in iudicio legitime coram nobis,seu R.P.D.in ciuilibus Locumtenente nostro per se,vel procuratorem legitimum ad videndum in causa huiusmodi ad omnes & singulos actus,& terminos necessarios, vsque ad diffinitiuam sententiam inclusiue,etiam lite non contestata procedi,aliasq. & alia fieri super his necessaria. Certificantes citatum, quod siue comparuerit,siue non,nos nihilominus ad hęc, & alia, quæ iustitia suadebit eius absentia, seu contumacia minime obsistente procedemus. Committimus vobis præterea sub eisdem pęnis, quod quibuscunque iudicibus Ecclesiasticis, & secularibus, ordinarijs,& extraordinarijs,ac commissarijs quibuscunque, & pręsertim d.B.inhibeatis,vt nos etiam inhibemus, ne sub eisdem sententiis, censuris, & pœnis prædictum A.super interdictoprædio,illiusque possessione, & fructuum perceptione, seu alias quouis quæsito colore, seu prætextu directe,vel indirecte,tacite,vel expresse molestare,aut in iudicium alibi quam coram nobis trahere præsumant. Et quod secus factum fuerit reuocabimus,& in pristinum statum reducemus. In quorum,&c.datum, &c.

Aliud pro solutione pensionum.

PEtrus Paulus,&c.Vniuersis, &c. Ex parte A. cui alias annua pensio scutorum centum super Parochialis Ecclesiæ N.diœce-

sis N. fructibus, redditibus, & prouentibus Apostolica auctoritate reseruata extitit, in Romana Curia persoluenda, vt in litteris Apostolicis, sub plumbo, vt moris est, expeditis sub datum, &c. nobis exhibitis latius continetur; principalis requisiti; vobis, &c. committimus, &c. moneatis, &c. Reuerendum D. D, modernum dictæ Ecclesiæ rectorem, omnesque alios pro tempore extituros, exaduerso principales, quatenus infra sex, &c. sub quingentorum, &c. alijsque Ecclesiasticis sententijs, censuris, & pœnis etiam in prædictis Apostolicis litteris expressis, debeant de omnibus, & singulis dictæ annuæ pensionis terminis decursis, & non solutis, ac in futurum decurrendis in loco, ac terminis, modoque, & forma in dictis litteris expressis prænominato A. siue eius procuratori legitimo integre, & cum effectu persoluisse. Alioquin, &c. Certificante, &c.

Aliud super manutentione in possessione exigendi.

PEtrus Paulus, &c. vniuersis, &c. nomine A. cui annua pensio ducatorum centum super fructibus, redditibus, & prouentibus simplicis, perpetui beneficij Ecclesiastici &c. in Romana Curia persoluenda, vt in supplicatione nobis exibenda, licet litteris nondum expeditis, reseruata Apostolica auctoritate extitit, & in cuius pensionis exigendi possessione existit, principalis requisiti, &c. moneatis, &c. B. modernum dicti beneficij possessorem, exaduerso principalem; quatenus infra sex, &c. sub quingentorum, &c. debeat eundem instantem in possessione, seu quasi prædictam pensioné exigendi, in qua asserit se existere manutenuisse, ac illi de eiusdem pensionis terminis quibuscunque decursis, & in posterum decurrendis in loco, & terminis, ac modo, & forma in præfata supplicatione expressis integre, & cum effectu satisfecisse. Alioquin citetis, &c. compareat, &c. ad videndum decerni mandatum de manutenendo, & exequutiuum respectiue, ac in causa etiam lite non contestata, ad omnes effectus, & terminos, &c. certificantes, &c.

Aliud de reddendo administrationem.

PEtrus Paulus, &c. vniuersis, &c. requirente nos Illustri D. A. Domino, & patrono Castri N. vobis committimus, &c. moneatis, &c. B. olim dicti A. agentem, seu administratorem dicti Castri, eiusque introituum, prouentuum, & emolumentorum, exaduerso principalem, quatenus infra sex, &c. sub quingentorum, &c. debeat prædicto instanti rationem, computum, & debitum calculum totius administrationis suæ ex illa die, qua

admi-

administrare cœpit, reddidisse, omniaque bona instrumenta, scripturas, libros, & computa quæcumque, penes eum existentia, ad dictum A. administrationemque prædictam, vtcumque pertinentia restituisse, & consignasse, necnon omne id, & totum, in quo causa dictæ administrationis est debitor, persoluisse, ac debitam satisfactionem impendisse. Alioquin, &c.

Aliud Vigore Eugenianæ bullæ.

PEtrus Paulus, &c. vniuersis, &c. graues Deo, & Apostolicæ Sedi irrogantur iniuriæ, cum eiusdem Sedis officiales, aut quęuis aliæ personę pro suis causis, & aut aliorum negotijs in dicta Curia moram trahentes, seu ad ipsam confluentes, vel recedentes ab eadem in partibus per locorum ordinarios, eorumque officiales, & commissarios, & alios quoscunque, cuiuscuuque dignitatis status, gradus, ordinis, conditionis, seu auctoritatis existant, à quorum iurisdictionibus sunt exempti quacunque ratione, occasione, vel causa beneficiis eorum Ecclesiasticis, ac fructibus, redditibus, prouentibus, & distributionibus ex eisdem prouenientibus, bonisque, et rebus alijs priuantur, & spoliantur, necnon litibus, & processibus inuoluuntur, vexantur, impediuntur, molestantur, aut quauis occasione in beneficijs, aut bonis huiusmodi perturbantur, iniuriantur, & inquietantur, ad quas quidem temerarias, & illicitas vexationes, iniurias perturbationes, molestationes, & inquietationes propulsandum dudum fe. re. Eugenius Papa IIII. ex certis, iustis, legitimis, & rationabilibus causis motus, etiam nonnullorum prædecessorum suorum S.R.E. summorum Pontificum vestigijs inhærendo, quasdam suas litteras Apostolicas ad futuram rei memoriam edidit, atque concessit huiusmodi sub tenore, videlicet. Eugenius Episcopus seuus seruorum Dei ad perpetuam rei memoriam. Diuina in eminenti Sedis Apostolicæ speculo disponente clementia constituti ad ea libenter intendimus, per quæ officiales prædictæ Sedis obsequijs eius ad quam veluti fidelium omnium matrem pro animarum salute quærenda, & iustitia consequenda de diuersis mundi partibus confluit multitudo, tutius, & quietius se promptiores valeant exhibere. Hinc est quod nos ex certis rationabilibus causis moti, & nonnullis prædecessorum vestigijs inhęrentes districtius inhibemus locorum ordinarijs, necnon commissarijs ac delegatis eorum cęterisque vniuersis, & singulis quacunque auctoritate, & facultate præfulgeant, cuiuscunque dignitatis gradus, vel pręeminentię fuerint, ne contra officiales prædictos quocunque nomine nuncupentur in nostris, & dictæ se-

dis obsequijs nunc. & pro tempore existentes necnon quoscunque alios pro suis, vel aliorum causis, & negocijs prosequentes ad sedem prædictam venientes, et in ea (durante negociorum, et causarum huiusmodi prosequutione) moram trahentes, et recedentes, ab eadem procedere, aut in eos excommunicationis, suspensionis, vel interdicti, aut priuationis officiorum, et beneficiorum, seu quamuis aliam sententiam promulgare præsumant. Nos enim omnes, et singulos processus, et sententias contra tenorem, et mentem nostrę inhibitionis huiusmodi latas, et habitas, et in posterum haben. et promulgan. et quæcunque inde sequuta declaramus nulla, irrita, et inania nulliusque existere, vel existere roboris, vel momenti, necnon quicquid in contrarium a quoquam quauis authoritate scienter, vel ignoranter attentatum forsan est hactenus, vel in posterum contingerit attentari etiam decernimus irritum, et inane. Et nihilominus in omnes, et singulos ordinarios, ac officiales, commissarios, et delegatos eorum, qui se dignitatibus, aut beneficijs Ecclesiasticis quibuscunque officialium, et negotia huiusmodi apud dictam sedem prosequentium prędictorum, eos illis forsan priuando, aut priuatos decernendo, vel declarando, seu cuiuscunque priuationis prętextu illa personis alijs conferendo, seu de illis in eas quomodolibet intromittendo tam in dantes quam in recipientes excommunicationis, suspensionis, et interdicti latas sentētias promulgamus, quas volumus eos ipso facto incurrere. A qua quidem excommunicationis sententia absolui nequeant, nisi à nobis, vel per nos deputando preterquam in mortis articulo constituti. Premissa autem à die affixionis pręsentium ad valuas Basilicæ Principis Apostolorum de Vrbe, ex certa scientia quoscunq; ligare volumus, et arctare. Non obstantibus quibusuis generalibus, et prouincialibus, et synodalibus concilijs editis constitutionibus, ordinationibus Apostolicis, et decretis, ac priuilegijs, per quę effectus pręsentium impediri posset quomodolibet, vel differri etiam si de illis eorumque totis tenoribus habenda esset in præsentibus mentio specialis, et quæ præsentibus haberi volumus pro sufficienter expressis, cæterisque contrarijs quibuscunq; Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ inhibitionis, declarationis constitutionis, & voluntatis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare pręsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri, et Pauli Apostolorum eius se nouerit incursurum. Datum Romæ apud Sanctum Petrum, Anno Incarnationis Dominicæ, Millesimo Quadrigentesimo trigesimo secundo, octauo Idus Martij, Pontificatus Nostri Anno Secundo. Subsequenter nomine A. familiaris Illustrissimi, et Reueren-

rendissimi D. Cardinalis N. curialis Romanam Curiam sequentis, vineam sitam, etc. ab hinc decennium, et vltra; vt ex eius verbis nobis significatum est legitime possidentis; et cui B. aduersus iuris debitum B super ea molestium inferre se iactat, principalis requisiti. Vobis committimus, etc. moneatis, etc. præfatum B. omnesq; alios molestatores, in exequutione præsentium nominando, ex aduerso principales, quatenus infra sex, etc. sub quingentorum, etc. alijsque pœnis, etc. in præinsertis Apostolicis litteris contentis, et expressis, debeant ab omnibus molestationibus, impedimentis, & iactationibus per eos dicto A. vel eius colonis, super dicta vinea, illiusque possessione, ac fructuum perceptione illatis vtcunque, & præstitis cum effectu destitisse, ipsumque A. vinea huiusmodi, ac eius possessione, fructuumque perceptione vti, frui, & gaudere permisisse, dictisque Apostolicis litteris, & præsentibus nostris per omnia paruisse, &c. præterea inhibeatis, &c. alioquin, &c.

Aliud pro exequutione litterarum collationis beneficij.

Petrus Paulus, &c. vniuersis; &c. præsentatæ nobis hodie fuerunt ad instantiam A. perpetui beneficiati ad altare Sancti N. in Ecclesia N. prouisi Apostolici principalis litteræ Apostolicę collationis dicti beneficii; sub plumbo debite expeditæ huiusmodi sub tenore, videlicet, Gregorius, &c. inserantur litteræ. Post quarum præsentationem pro earum exequutione legitima requisiti. Vobis committimus, &c. moneatis &c. omnes, & singulos, ad quem vel ad quos traditio dicti beneficij possessionis, ac fructuum consignatio spectat; in exequutione præsentium nominandos, quatenus infra sex, &c. sub quingentorum, &c. debeant prædictum prouisum, siue illius procuratorem legitimum in realem, actualem, & corporalem dicti beneficii, ac iurium, pertinentiarum, & annexorum suorum quorumcunque possessionem induxisse, inductumque aduersus quoscunque molestatores manutenuisse, & defendisse, & de omnibus fructibus illius, redditibus, prouentibus, iuribus, obuentionibus, & emolumentis eidem, siue eius legitimo procuratori decursis, & in futurum decurrendis integre, & cum effectu responderi fecisse, & mandasse, iuxta præinsertarum litterarum Apostolicarum tenorem, & formam, ac ad totalem illarum exequutionem processisse. Alioquin, &c. Præterea inhibeatis, &c. ne audeant prædictum A. vel eius procuratorem in adipiscenda possessione prędicta, fructuumq. perceptione perturbare, aut alias impedire litterarum pręfatarum legitimam exequutionem; & quod secus fiet, &c.

Aliud

Aliud monitorium pro obseruatione decreti Sacri Concilij Tridentini.

PEtrus Paulus,&c. vniuersis, &c. Noueritis nuper fuisse compa-ritum coram nobis pro parte D.N.& exhibitum Decretum Sacræ Congregationis Ill.& RR. DD. Cardinalium Sacri Concilij Triden.interpretum per Illustriss. & Reuerendiss. D. Alphonsum Cardinalem Vicecomitem,eiusdem Sacræ Congregationis nomine subscriptum,& eius solito sigillo impresso munitum tenoris sequentis,videlicet.Congregatio Concilij censuit,&c. Quodquidem præinsertum decretum,vt ad eorum notitiam ad quos spectat facilius deducatur, & per eos liberius obseruetur. Nos pro parte dicti N. de opportuno fuimus iuris remedio requisiti. Quare discretioni vestræ,&c.requisiti,præinsertum decretum RR. DD. Capitulo, & Canonicis Ecclesiæ N.omnibusque alijs,& singulis in exequutione præsentium nominandis,& cognominandis, intimetis,insinuetis,& notificetis,ac ad eorum notitiam deducatis,prout nos intimamus, insinuamus,& notificamus,ac etiam deduci volumus,& mandamus per præsentes.Et successiue moneatis eosdem RR.DD. Capitulum & Canonicos dictæ Ecclesię N. omnesque alios, & singulos in exequutione præsentium nominandos, ac cognominandos, quatenus infra sex,&c.Sub 1000.ducatorum auri de Camera,locis pijs arbitrio nostro applicandorum, et pro illis mandati exequutiui,et iuris subsidium excommunicationis, et respectiue suspensionis a diuinis,etc.alijsque,etc.pœnis debeant, et eorum quilibet debeat, prout ad eos,et eorum singulos spectat,et pertinet, dictum præinsertum decretum in omnibus, et per omnia iuxta illius formam et tenorem obseruauisse, et quod omnino obseruetur in singulis eorum Ecclesijs, et vbi et quando, ac quoties opus fuerit, illiusque effectu etiam dictus instans gaudeat, et gaudere possit, libere, et omni cessante contradictione, et impedimento permisisse, et sic à quibusuis molestationibus, perturbationibus, inquietationibus, et impedimentis per eos, et eorum quemlibet contra illius formam,et dispositionem dicto D.instanti quomodolibet illatis,factis,et præstitis, ad inferendis, et pręstandis,et inferri,et pręstari comminatis cessasse,et abstinuisse,et tamdicto pręinserto decreto,quam pręsentibus,etc.paruisse, deq. etc. et insuper inhibeatis, prout nos inhibemus per pręsentes dictis RR. DD. Capitulo,et Canonicis Ecclesię N. et quarumcunq. Ecclesiarum Canonicis, et Capitulis, omnibusque alijs,et singulis in exequutione pręsentium nominandis, cuiusuis dignitatis, status, gradus,conditionis,pręeminentię,et auctoritatis,et quibusuis etiã

dd.

dd. Iudicibus, &c. in exequutione præsentium nominandis, ne exequutis præsentibus sub eisdem censuris, & pœnis audeant, per se, vel alium, seu alios, directe, vel indirecte, publice, vel occulte, sub quouis prætenso prætextu, colore, & ingenio exequutioni, & effectui dicti præinserti decreti opponere, nec ipsum instantem contra illius formam, & dispositionem quandocunque, & quomodolibet molestare, perturbare, inquietare, vel impedire; nec ipsum instantem desuper alibi quam coram nobis in iudicium trahere, nec aliquid aliud in præiudicium instantis, & præinserti decreti, & præsentium contemptum innouare, seu attentare, Alioquin, &c. In quorum, &c. Datum, &c.

Aliud Vi Saluiani interdicti.

PEtrus Paulus, &c. Vniuersis, &c. ex parte A. in cuius fauorem per B. annum censuum scutorum octo super domo sita, &c. impositum, & pretium scutorum 100. venditum fuisse accepimus, principalis requisiti, Vobis committimus, &c. moneatis N. d. domus detentorem, & possessorem, quatenus infra sex, &c. sub quingentorum, &c. debeat ab occupatione, & detentione d. domus, iuriumq. eius, membrorum, & pertinentiarum re ipsa destitisse, eiusq. possessionem dimisisse, vacuamque prædicto A. tradidisse, & relaxasse, per eundem A. retinendam, & vsufructandam, donec ei de omnibus, & singulis dicti annui census terminis decursis, & debitis, ac in futurum suis loco, & tempore decurrendis integre fuerit satisfactum. Fuit enim pro parte supradicti A. comparitum coram nobis, & allegatum se velle in præmissis vti vtili remedio Saluiani interdicti, & alio quocunque, sibi magis de iure proficuo, & competenti omni meliori modo, &c. alioquin, &c.

Aliud super spolio.

PEtrus Paulus, &c. vniuersis, &c. denunciatum nobis est B. de facto A. prædio sito, &c. per eum legitime possesso spoliasse. Quare pro eius parte vobis committimus, &c. moneatis, &c. prædictum B. spoliatorem, ac illicitum, & indebitum detentorem, ex aduerso principalem; quatenus, &c. debeat à spolio per eum commisso, detentioneque, et occupatione dicti prædij cessasse, illiusque ac membrorum, & pertinentiarum suorum quorumcunque realem, & actualem possessionem dicto A. dimisisse, & relaxasse: ipsumq; in pristinam eius possessionem redintegrasse, ac de omnibus, & singulis dicti prædii fructibus à die spolij perceptis, & qui

perci-

percipi potuerunt, ac in posterum vsque in diem dimissionis possessionis effectualis, si extabunt, sin autem, ad rationem quanti plurimi cum effectu, & integre satisfecisse. Alioquin, &c.

Aliud ad personaliter comparendum.

PEtrus Paulus, &c. vniuersis, &c. significauit nobis graui cum querela, non sine animi nostri molestia Ill. D. Prosper Farinacius I. V. D. S. D. N. Papę, & Cam. Apostolicæ procurator fiscalis A. in animæ suæ prȩiudicium, ac sedis Apostolicę contemptum certarum litterarum monitorialium per nos ad instantiam N. emanatarum exequutionem impedire non erubuisse censuras, & pœnas, in bulla die cęnæ Domini quotannis legi solita temere incurrendo. Quare pro ipsius d. procuratoris fiscalis parte de opportuno iuris remedio requisiti, constito nobis prius per iura quædã in actis exhibita, ac depositionem nonnullorum testium de mandato nostro examinatorum prȩmissa à veritate non discrepare vobis committimus, &c. moneatis dictum A. &c. quatenus infra decem dies, &c. Mille ducatorum auri Camerę, & pro illis mandati exequutiui, & in iuris subsidium excommunicationis, priuationisque quorumcunque beneficiorum, & officiorum, quæ obtinet, triremium, ac perpetuę notæ, & infamiæ, alijsque censuris, & pœnis arbitrio nostro augendis, & moderandis debeat in Romana Curia coram nobis, seu Magn. D. nostro in criminalibus Locumtenente per se ipsum, & non per procuratorem, seu excusatorem aliquem comparuisse & præsentasse, & se à prȩdictis criminibus exculpasse. Alioquin, &c.

Aliud pro libertatis donatæ conseruatione.

PEtrus Paulus, &c. vniuersis, &c. Stetit hodie coram nobis A. & exposuit, quod cum sub aspero seruitutis iugo iamdiu permanserit, nouissime vero ad officium Illustriss. mi Senatus Almæ Vrbis illiusque Conseruatores in Romano Capitolio confugerit libertatemque acclamauerit, & ab eis ex diurno, & incõcusso hactenus instituto, per plures Romanos Pontifices, & demum per fel. record. Pium Quintum confirmato, & approbato libertate donatus, ac liber homo effectus fuerit, prout in litteris patentibus illi ab eisdem Illustrissimis Conseruatoribus concessis, ac sigillo dicti Senatus munitis, per nos visis, & perlectis latius apparet. Et idcirco in vim dictæ libertatis sibi donatæ possit quouis gentium libere pergere, ac omnia facere, quæ sui iuris homines facere consuere. Nihilominus

minus ad omne tollendum impedimentum, quod sibi indebite forsitan tasse præstari posset, nobis supplicauit, quatenus suę indemnitati consulere quantum in nobis est dignaremur. Nos igitur huic supplicationi à ratione non dissonæ annuentes vobis committimus, &c. moneatis, &c. omnes, & singulos, quibus præsentes nostræ præsentabuntur, cuiuscumq. nominis, cognominis, et patriæ fuerint, et quacunque perfulgeant dignitate, auctoritate, et potestate, quatenus, etc. sub Mille ducatorum, etc. debeant ab omnibus molestationibus, & impedimentis, eidem A. super dicta libertate, vt præfertur, sibi donata quomodocumque, et qualitercumque prętitis, ac in prętandis omnino destitisse, præfatumq. A. libertate sibi concessa pacifice, et quiete frui, et vti, et quocunque voluerit pergere, res, et bona sua libere, et absque aliquo seruitutis obstaculo administrare, emere, vendere, donare, contrahere, in iudicio, et extra stare, testamentum condere, et ea alia omnia facere, et exequi, quæ quilibet ingenuus liber, et sui iuris facere potest permisisse, ac in libertate eiusmodi manutenuisse, atque manuteneri curasse. Pręterea inhibeatis, etc. ne A. super dicta libertate, rerum, bonorumq. administratione, alijsq. pręmissis molestare, perturbare, seu impedire, aut aliquid contra præsentes nostras innouare, vel attentare quouis sub prętextu, etc. Alioquin, etc.

Aliud pro exequutione litterarum reuocationis priuilegiorum, quod fructus primi anni cedant Capitulo.

PEtrus Paulus, etc. vniuersis, etc. Exhibitæ hobie nobis fuerunt ex parte A. cui nuper per obitum quondam N. de beneficio, etc. Apostolica auctoritate prouisum extitit, litterę Apostolicę fœl. recor. Pij Papę Quinti reuocationis priuilegiorum, et statutorum, quod fructus beneficiorum primi anni, aut alterius temporis cedant capitulo, vel alij loco, hoc sub tenore. Pius, etc. inserantur litterę. Post quarum præsentationem requisiti de iuris opportuno remedio nomine prædicti A. qui nobis exposuit assertos prænominati quondam N. hæredes, et creditores, ipsum super integra, et libera fructuum dicti beneficij perceptione, contra litterarum præinsertarum formam impedire, et molestare velle sese iactasse. Vobis committimus, etc. moneatis, etc. prædictos assertos hæredes, et creditores, omnesq. alios, etc. quatenus sex, etc. sub mille, etc. debeant ab omnibus molestationibus, et impedimentis eidem exponenti, illiusque agentibus, et procuratoribus super integra, et libera fructuum, et redditūum omnium dicti beneficij cuiusuis statuti, aut consuetudinis prætextu, vel alio quouis quęsito colore illatis,

latis, vel inferri minatis, ac ab inferendis in posterum omnino destitisse, illosque libere percipere, & leuare permisisse, prædictisque Apostolicis litteris, & nostris huiusmodi paruisse. Præterea inhibeatis, &c. Alioquin, &c.

Aliud vigore breuis de capiendo possessionem nomine Cameræ.

PEtrus Paulus, &c. vniuersis, &c. Nuper nobis ex parte Illustr. D.N. Sanctissimi D.N. Papæ, & Reuerendę Cameræ Apostolicæ Commissarij Generalis, ac Reuerendi d. A. prouisi Apostolici pro suo interesse litteræ Apostolicæ S.D.N. Clementis Papę Octaui in forma Breuis, sub annulo Piscatoris expeditæ præsentatæ fuerunt, hoc tenore. A tergo, Dilectis filijs, &c. Intus autem Clemens, &c. Post quarum receptionem, nomine dicti d. Commissarii, & d. A. principalis de efficacis defensionis præsidio, & iuris opportuno remedio requisiti. Constito prius nobis per testes fide dignos, nostro de mandato examinatos, omnia in pręinsertis litteris contenta veritate niti. Vobis committimus, &c. quatenus statim, &c. sub mille, &c. prædictum Archidiaconum N. collegam nostrum in realem, & actualem, & corporalem beneficij in prędictis litteris nominati, ac illi forsan annexorum, iuriumque, membrorum, & pertinentiarum suorum quorumcunque possessionem inducatis, & immittatis; per eum, prędibati Sanctissimi, ac Camerę Apostolicæ nomine capiendam, & retinendam, & subinde prædicto A. si, & postquam Apostolicas litteras prouisionis eiusdem beneficij, sub plumbo legitime pręsentauerit expeditas, consignandam, inductumque manuteneatis, & defendatis, ac quoscunque illius detentores, & in eo intrusos, seu intrudendos, non tamen auctoritate Apostol. prouisos realiter, & cum effectu expellatis, & reijciatis, vt nos etiam harum serie amouemus, ipsiq. Archidiac. de omnibus, & singulis fructibus, redditibus, &c. d. beneficij, & annexorum, vt supra consignandis, & tradendis integre per quos opus fuerit, responderi curasse, & mandasse, & ab aliquo super possessionis eiusmodi adeptione, & fructuũ perceptione minime molestari permisisse, iuxta earundẽ Apostolicarum litterarum formã, & dispositionem. Præterea, ipsarũ executione non retardata, & quatenus opus sit, moneatis, & omnes, & quoscunque in dicto beneficio intrusos, et forsan intrudendos, et quoscumque molestantes, & molestiam inferre velle iactantes, ac ad quos fructuum eiusdem beneficii solutio, et traditio spectat, omnesque alios, &c. quatenus infra sex, &c. sub eisdem pœnis, &c. debeant ab huiusmodi intrusione, et occupatione, ac molestationibus, & impedimentis, eidem Archidiacono, collegæ nostro præmisso-

missorum causa, vtcumque illatis, ac inferri minatis omnino cessasse, & de omnibus fructibus, etc. per eos, et eorum quemlibet ex dicto beneficio, & illi annexis quomodolibet perceptis, & qui percipi potuerunt, ac in futurum vsque in diem effectualis possessionis, dicti beneficij dimissionis, dicto Archidiacono ad effectum antedictum integre, & nulla mora interposita respondisse, si extant, sin autem de illorum vero pretio, et valore ad rationem quantiplurimi satisfecisse, præinsertisque Apostolicis, & præsentibus nostris litteris per omnia paruisse, et de paritione nos infra terminum infra dicẽdum legitime certiores fecisse. Alioquin præfatos sic monitos, & requisitos, si mandatis nostris huiusmodi, & monitionibus in omnibus obtemperare distulerint, contradictoresque omnes, rebelles, & molestatores; in exequutione præsentium nominandos, citetis, &c. quatenus quadragesima die, &c. compareant, &c. ad videndum se excommunicationis, aliasq. sentẽtias, censuras, & pęnas prædictas incidisse, & incurrisse declarari, ac alias ad omnes, & singulos actus, & terminos necessarios gradatim vsq. ad sententiã, ac sententiarum, pœnarum, & censurarum prędictarum aggrauationem, & reaggrauationem, brachiique secularis inuocationem procedi, citatorum contumacia, seu absentia in aliquo non obstante. Absolutionem vero à præmissis nobis, vel superioi nostro tantummodo reseruamus. In quorum, &c.

Ad hanc clausulam, Alioquin, aduerte, quod ex rationibus in tertio libro relatis de exequutione breuis hæc monitoria nedum sub præscripta forma contra intrusum concedi consueuerunt, imo plus concedebantur mandatum de immittendo in possessionem prouisum Apostolicum cum monitorio contra intrusum, qui quandocunque comparuisse non audiebatur nisi dimissa possessione, et refectis expensis contumacialibus, quatenus fuisset condemnatus, ea, vt puto ratione, quia tunc similia breuia passim concedebantur cũ clausula, constito summarie, et extraiudicialiter, etc. et sic modo præmisso, clausula, constito, verificata, vt superius dixi, procedebatur, sed quia à multis annis citra ea amplius non conceduntur cum dicta clausula, constito summarie, et extraiudicialiter. Ideo intrusus munitus quandocunque comparuerit ex integro, auditur, in tantum quod monitorium, quod fit iuxta prętentem iustitiam, resoluitur in vim simplicis citationis, et propterea mutando propositum crederem non errasse si dicerem, quod de cetero in eisdem monitorijs apponatur clausula, si fore se grauatum senserit, etc. saluo tamen, etc.

Aliud

Aliud vigore Breuis in litterarum fauorem expediri.

PEtrus Paulus,&c. Reuerendissimo D.D. Episcopo N. eiusque in spiritualibus,& temporalibus Vicario generali,omnibusq; & singulis,ad quos traditio possessionis infrascripti beneficij,& fructuum consignatio pertinet: vniuersis quoque,&c. litteræ Apostolicæ Sanctiss. D.N.D. Clementis Papæ VIII. in forma Breuis sub annulo Piscatoris expeditæ ex parte eximij Il. Doctoris Christophori Castelletti Clerici Rom. nuper nobis præsentatę fuerunt huiusmodi sub tenore, videlicet. A tergo. Dilectis filijs,&c. Intus vero Clemens,&c. Post quarum præsentationem de opportuno iuris remedio,ac efficacis defensionis præsidio verbis prænominati d. Christophori prouisi Apostolici requisitis,exhibitis nobis litteris Apostolicis sub plumbo,vt moris est, expeditis,in præinserti breuis fauorem,ac constito nobis per testes fide dignos, de mandato nostro examinatos,cōtenta in dicto breui vera esse. Vobis committimus, &c. quatenus sub mille ducatorum,&c. præfatum Christophorum principalem,vel eius procuratorem legitimum,in realem,&c. beneficij,in pręinsertis litteris nominati, ac illi forsan annexorum, &c. possessionem inducatis,immittatis, immissumque manuteneatis, & defendatis,ac quoscunque illius detentores,& in ęos intrusos,seu intrudendos,non tamen Apostolica auctoritate prouisos, expellatis, etc. sequere,vt in præcedenti forma,mutatis mutandis.

Instrumentum remissoriæ.

PEtrus Paulus, &c. Magnifico D. Potestati terræ N. salutem in Domino. Cum A. in causa inter eum ex vna parte, et B. ex altera, super domo sita in Ciuitate N. coram nobis vertente, & in qua ad nonnullos actus,citra tamen conclusionem,est processum, testes aliquos isthic degentes pro fundamenti intentionis suæ verificatione super articulis,pro eius parte nobis exhibitis, examinari facere,ac certa iura extrahere intendat,ad illius instantiam prędictum B. ad dicendum contra supradictos articulos, et excipiendum quicquid voluerit, videndumque illos ad probandum isthic admitti,remissoriamq. desuper concedi, necnon iudicem,coram quo, & locum in quo,& loci locum, ac terminum infra quem negotium remissionis huiusmodi expediri debeat, ad certum terminum citari mandauimus. Quo adueniente, in contumaciam prædicti B. citati, et non comparentis, ad vlteriorem ipsius A. instantiam articulos præfatos ad isthic probandum admisimus, teque Potestatem N. in Iudicem, coram quo, et terram N. pro loco, in quo, & palatio tuę residentiæ in locum loci,ad præmissa expedienda deputauimus,instrumentumque remissionis concessimus,

vt de

vt deputamus, & concedimus harum serie. Quocirca tibi committimus, &c. quatenus, &c. omnes, & singulos testes, litteras, scripturas, instrumenta, & alia quæcunq. probationum genera, quæ ex parte dicti A. coram te produci contigerit super positionibus, & articulis respectiue, quos tibi sub sigillo nostro in huius remissoriæ titulo inclusos transmittimus infra duos menses post harum tibi faciendam præsentationem, in dicta terra N. in prædicto palatio fideliter recipias, ac testes ipsos iuxta interrogatoria, sibi nomine B. exhibenda, secus iuxta discretionem tuam diligenter examines, aut per Notarium publicum, & fidelem, & hæc à te deputandum examinari cures. Si vero B. testes reprobare voluerit, testes super reprobatione huiusmodi coram te inducendos infra alium mensem post dictos duos, modo simili, ac vbi supra, iuxta interrogatoria, si quæ A. exhibuerit, alioquin secundum prudentiam tuam examines aut examinari mandes. Testiumque vtriusque partis depositiones, & dicta, clausa, & sigillo tuo munita, vna cum instrumentis, iuribus, & alijs scripturis quibuscunque in publicam formam redactis, ad nos transmittas. Testes se examini subijcere, ac scripturas exhibere nolentes per censuras, & pœnas Ecclesiasticas, & pecuniarias, appellatione postposita compellendo. In quorum fidem, &c.

Rotulus remissoriæ.

ROtulus remissoriæ in causa coram Illustriss. & Reuerendiss. D. Petro Paulo Crescentio, &c. siue eius R. P. D. Locumtenente, inter A. agentem ex vna, & B. super, &c. rebusque alijs, &c. partibus ex altera pendente, citato præfato B. ad instantiam A. decrete. In quo articuli pro parte dicti A. exhibiti inferius inserti sunt, videlicet. Positiones, &c.

Instrumentum prorogationis termini remissoriæ.

PEtrus Paulus, &c. Magnifico Domino Potestati terræ N. salutem in Domino. Non te fugit, nos dudum instrumentum remissoriæ pro examinandis isthic nonnullis testibus, in causa coram nobis inter A. agentem ex vna, & B. ex altera parte, super domo, &c. rebusq. alijs, &c. pendente, super articulis tibi per nos transmissis ad instantiam prædicti A. concessisse, & te in Iudicem coram quo, ac terram N. in locum, in quo, & palatio tuæ residentiæ in loci locum cum termino duorum mensium ad negotium remissionis huiusmodi exequendum deputasse. Hodie vero, cum ob festorum Paschatis Resurrectionis Domini superuenientiam, ac alia

legitima impedimenta (vt verbis prædicti A. ad nos est allatum) ad examinis, & remissoriæ expeditionem deueniri nequiuerit; ad vlteriorem A. instantiam citato B. & contumace reputato, ex causis antedictis, ac alijs animum nostrum mouentibus, terminum prædictum à nobis alias concessum, ad aliũ mensem à die harum nostrarum litterarum præsentationis computandum prorogauimus, seu quatenus lapsus sit, denuo concessimus, & prorogamus, & de iterum harum serie concedimus. In quorum fidem, &c.

Aliud responsionis ad articulos, de partibus transmissos.

PEtrus Paulus, &c. Nouerint vniuersis præteritis hisce diebus, litteras Magnifici D. Potestatis terræ N. hortatorias, & requisitorias sub datum, &c. vna cum quibusdam articulis inclusis ex parte A. nobis exhibitas fuisse. Quas ad prædicti A. instantiam aperuimus, & in illarum exequutionem B. dicti A. aduersarium, in eis nominatum, ad respondendum articulis prædictis per verbum, credit, vel non credit, monuimus. Qui monitus medio iuramento singulariter singulis respondit, vt in articulorum huiusmodi margine, quos vna cum præscriptis hortatorijs litteris tibi remittimus, continetur. In quorum fidem, &c.

Aliud admissionis per Procuratorem.

PEtrus Paulus, &c. Innotescat vniuersis, nos alias instante D. N. Fisci S.D.N. Papę, & Cameræ Apostolicę procuratore fiscali A. ob litterarum Apostolicarum contrauentionem ad personaliter coram nobis comparendum monuisse. Nuper autem B. prædicti A. procuratorem ante nos comparuisse, & monitorium à nobis decretum nullitatis vitio subiacere, cum nulla sit contrauentio, ex pluribus deductis capitibus allegasse, & ob id prædictum monitorium reuocari, vel saltem A. ad suas faciendum defensiones per procuratorem admitti postulasse. Quodque nos pręfatum procuratorem fiscalem pluries, & pręsertim ad terminum infrascriptum ad videndum A. per procuratorem admitti citari mandauimus. Quo adueniente in procuratoris fiscalis contumaciam non comparentis, nec releuans quid opponentis dictum A. per procuratorem ad suas faciendum defensiones, & pro eius procuratorem dictum B. admittendum, & audiendum duximus, vt harum serie admittimus. In quorum fidem, &c.

Aliud Prorogationis termini ad comparendum.

PEtrus Paulus, &c. Non prætereat vniuersis, quod nos instante Magnifico D.S.D.N. Papæ, & Cameræ Apostolicæ Fisci procu-

ratore generali A. ob crimen ab eo in partibus commissum ad personaliter coram nobis omnino intra quindecim dierum spatium comparuisse. Subsequenter autem comparuit coram nobis B. dicti A. procurator, & allegauit ipsum A. esse orocuratorem generalem Reuerendissimi Archiepiscopi N. nunc in carceribus Castri Sancti Angeli constituti, & in negocijs Ecclesię N. præsertim in cultum diuinum concernentibus valde impeditum, ac septuagenarium, & infirmum, & ideo nisi sine maxima difficultate, ob loci distantiam, & magno cum periculo ad Vrbem, se conferre posse; postulans propterea terminum, suo principali ad comparendum concessum prorogari. Nos itaque ex causis prænarratis, ac alijs animum nostrum mouentibus terminum prędictum ad alios quindecim dies prorogauimus, & quatenus lapsus sit alium iterum concessimus, vt harum serie progamus, & concedimus. In quorum fidem, &c.

Aliud sententiæ diffinitiuæ.

PEtrus Paulus, &c. Nouerint vniuersi, quod alias introducta coram nobis via ordinaria lite, & causa inter A. ex vna parte & B. ex altera in prima instantia super certæ pecuniarum summæ restitutione, rebusque alijs, &c. In causa ipsa ad omnes, & singulos actus, & terminos necessarios rite, & legitime processo exhibitis iuribus examinatis testibus, citatis citandis, verificatis verificandis, ac alijs seruatis de iure seruandis. Tandem citato B. ad concludendum, & audiendum sententiam diffinitiuam Reuererendus Pater d. N. noster in ciuilibus Locumtenens, cognitis per eum, ac mature discussis causę meritis suam in scriptis tulit, & promulgauit diffinitiuam sententiam huiusmodi sub tenore. Christi nomine inuocato, &c. lecta lata, & in scriptis promulgata fuit præinserta diffinitiua sententia. Anno, &c. In quorum fidem, &c. Datum, &c.

Aliud sententiæ declaratoriæ.

PEtrus Paulus, &c. vniuersis, &c. Alias pro parte Reuerendæ Cameræ Apostolicæ, illiusque Illust. D. Commissarij, ac d. A prouisi Apostolici principalis pro suo interesse, pręsentatis nobis Apostolicis litteris mandati de capiendo possessionem beneficij N. dictæ Cameræ nomine, in forma breuis, sub annulo Piscatoris expeditis, & in illarum exequutionem monitorialibus litteris ad partes decretis, & contra B. in dicto beneficio intrusum legitime exequutis, & in actis reproductis, & pro earumdem Apostolicarum litterarum verificatione exhibitis, ad instantiam eiusdem Commissa-

missarij, ac A. pro suo interesse in causa comparentis positionibus, & articulis, illisque, citato N. dicti B. procuratore, ad hunc, & ad omnes alios actus in hac causa factos admissis, ac testibus fide dignis super eis examinatis, ac alijs seruatis seruandis, & verificatis verificandis. Tandem quia dictus B. dictis monitorialibus, ac Apostolicis litteris parere neglexit, & negligit, contra eum, citato iterum dicto N. procuratore suo, declaratoriam sententiam Reuerendus Pater Dominus N. noster in ciuilibus Locumtenens, visis videndis, & consideratis considerandis, ad fauorem dictæ Cameræ in scriptis tulit, & promulgauit, cuius hic est tenor. De iuris peritorum consilio, &c. Quam sententiam, & omnia in ea contenta vobis intimamus, & notificamus. Vobisque committimus, &c. sub mille ducatorum, &c. quatenus, &c. eundem A. sic excommunicatum, & declaratum in vestris Ecclesijs, Monasterijs, & Cappellis, alijsue locis publicis publice nuncietis, ac ab alijs nunciari, & ab omnibus Christifidelibus arctius euitari faciatis, & mandetis, donec aliud à nobis, vel superiore nostro desuper habueritis in mandatis. Lecta, lata, &c. In quorum fidem, &c. Datum, &c. Hæc præscripta declaratoriæ instrumenti formula retroactis temporibus concessa fuit, & etiam concederetur ob non paritionem breuis habentis solitam clausulam. Scilicet contradictores, &c. per censuras Ecclesiasticas appellatione postposita compescen. Verum quia clausula hæc à nonnullis temporibus citra ita adeo immutata fuit, vt contra eosdem contrauentores ad dictas censuras non ita, vt antea deuenitur, propterea non ab re censui nouas, & declaratoriæ instrumenti, & ipsius sententiæ declaratoriæ formulas huic addere, & conscripsi, prout infra videre poteris.

Aliud sententiæ declaratoriæ.

PEtrus Paulus, &c. Noueritis, quod lite, & causa coram nobis inter R. Cameram Apostolicam, & Ill. illius D. Commissarium ac d. A. prouisum Apostolicum, illi pro suo interesse adhærentem ex vna, & D. B. intrusum reum conuentum de, & super traditione, consignatione, & dimissione possessionis beneficij N. per obitum q. N. de n ense N. & extra Romanam Curiam defuncti vacan. & de quo dicto D. A. auctoritate Apostolica prouisum fuit, necnon paritione litterarum Apostolicarum in forma breuis, vt moris est expeditarum, ac nostrarum monitorialium in earum exequutionem per nos ad partes decretarum, & dicto D. B. in partibus legitime intimatarum, & in actis iudicialiter reproductarum, rebusque

que alijs in actis causæ,& causarum huiusmodi latius deductis , & illorum occasione partibus ex altera introducta, reproducto dicto monitorio vna cum illius intimatione in partibus dicto D. B. facta,& pro illius verificatiobe dati pro eorundem Commissarij , & dicti d.A.principalium parte nonnullis positionibus,& articulis,et super illis examinatis testibus fide dignis,seruatisque omnibus terminis de stylo curię seruari solitis . Tandem R. P. D.Matthæus Burattus vtriusque Signaturę Referendarius , ac noster in ciuilibus Locumtenens ad vlteriorem dd. Commissarii, et A. principalium instantiam , dicto d. B. exaduerso principali per Cursorem , adhunc prout , et ad alium quemlibet pręcedentem actum citato, visis videndis,et consideratis considerandis, ad fauorem dictorum DD.Commissarii, et D. A. contra dictum B. suam in scriptis promulgauit sententiam huiusmodi sub tenore, videlicet . Christi nomine inuocato, per hanc nostram sententiam, quam pro tribunali sedentes , et solum Deum præ oculis habentes de iurisperitorum consilio ferimus in his scriptis in causa,& causis coram nobis inter Illust. D. Camerę Apostolicæ Commissarium, & D. A. illi pro suo interesse adhærentem ex vna , et D. B. intrusum reum conuentum de et super traditione , consignatione, dimissione , et relaxatione possessionis dicti beneficij N.necnon paritione litterarum Apostolicarum in forma breuis, vt moris est, expeditarum, ac litterarum monitorialium in earum exequutionem per nos ad partes decretatum,& in partibus dicto d.B.legitime intimatarum,& in actis iudicialiter reproductarum , rebusq. alijs in actis causæ,& causarum huiusmodi latius deductis , & illorum occasione in prima verten. instan.partibus, ex altera dicimus, pronunciamus , sententiamus, decernimus,& declaramus dictum D.B. intrusum à possessione dicti beneficij, & illi annexorum quorumcunq. amouen.eijciendum, & expellendum, ipsumque Ill. D. Commissarium in possessionem dicti beneficij , & illi annexorum quorumcunque immittendum, & inducendum,eidemque de fructibus prędictis respondendum fore, & esse,iuxta formam dicti breuis, prout nos dictum B.amouemus, eijcimus,& expellimus,& respectiue Reuerendam Cameram Apostolicam immittimus,& inducimus,ac illam sibi tradimus,& consignamus,induciqne immitti,tradi,& consignari,ac de fructibus,red dit.prouent.iuribus obuentionibus,& emolumentis vniuersis ad dictum beneficium pertinentibus eidem à die obitus q. N. respondere mandamus,mandatumque de immittendo , & aliud acsuper necessarium,& opportunum decernendum,& relaxandum fore & esse, prout relaxamus , ac relaxari , & [illegible] [illegible] nostra sententia dicimus, pronunciamus [illegible]

ramus præfatum D.B.intrusum ex nunc,prout ex tunc excommunicationis,aliasque Ecclesiasticas sententias,censuras, & pęnas in dictis litteris Apostolicis, & monitorialibus sibi etiam intimatis, & in actis iudicialiter reproductis contentas ob illarum non paritionem,dictique beneficij,illi annexorum, iuriumque, & pertinentiarum quorumcunque possessionis non traditionem, consignationem,relaxationem,& admissionem, ac illius fructuum, &c. non restitutionem damnabiliter incidisse,& incurrisse publice denunciandum, litterasque declaratorias desuper opportunas concedendas, et relaxandas fore, et esse, prout denunciari, relaxari, & concedi mandamus,eundemque d.B. intrusum in omnibus, & singulis fructibus, redditibus, & prouentibus per eum à die obitus dicti q. N. perceptis,et vsque in diem liberæ traditionis, et relaxationis possessionis dicti beneficij in exequutione liquidan. ac in omnibus, et singulis expensis in huiusmodi causa pro parte dictorum Commissarij,et D.A. coram nobis legitime factis condemnamus, quorum fructuum liquidationem, et expensarum taxationem nobis, vel cui de iure in posterum reseruamus. Et ita dicimus, et pronunciamus non solum præmisso, sed omni alio meliori modo, etc. Ita pronunciaui Ego Thomas Lapius Locumtenens, & Commissarium. Quam quidem præinsertam sententiam, omniaque,et singula in ea contenta Vobis omnibus,et singulis supradictis intimamus,et insinuamus,et notificamus,ac ad vestram,et cuiuslibet vestrum notitiam deducimus, et deduci volumus per præsentes, ne de præmissis ignorantiam aliquam prætendatis. Vosque omnes supradictos tenore præsentium monemus,et requirimus: vobis vero alijs supradictis iustitię ministris, tenore præsentium committimus, quatenus statim visis,et receptis pręsentibus, et postquam præsentium vigore fueritis pro parte dictorum Commissarij, et D.A. principalium requisiti, seu aliquis vestrum fuerit requisitus, ipsum Illustr. D. Commissarium, et seu ab eo ad id specialiter deputatum in realem, actualem, et corporalem possessionem dicti beneficij N.et illi annexorum quorumcunque,expulsis ex inde dicto B.intruso,et quibusuis aliis dicti beneficij detentoribus, et intrusis immittatis,et inducatis, immissumque, et inductum in ea manuteneatis,et conseruetis,ac de fructibus, redditibus, et prouentibus, iuribusque obuentionibus, et emolumentis quibuscunque dicti beneficij,et illi annexorum iuxta formam supradictę sententiæ respondeatis, immittique,et induci, et immissum,ac inductum in ea manuteneri, et conseruari, ac de fructibus responderi faciatis, et mandetis, prout nos quantum possumus immittimus, et inducimus, ac inductum, et immissum manutenemus, et conserua-

ſeruamus, immittique, induci, manuteneri, ac de fructibus reſponderi mandamus per pręſentes. Et nihilominus dictum D. B. intruſum ſic excommunicatum, & declaratum in veſtris Eccleſijs, &c. reliqua ſequere, & in alio proxime ſcripto inſtrumento declaratoriæ.

Aliud ſubdelegationis Iudicis pro fructibus liquidandis.

PEtrus Paulus, &c. Reuerendo D. Priori Eccleſiæ N. Iudici per nos ad infraſcriptum negotium exequendum ſubdelegato ſalutem, & in commiſſis diligentiam debitam. Non te fugiat, quod alias declaratoriam ſententiam, ad inſtantiam A. Apoſtolica auctoritate de beneficio N. prouiſi, contra B. in dicto beneficio intruſum, ob non dimiſſionem poſſeſſionis illius, ac fructuum à die obitus quondam N. illius vltimi poſſeſſoris decurſorum, & in futurum vſque in diem realis dimiſſionis decurrendorum non reſtitutionem, & litterarum Apoſtolicarum mandati de capiendo eiuſdem beneficij poſſeſſionem, ſub annulo Piſcatoris expeditarum nobis exhibitarum, ac monitorialium per nos in illarum exequutione conceſſarum, & aduerſario intimatarum, & in actis reproductarum non paritionem, ſeruatis de iure ſeruandis, ac verificatis verificandis in ſcriptis tulimus, & promulgauimus, vt in noſtris inde confectis litteris latius habetur. Poſt cuius ſententiæ prolationem pro illius omnimoda exequutione à præfato A. requiſiti, ad eius inſtantiam N. dicti B. procuratorem, ad videndum per nos Iudicem aliquem in partibus pro fructuum antedictorum, ac expenſarum iſthic factarum liquidatione ſubdelegari, ac locum, & locum loci eligi, inſtrumentumque ſubdelegationis deſuper opportunum per nos concedi, citari fecimus. Cuius citationis termino adueniente, in dicti N. procuratoris non comparentis contumaciam te Priorem N. in Iudicem liquidandum, & liquidari curandum fructus, & expenſas prędictas, ſubdelegationes, & in locum, ciuitatem N. & in locum loci Eccleſiam N. in quibus hęc liquidatio fieri debet, ęlegimus. Quo circa tibi committimus ſub mille ducatorum, &c. quatenus, &c. omnes, & ſingulos fructus, &c. & emolumenta quæcunque dicti beneficij, à die obitus prædicti quondam N. decurſos, & in futurum vſque in diem actualis dimiſſionis poſſeſſionis dicti beneficij decurrendos, ac expenſas ex parte dicti A. in hiſce partibus factas, citato ad hæc omnia dicto B. ſi in prædicta Ciuitate interfuerit, alioquin affixis copijs citationum ad valuas prænominatæ Eccleſiæ, in locum loci electæ, in loco, & loci loco, vt præfertur, deputatis, liquides, & liqui-

dationem debitam facias, & desuper omnes, & singulos testes coram te nomine A. inducendos recipias, & iuxta interrogatoria tibi pro parte B. exhibenda, secus iuxta discretionem tuam, præuio iuramento examines, vel per Notarium publicum examinari cures. Ipsorumque depositiones, & dicta in scriptis fideliter redacta, iuraque, scripturas, libros, & alia quęcunque munimenta pro liquidatione eiusmodi necessaria capias, & extrahas, seu extrahi facias, processumque super hac liquidatione faciendum in publicam, & authenticam formam occlusum, & obsignatum ad nos transmittas. Testes examini subijcere, ac scripturas exibere negligentes per pecuniarias pœnas, & denique per censuras Ecclesiasticas cogendo. In quibus omnibus exequendis vices, & voces nostras tibi committimus per præsentes. In quorum fidem, &c.

Aliud reintrusionis in pristinas censuras.

PEtrus Paulus, &c. vniuersis, &c. Excommunicationis, aliasque Ecclesiasticas censuras, sententias, & pœnas in litteris Apostolicis mandati de capiendo possessionem Reuerendæ Cameræ Apostolicæ nomine beneficij N. in forma breuis sub annullo Piscatoris expeditis, ac monitorialibus, per nos in illarum exequutionem decretis contentas, ob earum non paritionem B. in dicto beneficio intrusum ad instantiam prędictæ Camerę Apostolicæ, & A. prouisi Apostolici pro suo interesse incidisse, & incurrisse declarauimus. Post hęc vero eundem B. habita ab eo promissione de litteris antedictis intra certũ breuem terminum obediendo, ab illis cum reincidentia ad beneplacitum nostrum absoluimus. Et quia ipse B. nedum in tempore promisso, verum etiam post multos dies postea id adimplere neglexit, eum ad hoc citatum, & à nobis contumacem reputatum ad vlteriorem d. Cameræ, & præfati A. instantiam in pristinam excommunicationem, & censuras reintrusimus; vt harum serie reintrudimus. Quocirca vobis committimus, &c. quatenus eundem B. sic reintrusum in pristinam excommunicationem, & censuras in vestris Ecclesijs, &c. sequere, vt in instrumento sententiæ declaratorię.

Aliud appellationis.

PEtrus Paulus, &c. Nouerint coram nobis vniuersi; quod hodie comparuit coram nobis A. & à quodam prętenso decreto mandati de manutenendo in possessione domus sitæ, &c. illiusque relaxatione, nuper ad instantiam cuiusdam B. per nos, ipso minime,

me; vel saltem non legitime, vt dixit, citato, facto, & emanato, alijsque grauaminibus sibi, vt prętendit, illatis in cedula appellationis expressis ad Sanctissimum D. N. Clementem Papam VIII. eiusq; ad Sanctam Sedem Apostolicam facto realiter, & in scriptis prouocauit, & appellauit, Apostolosque sibi dari petijt, aliasque & alia fecit, & dixit, vt in appellationis cedula, quam exibuit, tenoris sequentis, videlicet, &c. Quam accepimus, & legimus, & prędicto A. appellanti, Apostolos testimoniales concessimus, vt concedimus harum serie. Quę omnia, &c. In quorum fidem, &c.

Aliud repositionis.

PEtrus Paulus, &c. Nouerint vniuersi, quod nos alias ad instantiam A. in causa, coram nobis inter eum, & B. super domo sita, &c. vertente, literas remissoriales ad partes pro testibus examinandis concessimus, & in illis potestatem terrę N. in Iudicem pro negocio remissionis exequendo deputauimus. Hodie autem stetit ante nos dictus B. & Potestatem prędictum pro suspecto allegauit, & ideo pro deputatione eiusmodi in scriptis appellauit, vt in cedula, quam nobis exhibuit, cuius huic est tenor. Quamuis, &c. Qua quidem appellatione per nos si, & inquantum de iure admitti debeat admissa, eundem B. in eum in quo erat ante supradictam, à nobis factam Potestatis N. deputationem statum, & locum animo melius super hoc deliberandi reposuimus, & redintegramus, vt harum serie reponimus, & redintegramus. Quę omnia, &c. In quorum fidem, &c.

Aliud remissionis causę.

PEtrus Paulus, &c. Nouerint vniuersi, quod nos hodie causam, coram nobis nuper via ordinaria super vinea sita, &c. ad instantiam A. contra B. introductam, quia summam quadraginta ducatorum, vt à B. accepimus, non excedit, citato dicto A. ad ipsius requisitionem, ac non comparente, & à nobis contumace reputato ad partes remisimus, vt harum serie remittimus. Quę omnia, &c.

Aliud reuocationis sequestri.

PEtrus Paulus, &c. Nouerint vniuersi, quod nos hodie sequestrum ad instantiam A. super fructibus beneficij N. quod B. possidet pro ducatis quinquaginta per eundem B. ipsi A. causa terminorum decursorum pensionis annuę ducatorum vigintiquinque

que similium super prædictis fructibus Apostolica auctoritate reseruatæ, præuio mandato exequutiuo per nos relaxato, alias concessum de consensu ipsius A. in actis præstito reuocauimus, & relaxauimus, vt harum serie reuocamus, & relaxamus. Quę omnia, &c. In quorum fidem, &c.

Aliud reuocationis exequutionis.

PEtrus Paulus, &c. Attestamur vniuersis, quod nos alias mandatum exequutiuum vt instrumenti per N. Notarium publicum celebrati, nobis exhibitis pro scutis N. ad instantiam A. contra B. relaxauimus. Nuper vero stetit ante nos B. & aduersario de summa ab eo petita satisfecisse asseruit, & ad id verificandum aduersarij manu subscriptas partis debiti receptiones, & pro alia parte testes eiusdem aduersarii confessiones scientes produxit, petens propterea mandatum assertum reuocari, instrumentum prædictum cassari, & aduersarium in expensis condemnari mandari.

Nos igitur, visis dictis receptionibus, ac testibus formiter, & aduersario citato, super articulis in actis exhibitis examinatis, & solutione plene probata; citato iterum ad infradicenda dicto B. & contumace reputato, ipsum in expensis condemnauimus, mandatum prædictum reuocauimus, & instrumentum cassari mandauimus, vt harum serie condemnamus, reuocamus, & cassari mandamus. Quæ omnia, &c.

Aliud examinis testium.

PEtrus Paulus, etc. Notum facimus vniuersis, quod nuper A. principalis ad perpetuam rei memoriam, hos articulos exhibuit. Positiones, &c. Quos deinde ad vlteriorem prædicti A. instantiam, citatis per audientiam publicam litterarum contradictarum quibuscunque sua quomodocunque interesse putantibus ad probandum admisimus, & super illis per Notarium nostrum infrascriptum testes quosdam, ab eodem A. inductos, præuio iuramento de veritate omnino dicenda per eos præstito, examinari mandauimus. Qui examinati medio iuramento deposuerunt, & dixerunt, vt sequitur. Die, &c. Examinatus, &c. Quibus quidem depositionibus, & dictis per nos publicatis tandem instante eodem A. præsens instrumentum decreuimus, & fieri mandauimus. In quorum fidem, &c.

Aliud

Aliud attestationis vitæ.

PEtrus Paulus,&c. Nouerint vniuersi, quod nos requisiti ad instantiam A. qui se hodie nobis sanum, & incolumen, deambulantemque, & alios actus veram sanitatem indicantes facientem ostendit de ipsius A. superuenientia eiusmodi testimonium publice dicemus, & eundem A. inhumanum agere, ac sanum esse, & incolumen attestamur, & fidem indubiam harum serie facimus. In quorum fidem, &c.

Aliud simile per testes.

PEtrus Paulus, &c. Nouerint vniuersi, quod hodie testes quosdam fide dignos ad instantiam A. super eius superuiuentia, & vita per nostrum Notarium examinauimus. Ex quorum depositionibus eundem A. in rerum natura viuum; sanum, & incolumen esse, ac in Romana Curia residere constitit, & veritati testimonium perhibendo de his fidem facimus, & attestamur. In quorum fidem, &c.

Aliud intimationis litis.

PEtrus Paulus, &c. Vniuersis, &c. Vendidit alias A. domum sitam, &c. cum omnibus membris, &c. B. pro pretio, &c. & promisit rem venditam esse liberam, & immunem omni pensione, & onere,& bene, ac legitime venditam, & non alteri obligatam, nec effectam, & vt talem defendere, & facere consentire omnem personalem super ea ius habere prętendentem, & suscipere in se omnem litem, si quæ inferretur, & alias vt in instrumento, per N.recepto,& in actis nostri Notarii infrascripti exhibito apparet. Postea vero pro parte N. principalis fuit commissio per vnum ex Sanctissimi D.N.Papæ præsentata;cuius tenor hic est Beatissime pater,&c.Post cuius præsentationem, pro illius verificatione nonnulla iura,& monimenta contra eundem B. exhibita, & ad quosdam actus processum extitit,& sic illi super dicta domo molestationes, & inquietationes pręstite fuere. Quare pro eiusdem B. parte de iuris opportuno remedio requisiti vobis committimus, &c.quatenus,&c.præinsertam commissionem,necnon molestias eidem B.per dictum N.illatas ac omnia,& singula pręmissa,& infradicenda eidem A.venditori intimetis,& notificetis, ac ad eius notitiam deducatis,ne de his ignorantiam prætendere, aut allegare possit:Ipsumque A. exaduerso principalem citetis, & requiratis, quatenus debeat ipsi B.domum prædictam liberam, & alteri non obligatam manutenuisse,ac supradictum N. eum super eadem domo molestantem consentire fecisse, litemque ab eodem N. moram

in se

in se suscepisse suis procuratoribus, & impensis, illumque à prædictis, & alijs quibuscunque molestiis liberasse, ac expensas, damna, & interesse, in huiusmodi iudicio factas, & passa, et facienda, ac patienda soluisse, illaq. liquidari vidisse, aliaq. omnia adimpleuisse, ad quæ ex forma dicti instrumenti venditionis tenetur, alias contra eum, ad ipsius instrumenti, et obligationis Cameralis illi adiectæ exequutionem, vt magis eidem instanti expedire videbitur, et rationis ordo suadebit, procedi vidisse. In quorum fidem, etc.

Aliud extensionis obligationis Cameralis.

PEtrus Paulus, etc. Nouerint vniuersi, quod nos ad instantiam A. citato ad infradicenda omnia per edictum publicum B. ab Vrbe absente, obligationem in forma Cameræ in chyrographo nobis pro parte dicti A. exhibito, et per testes fidedignos recognito appositam, iuxta stylum nostræ Curiæ, et clausulas in forma Cameræ Apostolicæ poni consuetas extendi, ac publicum instrumentum chyrographi huiusmodi per Notarium nostrum infrascriptum confici mandauimus. Cuius chyrographi hic est tenor. Per la presente, etc. Pro quibus omnibus obseruandis, etc. Extende obligationem Cameralem in forma, cum iuramento, si in apoca aderit, sin minus, absque iuramento extendas, vt per Io. Andr. et Abb. in c. pen. iur. iur. citatum per Hyp. de Marsi. in sing. 123. incip. In iure clarum est, in fi. Quibus omnibus tanquam rite, et legitime peractis nostram, et nostri officij auctoritatem ordinariam, et iudiciariam pariter, et decretum interposuimus, vt interponimus per presentes. In quorum fidem, etc.

Aliud mandatum exequutiuum.

PEtrus Paulus, etc. Reuerendo Patri D. Gubernatori Ciuitatis N. eiusq. D. Locumtenenti, ac alijs quibusuis iudicibus, & officialibus, barisellis quoque, exequutoribus, et Iustitiæ ministris quibuscunque Salutem, &c. Moram fecit B. in solutione scutorum centum, ad quem tenebatur A. in instrumento Camerali obligatione munito, in actis infrascripti Notarij nostri recepto: & ideo contra eum per audientiam publicam litterarum contradictarum citatũ, et contumacem habitum, ad prædicti A. instantiam mandatum hoc exequutiuum vi dictæ obligationis relaxauimus. Quo circa vobis omnibus committimus, &c. quatenus præfatum B. ad integre prædicto A. persoluendum dicta scuta centum, vna cum iuliis. N. pro expensis huius mandati per carcerationem eius personæ, ac bonorum allius subhastationem, & deliberationem, compellatis, &c. In quorum fidem, &c.

Aliud

Aliud loco censurarum in obligatione susceptarum.

PEtrus Paulus,etc.Reuerendo Patri, etc. Distulit B. satisfacere A.de scutis centum monetæ,ad quorum solutionem se instrumento,per N.Notarium publicum recepto,et in actis nostri infranominati notarij exhibito,Camerali obligatione vallato obligauerat,& censuras omnes Ecclesiasticas,si tempore conuento in solutione defecisset.Ob eamque rem mandatum hoc exequutiuum dictarum censurarum,ab eo in obligatione susceptarum loco, contra illum citatum per audientiam litterarum contradictarum,et contumacem reputatum , relaxauimus. Quocirca, etc.sequere, vt in præcedenti forma.

Duplicatum mandati exequutiui,tempore prædecessoris Auditoris relaxati.

PEtrus Paulus,etc. Magnifico D. Potestati terræ N. etc.Relaxauerat Illustrissimus, et Reuerendissimus D. Marcellus Lantes noster in officio prædecessor, nunc in amplissimum Cardinalium Collegium adscitus, mandatum exequutiuum, cuius hic est tenor. Marcellus, etc. Nouissime vero à supranominato A. principali creditore requisiti, duplicatum hoc per nostrum Notarium subscriptum, et sigillo Cameræ Apostolicæ munitum concessimus. Datum Romæ, etc.

Aliud simile.

PEtrus Paulus,etc.Illust.D.Commissario castri N.etc. Concesserat sub die,etc.Illustrissimus,et Reuerendissimus D.Marcellus Lantes S.R.E. Cardinalis, dum officium nostrum gerebat,mandatum exequutiuum D.A. aduersus d. B. citatum tunc, et contumacem pro scutis Centum, in quorum solutione tempore præstituto moram fecerat. Nuperrime autem dicto D.A.instanti,et postulanti duplicatum hoc prænarrati mandati in prædictum B. iterum citatum,et contumacem habitum relaxauimus.Quocirca etc. sequere,vt in forma mandati exequutiui. Ad hæc duplicata,nota,quod siue à primo,siue nouo Auditore mandatum obtentum expeditumq; fuerit,cuius duplicatum creditor habere desiderat, si annus lapsus fuerit debitorem pro eo obtinendo citare curabit,quod intellige si mandatum prompte non habeat,secus si illud præ manibus haberet,quod siue à primo, siue à secundo nouo Auditore obtentum fuerit illius exequutione licite procurare poterit, quia licet mutata sit persona primi Auditoris non ex hoc mutatur officium.

Man-

Mandatum exequutiuum contra bona hæreditaria.

ILLVSTRISSIMO, et Reuerendissimo D. Cardinali N. Prouinciæ Marchiæ Anconitanæ Apostolico Legato, ac Magnifico D. Potestati terræ N. etc Petrus Paulus, etc. salutem, etc. Interposuit quondam B. moram solutioni scutorum centum auri, ad quam in humanis agens, instrumento, Cameralem obligationem in se habenti, per Notarium, etc. recepto A. se obligauerat, Et idcirco, citatis N. et. N. eiusdem quondam B. hæredibus per audientiam litterarū contradictarum, et contumacibus reputatis, mandatum hoc exequutiuum, in illius hæreditariis bonis exequendum dicto A. instanti concessimus, et relaxauimus. Quocirca vos Illustriss. Cardinalem in Domino hortamur, vobis vero omnibus alijs supradictis committimus, &c. quatenus mandatum præsens in, & super bonis mobilibus, & immobilibus iuribus, actionibus, & debitorum nominibus quibuscunque ad prædictum B. seu illius hæreditatem, vel hæredes prænominatos, vtcunque spectantibus exequamini, ac debitæ demandetis exequutioni: facientes per illorum subhastationem, deliberationem, venditionem, ac alium quemuis canonicum modum vobis magis bene visum eidem A. vel eius legitimo procuratori de dictis scutis Centum, ac expensis præsentis mandati integre satisfieri, &c. In quorum fidem, &c.

Mandatum exequutiuum cum excommunicatione in subsidium.

SERENISSIMO Principi, & D. D. Francisco Medices Magno Etruriæ Duci, ac Magnifico D. Gubernatori Ciuitatis N. eiusque Locumtenenti, Iudicibus, &c. necnon Reuerendissimo dictæ Ciuitatis Episcopo, eiusque generali in spiritualibus Vicario, vniuersis quoque DD. Abbatibus, &c. Petrus Paulus, &c. salutem, &c. neglexit B. soluere scuta Centum auri in auro A. ad quæ erat in forma Cameræ Apostolicæ per instrumentum receptorum, &c. obligatus, & ob id contra eum legitime citatum, & contumacem mandatum hoc exequutiuum relaxauimus, necnon in iuris subsidium, & si, & quatenus mandati exequutiui huiusmodi realis, vel personalis contra illum facile fieri non poterit excommunicationis sententiam in illum promulgauimus, & subsequentes eum illam incidisse, & incurrisse declarauimus. Quocirca vos Serenissimum, &c. vobis vero omnibus temporalem iurisdictionem exercentibus, committimus, quatenus dictum B. carceribus mancipetis, eiusque bona omnia capiatis, subhastetis, & deliberetis, ac per hos, & alios

quos

quoscunque canonicos modos vobis magis bene visos ad soluendum integre dicto A. vel eius legitimo procuratori dicta scuta Centum, vna cum expensis præsentis mandati cogatis, & cogi curetis. Vobis vero Reuerendissimo D. Episcopo, seu Vicario, omnibusque alijs Ecclesiastica iurisdictione fungentibus committimus, &c. quatenus in iuris subsidium, ac si, & quando mandatum exequutiuum huiusmodi realiter, & personaliter, vt supra expressum est, exequi facile nequierit, & non alias eundem B. vt supra excommunicatum, & declaratum in vestris Ecclesijs, Monasterijs, & cappellis publice nuncietis, & nunciari faciatis, ac ab omnibus Christifidelibus arctius euitari curetis, nec cessetis, donec aliud à nobis, vel Superiore nostro desuper habueritis in mandatis. In quorum fidem, &c.

Cedulonus, in pede annotandus.

D. B. exaduerso principalis hic auctoritate Apostolica in iuris subsidium, ac in euentum, in quem mandati exequutiui, vt supra relaxati realis, personalisvè exequutio facile fieri non poterit, & non alias, denunciatur excommunicatus, & declaratus ob non solutionem scutorum centum; ad quæ instanti infrascripto, vt in actis tenetur. Instante D. A. Principale.

Excommunicatio in subsidium diuisa à mandato post mandati relaxationem.

PEtrus Paulus, &c. Mandatum exequutiuum præteritis hisce diebus ad instantiam A. principalis creditoris contra B. debitorem pro scutis Centum vi obligationis in forma Cameræ, sub qua illos soluere in Vrbe tenebatur, relaxauimus. Verum quia facta per exequutores Curiæ nostræ diligentiam de illud personaliter, vel saltem realiter contra eundem B. exequendo, exequi in Romana Curia minime potuit, debitorem ipsum citatum, & contumacem, ob non solutionem prædictæ summæ excommunicandum, ac excommunicatum publice declarandum in iuris subsidium duximus, vt harum serie excommunicamus, & declaramus. Quocirca &c. sequere, vt in instrumento sententiæ declaratoriæ.

Cum cedulone huiusmodi.

D. B. exaduerso principali hic in iuris subsidium Apostolica auctoritate excommunicatus; & declaratus denunciatur, ob non solutionem scutorum Centum, ad quorum solutione in forma Cameræ tenetur, vt in actis. Instante A. principali.

Aggrauatoria cum brachio seculari.

POTENTISSIMO, & Catholico Principi, & D. D. Philippo ab Austria Hispaniarum, &c. Regi, &c. eiusq. Proregibus, &c.

Præ-

Prætoribus,Potestatibus,Iudicibus,&c.,necnon Reuerendissimo D. Episcopo N.eiusq.Vicario in spiritualibus generali, vniuersis quoque DD.Abbatibus, &c. Petrus Paulus,&c. salutem, &c.Alias pro parte Reuerendæ Cameræ Apostolicæ,illiusque Illust.D.Commissarij,ac D.A.prouisi Apostolici pro suo interesse præsentatis,&c. sequere ad vnguem,& ad verbum, vt in instrumento sententię declaratoriæ, supra posito vsque ad sententię insertionem inclusiue. Et quoniam idem B.sic excommunicatus,& declaratus rebellis,& inobediens excommunicationis sententiam per decem dies post illius publicationem; & denunciationem in locis publicis, per vnum ex Sanctissimi Domini Nostri Papæ Cursoribus publice factam,animo substinuit indurato,ad vlteriorem pręfati Illustr. D. Commissarij, & A.instantiam, citato iterum dicto B. & contumace, ac parere negligente,sententiam excommunicationis antedictam aggrauauimus, vt harum serie reaggrauamus. Quocirca vobis omnibus Ecclesiasticis personis committimus,&c.quatenus eundem B. sic excommunicatum,declaratum,aggrauatum, & reaggrauatum in vestris Ecclesijs, Monasterijs, & cappellis, etiam intra Missarum solemnia publice nuncietis,ac ab alijs nunciari, & ab omnibus Christifidelibus arctius euitari faciatis, donec aliud à nobis habueritis in mandatis.Et quia ense non proficiente Ecclesiastico, temporalis gladius non immerito suffragatur, vt quos Dei timor à malo non reuocat,saltem coerceat seueritas disciplinæ, brachium seculare inuocantes,vos Serenissimum, &c. vobis vero omnibus,& singulis alijs,quibus possumus, committimus, &c. quatenus eundem B. per eius personę captionem, & carcerationem, bonorumque suorum quorumcunque temporalium, & Ecclesiasticorum subhastationem, & deliberationem, ac alium quemcunque modum,qui opportunior vobis videbitur ad dimittendum, & relaxandum cum effectu dicti beneficij N.liberam, et vacuam, ac pacificam possessionem, illiusque fructus,à die obitus prænominati quondam N.decursos, et in posterum vsq. in diem actualis possessionis prædictæ dimissionis,ac scuta N. pro expensis in hac causa legitime factis eidem Illust.D. Commissario,vel substituto ad hoc ab eo deputando integre persoluendum,etc. In quorum fidem,etc.

Mandatum de associando.

PEtrus Paulus, &c. Magnifico Domino Ciuitatis N. Gubernatori, eiusque Locumtenenti, Auditoribus,Iudicibus,Barisellis,etc.sequuta alias deuolutione ob lineam finitã N.et N.ac A.

eorum

eorum filij, & B.nepotis domus sitæ,&c.sub proprietate directi dominij Archihospitalis Sancti Spiritus in Saxia Vrbis, Reuerendus Pater D. N. modernus dicti Archihospitalis Præceptor, huiusmodi deuolutione declarata, supradictam domum in emphyteusim, seu locationem ad tertiam generationem A.sub certo canone, & responsione, ac alijs pactis, et conditionibus, vt in instrumento desuper celebrato dedit, et inter alia potestatem dictæ domus possessionem propria auctoritate, absque alicuius Iudicis licentia, capiendi eidem emphyteotico concessit, et quoniam eisdem emphyteotici interest, vi dictæ clausulæ, et potestatis sibi concessæ ad possessionem dictæ domus associari, nos pro illius parte requisiti mandatum hoc de associando auctoritate nostra ordinaria, qua fungimur in hac parte decreuimus, et concessimus. Quo circa vobis committimus, etc. quatenus, etc. prædictum A. dictę potestatis, et facultatis vigore ad locum dictæ domus, vt supra locatæ, et concessæ associetis, associarique faciatis, ad effectum vt ille vobis associantibus quietius, et liberius possessionem dictæ domus introeat, capiat, et apprehendat propria sua auctoritate, vt illum ad effectum præfatum sic per vos associari volumus, et mandamus pręsentium per tenorem. In quorum fidem, etc.

Aliud De consignando fructus sequestratos.

PEtrus Paulus, &c. RR. DD. Archidiacono, & Priori Ecclesię N. sequestratarijs, alias à nobis electis salutem, etc. Vos non fugere credimus, nos præteritis hisce diebus, præuio mandato exequutiuo ob non solutionē scutorum centum monetæ per B. Rectorem Parochialis Ecclesiæ N. causa gratuiti mutui D. A. debitorem per nos seruatis seruandis relaxari, sequestrum super omnibus dictæ Parochialis Ecclesiæ, ac aliorum quorumcunque dicti B. bonorum temporalium, et spiritualium fructibus concessisse, et vos in sequestratarios eligisse. Hodie autem à præfato A. requisiti, citato ad hoc, et vocato prędicto B. per audientiam litterarum contradictarum, et contumace, mandatum hoc de consignando sibi dictos fructus sic sequestratos in sui crediti solutum concessimus, et relaxauimus, Quocirca vobis committimus, etc. quatenus, etc. debeatis fructus sequestratos eidem A. siue eius procuratori legitimo in solutum, et vsque ad integram satisfactionem dictorum scutorum centum, ac scutorum N. pro expensis prænominati mandati exequutiui, sequestri pręsentis mandati de consignando, et contradictarum realiter, et cum effectu consignasse, et tradidisse, ac consignari fecisse. In quorum, etc.

Aliud de transportando.

PEtrus Paulus, &c. Reuerendissimo D. Marchiæ Anchonitanæ Gubernatori, eiusque Locatenentibus, & Auditoribus, & præsertim Magnifico D. N. Iudici commissario in hac parte specialiter deputato, ac quibuscunque Barisellis, &c. introducta alias coram nobis lite, & causa inter Magnificum D. Sanctiss: D. N. Procuratorem fiscalem generalem ex vna parte, & quendā A. ex altera, super certis criminibus, de quibus in actis nostris infrascripti notarii eo D. N. inter alia pro examinandis nonnullis testibus super dictis delictis, tanquam in commissarium deputauimus, & pro veritate habenda testes ipsos carcerandi, & torquendi facultatem concessimus. Cuius commissionis, & subdelegationis virtute quosdam B. & C. carcerari fecistis, & adhuc detines. Et cum nostra intersit ob certas causas, de quibus in predictis actis apparet, dictos B. et C. cum prænominato A. in Curia nostra carcerato confrontare, et examinare, ac in illius faciem adducere. Vobis committimus, etc. quatenus statim, etc. debeatis, et vestrum quisque debeat, omni mora, et exceptione postposita, eosdem B. et C. in carceribus per vos detentos exequutoribus ad effectum eos ad Almam Vrbem sub tuta, et fida custodia sumptibus eiusdem A. transportandi consignasse, causa illos postea custodibus carcerum Turris Nonæ tradendi, et ad carceres secretos adducendi. Non permittentes ipsos cum aliquo alloqui. In quorum fidem, etc.

Aliud de manutenendo.

PEtrus Paulus, &c. Magnifico D. Ciuitatis Vrbeuetanæ Gubernatori, &c. Barisellis quoque, &c. introducta alias coram nobis lite, & causa per viam appellationis à sententia in partibus lata pro parte D. A. contra D. B. super donatione eiusdem vineç, sitæ, &c. illiusque validitate, & inualiditate, & in possessionem, manutentione, rebusque aliis, &c. iura, & munimenta quædam, ad causam hanc facientia nomine dicti B. nobis exhibita fuere. Post quorum exhibitionem præuijs citationibus, & actibus omnibus de stylo, & iure necessarijs; demum prædictum A. ad videndum B. in possessionem vineæ, vt supra, donatę manuteneri, & mandatum desuper opportunum decerni ad certum terminum citari fecimus. Quo adueniente ad vlteriorem instantiam prædicti B. in contumaciam dicti A. citati, & nihil releuans opponentis, eundem B. principalem in possessione dictæ vineæ manuteneri mandauimus, & mandatum de manutenendo decreuimus. Post cuius mandati decretum Sanctissimus D. N. Paulus Papa Quintus commissionem nobis per vnum

ex suis cursoribus præsentari fecit, cuius hic est tenor. Beatissime Pater, &c. Post cuius commissionis præsentationem, citato A. Ad dicendum contra illam, ac videndum iuxta illius, ac Aegidianæ constitutionis formam, mandatum de manutenendo, vt præfertur decretum relaxari, & non comparente, ac contumace, repetitaque ex parte dicti B. Aegidiana constitutione prædicta de momentanea possessione mandatum antedictum relaxauimus, vt harum serie relaxamus. Quocirca vobis omnibus, &c. committimus, &c. quatenus, &c. eundem B. in possessione quieta, libera, & pacifica dictæ vineæ, iuriumque, & membrorum suorum quorumcunque aduersus dictum A. principalem, omnesque alios molestatores, & contradictores manuteneatis, & defendatis, & conseruetis, ac manuteneri faciatis, vt nos manutenemus, & manuteneri volumus, & mandamus per præsentes. In quorum fidem, &c.

Aliud De reponendo in possessionem domus.

PEtrus Paulus, &c. Magnifico D. Gubernatori, &c. Bariselli, &c. via ordinaria alias coram nobis lite introducta inter A. ex vna, & B. super possessione domus sitæ, &c. rebusque alijs, &c. ex altera parte, & litteris monitorialibus per nos decretis, illisque in partibus exequutis, & reproductis, & successiuè decreto, vt moris est per audientiam litterarum contradictarum processu, & in causa huiusmodi ad examen testium pro parte dicti A. inductorum ac nonnullos alios requisitos processo. Demum citato per eandem audientiam dicto B. visisque videndis, & consideratis considerandis, nostram in scriptis tulimus, & promulgauimus diffinitiuam sententiam tenoris subsequentis, Christi nomine, &c. A qua quidem sententia, cum Aegidianæ constitutioni locus sit, & consequenter appellare non liceat, subinde pro parte dicti A. dicta constitutione Aegidiana repetita, & citato ad hoc prædicto B. & contumace, mandatum de reponendo, & restituendo eundem A. in possessionem dictæ domus, in præinserta sententia decretum relaxauimus, vt harum serie relaxamus. Quocirca vobis committimus, &c. quatenus statim, &c. eumdem A. siue illius legitimum procuratorem in realem, & corporalem, et actualem domus præfatę possessionem restituatis, reponatis, et inducatis, restitutumque, et repositum manuteneatis, defendatis, et tueamini, amoto ab eadem, et expulso dicto B. prout nos harum serie reponimus, redintegramus, ac restitutum manuteneri mandamus. In quorum, etc.

Nota, quod si in sententia non fuerit tantummodo decretum mandatum, sed etiam relaxatum, non erit necessaria citatio ad videndum relaxari

laxari mandatum, sed tantum repetita constitutione mandatum expeditur. Si autem pars aduersa intra decennium appellauerit, & terminum iuris pro Apostolorum responsione habuerit; tutius erit ante mandati exequutionem illam citari ad videndum sibi responderi de Apostolis, quod Iudex det illi refutatorios, & postea mandatum exequi.

Aliud post tres sententias latas.

PEtrus Paulus, &c. R.P.D. Gubernatori Ciuitatis N. &c. Bariselis, &c. vertente alias lite, & causa in partibus primo in prima instantia coram Reuerendissimi D. Episcopi N. in spiritualibus, & temporalibus Vicario generali inter A. agentem ex vna, & B. reum conuentum super solutione certi residui dotis rebusque alijs, &c. parte ex altera, idem R. D. Vicarius N. & Iudex in causa huiusmodi rite, & recte procedens, visis videndis, & consideratis considerandis suam in scriptis tulit, & promulgauit diffinitiuam sententiem tenoris sequentis. Christi nomine, &c. A. qua pro parte prędicti B. exaduerso principalis appellato, & appellationis causa R. D. N. Archidiacono, & Vicario Reuerendissimi D. Episcopi N. commissa, & delegata idem R. d. Vicarius Iudex pariter in causa legitime procedens aliam diffinitiuam sententiā prainsertæ primæ cōfirmatoriam tulit in hanc formam, Christi nomine, &c. A. qua ex parte eiusdem B. appellato, & causa appellationis eiusmodi coram nobis legitime introducta, citationeque ad partes decreta, debite exequuta, & reproducta, exhibito processu de partibus, ac alijs de iure seruandis seruatis. Tandem visis videndis rite peocedentes, citato ad hoc d. B. nostram in scriptis confirmatoriam tullimus diffinitiuam sententiam hoc sub tenore, Christi nomine, &c. Qua tertia confirmatoria sententia, sic lata; quoniam tertiò prouocare non licet, Sanctissimus Dominus Noster Paulus Papa Quintus Commissionem subinsertam præsentari fecit. Beatissime Pater, &c. Post cuius præsentationem, quoniam inutile esset sententias ferre, nisi debitæ exequutioni demandarentur: ad vlteriorem dicti A. instantiam citato præfato B. ad dicendum contra prainsertam commissionem, ac videndum taxari, & moderari expensas in hac causa factas, & tam pro illis, quam omnibus, in prainsertis sententijs contentis mandatum exequutiuum iuxta prædictæ commissionis vim, & formam decerni, & relaxari, ipsoque non comparente, & contumace reputato, omnes, & singulas expensas in huiusmodi causa pro parte dicti B. legitime factas, ad scuta N. præuia illarum designatione taxauimus, & moderati fuimus, & tam pro illis, & alijs in partibus factis, & in eisdem partibus liquidandis, quam omnibus in prainsertis sententijs contentis mandatum exe-

quuti-

quutiuum decreuimus, & relaxauimus, prout harum serie relaxamus. Quocirca, &c. sequere, vt in mandato exequutiuo.

Aliud de immittendo in possessionem remedio l. final. C. de edict. diu. Adrian. tollendo.

PEtrus Paulus, &c. R.D. Ciuitatis N. Gubernatori, &c. Barisellis, &c. Exhibitum nuper nobis fuit publicum instrumentum testamenti, alias per quondam P. conditi, in quo suos sibi vniuersales hæredes instituit A. eius filium tunc natum, & posthumos masculos ex ipso testatore, & F. eius vxore nascituros, quibus sine filijs masculis legitimis, & naturalibus decedentibus substituit in omnibus eius bonis absque vlla diminutione, & succedere voluit G. eius fratrem germanum, illiusque hæredes, & successores. Obijt post dictum conditum testamentum P. superstite dicto A. nullis filijs relictis, superstite prænominato G. in testamento vocato. Qui postmodum decessit, & relictis post se N. & N. eius filijs, & hæredibus, ac dicti P. substitutis, & fideicommissariis hæredibus. Nouissime autem comparuit coram nobis M. dictorum N. & N. procurator & exposuit, quod dictus quondam P. tempore sui obitus habebat, & possidebat plura bona stabilia, & inter alia in dicta Ciuitate N. vnam domum sitam, &c. ac prędium situm, etc. Et quod filij dicti G. sunt hæredes substituti, & fidecommissarij dicti quondam P. & factus est locus fideicommisso, & substitutioni in eorum personam: & ideo tam in vim remedii l. fin. C. de edicto diui Adri. toll. quam alterius cuiuscunque, illis de iure magis proficui in dictorum bonorum possessionem imponendi, & immittendi veniunt. Datisque articulis, et super illis testibus examinatis, et præmissis, quantum nobis sufficere visum fuit verificatis. Demum citatis ad instantiam eorumdem N. et N. per audientiam litterarum contradictarum, sua in prædictis bonis quomodolibet interesse putantibus, ad videndum ipsos instantes in possessionem bonorum præfatorum immitti, et quodcunque mandatum desuper opportunum decerni, et relaxari, illisque non comparentibus, et contumacibus per nos reputatis, mandatum præd. ctum decreuimus, & relaxauimus; prout harum serie relaxamus. Quocirca, &c. Vobis committimus, &c. quatenus, &c. eosdem N. & N. siue eorum procuratorem legitimum, in corporalem, realem, & actualem dictæ domus, & prædij, ac pertinentiarum, & membrorum suorum quorumcunque possessionem inducatis, et immittatis, inductosque manuteneatis, et conseruetis aduersus quoscumque, nunc, et forsan pro tempore insurgentes molestatores, ipsisque de omnibus, et singulis fructibus, redditibus, et prouentibus bonorum huiusmodi integre respondeaud

 ri fa-

ri faciatis, nec permittatis eos à quoquam super præmissis molestari. prout nos immitti, manuteneri, conseruari, & sibi de fructibus responderi mandamus per præsentes. In quorum fidem, &c.

Sequestrum.

PEtrus Paulus, &c. vniuersis, &c. Requisiti ex parte A. ad cuius instantiam alias seruatis seruandis pro scutis centum debitis in vim obligationis, in actis receptæ mandatum exequutiuum contra B. concessimus; Vobis omnibus, &c. sequestretis, ac sub firmo, & arcto sequestro ponatis penes N. omnesque alios, & singulos dicti B. debitores, per exhibitorem præsentium nominandos omnes, & singulas pecuniarum summas, ac bonorum, & rerum quantitates, & qualitates cuiusuis generis, & speciei fuerint, & in quauis re con stiterint, penes ipsos existentes, & in futurum exituras, & quæ ad dictum B. spectant, vel spectabunt. Prætereà inhibeatis, &c. eiusdem sequestratarij, & eorum cuilibet, ne visis præsentibus sub quingentorum ducatorum, &c. mandati exequutiui, & in iuris subsidium excommunicationis, malæque, & de eorum proprio iterandæ solutionis pœnis, audeant dictas pecunias, res, & bona sequestrata dicto B. vel alteri cuiuis personę pro eo in totum, vel in partem soluere, tradere, aut consignare, nisi prius dicto instanti de suo credito antedicto integrè vna cum scutis N. pro expensis satisfacto, ac alias absque expressa nostra licentia, & mandato. Et si quis forsan in præmissis se grauatum senserit, compareat in Romana Curia coram nobis, causam sui grauaminis allegaturus, ac per nos iustitiæ complementum recepturus. Si autem sequestrum fiat super fructibus beneficij addatur clausula hęc, videlicet. Præmisso autem, quod per huiusmodi sequestri appositionem cultus diuinus suis debitis non defraudetur officijs, sed quod ex illius fructibus debita, & consueta sopportentur onera eidem pro illius manutentione incumbentia. In quorum fidem, &c.

Inhibitio in vim litis pendentiæ.

PEtrus Paulus, &c. Vniuersis, &c. Introducta coram nobis lite, & causa pro parte A. via appellationis per eum interpositæ ab asserta sententia contra eum in fauorem B. per Gubernatorem N. lata super certa pecuniarum summa, rebusque alijs, &c. & decreta à nobis citatione, cum inhibitione ad partes, ac exequuta, & in actis reproducta, & in causa ad nonnullos actus, citra tamen conclusionem illius, processo. Quibus sic stantibus, licet in partibus

bus nihil innouari debuisset, tamen accepimus Gubernatorem præfatum ad assertam exequutionem procedere contra præfatum A. Et quamuis possemus ad declarationem incursus censurarum, & pœnarum in prenominatis nostris citatorijs litteris fulminatarum, contra eum etiam criminaliter procedere, nihilominus, secum hac vice mitius agentes, vobis committimus, &c. quatenus statim, &c. inhibeatis, &c. eidem Domino Gubernatori, omnibusque alijs, &c. ne sub quingentorum, &c. audeant, vel præsumant ad pretensam exequutionem procedere, ac in causa huiusmodi in nostræ iurisdictionis, ac sedis Apostolicæ contemptum, & iurium dicti A. præiudicium, & grauamen quicquam per se, vel alios directe, vel indirecte innouare, seu attentare. Et si secus fiat, iure medio reuocabimus. In quorum fidem, &c.

Litteræ pro habendis inditijs.

PEtrus Paulus, &c. RR. DD. N. & N. Canonicis Ecclesiæ N. & eorum cuilibet in solidum, salutem, &c. Aggressus est A. vt ex parte Magnifici D. Sanctissimi D.N. Papæ, & Cameræ Apostolicæ procuratoris Fiscalis nobis renunciatum fuisse, ense euaginato in stico N. Ciuitatis N. de more B. inermem, ad sua negotia euntem, ac vnico vulnere non sine magna sanguinis effusione in capite affecit. Et cum hæc pessimi sint exempli, & non sine condigna pœna prætermittenda, & de his aliquantulum nobis constare cœperit, velimusque certiorem notitiam habere. Et nullibi melius, quam isthic, vbi scelus paratum est, voluntati nostræ huiusmodi satisfacere possumus. Idcirco vobis committimus, &c. quatenus statim, &c. de præmissis vos informetis, & diligenter ea perquiratis, & inuestigetis, ac testes quoscunque, vobis pro parte dicti Magnifici D. Procuratoris fiscalis inducendos super articulis, siue interrogatorijs, vobis præsentandis, summa cum fide, & diligentia interrogetis, & examinetis, eorumque depositiones, per fidelem Notarium in scriptis redactas, vestro sigillo obsignatas, & occlusas, siue eorum authentica exempla ad nos transmittatis. Testes se examini subijcere recusantes, per pecuniarias, & personales pœnas, ac denique Ecclesiasticas censuras cogentes. In quorum, etc.

Litteræ loco remissoria.

MAgistratui Spoleti salutem. Eligimus te iudicem infradicendi examinis. Quamobrem a te petimus, ut testes quoscund. A. nomine coram te isthic inducendos super introclusis articu-

 lis,

dis; illis prius iuxta interrogatoria, si quæ B. dederit, interrogatis intra vnius mensis spatium, necnon per quindecim dies post illius lapsum testes omnes, si quos B. induxerit summa cum fide, & solertia, medijs illorum prudentibus iuramentis examines, vel à te eligendo Notario examinari cures, illorumque testationes, tuo sigillo obsignatas, & occlusas ad nos quanto citius mittas. Id si executus fueris, præterquam, quod iustum est feceris, te de uobis meritum esse profitebimur. Vale. Datum Romæ, die, &c.

Intimatio redemptionis censns.

PEtrusPaulus, &c. Vniuersis, &c. Pro parte, & ad instantiam Magnificæ Communitatis Ciuitatis Corneti instanter, & debite requisiti. Discretioni vestræ, &c. committimus, &c. intimetis, & notificetis, & notitiam nob. D. Camilli Cerrini à Corneto deducatis, prout nos tenore præsentium intimamus, & ad notitiam illius deducimus, qualiter dicta Communitas, siue D. Sallustius de Tyberijs illius procurator, vult, & intendit redimere annuum censum scutorum septuaginta quinque monetæ, de iulijs decem pro singulo scuto, in & super quadam tenuta ipsius Communitatis, & in fauorem ipsius d. Camilli pro pretio scutorum mille similium impositum, & venditum, & alias, prout in instrumento per D. Ludouicum Lenum Notarium, & Cancellarium eiusdem Communitatis rogato, ac in actis nostri Notarij infrascripti in publicam formam producto latius continetur, & dictum pretium vna cum censibus hactenus decursis, & non solutis iuxta conuentiones, & pacta conuenta soluere, & restituere. Idcirco modo, & forma præmissis peremptorie citetis, & interpelletis eundem D. Camillum in eius propria persona, si personaliter eum apprehendere poteritis, alioquin per præsentium copię dimissionem ad eiusdem habitationem, &c. prout nos quoque harum serie citamus, & interpellamus eundem, quatenus die sexta post citationem vestram huiusmodi per vos, vel alterum vestrum eidem factam immediate sequen. si dies ipsa iuridica fuerit, alioquin, &c. compareat Romæ, &c. ad recipiendum dictum pretium vna cum censibus prædictis decursis, & non solutis, et ad implendum omnia pro eius parte adimplenda, instrumentumque retrouenditionis cum clausulis solitis, & consuetis, & alia per eum promissa satisfaciendum, alias videndum fieri requisitionem, protestationem, & interpellationem, & contra eas dicendum, & excipiendum quicquid dicere, & excipere voluerit, videndumque illas per nos admitti, & mandari eundem D. Camillum afficere, aliaque in præmissis per nos fieri, et exequi in præmissis necessaria, et opportuna, et quæ iustitia suadebit, et ordo dictauerit rationis, vel dicendum, etc. certificantes, etc. In quorum, etc. Datum Romæ, etc.

Cita-

Citatio pro assumptione causæ ad Romanam Curiam ob lapsum biennij deuolutæ.

PEtrus Paulus, &c. Pro parte D. Titij N. inter quem ex vna, & Seium N. parte ex altera. lis, & causa coram Reuerendissimo Episcopo Vrbeuetano super nonnullis bonis iam ante biennium in prima instantia introducta fuit, quam licet in ipso biennio penitus instructam præfatus D. Episcopus, & si per partes, seu earum hinc inde procuratores sæpe pro illius decisione, & terminatione, præuijs debitis instantijs requisitus hactenus terminare non curauit pro assumptione dictæ causæ, si adhuc indecisæ, & per lapsum dicti biennij ad nos vti competentem Iudicem, vigore sacri Concilij Tridentini deuolutæ, & pro illius terminatione requisiti, discretioni vestræ, &c. dictum Seium exaduerso principalem citetis quatenus octaua die post exequutam vestram citationem huiusmodi proxima, si iuridica fuerit. Alioquin prima ex tunc futura die iuridica compareat Romæ in iudicio legitime coram nobis per se, vel procuratorem suum legitimum, ad videndum causam, & causas huiusmodi in statu, & terminis, in quibus coram prædicto D. Episcopo reperitur, per nos quam primum iure medio terminandam assumi, & successiue in causa, & causis huiusmodi ad omnes, & singulos actus, & terminos liti necessarios, & accidentales etiam vsque ad sententiam diffinitiuam inclusiue procedi, & interea coram nobis de iuribus suis allegandum, & alias dicendum, faciendum, & recipiendum, quod iustitia suadebit, & ordo dictauerit rationis; cum inhibitione tam parti, quam Iudicibus facienda in forma solita, &c.

Monitorium pro exequutione litterarum Apostolicarum in forma dignum expeditarum.

PEtrus Paulus, &c. vniuersis, &c. Noueritis nuper fuisse comparitum coram nobis pro parte, & ad instantiam Reuerend. Henrici Caroli Clerici Leodien. & expositum quod perpetuo Canonicatu, & præbenda Ecclesiæ B. Mariæ oppidi N. eiusdem Leodien. diœc. quos q. Io. N. dictæ Ecclesiæ Canonicus dum vixit obtinebat, & possidebat, per obitum eiusdem Io. de mense Octobris 1607. extra Romanam Curiam defuncti vacantibus, de illis sic vacantibus S. D. N. Paulus diuina prouidentia Papa Quintus ipsi Domino Henrico Apostolica auctoritate prouidit, seu prouideri concessit, & mandauit si ad id ipse præuia diligenti examinatione

ido-

idoneus reperitur, prout in litteris Apostolicis eiusdem S.D.N.Papę sub plumbo desuper expeditis sub datum Romæ apud Sanctum Petrum Anno incarnationis Dominicæ Anno, &c. coram nobis exhibitis plenius continetur, pro quarum litterarum Apostolicarum exequutione fuimus pro parte dicti D. Henrici de opportuno remedio requisiti. Quare discretioni vestrę, &c. committimus, &c. & sub infrascriptis pœnis mandamus, quatenus statim visis, & receptis pręsentibus, & postquam pręsentium vigore fueritis requisiti, seu aliquis vestrum fuerit requisitus, constito tamen prius vobis legitime dictum D. Henricum exponentem ad dictos canonicatum, & præbendam obtinendam idoneum repertum, & dictos canonicatum, & præbendam successiue illi collatos fuisse iuxta formam dictarum litterarum moneatis, &c. RR. DD. Decanum, Capitulum, & Canonicos dictę Ecclesiæ Beatę Mariæ N. omnesq; alios, & singulos, ad quos traditio possessionis, responsio, ac solutio fructuum dictorum canonicatus, & præbendæ spectat, & pertinet, necnon quęcumque in dictis canonicatu, & præbenda intrusum, seu intrudendum, & quoscunq. alios liberam, & plenariam exequutiouem quoquomodo impedientes, ac dictum exponentem in assequutione, & apprehensione dictæ possessionis, & perceptione dictorum fructuum molestantes, perturbantes, & inquietantes, ac molestare perturbare, & inquietare velle se iactantes in exequutione præsentium nominandos, & cognominandos, quatenus infra sex, &c. sub 500. ducatorum auri de Camera locis pijs arbitrio nostro applicandis, ac mandati exequutiui, & in iuris subsidium suspensionis à diuinis, & respectiue excommunicationis, alijsque, &c. pœnis debeant dictum D. exponentem, siue eius legitimum procuratorem in possessionem corporalem, realem, & actualem dictorum canonicatus, & præbendæ, & illis annexorum, iuriumque, & pertinentiarum quorumcunque induxisse, & immisisse, ac inductum, & immissum manutenuisse, & conseruasse, ac de omnibus, & singulis fructibus, redditibus, & prouentibus eorundem canonicatus, & prębendæ à die obitus dicti q. Ioan. decursis, & decurrendis, & penes quoscunque existentibus, & qui in futurum existent, eidem D. exponenti, siue eius legitimo procuratori, integre respondisse, & per quos opus fuerit respondri fecisse, intrusus vero seu intrudendus in dictis canonicatu, & præbenda, & alij quicunque exponentem in præmissis impedientes, et molestantes, seu impedire, et molestare velle se iactantes debeant à quibuscunque molestationibus, perturbationibus, et impedimentis, ac intrusionibus huiusmodi, et per eos, et eorum quemlibet dicto exponenti, siue eius legitimo procuratori in præmissis, et præmissorum occasione quomodolibet illatis, factis, et pręstitis, ac infe-

ac inferendis, et præstandis, et inferri comminatis, cessasse, et sese abstinuisse. Quodque dictæ litteræ Apostolicæ suum plenarium habeant effectum, omni cessante molestia, & impedimento permisisse, & possessionem per eos detentam dictorum Canonicatus, & præbendæ cum omnibus, & singulis fructibus, redditibus, & prouentibus, per eos, & eorum quemlibet ex dictis Canonicatu, & præbenda quomodolibet perceptis, & percipiendis, & qui percipi potuerint, & possint, si extant: sin autem illorum vero pretio, & valore ad valorem quantiplurimi D. exponenti, siue eius legitimo procuratori cum effectu remisisse, relaxasse, & restituisse, & tam dictis litteris Apostolicis, quam præsentibus nostris monitorialibus in omnibus et per omnia paruisse, deque illarum paritione nos infra termimum infrascriptum certificasse. Alioquin, etc. cum termino 60. dierum ad comparendum in forma, etc.

Mandatum de manutenendo in quasi possessione exigendi pensionem, & exequutionem vigore sententiæ.

INclytæ, et Excelsæ Reipublicæ Venetiarum Duci, necnon Illustr. et Clarissimis DD. eiusdem Reipublicæ in toto eius Dominio, Magistratibus, et Gubernatoribus, ac R. P. D. Nuntio Apostolico dictę Ciuitatis Venetiarum, necnon Reuerendissimo D. Episcopo Tarusien. eiusque R. D. in spiritualibus, et temporalibus Vicario generali, vniuersisque, et singulis DD. Abbatibus, etc. dictæ Ciuitatis Tarusien. ac aliarum quarumcunque Ciuitatum, Terrarum, Oppidorum, Castrorum, et locorum Gubernatoribus, Locatenentibus, et præfectis, alijsque Iudicibus, Capitaneis, Barisellis, satellitibus, exequutoribus, et subexequutoribus, et aliis iustitiæ ministris Ecclesiasticis, et secularibus per dictum Dominium, et alias vbilibet constitutis. Petrus Paulus, etc. salutem, etc. Nouerint, quod lite, et causa coram nobis inter Reuerend. d. Ferandinum Aleottum actorem ex vna, et Reuerend. d. Annibalis modernum Rectorem Ecclesiæ Sanctæ Mariæ de Zannico Tarusinę diœcesis reum conuentum, de et super possessione, seu quasi exigendi pensionem annuam scutorum vigintiquatuor auri in auro, alias præfato Reuerend. d. Ferandino super fructibus dictę Ecclesiæ Apostolica auctoritate reseruatam, et solutione terminorum decursorum, et non solutorum, ac decurrendorum dictæ pensionis, rebusque aliis in actis causæ, et causarum huiusmodi latius deductis, et illorum occasione in prima verten. instantia partibus ex altera coram nobis ad instantiam eiusdem Reuerend. d. Ferandini vigore monitorii per nos

ad

ad partes desuper decreti, & contra eundem Reuerend. d. Augustinum legitime exequuti, introducta, partium hinc inde coram nobis legitimis comparentibus procuratoribus, reproductisque coram nobis pro parte dicti Reuerend. d. Ferandini principalis dictis litteris monitorialibus, & earum exequutione contra dictum R.D. Augustinum in partibus facta, & pro earum verificatione productis etiam nonnullis iuribus, & scripturis, ac supplicatione reseruationis pensionis prædictæ, præmissisque solitis terminis, & dilationibus, demum nos, seu R.P.D. Matthæus Burattus vtriusque Signaturæ Referendarius Apostolicus in ciuilibus Locumtenens noster, ad instantiam Magnifici D. Iacobi Mazolini Bonon. I.V.D. in Rom. Cur. necnon dicti D. Ferandini Procuratoris Magnifico Georgio Montagano, I.V.D. R.D. Augustini principalis procuratore ad sententiam, prout etiam ad quemlibet alium præcedentem actum legitime citato, visis videndis, ac seruatis de iure seruandis. ac procuratoribus hinc inde sępius in voce, in scriptis auditis, nostram, seu suam tulimus, seu tulit sententiam diffinitiuam huiusmodi sub tenore, videlicet, Christi nomine inuocato, &c. quam quidem præinsertam sententiam, omniaque alia, & singula præmissa Vobis omnibus, & singulis supradictis intimamus, insinuamus, & notificamus, ac ad vestram, & cuiuslibet vestrum notitiam deducimus, & deduci volumus, per præsentes. Vosque Serenissimum Ducem, & Senatum, ac Reuerendissimum D. Episcopum Tarusin. præfatos benigne in Domino hortamur, & rogamus: vos autem alios prædictos tenore præsentium requirimus, & moneamus, vobisque, &c. committimus, & sub 500. ducatorum auri de Camera locis pijs arbitrio nostro applican. ac mandati exequutiui, & in iuris subsidium excommunicationis, alijsque, &c. pœn. mandamus, quatenus statim visis, & receptis præsentibus, ac quoties pro parte d.d. Ferandi principalis præfati vigore fueritis requisiti, seu aliquis vestrum fuerit requisitus, ipsum D. Ferandi principalem possessione, seu quasi, in qua exstit, dictam pensionem exigendi contra d. R.d. Augustinum modernũ, & pro tempore futuros d. Eccl. possessores, & alios quoscunq. pacifice, & quiete manuteneatis, & defendatis, & conseruetis, ac manuteneri, defendi, & conseruari faciatis; non permittentes eundem Ferandinum in, & super exactione dictæ possessionis per quemcunque molestari, & impediri, prout nos quantũ possumus manutenemus, defendimus, & conseruamus, ac manuteneri, defendi, conseruari, nec desuper molestari, aut impediri volumus, & mandamus per præsentes. Et insuper eundem R.D. Augustinum dictæ Ecclesiæ modernum possessorem ex aduerso principalem ad scuta centum quadraginta quatuor similia pro terminis

decursis

decurſis,et non ſolutis dictæ annuæ penſionis, ac iulios triginta tres pro expenſis pręſentis mandati ſine præiudicio aliarum expenſarum taxandarum prædicto D.Ferandino principali,ſiue eius legitimo procuratori cum effectu ſoluendum,et reficiendum per captionem perſonę ipſius D.Auguſtini,etc.Abſolutionem,etc.in quorum,etc.lata,data,lecta,et publicata fuit præinſerta ſententia per præfatum R.P.D.Locumtenentem noſtrum, etc. Romæ pro tribunali in Palatio noſtro iudiciali ſeden.ſub Anno, etc. Pontificatus, etc.Pręſentibus d.N.et N.dictæ Cu.noſtræ Notarijs teſtibus.

Mandatum de immittendo in poſſeſſionem prouiſum Apoſtolicum litteris expeditis.

SERENISSIMO, &c.Necnon Reuerendiſſimo D. Epiſcopo Corduben.eiuſq.in ſpiritualibus, & temporalibus Vicario, ſeu officiali,ac Prouiſori generali,ac RR.DD.Decano,Capitulo,& Canonicis Eccl.Corduben.ac R.D.Io.N.Canonico oppidi de Valpueſtra Burgen. diœc. &c. Iudici exequutori pro capienda poſſeſſione infraſcriptorum beneficiorum nomine R.Cameræ Apoſtolicę à nobis ſubdelegato,omnibuſque aliis,& ſingulis,ad quos traditio conſignatio, et relaxatio poſſeſſionis infraſcipti beneficij, et reſponſio illius fructuum ſpectat,et pertinet,et eorum cuilibet inſolidum.Petrus Paulus,etc.ſalutem,etc. Noueritis,quod alias,exhibitis,et productis coram nobis pro parte,et ad inſtantiam Reueren. Cameræ Apoſtolicæ, et Illuſt. D. Pauli Coperchij illius Commiſſarij,et R.D.Petri N. Clerici Burgen. diœc.de infraſcripto beneficio prouiſi Apoſtolici principalis pro ſuo intereſſe litteris Apoſtolicis in forma breuis nobis, et certis alijs iudicibus in eis nominatis directis per Sanctiſs.D.N.Clementem PP.VIII. ſub annullo Piſcatoris,vt moris eſt expeditis,et per eundem Sanctiſſimum D. N. eidem D.Petro conceſſis ſuper capienda poſſeſſione, nomine eiuſdem Reuerendæ Cameræ Apoſtolicæ,præſtimonij,ſeu præſtimonia portionis, aut perpetui ſimplicis beneficij Eccleſiaſtici in parochiali Eccleſia oppidi,ſeu loci N.eiuſdē Corduben. diœc.quod ſeu quam q.Alphonſus Martinen.Clericus Palentin.dum viueret obtinebat,et de quo eidem D.Petro auctoritate Apoſtolica prouiſum, ſeu prouideri conceſſum fuit, tradendam poſtea eidem D. Petro vna cum fructibus illius poſtquam litteras Apoſtolicas prouiſionis huiuſmodi debitæ ſub plumbo expediuerit, et expeditas præſentauerit,et alias,prout in eiſdem litteris in forma breuis expeditis plenius continetur,quarum quidem litterarum vigore ad Reuerendę Cameræ Apoſtolicæ,et dicti D.Petri principalis inſtantiam dictum

ctum R.D. Ioannem N. Iudicem, et exequutorem earundem litterarum Apostolicarum pro assecutione possessionis dicti beneficij, & perceptione fructuum nomine eiusdem Reuerendæ Cameræ Apostolicæ, iuxta earumdem litterarum Apostolicarum, vt præfertur, in forma breuis expeditarum vim, formam, continentiam, & tenorem subdelegauimus vices nostras si desuper conceden. & successiue prædictus R.D. Io. vigore nostræ subdelegationis in eius personam, vt supra factę corporalem, realem, & actualem possessionem dictæ Reuerendæ Cameræ Apostolicæ nomine adeptus, & assequutus fuerit, & nihilhominus decretis per nos litteris monitorialibus extra Ro. Cu. & ad partes, contra, & aduersus quendam Dominicum N. in dicto beneficio intrusum, illarumque exequutione contra eum debite in partibus facta, & corã nobis iudicialiter reproducta, eisdemque litteris in forma breuis sufficienter verificatis, Demum R. P.D. Matthæus Burattus I.V.D. Referendarius Apostol. noster in ciuilibus Locumtenens, citato d. N. in Rom. Cu. causarum, & dicti Dominici exaduerso principalis procuratore, seruatis debitis terminis in negocio declarationis huiusmodi seruari solitis, ac seruatis alijs de iure seruandis suam in scriptis contra eundem Dominicum tulit, & promulgauit sententiam declaratoriam, cuius vigore litteræ declaratoriæ contra eundem decretæ, & successiue expeditæ fuerunt. Post quarum litterarum declaratorialium relaxationem fuerunt nobis pro eiusdem D. Petri N. parte exhibitæ, et præsentatæ litteræ Apostolicę in forma gratiosa debite sub plumbo expeditæ, quas nos cum ea qua decuit reuerentia recepimus huiusmodi sub tenore, videlicet Paulus PP. V. etc. post quarũ quidẽ litterarum præinsertarum præsentationẽ, & receptionem nobis, et per nos, vt prȩfertur, factas ad d.d. Petri principalis instantiã eundẽ D. Michaelem exaduerso procuratorem ad dicendum, & excipiendum quicquid verbo, vel in scriptis contra easdem præinsertas litteras Apostolicas dicere, siue excipere voluerit, necnon videndum per nos, et curiam nostram decerni, et concedi mandatum de immittendo ipsum D. Petrum in possessionem dicti beneficij, & illi annexorum quorumcunque, & etiam de consignando ei omnes, & singulos fructus dicti beneficij, & illi annexorum quorumcunque, & quodcunque mandatum desuper necessarium, et opportunum in forma solita, & consueta decerni, & concedi; vel dicendum, & causam si quam haberet rationabilem, quare præmissa fieri non debeant allegandum, per vnum Sanctissimi D. N. PP. Cursorem citari fecimus, et mandauimus pro die infrascripta, ac pro certis horis et assignatis, quibus aduenientibus ad dicti d. Petri requisitionem tanquam iustam, et rationi consonam, dictum mandatum de immit-

mittendo ipsum in possessionem dicti beneficij, et illi annexorum quorumcunque in forma solita; et consueta decernend. et ei conceden. duximus, et mandauimus, prout decernimus, et concedimus per præsentes. Quæ omnia, et singula prædicta vobis omnibus, et singulis prædictis, et præsertim eidem d. Dominico intimamus, insinuamus, et notificamus, et ad vestram, et cuiuslibet vestrum notitiam deducimus, et deduci volumus per præsentes. Vosque Serenissimum, etc. reliqua sequere sub forma præscripta, mutatis tamen mutandis, etc. *Habes infra aliud simile cum excommunicatione in euentum non paritionis.*

Deputatio Curatoris bonis iacentibus.

IN Nomine Domini, etc. Anno, etc. Comparuerunt coram Illustrissimo, et Reuerendissimo Domino Matthæo Buratto I. V. D. vtriusq. Signaturæ Sanctiss. D. N. Papæ Referẽdario, ac Curiæ causarum Cameræ Apostolicæ Viceauditore, meque Notario, &c. Magnifici domini N. & N. deputati à creditoribus D. N. olim mercatoris in Vrbe, & pro omni eorum priuato, et particulari interesse, et dictis nominibus respectiue, stante notoria decoctione, et fallimento dicti N. petierunt ad instantiam, et commodum, ac vtilitatem dictorum creditorum, et vt celerius eis de eorum respectiue creditis satisfiat, aliquem in curatorem bonis iacentibus dicti N. deputari. Qui curator ad eorumdem creditorum vtilitatem, et vt celerius eorum credita consequi possint, et valeant, omnes, et singulas actiones mouere, pertractare, agere, defendere, prosequi, et experiri in iudicio, et extra possint, et valeant; et confisi præfati domini N. et N. nominibus, quibus supra fide D. A. petierunt eundem D. A. in curatorem bonis dicti D. N. vt supra deputari omni meliori modo, etc. Qui Reuerendissimus Viceauditor attendens requisitionem huiusmodi fore iustam, et rationi consonam, dictum D. A. ibidem præsentem, et onus huiusmodi in se sponte suscipientem, in curatorem bonis præfatis, ad effectum omnes, et singulas actiones contra quoscunque mouendi, et per quoscunque motas actiue, et passiue pertractandi, agendi, defendendi, et prosequendi, in iudicio, et extra, necnon pecunias, et credita quæcunque exigendi, et recuperandi, ad effectum, vt beneficio dictorum creditorum deponãtur penes aliquem Campsorem, fide et facultatibus idoneum per supradictos DD. deputatos deputandum, et de exigendis, et recuperandis, quoscunq. quietandi, ac iura, et actiones si opus fuerit cedendi, cũ clausulis solitis ad lites, et cũ omnibus facultatibus, et auctoritatibus tali-

bus curatoribus dari solitis, & de iure requisitis, & in similibus negocijs necessarijs, & opportunis deputauit; Dicendo eidem curator esto, & vtilia pro dictis creditoribus, & bonis facito, & inutilia prætermitto, & quod ita faciet, præfati Magnifici DD. N. & N. proprijs, & priuatis nominibus, ac vti principales, principaliter, & in solidum scientes, &c. sponte, &c. pro dicto D. A. fideiusserunt, & promiserunt, quos DD. N. & N. sic promittentes, præsentes, &c. dictus D. A. à promissione, & fideiussione huiusmodi indemnes, penitus, & sine damno releuare promisit, ita quod, &c. alias, &c. de quibus, &c. Pro quibus omnibus præmissis, &c. Super quibus omnibus idem R. P. D. Locumtenens pro tribunali, vt supra sedens, ad petitionem, & instantiam dictorum Dominorum deputatorum auctoritatem suam qua fungitur interposuit, supplendo omnes, & quoscunque tam iuris, quam facti defectus, si qui forsan in præmissis interuenerint, omni meliori modo, &c. super quibus, &c. Actum, &c. præsentibus testibus, &c.

Deinde, & incontinenti coram eodem Reuerendiss. D. Matthæo Buratto Viceauditore præfato in loco, vbi supra pro tribunali sedente, meq. Notario, &c. Comparens idem D. A. curator, vt supra deputatus, cum pręsentia, decreto, & auctoritate dicti Reuerendiss. Viceauditoris constituit eius, & dictorum bonorum dicti N. vel illius creditorum, & deputatorum prædictorum actorem. D. Ioannem Baptistam Sellam in Romana Curia causarum procuratorem, præsentem, & onus huiusmodi se in sponte suscipientem ad omnes, & singulas dictorum bonorum, seu illorum creditorum dicti N. lites, & causas ciuiles, & criminales, prophanas, meras, & mixtas, motas, & mouendas, actiue, & passiue contra quascunque personas, &c. in quocunque foro, siue iudicio, atque instantia, & coram quibusuis dd. Iudicibus comparendum, agendum, &c. cum clausulis ad lites, & generaliter, &c. Promittens, &c. releuans, &c. super quibus omnibus, idem d. A. curator præfatus petiit à pręfato d. Viceauditore, vt auctoritatem suam, & decretum interponat. Qui Reuerendiss. Viceauditor, causa cognita, suam auctoriatem pariter, & decretum interposuit. Supplens. &c. super quibus, &c. Actum Romæ vbi supra, præsentibus quibus supra testibus, &c.

Nec suprascriptas proxime descriptas formas prætereundas, sed hic omnino tanquam nedum in D. Auditoris Cameræ, verum etiam in omnibus alijs Vrbis tribunalibus necessario conscribendas fore censui; quoniam eueniente casu decoctionis alicuius mercatoris, qui timore carcerum statim fugam arripit, relictis quamplu ribus bonis iuribus, & actionibus in quibus succedunt illius credito res, qui ad effectum eorum credita consequendi, & eorum actiones

nes contra quoscunque in iudicio,& extra experiendi, pro validitate processus desuper faciendi, curant ad præscriptam curatoris deputationem deuenire, cuius formam tanquam huic rei conuenientem superius habes.

Instrumentum deputationis Commissarij extra Curiam.

PEtrus Paulus, &c. Reuerendissimis Dominis quarumcunque Ciuitatum, Oppidorum, seu Castrorum Gubernatoribus, eorumque dd. Auditoribus, Locatenentibus, Potestatibus, Vicarijs, & alijs quibuscunque Iustitiæ ministris, illique vel illis, ad quem, vel ad quos præsentes nostræ peruenerint, & eorum cuilibet insolidum salutem, &c.

Noueritis, nuper fuisse nobis pro parte Magnifici I.V.D D. Ioannis Iacobi Nerotti S.D.N. Papæ, & Reuerendæ Cameræ Apostolicæ procuratoris fiscalis generalis querelanter expositum, quod quidam A. homicidium in personam B. commisit, & N. N. ipsi A. opem, & auxilium præstiterunt, & astiterunt, ac ipsum ad illud deliberate perpetrandum associarunt, propterea pœnas contra sicarios, & talia patrantes à lege tam diuina, quam humana inflictas incurrendo. Quare cum Reipublicæ intersit, vt delicta impunita non remaneant, fuimus pro eiusdem D. procuratoris fiscalis parte instanter requisiti, quatenus aliquem probum virum in Commissarium ad prædictos inquirendum, & inquisitiones, ac processum informatiuum formandum extra Romanam Curiam deputare dignaremur. Nos igitur Petrus Paulus, &c. attendentes, &c. Commissarium præfatum deputandum duximus, prout per præsentes D. N. I.V.D. de cuius probitate integritate, scientia, & experientia plurimum confidimus, nostrum, & Cameræ Apostolicæ Commissarium deputauimus, elegimus, & constituimus cum facultatibus, & auctoritatibus opportunis. Quocirca mandamus eidem N. vt statim visis præsentibus ad dictum Castrum N. ac quo sibi expediens videbitur, personaliter se conferat, & informationem super præmissis capiat, omnesq; & singulos testes informatos, & coram eo inducendos, & nominandos super præmissis medijs eorum iuramentis examinet, ac vacillantes, veritatem occultantes, & de mendacio conuictos arbitrio suo torqueat, & testificari recusantes omnibus vijs iuris, & facti remedijs necessarijs, & opportunis cogat, & compellat, cogiq; & compelli mandet, & faciat, & eosdem testes, ac delinquentes, et complices ad personaliter comparendum coram se sub censuris Ecclesiasticis, & pecuniarijs, ac corporis afflictiuis, & alias sibi beneuisis pœnis citet, moneat, & requirat, ac citari, mo-

neri, & requiri mandet, & faciat, & contra contumaces ad declarationem incursus censurarum, & pœnarum per se imponendarum, vt moris est procedat, illosque carceret, & in posse nostrum sub tuta, & fida custodia, vel idoneis cautionibus transmittat, & conduci faciat, & generaliter omnia alia, & singula in præmissis, & circa ea quomodolibet necessaria, & oppurtuna mandet faciat, & exequatur vsque ad sententiam diffinitiuam exclusiue, etiam si talia forent, quæ commissionem magis specialem, amplam, & expressam exigerent. Dantes sibi in præmissis omnibus, & singulis omnimodam potestatem, auctoritatem, & facultatem plenum, liberum, generale, & generalissimum mandatum cum plena, ampla, generali, & generalissima facultate, vices, & voces nostras sibi in præmissis delegantes. Quocirca vobis Reuerendissimis dd. Gubernatoribus, Locatenentibus, Iudicibus, Commissariis, Ordinariis, Vicariis, Potestatibus, & aliis iustitię ministris quibuscunque, ac dicti Castri N. & aliorum locorum Communitatibus, & Massariis, ac aliis quibuscunque in exequutione præsentium nominandis, per præsentes committimus, & in virtute sanctę obedientiæ districte præcipiendo sub mille ducatorum auri de Camera Cameræ Apostolicæ in quantum contrauentionis applican. mandati exequutiui, & in subsidium excommunicationis, aliisq. arbitrio nostro imponendis, & applicandis pœnis mandamus; quatenus eumdem N. Commissarium nostrum prædictum in talem recipiatis, & admittatis, & sibi in omnibus, & per omnia pareatis, & obediatis, omnemque fauorem, & auxilium per ipsum in præmissis requisitum pro præmissorum exequutione impendatis, & præbeatis, omni prorsus contradictione, & exceptione cessante. Volumus autem, quod vltra expensas victus, & hospitii eidem D. N. Commissario scuta duo auri in auro, Notario vero scutum vnum simile singulis diebus quibus ipsi ab Alma Vrbe recesserint, vsquequo ad eam reuersi fuerint, de bonis delinquētium prædictorum, seu quomodolibet indiciatorum omnino persoluatur. In quorum, &c. Datum, &c. Hieronymus Fabrius Notarius M. Burattus Locumtenens.

Transumptum nonnullorum instrumentorum per Auditorem Cameræ.

IN Nomine Domini. Nouerint vniuersi, & singuli hoc præsens publicum transumpti instrumentum inspecturi, lecturi, & Audituri, quod nos Petrus Paulus, &c. ad venerabilis viri Domini N. principalis instantiam omnes, & singulos sua communiter, vel diuisim interesse putantes eorumque procuratores si qui tunc erant in Romana Curia pro eisdem ad videndum, & audiendum nonnulla vendi-

venditionis certarum terrarum dudum Abbati Monasterij S. Benedicti publicata instrumenta per Notarios publicos in notam recepta, & subscripta transumi, & exemplari, ac in publicam transumpti formam redigi, vel dicendum, & causam si quam habeant rationabilem quare præmissa minime fieri debeant allegandum per audientiam publicam litterarum contradictarum Sanctiss. D. N. Papæ citari fecimus, & mandauimus ad certum peremptorium terminum competentem, videlicet ad diem, et horam infrascriptos, quibus aduenientibus comparuit coram nobis d.N. principalis citra quorumcumque procuratorum suorum per eum hactenus quomodolibet constitutorum reuocationem, et certas litteras citatorias in dicta audientia nostro de mandato exequutas facto reportauit, citatorumque in eadem contentorum non comparentium contumaciam accusauit, et in eorum contumaciam prædicta venditionis instrumenta sana, et illęsa, ac omni prorsus vitio, et suspitione carentia facto realiter, et in scriptis exhibuit, atque produxit, quę transumi, et exemplari, ac in publicam formam redigi mandari, nostramque et dictæ Curiæ auctoritatem pariter, et decretum interponi per nos instanter postulauit, nos tunc Auditor præfatus in contumaciam dictorum citatorum non comparentium dicta instrumenta ad manus nostras recepimus, illaque vidimus, tenuimus, legimus, et diligenter inspeximus, et quia huiusmodi instrumenta sana, integra, et illæsa, ac omni prorsus vitio, & suspitione carentia. Inuenimus idcirco ad d.D.N. principalis instantiam per nostrum, et d. Curiæ nostræ Notarium infrascriptum transumi, et exemplari, ac in publicam transumpti formam redigi fecimus, et mandauimus tenoris infrascripti. Volentes et auctoritate dictæ Curię decernentes, quod præsenti nostro transumpto de cætero, et in antea tam in Romana Curia, quam extra vbicunque locorum in iudicio, et extra plena, et tanta fides adhibeatur talis, et tanta, ac qualis, et quanta dictis originalibus instrumentis inferius insertis, et cum præsenti transumpto collationatis data fiunt, et adhibita, daturq. et adhibetur, seu daretur, et adhiberetur si ipsa originalia instrumenta in medium exhibita, aut ostensa fuissent huiusmodi vero instrumentorum tenores de verbo ad verbum sequuntur, et sunt tales. In Nomine Domini Amen, etc. Quibus omnibus, et singulis tanquam rite, et legitime factis auctoritatem, et decretum dictę Curiæ, atque nostram duximus interponendum, et interposuimus, prout interponimus præsentium per tenorem, in quorum omnium, etc. præsentibus, etc.

Aliud litterarum Apostolicarum.

IN nomine Sanctæ, et Indiuiduæ Trinitatis Patris, et Filij, et Spiritus Sancti. Amen. Nouerint vniuersi, etc. vt supra vsque ad videndum, et audiendum infrascriptas litteras Apostolicas Sanctiss. in Christo Patris, et Domini Nostri, D. Pauli diuina prouidentia Papæ V. eius vera bulla plumbata cum cordulis, sericeis rubei, croceiq; coloris, more Rom. Cur. impenden. bullatas produci, recipi, & postquam productæ fuerint ad videndum, et audiendum ipsas transumi, exemplari, publicari, et in publicam formam redigi mandari, auctoritatemque, et decretum dictæ Curiæ per nos interponi, vel dicendum, etc. et in eorum contumaciam supradictas litteras Apostolicas sub tenore infrascripto exhibuit, atque dedit, quas transumi, exemplari, publicari, et in publicam formam redigi, mandari, auctoritatemque, et decretum interponi per nos instanter postulauit. Petrus Paulus Auditor præfatus dictos citatos non comparen. reputauimus non immerito (prout erant quo ad actum, & terminum huiusmodi suaden. iustitia) contumaces, &c. supradictas litteras Apostolicas ad manus nostras recepimus vidimus, legimus, tenuimus, palpauimus, et diligenter inspeximus, sanasque, integras, & illæsas, ac omni prorsus vitio, et suspitione carere reperimus, ipsasque vlterius ad præfati D.N. vlteriorem instātiam per infrascriptum nostrum, et curiæ nostræ notarium transumi, exemplari, etc. nostram, et dictæ Curiæ auctoritatem iudiciariam, et ordinariam interposuimus, ac præsentibus interponimus pariter, et decretum. Tenor vero dictarum litterarum Apostolicarum; vnde supra fit mentio, etc. Petrus Paulus; etc. in quorum omnium, et singulorum fidem, et testimonium præmissorum præsentes litteras, atque præsens publicum transumpti instrumentum exinde fieri, etc.

Transumptum in forma vidimus.

IN nomine, etc. Nouerint vniuersi, hoc præsens publicū transūptū inspecturi, quod Petrus Paulus, etc. habuimus, vidimus, et diligēter inspeximus Ill. & inclyti Principis, etc. litteras eius sigillo cū cordula, sericea impēden. signatas, & omnimod. suspitiōn. caren.

Quarum quidem litterarum tenor in continentia erat iste. Nos Petrus Paulus, etc. de signa, sigilla, quibus litteræ bullatæ fuerunt. Quibus quidem litteris diligenter inspectis ad requisitionem honorabilis N. per Notarium publicum infrascriptam, ipsas exemplari mandauimus, & transumi, ac in publicam for-

formam redigi decernen.& volen.vt huic præsenti transumpto publico,siue exemplo plena fides deinceps adhibeatur vbilibet, in locis omnibus,& singulis,quibus fuerit opportunum,ipsum transumptum fidem faciat,& illi stetur,ac si originales litteræ appareant. Quibus omnibus,& singulis auctoritatem nostram ordinariam interposuimus, & decretum, & ad ampliorem euidentiam præmissorum signum nostrorum præsentibus duximus apponendum, &c. Actum, &c.

Transumptum in forma vidimus per notarium factum, &c.

IN nomine,&c.vniuersis,& singulis præsens transumptum, siue instrumentum publicum inspecturis,& lecturis pateat euidenter,& sit notum,quod anno à Natiuitate eiusdem, &c. indict. &c. die,&c.mensis N. Pontificatus,Anno N. in mei Notarij, &c.rogatorum præsentia personaliter constitutus N. habens, & tenens suis manibus,et extendens quasdam litteras venerabilium, & Religiosarum Dominarum Abbatissæ, & Conuentus, &c. earundem veris sigillis ob longo, & rotundo impressuris pergamenis, & prima facie apparebat Abbatiali,& Conuentuali appendendum modo debito,& consueto sigillatas, munitas, & roboratas, saluas, sanas,& integras non vitiatas,non cancellatas,non abrasas,neque in aliqua sui parte suspectas,sed omni prorsus vitio,& suspitione caren.de prouidendo de, & super quibus dictus Dominus N. procurator irreuocabilis extitit constitutus, de cuius procurationis mandato legitimam fecit fidem per quoddam instrumentum publicum,signo, & subscriptione publici Notarij N.signatum,& subscriptum huiusmodique litteras mihi Notario infrascripto manus tradidit, & præsentauit, ac de verbo ad verbum perlegit,requirens me, vt huiusmodi litterarum vigore vidimus,in forma authentica instrumenti publici conficerem easque transumerem earundem etiam veram copiam,siue transumptum facere,& cum originali collationare, ac collatione facta, transumptum, siue copiam huiusmodi dare, & in publicam formam redigere curarem. Tenor vero litterarum; vnde supra fit mentio,sequitur, est talis. Hic inserantur litteræ, &c. Quas quidem litteras, ego Notarius ad me recipiens ipsis visis, & perlectis vidimus,seu transumptum, atque copiam earundem, cum ipsis litteris originalibus præinsertis per me Notarium supra,& infrascriptum, diligenter auscultatam, in omnibus, & per omnia (iuxta ipsarum litterarum tenorem) concordare reperi,& inueni.Idcirco transumptum huiusmodi, siue actum authenticum, in publicam formam redigere curaui, signoque, & subscriptione

mei Notarij subscripti consuetis signaui, vt eisdem, tanquam litteris originalibus in quocunque foro, siue in iudicio, & extra, fides adhibeatur, & adhiberi possit plenaria, super quibus, &c. Acta,&c.Præsentibus, &c.

MONITORIVM IN VIM BVLLAE *Alexandrinæ ab Auditore Cameræ tanquam Ordinario.*

PEtrus Paulus,&c.Sanctissimi Domini Nostri Papæ,eiusque Camerarij, necnon Curię causarum Cameræ Apostolicæ generalis Auditor, atque appellationum, & reclamationum in terris Sanctæ Romanæ Ecclesiæ mediate,vel immediate subiectis interpositarum,Iudex ordinarius,sententiarumque, & censurarum in Romana Curia latarum generalis exequutor. Vniuersis, & singulis, &c.per ciuitates,& diœceses N. & alias, &c. Noueritis,quod nuper coram nobis tanquam exequutore omnium sententiarum in Romana Curia latarum.Pro parte venerabilis viri Domini N cleric. diœc.principalis:nobis extitit propositum cum querela, quod licet fœl.record.Alexander,&c.in die Cænæ Domini,videlicet, die Ioui Sancta, omnes,& singulos qui per se,vel alium,seu alios,quascunque personas Ecclesiasticas, vel seculares, ad Romanam Curiam pro earum causis, & negotijs recurren. illasque in ead.prosequen.aut Procuratores, negotiorum gestores Aduocatos,Solicitatores,vel Nuncios ipsorum,vel etiam Auditores, vel Iudices super dictis causis,vel negocijs deputatos occasione causarum,vel negotiorum huiusmodi,verberarent, mutilarent,seu alias violentias inferrent,aut bonis spoliarent,cuiuscunque præheminentiæ,dignitatis,status,gradus,ordinis,aut conditionis existerent, etiam si Pontificali,Regali, aut quauis alia præfulgerent dignitate excommuni cauerit, & anathematizauerit, prout in litteris Apostolicis desuper confectis, in locis publicis Romanæ Curiæ ad hoc deputatis, affixis, & publicatis plenius continetur. Nihilominus tamen nonnulli iniquitatis filij, videlicet quidam N. & N. Canonicis Ecclesiæ Cathedralis N. procuratores causarum Consistorij N. & certi alii complices, & adhærentes nescitur quo spiritu ducti, nisi maligno,pręfatum Dominum N. dum esset intention.ad Romanam Curiam pro præsentatione cuiusdam appellationis,alias in partibus, à quadam interloquutoria,siue diffinitiua sententia, dudum in quadam causa verten.inter dictum Dominum N. conuentum ex vna, & quendam D.N.Mercatorem,& oppidanum de N.partibus ex altera lata,& promulgata legitime interposita veniendi, necnon limina BB.Petri & Pauli Apostolorũ,de Vrbe peregre visitanda,à d.

Ecclesia N. (præter ius, & iustitiam) vi, & violentia repulerunt, & iecerunt in animarum suarum periculum dictique Domini exponen. non modicum præiudicium, iacturam, grauamen, & verecundiam litterarum quoque Apostolicarum prænominatarum, vilipendium, & contemptum, ac perniciosum exemplum plurimorum dictas propterea exequutionis, & anathematis, aliasq. sententias, censuras, & pœnas in eisdem litteris Apostolicis contentas, temere incurrendo. Fuimus igitur pro parte dicti Domini N. exponen. debita cum instan. requisiti, vt sibi super pręmissis de aliquo opportuno remedio prouidere dignaremur. Nos igitur Petrus Paulus Auditor, & exequutor præfatus, attenden. requisitionem huiusmodi fore iustam, & consonam rationi, & vt iniuriantium temeritas cōpescatur. Discretioni vestræ, & cuiuslibet vestrum, tenore præsentium committimus, & in virtute sanctæ obedientiæ, & sub excommunicationis pœna districte pręcipiendo mandan. quatenus statim, visis, & receptis præsentibus: vos, vel quicunque vestrum super hoc vigore præsentium, fuerit requisitus per vos, vel alium, seu alios moneatis, & requiratis primo, secundo, tertio, & peremptorie præfatos N. & N. eorumque complices adhærentes in præmissis comprehensos eorum nomina, & cognomina in exequutione præsentium exprimendo, quos nos etiam, & eorum quemlibet, tenore præsentium requirimus, & monemus, eisque, & eorum cuilibet, in virtute sanctæ obedientiæ, & sub præfata excommunicationis pœna districte præcipiatis, & mandetis, prout nos etiam tenore præsentium præcipimus, & mandamus eisdem, quatenus infra sex dierum spatium à die monitionis vestræ in antea computandorum, quorum sex dierum duos pro primo, duos pro secundo, & reliquos duos dies, eis, & eorum cuilibet pro tertio, & peremptorio termino, ac monitorium canonica assignamus, & per vos ter assignari volumus, & mandamus ipsi N. & N. debeant præfato D. N. exponen. principali, aut eius legitimo procuratore ad hoc sufficienti mandato suffulto, summam, & quantitatem N. ducatorum auri de Camera, ratione iniuriarum sibi illatarum, vt præmittitur realiter, & cum effectu persoluisse, aut interim desuper cum eodem, aut eius procuratore prædicto, amicabiliter conuenisse, & concordasse. Et nihilominus nos, vel successorem nostrum infra 40. dies, dictos sex dies immediate sequen. dictis nostris imo verius Apostolicis monitionibus, & litteris, realiter, & cum effectu, paruisse certificent, alioquin proxima die iuridica, qua nos, vel subrogandum, aut Locumtenentem nostrum, ad iura reddendum, & causas audiendum pro tribunali sedere contigerit, compareant, & quilibet eorum compareat in Romana Curia coram nobis, aut Locumtenentem nostrum

personaliter, in propria persona se præfatas excommunicationis, suspensionis, & interdicti, aliasque sententias, & pœnas in præfatis litteris Apostolicis respectiue contentas, à qua, seu quibus, nisi pro Romano Pontifice, præterquám in mortis articulo constituti, absolui nequeant incurrisse declarari, ipsos quoque pro talibus, & vt tales publicari, ac litteras necessarias, & opportunas desuper decreni visuri,& audituri,vel causas,si quas ijdem N. & N. ac alij prædicti habeant, & quilibet eorum habeat rationabiles quare præmissa fieri non debeant allegaturi, alioquin lapso dicto monitionis,& citationis termino ad declarationem censurarum, & pœnarum Ecclesiasticarum, & alia grauiora procedemus, prout iuris fuerit præfatorum N. & N. ac aliorum citandorum contumacia, non obstan. Absolutionem vero omnium; & singulorum qui præfatas nostras sententias,aut earum aliquam incurrerint,seu incurrerit quoquomodo nobis,vel superiori nostro tantummodo reseruamus. In cuius rei testimonium,&c.

INterdicta, & generalia, & specialia iuxta præsentem iustitiam non conceduntur nisi facto verbo cum Sanctissimo,aut nisi idem Sanctissimuus Dominus Noster vigore specialis rescripti dixerit decernendum, propterea in his formandis vlterius non elaborabo, sed in contingentia facti poteris recurrere ad formulas antiquas inferius scriptas.

Interdictum generale.

PEtrus Paulus, &c.vniuersis, &c. vt in citatione vsque mandatis.Noueritis,quod orta dudum in Romana Curia ex commissione Apostolica coram nobis inter honorabilem virum D.N.actorem ex vna,& quendam N.de, & super certa parochiali Ecclesia N. rebusque alijs in actis causæ huiusmodi latius deductis, & eorum occasione reum,& conuentum partibus ex altera,lite siue causa, ac materia quæstionis. Nos in causa,& causis huiusmodi, rite, & legitimè procedendum,seruatis seruandis quandam diffinitiuam dictæ parochialis adiudicatoriam pro dicto Domino N.& contra præfatum N.aduersarium,cum fructuum,& expensarum condemnatione in scriptis tulimus,& promulgauimus sententiam, prout in litteris, & instrumentis, ac documentis publicicis desuper confectis,& expeditis, ac actis causæ huiusmodi latius, & plenius continetur. Quæ quidem diffinitiua sententia postquam nulla prouocatione suspensa in rem transiuisset iudicatam: idem Dominus Noster Papa quandam aliam commissionis, siue supplicationis cedulam

lam

tam nobis per certum suum cursorem præsentari fecit; quam nos cum ea, qua decuit reuerentia, accipimus huiusmodi sub tenore. Beatissime, &c. cuius quidem commissionis vigore, omnibus, & singulis expensis in hac causa pro parte dicti Domini N. principalis, & coram nobis legitime factis, in quibus sibi dictus N. aduersarius sententialiter condemnatus, vt præfertur existit ad N. ducatos auri de Camera boni, & iusti ponderis, prouida moderatione prævia, rite taxatis nonnullis litteris executorialibus desuper per edictum publicum in Romana Curia extra, & in partibus in locis circumuicinis exequendum, publicandum, & affigendum pro parte dicti D.N. principalis, nostro sub sigillo, in forma debita, solita, & consueta decretis atque concessis in quibus, per quas, inter cætera præfatum N. aduersarium in dicta parochiali Ecclesia N. intrusum quatenus eisdem parochialis Ecclesiæ iuriumque, & pertinentiarum omnium eiusdem possessioni cederet, eamque possessionem dicto D. N. principali, tanquam vero, & indubitato ipsius parochialis Ecclesiæ Rectori, vel Procuratori suo ad hoc ab eo legitime constituto eius nomine vacuam, liberam, & expeditam dimitteret, & relaxaret, sibique de fructibus à tempore motæ litis huiusmodi ex dicta parochiali Ecclesia circa perceptis, necnon N. ducatis per nos occasione expensarum litis, & causæ huiusmodi, vt præfertur taxatis, ac quatuor alijs similibus ducatis auri de Camera pro ipsarum litterarum exequutorialium expeditione etiam expositis realiter, & cum effectu satisfaceret, restitueret, ac plenariam, & integram solutionem, & satisfactionem impenderet, aut saltem super præmissis secum amicabiliter componeret, & concordaret infra certos per nos sibi desuper assignatos, & iamdudum effluxos, peremptorios terminos competentes sub excommunicationis, alijsque sententijs, censuris, & pœnis Ecclesiasticis, quas in eum tunc, si secus faceret, Canonica monitione præcedente in scriptis ferebamus, monuimus, & requisiuimus, ac moneri, & requiri fecimus, & mandauimus, prout in eisdem litteris, siue processibus exequutorialibus à nobis desuper vna cum aggrauationis, reaggrauationis, & interdicti appositione, auxilijque brachij secularis inuocatione in forma debita examinatis, & in actis causæ huiusmodi plenius, & latius continetur. Quibus quidem litteris, siue processibus exequtorialibus contra præfatum N. intrusum per edictum publicum, tam in Romana Curia, quam extra eam, etiam in partibus, & locis circumuicinis iuxta litterarum earumdem, vim, formam, & tenorem, rite lectis, affixis, exequutis, & publicatis, eisdemque tandem vna cum earum exequutione huiusmodi coram nobis iudicialiter reproductis. Nos tunc *Petrus Paulus*, &c. in causa, &

nt nego-

negotio huiusmodi exequutionis cum tempore N. intrusus, sic, vt premittitur monitus,& requisitus mandatis,monitionibus, inhibitionibus, ac litteris, & processibus nostris antedictis, parere, & obedire,ac nos,& paritione sua,infra terminos prænotatos certificare non curasset,vlterius rite proceden.seruatis seruandis, singulisque dilationibus expectatis,per aliam nostram sententiam, siue ordinationem,quam desuper in scriptis tulimus eundem N.aduersarium intrusum propterea excommunicationis sententiam aliasque pœnas,sententias,& censuras Ecclesiasticas in ipsis litteris exequutorialibus contentas,vt præfertur,& fulminatis, damnabiliter incurrisse,& incidisse duximus declarandum, & declarauimus, ac vt talem publice denunciandum mandauimus, & fecimus. Ac deinde successiue cum dierum compententium interuallis,propter ipsius N.aduersarij,multiplicem rebellionem,& contumaciam, & dictam excommunicationis sententiam, & processus nostros huiusmodi aggrauauimus, et reaggrauauimus, prout in actis causæ huiusmodi, & alijs nostris desuper concessis litteris plenius continetur.

Sed,quia dictus N.aduersarius intrusus, & induratus Pharaonis duritiam imitando, admodum aspidum surdarum, aures suas obturantium ne voces audiant incantantium, dictam nostram reaggrauationem post decem dies, post illius publicationem,& denunciationem, in Romana Curia in diuersis locis publicis debite factis, pertinaciter substinuit, & substinet, non curans ad Sanctæ Matris Ecclesiæ gremium redire. Nos tunc Petrus Paulus, &c. ad præfati D. N. principalis instantiam, præfatum N. aduersarium, omnesque alios, & singulos, sua communiter, vel diuisim interesse putantes, eorumque procuratores, si qui tunc erant in Romana Curia pro eisdem ad videndum, & audiendum omnes, et singulas Ciuitates, Terras, Oppida, Castra, Villas, Suburbia, Collegia, Parochias, & alia quæcunque loca, in & sub quibus dictum N. aduersarium excommunicatum, aggrauatum, et reaggrauatum declinare, seu deuenire contigerit, interdici, et interdicto Ecclesiastico supponi, litterasque nostras desuper opportunas in forma solita, et consueta decerni, et concedi, vel dicendum,& causam,si quam habuerint rationabilem,cur id fieri non debeat allegandum per audientiam publicam litterarum contradictarum Domini Nostri Papæ prædictam, citari mandauimus, et fecimus ad certum peremptorium terminum, videlicet, ad diem, & horam infrascriptos. Quibus occurrentibus comparuit iudicialiter coram nobis prouidus vir N. etc. documentis, & citatorum prædictorum in quadam ipsius audientiæ cedula citatoria

in

in eadem audientia debite exequuta, & coram nobis facto, realiter, & in scriptis repraesentata, contentorum, non comparentium contumaciam accusauit, eosque contumaces reputari, & in eorum contumaciam Ciuitates, Terras, Castra, Villas, Oppida, Suburbia, Collegia Parochias, et alia loca praedicta interdici, & Ecclesiastico interdicto supponi, litterasque desuper opportunas in forma debita, & consueta decerni, & concedi per nos instanter postulauit. Nos tunc dictos citatos non comparentes reputauimus non immerito (prout erant iustitia exigente) contumaces, & in eorum contumaciam omnes, & singulas Ciuitates, Terras, Castra, Villa, Oppida, & Suburbia, Collegia, Parochias, & alia quaecunque loca, ad quae dictum N. aduersarium excommunicatum, denunciatum, aggrauatum, et reaggrauatum declinare, seu deuenire contingerit interdiximus, ac Ecclesiastico interdicto supposuimus, prout interdicimus, et supposuimus per praesentes, has nostras litteras desuper decernendo, & concedendo opportunas. Quae omnia, & singula praemissa, praesentes quoque litteras nostras interdictorias, & in eis contenta, vobis omnibus, & singulis supradictis (quibus eaedem nostrae litterę diriguntur) intimamus, insinuamus, et notificamus, ac ad vestram, et cuiuslibet vestrum notitiam deducimus, et deduci volumus per praesentes. Vosque nihilominus, et vestrum quemlibet auctoritate pręd icta tenore pręsentium requirimus, et monemus primo, secundo, tertio, et peremptorie, ac vobis, & vestrum cuilibet in solidum in virtute sanctae obedientiae, & sub excommunicationis poenam, quam in vos, & vestrum quemlibet si secus feceritis fecimus, et in his scriptis destricte praecipiendo mandantes, quatenus statim visis, et receptis pręsentibus vos, vel quicunque vestrum, postquam desuper pro parte d. D. N. principalis vigore praesentium fueritis requisiti, seu fuerit requisitus in dictis locis (quandius d. N. aduersarius excommunicatus, denunciatus, aggrauatus, & reaggrauatus ibidem fuerit) cessetis, et ab alijs cessare facietis, apertis ianuis à diuinis. Nec non cessationem eandem, per tres dies continuos, post ipsius N. aduersarij ab inde recessum, obseruetis, et continuetis, et ab alijs obseruari et continuari faciatis, et permitatis, ita et taliter, quod, (stante huiusmodi interdicto) nulla Ecclesiastica in, et sub eisdem locis ministrentur Sacramenta, nisi poenitentia, et baptismus omnibus indifferenter. Eucharistia vero infirmis tantum, et matrimonium sine Ecclesiastica solemnitate contrahatur, inhibique, et sub eisdem locis decedentibus Ecclesiastica denegetur sepultura, donec aliud à nobis, vel superiori nostro receptis in mandatis.

Abso-

Absolutionem vero omnium, et singulorum, qui prefatas nostras sententias, aut earum aliquam incurrerint, siue incurrerit, nobis, vel superiori nostro tantummodo reseruamus. In quorum omnium, et singulorum fidem, et testimonium premissorum præsentes litteras, siue presens publicum instrumentum huiusmodi, litteras interdictorias in se continentes, siue continens exinde fieri, et per notarium publicum, ac huiusmodi causæ coram nobis scribam infrascriptum subscribi, et publicari mandauimus, sigillique nostri impressione, et d. notarij manus appositione iussimus, et fecimus communiri. Acta sunt hæc Romæ in domo solitæ nostræ residentiæ, sub anno, etc. Presentibus ibid. discretis viris D. N. et N. testibus ad premissa vocatis specialiter, atque rogatis, etc.

Interdictum speciale cum illius extensione.

PEtrus Paulus, &c. vniuersis, et singulis D.D. Abbatibus, Prioribus, Prepositis, Decanis, Archidiac. Scholasticis, Cantoribus, etc. vt supra in citatione vsque mandatis; Noueritis quod orta dudum in Rom. Cur. ex commissione Apostolica coram nobis inter honorabilem virum D. N. principalem actorem ex vna, et quendã N. exaduerso principalem, & super parochiali Ecclesia S. N. N. diecesis, rebusq. alijs in actis causæ huiusmodi latius specificatis, & illorum occasione reum, & conuentum partibus ex altera: lite, seu causa, ac materia quæstionis, lataq. deinde per nos pro d. D. N. principali, & contra dictum N. exaduerso principalem intrusum d. parochialis Ecclesiæ adiudicatoria cum fructuum, & expen. condemnatione, diffinitiua sententia litteris exequutorialibus desuper decretis, & concessis, et deinde ipsis contra præfatum N. exaduerso principalem legitime exequutis, & coram nobis iudicialiter reproductis, & consequenter ipso N. exaduerso principali intruso, vigore prædictarum litterarum exequutorialium, vt eis iuxta earum formam continentiam, & tenorem pareret, & obediret monito, et requisito huiusmodi litteris parere, et obedire minime curan. Et propterea sententias, et censuras, et pœnas Ecclesiasticas in huiusmodi litteris exequutorialibus contentas, et comminatas incidisse, et damnabiliter incurrisse per aliam nostram sententiam (quam desuper in scriptis tulimus, et promulgauimus) declarato, ac insuper propter ipsius multiplicem rebellionem, & contumaciam vna cũ inuocatione brachij secularis aggrauato, et reaggrauato, et interdicto, si est extensio interdicti alias appositi, adde, et demum propter ipsius N. exaduerso principalis (Pharaonis duritiam imitãtis) pertinaciam Parochiali Eccl. N. in N. N. diec. vigore specialis cõmisionis desuper nobis presentato strictissimo Eclesiastico interdicto specialiter supositę Santiss. in Christo Pater, et

D. N.

D.N. Dominus Paulus diuina prouidentia Papa V. quandam aliam commissionis, siue supplicationis Papæ, &c. cedulam, &c. præsentari fecit: quam nos cum ea, qua decuit reuerentia recipimus huiusmodi sub tenore. Beatissime Pater, &c. cuius quidem commissionis vigore, nos in causa, & causis huiusmodi, vlterius proceden. ad prouidi viri N. in Rom. Cur. causarum, &c. ad dicendum, & excipiendum quicquid verbo, vel in scriptis contra præinsertam commissionem dicere, siue excipere volebat, necnon ad videndum, & audiendum parochialem Ecclesiam N. tanquam parochiali Ecclesiæ, sub qua N. exaduerso principalis habitat, & moratur viciniorem, interdici, & Ecclesiastico interdicto specialiter supponi, litterasque, &c. Quæ omnia, & singula, &c. vt in prima forma, seu alter vestrum, fuerit requisitus in d. Parochiali Ecclesia N. cessetis, & ab alijs cessari faciatis apertis ianuis à diuinis. Necnon cessationem eandem tandiu obseruetis, & continuetis, & ab alijs obseruari, & continuari faciatis, & permittatis quousque d. N. exaduerso principalis, litteris exequutorialibus prænarratis, paruerit, & absolutionis beneficium à nobis, vel superiori nostro meruerit obtinere, ita & taliter, quod stante huiusmodi interdicto, &c.

Compulsoria generalis decreta per A.C. tanquam Ordinarium.

PEtrus Paulus, &c. Vniuersis, et singulis, etc. Noueritis, quod nuper coram nobis tanquam Ro. Cur. ordinario, ac Iudice appellationis, et appellationum in terris S.R.E. interpositæ, et interpositarum causa appellationis inter honestos viros D.N. et N. appellantes, actores, et principales ex vna, et N. et N. appellatos reos et exaduerso principales, de et super cert. possession. et petia terræ in N.N. diœces. sita, alijsq. rebus in huiusmodi causa latius exprimēdis per quoddam publicum asserte sententię, et appellationis huiusmodi instrumentum nobis realiter, et facto exhibitum, et productum introducto. Et illius vigore citation. legitima, vna cum inhibibitione inserta, nostra ordinaria auctoritate extra Ro. Cu. ad partes in forma consueta decreta, et concessa. Consequenter fuit nobis pro parte dictorum N. et N. principalium expositum cum querela, quod nonnulli Domini Prælati, Iudices, et officiales Commissarij, Delegati, Subdelegati, Exequutores, Ordinarii, Extraordinarij, Collegia, Capitula, Conuentus, Clerici, Notarii, et Tabelliones publici, aliæq. personæ Ecclesiasticæ, et seculares, ciuitat. et diœcesis prædictarum, ac alibi constituti penes se habent, detinent in eorum cistis, scriniis, arcis, custodiis, notis, manualibus, aut prothocollis, siue registris, necnon habententes sciunt, et detinen. nonnulla acta, actitata, litteras, scripturas, processus, instrumenta, priuilegia

sta-

statuta,registra,ac alia iura,et munimenta,causam,et causas huiusmodi tangen.et tangentia concernen. et concernentia pro iuris sui cognitione,seu defensione necessarias, et necessaria, et sine quibus de huiusmodi causæ meritis ad plenum liquere non potest,seu constare.Quapropter fuimus pro parte d.D.N.principalis debita cum instan.requisiti,quatenus sibi super hoc de opportuno iuris remedio prouidere,litterasq.compulsorias generales,in talibus fieri solitas, extra Ro.Cu.& ad partes in forma solita,& cõsueta decernere,& concedere dignaremur.Nos igitur Petrus Paulus præfatus:attenden.requisitionem huiusmodi fore iustã,et cõsonã rationi;quodq.iusta petenti nõ est denegãdus assensus,boniq.Iudicis sit cũcta rimari,ne occasione occultationis iuriũ,et munimentorũ partiũ hinc inde prędictarum,vel alterius earumdem:veritas facti obumbretur, et iustitia valeat deperire.Idcirco auctoritate nostra ordinaria,et qua fungimur in hac parte,uos omnes,et singulos supradictos, et vestrum quemlibet communiter,vel diuisim,tenore pręsentium requirimus et monemus,primo,secundo,et tertio,et peremptorie. Vobisq. nihilominus, et vestrum cuilibet in virtute sanctæ obedientiæ, et sub infrascriptis pęnis districte præcipientes, mandamus quatenus infra sex dierum spatium post præsentationem, seu notificationem præsentium vobis,seu alteri vestrum factas, et postquam pro parte d.D.N. principalis, vigore præsentium fueritis requisiti, seu alter vestrum fuerit requisitus immediate seq.quorũ 6.dierum duos pro primo,duos pro secundo,et reliquos duos dies vobis vniuersis, et singulis,et vestrum cuilibet pro tertio,et peremptorio termino, ac monitione Canonica assignamus ita tamen quod in his exequen.vnus vestrum alium non expectet, nec vnus pro alio se excuset,præfatos DD.Prelatos,Officiales,Iudices,Commissarios, Collegia,Conuentus,Capitula,Notarios,& Tabelliones publicos,aliasque personas quascunque Ecclesiasticas,& seculares, atq.loca alia vobis pro parte d.D. N. principalis, vel per præsentium exhibitores nominandos, nominandas, & nominanda personaliter accedatis,& quilibet vestrum accedat,eosq.& eorum quemlibet auctoritate nostra imo verius Apostolica requiratis, & moneatis (quos nos etiam tenore præsentium requirimus,& monemus,eisque nihilominus,& eorum cuilibet in virtute sanctæ obedientiæ, & sub mille ducatorum auri Camera pijs locis arbitrio nostro applican. & ac mandati exequutiui, & in iuris subsidium excommunicationis, & suspensionis à diuinis,& interdicti Ecclesiastici respectiue pœnis districte præcipien.mandetis(quibus nos etiam,tenore præsentium præcipimus,& mandamus)quatenus infra 12.dierum spatium,post requisitionem,& monitionem, vestras huiusmodi eis,seu eorum al-

teri

teri factas, immediate seq. quorum 12. dierum, quatuor pro primo quatuor pro secundo, & reliquos quatuor dies eis, & eorum cuilibet pro tertio, & peremptorio termino, ac monitione canonica assignetis: quos & nos etiam assignamus eisdem omnia, & singula acta, actitata, litteras, scripturas, processus, instrumenta, iuraque, & munimenta quæcunq. causam, & causas huiusmodi tangen. seu tangentia, ac concernen. & concernentia penes eos existen. & existentia originaliter, & in eorum formis originalibus, vel eorum, seu earum vera transumpta, & eorum formis originalibus, aut eorum notis, seu manualibus, siue prothocollis huiusmodi in publicam formam redactas, seu redacta, aut alias sub sigillis autenticis sigillatas, vel sigillata, ac sub talibus modo, & forma, quod eisdem in dicta Rom. Cur. & alibi in iudicio, & extra merito valeat, & debeat plenaria fides adhiberi, nil addendo, minuendo, vel mutando, quod facti substantiam imutet, aut variet intellectum præfato D. N. principali, aut eius legitimo procuratori, seu præsentium exhibitori, sine difficultate, & contradictione quibuscunque exhibeant, tradant libere, & assignent, ac extrahi, transumi, & exemplari, eorumque sigilla, signa, & manus notariorum recognosci faciant, permittant, & procurent nobis, seu alteri forsan Ipco nostri in huiusmodi causa subrogando Auditori ad dictam Rom. Cur. deferendas, seu deferenda, satisfacto tamen primitus illi, vel illis, cui, vel quibus satisfactio fuerit impedienda, pro, & de eorum laboribus, & salario competenti. Si vero iura, & munimenta prædicta per quoscunque detineantur abscondita, & non tradentur, vel alias contra dicti D. N. principalis, vel procuratoris, sui voluntatem quomodolibet detineantur, aut detinentes sciant, & detinentes detentores ipsos ad tradendum, ac habentes sciant, & detinentes detentores ipsos, ad tradendum, ac exhibendum, scientes ad reuelandum huiusmodi iura, & munimenta, auctoritate nostra, imo verius Apostolica per censuram Ecclesiasticam appellatione postposita compellatis. Quod si forte præmissa omnia, & singula, prout ad vos, & eos, ac vestrum, & eorum quemlibet, communiter, vel diuisim pertinet, & spectat non adimpleueritis, adimpluerint, seu adimpleuerit: ac mandatis, & monitionibus nostris huiusmodi, imo verius Apostolicis non parueritis, seu paruerit realiter, & cum effectu ad incursum dictarum pœnarum, & censurarum contra eos, & eorum quemlibet, seruata forma Concilij Trid. procedemus, seu Locumtenens noster procedet iustitia mediante. Diem vero, siue dies requisitionis, & monitionis vestrarum huiusmodi, atque formam, & quanta fides dictis iuribus, & munimentis fuerit adhibenda, & quicquid in præmissis feceritis, aut aliquis vestrum duxerit faciendum, nobis per vestras patentes, litteras, seu instrumentum publicum harum seriem, siue designatio-

nem

nem in se continen. seu continens remissis præsentibus quãto citius fideliter intimetis caeteris. Absolutionem vero omnium,& singulorum, qui præfatas nostras sententias, aut earum aliquam incurrerit quo quomodo nobis,vel superiori nostro tantummodo reseruamus.In quorum omnium,& singulorum fidem,& testimonium præmissorum præsentes litteras,siue præsens publicum instrumentum, huiusmodi nostras litteras compulsorias generales in se continen. siue continens exinde fieri, & per notarium publicum,nostrumque, & huiusmodi causæ coram nobis scribam infrascriptum subscribi, & publicari mandauimus.Sigillique,&c.Datum,&c.Romæ apud S. Petrum,&c.Præsentibus ibidem honestis,& discretis viris,&c.

Compulsorie speciales.

PEtrus Paulus,&c.Venerabili,& circumspecto viro D. N.R.in Christo Patri.& D.D.Episcopi in spiritualibus Vicario, Iudici ad infrascripta specialiter deputato.Salutem in Domino,& præsentibus fidem indubiam adhibere,nostriq. imo verius Apostolicis firmiter obedire mandatis. Noueritis,quod introducta lite,& causa coram nobis inter D.N. actorem ex vna,& D. N. reum conuentum de,& super rebusq. alijs in processu causæ, & causarum huiusmodi latius deductis partibus ex altera, in qua ad nonnullos actus extraiudiciales(extra tamen magistri N.in Rom.Cur.causarum, ac nobis,& magnifici D.N. principalis principaliter nominati procuratoris instan.Prouidum virum Magistrum N. in d.Rom. Cur.similiter causarum, & honorabilium virorum dominorum N. & N. principalium exaduerso)ad videndum, & audiendum nostras compulsorias speciales extra Rom.Cur. & ad partes in forma solita,& consueta decerni,&concedi,& ad conueniendum,& concordandum de loco,in quo termino infra quem. Et Iudice coram quo nonnulla iura, et munimenta in vim litterarum compulsoriarum specialium huismodi partibus extrahi debeant, et transumi, vel dicendum, et causam,si quam habeant rationabilem, quare præmissa fieri minime deberent, allegandum per vnum ex dicti D.N.Papæ Cursoribus;citari fecimus; et mandauimus ad certum peremptorium terminum competen. videlicet ad diem, & horam infrascriptos.

Quibus aduenientibus comparuit in iudicio legitime coram nobis præfatus magister N. procurator, & eo nomine procuratorio, quo supra,& d.N.exaduerso procuratore legitime citato nobis exposuit cum querela,quod nonnulli D.prælati,&c.vt in compulsoria simplici.Quare sibi,partique suæ,de remedio opportuno prouideri, litterasq.cõpulsorias speciales extra Ro.Cur.& ad partes in forma solita & consueta decerni,et concedi,et vos D.Vicariũ N.Iudicem et cõpulsorem,coram quo,et ciuit.N. pro loco,et Eccl.N.pro loco

loci,

loci, terminumque competentem infra quem iura, ac munimenta prędicta, in partibus extrahi debeant, et transumi, ac exemplari, et in publicam formam redigi, sigillaque, et signa, et manus notariorum, iurium, et munimentorum recognosci, testesq; desuper producti debeant, siue possint; præfato magistro N. exaduerso procuratori, partique suę, licet absentibus deputari, pręfigi, et assignari per nos, debita cum instan. postulauit, etc. Nos igitur Petrus Paulus, quia dictus N. procurator citatus nihil releuanter deduxit attenden. postulationem huiusmodi fore iustam, et consonam rationi, quodque iusta peten. non est denegandus assensus. Idcirco auctoritate nostra, immo uerius Apostolica, et qua fungimur in hac parte huismodi litteras compulsorias speciales, extra Roman. Cur. et ad partes, in forma solita, et consueta decernendum, ac vos D. Vicarium N. pro Iudice, et compulsore, coram quo: et Ciuitatem N. ac Curiam Episcopalem dictę Ciuitatis N. pro locis, in quibus iura huiusmodi, et munimenta in vim dictarum compulsorialium specialium in partibus extrahi debeant, et transumi, deputandum: dictoque magistro N. exaduerso procuratori, licet absenti, et parti suę; ad comparendum coram uobis: ad uidendum, et audiendum huiusmodi iura, et munimenta coram uobis: in dicta ciuitate extrahi, transumi, et exemplari, ac in publicam formam redigi, sigillaque, signa, ac manus notariorum, et notarios eisdem iuribus, et munimentis apposita, et appensa, ac descripta recognosci: testes desuper produci, recipi, et ad iurandum admitti: ac iurare singulis diebus iuridicis, ac solitis, et consuetis audientijs mensium N. et N. prox. et immediate sequen. pro termino peremptorio, infra quem iura, et munimenta produci, et extrahi debeant, et transumi, præfigendum, statuendum, et assignandum duximus, prout decernimus, concedimus deputamus, ordinamus, et assignandum duximus, prout decernimus, concedimus, deputamus, ordinamus, statuimus, et assignamus per pręsentes. Quocirca vos D. Vicarium in iudicem, et commissarium in huiusmodi exequution. negocio deputatum auctoritate prędicta, tenore præsentium requirimus, & monemus; primo, secundo, & tertio, & peremptorie. Vobisque in virtute sanctæ obedientiæ, & sub infrascriptis sententijs, & pœnis, districte præcipien. mandamus, & quatenus infra sex dierum spatium, post præsentationem, seu notificationem præsentium: d. termino per nos pro extraction. iurium prædictorum assignato, durante, vobis factam: Et postquam pro parte dicti D.N. principalis fueritis requisitus, immediate sequen. Quorum sex dierum, duos pro

primo,duos pro secundo,& reliquos duos dies pro tertio, & peremptorio termino,ac monitione canonica,assignamus; prefatos Dominos Prelatos,Iudices,officiales,collegia,capitula,notarios; & tabelliones publicos,aliasque personas,tam Ecclesiasticas, quam saeculares,atque loca alia, pro parte dicti D.N. principalis,nominandos,& nominanda,moneatis,ac requiratis,primo,secundo,tertio,& peremptorie,quos nos etiam,& quemlibet eorum, tenore praesentium,requirimus,& monemus,eisdem nihilominus,& eorum cuilibet in virtute sanctae obed. & sub mille duc.auri Cam. arbit. nostro applican.ac mandati exequutiui, & in iuris subsidium excommunicationis,suspensionis,à diuinis, & interdicti, ingressus Eccles.resp. alijsq; Ecclesiasticis sententijs,censuris, & poenis districte praecipien. mandan. (quibus nos etiam tenore praesentium praecipimus,& mandamus)quatenus dictis diebus, & horis praefatorum mensium,infra triennium per vos ad hoc statuendum: omnia,& singula acta,acticata,litteras,scripturas,processus,priuilegia,instrumenta,& alia iura,& munimenta quaecunq; causam, & causas huiusmodi,tangentes,& tangen. penes eos,& eorum quemlibet,seu quel bet existentes,& existen. originaliter,seu eorum,vel earum quemlibet,seu quolibet,existentes,& existen. originaliter, seu eorum,vel earum vera transumpta,in eorum formis originalibus huiusmodi,in publicam formã redactas,& redacta,aut alias sub sigillis authenticis,sigillat.& sigillata, & sub talibus modo,& forma,quod eisdem merito in Ro:Cur.& extra,valeat, & debeat fides plenaria adhiberi,nil addendo,minuendo,vel mutan quod facti substantiam mutet,seu variet intellectum coram vobis in d. ciuitate,& curia vestra exhibeant,& extrahi,& transumi, & exemplari,eorũq; signa,& sigilla,per testes desuper producen.recognosci faciant,& permittant.Eaq; ac exemplata,& transumpta huius modi d.D.principali,aut eius legitimo procuratori,seu nobis,vel alteri forsan loco nostri,surrogando Auditori ad Ro:Cu: satis facto prius illis de eorum solita,& competen.mercede transmitten. & transmittenda sine difficultate, & contradictione quibuslibet. Si vero huiusmodi iura,& munimenta per quoscunq; detineantur abscondita:detentores ipsos ad traden.& habere scientes ad reuelan.iura,et munimenta huiusmodi:auctoritate nostra, imo verius Apostolica,et per censuram Ecclesiasticam appellatione postposita compellatis,ac testes ad perhiben. testimonium huiusmodi veritati,super recognitione signorum,sigillorum, et manuum notariorum dictorum iurium,et munimentorum, eadem auctoritate Apost.compellatis,et recipiatis.Quod si forte vos D.Iudex,et Vicariae,compulsor praefatae,caeteriq; Iudices,Officiales,Clerici,Notarij,

tarijs,et tabelliones publici, aliæq; personæ prædictæ, penes quas, iura,et munimenta,priuilegia,et processus,litteræ,scripturæ,et instrumenta huiusmodi existant,moniti,et requisiti,ad exhibendum huiusmodi,modo,et forma præmissis,facto,realiter, et cum effectu non parueritis,seu paruerint:nos in vos,et ipsos et vestrum,et eorum quemlibet,etc. vt supra. Absolutionem vero,etc. In quorum etc.Volumus autẽ,quod si non ambo,hos exequen.interesse poteritis legitime,vnius excusatione præcedente,alter vestrum,ea nihilominus legitime exequatur,ac libere exequi possit,et valeat.

Aliud monitorium pro repetitione dotis.

PEtrus Paulus,etc.Vniuersis,etc.Noueritis super fuisse nobis expositum pro parte,et ad instantiam Ill et Nob.d. Martę vxoris q.Thadei,quod tempore contracti matrimonij,cum d.q. Tadæo ei tradidit in dotem,et nomine dotis ipsius d.exponentis scut. mille monetæ in pecunia numerata,ac etiam castrum,etc. inestimatum cum omnib.suis iuribus,& iurisdictionibus,ac pertinentijs eidem castro pertinentib. apparente publico instrum.manu publici not. rogato,& stipulato cum pacto ibi conuento de restituẽdo dictam dotem eidem mulieri,eiusq; hæredibus,& successoribus, vna cum iuribus dotalibus in omnem casum,& euentum illius restitutionis dictumq; Thadęum iam tribus annis elapsis diem vitæ suæ clausisse extremum,per cuius mortem factus est locus restitutioni dotis cum omnibus iuribus dotalib. ac alimentis ei debitis à morte d. D. Thadęi,eumq; vltra dictam dotem tẽpore contracti matrimonij habuisse infrascripta bona,videlicet,quæ ipsa Ill.D. exponens tunc sibi reseruauit,tanquam bona paraphernalia, quæ ad ipsam pleno iure spectant, & pertinent, licet idem eius vir illa administrauerit,& fructus eorum perceperit,& in eius proprios vsum,& vtilitatem conuerterit inuita eadem exponente. Cupiatq, eãdem mulier dictas pecunias,& castrum,vt supra eidem Thadęo in dotem,& nomine dotis,vt supra tradita,vna cũ alijs bonis iure medio nunc recuperare cum amãter,& amicabiliter ab illius fratribus,& hæredibus huc vsq; consequi,& recuperare non valuit.Ideo pro eius parte de opportuno remedio instanter requisiti discretioni vestræ,etc.committimus,&c.moneatis N.& N. fratres germanos,& hæredes d.Thadæi, quatenus infra sex sub 10000.duc. etc. debeant,& quilibet ipsorum,prout ad eos,& eorum quemlibet spectat,& pertinet debeat d.pecunias castrum, & alia bona per dictũ q.eius virum constante matrim.vt supra habita ipsi exponẽti,siue eius legitimo procuratori realiter, & cum effectu restituisse persoluisse,& consignasse,vna cum iuribus dotalibus, & alimentis de iure consuetudine,seu statuto,ac alias quomodolibet debit. ac de

omnibus fructibus per eundem q.eius maritũ constante matrim. ex dictis suis bonis paraphernalibus habitis,& perceptis, vna cũ omnibus, & singulis damnis expensis,& interesse passis, & patien dis,vsque ad integralem illorum satisfactionem suis loco,et tempore liquidan. et præsentibus nostris litteris monitorialibus in omnibus, & per omnia paruisse, et de paritione nos infra terminum infrascriptum certifices se. Alioquin,etc.

Aliud pro obseruatione limitum,& terminorum positorum, & de desisten. à molestijs.

PEtrus Paulus etc.vniuersis etc.salutem etc.Noueritis nuper pro parte,& ad instan.mag.Communitatis,& hominũ Terræ Aquęspartæ Tudertin. die,etc. principalium fuisse coram nobis comparitum,et expositum,quod licet tam ipsa Cõmunitas in vniuersum ab immemorabili tẽpore citra habuerit suum territoriũ sub suis antiquis,& vetustis finib. & limitibus terminatum, et singuli, ac singulares personę eiusdem Terræ singulas habeant ibi suas possessiones ad ipsas,et unumquẽq; ipsorum spectan.& pertinen.& cõsequẽter ipsi licite,ac pacifice,& quiete d.eius territorio sub dictis antiquis finib. terminato vti,frui,& gaudere debuerint,ac debeãt quibuscunq; molestijs,& impedimentis remotis,tamen sicut eadẽ expositio subiungebat cõmunitas,seu vniuersitas Castri Porcariæ Spolet.dioc. & illius particulares personæ proprię eorum authoritate,ac temere,et de facto ausi fuerunt,et audent quotidie inuadere dictum eorum territoriũ illud ingrediẽdo cum eorũ proprijs animalibus depascen.et usurpan.ac singulorum possessiones intra limites,& confinia d. territorij existẽtes,damnifican.discursiones illius incisiones arborum,etiã fructiferorum facien.ac quamplura alia diuersa damna illis inferen.antiquos fines egredien.et nõ obseruan. parteq; dicti eorum territorij,ac etiam proprij fundi singularum,& priuatarũ illius personarũ occupan.diuersimode damnifican. antiquos,et vetustos terminos ibi positos euellen.pęnas, et censuras ab vtroq; iure inflictus damnabiter incurrẽdo.Quare tam pro,eiusdẽ cõmunitatis Aquæspartæ, quam illius particularium hominũ parte opportune, ac instanter requisiti discretioni uestrę,etc. moneatis d. uniuersitatem castri Porcariæ, illiusq; rectores,massarios,sindicum camerarium,ac municipes,et consiliarios,ac particulares personas eiusdem Castri Porcariæ omnesque alios etc. quatenus infra sex etc. sub mille duc.auri Cameræ etc. & in iuris subsidium interdicti Ecclesiastici,et respectiue excõmunicat. aliisq; etc.pęnis debeant,et quilibet ipsorũ,prout ad eos,& quẽlibet ipsorum spectat,& pertinet,debeat ab ingressu dicti eorũ territorij sub d. finib.et limitib.terminato ac singulorũ possessionibus,

nibus, necnon quibuscunque molestationibus, iactationibus, vexationibus, vsurpationibus, & impedimentis quibuscunque cessasse, & sese abstinuisse, ipsosque instantes eisdem impedimentis, inuasionibus, & damnificationibus cessantibus penitus, & omnino liberos, & quietos dimisisse, dictosque antiquos, & vetustos confines limites, & terminos obseruasse, & quatenus remoti, & euulsi fuerint eos in pristinum modum, prout prius erant positi reposuisse, & reponi mandasse, & in omnem euentum reponi vidisse, & quatenus opus sit peritos super illorum repositione, seu appositione per Nos eligi, & deputari vidisse, aliasque, & alia fieri, & fieri vidisse prout Iustitia suadebit, & ordo dictauerit rationis, præsentibusque nostris litteris monitorialibus in omnibus, & per omnia paruisse, deque paritione, etc. & insuper inhibeatis eisdem ne visis præsentibus sub eisdem pœnis audeant, siue præsumant, neque aliquis eorum audeat, seu præsumat quouis prætextu, & causa, ac quouis quæsito colore, vel ingenio aliquid aliud de cætero in præiudicium præmissorum & dictorum instan. ac præsentium nostrarum litterarum inhibitorialium, & iurisdictionis nostræ vilipendium, & contemptum innouare, seu attemptare per se, vel alium, seu alios, quod si secus, etc. alioquin, etc.

Nota, quod licet aliqui asserant, quod in his litteris monitorialibus, & inhibitorialibus exequendis tutius esset prius monere priores, & massarios communitatis, siue vniuersitatis quatenus debeant conuocari facere generali consilium, vt moris est ad effectum illud, illiusque nomine monendi omnes supradictos iuxta formam, & continentiam dictarum litterarum monitorialium, & inhibitorialium, quarum copia eis tradatur licet petita non fuerit, tamen satis sufficit, quod illorum citatio, seu exequutio fiat contra officiales, & rectores vniuersitatis in loco solito congregatos, vt in vna Tirasonen. decimarum inter Episcopum Tirasonen. & particulares homines Tirasonen. die 16. Februarij 1556. coram Fantucio in manu script. vbi attestatur alias fuisse decisum coram Domino Fabio in vna Nurcina pecuniaria. Sed non sustinen. contra particulares nominatos, qui fuerunt citati nomine communitatis, & non vti particulares, quod differt, quia aliud est citare aliquos, vt singulos aliud autem, vt vniuersos, vt ibi.

Monitorium per Edictum.

PEtrus Paulus, &c. Vniuersis, &c. & præsertim Italicæ Nationis, salutem, etc. Noueritis, Nobis nuper pro parte, &

ad instantiam D. A. principalis expositum extitisse, alias ipsum D. A. exponentem, vti procuratorem B. pro recuperandis, & exigendis diuersis creditis, & alijs affictibus, dictum D. B. à diuersis personis, & signanter à DD. QQ. in, & ad Regnum Neapolis se contulisse, & ibi per annos quatuor permansisse, & pro recuperatione huiusmodi facienda diuersas pecuniarum summas de proprio, vt opus extitit, exposuisse, & erogasse, ac propterea tam ex causa, & occasione expositarum, quam mercedis, & salarij sibi occasione præmissa debitorum, remanere creditorem ipsum D. B. in scutis 400. prout suis loco, & tempore, si opus fuerit demonstrabitur; Quæ consequi, & recuperare, ac pro recuperatione huiusmodi de iuribus suis sibi desuper quomodolibet experiri intendens, ad Nos recursum habuit, quatenus sibi super his de opportuno iuris remedio prouidere, ac monitorium ad partes per edictum publicum in infrascriptis locis exequen. & publican. Cum pro illo exequen. contra laicos in Ciuitate, & statu, ac partibus, in quibus dictus D. B. moram trahere, & morari solitus est, & forsan trahit, & moratur, tutus non pateat accessus, desuper necessarium, & opportunum in forma solita, & consueta decernere, & concedere dignaremur. Nos aut Petrus Paulus &c. Auditor, & Iudex prædictus attenden. requisitionē huiusmodi fore iustam, & rationi consonam, quodq. &c. assensus, Constito nobis per testes fide dignos, nostro demandato examinatos, ad D. B. monendum, pro præsentibus nostris literis monitorialibus exequendis, & præsentandis in eius propria persona vel domicilio in prædicta Ciuitate, & statutum non patere accessum, Monitorium huiusmodi in Rom. Curia, & in partibus, ac locis circumuicinis legen. affigen. publican. & exequen. fore, & esse duximus, & mandauimus, prout mandamus per præsentes; Quapropter per publicum præsens Edictum in Rom. Cur. in audientia Sanctissimi D. N. Papæ legen. ac in Basilicę Principis Apostolorum de Vrbe, & audientiæ causarum Apostolicarum, nec non extra ipsam Curiam, & in partibus in A. & A. Ciuitatum Ecclesiarum respectiue valuis, seu portis, tanquam in locis magis conuenientibus, & conuicinis, ac alibi vbi tute fieri poterit affigen. & publican. prædictum D. B. tenore præsentium monemus, & requirimus, 1. 2. 3. & peremptorie, eique in virtute sanctæ obedientiæ, & sub 500. ducatorum auri de Camera locis pijs arbitro nostro applicandorum, & pro illis mādati exequutiui, & in iuris subsidium excommunicationis, alijsque &c. pœnis districte præcipiendo mandamus, quatenus statim visis, & receptis præsentibus, & postquam præsentium vigore fueritis pro

parte

parte dicti D. A. principalis requisiti, Moneatis, & requiratis 1. 2. 3. & peremptorie, prout Nos monemus, & requirimus per præsentes D. B. Debitorem, quatenus infra duodecim dierum spatium post legitimam affixionem, & publicationem præsentium in locis suprascriptis, vt præmittitur factas, immediate sequen. quorum duodecim dierum quatuor pro primo, quatuor pro secundo, & reliquos quatuor dies pro tertio,& peremptorio termino, ac monitione canonica assignamus, & Vos assignetis eidem sub eisdem, quibus supra censuris, et pœnis debeat dicto Domino Instanti, siue eius legitimo procuratori, de dicta summa scutorum 400. eidem tam ratione totius,partim pro recuperatione prædicta facien: vt præfertur exposit. & partim prouisionis, & mercedis sibi debitarum, vna cum damnis, expensis passis, et patien. in processu causæ, et causarum huiusmodi liquidan. realiter, & cum effectu soluisse, et satisfecisse, ac debitam,solutionem,et satisfactionem fecisse, et impendisse, & de omnibus, & singulis iuribus suis, si quæ super præmissis habet, habereque aut eidem quomodolibet competere prætendat, docuisse, & demonstrasse, & præsentibus &c. paruisse, deque etc. certificasse. Alioquin etc. loca vero audientiæ pusilicæ litterarum contradictarum, ac valuarum, seu portarum Ecclesiarum prædictarum, tanquam publica, et idonea pro præsentibus nostris litteris exequen. ad instar edictorum publicorum, quæ hodie in albo prætorio scribuntur, duximus eligenda,quæ huiusmodi nostrum Monitorium suo quasi sonoro præconio, & patulo subdito publicabunt. In quibus litteras nostras modo præmisso decreuimus, et decernimus publican. & affigen. ne dictus sic monitus ex præmissis, ac præmissorum aliquo ignorantiam aliquam prætendere valeat, et valeatis; cum non sit verisimile apud ipsum sic monitum remanere incognitum, et occoltum. quod tam patenter, et notorie omnibus extitit intimatum, & publicatum. Volentes nihilominus, & auctoritate prædicta decernentes, quod præsentes nostræ litteræ, seu monitorium modo præmisso exequutū, & publicatum eundem monitum totaliter arctet, astringat, et perinde valeat. ac si personaliter factum, et exequutum foret, seu quomodolibet præsentatum.In quorum fidem &c.Datum etc.

Aliud monitorium ad personaliter comparendum contra laicos fugantes clericum.

PEtrus Paulus, etc. Vniuersis, etc. Noueritis nuper fuisse comparitum coram nobis, & quærelanter expositum, tam

pro parte Illust. D. Prosperi Farinacij Sanctissimi Domini Nostri Papæ, & Reuerendæ Cameræ Apostolicæ Procuratoris Fiscalis, quam etiam R. B. presbyteri Sancti Ioannis, l. dic, etc. N. Ecclesiæ parrochialis perpetui rectoris, quod licet ipse B. à tempore quo peruenit, ad discretionis annos continue vixerit, prout bonum decet virum religiosorum, ac omni qua decet probitate, & ab excessibus quibusuis salua humana fragilitate se abstinendo, ita vt infrascripta pati, & sufferre licite demeruerit; hoc tamen non obstante quidam I. & sui complices, videlicet A. B. & C. asserti consules eiusdem Oppidi ausu sacrilego, & temerario, ac maligni spiritus instigatione, vt creditur seducti, seu instigati eundem B. tunc sicut etiam nunc habitum, & tonsuram publice, & honeste deferentem presbyterales de nullo crimine confessum, seu conuictum, immo citra demerita sua alias diuersis vicibus præsentis anni coram se euocari fecerunt. Et quia prędicti consules fuerant ob non paritionem litterarum, & mandatorum Apostolicorum excommunicati, aggrauati, reaggrauati, & interdicti illis licite parere noluit temere, & de facto à se, dictoq; oppido sub grauibus, & formidabilibus pœnis eum exire iusserunt, et præceperunt, ipsumque exponentem à dicta eius Ecclesia, & eius domo, & bonis eiecerunt, & effugarunt, ac sibi introitum, & exitum ad dictum oppidum palam, & publice interdixerunt, & prohibuerunt, aliasque iniurias, offensas, molestias, & damna ei intulerunt, ac inferri, & irrogari fecerunt in animarum suarum grauia pericula, diuinæque maiestatis offensam, ac libertatis Ecclesiasticæ vilipendium, & contemptum, ac ipsius B. maximum damnum, & pręiudicium pœnas, et censuras in Bulla Cœna Domini quotannis legi, et publicari solita damnabiliter incurren. Quare ad compescendos pręmissos conatus, et vt alijs similia perpetrantibus euidens prębeatur exemplum. Ideo pro eorundem exponentium parte instanter requisiti constito nobis prius per depositiones nonnullorum testium de mandato nostro examinatorum pręmissa à veritate non descripari. Discretioni vestrę, etc. committimus, ac districte percipien. mandamus, quatenus statim visis, & receptis præsentibus, etc. moneatis dictos A. B. et C. quatenus infra etc. sub mille ducatorum auri Camerę, pijs locis arbitrio nostro applican. ac mandati exequutiui, et in iuris subsidium excommunicationis, priuationis quorumcunque officiorum, quę nunc obtinent, et in futurum obtinebunt triremium, ac perpetuę notę, et infamię, alijsque censuris, et pœnis arbitrio nostro augendis, et moderandis debeant in Rom. Cur. coram Nobis, seu nostro in criminalibus Locum-

tenente personaliter per se ipsos, et non per procuratorem, seu excusatorem aliquem comparuisse, et presentasse, et se à prędictis criminibus, et excessibus ex culpasse. Alioquin etc.

Aliud contra debitores decoct societatis.

PEtrus Paulus etc. Noueritis quod nuper comparuerunt coram nobis Magnifici Domini N. et N. creditorum A. et A. sociorum mercatorum in Rom. Cur. olim cambium, seu bancum numularium tenentium, et nobis sicut hactenus notorium est apud eosdem A. & A. & illorum societatem in Vrbe cantantem sub ipsorum nominibus quam plurimorum curialium Rom. Cur. sequen. aliarumque diuersarum personarum, quamplures magnę quantitatis pecuniarum, et summę erant depositę, ac in custodiam, et commendam datæ, societatem prædictam viam fidelitatis egressi reprobos se gesserunt, ac domum declinauerunt pecunias prædictas apud eos depositas clandestine sibi appropriarunt, ac suis creditoribus furtiue subtraxerunt propter quod creditores ipsi sic fraudati volentes si non in totum, saltim in aliqua parte eorum indemnitati prouidere per exactionem certarum pecuniarum eidem fallitæ societati debitarum ad effectum illas penes depositarium à dictis creditoribus deputatum deponendi, illasque creditoribus ipsis iuxta qualitatem, et quantitatem vniuscuiusque eorum crediti pro rata equis portionibus, vel aliter prout iuris fuerit soluendi, et distribuendi. Ideo pro eorum parte de opportuno remedio instanter requisiti. Discretioni vestræ committimus, etc. quatenus statim visis pręsentibus sub 500. ducat. auri Cameræ pijs locis arbitrio nostro applican. ac mandati exequutiui, et in iuris subsidium excommunicationis, alijsque, etc. pœnis moneatis, etc. omnes et quoscunque dictos fallitæ societatis debitores cuiuscunque dignitatis, et conditionis existant in exequutione præsentium nominan. et cognominan. quatenus infra sex, etc. sub eisdem censuris, et pœnis debeant, et quilibet ipsorum, prout ad eos, et eorum quemlibet spectat, & pertinet, debeat omnem, et quamcunque pecuniarum summam, ac rerum, et quorumuis bonorum quantitates, et qualitates penes eos existen. & per eos, & quemlibet ipsorum, tam coniunctim, quam diuisim eidem fallitæ societati quauis de causa, & occasione debit. in quibus tam per eorum litteras, quam libros, ac alias quomodolibet, & qualitercunque apparuerint debitores eisdem dd. deputatis realiter, & cum effectu persoluisse, & exbursasse, ac respectiue tradidisse, & consignasse, vna cum omnibus, & singulis damnis expensis, et interesse passis, et pa-

tatum. Quare pro eiusdem d. Bertę parte de opportuno iuris remedio instanter requisiti. Discretioni vestrę, &c. moneatis eundem D. N. exaduerso principalem quatenus infra sex, etc. sub 500. ducat. etc. auri Cameræ, etc. ac mandati exequutiui, et in iuris subsidium excommunicationis aliisque, etc. pœnis debeat dictam summam scutorum 500. ei solutum occasione dotis dicti matrimonij, & parentelæ de facto contractum, vna cum omnibus fructibus, damnisque expensis, & interesse per eandem Bertam passis, & patiendis, & in processu causæ liquidan. eidem instanti, siue eius legitimo procuratori realiter, & cum effectu restituisse, & persoluisse, ac de eis debitam satisfactionem impendisse, ac præsentibus nostris litteris monitorialibus in omnibus & per omnia paruisse, & de illarum paritione. Nos infra terminum infrascriptum certificasse. Alioquin, &c. In quorum fidem, etc. Datum &c.

Aliud de desisten. à molestijs super solutione pensionis, & illorum reductione.

PEtrus Paulus, etc. Vniuersis, etc. Noueritis nuper fuisse coram nobis comparitum pro parte d. A. & expositum, quod cum alias de parrochiali Ecclesia &. per obitum d. N. illius vltimi rectoris, & possessoris, vacan. auctoritate Apostolica eidem exponenti prouisum, seu prouideri concessum fuerit, & eodem tempore eadem auctoritate Apostolica annua pensio 50. ducatorum auri Cameræ d. B. reseruata fuerit cum solito decreto, & conditione in litteris prætensæ reseruationis pensionis, modo tamen scilicet remaneant centum pro rectore, fructusque redditus, & prouentus dictæ parrochialis Ecclesię sint adeo tenuos, & vix deductis oneribus, & impensis ascendant ad dictam summam scutorum 100. & consequenter pro solutione dictę annuę pensionis 50. ducat. vt pręfertur reseruatę ab eodem B. saltim licite molestari, & inquietari non debuerit, nihilominus pręmissis non attentis eundem exponentem in, & super integra solutione dictę pensionis 50. ducator. molestare, & inquietare velle se iactat in graue eiusdem exponentis damnum, & pręiudicium, cupiatque ab huiusmodi indebitis molestationibus, & iactationibus in remedio eximi, & liberari, et seu saltim dictam annuam pensionem 50. ducat. ad minorem summam reduci. Ideo pro eius parte de opportuno remedio requisiti discretioni vestræ, &c. moneatis, &c. dictum B. exaduerso principalem quatenus infra sex, etc. sub 500. ducator. etc. pœnis debeat à quibuscunque iactationibus,

bus, molestationibus, vexationibus, & impedimentis ipsi A. præmissorum causa illatis, & inferri comminatis, modo tamen dictæ molestiæ in partibus iudicialiter latæ non fuerint, realiter, & cum effectu destitisse, & cessasse, ipsumque A. pacificum, et quietum dictis iactationibus, molestationibus, et impedimentis remotis dimisisse; attento quod fuit pro eiusdem exponentis parte coram Nobis comparitum, et allegatum prædictam pensionem aduersarij fuisse, et esse nullam, et excessiuam, ac nulliter indebite, ac subreptitie, et obreptitie obtentam, et reseruatam, et tam ex præmissis, quam alio quocunque capite in corpore iuris clauso coram Nobis deducen. annulland. et reuocand. seu saltim ad minorem summam reducendam, et propterea interim iure molestari non potuisse, neque posse. Alioquin etc. cum termino decem dierum ad comparendum, etc. Datum etc.

Aliud ad personaliter comparendum contra insordescentem in censuris.

PEtrus Paulus, &c. Vniuersis, &c. Significauit Nobis graui cum querela, & non sine animi nostri molestia Ill. & Excellent. D. Pompeius Molella, Utr. Vtr. Doct. Sanctissimi Domini Nostri Papæ, & Reuerendæ Cameræ Apostolicæ procurat. Fiscalis A. à Nobis, & curia nostra ad Magnifici D.N. tanquam illius creditoris instantiam ob non solutionem summæ scutor. 500. auri in auro per eundem A. eidem B. debitorum vigore obligationis Cameralis excommunicatum fuisse, & tanquam talem declaratum, ac publice euitatum, & iam per annum, & vltra de excommunicatione non curasse in maximum animæ suæ præiudicium, ac Sanctæ Sedis Apostolicæ, & illius authoritatis lesionem ac iurisdictionis nostræ vilipendium, & contemptum, & corde, & animo induratum per dictum, & post dictum tempus prędictas censuras sustinuisse, & adhuc sustinere, ita vt contra eum vehemens, ac violentia præsumptio oriatur de crimine hęresis, sintque transgressores taliter coercendi, quod eorum pœna alijs cedat in exemplum; Quare pro eiusdem d. procuratoris Fiscalis parte pro debito sui officij opportune requisiti constito prius nobis de prędictarum censurarum fulminatione, ac de illarum intimatione eidem A. de mandato nostro personaliter facta, & exequuta, & coram nobis iudicialiter reproducta, ac per depositionem nonnullorum testium de mandato nostro examinatorum pręmissa à veritate non discrepari. Discretioni vestrę, &c. moneatis eundem A. quatenus infra, etc. sub mille ducat. auri Camerę arbitrio nostro applican. et pro illis mandati exequutiui, et in

iuris

Iuris subsidium excommunicationis, priuationis omnium, et quorumcunque beneficiorum officiorum, ac bonorum, quæ ipse obtinet, ac inhabilitatis ad illa in futurum obtinenda triennium, ac perpetuæ notæ infamiæ, alijsque censuris, et pœnis in Sacrorum Canonum dispositionibus expressis, ac alijs arbitrio nostro augen. et moderan. pœnis debeat hic in Roman. Cur. coram nobis, seu nostro in criminalibus Locumtenente personaliter per se ipsum, et non per procuratorem, seu excusatorem aliquem comparuisse, et se præsentasse, ac de huiusmodi hæresis suspitione se sufficienter expurgasse alias videndum eum per Nos, seu nostrum Locumtenentem prædictum, tanquam de fide suspectum condemnari, aliasque, et alia fieri, et exequi mandari in præmissis, et circa ea necessaria, et opportuna, vel causam si quam habeat rationabilem quare præmissa fieri non debeant allegandum. Alioquin lapso dicto citationis termino contra ipsum A. ad incursum dictarum censurarum, et pœnarum, et ad omnes, et singulos alios actus, et terminos necessarios, & opportunos; vsque ad diffinitiuam sententiam inclusiue procedemus, seu dictus Locumtenens noster procedet iustitia mediante eius absentia, seu contumacia minime obsistente. In quorum fidem, &c. Datum Romæ, &c.

Plura alia monitoria in Curia.

Monitorium pro petitione hæreditatis delatæ ab intestato.

DE mandato, &c. & ad instantiam N. asserentis, quod nuper seu alias q. B. diem vitæ suæ clausit, nullo ab eo condito testamento, nullisque ex eo superstitibus liberis, neque alia persona proximiori in gradu ipsi B. quam sit dictus N. & consequenter hæreditas, & bona dicti q. B. fuerunt, & sunt ab intestato deuoluta ad ipsum, & ad eum iure proximitatis, & tanquam proximiorem pleno iure spectauerunt, & pertinuerunt, & hodie ad ipsum spectant, & pertinent; quam hæreditatem dictus N. adiuit, & adit. ex causa prædicta. Ideo tenore præsentium moneatur T. tanquam detentor, & indebitus possessor dictæ hæreditatis, & bonorum exaduerso principalis quatenus infra triduum proximum, sub etc. pœnis debeat realem, actualem, et corporalem possessionem dictæ hæreditatis, et bonorum illius, iuriumq; membrorum, et pertinentiarum, ac illi annexorum, quorumcunque libere, ac realiter, et cum effectu dimisisse, tradidisse, et relaxasse, necnon de omnibus, et singulis fructibus, redditibus,

bus, et prouentibus per ipsum T. ex dicta hæreditate, & bonis indebite perceptis, & in futurum percipiendis, vsque in diem dimissionis, & relaxationis dictorum bonorum eidem instanti integraliter satisfecisse, & debitam de illis satisfactionem impendisse, & impendere, attento quod fuit ex parte dicti instantis comparitum, & allegatum, tam ex præmisso, quam alio quocunque capite dictam hæreditatem ad eum legitime spectare, & pertinere, & propterea eam sibi restituendam fore, & esse, vna cum dictis fructibus non solum præmisso, sed etiam omni alio meliori modo, etc. saluo iure, etc. & si senserit se, etc. compareat, etc. alioquin, etc.

Et quatenus dictus T. sit minor compareat coram eodem A.C. siue eius in ciuilibus Locumtenente, ad petendum sibi prouideri de idoneo curatore, qui defensioni ipsius, & dictæ causæ assistat, aliaque necessaria, & opportuna faciat, & exerceat super causæ huiusmodi prosequutione, alioquin videndum, & audiendum sibi eundem curatorem per Iudicem deputari ad hanc litem, & causam prosequen. & defenden. aliasque, & alia fieri, prout iustum fuerit, & ordo dictauerit ration.

Aliud in actione confessoria, pro seruitutibus.

De mandato, etc. & ad instantiam d.A. principalis asserentis, quod iam longissimo tempore retroacto ipse habuit, tenuit, & possedit, & hodie habet, tenet, & possidet pro sua, & tanquam suam domum positam in Ciuitate Corneti, cui ab vna parte, etc. & ad ipsum A. pleno iure spectan. & pertinen. cui quidem domui fuit debita, & hodie debetur à domo B. ibi contigua seruitus tigni immittendi, ac stillicidij recipiendi à domo ipsius A. ac in domum, & per domum ipsius B. Rursumque idem D. A. exponit, quod iam longissimo tempore tenuit, & possedit, & etiam hodie tenet, & possidet quoddam molendinum in loco, etc. situatum in, & super fundo, & proprio terreno ipsius A. cui coheret, etc. ad quod ipse A. longo tempore elapso duxit quandam rugiam aquæ per quandam petiam prati dicti B. positam super territorio dicti loci, cui cohæret, etc. sciente, & patiente dicto B.& eius prædecessoribus per quam petiam prati debetur, ac debita fuit, et est seruitus Aqueductus ipsi molendino, et ad ipsum molendinum ex causis legitimis. Amplius idem A. asserit, quod ex causis legitimis, et maxime ex concessionibus, et priuilegijs Apostolicis habuit, et habet, ac habere consueuit plenam, et omnimodam iurisdictionem in loco, etc. et in ipsius iuri-

risdictione, ac singularum prædictarum seruitutum possessione, & vel quasi fuit, & stetit ipse A. tam per se, quam per eius prædecessores spatio decem, viginti, triginta, quadraginta, quinquaginta, centum annorum, & pluribus sic, quod in contrarium memoria initij eius aliqualiter non existit sciente, & patiente dicto B. & eius antecessoribus subinde asserit idem instatis, quod prædictus B. ipsum à certo tempore citra maxime ab anno proxime præterito, ac præsenti, & per totum dictum tempus turbauit, & inquietauit, & molestauit, ac turbat, inquietat, & molestat eundem A. in dicta sua quasi possessione iurisdictionis, & seruitutum ac iurium suorum prædictorum indebite; & iniuste, ac de facto non patiendo, nec præmittendo ipsum A. vti, & frui modo debito prædictis seruitutibus, & iuribus ad ipsum pleno iure spectan. et pertinen. ac solitis, & consuetis. Ideo tenore præsentium moneatur idem B. exaduerso principalis quatenus infra triduum proximum, sub etc. debeat à prædictis molestationibus, & inquietationibus eidem d. instanti super dicta seruitute Aquæductus seu rugiæ ducendæ ad d. molendinum, necnon seruitute dicti Tigni immittendi, ac stillicidij recipiendi, iurisdictioneque sua in dicto loco superius expressa destitisse, cessasse, & se penitus abstinuisse, ac permisisse, & permittere, quod dictus d. A. vtatur, fruatur, et gaudeat prædictis seruitutibus iuribus, & iurisdictionibus debitis, & consuetis modis præteritis, cum idem instans intendat declarari facere, prout petit seruitutem aquæductus, seu rugiæ ducendæ aque ad ipsum molendinum, necnon seruitutem dicti tigni immittendi, & stillicidij recipiendi, iurisdictionemque dicti loci, etc. ad eum spectasse, et pertinuisse, ac spectare, et pertinere, deberique, & debita esse prædicto molendino, ac domui, ac licuisse, et licere dicto A. ex sua domo in domum dicti, licet immittere tigna, et stillicidia quæcunque, et exercere omnimodam iurisdictionem in dicto loco, etc. inter homines ibi habitantes libere, et absque aliqua contradictione, tam ex præmissis quam alijs suis loco, et tempore deducendis, et non solum præmisso, sed etiam omni alio meliori modo etc. et si senserit se, etc. compareat alioquin etc.

Aliud in actione negatoria.

DE mandato, etc. et ad instantiam D. A. ac Communis, et hominum villę C. asserens idem A. quod iam longissimo tempore, tam per se, quam per eius antecessores tenuit, et possedit pro sua, et tanquam suam domum vnam positam etc. quam do-

domum I. ex quadam eius domo posita &c. infixit, seu imposuit trabem vnam, seu rignum vnum præter, & contra voluntatem scientiam, & patientiam ipsius A.& hodie infixum,& impositum habet, & tenet indebite, & iniuste. Amplius dicit idem A.quod prædictus I. deriuare, seu decurrere fecit aquam per quandam petiam prati dicti A. positum &c. ad quoddam molendinum dicti I. positum, &c. Rursumque idem I. prætenden. habere iurisdictionem in Villa C. & in homines ibi commorantes,& habitantes nititur exercere,& de facto exercuit, & exercere iurisdictionem, tam in ciuilibus, quam in criminalibus causis, tamen rei veritate inspecta ad ipsum I. nulla iurisdictio pertineat, neque pertinet in villa prædicta, sed ad vniuersitatem, & homines eiusdem villæ, etiam quo ad omnimodam iurisdictionem, ac merum, & mistum imperium, Ideo moneatur idem I. quatenus &c. debeat, cessasse à prædictis seruitute domus, aqueducto, & prætensa iurisdictione tanquam liberis, & exemptis ab eis cum inhibitione, ne sub eisdem censuris, & pœnis audeat, seu præsumat, quouis prætextu illis utatur, neque in eis quoquomodo se ingerat, vel intromittat, saluo iure &c. & si senserit se, &c. compareat, &c. Alioquin &c.

Aliud pro rescissione contractus læsiui.

DE mandato, &c. & ad instan. A. moneatur B. vti indebitus detentor, & possessor domus, quę fuit ipsius instantis positę, &c. iuxta, &c. exaduerso principalis, quatenus intra triduum proximum sub &c. debeat dictam domum, alias per instantem, seu alium eius nomine sibi venditam, illiusque realem, actualem, & corporalem possessionem, vna cum iuribus, & pertinentijs suis quibuscunque realiter, & cum effectu illi restituisse, cum idem instans offerat se paratum pretium ab eo receptum realiter, & cum effectu illi restituere, attento quod pro parte instantis fuit comparitum, & allegatum prædictam domum, tam tempore illius venditionis, et celebrari contractus, ac etiam ante, et post fuisse, et esse maioris pretij, & æstimationis, & instantem tanquam læsum, & deceptum aut errore ductum minori, & viliori pretio vendidisse, & in venditione illius se deceptum fuisse vltra dimidiam iusti pretij, & propterea tam ex remedio l. 2. de rescind. vendit. quam ex alio quocunque iuris, & statutorum remedio in actis, & processu causæ deducen. venditionem prædictam rescinden. fore, & esse, & ideo si senserit se, etc. comparcat, etc. alioquin, etc.

Et quatenus bona vendita mobilia sint, dicatur scilicet illa restituisse si extant, sin autem iustum illorum pretium iuxta æstimationem peritorum instanti debite, ac realiter, & cum effectu supplevisse, ac persoluisse, & reliqua vt supra singula singulis congrue referendo, ac debite adaptando.

Aliud pro subministratione alimentorum.

DE mandato, etc. ad instantiam d. A. filij magnifici, & nob. N. qui ex debito paternæ pietatis tenetur instantem, tanquam eius filium legitimum, ac naturalem natum ex legitimo matrimonio ex q. Domina B. & ipso d. N. coniugibus alimentare, præsertim quia ipse A. cum omnibus, quibus decuit, honore, reuerentia, ac obedientia, & prout bonum decet filiumfam. erga parentes suos se gesserit, neque aliquod scelus commiserit, ita vt licite reputari valeat indignus patria potestate, nihilominus sicut eadem expositio subiungebat dictus N. eiusdem instantis pater præter omne iuris, ac æquitatis debitum debita alimenta denegare ausus fuit, ac de præsenti denegat in maximum eiusdē instantis damnum, ac præiudicium, et eius vitæ periculum. Ideo tenore præsentium moneatur idem N. exaduerso principalis, quatenus infra triduū prox. sub &c. debeat eidē inst. congrua, ac conuenientia alimenta, tam pro præsentis, quam futuris temporibus iudicis arbitrio taxan. realiter, ac cum effectu subministrasse, ac persoluisse, aliaq; fecisse ad quæ ex dispositione vtriusq; iuris facere obligatus existit, & si senserit se, &c. compareat, etc. alioquin, etc.

Aliud pro redditione administrationis tutelæ.

DE mandato, etc. & ad instan. A. principalis moneatur d. N. tutor, ac pro tempore curator, qui fuit prædicti instantis ex testamēto paterno deputatus exaduerso principalis, quatenus infra triduum prox. sub, etc. debeat eidem instanti plenam, ac debitam rationem, & calculum tutelæ, ac curæ ipsius instantis, ac administrationis quorumcunque rerum, ac bonorum in eius paterna hæreditate relictorum, & in inuentario illorum per eum confecto descriptorum à die susceptæ tutelæ huc usque ad eum peruentorum, vna cum omnibus, & singulis fructibus, reddit. ac prouentibus ex eis perceptis realiter, & cum effectu reddidisse; necnō omnia, ac singula bona in d. inuentario descripta, ac instrumenta, scripturas, libros, & computa quæcunque penes eum existentia ad dictum D. A. instantem, vtcunq; pertinentia exhibuisse, ac cum effectu restituisse, ac consignasse, ac omne id, & totum, in quo occasione dictæ administrationis tutelæ, ac curæ est debitor

persoluisse, ac debitam satisfactionem impendisse, ac si senserit se,etc. compareat,&c. alioquin,etc.

Aliud pro obseruantia pactorum.

DE mandato, etc. ac ad instantiam D. P. asserentis, quod nuper, seu alias vertentibus varijs, & diuersis discordijs, & controuersijs inter ipsum instantem, & B. & superinde calculatis; ac factis inuicem, ac plene discussis rationibus datorum, & receptorum hinc inde tandem interuenientibus ad hoc amicis communibus deuenerunt ad conuentiones pacta, ac transactionem solemni stipulatione iure iurando firmatas suis loco, & tempore apud acta notarij causæ exhiben. & producen. Tenore præsentium moneatur idem B. quatenus debeat dictas conuentiones transactionem, ac pacta, vt supra inter eos fact. realiter, & cum effectu, adimpleuisse, et obseruasse, illaque ad vnguem in omnibus, & per omnia debite exequutioni demandasse, aliasque, ac alia fecisse, et adimpleuisse ad quę ex illorum tenore tenetur, & obligatus existit, vna cum omnibus damnis expensis, & interesse passis, & patiendis culpa, & facto ipsius B. non adimplentis, & ideo si senserit se, etc. compareat, etc. alioquin, etc.

Aliud pro restitutione pecuniarum cum arresto.

DE mandato, etc. & ad instan. A. principalis moneatur D. N. exaduerso principalis quatenus infra triduum proximum sub &c. debeat eidem instanti de summa scutorum centum monetæ, in quibus ei tenetur pro totidem hic in Romana Curia mutuatis gratis, & amore realiter, ac cum effectu satis fecisse, et interim sub simili pœna arrestetur idem ne à Rom: Cur: recedat donec dicto A. de huiusmodi pecunijs integraliter satisfecerit, aut cum eo concordauerit, vel idoneæ cauerit de stando iuri, & iudicatum soluen. coram eodem A. C. vel alio quocunque Iudice, & in quacunque instantia, & si senserit, &c.

Aliud in actione iniuriarum.

DE mandato, &c. ac ad instantiam D. A. quærelanter exponentes, quod licet ipse A. per triginta annos, & vltra fuerit Romanæ Curiæ curialis, & mea, coram diuersis Sacri Palatij Apostolici causarum Auditoribus, Prothonotarijs Apostolocis, & eiusdem Ro: Cu: prælatis, & per tempora quam plurima vti publicus notarius, & scriba à tempore, quo ad annos discretionis peruenit citra iacturā loquen. fuerit, et sit bonæ famæ laudabilis vitæ, & honestæ conuersationis, & se à dictis temporibus, ac per

per ipsa tempora in quantum permittit humana fragilitas ab illicitis, & inhonestis rebus præsertim furto; & subtractione alienarum rerum se abstinuit; nihilominus quidam N. de præsenti anno, ac die,etc. mensis,etc.in presentia plurimorum fidedignorum testium ipsum exponentem publice alta, & intelligibili voce furem appellauit,ac nominauit, et alia iniuriosa,ac contumeliosa verba aduersus eum protulit,ac talem ipsum denotauit in honoris: ac status sui & eius famæ demigrationem,ac maximam iacturam, & detrimentum quas iniurias ad animum suum reuocauit, illasque æstimauit, & æstimat vsque ad summam scut. mille,quæ potius ex eius proprijs bonis amittere voluisset, quam tales iniurias substinere. Quare tenore præsentium moneatur idem A. exaduerso principalis quatenus infra triduum proximum sub etc. pœnis debeat eidem A. de dicta summa scut. mille ad tantundem pro dictis iniurijs passis æstimat. realiter, ac cum effectu satisfecisse, ac debitam de illis satisfactionem impendisse, ac impendere,et si senserit se,etc.compareat,etc. alioquin,etc.

Si autem iniuria fuerit illata,et verbis,ac factis cum sanguinis effusione,seu membri mutilatione poteris monitorium formare sub simili præscripta formula mutandis mutatis, singula singulis congrue referendo, ac debite adaptando.

Aliud de eximendo à fideiussione.

DE mandato,etc. ac ad instantiam Magnif. D. A. qui vt asseruit iam sunt octo anni effluxi,ad instantiam,ac preces d. B. fideiussit, & intercessit, ac vti principalis principaliter,ac insolidum accessit,et se obligauit instrumento impositionis annui census scut.40. mon.alias per dictum B. in,et super quodam eius casali posito,etc. impositi,ac venditi ad fauorem d. N. pro pretio scut.500.similium,tam pro euictione,quam cẽsus solutione à qua fideiussione cum indemnẽ penitus,ac sine damno releuare,et conseruare promisit,ac infra dictum tempus,et tempora præfatus d. A. non semel,vt asseruit à creditore prædicti census pro illius solutione molestatus fuit,intersitq; eiusdem d.instantis à dicta eius fideiussione iure medio eximi,ac liberari,vel saltim idoneam conseruatoriam cautionem ab eodem B.pro sui,ac suorum indemnitati obtinere, ideo moneatur idem d.B. extra principalis quatenus infra triduum prox.sub 1000.duc.etc. pœnis debeat ab eadẽ fideiussione,vt præfertur facta penitus,et omnino, ac realiter, et cum effectu exemisse, ac liberasse,vel saltim conseruatoriam idoneam cautionem de releuando eum indemnem ab eadem fideiussione, vt supra facta,et molestijs illius occasione illatis,ac inferendis,

dis, in futurum cum non intendat idem instans vlterius stare in dicta fideiussione, et tam ex præmissis, quam alio quocunque capite eidem proficue, super præmissis opportune prouideri, ac ideo si senserit se, etc. compareat, etc. alioquin etc.

Aliud in actione reali.

DE mandato Illustriss. ac Reuerendiss. D. Curiæ causarum Cameræ Apostolicæ Auditoris, siue eius R.P.D. in ciuilib. Locumtenen. ad instan. D. A. ad quem, vt asseritur pleno iure dominij, vel quasi, ac iusto, & legitimo titulo spectauit, & pertinuit ac spectat, & pertinet petia terrarum laboratiuarum salmarum, 50. in loco nuncupato *il pian di San Mattheo* Territorij Cornetani iuxta bona ab vno, &c. & alios suos notissimos fines in processu causæ, & causarum huiusmodi latius specifican. quas terras d. B. licet indebite, ac iniuste tenet, & possidet, tenore præsentium moneatur idem B. quatenus infra triduum proximum, sub 500. duc. auri Cameræ pijs locis arbitrio Domini applican. ac mandati exequutiui, & in iuris subsidium excommunicationis, alijsq; &c. pœnis debeat dictas terras, ac illarum possessionem, vna cum iuribus, ac pertinentijs suis, quibuscunque eidem d. A. libere dimisisse, ac restituisse, & relaxasse, vna cum omnibus, ac singulis fructibus, redditibus, & prouentibus per eundem B. à die illarum detention. indebite percept. ac percipien. in futurum, vsque in diem illarum dimission. ac relaxation. si extant, sin autem de illorum vero valore, ac pretio, ad rationem quantiplurimi, vna cũ omnibus damnis, expensis, ac interesse, pasiis, & factis, ac patien. & facien. suis loco, ac tempore, in processu præsentis causæ liquidan. ac præmissa pro parte dicti instan. fieri petitur summarie, etc. deducen. in præsenti iudicio omne ius sibi in præmissis competens, ac competiturum vndecunque, quomodocunque, ac qualitercunq;, saluo iure minuendi, addendi, mutandi, ac corrigendi, etiam vigore cuiusuis alterius petitionis, quandocunque fiendę, non se astringen. propterea ad proban. nisi solum ea omnia, ac singula, quæ sibi sufficiant ad victoriam suæ causæ, omni meliori modo, etc. & si senserit se, &c. compareat, &c. alioquin, etc.

Aliud in actione hypothecaria in bonis debitoris.

DE mandato, &c. & ad instan. d. R. creditoris d. N. in summa scut. 500. per eundem N. eidem instan. debitorum vigore publici instrum. manu publici not. rogati, ac stipulati, tenore pręsentium moneatur, idẽ d. N. exaduerso princip. quatenus infra triduũ prox. sub mille duc. etc. debeat domũ ipsius N. positã, etc. quã d. N. tã tẽpore factę d. obligat. quã ante, ac post tenuit, et posedit, & nunc

nunc tenet, & possidet pro sua, & tanquam suam, illiusque realem, actualem, & corporalem possessionem, iuriumq; , & pertinentiarum illius quorumcunq; dicto instanti dimisisse, & relaxasse, attento quod fuit ex parte d. instan. dictam domum fuisse sibi iure pignoris obligatam, & hypothecatam, & causa supradicta, & eam propterea, illiusque possessionem licite sibi concedi debuerit, vnà cum pensionibus decursis, & decurrendis, & prædicta fieri non solum præmisso, sed omni alio meliori modo, &c. & si senserit, &c. compareat, &c. alioquin, &c.

Aliud pro traditione domus donatæ.

DE mandato, etc. et ad instantiam D.A. tenore præsentium moneatur d.B. exaduerso principalis quatenus infra triduum proximum, &c. debeat domum positam, &c. illiusq; possessionem, ac iurium, membrorum, & pertinentiarum suarum quorūcunque, alias per eundem B. eidem instanti vigore donationis purè, mere, & solemniter, ac irreuocabiliter factæ concessæ apparente, vt dicitur publico instrumento donationis, manu publici notarij rogato, & stipulato suis loco, & tempore exh. ben. & producen. realiter, & cum effectu liberam, & expeditam tradidisse, & consignasse, vna cum omnibus, ac singulis fructibus ex eadem domo à die factæ donationis, indebite perceptis, & qui percipi potuerunt ac percipiendis, vsq; in diem illius dimissionis, & relaxationis in processu causæ, & causarum huiusmodi, suis loco, & tempore liquidan. etc. & si senserit se, etc. compareat etc. alioquin etc.

Aliud pro restitutione rei locatæ, acficti solutione.

DE mandato, &c. ad instan. D. A. asserentis, quod cum iam sunt decem anni elapsi inuestiuerit d. B. de domo vna posita, etc. pro annuo canone, seu responsione, ac fictu scut. decem monetæ soluen. annuatim in festo Natiuitatis D.N. Iesu Christi, prout constare dicitur in instrumento illius inuestituræ manu publici notarij rogato, ac stipulato, quam domum prædictus B. à d. tempore citra tenuit, & possedit, & spatio duorum annorū debitū canonem soluerit, & ab inde citra in illius solutione defecerit, ac vlterius ipsam domum propria auctoritate irrequisitó d. instanti tāquam directo dominó, & proprietario, d. C. alienauerit contra d. instrumenti illius inuestituræ formam, ac tenorem. Ideo tenore præsentium moneantur, tam dictus B. quam etiam idem C. indebitus possessor domus prędictæ, quatenus infra triduum prox. sub etc. dictā domū, quæ ex causis prædictis fuit deuoluta, ac vtile dominium cū proprietate reconsolidata liberā, ac expeditam eidem instanti dimisisse, relaxasse, & restituisse, ac ab illius vlteriori

detentatione cessasse, & se abstinuisse, nec non de omnibus, & singulis fructibus, redditibus, prouentibus, ac pen. ex eo indebite perceptis, & qui percipi potuerunt, & in futurum ab illius occupation. vsque in diem illius dimission. percipien. & in processu causæ, & causarum huiusmodi liquidan. integraliter satisfecisse, & debitam solutionem, & satisfactionem impendisse, & impendere, & si senserint se, &c. compareant, &c. alioquin, etc.

Aliud pro restitutione feudi.

DE mandato, &c. & ad instan. A. exponentis, quod de anno 1590. ipse inuestiuit d. B. in feudum, ac nomine recti, & nobilis feudi in Castro N. cum omnibus iuribus, & pertinentijs, ac iurisdictionibus dicto Castro pertinentibus, prout constat publico instrumento inuestituræ manu publici notarij rogato, ac stipulato, qui quidem quidem B. dum ageret in humanis vitæ eiusd. A. instantis multipliciter insidiatus est contra debitum fidelitatis iuramentum, & amplius diem suum clausit extremum, nullis relictis, nec superstitibus ex eo liberis masculis, legitimis, & naturalibus, quibus de causis, & qualibet earum prædictum Castrum fuit, & est merito instanti apertum, & deuolutum, & propterea C. hæres priuari B. priuatus est successione dicti feudi. Ideo tenore præsentium moneatur idem C. exaduerso principalis quatenus infra triduum proximum, sub trium millium ducat. &c. pœnis debeat d. Castrum, vt prefertur deuolutum, illiusq; realem, actualem, & corporalem possessionem, vna cum omnibus, & singulis suis iuribus, & iurisdictionibus, & pertinentijs vniuersis ad illud spectan. & pertinen. liberum, & expeditum eidem d. instan. dimisisse, & relaxasse, necnon de omnibus, & singulis illius fructibus redditibus, & prouentibus, ac emolumentis quibuscunque ex eo inde bite perceptis, & qui percipi potuerunt, & in futurum vsq; ad illius dimissionem, & relaxationem percipien. & in processu causæ liquidan. integraliter satisfecisse, & de illis debitam satisfactionem impendisse, & si senserit se, &c. compareat, etc. alioquin, etc.

Aliud pro hæreditate, vel re singulari diuidenda.

DE mandato, etc. ad instantiam d. A. asserentis, quod q. D. B. eorum genitor à pluribus mensibus citra decessit superstitibus sibi etiam hęredibus vniuersalibus eius fratribus, eiusq; filijs, qui post mortem eorum patris adita per eos hæreditate com muniter, & pro indiuiso tenuerunt, & possiderunt, & hodie tenent, & possident totam, & vniuersam hæreditatem prædictam, insuper dicit idem A. quod B. in suo vltimo testamento legauit, & reliquit

quit prædictis fratribus pro equalibus portionibus domum vnam positam,&c. quam domum ijdem fratres pluribus annis post mortem dicti B. communiter, ex pro indiuiso tenuerunt, & possiderunt, & hodie tenent, & possident, verum quia iure cautum est, quod omnis communio parit discordiam, & negligi solet, quod communiter possidetur. Ideo tenore præsentium moneatur idem B. quatenus infra triduum proximum sub etc. debeat realiter, & cum effectu diuisionem simul cum dicto A. facere rerum,& bonorum primæ hæreditatis, & domus præd. necnon omnium, & singulorum fructuum per eundem B. habitum, & perceptum si extant, sin autem de illorum vero pretio, & valore ad rationem quamplurimi,& in futurum percipiendis, & pro parte, & partib, pertinentibus ad eund. instan. ex dictis domo, & bonis hæreditarijs simul cum damnis,expensis,& interesse passis, & factis,ac fiendis,& patiendis per ipsum d. instan. &c. & præd. idem instans fieri petit præmisso, & omni alio meliori modo,etc. deduc. &c. in præsenti iudicio, etc. non astringen. etc. se, etc. & si senserit se,&c. compareat,etc. alioquin,etc.

Aliud pro hæreditate delata ex testamento.

De mandato,etc. & ad instantiam d.A. hæredis ex testamento q.d. B. prout de illius testamento apparere dicitur, rogato manu publici notarij suis loco,& tẽpore,in actis, & processu causæ exhibendo, & producendo tenore præsentium moneatur D.N. detentor, & indebitus possessor rerum, et bonorum hæreditatis dicti q. B. exaduerso principalis quatenus infra triduum proximum sub etc. pœnis, debeat realem, actualem, et corporalem possessionem, quorumuis bonorum hæred. d.q.B. quæ dictus B. tempore suæ mortis possidebat, et quæ nunc detinet, et indebite possidet d.N. realiter, et cum effectu vacuam, liberam, et expeditam eidem instanti dimisisse, et relaxasse, et ab illorum intrusione cessasse, et abstinuisse, necnon de omnibus, et singulis fructibus, redd. et prouen. ex dicta hæreditate, et bonis indebite percept. et in futurum; vsq; in diem illorum relaxation. percipien. damnisq; expen. et interesse passis, et patien. suis loco, et tempore liquidan. integraliter satisfecisse, et de illis eid. instan. satisfactionem debitam impendisse, attento quod fuit ex parte dicti instan. comparitum, et allegatum ipsum, tam ex remedio l. fin. de edict. Diu. Adr. tollen. quam ex aliquo alio remedio ei proficuo immitten. fore, et esse in possessionem hæreditatis, et bonorum prædictorum, ipsumque immissum manutenendum, et conseruandum dictum N. tanquam illicitum detentorem à dictis bonis, et illorum pos-

 ses-

sessione eijcien. expellen. fore, & esse, & si senserit se, &c. comparcat, &c. Alioquin &c.

Aliud pro hæreditate ab intestato delata vigore interdicti quorum bonorum.

DE mandato, &c. & ad instantiam A. hæredis ab intestato q. D. B. principalis tenore præsentium moneatur d. N. exaduerso principalis detentor bonorum hæreditatis d. B. quatenus infra triduum proximum, sub etc. pœnis, debeat realem, actualem, et corporalem omnium, ac quorumcunq; rerum, & bonorum d. q. B. in eius hæreditate relictorum, & quę tempore sui obitus d. B. tenebat, & possidebat in processu causæ, & causarum huiusmodi singulatim exprimen. liberam, & expeditam eidem d. instanti relaxasse, tradidisse, ac dimisisse; vna cum omnibus, et singulis fructibus, ex dictis bonis, & hæreditate indebite perceptis, ac in futurum percipien. & in processu causæ liquidan. & ab vlteriori illorum intrusione, ac detentatione destitisse, cessasse, & se abstinuisse, attento quod fuit pro eiusdem d. instan. comparitum, & allegatum dictum q. B. nuper ab hac vita decessisse ab intestato, nullis relictis liberis, ac eum eidem q. B. tanquam proximiorem successisse, ac succedere, & in vim interdicti quorum bonorum, & alio quocunq; iuris remedio eum immitten. fore, ac esse in possessionem bonorum hæreditatis prædictæ, ipsumq; N. tanquam illicitum, & indebitum detentorem ab illorum possessione amouen. & eijcien. fore, ac esse, & ideo si senserit se, etc. comparcat, etc. alioquin, etc.

Aliud pro rei vindicatione.

DE mandato, &c. ac ad instantiam D. A. principalis tenore præsentium moneatur D. B. exaduerso principalis, quatenus infra triduum proximum, sub. &c. pœnis, debeat domum positam, etc. quam prædictus B. à pluribus mensib. citra nullo præceden. &c. legitimo titulo, ac iniuste, & indebite detinet, & possidet, illiusque realem, actualem, & corporalem possessionem, iuriumq; & pertinentiarum illius quorumcunque, instanti libere dimisisse, relaxasse, & restituisse, vna cum omnibus, & singulis fructibus ex ea indebite perceptis, & in futurum, vsque in diem illius dimission. percipien. suis loco, & tempore in processu causæ, & causarum huiusmodi liquidan. attento quod fuit comparitum, & allegatū pro parte d. D. instan. etc. dictam domum ad eum pleno iure dominij, vel quasi, spectare, & pertinere, & ab eodem N. tanquam indebito detentore, & possessore, eam tāquam propriā vin-

vindicare, illamq; ac illius possessionem, vna cum fructibus rehabere, tam ex remedio iuris vindicatione, quam alio quocunq; remedio iuris sibi magis proficuo, ac alias omni meliori modo, etc. et si senserit se, &c. compareat, &c. Alioquin, etc.

Aliud in actione noui operis.

DE mandato, etc. & ad instantiam A. principalis asserentis, quod cum N. anno præsenti, & mense Aprilis proxime præteriti cœpisset, seu inchoasset fieri, seu fabricari facere super quodam ipsius A. sedimine posito, &c. quendam parietem muri, causa ædificandi ibi domum, idem A. sentiens se ex tali ædificio, ac opere, & constructione grauari, ipsi N. nouum opus solemniter nunciauit, modulosque, seu mensuram, tunc extructi operis assumpsit, seu assumi fecit, prout de his omnibus asseritur constare per publica documenta suis loco, & tempore exhibenda, & producenda apud acta notarij causæ huiusmodi, qua quidem nunciatione tunc per ipsum N. spreta in contemptum officij præsidis, prædictus N. in ipso opere, & ædificio processit, seu procedi curauit, & fecit, vsque fere ad dicti operis consummationem in maximum ipsius instantis præiudicium: ideo tenore præsentium monetur idem ex aduerso principalis, quatenus infra triduum proximum, etc. debeat demoliri facere suis propriis sumptibus, & expensis totum, & vniuersum opus, et murum prædictum per dictum N. ac illius ordine, & mandato constructum, & ædificatum post denunciationem, & a tempore dictæ denunciationis citra, de, & omnibus damnis, expensis, & interesse per instantem præmissorum occasione passis, & patiendis, & in processu causæ, ac causarum huiusmodi suis loco, & tempore liquidan. integraliter satisfecisse, & debitam solutionem impendisse, ac impendere, & præmissa fieri petit idem A. instans, non solum præmisso, sed etiam omni alio meliori modo, saluo iure &c. & si senserit se, etc. compareat, etc. alioquin etc.

Aliud pro consequenda hæreditate ex fideicommisso.

DE mandato, &c. ac ad instantiam D. A. asserentis, quod alias q. P. eius Patruus suum postremum condidit testamentum, in quo ipsum A. & B. eius fratres æquis portionibus hæredes instituit, & eosdem inuicem substituit vulgariter, pupillariter, & per fideicommissum, ea conditione apposita, quod si quis eorum quandocunq; decesserit sine liberis ex suo corpore, & legit. matrim. procreatis, quia tunc ille, vel illi, qui ex eis superuenirent,

ipsi

ipsi sic decedenti succederent, prout strictius in dicto testamento contineri dicitur asserentis etiam quod supradictus B. eius frater, iam tribus annis elapsis decessit adita per ipsum hæreditate prædicta, nullis ex eo superstitibus liberis, et per eund. B. condito testamento, in quo Z. sibi hęredem instituit, qui Z. ipsam hęreditatem q. B. adiuit, et apprehendit, et apprehensam, occupatam obtinuit, et indebite, ac iniuste detinet asserentis, amplius dictus A. quod per mortem B. vt prædicitur sine liberis defuncti eius hęreditas, & bona, virtute dicti fideicommissi, et substitutionis prędictę peruenerunt, et deuoluta sunt ad ipsos A. et F. nunc superstites æqualibus portionibus. Ideo tenore pręsentium moneatur dictus Z. exaduerso principalis, quatenus infra triduum proximum, sub etc. debeas eid. d. A. realem, actualem, et corporalem possessionem, quorumcunq; bonorum hęreditatis dicti q. B. tempore ipse obijt per eum relictum, et possessorum pro dimidia parte ad eum pertinenti ex dicta hæreditate realiter, et cum effectu dimisisse, ac relaxasse, vnà cum omnibus, ac singulis fructibus à die illorum detentation. vsq; in diem illorum relaxation. indebite perceptis, ac percipiendis in processu causę liquidan. ac se ab illorum vlteriori intrusione cessasse, ac abstinuisse cum vigore dicti testamenti, ac fideicommissi, et substitution. prędictus A.C. tam ex remedio l. fin. de Edict. Diu. Adr. tollen. ac alio quocunque iuris remedio, in possessionem bonorum dictę hęreditatis q. B. fide committend. immittendus venit, ac prędictus Z. ab illis, ac illorum possessione eijciendus, et appellandus pręmisso, ac omni alio meliori modo deducend. etc. saluo iure, etc. ac si senserit se, etc. compareat, etc. alioquin, etc.

Aliud simile pro fideicommissarijs.

De mandato, etc. ac ad instantiam N. et N. pro quorum parte fuit ei d. A. C. exhibitum instrumentum testamenti alias per q. P. conditi, in quo suos sibi particulares hęredes instituit A. eius filium, tunc natum, ac posthumos masculos ex ipso testatore, et F. eius vxore nascituros, quibus sine filijs masculis, legitimis, ac naturalibus decedentibus, substituit in omnibus eius bonis, absque vlla diminutione, et succedere voluit G. eius fratrem germanum, illiusque hęredes, ac successores obijt post dictum q. testamentum P. superstito dicto A. nullis relictis filijs superstite prenominato G. in testamento vocato, qui postmodum decessit relictis dictis N. ac N. eius filijs, et hęredibus, ac d. P. substitutis, et fideicommissarijs hęredibus, tenore pręsentium moneatur D. B. detentor, ac indebitus possessor vniuers do-

domus suę, etc. ac predij sict. etc. ac aliorum bonorum in processu causæ specifican. quæ dictus q. P. tempore sui obitus habebat, et possidebat exaduerso principalis, quatenus infra triduum proximum, sub etc. pœnis debeat realem, actualem, et corporalem possessionem dictorum bonorum eisdem instan. tanquam filijs d. G. hæredibus, substitutis, et fideicommissarijs d. q. P. realiter, ac cum effectu dimisisse, et relaxasse, vna cum omnibus, ac singulis fructibus per eum hactenus indebite perceptis, et in futurum percipien. vsque in diem illorum relaxation. atten to, quod factus est locus fideicommissario, et substitutioni in personam dictorum instan. et ideo tam in vim remedij l. fin. de edicto diu. Adrian. tollen. quam alterius cuiuscunque remedij illis de iure magis proficui in dictorum bonorum possessionem imponendi, ac immittendi veniunt, et ideo, etc. senserit se, etc. compareat, etc. alioquin, etc.

Aliud pro diuisione bonorum.

DE mandato, etc. Et ad instantiam A. filij, ac hæredis pro medietate q. D. B. asserentis habere, ac possidere pro indiuiso plura bona, tam mobilia, quam immobilia, relicta in communi hæreditate paterna cum N. eius germano fratre, filio, ac cohærede q. B. et cum non placeat eidem instanti, nec expediat amplius in communione persistere, cum vt plurimum, communio discordiam pariat, et quæ communiter possidentur, communiter negliguntur. Ideo tenore præsentium, moneatur idem N. exaduerso principalis, quatenus infra triduum proximum, sub etc. pœnis debeat ad diuisionem eorundem communium bonorum cum instante deuenisse, ac pro dicta diuisione facienda peritum idoneum pro eiusdem aduersarij parte nominasse, ac elegisse, et alterum pro eiusdem instantis parte nominari, ac deputari vidisse, qui debitas partes, seu portiones eorundem bonorum faciant, ac vnicuiq; ipsorum suam assignet, seu per eundem A. C. assignari, seu adiudicari mandari vidisse pro precio arbitrando, aliasque, et alia fieri uidisse in præmissis de iure requisita, ac necessaria, & opportuna, ac ius, & iustitiam ministrari præmisso, ac omni alio meliori modo, et si senserit se, etc. compareat etc. alioquin, etc. Et quatenus diuisio fundorum fiat addatur. Nec in terminos, et confinia poni vidisse, et mandasse, et si positi fuerint termini, et auulsi illos suis sub debitis finibus reposuisse, et reponi vidisse, aliasque, et alia fecisse, et fieri vidisse vt supra.

Ci-

Citatio cum inhibitione vigore appellationis extra curiam.

PEtrus Paulus etc. Romanæque Curiæ Iudex ordinarius. Vniuersis, ac singulis dd. Abbatibus &c. salutem &c. Noueritis quod nuper in quadam causa verten. coram Magnifico d. Præside N. inter d. Appellantem ex vna, et D. B. appellatum de, & super in subinserta sententia contentis, rebusq; alijs in actis, & processu causæ, et causarum huiusmodi latius deductis, et illorum occasione, partibus ex altera, idem d. Præses suam in scriptis ad fauorem dicti B. tulit, & promulgauit sententiam diffinitiuam, vt in illius fide, seu instrumento coram nobis exhibito tenoris infrascripti; videlicet. Christi nomine inuocato, &c. à qua quidem pretensa sententia, & alijs quibuscunque grauaminibus eidem d. A. per eundem d. Præsidem illatis ad Sanctissimum D. N. Paulum diuina prouidentia Papam V. prouocatum, & appellatum fuit, & sic causa appellationis huiusmodi coram nobis tanquam Rom. Cur. ac appellationum, et reclamationum in terris Sanctæ Rom. Eccles. mediate, ac immediate subiect. interpositarum, Iudice ordinario legitime introducta, subsequenter cum appellans ipse appellationem suam huiusmodi prosequi velit, ac intendat, fuimus pro eiusdem D. N. appellantis parte debita cum instantia requisiti quatenus sibi citationem legitimam, vna cum inhibitione extra Rom. Cur. ac ad partes, contra, & aduersus dictum B. ex aduerso principalem, ac dictum D. Presidem si sua putauerit interesse, omnesque alios, et singulos sua communiter, vel diuisim interesse putantes in exequutione citationis nominandos in forma solita, et consueta decernere, & concedere dignaremur. Nos igitur Auditor prefatus attendentes requisitionem huiusmodi fore iustam: Discretioni vestræ, et cuiuslibet vestrum committimus, ac districte precipiendo mandamus quatenus statim visis, et receptis præsentibus, etc. sub etc. dictū B. ex aduerso principalem, ac D. Presidem si sua putauerit interesse, & sententiam huiusmodi defendere voluerit, omnesque alios, ac singulos sua communiter vel diuisim interesse putantes in eorum proprijs personis, si eorum præsentiam commode habere poteritis, alioquin in hospitijs habitationum suarum si ad ea vobis tutus pateat accessus, & in parochiali, seu parochialibus sub qua, vel quibus degunt, et morantur, alijsque Ecclesijs, et locis publicis, & consuetis, ac vbi, quando, et quoties opus fuerit infra missarum, et aliarum horarum, ac diuinorum officiorum solemnia, dum ibidem fidelis populus ad diuina audiendum conuenerit publice, alta, et intelligibili voce ex parte nostra peremptorie

torie citare curetis, quos nos etiam tenore præsentium citamus, quatenus sexta die post citationem vestram huiusmodi modo premisso factam immediate sequen. si dies ipsa sexta iuridica fuerit alioquin proxima die iuridica ex tunc immediate sequen. cōpareant in iudicio legitime coram nobis, seu nostro in ciuilibus Locumtenente cum omnibus,& singulis actis actitatis scripturis, iuribus,instrumentis,processibus,ac munimentis quibuscunque causam,& causas huiusmodi tangentibus,ac eam,seu eas quomodolibet concernen. vtrique parti in hac causa de iustitia responsuri,ac in ea ad omnes,ac singulos actus iudiciales gradatim, ac successiue etiam vsque ad diffinitiuam sententiam inclusiue debitis,ac consuetis terminis,& dilationibus, vt moris est processuri ac procedi visuri,aliasque dicturi,facturi,& recepturi,quod iustitia suadebit, ac ordo dictauerit rationis. Certificantes nihilominus eosdem citatos, quod siue in dicto termino, vt præmissum est comparere curauerint,siue non. Nos nihilominus, vel Locumtenens noster prędictus ad partis comparentis,& causam huiusmodi prosequi curantis instantiam ad præmissa omnia,& singula,ac alias, prout iustum fuerit procedemus, seu procedet,dictorum citatorum absentia,seu contumacia non obstante, & insuper attendentes,quod lite,& causa huiusmodi sic,vt pręmittitur,coram nobis indecisis penden.nihil sit in partibus per quemcunq; attentādum, seu innouandum. Idcirco eidem D.Præsidi,cæterisque alijs dd. officialibus,Iudicibus commissarijs delegatis, subdelegatis, exequutoribus ordinarijs, seu extraordinarijs quacunque auctoritate fungentibus, quibuscunque nominibus censeantur, & quacunque præfulgeant dignitate, præsertim eidem B. exaduerso principali, omnibusq; alijs,ac singulis quorum interest, intererit, seu interesse poterit, quomodolibet in futurum eisdem auctoritate, & tenore inhibemus, ne ipsi, vel alter ipsorum in vilipendium litispendentiæ, & iurisdictionis nostræ, Immo verius Apostolicæ Sedis contemptum,dictiq; d.N. principalis præiudicium, ac grauamen quicquam,per se, uel alium, seu alios publice, vel occulte, directe, vel indirecte, quouis quæsito colore attentare, seu innouare præsumant, aut aliquis eorum præsumat. Quod si secus factum fuerit id totum reuocare, & in pristinum statum reducere curabimus iustitia mediante. Abolutionem vero, &c. In quorum, &c. Datum, &c.

Mandatum de immittēdo in possessionem cum declaratoria vigore sententiæ.

POtentissimo &c. Marcellus &c. Noueritis quod alias decretis,& cōcessis per eos, seu prędecessorē nostrū extra Ro.cu.& ad par-

partes litteris monitorialibus [illegible] litterarum Apoſtolicarum in forma breuis ſub annulo Piſcatoris legitime expeditarum ad inſtan. R. d. A. Clerici Pampilonen. contra quoſcunq; intruſos, ac intrudendos detentatores, & occupatores in vno ex duobus perpetuis ſimplicibus beneficijs Eccleſiaſticis de la Marſa nuncupat. in parocchiali Eccleſia Sancti Ioannis Oppidi Ciuitatis nuncupat. de Stella eiuſdem Pampilonen. dioc. &c. per obitum q. Petri de Suphia de menſe Aprilis 1589. extra Rom. Cur. defuncti vacan. de & ſuper dimiſſione, ac traditione poſſeſſionis dicti beneficij, ac fructuum redditeuum, prouentuum, iurium, obuentionum, & emolumentorum eiuſdem reſtitutione, & ſolutione, ac paritione dictarum litterarum Apoſtolicarum, & monitorialium ad fauorem eiuſdem A. deſuper conceſſarum, & expeditarum rebuſque alijs, &c. dictiſque monitorialibus litteris in partibus d. B. aſſerto clerico eiuſdem dioc. in eodem beneficio intruſo legitime intimatis, & coram Nobis iudicialiter reproductis ſucceſſiue pro parte eiuſdem d. A. productis, nonnullis iuribus, examinatiſque, nonnullis teſtibus pro iuſtificatione contentorum in dictis litteris Apoſtolicis, & monitorialibus. Tandem R. P. D. Matthæus Burattus noſter in ciuilibus Locũtenens viſis prius videndis verificatis verificandis, ſeruatiſque ſeruandis cauſa cognita citato d. Didaco N. dicti d. B. exaduerſo principalis procuratore per vnum ex Sanctiſſimi D. N. Papæ Curſoribus ad dicti d. A. inſtantiam ſua ad eius fauorem contra eundem B. tulit, & promulgauit ſententiam huiuſmodi, ſub tenore videlicet. De Iuriſperitorum conſilio. quæ omnia, &c. quocirca vos Potentiſſimum, &c. vobis vero omnibus, & ſingulis ſupradictis committimus, &c. quatenus ſtatim &c. dictum d. A. ſiue eius legitimum procuratorem in, & ad realem, actualem, & corporalem poſſeſſionem dicti beneficij per obitum dicti q. Petri vacan. ac illi annexorum, iuriumque membrorum, & pertinentiarum omnium ſuorum inducatis, & immittatis, ac inductum, & immiſſum manuteneatis, & defendatis amoto exinde eiecto, & penitus expulſo dicti B. eidemque d. A. ſiue eius legitimo procuratori de omnib. & ſingulis dicti beneficij fructib. redditibus, & prouentibus, ac iuribus obuentionibus, & emolumentis vniuerſis à die obitus dicti q. Petri decurſis, & debitis, ac in futurum vſque in diem realis, & effectualis dimiſſionis poſſeſſionis dicti beneficij decurrendis, & debendis reſponderi faciatis, prout Nos tenore præſentium eundem A. in dictam poſſeſſionem induci, immitti, ac imponi, & manuteneri defendi, & de dictis fructibus, etc. integre reſponderi mandamus. Et inſuper vobis DD. Abbati-

bus, Prioribus, & alijs supradictis, ad quos spectat tenore præsentium committimus, &c. quatenus statim, &c. eundem B. exaduerso principalem si infra quindecim dies à die intimationis eidem etiam per affixionem ad ualuas parochialis Ecclesiæ, sub qua degit, & moratur faciendæ præsentium nostrarum litterarum possessionem realem, actualem, & corporalem dicti beneficij iurium, & illi annexorum quorumcunque dicto A. seu eius procuratori realiter, & cum effectu restituerit, & persoluerit, eisdemque Apostolicis, & monitorialibus litteris in omnibus, & per omnia paruerit excommunicationis, omnesque alias Ecclesiasticas sententias, censuras, & pœnas in eisdem litteris Apostolicis, ac nostris litteris monitorialibus pro illarum exequutione per Nos decretis contentas ob illarum non paritionem, & possessionem dicti beneficij, & illi annexorum non dimissionem, ac traditionem, fructuumque reddituum, & prouentuum, iurium, obuentionum, & emolumentorum non restitutionem, & solutionem damnabiliter incidisse, & incurrisse declaretis, eundemque B. exaduerso principalem sic excommunicatum, & declaratum in vestris Ecclesijs, &c. publico nuncietis, ac ab omnibus Christifidelibus arctius euitari mandetis, & faciatis prout nos tenore præsentium publice nunciari, & euitari mandamus, in præmissis taliter vos habentes, etc. In quorum fidem, etc. Datum, etc.

Cedulonus.

D. B. Clericus Pampilonen. dioc. intrusus in simplici beneficio de la Morsa nuncupato in parochiali Ecclesia Sancti Ioannis Oppidi Ciuitatis nuncupat. de Stella Pampilonen. dioc. per obitum q. Petri de Susia defuncti vacan. hic authoritate Apostolica denunciatur excommunicationis, aliasque Ecclesiasticas sententias, censuras, & pœnas in litteris Apostolicis, & monitorialibus pro illarum exequutione decretis contentas ob illarum non paritionem possessionisque dicti beneficij non dimissionem, & relaxationem, fructuumque reddituum, & prouentuum, ac emolumentorum non restitutionem, & solutionem damnabiliter incidisse, & incurrisse declaratus, nisi infra quindecim dies à die intimationis præsentis instrumenti sententiæ, ac litterarum declaratorialium contra eum relaxat. quę intimatio per affixionem ad valuas parochialis Ecclesiæ sub qua moratur fieri possit possessionem realem, actualem, ac corporalem dicti beneficij dimiserit, ac de fructibus, & alijs prædictis satisfecerit, ac litteris Apostolicis, & monitorialibus desuper emanatis paruerit, ac alias

alias, prout in supradicto instrumento declaratoriæ, instante R.D. A. Clerico Pampilonen. principali.

Exequutoriales contra intrusum, in beneficio vigore commissionis exequutorialis.

POtentissimo, & Catholico Principi D.D. Philippo ab Austria, diuina fauente clementia Hispaniarum Regi, eiusq; Proregibus, Archiducibus, Principibus, Marchionibus, Comitibus, Domicellis, Baronibus, & Mareschallis, ac quarumcunque Prouinciarum, Ciuitatum, Terrarum, Oppidorum, Castrorum, Villarum, aliorumque dominiorum vestrorum, locorum Gubernatoribus, Iudicibus, Locatenentibus, Vicarijs, ac Commissarijs ordinarijs, & extraordinarijs; Necnon Reuerendissimo in Christo Patri, ac D. D. Dei, & Apostolicę Sedis gratia Archiepiscopo N. eiusque in spirituali, & temporali Vicario Generali. Vniuersis quoque, ac singulis DD. Abbatibus, Prioribus, Præpositis, Decanis, Archidiaconis, Scholasticis, Archipresbyteris, Primicerijs, Cantoribus, Custodibus, Thesaurarijs, Succentoribus, Sachristis, tam Cathedralium, quam Collegiatarum Canonicis, Parochialiumque Ecclesiarum, Rectoribus, seu Locatenentibus eorundem Plebanis, Viceplebanis, Cappellanis, Curatis, & non Curatis, ac Monasteriorum ordinum quorumcunque Generalibus, Prouincialibus, Ministris, Prioribus, Vicarijs, Guardianis, Custodibus, necnon Commendatoribus, Bailiuis, cęterisque Presbyteris, Clericis, Notarijs, ac Tabellionibus publicis, ac fructuum, reddituum, & prouentuum Cameræ Apostolicæ debitorum Collectoribus, & Subcollectoribus nunc, ac pro tempore existentibus quibuscunque per dictorum locorum, Prouincias, Ciuitates, ac Diœceses vbilibet institutis, ac etiam venerabilibus, & circumspectis viribus Decanis, Capitulo, ac Canonicis Ecclesiæ N. ac illi, vel illis, ad quem, vel ad quos Canonicatus, & pręben. eiusdem Ecclesiæ N. quos q. N. inibi dum vixit, obtinebat, ac possidebat collatio, prouisio, pręsentatio, electio, seu quęuis alia dispositio, ac fructuum, reddituum, ac prouentuum quorumcunque ad dictos Canonicatum, ac præbendam spectan. ac pertinen. solutio communiter, vel diuisim pertinet, Vniuersis quoque, ac singulis Arrendatoribus redditaurijs, Colonis, Agricolis, Decimatorijs, Censuarijs, Pensionarijs, Receptoribus, debitoribus, detentoribus, ac possessoribus fructuum, reddituum, ac prouentuum, iuriumque obuentionum, ac emolumentorum huiusmodi, & præsertim d.

N. exad-

N. exaduerso principali in dictis Canonicatu, & præbenda intruso, cęterisque forsan intrusis, ac in posterum intrudendis, omnibusque alijs, & singulis quorum interest intererit, aut interesse poterit, quomodolibet in futurum quibuscunq; nominibus censeantur, aut quacunq; præfulgent dignitate Petrus Paulus, etc. ac vnicus Exequutor ad infrascripta auctoritate Apostolica specialiter deputatus, Salutem in Domino, ac nostri huiusmodi immo verius Apostolicis firmiter obedire mandatis, Noueritis quod nuper Sanctissimus Dominus Noster Dominus Paulus Diuina prouidentia Papa Quintus quandam commissionis, siue supplicationis papiri cedulam nobis per vnum ex suis Cursoribus præsentari fecit quam nos cum ea qua decuit reuerentia recepimus huiusmodi tenoris, videlicet, Beatissime Pater, etc. cuius quidem commissionis vigore causa huiusmodi in, & super dictis Canonicatu, & prębenda, illorumque possessione, ac illorum fructuum indebita perceptione, litterarumque Apostolicarum desuper expeditarum, ac nobis præsentatarum exequutione contra eundem N. in dictis Canonicatu, & præbenda intrusum legitime introducta, ac in ea ad varios, & diuersos actus iudiciales inter dictas partes, demum R.P.D. Aloysius Guicciardinus Iur. Vtr. Doct. Vtriusque Signaturæ Referendarius noster in ciuilibus Locumtenens partibus in voce, ac in scriptis plene informantibus cum eorum Procuratoribus, & Aduocatis, debitisque seruatis terminis de more, & stylo curię nostræ seruari solitis, & consuetis, seruatis seruandis, ac verificatis verificandis causa cognita, ac mature discussa suam in scriptis in huiusmodi causa tulit, ac promulgauit sententiam in hunc, qui sequitur modum. Christi nomine inuocato. Quæ quidem sententia taliter erit subscripta, ita pronunciaui. Ego Aloysius Guicciardinus Locumtenens, & Commissarius. quia quidem sententia nulla prouocatione, seu appellatione suspensa in rem transiuit iudicatam deinde vero. Idem Sanctissimus Dominus noster Papa ad dicti domini N. principalis instantiam aliam commissionem, siue supplicationis cedulam per vnum alium ex suis Cursoribus nobis præsentari fecit sub inserto tenore. Beatissime Pater, &c. in cuius fine taliter erat signata. De mandato, etc. Post cuius quidem vltimæ commissionis siue supplicationis cedulæ præsentationem, ac receptionem nobis; & per nos, vt pręmittitur factas, Nos ad venerabilis viri domini N. principalis in pręinsertis commissionibus, ac sententia principaliter nominati instantiam pręfatum N. exaduerso principalem intrusum

ad dicendum, ac excipiendum quicquid verbo, vel in scriptis contra proxime præinsertam commissionem nobis vltimo præsentatam dicere, siue excipere voluerit, necnon ad videndum, & audiendum omnes, ac singulas expensas pro parte dicti Domini N. principalis in prosequutione litis, ac causæ huiusmodi quomodolibet factas, & in quibus idem N. exaduerso principalis sententialiter condemnatus existit taxari, ac moderari, sententiamque præinsertam, & expensarum taxationem huiusmodi exequi, & exequutioni debite demandari, litterasque siue processus exequutoriales in forma solita, & consueta decerni, & concedi, vel dicendum, & causam si quam habent rationabilem, quare præmissa fieri non debeant allegandum per vnum ex dictis Cursoribus citari mandauimus, & fecimus ad certum peremptorium terminum competentem, videlicet ad diem, & horam infrascriptos quibus aduenientibus comparuit in iudicio legitime coram dicto in ciuilibus Locumtenenti prouidus vir N. in Romana Curia causarum, & præfati domini N. principalis procurator, prout de suo procurationis mandato apud acta causæ huiusmodi nobis legitima constat documentis; & eo nomine procuratorio præmissa citatione contra eundem N. exaduerso principalem, siue eius procuratorem in actis relata, & reportata non comparentem, neque aliquid releuanter deducentem, omnes, ac singulas expensas ad summam scutorum sexaginta auri in auro præfatus dominus noster in ciuilibus Locumtenens taxauit, ac moderatus fuit sententiam præinsertam, & expensarum taxationem prædictas exequendus, & debite exequutioni demandandas, litterasque siue processus exequutoriales desuper opportunos in forma solita, ac consueta iuxta vltimo præinsertæ commissionis tenorem decernendas, & concedendas duxit, & decreuit, prout nos sub modificatione infrascripta decernimus, & concedimus per præsentes.

Quæ, omnia, ac singula præmissa, & in eis contenta, Vobis omnibus, & singulis supradictis, quibus præsentes nostræ litteræ diriguntur intimamus, insinuamus, & notificamus, & ad vestram, & cuiuslibet vestrum notitiam deducimus, ac deduci volumus per præsentes. Vosque præsertim viros Ecclesiasticos, & vestrum quęlibet auctoritate prędicta requirimus, ac monemus primo, secundo, & tertio, ac vobis, & vestrum cuilibet in virtute Sanctę obedientię, ac sub infrascriptis pœnis districte pręcipiendo mandamus, quatenus infra sex dierum spatium post pręsentationem, seu notificationem pręsentium, ac requisitionem

nem vobis pro parte dicti N. principalis desuper factam immediate sequent. quorum sex dierum duos pro primo, duos pro secundo, & reliquos duos dies pro tertio, & peremptorio termino ac monitione canonica assignamus eundem dominum N. principalem, vel procuratorem suum in, & ad actualem, realem, & corporalem possessionem dictorum canonicatus, & præbendæ, iuriumque, & pertinentiarum prædictarum ponatis, & inducatis, ac poni, & induci faciatis inductumque manuteneatis, defendatis, & conseruetis amoto exinde dicto N. intruso exaduerso principali, ac intrusis, & intrudendis prædictis, quos nos etiam, & eorum quælibet in quantum possumus amouemus, & per præsentes denunciamus amotos, ipsumque dominum N. principalem, vel dictum procuratorem suum ad præbendam huiusmodi in dicta Eccle ii. in canonicum recipiatis, ac in fratrem, stallumque sibi in Choro, & locum in Capitulo ipsius Ecclesiæ cum plenitudine iuris canonici assignetis, & vt moris est admittatis, ac admitti faciatis, sibique de ipsorum Canonicatus, & præbendæ fructibus, redditibus, prouentibus, iuribus, & obuentionibus vniuersis plenarie, & integre respondeatis, & faciatis quantum in vobis erit ab alijs responderi, & nihilominus vos reddituarij coloni laboratores, fictabiles, decimatores, & alij prædicti de omnibus, & singulis fructibus, redditibus, & prouentibus huiusmodi per vos, vel alterum vestrum occasione laborerij fictorum, & decimationis, aut alias qualitercunque occasione dictorum Canonicatus, & præbendæ dicto N. principali, vel procuratori suo, & nulli alij respondeatis, & persoluatis, ac plenariam, & integram solutionem, ac satisfactionem impendatis. Monemus insuper modo, & forma præmissis, ac sub eisdem infrascriptis pœnis te N. intrusum prædictum, quatenus infra triginta dierum spatium post præsentationem, & requisitionem tibi vigore præsentium pro parte dicti Domini N. principalis desuper fact. immediate sequent. quorum triginta dierum decem pro primo, decem pro secundo, & reliquos decem dies tibi pro tertio, & peremptorio termino, ac monitione canonica assignamus eidem dominum N. principali, vel procuratori suo ad hoc sufficiens mandatum habenti de fructibus per te ex canonicatu, & præbenda à tempore intrusionis illius citra perceptis, alioquin eorum vero valore, ac de summa scutorum sexaginta prædictis ratione expensarum

per dict. Dom. N. principalem in lite, & causa huiusmodi factarum, in quibus vt præfertur condemnatus existis, vna cum alijs scutis sex auri pro expeditione præsentis nostri processus condignam solutionem, ac satisfactionem realiter, & cum effectu impendas, aut interim cum eo super præmissis amicabiliter concordes. Inhibentes propterea modo, ac forma præmissis omnibus, & singulis supradictis, ac generaliter quibuscunque alijs cuiuscunque status, gradus, ordinis, vel conditionis existant ne præfato Domino N. principali, vel procuratori suo quominus possessionem Canonicatus, & præbendæ cum omnibus iuribus, ac pertinentijs supradictis pacifice assequatur sibique de illorum fructibus, redditibus, ac prouentibus, iuribus, & obuentioniqus vniuersis plenarie, & integre respondeatur, ac de dictis præceptis fructibus, & summa scutorum sexaginta condigna satisfactio, ac solutio impendatur, omniaque alia, & singula supra, ac infrascripta suum debitum consequantur effectum impedimentum aliquod præstetis, seu præstent, ac impedientes ipsum dominum N. principalem, vel procuratorem suum in aliquo super præmissis, præbeatis, vel præbeant auxilium, consilium, vel fauorem publice, vel occulte, directe, vel indirecte, quouis quæsito colore, vel ingenio. Quod si forte præmissa omnia, ac singula non adimpleueritis, mandatisque, monitionibus, & inhibitionibus nostris huiusmodi, immo verius Apostolicis non parueritis, seu paruerint cum effectu nos in vos, & ipsos omnes, ac singulos supradictos, qui culpabiles fueritis, siue fuerint in præmissis, ac in contradictores quoslibet, & rebelles, dictisque Canonicis monitionibus præmissis excommunicationis, ac suspensionis à diuinis respectiue sententias ferrimus in his scriptis, vobis vero Reuerendissimo Domino Episcopo N. prædicto dumtaxat excepto, qui ob reuerentiam vestræ Pontificalis dignitatis deferimus in hac parte. Et si forte dictus N. exaduerso principalis, ac forsan alij intrusi, ac intrudendi, cæterique contradictores, & rebelles prędicti mandatis, monitionibus, & requisitionibus nostris, immo verius Apostolicis infra dictos terminos superius expressos parere, & obedire neglexerint, aut recusauerint, sententias, & censuras prædictas in eos, vt præmittitur latas damnabiliter incurrendo ex tunc prędictis subdelegatis nostris sub dicta excommunicationis pœna committimus, & mandamus, quatenus singulis diebus dominicis, & festiuis in suis Ecclesijs, Monasterijs, &

Cap-

Cappellis infra missarum, ac aliarum horarum diuinarum solemnia, ac alias, vbi, quando, & quoties expedierit, ac pro parte dict. d. N. principalis desuper requisiti fuerint, seu alter eorum fuerit requisitus præfatum N. exaduerso principalem, ac intrusos, & intrudendos, cæterosque contradictores, ac rebelles sic excommunicatos publice denuncient, ac ab alijs quantum in ei fuerit denunciari faciant, donec, & quousque à nobis, vel superiori nostro super hoc habuerint in mandatis. Si vero N. exaduerso principalis, ac intrusi, & intrudendi, contradictoresque, & rebelles prædicti dictam excommunicationis sententiam per decem dies, illius denunciationem immediate sequen. pertinaciter substinuerint. Nos ex tunc, quia crescen. contumacia, ac inobedientia, crescere debet & pœna, ne facilitas pœnæ audaciam tribuat delinquen. processus nostros huiusmodi aggrauamus dictis subdelegatis nostris, modo, & forma, præmissis percipientes quatenus singulis diebus dominicis, & festiuis in suis Ecclesijs, Monasterijs, & Cappellis infra missarum, ac aliarum præscriptarum horarum solemnia dictam excommunicationis denunciationem reiterando, ac innouando eundem N. ac intrusos, & intrudendos contradictores, & rebelles, sic vt præmittitur excommunicatos denunciatos nominatim campanis pulsatis, candelis accensis, & demum extinctis, ac in terram proiectis, cruce erecta, & religione induta aquam benedictam aspergendo, ad fugandum dæmones, qui eos detinent, sic ligatos, laqueis suis catenatos orando quod Dominus noster Iesus Christus, ipsos ad catholicam fidem, & Sanctæ Matris Ecclesiæ gremium reducere dignetur, ne eos in talibus peruersitate, & duritia dies eorum finire permittat, cum decantatione responsorij, reluctabunt cœli iniquitatem Iudæ, &c. & Psalmi, Deus laudem eius ne tacueris, &c. cum ante media vita in morte sumus totaliter, & his finitis ad ianuas Ecclesiarum, vna cum clericis, & parochianis accedant, & ad terrorem, vt eo citius ad obedientiam redeant tres lapides rursus domus habitationum suarum proijciant in signum maledictionis æternæ, & etiam post missam, ac in vesperis, alijsque horis canonicis solemniter publicent, & denuncient, ac ab alijs quantum in eis fuerit publicari, & denunciari, ac ab omnibus Christifidelibus arctius euitari faciant donec aliud à nobis, vel superiori nostro receperint in mandatis. Verum si præfati denunciati aggrauationem huiusmodi per alios decem dies illius publication. & dictos decem dies immediate sequent. animis, (quod absit) substi-

nuerint induratis nos ex tunc, quia peruersorum audacia præsumptiua, vt vnica pœna non contenti fortioribus arceantur pœnis, qui suis superioribus obedientiam semper impenderunt processus nostros huiusmodi reaggrauamus supradictis subdelegatis nostris, vt supra mandantes, quatenus dicta auctoritate Apostolica, omnes, & singulos Christifideles vtriusque sexus homines præsertim familiares, & seruitores denunciatorum, & aggrauatorum huiusmodi modo, & forma præmissis moneant, & requirant primo, secundo, tertio, & peremptorio, vt etiam nos requirimus, & monemus eosdem ipsisque, & eorum cuilibet in virtute sanctæ obedientiæ, & sub excommunicationis pœna quatenus infra sex dies à die monitionis huiusmodi ipsis factæ immediate sequen. quos dies ipsis, & eorum cuilibet pro omni dilatione, terminoque peremptorio, ac monitione canonica assignent, prout nos assignamus eisdem à participatione, communione, familiaritate, & seruitio ipsorum denunciatorum, aggrauatorum penitus, & omnino desistant, nec cum eis, vel eorum aliquo seruiendo, loquendo, nec conuersando (præterquam in casibus, & personis, à iure permissis,) participare præsumant, seu aliquis eorum præsumat, & si contrafecerint, Nos in eos, & eorum quemlibet cum dd. denunciatis, ac aggrauatis rebelliter participan. & contrafacien. ex nunc, prout ex tunc dicta sex dierum canonica monitione præmissa excommunicationis sententiam ferimus in scriptis dictisque subdelegatis nostris distincte præcipien. mandantes quatenus singulis diebus dominicis, & festiuis in suis Ecclesijs infra missarum, & aliarum horarum solemnia, ac vbi quando & quoties expediuerit præfatos Christifideles familiares, & seruitores, qui cum dictis denunciatis, & aggrauatis rebelliter participauerint excommunicatos tamdiu publice denuncient, ac ab alijs quantus in eis fuerit publicari, denunciari, & ab omnibus Christifidelibus arctius euitari faciant, donec, & quousque absolutionis beneficium desuper meruerint obtinere. Demum vero si præfati, denunciati, aggrauati, & reaggrauati huiusmodi per alios decem dies ipsius publicationis, & dictos triginta dies immediate sequen. sustinuerint, ac processibus mandatis monitionibus, & inhibitionibus nostris huiusmodi, immo verius Apostolicis non paruerint cum effectu, nos ex tunc, quia mucrone non proficiente Ecclesiastico temporalis saltem gladius non immerito suffragatur auxilium brachij sæcularis duximus inuocandum, ut quos Dei timor à malo non reuocat temporalis saltim coërceat, securitas disciplinæ,

hinc

hinc est, quod vos Potentissimum, & Catholicum Principem Hispaniarum Regem antedictum dicti gladij principalem vibratorem in Domino exhortamur, vosque Dominos Duces, Comites, Marchiones, Barones, eorumque Locatenentes, Iudices, officiales, & alios supradictos iurisdictionem temporalem, & ordinariam per vos, uel alium, seu alios exercen. quibus præsens noster processus dirigitur dicta auctoritate tenore præsentium requirimus; & monemus primo, secundo, tertio, & peremptorie, vobis, & vestrum cuilibet in virtute Sanctæ obedientiæ, & sub excommunicationis pœna districte præcipien. mandamus, quatenus infra sex dierum spatio post supradictos terminos successiue præexpressos, necnon notificationem, & publicationem præsentium vobis, seu alteri vestrum in vestris territorijs iurisdictionibus, & districtibus, ac requisitiones pro parte dicti d. N. principalis desuper factas immediante sequer. quorum sex dierum, duos pro primo, duos pro secundo, & reliquos duos dies vobis; & vestrum cuilibet pro tertio, & peremptorio termino, ac monitione canonica assignamus: Vos omnes, & singuli Domini temporales antedicti (quorum omnium super hoc auxilium brachij sæcularis inuocamus) quoties, & quando pro parte dicti d. N. principalis vigore præsentium super hoc fueritis requisiti in iuris subsidium contra prædictos denunciatos, aggrauatos, & reaggrauatos dicta auctoritate Apostolica per captionem, inuasionem, incarcerationem, & detentionem personarum corporum rerum, & bonorum eorundem insurgatis, ac alios insurgen. faciatis, necnon personas corpora res, ac bona eorum, & cuilibet ipsorum inuadatis, incarceretis, ac infirma, & tuta custodia teneatis, & arrestetis per uos vel alium, seu alios ac quilibet vestrum, qui super hoc requisitus fuerit, inuadat, incarceret, custodiat, detineat, & arrestet, vt libere, ac licite super quibus omnibus, & singulis vobis, & vestrum cuilibet licentiam, ac plenariam potestatem concedimus per præsentes dictos denunciatos, aggrauatos, & reaggrauatos, ita, & taliter astringatis, & compellatis potenter, etiam manu forti, absque tamen graui læsione corporum eorundem, vsque ad integram satisfactionem, & paritionem omnium, & singulorum promissorum, ac donec, & quousque N. detentor, ac intrusi, & intrudendi possessionem dictorum Canonicatus, & præbendæ cum iuribus, & pertinentijs suis prædicto d. N. principali, vel procuratori pro eo vacuam, liberam, & expeditam dimiserit, ac de prædictis perceptis fructibus, & expensis ta-

xatis realiter, & cum effectu satisfecerit necnon ipse N. cæterique contradictores, ac rebelles prædicti ab occupatione, detentione, intrusione, rebellione, contradictione, & impedimentis, ac consilio, auxilio, & fauore prædictis penitus, & omnino destiterint, & ad Sanctæ Matris Ecclesiæ gremium redierint, ac beneficium absolutionis à supradictis censuris à nobis, uel superiori nostro meruerint obtinere. Quod si forte, Vos Serenissime, & Catholice Rex exequutor iustitiæ præsentis nostri processus, & mandatorum nostrorum, immo verius Apostolicorum transgressor, contradictor, vel neglector fueritis, quod tamen, Vestræ Catholicę Maiestatis, vel Regalis celsitudinis, vel Ducalis Serenitatis perfulgide iam dudum per totum orbem diuulgata obedientia suspicari non sinit, proculdubio iusti Iudicis officium offenderetis, & premium, alias pro exequutione iustitiæ vobis à Deo paratum, nihilominus amitteretis licet vos huiusmodi nostris sententijs, & censuris ligari nolumus ob reuerentiam vestræ Realis Maiestatis, vel Regalis celsitudinis, vel Ducalis Serenitatis, non immerito deferen. intuitu tamen iustitiæ, & ob Sanctæ Sedis Apostolicæ, & Sanctissimi D. N. Papæ reuerentiam eandem vestram Regalem Maiestatem, ac regalem Celsitudinem, vel Ducalem Serenitatem ad prædictam exequutionem efficaciter adimplendum, & generaliter dicti subdelegati nostri, omnia, & singula nobis in hac parte commissa plenarie exequantur iuxta traditam nobis formam præinserto commissionis, ita quod ipsi subdelegati nostri, vel quicunque alij nihil in præiudicium dicti d. N. principalis ualeat attentare, neque in processibus per nos habitis, & sententijs per nos latis absoluendo, vel suspendendo aliquid immutare. In cæteris autem quæ eidem N. principali nocere possent super premissis in aliquo, seu obesse ipsis, & quibuscunque alijs potestatem omnimodam denegamus, & si contingat nos super præmissis in aliquo procedere, de quo nobis potestatem plenariam reseruamus, non intendimus propterea commissionem nostram huiusmodi in aliquo reuocare, nisi de reuocatione ipsa in litteris nostris specialem, & expressam fecerimus mentionem. Præsentes quoque litteras, siue hunc nostrum processu exequutorialem volumus d. N. principalem, vel procuratorem suum remanere, & non per vos, aut aliquem vestrum contra ipsorum voluntate detineri. Contrarium vero facientes prędictis nostris censuris prędicta canonica monitione premissa, ipso facto volumus subiacere, mandamus tamen copiam fieri de præmissis eam petentibus, sumpti-

ptibus tamen, & expensis eorum petentium. Absolutionem vero. In quorum fidem &c. Datum Romę, etc.

Monitorium in curia pro præstatione alimentorum.

DE mandato, etc. & ad instantiam d. A. filij legitimi, & naturalis Magnifici domini B. asserentis cum omnibus, quibus decuit honore, & reuerentia, ac filiali affectione erga dictum eius patrem gessisse, nec aliquod ingratitudinis vitium in eum commisisse, ita vt tanquam filio ingrato alimen ex vtroque iure debita licite denegari potuerint, neque possint, nihilominus dictus eius pater nullis precedentibus legitimis causis contra omne iuris, & ęquitatis debitum ab eius pręsentia, & patria potestate, ac paterna domo de facto expulsit, ac debita alimenta ei denegauit, ac denegat in maximum eiusdem dict. instantis damnum, ac proprię vitę periculum. Quare moneatur prędictus dominus B. quatenus infra triduum proximum, sub mille ducat. &c. pęnis debeat eidem instanti dicta alimenta, tam pro pręterito, quam etiam futuris temporibus debita, ac deben. arbitrio Iudicis, & ex eius officio taxan. ac moderan. realiter, & cum effectu subministrasse, ac persoluisse, & debitam solutionem de eis impendisse, & impendere, & si senserit se, etc.

Et licet in hoc articulo alimentorum plura scribere potuerimus iuxta dispositionem capit. cum haberet, de eo, qui dux. in ma. tamen hęc duo tantum circa modum procedendi breuiter referam, alterum scilicet, quod omisso præscripto monitorio, sed per viam simplicis citationis, ac summarie, & exequutiue sine eo, seu libelli porrectione nullis terminis substantialibus seruatis valide procedi potest, & in hoc attestando credo non errare fretus authoritate Gui. de Suza. in lib. de alimentis, C. de transactionibus. Secus tamen dicendum arbitror si lis ageretur de alimentis pręteritis, vt ibi ad quem in facti contingentia recurre. Alterum vero quod filius ob paternam reuerentiam ante inchoationem Iudicij petat, & obtineat à Iudice veniam litem agendi contra parentes eius, quæ & parte non citata concedi debet, vt satis diffuse habetur per Roland. à Valle in consil. 18. numero 1. 2. & 3. secundo volumine.

Aliud

Aliud vigore remedij l. Aquiliæ.

DE mandato, &c. ac ad instantiam D. A. quærelanter asserentis, quod B. nescitur, qua de causa motus propria auctoritate, & de facto ausus fuit ingredi possessionem ipsius A. positam &c. & ex ea dolose incisit, seu incidere fecit, plures arbores etiam fructiferos valoris scut. 100. & vltra in maximum eiusdem d. A. instantis damnum, & præiudicium, & dictæ eius possessionis detrimentum. Quare pro illius indemnitate moneatur prædictus B. exaduerso principalis quatenus infra triduum proximum, sub &c. pænis debeat dictum damnum, vt supra factum, & in processu causæ liquidan. realiter, & cum effectu emendasse, & pro illius emendatione dictam summam scutor. 200. pro dicto damno passo realiter, & cum effectu eidem instan. persoluisse, & exbursasse ad quorum solutionem faciendam dicitur ipsum licite cogi, & compelli debere, tam ex remedio l. Aquiliæ, quam ex quocunque alio iuris remedio in processu causæ deducendo, & si senserit se, etc. compareat etc. alioquin etc.

Aliud discussionis bonorum.

DE mandato, etc. ac ad instantiam Magnif. D. A. creditoris B. in notabili summa pecuniarum in processu causæ, ac causarum huiusmodi suis loco, & tempore deducen., & specifican. asserentis ad eius notitiam deuenisse eundem B. statum suum in deterius mutauisse, & se ab Vrbe absentasse, timeatque interim illius bona ab alijs illius assertis creditoribus dissipari, & dilapidari, illaque in fraudem, & præiudicium ipsius instan. priora, & potiora iura in eis haben. alienari. Ideo tenore præsentium moneatur dd. N. & N. omnesq; alij asserti creditores, seu detentores bonorum dicti B. in exequutione præsentium nominandi, & cognominandi quatenus infra triduum proximum, sub etc. pœnis debeant, & quilibet ipsorum debeat desistere à quibuscunque molestationibus, & iactationibus illatis, ac præstitis, & in futurum inferendis, & præstandis in, & super bonis dicti B. ab eis, & quolibet ipsorum quouis asserto titulo quæsita fuerint illa realiter, & cum effectu restituisse, & ab vlteriori illorum occupatione, & detentatione cessasse, & sese abstinuisse, attento quod fuit coram eodem A. C. comparitum, & allegatum eidem instanti in, & super dictis bonis priora, & potiora iura competijsse, & competere, & cæteris alijs creditoribus dicti B. in eis præferen. & anteponen. fore, & esse, & donec de iuribus creditorum illorum prioritate, ac potioritate discutiatur, interim

rim illa distrahi, nec alienari a quoquam iure non potuisse, neque posse, & quatenus alienata fuerint, tam ex remedio reuocation. alienation. fact. in fraudem creditorum, quam ex alio quocunque iuris remedio talem alienationem reuocandam, & rescinden. fore, ac esse, & interim debeant de illorum, & cuiusque eorum credito, & iuribus infradictum terminum coram eodem A. C. docuisse cum inhibitione, ne sub eisdem pœnis audeant præmissorum causa alibi, quam coram eodem A.C. instantem molestare, neque in iudicium trahere, quod si secus, &c. & si senserint se, &c. compareant, &c. alioquin, &c.

Formula obligationis Cameralis, quæ nunc est in vsu.

PRo quibus omnibus, ac singulis præmissis firmiter tenendis, & inuiolabiliter obseruandis idem A. debitor se ipsum, suosque hęredes, ac successores quoscunque, ac bona sua, & suorum quæcunque præsentia, & futura in ampliori forma cameræ Apostolicæ obligauit, & hypothecauit, necnon curiæ causarum Cameræ Aostolicæ, eiusque Camerarij, Vicecamerari, Auditoris, Viceauditorris Regentis, Locumtenentis, & Commissarij, ac omnium, & singularum aliarum Curiarum Ecclesiasticarum, ac sæcularium vbilibet constitutarum iurisdictionibus, & coertionibus, compulsionibus, iuribus, rigoribus, stylis, & meris examinibus supposuit, & submisit. Per quas quidem curias, & earum quomodolibet insolidum, tam coniunctim, quam diuisim voluit, & expresse consensit se, ac suos prædictos posse realiter, ac personaliter cogi, compelli, constringi, excomunicari, aggrauari, reaggrauari, & ad brachium sæculare deponi, arrestari capi, carcerari, & detineri vno, & eodem tempore, vel diuersis temporibus & per diuersorum temporum interualla, vsque ad plenariam, & integram præmissorum obseruationem, ac omnium, & singulorum damnorum expensarum, & interesse huiusmodi occasione faciendorum, & substinendorum refectionem, ita tamen quod exequutio vnius curiæ exequutionem alterius non impediat, nec retardet iure dicente, quod vbi iudicium ceptum est ibidem finem accipere debet, & qualibet alia iuris, & facti exceptione in contrarium faciente non obstante, ita quod vna via electa, altera non sit exclusa, renunciauitque omni, & cuilibet exceptioni doli, mali, uis metus, fraudis, læsionis, & machinationis non numeratę pecunię, speique futurę receptionis, & numerationis præsentis contractus non sic, vt pręmittitur facti, & celebrati, & aliter aut plus, vel minus fuisse factum,

ctum, vel dictum quam recitatum, & è contra. Renunciauitque insuper omni, & cuicunque appellationi, reclamationi, & recursui per eum contra præmissa, ac illorum quodlibet quouis prætextu, & causa etiam enormissimæ læsionis, vel alias quomodolibet, coram quocunque Iudice, magistratu, vel tribunali forsan interponendæ, & introducendæ, necnon omnibus, & singulis alijs exceptionibus, legibus, & legum auxilijs, quibus mediantibus se contra præmissa, vel eorum aliquod defendere, ac tueri, & per quas præsentis instrumenti vis & effectus, seu exequutio suspendi, impediri, retardari, vel alias quomodolibet differri posset. Quinimo appellatione, reclamatione, & recursu huiusmodi, vt supra interponendis, ac introducendis, cæterisque omnibus exceptionibus non obstantibus hoc instrumentum, & omnia in eo contenta, in primis, & ante omnia debitum suum consequatur effectum, ac debitæ exequutioni penitus demandentur, ita & taliter, quod appellatio huiusmodi, aliæq; exceptiones eidem A. quo ad effectum suspensiuum minime suffragari valeant, me notario tanquam publica, & authentica persona pro absen. ac omnibus & singulis quorum interest, intererit, aut interesse poterit in futurum stipulante, & sic tactis scripturis ad Sacrosancta Dei Euangelia in manibus mei notarij iurauit. Super quibus &c.

Aduerte quod ibi nihil dicitur de procuratorum constitutione de qua in antiqua formula, quia iam ea à multis annis citra recessit ab aula ex rationibus, de quibus in cap. 9. lib. 3.

Aduerte etiam, quod licet in supradicta obligationis formula dicatur, quod scilicet debitor voluit, ac consensit posse excommunicari, aggrauari, & reaggrauari, &c. non propterea contra eum immediate proceditur ad fulminationem censurarum, sed cum grano salis, vt puta in iuris subsidium, ac si & quatenus contra eum realis, nec personalis exequutio facile fieri non possit, iuxta formam Concilij Tridentini, & reformation. Pij V. de quibus supra meminimus.

Et licet ab aliquibus superflua, seu dubitabilis reddi posse videatur extensio præscriptæ clausulæ me notario præsente, & pro absente tanquam publica, & authentica persona legitime stipulante pro omnibus, & singulis quorum interest, & cætera, prout in ea cum in antiqua formula cameræ apposita videatur post clausulam ratihabitionis procuratorum, qui tunc ibi antiquitus constitui solebant, & consequenter ibidem adaptari. Qua quidem procuratorum constitution. nunc ex præmissis cessante, ac illius extensio quoque cessare videatur tamen quia re huiusmodi non

semel

semel controuersa visum fuit notarijs insimul congregatis indifferenter eam modo præmisso extenden. fore, vt in eorum duplicatis resolutionibus, de quibus in eorum veteri libro rubeo, folio 3. & 168. & iuxta illorum resolutionem dd. de Rota dixerunt, vigore præscriptæ clausulæ, & contractus, dandam esse exequutionem interesse habentibus, vt in vna Romana releuationis indemnitatis pro dd. de Incoronatis, & Massimis contra d. Tiberium Vellium die 27. Octobris 1603. coram Illustrissimo D. Cardinali Seraphino tunc Rotæ Auditore.

Formulam autem inuentarij Bald. de Perusio habes in formulario instrumentorum, ideo hic superflue apponendam esse censui cum in facti contingentia ibi recurrere poteris.

Has habes infrascriptas alias expeditionum formulas sumptas ex antiquo Romano formulario quas alijs impeditus negocijs in moderniorem vsum in hoc meo libello potius mihi laborioso, quam lucroso redigere non valui, tu igitur in facti contingentia ad eas recurre, illasque singulatim iuxta tuam prudentiam semper in eis forma Sacrosancti Concilij Tridentini seruata accomoda mutandis mutatis, ac singula singulis congrue referendo, & debite adaptando, &c.

ABSOLVTIO EXCOMMVNICATIONIS ab Auditore Cameræ.

Ioannes BAPTISTA CICADA, Dei, & Apostolicæ Sedis gratia, Episcopus Albinganen. Sanctissimi Domini nostri Papæ, eiusque Camerari: Necnon Curiæ causarum Cameræ Apostolicæ Generalis Auditor: Romanæque curiæ Iudex ordinarius, &c. specialiter deputatus. VNIVERSIS, & singulis Dominis Abbatibus, per Ciuitat. & diœc. N. illique vel illis, ad quem, vel ad quos, præsentes nostræ litteræ peruenerint: Salutem in Domino, & præsentibus fidem indubiam adhibere, nostrisque huiusmodi, & dictæ curiæ firmiter obedire mandatis. Noueritis, quod nos, die, & hora infrascriptis, iuxta ritum, & formam Sanctæ Matris Ecclesiæ absoluimus: & eiusdem Sanctæ Matris Ecclesiæ vnitati, & Ecclesiasticorum Sacramentorum participatione, ac communioni fidelium resti-

restituimus. N. N. diœc. propterea coram nobis personaliter constitutum, & id flexis genibus humiliter petentem, à quadam excommunicationis sententia, ad instan. N. ob non solutionem certæ pecuniarum summæ, per nos, auctoritate dictæ curiæ, alias in eum lata, & promulgata, ex eo quia idem N. propterea personaliter coram nobis constitutus, ad hoc suum liberalem præstitit consensum pariter, & assensum: & idem N. de stando iuri, ac parendo nostris, & Sanctæ Matris Ecclesiæ mandatis, in nostris manibus, tactis per eum corporaliter scripturis Sacrosanctis, solitum præstitit iuramentum cum reincidentia, tamen in eandem excommunicationis sententiam, ipso facto, in euentum in quem dictus N. eidem N. de pecuniarum summa, ob cuius non solutionem excommunicatus. ac vt talis declaratus extitit, hinc ad duos menses proxime futuros, à die dat. præsentium inantea computan. plenarie, & integre non satisfecerit. Quapropter vobis, & vestrum cuilibet, tenore præsentium, damus districte in mandatis: quatenus ipsum N. sic absolutum modo præmisso, in vestris Ecclesijs, Monasterijs, & Capellis, dum & quoties expedierit, & requisitio desuper facta fuerit, publice nuncietis, ac faciatis ab alijs nunciari. In quorum testimonium, præsentes litteras exinde fieri, sigillique dictæ Curiç causarum Camerç Apostolicç, quo vtimur, iussimus, & fecimus appensione communiri. Datum &c.

Commissio absolutionis ab eodem Auditore Cameræ.

Ioannes BAPTISTA, &c. Venerabilibus viris Dominis N. & N. &c. & eorum cuilibet insolidum: Salutem in Domino. Discretioni vestræ, & cuilibet vestrum, tenore prçsentium committimus, ac in virtute sanctæ obedientiæ districte percipien. mandamus: quatenus statim visis, & receptis præsentibus, & postquam pro parte honorabilium virorum dominorum N. & N. fueritis requisiti, seu alter vestrum fuerit super hoc requisitus: eosdem N. & N. à quadam excomunicationis sententia, in eos, & eorum quemlibet, ob non solutionem certarum pecuniarum, in quibus honorabilibus viris N. & N. efficaciter obligatur, ad instantiam dictorum N. & N. creditorum, per nos, auctoritate dictæ curiæ lata, & promulgata, si id humiliter petierint, ac de stando, & parendo nostris, & vestris, ac Sanctæ Matris Ecclesiæ mandatis, in vestris manibus, tactis per eos, & eorum quemlibet, corporaliter scripturis Sacrosanctis, ad Sancta Dei Euangelia, solitum præstiterint iuramentum: ac

honorabiles viri N. & N. N. dioec. aut aliquis eorum, suum liberalem pręstiterit consensum pariter, & assensum, hac vice dumtaxat, auctoritate nostra, & dictę curiæ absoluatis, & communioni fidelium, ac participationi Ecclesiasticorum Sacramentorum, sanctęque Matris Ecclesiæ vnitati, restituatis, iniunctæ sibi pro modo culpæ pœnitentia salutari: Ipsosque sic absolutos, & restitutos publice nuncietis, & faciatis ab alijs in vestris Ecclesijs, Monasteriis, Cappellis, & locis publicis, vbi, quando, & quoties expediens fuerit, publice nunciari, & super absolutione, & restitutione huiusmodi, vestras litteras authenticas, aut instrumentum publicum, si illas, vel illud petierint, & habere voluerint, in fidem, & testimonium præmissorum, dando, & concedendo. In cuius rei testimonium, præsentes litteras exinde fieri, & per notarium publicum nostrumque, & dictæ curiæ scribam infrascriptum, subscribi, & publicari, mandauimus: Sigilique dictæ curię, quo vtimur iussimus, & fecimus appensione communiri. Datum &c.

Absolutio ad cautelam breuis, per Auditorem Cameræ.

Ioannes BAPTISTA &c. Vniuersis, & singulis, &c. Noueritis, quod cum alias honorabilis vir N. mercator Florentin. Roman. Cur. sequens, pro se & N. & N. socijs mercatoribus Roman. Cur. sequen. Reuerendum Patrem Dominum N. ab omnibus obligationibus sibi, & dictis suis mercatoribus, per eundem R. P. vsque ad diem N. mensis N. anni, &c. liberasset, atque quitasset: ipse R. P. dubitans occasione præmissarum obligationum, in aliquam excommunicationis sententiam, incidisse: Cum piarum mentium sit culpam timere, vbi culpa non reperitur: Ipsum, ab excomunicationis sententia, ad cautelam absolui, per nos, debita cum instantia postulauit. Nos tunc N. Auditor præfatus, attenden. requisitionem huiusmodi fore iustam, & consonam rationi: De consensu præfati N. mercatoris, & dictorum sociorum mercatorum, pariter, & assensu: dictum R. P. coram nobis genibus flexis constitutum, & absolutionem humiliter petentem: ab omnibus, & singulis excommunicationis, sententijs, in cum occasione præmissorum forsan latis, ad cautelam absoluendum: Ipsumque communioni fidelium, ac Sacramentorum Ecclesiasticorum participationi, & Sanctę Matris Ecclesiæ vnitati, restituendum duximus, & absoluimus, ac restituimus per præsentes. In cuius etc.

In-

Inhibitio Auditoris Cameræ, ad Senatorem in Curia facta.

Ioannes BAPTISTA CICADA, &c. vt supra in absolutione, ab Auditore Cameræ, vsque Generalis Auditor. Vide etiam sub littera curialitatis. Magnifico, & Illustri viro D. Almę Vrbis Senatori, pro tempore existenti: eiusque, & Curiæ Capitolij Locumtenen. Collateralibus, Iudicibus, Executoribus, Marescallis, officiali, seu officialibus extraordinarijs: ac omnibus, & singulis alijs officialibus eiusdem vrbis, præsentibus, & futuris, & eorum cuilibet insolidum, ad quem, vel ad quos, præsentes nostrę litteræ peruenerint, seu pręsentatę fuerint: Salutem in domino, & præsentibus fidem indubiam adhibere: ac nostris huiusmodi, immo verius Apostolicis, firmiter obedire mandatis. Quoniam ex fidedignorum recepimus testimonio, venerabilem, & discretum virum dominum Alexandrum Peregrinum clericum Comen. Cortesanum, ac Roman. Cur. sequentem, & in eadem, lites geren. & haben. fore, & esse. Eapropter, nostræ iurisdictioni subiectum: nosque de suis causis, tam criminalibus, quam ciuilibus, agnoscere habeamus. Idcirco vobis omnibus, & singulis supradictis, & vestrum cuilibet, in virtute sanctæ obedientiæ, & sub excommunicationis pœna, (quam in vos, & vestrum quemlibet, huiusmodi vestræ inhibitioni contrauenientem, ipso facto, ferimus in his scriptis) tenore præsentium inhibemus: ne vos, aut aliquis vestrum, contra dictum Alexandrum procedere, aut ipsum alias, tam in persona, quam rebus, & bonis suis, quomodolibet molestare, vexare, aut perturbare præsumatis, seu aliquis vestrum præsumat, in nostrę iurisdictionis immo uerius Apostolicæ Sedis, vilipendium, & contemptum: Sed ipsum Alexandrum in omnibus suis causis, contra eum, & pro eo, motis, & mouendis, ad nos, tanquam eius iudicem ordinarium, & competen. remittere curetis, cum parati simus, tam nostro ex officio, quam ad cuiuscunque instan. & de eo conqueren. iustitiæ ministrare complementum: alioquin, contra vos, & quemlibet vestrum, in hac parte rebelles, ad dictæ excommunicationis sententię declarationem, ac ad alia grauiora procedemus, vestra, & cuiuslibet vestrum rebellione id exigente. In cuius rei testimonium, præsentes nostras litteras exinde fieri, & nostri sigilli, quo vtimur, iussimus, & fecimus impressione communiri. Datum Romę in domo solitę nostræ residen. Sub Anno, &c. M. D. XLVI. Indictione quarta, Die vero N. mensis Maij. Pontificatus Sanctiss. &c. Pauli, &c. Papę Tertij, Anno duodecimo. Pręsentibus ibidem honorabilibus, & di-

& discretis viris, dominis Marco Antonio Oliuerio, laico Nepesium. diœc. & Ioanne Sauarino clerico Lugdunen. diœc. Testibus &c.

Instrumentum petitionis Apostolorum.

In nomine Domini, Amen, &c. Constitutus prouidus vir, magister N. in Roman. Cur. causarum, & venerabilium virorum dominorum, Præpositi, Decani, & Capituli ecclesiæ N. procurator, prout de suę procurationis mandato, legitima. extitit, facta fides, & eo nomine procuratorio, dixit, & asseruit, quod cum alias, ipse in causa, coram præfato domino N. Auditore, inter dictos N. principales suos, & quendam N. assertum laicum aduersarium, de, & super nonnullis decimis, in prima instan. pendente. Nonnullos articulos, seu materias articulatas admissibiles, & releuantes, & parti suę vtiles, iudicialiter exhibuisse, & pro illorum admissione, ac testium desuper receptione, institissent: fuerunt eędem materię per pręfatum dominum Auditorem, tanquam impertinentes, saltem tacite, reiectę: A qua quidem reiectione, & admissionis denegatione, cum ad Sedem Apostolicam appellassent, & dictus d. Auditor, terminum iuris, super huiusmodi appellatione, Apostolos petendi sibi pręfixisset, & iam momentum eiusdem termini instet: Idcirco intendens dictæ suę appellationi, tanquam iustę interpositę: Apostolos, tales quales de iure habere debeat, sibi dari, & concedi, per præfatum dominum Auditorem, debita cum instan. postulauit. Quiquidem dominus Auditor, certificatus de instanti momento ad petendum Apostolos, pręfato magistro N. procuratori, pręsenti, instanti, & Apostolos petenti, respondit in hęc verba, vel eis saltem in effectu similia, &c. vt supra.

DE CITATIONE.

Citatio cum inhibitione inserta extra Romanam Curiam.

Fabius ACCOROMBONVS, Vtriusque Iuris Doctor, Sanctiss. Domini nostri Papę Cappellanus, & ipsius Sacri Palatij Apostolici, Causarum, causęque, & causis, ac partibus infrascriptis, ab eodem domino nostro Papa, Auditor specialiter deputatus. Vel sic. PETRVS Vuorstius Dei, & Apostolicę Sedis gratia, Episcopus Aquen. vnius, ex Sa-

cri Palatij Apostolici causarum Auditoribus Locumtenens, causæque, & causis, ac partibus infrascriptis à Sanctiss. domino nostro Papa, Iudex specialiter deputatus. Vel sic. Sebastianus Piguinus, Vtriusque Iuris Doctor Sanctiss. D. nostri Papę Cappellanus, & ipsius Sacri Palatij Apostolici; causarum Auditor, causęque, & causis, ac partibus infrascriptis, in locum bon. me. domini nostri eiusdem Palatij Apostolici, dum vixit, Coauditoris nostri: certæ generalis nobis desuper factæ, & præsentatę commissionis vigore subrogatus, specialiter deputatus. Vel sic. Ioannes Mohedanus, Dei, & Apostolicæ Sedis gratia, Episcopus Rauellen. Iudex, & Commissarius, causarum, causæque, & causis, ac partibus infrascriptis, à Sanctiss. domino nostro Papa specialiter deputatus. Vel sic. Hieronymus, miseratione diuina, tituli Sancti Clementis Presbyter, Cardinalis Ghinuccius vulgariter nuncupatur; Iudex, & Commissarius causarum, causæque, & causis, &c. vt in proxima. VNIVERSIS, & singulis dominis, Abbatibus, Prioribus, Præpositis, Decanis, Archidiaconis, Scholasticis, Cantoribus, Custodibus, Thesaurarijs, Succentoribus, Sacristis, tam Cathedralium etiam metropolitan. quam collegiatarum, Canonicis, Parochialiumque Ecclesiarum Rectoribus, seu Locatenen. eorundem, Plebanis, Viceplebanis, Cappellanis, Curatis, & non curatis, Vicarijs perpetuis, Altaristis, cæterisque presbyteris, clericis, notarijs, & Tabellionibus publicis, quibuscunque per ciuitatem, vel diœcef. N. ac alias vbilibet constitutis, & eorum cuilibet insolidum, ac illi, vel illis, ad quem, vel ad quos, præsentes nostræ litterę peruenerint: Salutem in domino, nostris huiusmodi, immo verius Apostolicis firmiter obedire mandatis. Noueritis, quod nuper Sanctiss. in Christo P. & D. N. D. Paulus, diuina prouidentia Papa III. quandam commissionis, siue supplicationis cedulam, nobis, per certum suum cursorem, præsentari fecit, quam nos, cum ea qua decuit reuerentia, recipimus, huiusmodi sub tenore. Dignetur &c. in fine vero dictę commissionis, siue supplicationis cedulæ, scripta erant, de alterius manus, littera superiori, litterę ipsius cedulæ, penitus, & omnino dissimili, & diuersa hæc verba, videlicet. De mandato domini nostri Papæ, &c. ponatur tota signatura. In extremitate vero marginis inferioris eiusdem commissionis, siue supplicationis cedulæ: scripta erant, de, alienæ manus, littera, superioribus litteris ipsius cedulæ, etiam penitus dissimili, & diuersa hæc verba, videlicet domini nostri Papę. P. P. Cardin. Parisius. Post cuius quidem commissionis, siue supplicationis cedulæ

præ-

præſentationem, & receptionem nobis, & per nos, vt præmittitur, factas, fuimus per honorabilem virum dominum N. principalem, in præinſerta nobis facta, & præſentata commiſſione, principaliter nominatum, coram nobis, perſonaliter conſtitutum, debita cum inſtan. requiſiti. Vel ſic: fuimus per prouidum virum magiſtrum N. in Roman. Cur. cauſarum, & honorabilis viri N. principalis, in præinſerta nobis facta, & præſentata commiſſione, principaliter nominati, procuratorem aſſertum, (prout de ſuæ procurationis mandato, legitimam promiſit facere fidem) debita cum inſtan. requiſiti. Vel ſic: fuimus pro parte honorabilis viri, domini N. principalis, in præinſerta commiſſione nobis, vt præmittitur, facta, & præſentata, principaliter nominati, debita cum inſtan. requiſiti: quatenus ſibi citationem legitimam, vna cum inhibitione inſerta, extra Roman. Cur. & ad partes, contra, & aduerſus quendam N. exaduerſo principalem, in eadem nobis facta, & præſentata commiſſione, exaduerſo principaliter nominatum: omneſque alios, & ſingulos, ſua communiter, vel diuiſim intereſſe putan. & in exequutione citationis huiuſmodi, nominandos, iuxta, & ſecundum, dictę nobis factæ, & præſentatæ commiſſionis, vim, formam, & tenorem: in forma ſolita, & conſueta, decernere, & concedere dignaremur. Nos igitur N. Auditor præfatus, attenden. requiſitionem huiuſmodi fore iuſtam, & conſonam rationi, volentemque in cauſa, & cauſis huiuſmodi, & inter partes, in dicta commiſſione contentas, rite, & legitime procedere, ac partibus ipſis, dante domino, iuſtitiam miniſtrare, vt tenemur. Idcirco, auctoritate Apoſtolica nobis commiſſa, & qua fungimur in hac parte: Vos omnes, & ſingulos ſupradictos, & veſtrum quemlibet inſolidum, tenore præſentium, requirimus, & monemus, primo, ſecundo, tertio, & peremptorio. Vobiſque nihilominus, & veſtrum cuilibet in virtute Sanctæ obedientiæ, & ſub excommunicationis pœna, quam in veſtrum quemlibet, canonica monitione pręmiſſa (ſi ea, quæ vobis in hac parte committimus, et mandamus, neglexeritis, ſeu diſtuleritis contumaciter adimplere) ferimus in his ſcriptis, diſtricte præcipiendo mandantes: quatenus infra ſex dierum ſpatium, poſt præſentationem, ſeu notificationem præſentium, vobis, ſeu alteri veſtrum, factas: Et poſtquam pro parte dicti domini N. principalis, ſuper hoc, vigore præſentium fueritis requiſiti, ſeu alter veſtrum fuerit requiſitus immediate ſequent. Quorum ſex dierum, duos pro primo, duos pro ſecundo: & reliquos duos dies, vobis vniuerſis, & ſingulis ſupradictis, & veſtrum

 cui-

cuilibet, pro tertio, & peremptorio termino, ac monitione canonica, assignamus. Ita tamen, quod in his exequendis, vnus vestrum alterum non expectet: nec vnus pro alio, seu super alium se excuset: præfatum N. exaduerso principalem, omnesque alios & singulos, sua communiter, vel diuisim interesse putan. & in exequutione præsentium nostrarum litterarum, nominandos: in eorum proprijs personis, si ipsorum præsentias commode habere poteritis: Alioquin in hospitijs habitationum suarum, si ad ea vobis tutus pateat accessus, & in parochiali Ecclesia N. N. diœces. Sin autem in cathedrali N. & dicta parochiali N. necnon parochiali, seu parochialibus, sub qua, vel sub quibus degunt, & morantur, alijsue Ecclesijs, & locis publicis quibuscunque: de quibus, ac vbi, dum ibidem populi multitudo ad diuina audien. conuenerit, aut alias, legitime congregata fuerit, ex parte nostra, immo verius Apostolica auctoritate, alta, & intelligibili voce, peremptorie citare curetis. Ita tamen, quod verisimile sit, citationem nostram huiusmodi, ad ipsorum citandorum, notitiam, indubitatam deuenire, ne de præmissis, vel infrascriptis, ignorantiam aliquam ostendere valeant, seu etiam quomodolibet allegare: quos nos etiam, & eorum quemlibet tenore præsentium, sic citamus: quatenus. quadraginta die post citationem vestram huiusmodi, per vos, seu alterum vestrum, eis factam, immediate sequen. si dies ipsa quadraginta iuridica fuerit, & nos, vel alter forsan loco nostri, subrogandus Auditor.

Vel sic. si citatio est decreta per subrogatum. Et nos, vel dictus N. Coauditor noster, seu alter forsan interim subrogandus Auditor, ad iura redden. & causas audien. pro tribunali sederimus, vel sederit: Alioquin proxima die iuridica immediate sequen. qua nos, vel eundem subrogandum Auditorem præfatum, Romæ, vel alibi, vbi tunc Dominus noster Papa, cum sua Ro.cu. residebit, in Palatio causarum Apostolico, mane hora audientiæ causarum consueta. Vel sic: in nostræ habitationis domo, hora vesperarũ &, audientiæ causarum more commissariorum consueta, ad iura reddendum, & causas audiendum, pro tribunali sedere contigerit: compareant in iudicio legitime coram nobis, vel dicto Domino N. Coauditore nostro, seu subrogando Auditore prædicto, per se, vel procuratorem, seu procuratores, suum vel suos, idoneum vel idoneos, ad causam, & causas huiusmodi sufficienter instructum, seu instructos, cum omnibus, & singulis actis, actitatis, litteris, scripturis, instrumentis, processibus, priuilegijs, alijsque iuribus, & munimentis, causam, & causas huiusmodi tangentibus, seu eam, & eas quomodolibet concernen-

nentibus: præfato Domino N. principali, seu eius procuratori legitimo, de & super omnibus, & singulis, in supradicta nobis facta, & præsentata commissione contentis, de iustitia responsuri: ac in causa, & causis huiusmodi, ad omnes, & singulos actus, & terminos, gradatim, & successiue, etiam vsque ad diffinitiuā sententiam inclusiue, debitis, & consuetis terminis, & dilationibus præcedentibus, vt moris est, processuri, & procedi visuri, aliasque dicturi, facturi, allegaturi, audituri, & recepturi, quicquid iustitia suadebit, & ordo dictauerit rationis. Certifican. nihilominus, eosdem sic citatos, quod siue in dicto citation. termino, vt præmissum est, comparuerint, siue non. Nos nihilominus, vel dictus Dominus N. Coauditor noster, seu subrogandus Auditor præfatus, ad partis comparen. & causam, seu causas huiusmodi prosequi curantis, instan. ad præmissa omnia, & singula, ac alias, prout iustum fuerit, procedemus, seu procedet, iustitia median. dictorum citatorum contumacia, seu absentia in aliquo non obstante. Et insuper attendēn. quod lite, & causa, seu causis huiusmodi, sic, vt præmittitur coram nobis, in Rom. Cur. indecisis pendentibus, nihil sit in partibus innouandum per quæcunque, seu attentandum. Idcirco vobis omnibus, & singulis supradictis, quibus præsentes nostræ litteræ diriguntur, & cuilibet vestrum: auctoritate Apostolica, supradicto modo, & forma præmissis, tenore præsentium, committimus, & mandamus: quatenus post legitimam, dictæ citationis, execqutionem, Reuerendiss. in Christo Patri, & domino, domino, Dei, & Apostolicæ Sedis gratia, Episcopo N. eiusque in spiritualibus, & temporalibus Vicario, seu Officiali generali. Vel sic, si est pro Episcopo, vel contra Episcopum. Reuerendissimis, & Reuerendis in Christo patribus, & dominis quorumcunque locorum ordinarijs, eorumque, & cuiuslibet ipsorum in spiritualibus, & temporalibus Vicarijs, seu Officialibus generalibus: Cæterisque Officialibus, Iudicibus, Commissarijs, delegatis, subdelegatis ordinarijs, & extraordinarijs quibuscunque per ciuitatem, & diœces. N. prædictas, & alias vbilibet, constitutis. Et præsertim N. exaduerso principali supradicto, omnibusque alijs, & singulis, quorum interest, intererit, interesse poterit quomodolibet in futurum, quibuscunq; nominibus censeantur, & quacunq; præfulgeant dignitate, de quibus pro parte antedicti Domini N. principalis, vigore præsentium, super hoc fueritis requisiti, seu alter vestrum fuerit requisitus, inhibeatis, quibus nos etiam, & eorum cuilibet tenore præsentium, inhibemus: ne ipsi, seu eorum alter, in causa, & causis huiusmodi, per se, vel alium, seu

alios, publice, & occulte, directe, vel indirecte quouis quæsito colore, vel ingenio, in ditispendentiæ, & iurisdictionis nostræ, immo verius Apostolicæ Sedis, vilipendium, & contemptum, dictique domini N. principalis; iurisque sui, præiudicium, & grauamen, lite, & causa, seu causis huiusmodi, coram nobis indecisis penden. quicquam innouare, seu attentare præsumant, seu præsumat: Quod si secus factum fuerit, totum id reuocare, & in statum pristinum reducere curabimus, iustitia median. Diem vero, seu dies citationis, & inhibitionis vestrarum huiusmodi, atque formam, & quicquid in præmissis feceritis, seu alter vestrum duxerit facien. nobis per vestras litteras patentes, aut instrumentum publicum, harum seriem, seu designationem in se continen. siue continens, remissis præsentibus quantocicius poteritis, fideliter intimare curetis. Absolutionem vero omnium, & singulorum, qui præfatam nostram excommunicationis sententiam incurrerint, siue incurrerit quoquomodo: nobis vel superiori nostro tantummodo, reseruamus. In quorum omnium, & singulorum fidem, & testimonium præmissorum: præsens publicum instrumentum, huiusmodi nostras citationem, & inhibitionem in se continen: siue continens, exinde fieri, & per notarium publicum, nostrumque & huiusmodi causę coram nobis scribam infrascriptum, subscribi, & publicari mandauimus, sigillique nostri iussimus, & fecimus appensione communiri. Datum, & actum Romæ, apud Sanctum Petrum in Palatio causarum Apostolico, in quo iura reddi solent, nobis inibi, mane hora audien. causarum consueta ad iura redden. & causas audien. in loco nostro solito, & consueto, pro tribunali sedente: Sub anno &c. indictione &c. Die vero N. mensis N. Pontificatus præfati Sanctiss. in Christo Patris, & domini nostri, domini Pauli, diuina prouidentia Papæ III. anno duodecimo. Vel sic. Datum, & actum Romæ, in domo habitationis nostræ: Sub anno, &c. Præsentibus ibidem discretis viris magistris N. & N. notarijs publicis, scribisque nostris, clericis N. & N. dioces. testibus ad præmissa vocatis specialiter, atque rogatis.

DE INHIBITIONE.

Inhibitio simplex ad partes.

Ioannes Suauis REOMANVS, Vtriusque Iuris Doctor, &c. deputatus: Vniuersis, & singulis dominis Abbatibus, &c. vt supra in citatione, usque ad continuationem.

nem. Cuiusquidem commissionis vigore; citatione legitima, vna cum inhibitione inserta, extra Roman. Cur. & ad partes, per nos decreta, & concessa. Vel sic, si non est decreta citatio. Post cuiusquidem commissionis, siue supplicationis cedulæ præsentationem, & receptionem, nobis, & per nos, vt præmittitur, factas: fuimus per prouidum virum, magistrum N, in Roman. Cu. causarum, & supradicti domini N. principalis, in præinserta nobis facta, & præsentata commissione, principaliter nominati, procuratorem (de cuius procurationis mandato, sufficienter extitit edoctum) coram nobis constitutum, debita cum instan. requisiti: quatenus in causa, & causis huiusmodi, modo solito, inhibere, sibique, & parti suæ litteras inhibitorias, desuper opportunas, sub excommunicationis, aliisque sententiis, censuris, & pœnis Ecclesiasticis, extra Rom. Cur. & ad partes, in forma solita, & consueta, decernere, & concedere, dignaremur. Nos igitur. Ioannes Suauis Auditor præfatus: attenden. requisitionem huiusmodi, fore iustam, & rationi consonam: volentesque, inter partes prędictas, ęqualitatem, vt decet, seruare: ac, dante domino, iustitiam ministrare, vt tenemur: ac quod in causa, & causis huiusmodi, sic in Roman. Cur. coram nobis indecis. penden. nihil sit in partibus, per quemcunque attentandum, seu innouandum. Idcirco auctoritate Apostolica, nobis commissa, & qua fungimur in hac parte: vos omnes, & singulos supradictos, & vestrum quemlibet insolidum, tenore præsentium, requirimus, & monemus, primo, secundo, tertio, & peremptorie. Vobisque nihilominus, & vestrum cuilibet, in virtute sanctæ obedientiæ, & sub excommunicationis pœna, quam in vos, & vestrum quemlibet (si ea, quæ vobis, in hac parte, committimus, & mandamus, neglexeritis, seu distuleritis contumaciter adimplere) canonica monitione pręmissa, ferimus in his scriptis, districte præcipiendo mandan. quatenus, infra sex dierum spatium, post præsentationem, seu notificationem præsentinm vobis, seu alteri vestrum factas: & postquam pro parte dicti domini N. principalis, vigore præsentium, fueritis requisiti, seu alter vestrum fuerit requisitus, immediate sequen. Quorum sex dierum, duos pro primo, duos pro secundo, & reliquos duos dies, pro tertio, & peremptorio termino, ac monitione canonica, assignamus; ita tamen quod in his exequendis, vnus vestrum, alium non expectet, nec vnus pro alio, seu per alium, se excuset, acceden. propterea quo fuerit accedendum. Reuerendo in Christo Patri, & Domino Domino N. Dei, & Apostolicæ Sedis gratia, Episcopo N. sub

interdicto ingressus Ecclesię: eiusque in spiritualibus, & temporalibus Vicario, seu Officiali generali: necnon venerabili viro, Domino N. Præposito Ecclesiæ N. asserto iudici delegato: Cæterisque Officialibus, Iudicibus, Commissarijs, delegatis, subdelegatis, ordinarijs, extraordinarijs quibuscunque, quacunque auctoritate fungen. & præsertim N. exaduerso principali prædicto: omnibusque alijs, & singulis, quorum interest, intererit, aut interesse poterit, quomodolibet in futurum, quibuscunque nominibus censeantur, & quacunque præfulgeant dignitate: de quibus pro parte dicti Domini N. principalis, fueritis requisiti, seu alter vestrum fuerit requisitus: etiam sub excommunicationis, alijsque sententijs, censuris, & pœnis Ecclesiasticis, quas in his scriptis ferimus, quasque quemlibet huiusmodi nostræ inhibitioni contrauenien. incurrere volumus ipso facto, inhibeatis: quibus & nos etiam, tenore præsentium, sub similibus pœnis inhibemus: ne ipsi, vel eorum alter, in causa, & causis huiusmodi per se, vel alium, seu alios, publice, vel occulte, directe, vel indirecte, quouis quæsito colore, vel ingenio, in vilipendium litispenden. & iurisdictionis nostræ, immo verius Apostolicæ, aut in dicti domini N. principalis, iurisque sui præiudicium, & grauamen lite, & causa huiusmodi, sic coram nobis indecis. penden. quicquam attentare, seu innouare, præsumant, seu præsumat. Quod si secus factum fuerit: id totum reuocare, & in statum pristinum reducere curabimus, iustitia mediante. Diem verò, seu dies, inhibitionis, seu inhibitionum vestrarum huiusmodi, &c. In quorum omnium, & singulorum fidem, & euidens testimonium præmissorum: præsentes litteras, siue præsens publicum instrumentum huiusmodi, nostram inhibitionem, in se continentes, siue continens, exinde fieri &c. *Si habes conficere inhibitionem ad partes, sub censuris Ecclesiasticis, & pœnis pecuniarijs: videas superius citationem cum inhibitione inserta, sub censuris, vbi plenissime inuenies.*

S.D.N.

S. D. N.
PII PAPAE QVINTI

Reformatio Tribunalis Auditoris Cameræ.

MOTV PROPRIO &c. Inter illa, quę in ſingulis in Vrbe Curijs, & officijs emendanda, ſeu rectius diſponenda decreuimus, hæc de Curiæ cauſarum Cameræ Apoſtolicæ Generalis Auditoris officio, ac Tribunali ſeorſum ab uniuerſali reformatione Apoſtolica auctoritate perpetuo ſtatuimus, & ordinamus, quę & ab Auditore, & ab eius Locumtenentibus, Curiæque ipſius Iudicibus, & Notarijs exactiſſime ſeruari præcipimus.

In primis, ne quiſquam ex confeſſione debita procuratore ſuo ad id in ipſamet obligatione in poſterum cõſtituto in iudicio, vel alibi facta condemnetur; niſi idem etiam procurator ad defendendum in iudicio fuerit conſtitutus; & ipſe cum conſtitueretur, defendendi onus huiuſmodi ſponte præſens acceptauerit.

Neque quiſquam ratione ſui conſenſus in contractu, ſeu quaſi cõtractu, aut alias in iudicio, vel extra iudicium, per ſe, uel alium quocunque modo, etiam in ſuſceptione, quam vocant cenſurarum de cętero præſtiti, pure, aut ſub conditione, aut in diem cenſuris Eccleſiaſticis innodetur, aut innodatus declaretur.

Quinimmo nec procuratoris, ad confitendum debitum, conſtitutio, in ipſa debiti obligatione, niſi & ad defendendum vna conſtituatur, & ipſe defendendi onus acceptet, vt præfertur nec cenſurarum, conſenſus, aut ſuſceptio huiuſmodi uſquam recipiatur, uel admittatur, ſiue etiam deſcribatur: neque de his quiſquam rogetur, etiam in Cameralis obligationis formula, ſiue principaliter, ſiue incidenter: neque iudicium vllum, aut vlla exequutio inde fiat, aut decernatur.

Excipimus autem ab his, quæ de confeſſione debiti, & procuratoris, ad id conſtitutione, ſupra ſtatuimus, obligationes, quæ

de

de rebus, ac iuribus ad Cameram Apostolicam pertinentibus factæ, ... sunt, aut in posterum fieri oportuerit, in quibus quo ad huiusmodi confessionem, & constitutionem, liceat illud idem fieri, quod hactenus est obseruatum.

Quod si quando aliqui seipsos in Vrbe efficacius obligare voluerint; vt in exactionibus laborandum non sit, quas pro commodiori hominem commercio faciles esse expedit, poterit Iudex parti præsenti, & se obliganti præcipere, vt die certa tunc statuenda soluat; monens, quod si ea die sponte non soluerit, nulla exinde facta personali citatione, sed præuia tantum vnica dilatione, quæ per affixionem locis consuetis intimabitur, ad exequutionem contra ipsum procedat: & in subsidium, vbi exequutio realis, personalis facile fieri non poterit; in ipsum tanquam contumacem, contemptoremque sui præcepti, excommunicationem decernet. Hæc tamen, quo ad excommunicationem monitio, vbicunque facilis futura esset, exequutio non adhibeatur.

Cum autem præscripta dies cesserit: ea distinctio seruetur, vt si obligatio vel in Vrbe erit contracta, vel in Vrbe sit soluenda, sola intimationis affixio prædicta sufficiat. Si vero extra Vrbem, & obligatio cõtracta, & solutio destinata fuerit, non aliter ad exequutionem procedatur, nisi facta legitime debitori intimatione. dilationis huiusmodi.

Rursus, vbi in obligatione extra Vrbem facta, pariter solutio extra Vrbem destinata fuerit, præter dictam dilationem, detur etiam alia, pro loci distantia, intra quam docere possit, & debeat debitor se soluisse.

Quod si parti petenti, ac debitum agnoscenti, danda videbitur aliquando longior aliqua dilatio ad soluendum (intra quam nullum omnino mandatum, aliudue exequutionis genus relaxari poterit) ea erit dierum triginta, aut saltem arbitrio Iudicis, qui pro debitoris qualitate, & debiti summa, vtrum voluerit de prædictis terminis eliget.

Qua in re illud obseruetur, vt si forte post decretum, & relaxatum, atque etiam actuario Notario traditum mandatum exequutiuum, visum fuerit Iudici dilationem hanc concedere: non alio postea iudicio, aut etiam mandato, opus sit actori, si reus intra dilationem ipsam non soluerit, sed eodem illo, quod antea traditum, aut relaxatum, siue decretum fuerat exequutionem suam prosequatur.

Sed & in omnibus, quæ aliter quam cum supradictis præcepto, & monitione vbicunque locorum factæ fuerint obligationibus, & alias semper, illud omnino seruetur: vt ad excommunicationem cu-

cuiusquam non deueniatur, nisi cuius fuerit erga Iudicem contumacia, ipso etiam, nec tantum procuratore suo, quamuis specialiter constituto, prius legitime citato.

Verum sicuti antea, earum quæ in forma Cameræ erant obligationum, ita, & harum, quæ futuræ sunt, pro illis iudicium, siue cognitio, & exequutio in Vrbe ad Auditorem Cameræ solum spectet in vniuersum, iuxta suas facultates: Romanos tamen debitores laicos liceat creditoribus etiam in Curia Capitolij conuenire iuxta priuilegia Populo Romano concessa. Quo vero ad clericos, ratione originis, vel beneficij Romanos, locus sit preuentioni inter ipsum Auditorem, & nostrum in Vrbe Vicarium.

Cæterum idem Auditor appellationes non aliter audiat, siue admittat, quam si exhibita fuerit Notario in actis ab appellante fides publica, seu publicum instrumentum sententiæ, à qua extitit appellatum, eaque sit diffinitiua, vel vim habeat diffinitiuæ: neque aliter earum ratione inhibeat; quam inserto in litteris inhibitionis toto fidei, seu instrumenti huiusmodi tenore.

Quare Iudices à quibus appellari cõtinget, eorumque Notarij, fidem, seu instrumentum huiusmodi, partibus petẽtibus, & debitã Notarijs mercedem soluentibus tradent in tempore: alioquin Iudices officio iudicãdi, Notarij exercitio notariatus, tãdiu suspensi sint, donec appellanti omnia damna, & interesse propterea passa ab ipso Auditore extraiudicialiter æstimanda resarserint. Et nihilominus facta ab appellante fide de sua petitione, & Iudicis, siue Notarij denegatione, idem Auditor inhibere, & in causa procedere possit. Literas Apostolicas, quibus certus, qui per seipsum procedat, exequutor præscriptus est, nullo modo exequatur: sed & omnes præterea, in quarum exequutione pars vocanda fuerit, non aliter exequatur, quam seruatis, pro rerum contingentia, constitutionibus fel. rec. Bonifacij PP. VIII. prædecessoris nostri de vna, & Concilij generalis de duabus dietis, nisi ipsis constitutionibus derogatum fuerit expresse in litteris, quę fuerint exequẽdæ: sed & tunc, ne quemquam extra diœcesim vltra tot dietas euocet quot in ipsis litteris expressum erit, neue alijs vices suas committat, vel subdeleget, quam constitutis in dignitate Ecclesiastica, aut cathedralium Ecclesiarum Canonicis.

Exceptis litteris pensionum, quarum solutio in Romana Curia destinatur, & his omnibus, quibus ipse nominatim exequutor præscriptus fuerit his enim casibus possit ad se vndecumque, & quocumque partes euocare.

Monitoria generalia, vulgo, Significauit, appellata, quæ scilicet, vt aliquid reueletur, seu restituatur, vel probetur, cum cen-

censuris Ecclesiasticis publicari solent, nullo modo decernat, siue expediat.

Similiter nihil sine speciali nostra commisione decernat, aut faciat, aut mandet, quod Episcopis, aut alios locorum ordinarios impedire possit, ne ad exequutionem decretorum Sacri Concilij Tridentini, correctionemque morum libere procedant.

Ab omnibus autem, & singulis ijs, quæ ad eius iurisdictionem secundum præmissa pertinere nolumus, vsque adeo abstineat, vt neque monitoria, neque citationes, neque inhibitiones, neque sequestra, neque mandata de manutenendo, neque aliud quicquam, quocumque sub prætextu, super ijs aut ipse decernat, aut ab alijs decreta reuocet, & pariter eius Notarij nihil omnino expediant, aut etiam scribant, sub pœna omissionis officij.

In causis vero sui fori ciuilibus, etiam in quibus summarie, & ad instar beneficialium procedendi, ei concessa est facultas: nunquam omnino ad pœnas contumaciales deueniat, sed potius receptis probationibus ab negocium principale spectātibus, datoque competenti termino parti absenti, demum super his seruatis seruandis diffinitiue pronunciet, etiam sine litis contestatione.

Mandata de manutenendo, numquam, nisi parte legitime citata, & compendiosa, ac summaria causæ cognitione abhibita, decernat.

Idem, & in sequestris seruetur, nisi aliqua ratione timendum sit Iudicis arbitrio, de suspicione fugæ, vel bonorum dilapidationee.

Ne autem contingat, vt absentes, & in remotissimis ab Vrbe partibus degentes, si ob prætensum aliquod crimen moneantur ad personaliter comparendum, deinde inculpabiles reperti, maxima itineris incommoda, & dispendia nulla sua culpa passi sint, neminem posthac extra Italiam existentem ad comparendum personaliter moneat, nisi facto verbo nobiscum, de quo verbo habito fiat mentio in litteris monitorijs.

Postremo Notarij nihil vnquam cuiusuis generis scripturæ ad iudicium pertinentis, quod extra Curiam mittendum sit, expediant, & parti tradant: nisi cum subscriptione Auditoris, vel eius Locumtenentis.

Circa impensas autem, que à partibus pro scripturis, & expeditionibus faciendæ sunt, vel vltra ea, quæ in vniuersum in omnibus Curijs obseruari volumus, infrascripta specialiter in eadem Curia Auditoris, etiam in causis pendentibus obseruentur.

In causis, quæ ordinarie secundum Auditoris facultates in eius

tri-

tribunali introductæ fuerint, vel introduci potuerint,siue post cœptam causam superueniat commissio, siue ante impetrata sit, siue in prima, siue in vlteriori instantia,nulla in re augeat impensam; sed quo ad hoc habeatur semper causa pro ordinaria, ita etiam ratione sententiæ, neque Notarij, neque Iudices quicquam propterea accipiant, vltra, quod accipere potuissent, si commissio non adesset.

Siue igitur adsit commissio, siue non, in causis ordinarie ad hunc forum pertinentibus exigatur vt infra, & non amplius.

Sit itaque pretium perfectæ expeditionis,taxa,& alijs omnibus comprehensis.

Pro monitorio speciali ad partes, iul. nouem.

Pro monitorio speciali per edictum, iul. duodecim.

Pro monitorio in vim bullæ Eugenianæ, iul. duodecim.

Pro Eugeniana per edictum, iul. quindecim.

Pro monitorio in vim Bullæ cœnæ Domini, iul. duodecim.

Pro citatione cum inhibitione, vigore appellationis extra Curiam, cum insertione instrumenti sententiæ à qua appellatur, iul. decem.

Pro instrumento remissoriæ, iul. nouem.

Pro instrumento litis pendentiæ extra Curiam, iul. nouem.

Pro transumpto simplici vnius Bullæ, seu instrumenti, aut cedulæ, vel etiam plurium similium, vel aliorum iurium in eodem transumpto descriptorum, si fuerint in forma probanti, iul. duodecim.

Si vero in forma Vidimus. iul. nouem: habita tamen ratione excessus scripturarum arbitrio Iudicis, quo ad laborem Notarii.

Pro sequestro extra Curiam, iul. nouem.

Pro litteris superuiuentiæ, quæ non taxentur, iul. quatuor, vna cum sigillo.

Pro fide legalitatis apponendæ in instrumentis Notariorum,in totum vna cum sigillo, iul. duo.

Pro mandato de exequendo, iul. nouem.

Pro nota sententię nihil exigatur.

Pro sportulis etiam nihil.

At in causis, quæ per commissionem introducuntur,& ab initio sunt commissariæ,neque alias ad huius fori cognitionem spectant, soluatur vt sequitur.

Pro citatione uigore commissionis absque inhibitione extra Curiam, iul. nouem.

Pro citatione cum inhibitione simplici, iul. vndecim.

Pro

Pro citatione cum inhibitione sub censuris, iul. quatuordecim.

Pro citatione cum inhibitione sub censuris per edictum etiam pro necessario examine, iul. decem & octo.

Pro inhibitione simplici extra Curiam, iul. nouem.

Pro inhibitione in Curia sub censuris, iul. duodecim.

Pro inhibitione extra Curiam, iul. tres cum dimidio.

Pro monitorio speciali, iul. quindecim.

Pro notis sententiarum diffinitiuarum, quę in scriptis proferuntur in prima instantia, iul. quadraginta, in secunda, iul. triginta, in tertia, iul. viginti.

Pro nota absolutorię, ab obseruatione iudicij, iul. quindecim.

Pro nota interloquutorię, iul. quindecim.

Pro nota declaratorię, iul. octo.

Pro mandato de exequendo, iul. quindecim.

Pro sequestro, iul. quindecim.

Pro sportulis iudicum pro sententijs diffinitiuis ex scripto proferendis, non vltra id, quod in alijs Curiæ tribunalibus ordinarijs à fel. rec. Pio Papa IIII. præscriptum est.

De cæteris vero actis, scripturis, & expeditionibus infrascriptis, siue causæ sint ordinariæ, siue commissariæ, soluatur tantummodo infrascriptum pretium, videlicet.

Pro compulsorialibus generalibus, siue specialibus, iul. duodecim.

Pro palmo rotuli remissoriæ, iul. tres. Sit autem palmus linearum triginta, & linea syllabarum decem, & octo.

Pro instrumento remissoriæ, iul. duodecim.

Pro instrumento litis pendentiæ in Curia, iul. quatuor cum dimidio.

Pro interdicto speciali, iul. quindecim.

Pro instrumento relaxationis interdicti, iul. quindecim.

Pro exequutorialialibus, iul. triginta sex.

Pro mandato de immittendo in possessionem vigore litterarum Apostolicarum, seu in forma breuis, iul. decem.

Pro absolutione, siue absolutionis commissione pro vno, iul. nouem.

Pro duobus litis consortibus, iul. quatuordecim.

Pro tribus litis consortibus, iul. decem & octo.

Pro quatuor litis consortibus, iul. viginti tres.

Vltra quatuor, quotcunque addantur personæ litis consortes, nihil augeatur pretium expeditionis.

Pro

Pro capitulo, collegio, confraternitate, aut vniuersitate, iul. quinquaginta.

Pro instrumento absolutionis, iul. duodecim.

Pro decretis à Iudice prolatis, non ex scripto, etiam vim diffinitiuæ habentibus, eorumue nota, & sportulis, nihil.

Pro simplici fide etiam plurium actorum, iul. duo.

Pro examine testium cum articulis, & interrogatorijs in causa, quæ sit æstimationis à quinquaginta scutis supra, vsque ad quamcunque summam, si articuli non excedãt numerum viginti-quinque interrogatoria numerum trigintaquinque, in domo, vel officio notarij, iul. quatuor. Extra vero officium, non vltra duplũ.

In causa æstimationis à quinquaginta scutis infra, soluatur tantum pro dimidia: quod si articuli excedant numerum vigintiquinque, & interrogatoria triginta quinque, soluatur merces Notarij arbitrio iudicis.

Pro instrumento sententiæ, si extrahatur, iul. quindecim.

Pro instrumento declaratoriæ, non tamen vigore obligationis in forma Cameræ, iul. duodecim.

Pro brachio sæculari ob non paritionem monitorij, aut litterarum Apostolicarum, vel exequutorium, iul. triginta.

Pro mandato suspicionis fugæ, vsque ad quamcumque summam, etiam in vim obligationis Cameralis decreto, iul. quatuor cum dimidio.

Pro mandato de consignando, vigore sequestri, etiam vbi pro illius verificatione debitor prius fuisset conuentus via exequutiua, vigore obligationis Cameralis, iul. quatuor cum dimidio.

Pro mandato de consignandis pignoribus subhastandis, aut deliberandis, iul. quatuor cum dimidio.

Pro mandato de relaxando pro debito ciuili, iul. quatuor cum dimidio.

Pro mandato in causis ciuilibus loco litterarum pro parua summa, iul. quatuor cum dimidio.

Computato in his omnibus mandatis, iulio sigilli.

De pretio autem sic præscripto, in omnibus supradictis expeditionibus, siue ordinarijs, siue commissarijs, dentur Auditori, & Massæ Notariorum, item (quoad ordinarias) Camerario eædem portiones, quæ & prout antea pro eisdem expeditionibus dabantur, nulla ex parte diminutę. Reliquum quod ijs portionibus detractis superecit, sit Notarij expeditionis, prętcrquam in expeditione absolutionis, siue commissionis absoluendi, in qua singulis detrahatur pro rata, ita vt non tantum portio notarij, sed cuiusque aliorum minuatur ad eam rationem, vt tantum

tum vnicuique portioni pro eius modo decrescat, quantum omnibus in vniuersum detraximus.

Pro mandato exequutiuo, siue brachio, vbi inuocatione opus fuerit sæculari, per omnia expedito, omnibusque comprehensis, pretium sit, vt infra, videlicet.

Ab vno scuto, vsque ad quindecim, iul. quatuor cum dimidio.

A scutis quindecim, vsque ad vigintiquinque, iul. vigintiduo.

A scutis vigintiquinque, vsque ad quingentos, iul. trigintatres.

A scutis quingentis, vsque ad mille, iul. sexaginta sex.

A scutis mille, vsque ad quamcunque summam, iul. centum, & decem.

Hoc autem pretium ita diuidatur, vt ex iulijs vigintiduobus, Auditor habeat iulios sex. Camerarius pro sigillo habeat Iulios quatuor cum dimidio. Massa Notariorum habeat iul. quatuor cum dimidio. Reliquum habeat Notarius expeditionis.

Ex iulijs trigintatribus, Auditor habeat iulios octo, & baiochos duos cum dimidio, Sigillum iulios quinque cum dimidio, Massa habeat iulios octo, & baiochos duos cum dimidio. Residuum Notarius.

Ex iulijs sexaginta sex, Auditor habeat iulios sexdecim cum dimidio, Sigillum iulios vndecim, Massa iulios sexdecim cum dimidio, Notarius quod superest.

Ex iulijs centum, & decem, Auditor habeat iulios vigintiquatuor, & baiochos septem cum dimidio. Sigillum iulios sexdecim cum dimidio, Massa iulios viginti duos, Notarius reliquum.

Ad constituendas autem supradictas summas, computentur iulij vndecim pro singulo scuto, quilibet vero iulius sit decem baiochorum.

Censurarum Ecclesiasticarum nomine, nihil accipiatur, vel in expeditione mandati exequutiui, seu brachij sæcularis, vel seorsum ab eo, nec vsquam alias, nisi vbi ad illas rite processum fuerit re ipsa.

Cum vero ad illas procedi contigerit: tunc pro declaratoria, aggrauatoria, & reaggrauatoria simul iunctis, & totali earum omnium expeditione, tantumdem exigatur, quantum pro mandato, seu brachio sæculari, habita ratione prædictæ distinctionis summarum, ita vt omnis impensa vtriusque expeditionis, mandati scilicet, vel brachij sæcularis, & censurarum simul collecta, duplum non excedat eius pretij, quod mandato, seu brachio sæculari supra taxatum est, pro qualibet supradictarum summarum. Excepta vltima maiori summa, uidelicet à mille supra. In ea enim

enim summa etiam si contingat vltra, vel post mandatum exequutiuum, seu brachium seculare, censuras quoque relaxari, nihil tamen earum nomine exigatur; sed tantum præter id pretium, quod pro solo mandato, seu brachio seculari supra taxatum est accipi possit vltra mercedem pro scriptura.

Nunquam tamen cogantur partes inuitæ, vna cum mandato exequutiuo, seu brachio seculari, censurarum quoque expeditionem accipere, aut earum expeditionis pretium soluere, etiam si ad censuras ipsas in subsidium contra contumacem, Iudex comminando rite processerit: & extra loca temporalia Dominio Sanctæ Romanæ Ecclesiæ subiectam, vel etiam etra Italiam expeditio mittenda foret.

Quod si forte quisquam, legitime seruatis processibus, vtramque expeditionem, mandati scilicet, seu brachij secularis, & censurarum eodem tempore habere voluerit: tunc apponatur verbis expressis in ipsa expeditione, quoad censuras, ne is pretium, quod illarum ratione expendit, vllo modo repetere possit ab ijs, contra quos decretæ, & prolatæ fuerunt, nisi aduersus eosdem, vigore mandati exequutiui, seu brachij secularis, non satisfacientes, aut alias non parentes, censuris ipsis necesse fuerit vti.

Ipsius vero expeditionis censurarum pretium prædictum eadem ratione, & eisdem portionibus diuidatur, quibus pretium mandati exequutiui, seu brachij secularis, vt supra dictum est.

Pro duplicatis etiam post quodcumque tempus expeditis, nihil exigatur, præter scripturę mercedem.

Pro sigillo paruo appenso in qualibet expeditione, soluatur iulius vnus tantum, vbi non adest minor taxa.

Pro mandatis exequutiuis, vel alijs quibuscumque expeditionibus, Notarij nihil recipiant, nisi illis effectualiter partibus consignatis.

Nec partes ipsæ cogantur accipere aliquam expeditionem, nisi eam, quam voluerint.

Pauperibus etiam expeditiones in forma pauperum, miserabilibus vero gratis omnino tradant, etiam scripturæ mercedem, distinctio vero illarum personarum Iudicis arbitrio remittitur.

Pro terminis coram Iudice seruandis, Iudicibus informandis, scripturis ad eos deferendis, seu etiam in officio perquirendis, regestris, seu extractionibus transportandis, & alijs huiusmodi, Notarij, vel eorum substituti, & in eorum officijs scribæ, & copistæ, etiam nomine regalium, seu bibaliorum, nihil prorsus etiam à sponte dantibus accipiant.

In causis criminalibus expeditionum, quæ erunt eiusdem generis,

neris, seu nominis, cuius sunt suprascriptæ, pretium augeri non possit vltra tertiam partem eius, quod supra in ciuilibus præscriptum est.

In regestris, extractibus, copijs indiciorum, & alterius, quam supradicti generis, seu nominis expeditionibus criminalibus seruetur taxa ab eodem Pio prædecessore alijs tribunalibus ordinarijs Vrbis præscripta.

In omnibus expeditionibus, imo earum parte Notarius apponat integram summam eius, quod vere expositum fuit, sub his verbis, videlicet. Exposuit in totum tantum: idemque etiam in libro expeditionum ipsius Notarij describatur.

Et vt præmissa omnibus pateant, sciatque quilibet, quid, & quantum in præmissis exponere debeat, quilibet Notarius Auditoris teneatur posthac tabulam supradictorum pretiorum expeditionum litteris maiusculis, ordinate, & distincte scriptam, in eius officio palam loco eminenti, & cognito proponere, & semper retinere.

Constitutiones item, quæ tam à nobis, quam ab alijs Romanis Pontificibus prædecessoribus nostris, ad reformationem huius Curie pertinentes emanarunt, & in futurum emanabunt, modo his contrariæ non sint, omnino in eadem Curia obseruentur.

Districtius inhibentes Auditori, sub indignationis nostræ, & Locumtenentibus, siue iudicibus, ac notarijs prędictis, sub priuationis officiorum suorum huiusmodi, & alijs etiam grauioribus, nostro, & pro tempore existentis Romani Pontificis arbitrio infligendis, & applicandis pœnis, ne de expeditionibus, & alijs sibi per præsentem interdictis, ac contra præsentis formam, & tenorem, etiam quorumuis priuilegiorum, & indultorum, ac litterarum eis quomodolibet concessarum, aut consuetudine, & styli immemorabiliter obseruari, vel alio quouis prætextu se intromittere quoquomodo audeant, seu præsumant.

Decernentes quæcunque decreta, & acta, ab eisdem Auditore, iudicibus, & notarijs pro tempore contra pręsentis formam, & tenorem emanata, & facta, nulla, & inualida, ac extorta, & subreptitia, nulliusque roboris, vel momenti fore, & censeri, neminique propterea suffragari posse, vel debere. Et ita per quoscunque iudices, & Commissarios, quauis auctoritate fungentes, etiam S. R. E. Cardinales, & causarum Palatij Apostolici Auditores in quauis causa, & instantia, sublata eis, & eorum cuilibet quauis aliter iudicandi, & interpretandi facultate, & auctoritate iudicari, & diffiniri debere, irritum quoq. & inane quicquid secus super his à quoquã quauis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari.

Non

Non obstantibus constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, ac stylo, consuetudine, ac quocunque temporis cursu, etiam immemorabili roboratis, priuilegijs quoque, indultis, eidem tribunali, ac illius Auditoratus officio, & Auditori etiam in eiusdem officij erectione, & institutione, ac iudicibus, & notarijs ipsis, illorumque Collegio etiam simili motu, etiam consistorialiter, &c. sub quibuscunque tenoribus,& formis,ac cum quibusuis clausulis,& decretis in genere, vel in specie, & alias quomodolibet, etiam per non concessis,approbatis,& innouatis,quibus omnibus etiam si pro illorum sufficienti derogatione, de illis, eorumque totis tenoribus,specialis, specifica, indiuidua, & expressa, ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales idem importantes mentio, seu quæuis alia expressio habenda, aut aliqua exquisita forma ad hoc seruanda foret; tenores huiusmodi præsenti pro sufficiēter expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat specialiter, & expresse derogamus, contrarijs quibuscunque,& quibuslibet aliis priuilegiis,indultis,& litteris Apostolici, generalibus,vel specialibus quorumcunque tenorum existant,non obstantibus per quæ præsenti non expressa,vel totaliter inserta, effectus præsentis impediri valeat quomodolibet, vel differri, & de quibus, quorumcunque totis tenoribus specifica, indiuidua,& expressa,ac de verbo ad verbum habenda esset mentio specialis.

Vt autem præsens Motus proprius ad omnium notitiam deducatur, ac omnes quorum interest, vel interesse poterit afficiat, volumus, & mandamus, illius copiam in Palatii nostri Apostolici, ac domus, seu Curiæ prædicti Auditoris valuis, necnon acie Campi Floræ affigi, & ibidem relicta eius copia aliquandiu detineri.

Volumus item, quod præsentis Motusproprii sola signatura sufficiat,& vbique fidem faciat in iudicio, & extra, regula contraria non obstante. Quodque eius transumptis Notarii publici manu subscriptis, & personę in Ecclesiastica dignitate constitutæ sigillo signatis,plena,& indubia fides, eaque prorus adibeatur in iudicio, & extra, quę præsenti adhiberetur, si foret exhibitus, vel ostensus.

Placet,& ita Motu proprio statuimus,& mandamus M.

Dat.Romæ apud Sanctum Petrum,duodecimo Kalen.Decembris, Anno Quinto.

Anno à Natiuitate Domini Millesimo Quingentesimo septuagesimo,Indictione decimatertia, Die vero quarta Mensis Decembris, Pontificatus Sanctissimi in Christo Patris, & D. N. D. Pii di-

 uina

uina prouidentia Papæ Quinti Anno eius Quinto, Retroscriptæ Litteræ affixæ,& publicatæ fuerunt in locis retroscriptis, Necnon præsentatæ,intimatæ,& notificatæ fuerunt Illustrifs.& Reuerendiss. Patri D. Alexandro Riario Curiæ causarum Cameræ Apostolicæ generali Auditori,eidemq. data copia, Et etiam R.P.D. Vincentio Fuscherio in ciuilibus, & Magn. D. Vicentio Belletio in criminalibus eiusdem Illustrifs. & Reuerendiss. P. D. A. C. Locumtenentibus, & D. Ioanni Antonio Curto Notario, & Mensario dominorum Notariorum eiusdem R. P. D. A. C. videlicet data copia per me Ioannem Andream Rogerium præfati S.D. Papæ Cursorem.

LITTERAE S. D. N. GREGORII PAPAE XIV.

FACVLTATVM

Illustriss. & Reuerendiss. P. D. Camillo Burghesio Prothonotario Apostolico, vtriusq; Signaturæ Referendario, Curiaq; causarum Cameræ Apost. Generali Auditori concessarum.

Gregorius Episcopus seruus seruorum Dei ad perpetuam rei memoriam.

Dilecto Filio Magistro Camillo Burghesio, Presbytero Romano vtriusque Iuris Doctori, Cappellano nostro,& causarum Cameræ Apostolicæ generali Auditori,salutem,& Apostolicam benedictionem.

Ad generis nobilitatem, eximiamq. doctrinam, ac in rebus gerendis experientiã,& dexteritatẽ, necnon

necnon fidei,& iustitiæ zelum, ac integritatem,singularemque probitatem,& cæteras virtutes quibus clarere dignosceris, nostræ dirigentes considerationis intuitum,ac indubie sperantes, quod ea,quæ tibi duxerimus committenda, summa cum prouidentia,& exacta diligentia laudabiliter exequeris: dignum, quin potius debitum reputamus,vt personam tuam condignis honoribus,& gratijs prosequamur. Alias siquidem fel.rec. Sixtus Papa V. prædecessor noster,officium generalis Auditoratus,seu Audientiæ causarum Curię Camerę Apostolicę,quod dilectus filius noster Augustinus Sancti Adriani Diaconus Cardinalis Cusanus nuncupatus,tempore assumptionis de persona sua ad Cardinalatus honorem per eundem Sixtum prædecessorem factæ obtinebat,per assumptionem huiusmodi,aut alias tunc vacans, cum officio correctoris Archiuij Romanæ Curiæ,alijsque illi annexis, ac omnibus,& singulis suis honoribus, priuilegijs,necnon ex dismembratione,& separatione sex millium scutorum monetę Romanæ annuorum ad rationem decem Iuliorum eiusdem monetæ pro quolibet scuto huiusmodi ex fructibus dicti officij Auditoratus, per eundem prædecessorem tunc ex certis causis factis, eidem Cameræ,seu alias applicatorum; remanentibus iuribus,regalibus, & emolumentis consuetis, ac facultatibus, & indultis, necnon decretis,etiam in ordine, & modo procedendi in causis, eidem Augustino Cardinali,& alijs qui pro tempore fuerant,causarum Curiæ huiusmodi generalibus Auditoribus,etiam per piæ memoriæ Iulium II. Leonem X. Clementem VII. Paulum III. Iulium etiam III. & alios quoscunque Romanos Pontifices prędecessores nostros, ac etiam eundem Sixtum prædecessorem, & Sedem Apostolicam,sub quibuscunque tenoribus, & formis, ac cũ quibusuis clausulis,& decretis, tam sub plumbo, quam in forma Breuis,& alias ex vsu stylo,& consuetudine, quomodolibet concessis, confirmatis, & innouatis quondam Horatio Burghesio, causarum Curię huiusmodi,dum viueret, Auditori Apostolica auctoritate concessit, & assignauit: ipsumque Horatium ad eius vitam suum, & pro tempore existentium Romanorum Pontificum,& dilecti filij nostri Henrici, tituli Sanctæ Pudentianæ Præsbyteri Cardinalis Caetani nuncupati, & pro tempore existentis Camerarij S.R.E. & Curię causarum huiusmodi generalem Auditorem,cum honoribus,oneribus,priuilegijs, iuribus,regalibus,emolumentis,facultatibus,& decretis prædictis constituit,& deputauit,ac in locum dicti Augustini Cardinalis, ad huiusmodi Auditoratus officium, eiusque liberum exercitium substituit,ac subrogauit. Et quia dictus Horatius in eiusdem Sixti prædecessoris

Narratur Collatio offic. Auditoratus Camerę facta per fel. re. Sixtum Papam V. bon. mem. Horatio Burghesio, & indultum non vacationis illius, decederet infra triennium.

foris, & dictæ Sedis fubuentionem, pro pretio emolumentorum dicti officij Auditoratus, fexaginta millia fcuta monetæ de decem iulijs pro quolibet fcuto huiufmodi foluere promiferat, ac realiter, & cum effectu perfoluere inceperat: idem Sixtus prędecefsor propterea eundem Horatium, ab eodem officio Audiditoratus, illius vita durante, per eundem Sixtum prędeceffłorem vel fucceffores fuos Romanos Pontifices pro tempore exiftentes, aut Sedem. & Cameram prædictas, etiam ex quauis caufa, inuitum amoueri non poffe, nec illud, eique affignata, & remanentia ex difmembratione fex millium fcutorum monetæ annuorum, ad rationem decem iuliorum pro quolibet fcuto huiufmodi, fupra ab eodem Sixto prædeceffore facta, iura, regalia, emolumenta, cæteraque fupradicta, in toto, vel in parte imminui, vel fubtrahi poffe voluit, & mandauit. Quinimo officium Auditoratus huiufmodi ad tres annos, à data litterarum Sixti prædeceffsoris huiufmodi computandos, per dicti Horatij obitum minime vacare, fed dicti Horatij interea decedentis, fucceflorem ad foluendum eiufdem Horatij Hæredibus, fiue ex teftamento, fiue ab inteftato, & non alteri, integrum eiufdem officij pretiũ fexaginta millium fcutorum prædictorum teneri; ita quod illud totum integrum pretium deberet omnino peruenire ad eofdem hæredes, & non ad Cameram prædictam, vel alios quofcunque, etiam nõ obftante quacunq. earumdẽ litterarum Sixti prędeceffsoris huiufmodi reuocatióne, fiue per eundẽ Sixtum prædecefsorem, fiue per fuccefsores in futurũ quouis modo facienda, etiam per viam legis, feu regulæ generalis Cancellariæ, quæ in eo cafu nulla efset, & inualida, & conceffionem Sixti prædecefsoris huiufmodi minime comprehẽderet, etiam fi verbis quantumuis generalibus, & vniuerfalibus concepta effet, quia eidem Horatio, illiufque, vt prefertur hæredibus, hoc fpeciale priuilegium ita cõcefsum effe voluit, etiam in vim contractus fpecialiter inter Sixtum prędecefforem, & Cameram prædictos ex vna, ac eundem Horatium ex altera partibus initi, vt per quamcunque generalem, feu vniuerfalem conftitutionem, fub quibufuis verbis conceptam, etiam cum claufula, quod tenores haberentur pro exprefsis, nullatenus id reuocatum cenferetur, feu ei in aliquo derogatum, ipfiufque Horatii hęredes, ad huiufmodi pretium fexaginta millium fcutorum, & pro illo ad officium Auditoratus huiufmodi, vfque ad integram dicti pretii folutionem directam haberent actionem, ac eos, & non alios fuper pretium fexaginta millium fcutorum, et pro illo ad officium Auditoratus huiufmodi, vfque ad integram dicti pretij folutionem, directam haberent rationem,

nem, ac eos, & non alios super pretio huiusmodi, quale, & quantumcunque foret, cum persona eidem Sixto prędecessori, vel illius successoribus prædictis beneuisa, ad dictum Auditoratus officium pro tempore deputanda, antequam ad illud deputaretur libere, & licite conuenire, & contrahere, neque personam deputandam huiusmodi, antequam de dicto pretio, vt præfertur integre satisfecisset, possessionem dicti officii Auditoratus, seu illius exercitij apprehendere: nec eum, aut alium quempiam illud interim, etiam per modum prouisionis, nisi de fructibus, & redditibus ex illo quomodolibet prouenientibus, hęredibus, & aliis prędictis re ipsa responderet, & eorundem hæredum ad id accederet assensus, exercere posse: necnon eũdem Horatium intra spatium eorundem trium annorum, de dicto pretio, seu officio, per viam legati, donationis, etiam causa mortis, testamenti, seu alterius cuiuscumq. vltimę voluntatis, seu etiam cuiusuis contractus inter viuos, in toto, vel parte, in vnius vel plurium, et diuersarum personarum fauorem, disponere, et ordinare, illudque transmittere, & transferre, etiam ab intestato, dicta auctoritate libere, et valide posse, nec fructus ex eodem Auditoratus officio pro tempore perceptos, in sortem illius pretii connumerari, nec Horatium, illiusque hęredes prędictos super his, et aliis omnibus prędictis per S.R.E. Camerarium, Vicecamerarium, ipsamq. Cameram, ac illius Thesaurarium, Clericos, Præsidentes, et Commissarios, ac eiusdem Sixti prædecessoris, et pro tempore existentem Datarium, vel quoscunque alios quauis auctoritate fungentes, quouis prætextu, etiam nomine, et actione spoliorum, vel alias quomodolibet molestari, aut inquietari debere declarauit, etiam si officium Auditoratus huiusmodi ex fructibus, redditibus, et prouentibus Ecclesiasticis emptum foret, et sexaginta millium scutorum huiusmodi summam longe maiorem excederet, et ad quamcunque etiam notabilissimam summam ascenderet: quam totam, et integram tam eidem Horatio, quã alteri, qui sibi in dicto officio ex resignationis causa mediate, vel immediate succederet, ac etiã dicto Horatio infra dictos tres annos vita functo, illius hæredibus, et successoribus prædictis inter viuos etiã irreuocabiliter donauit, et liberaliter remisit, ac totum, et integrum pretium prædictum, qualecunque et quantumcunque foret, dicti Horatii, ipsoque Horatio infra dictos tres annos decedente, hæredum prædictorum omnino esse voluit. Et nihilominus prodicti Horatii, illiusq. hæredum, ac in officio Auditoratus huiusmodi successorum prædictorum securitate, et indemnitate, ac omnium, et singulorum prædictorum

 ob-

obſeruatione,& exequutione,etiam nomine,& loco damnorum, & intereſſe,quæ eundem Horatium,& illius hęredes, & ſucceſſores huiuſmodi pati contingeret,& pro euictione generali,& particulari, defenſione, & manutentione, ac confirmatione perpetuis,& aduerſus quaſcunque perſonas ius quomodolibet deſuper habentes,ſeu habere tunc,& pro tempore prętendentes omnia, & ſingula eiuſdem Cameræ iura,res, & bona quæcunquę præſentia,& futura nedum generaliter, verum etiam ſpecialiter,& expreſſe in ampliſſima dictę Camerę forma,cum omnibus, & ſingulis clauſulis decretis, & cautelis in ſimilibus opponi ſolitis, & conſuetis eidem Horatio, illiuſque hęredibus, & ſucceſſoribus prædictis obligauit,& hypothecauit,necnon quatenus per conſequendo dicto officio ab alijs maius pretium dicta ſumma ſexaginta milium ſcutorum quãdocumque reperta foret,vel reperiri contingeret,illud omne,& totum cuiuſcunque quantitatis, & ſummæ foret,etiam ſi dimidiam, vel maiorem partem iuſti pretij excederet,eidem Horatio gratioſe, & irreuocabiliter,ac perpetuo etiam donatione inter viuos,remiſit, & condonauit. Decernens eaſdem litteras ad probandum plene, quod eadem omnia in Sixti prædeceſſoris,ac Sedis,& Camerę prædictorum ſubuentionem conuerſa forent,aliaque præmiſſa vbique, tam in iudicio, quam extra ſufficere, nec ad id alterius probationis adminiculum requiri, ac nullo vnquam tempore de ſubreptionis, vel obreptionis,ſeu nullitatis vitio,aut intentionis Sixti prædeceſſoris huiuſmodi, aut alio quouis defectu etiam ex eo, quod intereſſe forſan habentes ad id vocati non fuiſſent, vel ex quauis alia cauſa quantumuis vrgenti legitima, & iuridica etiam neceſſario exprimenda,notari,impugnari, inualidari, ad terminos iuris reduci, & in ius, ac controuerſiam reuocari, aut aduerſus illas quodcumque iuris,facti, vel gratiæ remedium impetrari poſſe, minuſque ſub ſimilium, vel diſſimilium gratiarum reuocationibus,etiam ſub ea, per quam in principio aſſumptionis cuiuslibet ad ſummi Apoſtolatus apicem reuocarentur, facultates percipiendi pretia officiorum, in toto, vel in parte, ſuſpenſionibus,limitationibus, aut alijs contrarijs diſpoſitionibus per quemcunque Romanum Pontificem de officijs vacaturis, etiam in vim contractus,& ex titulo oneroſo, ac ſub quacunque verborum forma pro tempore factis, ſeu ſub quibuſuis aliis conſtitutionibus,decretis,& declarationibus, generalibus,& ſpecialibus,quomodolibet tunc editis,& edendis,ac factis,& faciendis, etiam cum quibuſuis derogatoriarum derogatoriis, verborumque expreſſionibus,quantumcunque prægnantibus, comprehendi,

di,sed semper ab illis exceptas,& quoties illæ emanabunt,toties in pristinum,& eum,in quo antea quomodolibet erant, statum restitutas, repositas, & plenarie etiam sub quacunque data per Horatium,illiusque hæredes, & successores huiusmodi ex altera partibus,rite,& recte initi,& stipulari, ac etiam vtrinque iurati, habere,& perpetuo obtinere dictamque Cameram Horatium,illiusque hęredes, & successores prædictos in iuribus huiusmodi tuendos,& ab omni incommodo, damno læsione, lite, causa, & controuersia immunes indemnes, & exemptos conseruandos teneri,& obligatam esse,ac fore: sicque & non aliter per quoscumque Iudices ordinarios, & delegatos, etiam causarum Palatij Apostolici Auditores,ac S.R.E.Cardinales,in quauis instantia sublata eis, & eorum cuilibet, quauis aliter iudicandi, & interpretandi facultate,& auctoritate,iudicari,& diffiniri debere: ac ex nunc irritum, & inane quidquid secus super ijs, & circa ea quauis auctoritate,etiam ab eodem Sixto prædecessore,illiusque successoribus Romanis Pontificibus pro tempore existentibus, scienter,vel ignoranter contigerit attentari, ac alias prout in litteris dicti Sixti prædecessoris, sub Dat. videlicet quinto Calendas Ianuarij Pontificatus sui anno quarto. desuper confectis, ac in dicta Camera vigesima septima mensis Februarii anni à Natiuitate Domini millesimi quingentesimi octuagesimi noni, seu alio veriori die admissis,& registratis plenius continetur.

Cum autem prædictus Horatius integra summa sexaginta millium scutorum huiusmodi per eum prædicto Sixto prædecessori,seu illius ministris persoluta, integra prædictum triennium, nempe die tertia Octobris millesimi quingentesimi nonagesimi, apud Sedem Apostolicam, illa per obitum recolendæ memoriæ Vrbani Papæ Septimi similiter prædecessoris nostri vacante fuerit vita functus. Horatius Auditor obijt intra dictum trieñium Sede vacante per obitum piæ mem. Vrbani VII.

1 Nos te eiusdem Horatij fratrem germanum, & cohæredem, ac in vtraque Signatura nostra Referendarium,necnon in Ciuitate nostra Bononien.Vicelegatum,quem propter præmissa,ac prędictarum, & aliarum egregiarum virtutum tuarum merita cæteris in assequutione dicti officij Auditoratus anteponendum esse iudicauimus, horum intuitu gratioso fauore prosequi volentes,teque à quibusuis excommunicationis,suspensionis,& interdicti,aliisque Ecclesiasticis sententiis, censuris, & pœnis à iure, vel ab homine, quauis occasione, vel causa latis, si quibus quomodolibet innodatus existis, ad effectum præsentium dumtaxat consequendum, harum serie absoluentes, & absolutum fore censentes: Necnon singulorum priuilegiorum,indultorum,& facultatum, 1 Officiũ Auditoratus Cameræ Apostolicæ confertur Motu proprio Camillo Burghesio.

tum, officio prędicto concessorum, ac scripturarum prędictarum, aliarumque litterarum desuper confectarum tenores, ac si verbo ad verbum insererentur, præsentibus pro expressis habentes: Motuproprio, non ad tuam, vel alterius pro te nobis super hoc oblatæ petitionis instantiam, sed mera deliberatione, & ex certa scientia nostra, tibi, quoad vixeris officium Auditoratus, seu Audientiæ causarum huiusmodi, siue per obitum dicti Horatij, siue alias quouis modo, quem præsentibus haberi etiam volumus pro expresso, aut ex alterius cuiuscumque persona vacet, seu respectiue cesset, cum officio Correctoriæ Archiuii huiusmodi, aliisque illi annexis, ac omnibus, & singulis illius honoribus, & priuilegiis, necnon salua dismembratione, & separatione sex millium scutorum huiusmodi, per dictum Sixtum prędecessorem, vt præfertur, facta, iuribus regalibus, & emolumentis consuetis, etiam à die obitus dicti Horatii decursis, ac facultatibus; & indultis, necnon decretis, etiam in ordine, & modo procedendi in causis eidem Horatio, & aliis qui pro tempore fuerunt causarum Curiæ huiusmodi generales Auditores, etiam per Iulium II. Leonem, Clementem, Paulum, Iulium III. & Sixtum præfatos, necnon alios quoscumque Romanos Pontifices prædecessores nostros, ac etiam nos, & dictam Sedem, sub quibuscumque tenoribus, & formis, ac cum quibusuis clausulis, & decretis, tam sub plumbo, quam in forma Breuis, & alias ex vsu stylo, & consuetudine quomodolibet concessis, & confirmatis, & innouatis, Apostolica auctoritate, tenore præsentium, concedimus, & assignamus, ac quatenus opus sit, liberaliter, & gratiose damus, & elargimur; teque ad tui vitam, nostrum, & pro tempore existentis Romani Pontificis, ac prædicti Henrici Cardinalis, moderni, & pro tempore existentis S.R.E. Camerarii, ac causarum Curię huiusmodi generalem Auditorem, cum honoribus, oneribus, priuilegiis, concessionibus, indultis, iuribus, regalibus, emolumentis, facultatibus, & decretis prædictis, constituimus, & deputamus, ac in locum dicti Horatii, quoad huiusmodi Auditoratus officium, eiusque liberum exercitium, quoad vixeris substituimus, & subrogamus.

2 Indulgentes, quod te quouis modo immiscendo in criminalibus, etiam vbi pœna sanguinis, & vltimi supplicii imponenda foret, seu imponeretur, nullam propterea censuram Ecclesiasticam, aut irregularitatis, vel inhabilitatis cuiuscumque notam, & impedimenta, vllatenus incurras, dummodo sententiam, vel votum sanguinis per te ipsum non feras.

3 Tibique, vt per te, vel alium, seu alios, idoneum, vel idoneos Lo-

2 A.C. immiscendo se in criminalibus, non incurrit irregularitatis, & aliorum notam, dummodo sententiam, vel votum sanguinis per se non ferat.

3 Facultas cognoscendi per Locumtenentes ad eius libitum deputandos.

4 Facultas procedendi solus priuatiue, quo ad alios Iudices in obligationem for. Cam. iuris gua[r]entigiæ, & i[n] pę. Papetta, & alijs, in quibus absq oblig. in forma cam. debitores co[n]ueniunt in ma[n]-

Locumtenentem, seu Locumtenentes, ac officiales tuos, vel Vicegerentes, quos, & quomodo, pro tempore duxeris assumendos, aut deputandos, de omnibus, & singulis causis, modis, & formis pręsentibus pro expressis, cognoscendi, & decidendi facultatem concedimus.

4 Ita, vt tu, tam in causis obligationum in forma Cameræ, quam in forma iuris, guarentigię, vel Ripæ, & Ripettæ celebratarum, ac etiam in aliis obligationibus, in quibus etiam absque obligatione in forma Cameræ, debitores consentiunt in mandatum exequutiuum vnica, vel sine citatione, & quarum obligationum, vel consensuum vigore, in aliis Tribunalibus exequutiue per relaxationem mandatorum proceditur, quouis modo solus, pręterquam inter Ciues Romanos, inter quos priuilegium, seu constitutionem vltimo loco per similis memoriæ Pium Papam Quartum etiam prædecessorem nostrum desuper in fauorem Populi Romani Motuproprio factum, seruari volumus. Alii vero quicumque, etiam Romanę Curiæ Iudices in similibus cæusis, nulloque modo procedere possint, ac de omnibus, & singulis obligationibus in forma Cameræ, vbi vis locorum, & inter quascumque personas factis, & faciendis, his dumtaxat exceptis, quę in dependentibus à litibus, & causis in eadem Camera coram aliis iudicibus pro tempore introductis factæ, seu receptæ fuerint, & tunc non per viam censurarum, sed per viam mandati exequutiui cognoscas.

datum exequutiuum vnica, vel sine citatione, & quorum oblig. vel consensuũ vigore in aliis Tribunalibus exequutiue procedítur, excipiunrur Ciues Rom. iuxt. formã Motupropr. Pij IV Pop. Rom. concessi, & obligat. depen. à litibus aliorum Trib. nalium, in qui bus iudices p viam manda.i exequutiui, non autem cen lur. procedũt.

5 Ita, vt quascumque causas, quæ de cætero perpetuis futuris temporibus in eadem Curia super ipsis obligationibus, aliisque omnibus prædictis, in alio, quam Auditoratus huiusmodi Tribunali, pręterquam in vim specialis Commissionis nostræ de dictis obligationibus specialem mentionem facientis motæ fuerint, in illarum statu, gradu, & terminis, in quibus reperientur, tua ordinaria auctoritate, exceptis dumtaxat causis Curiæ Capitolij, contra dictos Ciues Romanos pro tempore iuxta formam dicti priuilegii motis, reassumere.

5 Facultas reassumendi causas dictarum obligationũ a quibuscunque iudicibus, prærerquã commis sas per speciale rescriptum de eis mentionem fac. ẽs, & causas curiæ capitolij inter ciues Roman. verten cum potestate inhibendi sub pœnis hic expressis.

6 Inhibendo Iudicibus, quibus sunt commissæ, ac coram quibus illę pendebant, ne in eis, aut de illis, quoquomodo, aut quouis quæsito colore, directe, vel indirecte, se intromittere, iisdemque omnibus, & quibuscunque Iudicibus, eorumque Locumtenentibus, & Auditoribus, tam Ecclesiasticis, quam secularibus, ne in exequutionibus, ac processibus prædictarum obligationum, ac contractuum de cętero contra tenorem prae-

6 Excommunic. latæ sententiæ absque pęnis innodantur iudices intromittẽtes se

id exequutione obligationum prædictarum, & partes Notarij, procuratores, sollicitatores, exequutores, & officiales cum clausula irritan.

præsentium, ad instantiam cuiusuis personæ Collegii, vniuersitatis, Capitulorum, & quorumuis priuilegiatorum, sub excommunicationis latæ sententiæ, indignationisque nostræ pœnis, ac partibus, ipsis Notariis, Procuratoribus, Sollicitatibus. Exequutoribus, Officialibus, sub eisdem censuris, & pœnis, ac priuationis officiorum suorum, & inhabilitatis, ad illa, & alia in posterum obtinenda, necnon quingentorum ducatorum Fisco, & eidem Cameræ applicandorum, refectionisque expensarum partibus arbitrio tuo, & nullitatis processuum, quouis modo, directe, vel indirecte se intromittere præsumant, & quicquid secus super his contigerit attentari, irritum, & inane decernendo.

7 Facultas solus talisi obligationum vigore censuras Ecclesiastic. promulgandi.

7 Præterea solus vigore dictarum obligationum censuras Ecclesiasticas præmulgare.

8 Causas spirituales Ecclesiast. & prophanas, ac Cardinalium, eorumque, & Papæ familiarium prelatorum, principum, Imperatoris, Regum, & communitatum, oratorum, officiallum, notariorum, cāpsorum, mercatorum, & pensionum, & fructuum loco illarum reseruatorum etiam alibi soluen. cognoscen.

8 Necnon omnes, & singulas spirituales Ecclesiasticas, & prophanas, ac quorumuis, etiam eiusdem Romanę Ecclesiæ Cardinalium eorumque, & nostrorum familiarium continuorum commensalium, necnon quorumcumque Prelatorum in ipsa Curia degentium, ac etiam Imperatoris, Regum, Principum, ac Communitatum, & Vniuersitatum, Oratorum, necnon dictæ Curiæ Officialium eandem Curiam sequentium, & familiarium eorumdem, & ipsius Curię causarum huiusmodi Auditoris, Notariorum, & eorum familiarium, Campsorum quoque, & quorumuis Mercatorum, ac pensionum annuarum super fructibus, redditibus, ac prouentibus Ecclesiasticis, ac earundem fructuum loco pensionum huismodi reseruatorum, & assignatarum etiam si earum, & eorum solutionem sit in prædicta Curia, sed in partibus facienda.

9 Et causas appellationū à quibuscunq. iudicibus, & arbitris in curia, & in vrbe, latis, Vicario, Gubernatore, & capitolinis

9 Et quascumque alias etiam Commissarias causas, tam ciuiles, quam criminales, & mixtas coniunctim, vel diuisim, in eadem Curia quomodocunque, & qualitercumque motas, & mouendas, & inter quoscumque partes etiam per viam Inquisitionis, aut ex officio quomodolibet pendentes, & quę per appellationem à grauaminibus illatis, & inferri cominatis, seu sententiis definitiuis, vel interloquutoriis à quibusuis iudicibus, ordinariis, & arbitris, atque arbitratoribus, in Curia, & Vrbe, prædictis Vicario nostro, ac Gubernatore, & Senatore Vrbis prædictæ, ac Iudicibus Capitolinis dumtaxat exceptis, & extra eas, ac quibuscunque Iudicibus ordinariis, vel delegatis, seu arbitris, vel arbitratoribus, ac etiam dictæ Sedis Legatis, ac etiam vicelegatis in Terris, eidem Romanę Ecclesiæ mediate, vel immadiate subiectis, aut aliis earum Guberaatoribus, vel Officialibus, & quibus in fęudum, seu Vicariatum, aut alias quomodolibet concessis,

sis,pro tempore latis,& promulgatis,interpositam, seu alias ad eandem Sedem, etiam per viam reclamationis iudicialis, vel extraiudicialis, aut nullitatis, vel recursus à quibuscumque sententiis, quorumcunque ordinariorum, etiam extra Statum Ecclesiæ hactenus deuolutæ sunt, & in posterum deuoluentur.

exceptis,& extra curiam à quibuscunque iudicibus, &c.

10 Eas videlicet, in quibus non agetur vltra summam ducentorum ducatorum auri de Camera, aut de re verum prædictæ summæ valorem non excedente,seu quç inter, & contra Mercatores dictç Curiæ pro quibuscunque negotiis, ad quamcunque summam ascendāt,& pro notariis tuis,ac inter,& contra ipsos, & eorum familias pro tempore vertentur summarie, simpliciter,& de plano,sine strepitu,& figura iudicii sola veritate inspecta,& manu Regia absque obseruatione terminorum,qui de stylo,seu ordinatione Palatii Apostolici, aut alias obseruari consueuerunt etiam priuatiue, quoad alia Tribunalia: aliæ verò,summam prædictam,aut illius valorem excedentes, & inter, ac contra alios,quam Mercatores,vertentes,seruatis terminis,& alias summariè prout in beneficialibus.

10 Procedit summarie, & manu Regia in causis non excedentibus valorem 200. ducat. & in causis mercatorū curiæ notariorum tribunalis & eorum familias vsque ad quamcumque summam etiā priuatiue quo ad alios iudices, inter alios vero vltra dictam summā, prout in beneficialibus etiā.

11 Eisdemque terminis quomodocumque male,& nulliter,præpostere,ac confuse tentis pro minore partium dispendio, etiam vnico contextu citatione,& audientia reiteratis,etiam per affixionem citationis pro tempore faciendæ, ad valuas habitationis ipsorum citandorum,quoad obligatos in forma Cameræ,seu Guarantigiæ,Ripæ,& Ripettæ, ac aliis supradictis formis exequutiuis,& quod alios aliter obligatos,vbi non agetur de maiore,quam de viginti ducatorum summa audire,cognoscere,decidere,& fine debito terminare.

Per affixionē sopra taliter obligatos, sed cōtra alios ad summam 20. cognoscit.

11 Reiterationem terminorum vnico contextu admittendi.

12 Necnon de omnibus,& singulis quibuscunque, & quantumcumque enormibus criminibus, & delictis, & excessibus, tam in Vrbe,& Curiam prædictis,quam extra eas, per quoscunque tam eiusdem Curiæ,quam,atque Sedis officiales,quam dictam Sedem sequentes, & alios etiam à iurisdictione ordinariorum exemptos,ac dictæ Sedi immediate subiectos cuiuscunque Ecclesiasticç,vel mundanæ dignitatis,etiam Episcopalis,vel maioris,& per quoscunque alios cuiuscunque status,gradus,ordinis, vel conditionis fuerint,perpetratis,vel perpetrandis, tam ad Procuratoris Fiscalis denunciationem,& promotionem, quam etiam partium accusationem,vel etiam instigationem, seu ex mero officio & quoad omnes priuatiue perpetratis per Notarios tuos,& substitutos, ac alios in eorum officiis, et intus, ea solum inquirere, & super illis,tam per viam inquisitionis, quam accusationis, seu denunciationis,et instigationis huiusmodi procedere, et culpa-

12 causas quorumcunq. delictorū in curia & extra, contra quoscunq. etiā officia Sedis Apostolicç vel alios exemptos a iurisdictione ordinariorum, etiā si Episcopi, vel maioris dignitatis fuerint.

biles repertos, iuxta suorum excessuum exigentiam, & qualitatem, quouis modo punire.

& quoad delicta perpetrata per Notarios tribunalis, & eorum officiis, & intus, ea priuatiue supra cognoscendi, & puniendi.

13 Dummodo monitoria contra Episcopos, vel eorum superiores ad comparendum personaliter, nisi præuia Commissione manu nostra signata, non decernas.

13 Monitoria contra Episc. ad personaliter comparendu præuia cõmissione Sanctiss. decernit.

14 Necnon quascumque litteras Apostolicas, generales, & particulares, tam sub plumbo, etiam per officium Audientiæ nostrarum litterarum contradictarum, ac etiam per officium minoris gratiæ expeditas, quam in forma Breuis, & quarum solum signaturam sufficere concessum fuerit supplicationes, per nos, & pro tempore existentes Romanos Pontifices, aut in eorum, seu nostri præsentia Signatas, necnon litteras pro tempore existentis Camerarii, & Pœnitentiarii Maioris nostrorum, dummodo in illis, & litteris Apostolicis prædictis, alij exequtores deputati non fuerint; solus, in quibus vero deputati erunt, accumulatiue cum illis exequi, & super illis processus debitos in forma solita, etiam cum promulgatione censurarum in similibus promulgari solitarum decernere.

14 Est solus exequutor litterarum Apostolicarum, Camerarij, & Pœnitentiarij, vbi alius datus non est, sed si alius datus fuit, accumulatiue exequendi & alia faciendi.

15 Ac tuarum, per te, tuosque Locumtenentes, seu quosuis alios tam Ecclesiasticos, quam seculares Iudices, tam delegatos, quam subdelegatos, ac etiam causarum dicti Palatii Auditores, vel nos, aut Romanos Pontifices pro tempore existentes, tam in specie, quam in genere, ac alias quomodolibet in eadem Curia pro tempore latarum sententiarum, necnon quorumcumque processuum generalium, vel specialium, tam in die Cœnæ Domini, quam alias, cum censurarum, & pœnarum Ecclesiasticarum fulminatione fieri solitorum, exequutionem, quas etiam si delegatis, vel subdelegatis prædictis, aut quibusuis aliis, etiam specialiter per nos, & Sedem prædictam commissæ fuerint, tibi accumulatiue, & non priuatiue commissas esse volumus, atque decernimus; seruatis terminis in Tribunali tuo huiusmodi seruari solitis, etiam singulis diebus, & horis, prout in ordinariis consuetum est facere, illasque, & illos debitæ exequutioni, etiam, si opus fuerit, cum auxilii brachii secularis inuocatione demandare.

15 Sententias tuas, & alias per quoscunq. latas in curia, & processus generales, & speciales, etiam si alijs exequutio commissa sit accumulatiue exequendi.

16 Et quascumque Communitates, Vniuersitates, Collegia, Capitula, necnon etiam extra dictam Curiam degentes personas, pro debitis per eos in eadem Curia contractis, aut salario, seu contractu in dicta Curia inito. Degentes vero in eadem Curia, seu curiales Ecclesiasticos, sæculares, vel regulares, etiam ab ipsa Curia absentes cuiuscumque status, gradus, ordinis, dignitatis, etiam Pontificalis conditionis, vel præeminentiæ existentes pro quibusuis rebus, & pecuniarum summis, ad quorumuis,

16 Communitates, & alios extra curiã degẽtes pro contractibus in curia initis, & contra degentes in cur. vel curiales etiam

etiam

etiam absentium, quorum intererit, pro tempore instantiam, quoties expedierit, etiam per edictum publicum, constito, summarie, & extraiudicialiter, de non tuto ad eos accessu, ad satisfaciendum de eorum debitis, & prestandum ea, ad quę pro tempore tenebuntur, monere, & citare.

absentes pro quibuscunque rebus, seu pecuniarum summis monendi.

17 Ac litteras quascumque remissoriales, & compulsoriales, tam generales, quam speciales, vbi & quoties opus fuerit, arbitrio tuo decernere.

17 Remissorias, & compulsorias eius arbitrio decernendi.

18 Nenon etiam in vim constitutionis Eugenianæ in fauorem curialium emanatæ, ac Leoninæ, & cuiuscunque illius extensionis inhibere.

18 In vim Eugenianæ, & Leoninæ pro curialib. inhiben. contrahētes curiales extra curiam.

Ac monitoria, citationes, & inhibitiones ad partes, etiam per simile edictum decereere, eos quoque arrestare, & carcerare, ac si tibi videbitur, quascumque pœnas, & multas simili arbitrio dimittere, & relaxare, ac pro delictorum, & excessuum, necnon criminum qualitate, eis per te, Locumtenentes infligere, & imponere.

20 Necnon quoslibet inobedientes excommunicare, & à diuinis suspendere, generaliter, vel specialiter interdicere, ac sententias, censuras, & pœnas Ecclesiasticas, per te, & Locumtenentes tuos pro tempore latas etiam iteratis vicibus aggrauare.

21 Et quod à te, vel Locumtenentibus prædictis pro tempore excommunicati, seu alias censurati ab aliis, quam à te, vel Locumtenente prædictis etiam de partium consensu, præterquam in mortis articulo constituti absolui non possint, ad euitandum collusiones statuere.

22 Et, cum tibi visum fuerit, expedire, Communitates, Vniuersitates, Collegia, Capitula, & personas quascunque à quibusuis sententijs, censuris, & pœnis, ac mulctis Ecclesiasticis, spiritualibus, vel temporalibus, per alios videlicet, quam per te, & tuam Curiam inflictis in diebus Paschalibus, & Natalitis, cum reincidentia absoluere. Nec non sententias, censuras, & pœnas, ac mulctas huiusmodi, & quæcunque interdicta suspenpere, tollere, & eis relaxare.

23 Necnon obligationes in forma Cameræ, etiam post mortem debitoris, quoad illius bona tantum, etiam per viam confessionis debiti per aliquem ex procuratoribus in qualibet obligatione constitutis more solito facienda, & hæredibus legitime citatis, seu alias arbitrio tuo exequi, & exequutioni demandari facere.

24 Et generaliter omnia, & singula, quæ ad officium Auditoris causarum Curiæ huiusmodi, de iure, vel ex priuilegio, aut

vsu,

quam priuatis primum locum post eundem Gubernatorem, & Oratores Principum, si Prælati fuerint, habeas, indulgemus, statuimus, volumus, & ordinamus. Necnon contradictores, & rebelles, tibique in præmissis non parentes opportunis iuris remedijs compescendi, & ad id, si opus fuerit, auxilium brachij sæcularis inuocandi, cæteraque in præmissis: & circa ea quomodolibet necessaria, & opportuna, tam in dicta Vrbe nostra, quam vbique locorum faciendi, & exequendi, iuxta facultates alias dilectis filijs nostris Hieronymo Sancti Eustachij Diacono Cardinali Matthæio, dictisque Augustino Cardinali, & Horatio respectiue tunc officium Auditoratus huiusmodi obtinentibus, attributas plenam, & liberam, auctoritate, & tenore præmissis, concedimus facultatem.

29 Ac etiam statuimus, & ordinamus, quod, si in causis in tuo tribunali, tam motis, quam in futurum mouendis, comparuerint Creditores, vsque ad summam quinquaginta scutorum inclusiue pro quolibet, qui vere sint miserabiles personę, eis de eorum credito, etiam quod nõ sint priores, aut potiores, satisfieri possit, ac debeat. Mandantes propterea tibi, quatenus, constito tibi prius, etiam summarie, & extraiudicialiter, & quantum tibi sufficere videbitur, de pręmissis paupertate, & miseria, dictos paupe res ad satisfieri mandes, & facias, realiter, & cum effectu. Super quibus tibi plenam, & liberam facultatem cum simili potestate quoscunque, vbi, & quando, ac quoties opus fuerit, etiam per edictum publicum, constito summarie, & extraiudicialiter de nõ tuto accessu, ac etiam sub Ecclesiasticis sententijs, censuris, & etiam pecuniarijs, alijsque pœnis imponendis, moderandis, & applicandis, citandi, monendi, & inhibendi, & in euentum non paritionis, sententias, censuras, & pœnas huiusmodi declarandi, aggrauandi, reaggrauandi, excommunicandi, interdicendi, auxiliumque brachij sęcularis, si opus fuerit, inuocandi, necnon perpetuum desuper silentium, omni, & quacumque appellatione, & recursu remotis, imponendi, omniaque & singula alia in pręmissis, & circa ea necessaria, seu quomodolibet opportuna, faciendi, gerendi, exercendi, & exequendi, iuxta concessionis Greg. Papæ XIII. pędicti, ac aliorum Romanorum Pontificum prædecessorũ nostrorum, desuper ipsis Hieronymo, & Augustino Cardinalibus, ac etiam Horatio respectiue, vt præmittitur, factæ, tenorem concedimus, & impartimur.

30 Postremo tibi, vt omnes, & quascunque causas tam per te, quam Locumtenentes tuos super omnibus, & singulis articulis, negocijs, & causis in Constitutione, seu Motuproprio per prædi-

ctum Pium prædecessorem pro pecunijs ad cambium, & recambiũ, vsurarie, & malo modo per Mercatores dictę Vrbis accipiendis facta, contentis, & dependentibus ab eis, prout pro singulorum casuum circumstantijs, alias de iure tibi faciendum videbitur, non obstante facultate, seu Motuproprio per eundem Pium prædecessorem in fauorem dicti Gubernatoris concessa, partibus iustitiam ministres, ac in causis ipsis, non tanquam specialis Commissarius, sed, prout solet in similibus causis, iuxta tuarum facultatum tenorem, & ordinarium Curiæ tuæ stylum, procedas, cum potestate citandi, & inhibendi, ac quascunque inhibitiones per dictæ Vrbis Gubernatorem decretas reuocandi, & criminalitates contra Mercatores tollendi, aliásque & alia, quæ in præmissis, & circa ea fuerint necessaria, & quomodolibet opportuna, faciendi, ac alias in omnibus, & per omnia, iuxta concessionum per prædictum Pium bo. me. Flauio Cardinali Vrsino nuncupato, & deinde per sanctæ me. Pium Papam V. etiam bo. me. Alexandro Cardinali Riario. & postremo per Gregorium, Hieronymo, ac etiam Sixtum prædecessores nostros huiusmodi Augustino, Cardinalibus, & Horatio prædictis, tunc temporis Curiæ causarum eiusdẽ Cameræ Generalibus Auditoribus, factarum, tenorem, auctoritate, & tenore similibus committimus, & mandamus.

31 Mandantes propterea; & districtius inhibentes quibusuis Iudicibus, & personis quocunque nomine nuncupatis, & quouis priuilegio munitis, etiam si eiusdem S. R. E. Cardinales fuerint, sub indignationis nostræ pœna, ac interdicti: necnon etiam excommunicationis sententijs, quas, si secus fecerint, eo ipso incurrant, & à quibus prǽterquam in mortis articulo constituti, alias, quam à Romano Pontifice pro tempore existente absolui non possint, ne in obligationibus supradictis, illarumque exequutionibus, aut alijs præmissis, contra earundem præsentium tenorem quomodolibet, nisi vt præfertur, se intromittere, aut te, vel Locumtenentes prædictos super præmissis molestare præsumant.

32 Decernentes te, nullo vnquam tempore pro præsenti officij Auditoratus concessione, ad persoluendum aliquod pretium, siue paruum, siue magnum, nobis, seu prædictæ Cameræ, nequaquam teneri, minusq; te, tuosque hæredes, super hoc, & alijs in præsenti gratia contentis, per nos, & successores nostros Romanos Pontifices, ipsamq; Cameram, & illius Ministros molestari posse, neque debere, sed prędictam summam sexaginta millium scutorum, per dictum Horatium persolutam, etiam pro præsenti concessione computandam esse, prout computamus, & computari volumus, & mandamus; ac si actualiter, & cum effectu per te persoluta esset.

neque

neque tibi, & qui in hoc, ac etiam quoad fructus decursos huiusmodi consentiunt, alijs dicti Horatij cohęredibus, de cętero super pretio eiusdem officij, seu dicta summa sexaginta millium scutorum contra nos, & Cameram prædictam vllum ius, vllamque actionem competere; immo nos, & ipsam Cameram ab omni obligatione illius restitutionis dicti hæredibus faciendæ liberatos fore, & esse; nec præsentes litteras vllo vnquam tempore de subreptionis, vel obreptionis, seu nullitatis vitio, aut intentionis nostrę vel alio quouis defectu, etiam ex eo, quod agentes pro dicta Camera, & alij forsan interesse habentes ad hoc vocati non fuerunt, vel ex quauis alia causa, quantumuis legitima, vrgenti, & iuridica etiam necessario exprimenda notari, impugnari, inualidari, ad terminos iuris reduci, & in ius, ac controuersiam reuocari, aut aduersus illas, etiam ratione enormis, & enormissimę lęsionis, quodcunque iuris, facti, vel gratiæ remedium impetrari posse, minusque sub similium, vel dissimilium gratiarum reuocationibus, suspensionibus, limitationibus, aut aliis contrarijs dispositionibus per quemcunque Romanum Pontificem, sub quacunque verborum forma pro tempore factis, seu quibusuis constitutionibus, decretis, & declarationibus, generalibus, & specialibus quomodolibet editis, & edendis, ac factis, & faciendis, ac cum quibusuis etiam derogatoriarum derogatorijs, verborumque expressionibus, quantumcunque prægnantibus, comprehendi, sed semper ab illis excepta, & quoties illæ emanabunt, toties in pristinum, & eum, in quo antea quomodolibet erant, statum, restitutas, repositas, & plenarie, etiam sub quacunque data, per eligenda, reintegratas, & de nouo concessas, validasque, & efficaces fore, & esse, vimque validi, & efficacis contractus inter nos, & ipsam Cameram ex vna, ac te ex altera partibus, rite, & recte initi, & stipulati, ac etiam vtrimque iurati habere, & perpetuo obtinere.

33 Sicque, & non aliter per quoscunque Iudices, & Commissarios, ordinarios, uel delegatos, & causarum Palatij Apostolici Auditores, ac eiusdem Romanæ Ecclesiæ Cardinales, in quauis instantia, sublata eis, & eorum cuilibet quauis aliter iudicandi, & interpretandi facultate, & auctoritate, iudicari, & definiri debere. Ac ex nunc irritum, & inane, nulliusque roboris, vel momenti, quicquid secus super his, & circa ea, quauis auctoritate, etiam à nobis, aut successoribus nostris Romanis Pontificibus pro tempore existentibus scienter, vel ignoranter contigerit attentari. Et insuper litem, seu causam, vel molestiam inter Cameram ex vna, & hæredes prædictos ex altera partibus, tam super emolu-

tuentis dicti officij Auditoratus, vt præfertur, decursis, quam forsan officio Auditoratus huiusmodi motam, seu mouendam; cuius statum, & merita, nominaque, & cognomina iudicum, si qui sint, similiter præsentibus haberi volumus pro expressis, harum serie ad nos auocamus, illásque penitus extinguimus, ac Cameræ, hæredibusque prædictis respectiue super omnibus, & singulis in præsenti gratia contentis, vna cum omnibus factis, dictis, protestatis, ac quomodocumque, & quandocumque subsequutis, seu faciendis, dicendis, protestandis; siue ante, siue post dat. præsentium, etiam in plena Camera, seu alibi per quoscunque nostros, & Cameræ prædictæ ministros, procuratores, & officiales vniuersos, perpetuum silentium imponimus.

34 Quocirca prædicto Henrico Cardinali, & Camerario, per Apostolica scripta, motu pari mandamus, quatenus per se, vel alium, seu alios, te, vel procuratorem tuum, nomine tuo, in corporalem, realem, & actualem possessionem officij Auditoratus, & annexorum, iuriumque, & pertinentiarum, ac priuilegiorum, & facultatum prædictarum, seu quasi, auctoritate nostra inducat, & defendat, inductum, amoto exinde quolibet illicito detentore, faciens te, vel pro te procuratorem prædictum, ad officium huiusmodi, eiusque liberum exercitium, necnon honores, onera, salaria, regalia, iura, & emolumenta in ipsius Horatij locum admitti, tibique de emolumentis, & alijs prædictis, vt supra, integre responderi. Contradictores dicta auctoritate nostra, appellatione postponenda, compescendo.

35 Non obstantibus præmissis, ac nostris, quatenus opus sit, de non tollendo iure quæsito, necnon reuocatoria facultatum percipiendi pretium officiorum dictæ Curiæ, & gratijs ad instar non concedendis, alijsque Cancellariæ Apostolicæ regulis, etiam per nos, & prædecessores, ac successores nostros Romanos Pontifices quoscumque, quomodocumque, & quandocumque editis, & edendis, & etiam præfati Pij Quarti prædecessoris, quod priuilegia, concessiones, & indulta, Cameræ prædictæ præiudicium quomodolibet concernentia, in Camera prædicta intra certum tempus registrari, intimari, insinuari, & notificari debeant: Ita quod tu præsentes nostras litteras in eadem Cam. nullo vnquam tempore præsentare, intimare, notificare, & registrari facere, ac insinuare tenearis, nisi si, & quando tibi videbitur, ac quibusuis alijs Constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, etiam de rebus, & bonis Ecclesiæ, & Cameræ prædictarum non alienandis, ac in illarum alienatione, & seu concessione certas solemnitates, & formas seruari debere disponentibus, ac Curia, & Palatij

stylo,

ſtylo; necnon Vrbis; & Cameræ huiuſmodi, & quarumcumque aliarum,ciuitatum, terrarum,& locorũ,etiam iuramento,confirmatione Apoſtolica, vel quauis firmitate alia roboratis ſtatutis, & conſuetudinibus, reformationibus etiam nouis, ac nouiſſimis, & decretis, & ordinationibus, priuilegijs quoque indultis, & litteris Apoſtolicis, quibuſuis Communitatibus, Vniuerſitatibus, Baronibus, Domicellis, Feudatarijs, & alijs quibuſcunque eidem Sedi mediate, vel immediate ſubiectis, & quibuſuis alijs quacunque dignitate, etiam Epiſcopali, Archiepiſcopali, Patriarchali, & Cardinalatus honore fungentibus perſonis, vbiuis locorum exiſtentibus, ac etiam noſtri, & dictæ Sedis Nuncijs, Legatis, etiam de latere, per nos, & Romanos Pontifices prædeceſſores noſtros, ſub quibuſcunque tenoribus,& formis, ac cum quibuſuis clauſulis, & decretis, etiam pro quibuſcunque cauſis, etiam motu ſimili conceſſis, confirmatis,& approbatis,ac etiam iteratis vicibus innouatis,& in poſterum concedendis,confirmãdis, approbandis, & innouandis. Quibus omnibus, & ſingulis, ac omnibus alijs hic non expreſſis:quę forſan præſenti gratiæ obeſſe poſſent, etiam ſi de illis ſpecialis, ſpecifica, & expreſſa mentio habenda, & certa exquiſita forma obſeruanda foret, illorum tenores pręſentibus pro expreſſis habentes, illis alias in ſuo robore permanſuris,hac vice dumtaxat harum ſerie,motu,& ſcientia ſimilibus ſpecialiter,& expreſſe derogamus, ac plene,& ſufficienter derogatum eſſe decernimus,& declaramus; ac omnibus illis, quę in pręmiſſis conceſſa fuerunt, non obſtare, cęteriſque contrarijs quibuſcunque.

36 Per pręſentes autem non intendimus reformationibus de Auditoratus huiuſmodi, & alijs dictæ Curiæ officijs per Pium Quartum, & Pium Quintum prædeceſſores prædictos factis, necnon Concilii Tridentini decretis in aliquo derogare, vel alias præiudicare, ſed illas, & illi ſalua eſſe, & in ſuo robore permanere; eaque omnia per te, & alios, ad quos id quomodolibet ſpectat, omnino,& inuiolabiliter ſeruari mandamus.

37 Et inſuper volumus, quod tu, antequam officium Auditoratus cauſarum Camerę huiuſmodi exercere incipias, de illo fideliter exercendo, in manibus Henrici Cardinalis Camerarij prædicti: ſeu eius Locumtenentis ſolitum præſtes iuramentum.

38 Quodque præſentium litterarum exemplis, ſeu tranſumptis etiam impreſſis, manu alicuius Notarij publici ſubſcriptis, & ſigillo perſonæ in dignitate Eccleſiaſtica cõſtitutæ munitis,eadem prorſus fides adhibeatur, & adhiberi debeat, quæ ipſis originalibus adhiberetur, ſi exhibitæ forent, vel oſtenſæ.

39. Tu igitur prædictum officium Auditoratus prompta deuotione suscipiens, sic illud diligenti studio, cura, & integritate exequaris, vt tua opera ad Dei laudem, & gloriam, ac earundem Ecclesiæ, & curiæ bonum publicum, priuatorumque commoditatem, & exemplum laudabile cedant, teque apud nos, & Sedem prædictam, vt speramus, merito peramplius recommendent.

40. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ absolutionis, concessionum, assignationis, dationis, elargitionis, constitutionis, deputationis, substitutionis, subrogationis, approbationis, confirmationis, innouationis, extensionis, ampliationis, impartitionis, commissionis, inhibitionis, computationis, auocationis, extinctionis, impositionis, indultorum, decretorum, mandatorum, statutorum, ordinationum, voluntatum, derogationis, & declarationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum eius, se nouerit incursurum. Datum Romæ apud Sanctum Petrum, Anno Incarnationis Dominicæ Millesimo quingentesimo nonagesimo, Pridie Idus Decembris, Pontificatus nostri Anno primo.

L. Datarius.

M. Vestrius Barbianus.

A. de Alexijs.

Anno à Natiuitate Domini Millesimo quingentesimo nonagesimo primo, Indictione quarta, die vero Veneris decimaquarta mensis Iunij, Pontificatus Sanctissimi in Christo Patris, & D. N. D. Gregorij diuina prouidentia Papæ XIIIJ. Anno eius primo; Retroscriptæ literæ Apostolicæ affixæ, & publicatæ fuerunt in Valuis Cancellariæ Apostolicæ, & in acie Campi Floræ, vt moris est illas ibidem per aliquod temporis spatium affixas dimittendo, per Nos Io. Baptistam Bagni, & Catherinum Menandi eiusdem S. D. N. Papæ Cursores.

Pompeius Guerra Mag. Curs.

Registrata apud Marcellum Secretarium.

ELEN-

ELENCVS LIBRORVM ET CAPITVM IN HAC A. C. PRAXI contentorum.

Ex Libro Primo. Cap. I.

De

De

Ex Libro Secundo.

De

Ex Libro Tertio.

De

Ex Libro Quarto.

IN-

INDEX LOCVPLETISSIMVS VERBORVM, AC RERVM PRActicabilium scitu, & notatu dignorum, quæ in hoc A. C. praxis nouissime impresso libello continentur, miro ordine, & Alphabetica serie in legentium gratiam digestus.

A

Agens

Auo-

F

G

H

Ali-

Re-

De

Ven-

Imprimatur si placet R. P. Mag. Sacri Palatij Apostolici.

B. Gypsius Vicesgerens.

Videat, & referat in scriptis Dominus Petrus *Antonius Catalonus.*

Fr. Io: Maria Magister Sacri Pal. *Apost.*

Ego Petrus Antonius Catalonus qui supra, Iuris Vtriusque Doctor, vidi, & perlegi præfatum Domini Sallustij Tiberij Librum, qui de modis procedendi in causis, quæ coram Auditore Cameræ aguntur, Practica iudiciaria inscribitur, & in eo nihil vsquam reperi, quod neque etiam de Diuina fide tractet, nihilque quod bonis moribus aduersetur, in quorum fidem scripsi, & subscripsi mea propria manu hac die vigesimaprima mensis Maij 1606.

Idem Petrus Antonius Catalonus I. V. D. qui supra.

Imprimatur. Frater Paulus de Francis de Neap. Magister & Socius Reuerendissimi Patris Magistri Sacri Palatij Apostolici.

REGESTVM

* A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V X Y Z.

Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh Ii Kk Ll Mm Nn.

Omnes ſunt quaterniones, præter * & Nn, quæ ſunt duerniones.

ROMÆ, M D C V I I.
Apud Stephanum Paulinum.
Sumptibus Angeli Mannij de Aretio.
Superiorum Authoritate.

REGESTVM

A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V X Y Z.

A a B b C c D d E e F f G g H h I i K k L l M m N n.

Omnes sunt quaterniones, praeter * & Nn, quae sunt duerniones.

ROMAE, MDCVII.

Apud Stephanum Paulinum.

Sumptibus Angeli Alauij de Aretio.

Superiorum Auctoritate.